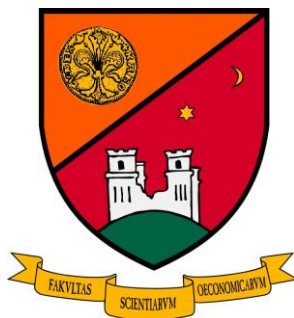


MISKOLCI EGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR



HEGYI-KÉRI ÁGNES

A DEZINDUSZTRIALIZÁCIÓ HATÁSA A MUNKAERŐPIACRA

**A VISEGRÁDI ORSZÁGOK RÉGIÓI ÉS MISKOLC PÉLDÁJÁN
1999-2012 KÖZÖTT**

Ph. D. értekezés

A Doktori Iskola neve: **„Vállalkozásemélet és gyakorlat” Doktori Iskola**

A Doktori Iskola vezetője: **Prof. Dr. Balaton Károly**
egyetemi tanár

Tudományos vezető: **Dr. Kuttor Dániel**
egyetemi docens

Miskolc
2015.

Köszönöm támogatásukat a disszertáció létrejöttében: Dr. Tóthné Prof. Dr. Szita Klára
Professzor Asszonynak, Dr. Kuttor Dániel egyetemi docensnek, témavezetőmnek, Dr. Dabasi
Halász Zsuzsanna egyetemi docensnek, mentoromnak, családomnak és édesanyámnak.

„A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság
Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása
és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az
Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.”

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5
1. A dezindusztrializáció jelenségének és fogalmának kialakulása	8
1.1. A dezindusztrializáció fogalmának értelmezése az elméleti közgazdaságtan különböző iskolái szerint	17
1.1.1. A dezindusztrializáció értelmezése a neoklasszikus közgazdaságtan szerint	17
1.1.2. A dezindusztrializáció értelmezése az intézményi közgazdaságtan szerint	18
1.1.3. A dezindusztrializáció értelmezése a(z) (ko)evolúciós közgazdaságtan szerint	20
1.2. A dezindusztrializáció térbeli következményei	22
1.3. A dezindusztrializáció (fizikai) környezeti és munkaerőpiaci következményének összefüggése	25
1.4. Az elmélet összefoglalása és a kutatás hipotézisei	32
1.5. Kutatási módszerek a hipotézisek kapcsán	34
2. A dezindusztrializáció folyamatának és következményeinek vizsgálata az ezredfordulótól	39
2.1. A dezindusztrializáció a Visegrádi országokban	39
2.2. A dezindusztrializáció típusainak meghatározása a Visegrádi országokban regionális szinten	43
2.3. A dezindusztrializáció munkaerőpiaci következményei regionális szinten	51
2.4. A dezindusztrializáció szerepe a szektorális átalakulással kapcsolatosan	56
2.4.1. A primer szektor a dezindusztrializáció tükrében	57
2.4.2. A strukturális átalakulás dinamikája és a dezindusztrializáció közötti kapcsolat	58
2.5. Az ipari specializáltság és koncentrálttság alakulása a dezindusztrializáció hatására	63
2.5.1. Az ipari foglalkoztatottak területi koncentrációja a dezindusztrializáció tükrében	63
2.5.2. A regionális ipari specializáció vizsgálata a dezindusztrializáció tükrében	68
2.6. A barnamezős területek munkaerőpiaci hatásainak vizsgálata Magyarország negatív dezindusztrializációs régióiban	73
2.6.1. Az ipari depressziós kistérségek meghatározása negatív dezindusztrializációs régiókban	75
2.7. Összegzés és kapcsolódó tézisek megfogalmazása	77
3. A dezindusztrializáció munkaerőpiaci depressziós és migrációs hatásának mérése Miskolcon	80
3.1. Miskolc népességének mennyiségi és korosztályos változása	80

3.2.	Miskolc munkaerőpiaci helyzetének alakulása	82
3.3.	Az ipari foglalkoztatottság alakulása Miskolcon	84
3.4.	Barnamezős helyzetkép Miskolcon	85
3.5.	A vasgyári kolónia és az avasi lakótelep munkaerőpiaci és migrációs attitűdjének primer vizsgálata	87
3.5.1.	A primer adatgyűjtés módszertana	88
3.5.2.	Az adatok megbízhatóságának tesztelése	89
3.5.3.	A munkaerőpiaci depresszió kimutatása	91
3.5.4.	A második generációs migrációs nyomás	99
3.6.	Barnamezős revitalizáció hatása a miskolci munkaerőpiacra	108
3.7.	Összefoglalás és kapcsolódó tézisek megfogalmazása	112
	Összefoglalás	113
	A kutatás gyakorlati eredményei	115
	Jövőbeli kutatási tervek	116
	Irodalomjegyzék	116
	Summary	130
	Témavezető ajánlás	132
	Ábrák jegyzéke	133
	Táblázatok jegyzéke	134
	Szerző témában megjelent publikációi	136
	Mellékletek	139

Bevezetés

A Visegrádi négyek egy összetett gazdasági, gazdaságpolitikai kihívás elé néztek, amikor tervgazdaságból piacgazdaságra tértek át. Ez az átmenet hosszútávú társadalmi és gazdasági változásokat, problémákat okozott. Egyes térségekben a gazdaságot a mai napig nem sikerült hosszú távú fejlődési pályára állítani. A régi ipari térségekben a gazdasági-társadalmi fejlődést hátráltatja az ipar „útfüggő” jellege, a szerkezetátalakulás elmaradása, a barnamezők megléte. Ezek munkaerőpiaci nehézségeket okoznak, költségeket jelentenek a központi és a helyi (ön)kormányzatnak egyaránt. Az iparban bekövetkezett változások közvetett módon hatnak a gazdaság más területeire és a mai napig befolyásolják egyes térségek, területek gazdasági és társadalmi fejlődését. A hasonlóságok mellett az egyes földrajzi egységek az ipari átalakulást másképpen élték meg, élük át. Miskolc és az Észak-magyarországi régió számos komoly gazdasági és társadalmi, ezen belül munkaerőpiaci problémája megegyezik a Visegrádi országok egyes régióiban tapasztaltakkal.

Kutatásom alapvetően arra irányul, hogy feltárjam, az Észak-magyarországi régióban tapasztalható dezindusztrializációs folyamat mutat-e hasonlóságot a Visegrádi országok régióival. Továbbá, hogy szülővárosomban, Miskolcon az ipar visszaszorulása milyen munkaerőpiaci, illetve ebből adódó társadalmi és fizikai következményeket okozott, ezek hogyan hatnak és milyen irányba terelik a gazdaság és a társadalom fejlődését.

A munkaerőpiaci folyamatok származtatott voltak miatt leképezik, követik az ipar átalakulását, így az „elipartalanodást” is. A foglalkoztatottak számának alakulása fontos indikátor a gazdasági és a társadalmi fejlődés szempontjából. Az „elipartalanodás” folyamata számos mutatóval jellemezhető, úgymint az ipari vállalkozások száma, az ipar hozzájárulása a GDP-hez, az ipari cég alapítások és megszűnések száma, a külföldi tőke aránya az ipari szektorban, a beruházások mértéke az iparhoz kötődően.

Jelen dolgozatomban az a célom, hogy a dezindusztrializáció folyamatát munkaerőpiaci szempontból vizsgáljam. A dezindusztrializációt, elfogadva a szakirodalmi meghatározást, az ipari foglalkoztatottak számának visszaeséseként, illetve az ipari foglalkoztatottak munkaerőpiaci arányának csökkenéseként definiálom. Az ipari foglalkoztatás csökkenésének hatását regionális és helyi szinten elemzem. A disszertációm címében megjelölt dezindusztrializáció különböző szempontból való vizsgálatán keresztül átfogó képet kívánok adni a kelet-közép-európai iparhoz kötődő munkaerőpiaci folyamatokról. A Miskolcra való elvándorlás okaira, a város revitalizációjának szükségességére hívom fel a figyelmet. Alapvető kutatási problémám megválaszolására több kérdést is megfogalmazok, amelyek megalapozzák hipotéziseim definiálását.

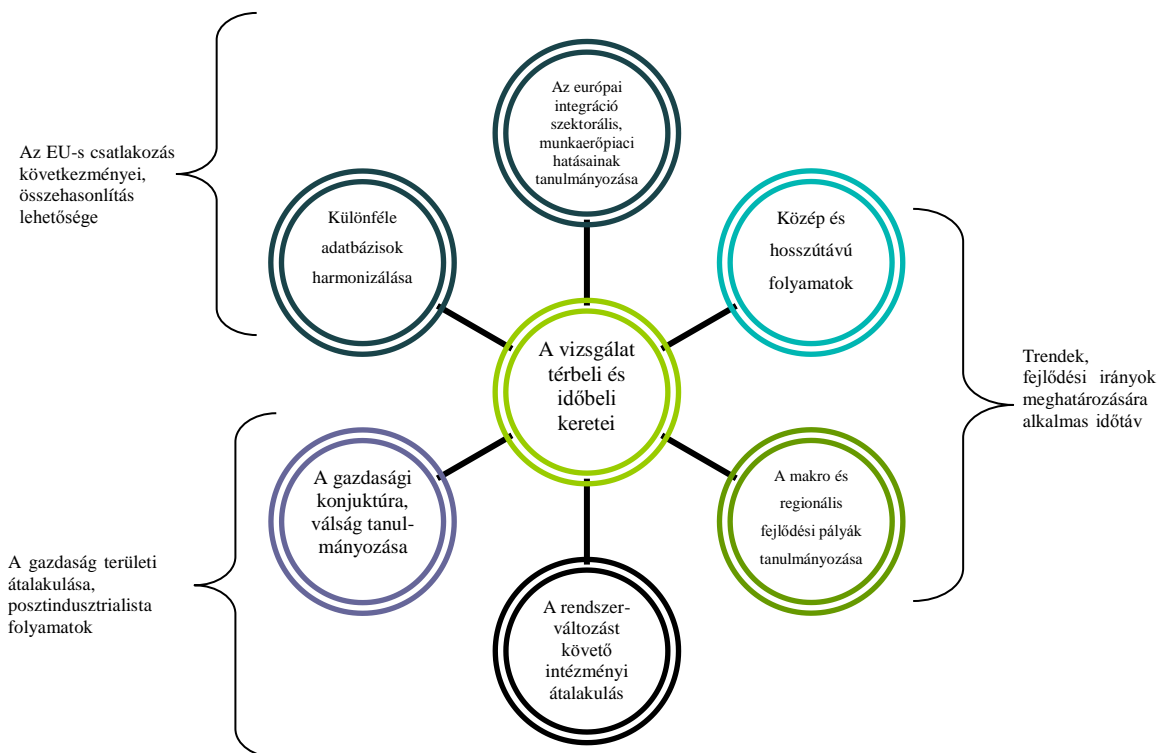
Kutatási kérdéseim a következők:

- Hogyan magyarázzák az ipar visszaszorulásának folyamatát, okait és következményeit a különböző közgazdasági iskolák?
- Jelen volt-e a dezindusztrializáció 1999 és 2012 között a Visegrádi országokban? Annak mely típusai azonosíthatók?
- A dezindusztrializáció befolyásolja-e az ipar területi mintázatát? Kapcsolatban áll-e az ipari koncentráció és specializáció a Visegrádi országokban a dezindusztrializációval?
- Vannak-e a dezindusztrializáció nyomán létrejött barnamezőknek munkaerőpiaci relevanciái? Milyen munkaerőpiaci problémákat lehet beazonosítani?
- Milyen attitűdök, beállítódások határozhatók meg a dezindusztrializáció következtében létrejött munkaerőpiacon? A fiatal munkavállalók milyen arányban és attitűdökkel vannak jelen a dezindusztrializáción átesett Miskolc munkaerőpiacán?

Munkámban szintetizálom a fejlett országok dezindusztrializációval kapcsolatos tapasztalatait. Disszertációmiban elsődlegesen a dezindusztrializáció folyamatának munkaerőpiaci hatásait elemzem, segítve ezzel a probléma mélyebb megértését, az esetleges egyedi fejlődési (regionális és helyi) irányok feltárását.

A dezindusztrializáció társadalom-gazdaságtani, munkaerőpiaci hatásaira, vizsgálatának fontosságára a Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet, Munka- és Társadalomgazdaságtan Intézeti Tanszéken folyó kutatások hívták fel figyelmemet. 2010-ben Dr. Tóthné Prof. Dr. Szita Klára és Dr. Dabasi Halász Zsuzsanna irányításával fiatal doktoranduszként a lokális szintű vizsgálatokat helyeztem munkám középpontjába. 2012-től Dr. Kuttor Dániel témavezetőmmel a megkezdett kutatási irányt a regionális folyamatokkal bővítettem ki. Értekezésemben mindkét területi szint és kutatási irány helyet kap. Disszertációmiban a dezindusztrializációs folyamatokat regionális és lokális szinten vizsgálom amellett, hogy a témához kapcsolódóan országos és kistérségi szintű kitekintést végzek.

A kutatási kérdéseim megválaszolását elősegítő regionális szintű elemzésekhez az 1999-2012 közötti időszakot választom. Az időszak 13 évet ölel fel, ami lehetőséget ad megalapozott, hosszú távú folyamatok értékelésére, következtetések, állítások levonására, többletinformációval járulva hozzá az európai integráció és a gazdasági válság tanulmányozásához. A területi folyamatokra 1999-től jelentősen hatott az uniós csatlakozás, illetve az erre való felkészülés. Az 1999 után létrejövő egységes foglalkoztatási adatbázis biztosítja a tanulmányozás lehetőségét és a következtetések levonását.



1. ábra: A vizsgálati keret leírása

Forrás: saját szerkesztés

A regionális elemzés mellett helyi szinten is kitérek a munkaerőpiaci folyamatokra. A dezindusztrializációs típusok meghatározása kapcsán munkaerőpiaci, migrációs és specializációs különbségeket tárok fel, az Észak-magyarországi régiót is jellemző negatív

hatású dezindusztrializációra fókuszálva. Miskolcot, a régió központját helyezem előtérbe. A dezindusztrializáció nyomán a helyi szinten létrejövő barnamezős területek munkaerőpiaci relevanciája mellett a revitalizációs lehetőségeket is mérlegelem. A barnamezős területek fejlesztésének mind a nyugati-európai, mind az észak-amerikai országokban gazdag tapasztalata és szakirodalma van. Hazánkban a barnamezők problémaköre döntően még mindig megoldásra vár. A fejlesztési irányok feltárásával céloim felhívni a figyelmet a barnamezők gazdasági és társadalmi revitalizációjának fontosságára és hozzájárulni a helyes gyakorlati irányok megtalálásához. Miskolc város dezindusztrializációs folyamatainak tanulmányozása kapcsán támaszkodom a szociológiai és munkaerőpiaci elméletekre. A különböző megközelítések alapján feltárom, hogy az ipari átalakulás milyen hatást gyakorol a munkavállalók iparral kapcsolatos munkaerőpiaci attitűdjére. A migrációt magyarázó teóriák kiemelik a család szerepét az elvándorlási döntés meghozatalában. Így a Miskolcra történő elvándorlás okait a szülők munkaerőpiaci érzékelésében keresem, akik a fiatalokat arra biztatják, hogy felsőfokú tanulmányaikat, a munkaerőpiacra való belépést ne Miskolcon tegyék meg. Kutatásom eredményei több év munkáját tükrözik, a gazdasági látásmódot a munkaerőpiaci, szociológiai és településfejlesztési irányzatokkal integrálom.

1. A dezindusztrializáció jelenségének és fogalmának kialakulása

Az ipari forradalom óta a közgazdasági szakemberek részéről jelentős figyelmet kapnak a gazdaság szerkezeti változásai, átalakulásai, a gazdasági növekedés és a foglalkoztatottság összefüggései (Baumol, 1989, 2000; Pasinetti – Solow, 1994; Kuznets, 1973). A makrogazdasági szerkezet és a növekedés közötti összefüggés összetettségét mutatja, hogy a feldolgozóipari kibocsátás, a termelékenység és a foglalkoztatottság szoros kapcsolatban áll a gazdasági növekedéssel. A gazdaság fejlődését Herrick és Kindleberger (1983) a gazdasági növekedéstől úgy különböztette meg, hogy a fejlődés során nem csak a kibocsátás mennyisége és minősége, hanem az alkalmazott technológia is megváltozik. A gazdaság fejlődésének elősegítése kapcsán érdemes szót ejteni az akkumulációs és a strukturalista megközelítésekről. Az akkumulációs tézis szerint a gazdasági növekedés és a szerkezeti modernizáció elsődleges hajtóereje a fizikai és a humán tőke felhalmozódására vezethető vissza, ami befolyásolja a termelékenységet és a tényezőinputok fejlődését. A strukturalista szemlélet ezzel szemben a termelés szektorális és ágazati összetételének változására koncentrálna, erre vezetve vissza a gazdasági növekedést (Szalavetz, 2007; Nelson, 1999; Kuznets, 1957). Gerschenkron (1984) is kiemeli, hogy a gyors gazdasági növekedés biztosításának eszköze a technikai kölcsönzés, utánzás. Veblen (1899) szerint a „technológia” két lényeges elemből áll: a fizikai tőke részeként megjelenő eszközök, gépek, berendezések rendszeréből és a gyártáshoz kapcsolódó „know-how”-ból. Az Angliából elinduló ipari forradalmi hullám gazdaságszerkezeti és társadalmi változásokat indukált, amely Európán keresztül Észak-Amerikához, illetve a világ számos más részéhez is elért (Nelson-Pack, 1999). Történelmi tény, hogy a gazdaság fejlődését az ipar fejlődéséhez köthetjük ebben az időszakban (Szekely-Dobi, 2009). Az iparosodás nyomán ipari körzetek alakultak ki, amelyek egyrészt a nyersanyagra, másrészt a társadalmi tényezőkre települtek. A telepítő tényezők jelenléte nem állandó, a munkaerő vándorlását, az infrastrukturális feltételeket az iparosodás és az „elipartalanodás” folyamata együtt alakítja. Az iparosodás korai szakaszában a természeti tényezők játszottak nagyobb szerepet, majd egyre nagyobb fontossággal bírtak a társadalmi feltételek. A feldolgozóipar visszaszorulását, így az iparvidékek hanyatlását több tényező is befolyásolta: az ipar belső szerkezetének megváltozása (kohászat, nehézipar hanyatlása), a nyersanyagforrások kimerülése, a technológiai haladás hatása az alkalmazott munkaerő képzettségére, az újonnan iparosodó országok saját termelésének növekedése. A gazdasági szerkezeten belül a tercier szektor egyre inkább növeli foglalkoztatottsági potenciálját. Szalavetz (2008) szerint továbbra is töretlenül folytatódik a gazdasági szerkezetben a tercierizálódás, a feldolgozóiparnál alacsonyabb termelékenységű szolgáltatási ágazatok súlyának és a GDP-hez való hozzájárulásának növekedése. Kaldor törvénye (Tregenna, 2011) azt állítja, hogy a gyors feldolgozóipari növekedés egyenesen arányos a feldolgozóipari termelékenység változásával, valamint a feldolgozóipari kibocsátás szintjével. Továbbá felhívja a figyelmet, hogy az aggregált termelékenység változása pozitív irányú kapcsolatot mutat a feldolgozóipari kibocsátással és a foglalkoztatottsággal.

Kiss (1998) szerint az 1990-es években Magyarországon, különösen a vidéki nagyvárosokban az ipar, azon belül is a feldolgozóipar dinamizálta a gazdaság fejlődését. Az ipar hordozója a technikai haladásnak, ösztönzi az innovációt, növeli a foglalkoztatottságot. Az industrializáció a lexikon magyarázata szerint a gazdasági növekedés, a nagyarányú gépi technika egy adott ország nemzetgazdaságába történő bevezetését jelenti.

A dezindusztrializáció alatt azt értem, amikor az „*ipari (különösen a feldolgozóipari) tevékenység és kapacitás tartós csökkenése*”¹ következik be (Gregory et al., 2009, 380.o.). Az

¹ „Az ezen változások a gazdasági körforgás természetes velejárói, amikor az ipari termelés a versenyképesség gyengülésével, a hazai és nemzetközi kereslet visszaesésével párosul, a foglalkoztatottak arányának szűkülése, a

indusztrializáció összetett folyamat, amely szorosan kapcsolódik a gazdasági növekedéssel foglalkozó elméletekhez. Smith (1776) az indusztrializációt a gazdasági fejlődés természetes folyamatának tartotta. Rostow (1960) stádiumelmélete feltételezi, hogy minden ország azonos fejlődési utat jár be, amelyben a harmadik lépcsőfokon néhány kulcsiparág hirtelen fejlődésnek indul (Vígvári, 2012). Wallerstein (1987) szerint míg az úgynevezett centrum államai birtokolják a tőkét, technológiát, információt és tudást, addig a periféria államainak szerepe az agrártermelés, valamint a kitermelő ipar, a nyersanyag biztosítása. A fejlődés érett szakaszában kialakul az ipari társadalom az ipari termelés felfutása mellett (iparosodás). Wallerstein (1987) a centrum-periféria elméletből és viszonyból levezethető dependencia elmélet híve, nem tartja kizárólag külső tényezők által meghatározottnak egyes országok lemaradását a világgazdaság rendszerén belül. Fontosnak tartja a külső tényezőkre és hatásokra való belső reagálást és cselekvéseket, amelyek a változások alapját képezik, az országok saját maguk is törekedhetnek az iparosodás megvalósítására.

Gerschenkron (1984) tipologizálja az iparosítás mozgatórugóit, melyek között szerepelhet az állam által is vezérelt erőltetett iparosítás (erősen koncentrált iparosítás) is. A fejlettebb pénzügyi, intézményi rendszerrel jellemezhető gazdaságban az iparosítás folyamatában az állam hátrébb szorulhat.

Az iparosítás sajátosságait a következőkben összegzem Gerschenkron (1984) alapján:

1. belső vagy külső eredetű²,
2. erőltetett vagy autonóm,
3. termelői vagy fogyasztói javakra koncentrálnódó,
4. inflatorikus vagy stabil pénzügyi környezetben zajló,
5. csak mennyiségi változásokkal járó, vagy – ezen túlmenően – mélyreható szerkezeti átalakulással is jellemezhető,
6. folytonos vagy nem folytonos,
7. kísérheti a mezőgazdaság fejlődése, stagnálása vagy visszafejlődése,
8. motiválhatják elsősorban gazdasági vagy politikai célok.

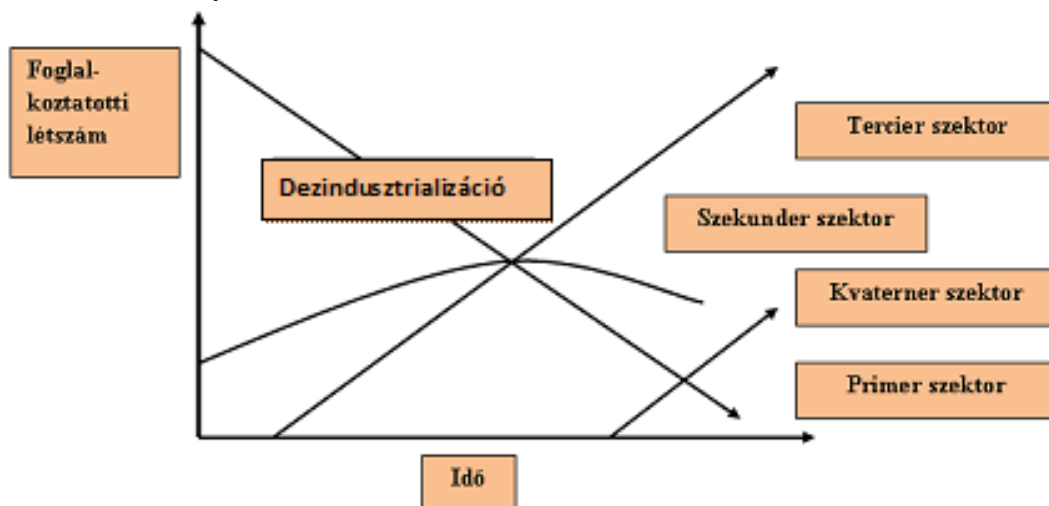
Gerschrenkron (1984) és Rostow (1960) is a fejlett kapitalista, ipari államban látták a fejlődés csúcsát. Mindketten azonosságot fedeztek fel a fejlődés és iparosodás szavak jelentései között. A kívánt iparosodás elérése érdekében a fejlődő országok indusztrializációs politikájuk során két stratégia közül választhatnak. Egyik az import helyettesítésével ösztönzi a hazai szekunder szektort, azon belül is a feldolgozóipart. Ennek eszköze lehet az ipari szektor vámokkal vagy nem tarifális jellegű eszközökkel való védelme. Az 1950-es, 60-as években a nyugati fejlett világ ezen szemlélet mentén kívánta a harmadik világ gazdaságát növekedési pályára állítani. A másik lehetséges út az exportorientált indusztrializáció preferálása. Vígvári (2012) felhívja a figyelmet az iparosítással kapcsolatban arra, hogy az importhelyettesítő fázis után lehetőség van tudatosan nyitni az exportvezérelt stratégia irányába. A tervgazdaságból való átmenet során a kelet-közép-európai országok is ezen stratégiák mentén alakították át szekunder szektorukat. A gazdaság szerkezetének összetétele rövid- és középtávon befolyásolja a teljesítményt és ez összefüggésbe hozható a versenyképességi potenciál növelésével – amely a termelékenység és a foglalkoztatási adatokra épül (Szalavetz, 2007). A fejlett országok iparában, illetve gazdaságában az 1970-es évektől végbemenő gazdasági átalakulást a szerkezetváltozás fogalma jelöli (Kiss, 2010), amelyben megjelenik a dezindusztrializáció és a terciarizáció is. Kelet-Közép-Európába a folyamat késve érkezett meg, így annak hatásai, következményei a 20. század végén, illetve a

fizetési mérleg egyensúlytalansága mellett a dezindusztrializáció az alulfejlettséget jeleníti meg.” (Gregory et al., 2009, 150 o.)

² A külső iparosításra számos példa említhető. Ezek közül kiemelném Oroszország 20. század eleji iparosodását, ahol a politikai elit ellenállása ellenére külföldi nyomásra teret engedtek a technológiai haladásnak.

21. század elején jelennek meg. Könnyen belátható, hogy a szolgáltatási szektor térnyerése a gazdasági struktúraváltozás következménye (Szalavetz, 2007)³.

A dezindusztrializáció fogalmával (angolul deindustrialization, franciául désindustrialisation) elsőként az Egyesült Királyságban kezdtek el foglalkozni. A fogalom annak kapcsán került előtérbe, hogy a 70-es évekre lassulni kezdett a gazdasági növekedés (Tregenna, 2011). Singh (1977) az elsők között írta le a dezindusztrializáció és a strukturális egyensúlytalanság közötti összefüggéseket. Singh (1977) úgy véli, a dezindusztrializáció azt jelenti, hogy a feldolgozóipar nem képes kielégíteni sem a belföldi keresletet, sem olyan mértékű exportot nem tud lebonyolítani, amely képes a foglalkoztatási szint növelésére. Szerinte a dezindusztrializációt a szerkezeti egyensúlytalanság következményeként kell definiálni és nem annak okaként. A dezindusztrializációval párhuzamosan terciarizálódás, vagyis a szolgáltató szektor megerősödése megy végbe (Barta et al., 2008). Haggat (1983) alapján Cséfalvay (1994) az 1900-as évek elejére helyezi el a szekunder szektor foglalkoztatási súlyának dominánssá válását a primer szektorral szemben és az 1950-es évekre a szekunder szektor háttérbe szorulását. A dezindusztrializációt Barta et al. (2008) a posztindusztriális átalakulás jellemző folyamataként definiálja, azaz az ipar jelentősége, részaránya csökkenni kezd a gazdaság szerkezetében. Clark (1940) az egyes ágazatok metszéspontjához helyezi a szerkezeti átalakulás jelentősebb változásait. A strukturális átalakulás modellje szerint a gazdasági fejlődés együtt jár a terciarizálódással, a szolgáltatások hozzáadott érték-arányának növekedésével.



2. ábra: Szerkezeti átalakulás modellje

Forrás: Fisher(1939)–Clark (1940)modellje alapján, saját szerkesztés

Takács (2004) szerint a dezindusztrializáció, mint kifejezés az ipar hanyatlását, sorvadását vagy leépülését jelenti. A dezindusztrializáció alatt azt értem, amikor az „ipari (különösen a

³ Az 2. ábrát figyelmesen szemlélve láthatjuk, hogy megjelenik egy új negyedik ágazat, a kvaterner szektor. Az 1940-es évektől jelenik meg a kvaterner szektor, amely szoros összefüggésben áll a kreatív iparágakkal. A legtágabban értelmezett szolgáltatói szektor kiszélesedése, belső struktúrájának átalakulása hívta életre az információalapú, magas szintű oktatási, tudományos, kutatási, hírszerzési, szervezési, menedzseri és művészeti tevékenységeket is magába foglaló kvaterner szektort. E negyedik gazdasági ágazat a fejlett térségekben növekvő jelentőségre tesz szert, nem anyagi jellege miatt (információ, ötlet, tudás, képesség, tehetség stb.). A termelésben és a fogyasztásban is új szemléletet és struktúrákat hív életre (Trócsányi, 2008).

*feldolgozóipari) tevékenység és kapacitás tartós csökkenése*⁴ következik be (Gregory et al., 2009, 380.o.). Ezen belül is megkülönböztetjük az ipar relatív és abszolút csökkenését. Relatív csökkenés esetében az ipari szektor növekedési üteménél a többi szektor nagyobb arányú bővülést mutat, vagyis a teljes foglalkoztatotti létszámon belül csökken az ipar aránya. Alderson (2011) a dezindusztrializáció kapcsán a feldolgozóipari foglalkoztatottak arányának relatív csökkenéséről beszél a munkaerőpiacon. Abszolút csökkenésről akkor beszélhetünk, ha az ipari foglalkoztatotti létszám évről évre folyamatosan csökken. Kollmeyer (2009) a dezindusztrializáció alatt a feldolgozóipari foglalkoztatottak arányának csökkenését érti. A releváns szakirodalom áttanulmányozása kapcsán egyetértek Saeger (1997) állításával, mely szerint dezindusztrializáció az, amikor a teljes foglalkoztatotti létszámon belül a feldolgozóipari foglalkoztatottak aránya csökken. A magyar szakemberek közül Vidéki (2008) is hasonló véleményen van: annak ellenére, hogy az ipar a technikai-műszaki haladás hordozója, jelentőségének mérése szorosan kötődik az iparban foglalkoztatottak számához (egységnyi területre, ezer főre, ezer aktív foglalkoztatottra vetítve). Abonyiné (2002) kiemeli, hogy ezek a mutatók nem az ipar fejlettségére, hanem az iparosodásra vagy annak elmaradására, visszaszorulására utalnak.

1. táblázat: A dezindusztrializáció meghatározása

Nemzetközi szerzők	A dezindusztrializáció meghatározása	Magyar szerzők	A dezindusztrializáció meghatározása
Singh (1977)	<i>A feldolgozóipar nem képes kielégíteni sem a belföldi keresletet, sem olyan mértékű exportot nem tud lebonyolítani, amely hat a foglalkoztatási szint növelésére.</i>	Takács (2004)	<i>Az ipar hanyatlása, sorvadása vagy leépülése.</i>
Saeger (1997)	<i>A teljes foglalkoztatotti létszámon belül a feldolgozóipari foglalkoztatottak aránya csökken.</i>	Vidéki (2008)	<i>Az ipar jelentőségének mérése szorosan kötődik az iparban foglalkoztatottak számához (egységnyi területre, ezer főre, ezer aktív foglalkoztatottra vetítve).</i>
Kollmeyer (2009)	<i>A feldolgozóipari foglalkoztatottak arányának csökkenése.</i>	Barta et al. (2008)	<i>A posztindusztriális átalakulás jellemző folyamata, azaz az a folyamat, amikor az ipar jelentősége, részaránya csökkenni kezd a gazdaság szerkezetében.</i>
Gregory et al., (2009)	<i>Az ipari (különösen a feldolgozóipari) tevékenység és kapacitás tartós csökkenése.</i>	Kiss (2010)	<i>Magyarul szakszerűen a fogalmat az elipartalanodás fejezi ki.</i>
Alderson (2011)	<i>A feldolgozóipari foglalkoztatottak arányának relatív csökkenése.</i>	Lux (2011)	<i>Az ipari termelés és foglalkoztatás visszaesése, valamint a gazdaságszerkezet terciarizációja.⁵</i>
Tregenna, (2011)	<i>A feldolgozóipari foglalkoztatottak arányának csökkenése a teljes foglalkoztatottakon belül (hagyományos meghatározás).</i>		

Forrás: saját szerkesztés

⁴ „Az ezen változások a gazdasági körforgás természetes velejárói, amikor az ipari termelés a versenyképesség gyengülésével, a hazai és nemzetközi kereslet visszaesésével párosul, a foglalkoztatottak arányának szűkülése, a fizetési mérleg egyensúlytalansága mellett a dezindusztrializáció az alulfejlettséget jeleníti meg.” (Gregory et al., 2009, 150 o.)

⁵ A terciar szektor megerősödésével párhuzamosan egyes régiókban a primer szektor növekedése is prognosztizálható.

Saeger (1997) alapján összegzem, hogy miért a feldolgozóipari foglalkoztatottak számának változását mint indikátort használják a szakértők a dezindusztrializáció számszerűsítésére:

- a feldolgozóipari foglalkoztatottak aránya egy széles körben használt mutató az indusztrializáció szintjének megítélésére és a gazdasági fejlettség számszerűsítésére,
- a feldolgozóipar nagyságának leginkább szembetűnő indikátora a szektor foglalkoztatottsági szintje, amely a közvéleményt is élénken foglalkoztatja,
- a szektorok közötti költségtényezők változására, különösen is az inputtényezők változására fókuszál (a munkaerőpiac származtatott volta miatt),
- a befektetések arányának csökkenése hatással van a feldolgozóipari foglalkoztatottságra azáltal, hogy a feldolgozóipar relatíve nagy beruházási igénnyel rendelkezik.

Rowthorn és Wells (1987) a fogalom értelmezésekor megkülönböztet külső, negatív és pozitív hatású dezindusztrializációt.

Pozitív hatású dezindusztrializáció alatt azt a folyamatot értik, amikor a feldolgozóipari foglalkoztatási arány visszaesésével párhuzamosan „*a foglalkoztatási szint visszaesése nem vezet munkanélküliséghez, mert ezzel párhuzamosan elegendő új munkahely jön létre a szolgáltatási szektorban*” (1987, 57.o.). Ebben az esetben a dezindusztrializáció egy sikeres, fejlődő gazdaság jele.

A negatív hatású dezindusztrializáció esetén Lux (2011) a kifejező destruktív dezindusztrializáció meghatározást használja. A negatív hatású dezindusztrializáció alatt Rowthorn és Wells (1987) szerzőpáros nyomán azt a fogalmat értem, amikor az iparban megszűnő munkahelyeket a terciér szektor nem tudja pótolni, így az a munkanélküliségi és az inaktivitási ráta növekedését indukálja.⁶ A fogalmat kapcsolatba hozták az 1960-as, 1970-es években az „Angol-kórral”, később az Egyesült Államokban tapasztalt recesszióval is.

A szerzőpáros véleménye szerint a harmadik típusa a dezindusztrializációnak a kereskedelem okozta külső dezindusztrializáció. Ugyanebben a munkájukban definíciót is adnak a külső okokra visszavezethető dezindusztrializációra: „*az adott ország feldolgozóipari exportja visszaesik, a kibocsátás a szolgáltatások dominanciája felé tolódik, amely az erőforrások átcsoportosítását is magával vonja más ágazatok felé.*” (1987, 104.o.)”

Egyetértve Kollmeyerrel (2009) és Aldersonnal (2011), a dezindusztrializáció problémájának komoly társadalom-gazdaságtani következményei vannak (pl. jövedelmi egyenlőtlenségek növekedése, a társadalmi beágyazottság gyengülése, az egyén társadalmi tőkéjének csökkenése, munkanélküliség okozta lelki problémák növekedése, elvándorlás). Ezért is az elmúlt évtizedben főképp a fejlett országokban számos szakember és tanulmány foglalkozott a dezindusztrializáció okaival és következményeivel.

Az okok és a következmények vizsgálatánál számos tényező sorolható fel. 1970-es években a dezindusztrializáció okai között említik a gyenge ipari teljesítményt, rossz minőségű termékeket, növekvő munkaerőköltséget, a nem kellően erős kormányzati beavatkozást és a nem megfelelő iparpolitikát (Alderson, 2011).

1980-as, 1990-es években a globalizáció okozta kereskedelmi struktúra átalakulása, a termelékenység változása, továbbá a növekvő specializáció, a primer szektor szerepének csökkenése került előtérbe a dezindusztrializáció tanulmányozása kapcsán (Rowthorn - Wells, 1987; Saeger, 1997; Rowthorn – Ramaswamy, 1998).

Saeger (1997) 23 OECD tagállamot vizsgálva összefüggést talált az 1970-1990-es években az import növekedése és a dezindusztrializáció között.

⁶ Az értekezés következő fejezetében megvizsgálom, hogy Magyarországon illetve a Visegrádi országokban kimutatható-e dezindusztrializációs folyamat, illetve annak milyen típusa jellemző regionális szinten a vizsgált országokban.

A 2000-es években a magyarázatok között szerepelt a Baumol-betegség, a Holland-kór, esetenként az Angol-kór (angolitis) is (Rowthorn - Coutts, 2004; Palma 2005, 2008).

A második táblázatban összegzem a dezindusztrializációval kapcsolatos kutatási tématerületeket.

2. táblázat: A dezindusztrializációhoz kapcsolódó kutatási területeket vizsgáló szakemberek munkái

		Nemzetközi	Magyar
Gazdaság	Kibocsátás	Cowie - Heathcott (2003), Palma (2005, 2008), Tregenna (2011)	Vidéki (2008), Lux (2009a), Botos (2010), Kiss (2010)
	Nemzetközi kereskedelem, FDI	Saeger (1997), Rowthorn – Coutts (2004), Kang – Lee (2011)	Lux (2009b), Botos (2010)
Munkaerőpiac	Foglalkoztatottság	Clark (1957), Saeger (1997), Rowthorn – Coutts, (2004), Danson (2005), Yamashita (2014)	Nagy et al. (2004), Fazekas – Varga (2013), Barta (2009)
	Migráció	Pandit - Withers (1999), Plane (1989), Lee (2005), Merrill (2011)	Dabasi-Halász (2011), Dabasi-Halász – Hegyi-Kéri (2014), Sík (2012), Melegh (2011), Hárs (2009)
Területfejlesztés	Gazdasági növekedés, Városi szerkezet	Longcore – Rees (1996), Turok (2004), Knox - Pinch (2010)	Enyedi (1998, 2005), Horváth (1998, 2011), Nagy (2007, 2009), G. Fekete (2009), Kocziszky (2008, 2004), Kiss (1998, 2008a, 2008b, 2010)
	Barnamezők	De Sousa (2002, 2004), Hayek et al. (2010), Raco - Henderson (2006)	Barta et al. (2008), Kukely et al. (2006), Orosz (2012), Tóthné Szita (2013), Kádár (2013)

Forrás: saját szerkesztés

Rowthorn - Ramaswamy (1998) arra a megállapításra jutottak, hogy 1963 és 1994 között 18 OECD tagállamban a dezindusztrializációt a feldolgozóiparban a szolgáltató szektornál gyorsabban növekvő termelékenységi rátával magyarázhatjuk. Ennek alapján amellet érveltek, hogy a fejlett gazdaságok természetes velejárója a dezindusztrializáció. A dezindusztrializáció okainak vizsgálatánál a fent említett strukturális egyensúlytalanság elemzése mellett meg kell említeni Rowthorn és Coutts munkáját (2004).

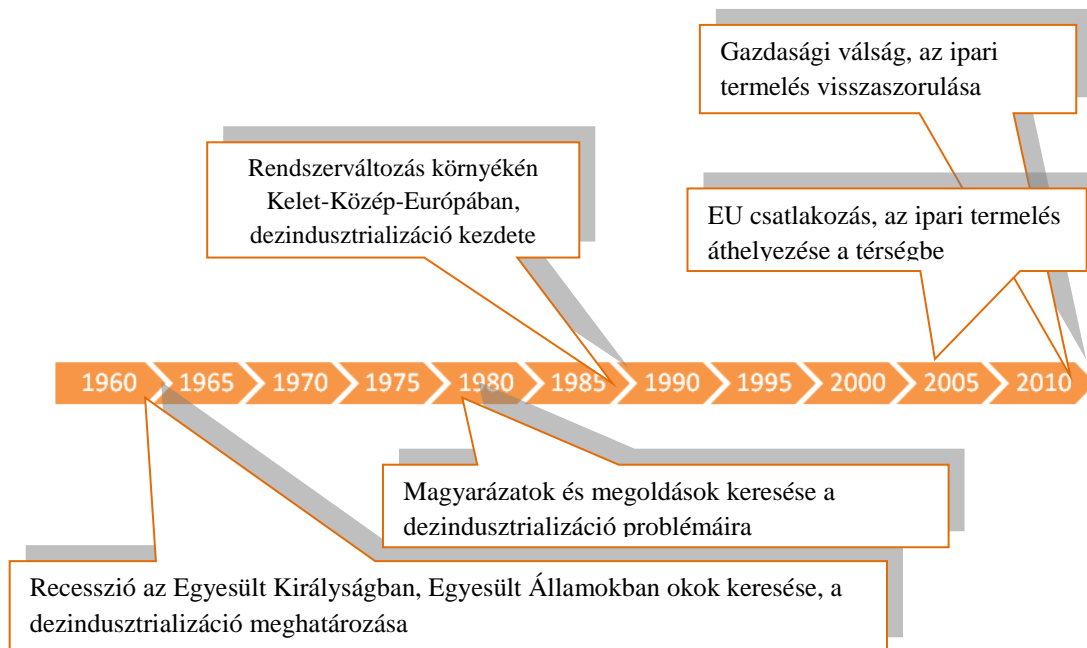
A szerzőpáros a kereskedelem szerepét vizsgálva a dezindusztrializációval kapcsolatban megállapította, hogy a kevésbé fejlett gazdaságokban összefüggés mutatható ki a dezindusztrializáció és a kereskedelmi folyamatok között. Ugyanakkor az endogén tényezők, úgy mint a termelékenység növekedése és a fogyasztás csökkenése jelentősebb szerepet játszanak.

Szakirodalmi összegzés alapján a dezindusztrializációval kapcsolatban a következő magyarázatokat különítem el (Rowthorn - Coutts, 2004; Palma, 2005; 2008; Tregenna, 2011 alapján):

- A szélesedő vállalati specializálódási igény következtében a feldolgozóipari vállalatok bizonyos tevékenységek kiszervezése kapcsán csökkentik foglalkoztatotti létszámukat. Ez a csökkenés csak statisztikai értelemben igaz, valójában a szolgáltatási szektorhoz kerülnek az elbocsátott alkalmazottak.
- A feldolgozóipari bérek csökkennek, amely a fogyasztáson keresztül visszaveti a feldolgozóipart. A bérek változása befolyásolja a termelés helyét, növeli az áthelyezés lehetőségét (delokalizáció).
- A magasabb termelékenységi rátanövekedés a szolgáltató szektorral összehasonlítva alacsonyabb foglalkoztatás bővüléssel párosul a feldolgozóiparban (Baumol-betegség).
- A fejlett gazdaságokban a kereskedelem negatívan befolyásolja a feldolgozóipari foglalkoztatottságot, növeli a versenyképességet, az import nyomás hatására az intenzív munkatevékenységek csökkennek.
- A gazdasági szerkezet átalakulását megkésve követi a humán erőforrás reallokációja, ebben az esetben növekedhet a strukturális munkanélküliség is. A munkaerőpiaci kínálat szerkezete megkésve követi a munkaerő-keresleti oldal elvárásait, amely emiatt csökkenti vagy áthelyezi a termelést.
- A „holland kór”⁷ ugyancsak okozója lehet a dezindusztrializáció kialakulásának.

A volt szocialista országokban az ipar visszaszorulásának területi, gazdasági folyamatai sajátos okokat és mintázatokat hordoznak. Releváns kérdés, hogy a nyugati országokhoz hasonlóan a transzformációs recesszióan átesett kelet-közép-európai országokban milyen arányú ipari foglalkoztatás visszaesés tapasztalható regionális és nemzetgazdasági szinten, illetve milyen időtávon belül áll helyre az egyensúly. Az iparral kapcsolatos folyamatokat helyes egy volt szocialista szemüvegen keresztül is megvizsgálni, hangsúlyozva az eltéréseket és az azonosságokat a nyugat-európai és észak-amerikai folyamatokhoz. Mihályi (2013) megjegyzi, hogy Kornai Jánosnak és nemzedékének, avagy „*valamennyi kelet-európai pályatársának meghatározó élménye volt, hogy évtizedeken át központilag irányított, szocialista tervgazdaságban éltek*” (286.o.). A kelet-közép-európai országokban a dezindusztrializáció folyamata szorosan kötődik a rendszerváltozáshoz, amikor is látványosan csökkent az iparban foglalkoztatottak aránya. Ez a strukturális változás, a régi ipari térségek átalakulása napjainkban is tart (Kuttor, 2009). Az Európai Unióhoz történő csatlakozás, a 2008-as gazdasági válság, a rendszerváltozáson átesett kelet-közép-európai régiók fejlődését jelenleg is formálják.

⁷ Valamely ágazat exportjának hirtelen növekedésével járó negatív mellékhatásokat a többi ágazatra "holland kórnak" nevezik (Corden, 1984, Fertő 1995). Ezt a jelenséget először a holland és a brit gazdaság hetvenes évekbeli válságának vizsgálatakor fedezték fel. A vizsgálatok eredményei azt mutatták, hogy a gazdaság visszaesésének hátterében a két ország gyorsan növekvő olaj- és földgázexportja áll. Hasonló jelenségeket figyeltek meg más fejlett országokban (Kanada, Norvégia) és több fejlődő országban is (Indonézia, Kenya, Venezuela stb.). A kőolajból származó exportbevételek hirtelen emelkedése a fejlődő országokban más exportágazatok - ezen belül is legfőképpen a mezőgazdaság - megterhelésével járt együtt (Fertő, 1995; Kacsirek, 1993). Az olajbevételek hazai gazdaságra gyakorolt hatását ugyanis nem semlegesítették, s ez a belföldi valuta felértékeléséhez vezetett.



3. ábra: A dezindusztrializáció megjelenése Kelet-Közép-Európában és a nyugati országokban

Forrás: saját szerkesztés

A kelet-közép-európai országok között az úgynevezett Visegrádi négyek együttműködése jött létre 1991-ben. Az együttműködés céljai között szerepelt a totalitárius rendszer maradványainak felszámolása, a demokrácia védelme és az országok (Magyarország, Csehország, Lengyelország) összefogása a gazdasági előrehaladásban és az euroatlanti csatlakozás előmozdításában. A szocializmus összeomlását követő rendszerváltozás a történelemben egyedi folyamatként a politikai, a gazdasági és a társadalmi szférában egyaránt végbemenő minőségi és mennyiségi változásokat indukált. Kétséggel hazánkban és a környező országokban olyan, a kilencvenes éveket megelőzően nem létező események vizsgálatát kívánja meg, amelyhez újdonsága folytán új szemléletre és eszközökre is szükség van (Kozenkow, 2011). Magyarországon a rendszerváltást követő 8-10 évet az Európai Unió országaihoz való felzárkózás jellemezte, ugyanakkor a magyar gazdaságot és társadalmat érintő számos területen nem történtek meg a szükséges változások (Nagy, 2009).

Kelet-Közép-Európában a rendszerváltozást követően a gazdasági szerkezet átalakulásában az iparral kapcsolatos folyamatok kiemelt jelentőséget kaptak, különösen azon térségekben, ahol az ipar koncentrált és nagyméretű struktúrái jöttek létre és működtek. Figyelembe kell venni, hogy a volt szocialista országokban az ipar visszaszorulásának területi, gazdasági folyamatai eltérőek a nyugati országokétól. A tapasztalatok, magyarázatok, megoldások átvétele segítheti a Visegrádi országokban a folyamat megértését és lezárását.

A transzformációs recessziót, az Európai Unióhoz való csatlakozást közösen megélt országok esetében feltárhatók a dezindusztrializációhoz köthető folyamatok. A regionális meghatározás segítségével az országokon belüli eltérések jobban tanulmányozhatók. A megalakulástól a Visegrádi országok tagjai számos nyilatkozatban deklarálták együttműködési szándékukat a hadiipar, a környezetvédelem, a kutatás-fejlesztés területén. Az ipari termelés, foglalkoztatás és a régi ipari térségek fejlesztése kapcsán – számos tanulmány, konferencia ellenére – nem tettek közös lépéseket, nem hangolták össze a dezindusztrializációval kapcsolatos fejlesztés-, ipar- és foglalkoztatáspolitikájukat. A dezindusztrializáció tanulmányozása kapcsán ezekben az országokban figyelembe kell venni, hogy a poszt-szocialista gazdaságok iparági struktúráváltásának intenzitását fokozta a

különutas gazdaságpolitika és a megkésett fejlődés (Enyedi, 1989). A dezindusztrializációval kapcsolatosan Lux (2009) kibővíti a katalizátortényezőket a kelet-közép-európai országokban a koordinációs zavarokkal, a pénzügyi szektor elmaradottságával, illetve a vevői piacra való átállás nehézségeivel. Az erőforrások hiánya, illetve az átgondolatlan ipari és gazdaságpolitikai beavatkozások miatt hazánkban is az ipari struktúraváltozása nyomán ipari depressziós térségek jöttek létre (Hegyi-Kéri, 2012). A Visegrádi országokban a dezindusztrializációs folyamatot egyéb különböző tényezők befolyásolták:

- A vállalatok a központi irányítás miatt nehezen alkalmazkodtak a piaci versenyhez, az erőltetett iparosítás hibái, hátrányai a rendszerváltozáskor viszonylag rövid időn belül jelentkeztek.
- A kormányzati beavatkozások időhorizontja is nagyon változó volt, egyes ágazatok támogatása nem feltétlenül jelentette a csőd elkerülését, csupán késleltette a vállalat és a munkavállalók alkalmazkodását a piacgazdasághoz.
- Tényleges történelmi példák nélkül kellett a csőd közeli gazdasági helyzetben az ipari szektor problémáit kezelni (monostruktúra átalakulása, erőltetett iparosítás, új piaci, munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés, technológiai avultság). Emellett a Nyugat-Európában és az észak-amerikai kontinensen létező dezindusztrializációs folyamat tanulmányozása és tanulságainak átvétele megkétszerezte jelentőségét a hazai szakirodalomban, a politikai döntéshozatalban. Véleményem szerint Magyarországon az ipari átalakulást kísérő foglalkoztatáspolitikai sem volt megfelelően felkészülve a humán erőforrás reallokációjának elősegítésére, sem az aktív, sem a passzív foglalkoztatáspolitikai eszközök tekintetében.⁸ Az iparpolitika mellett a foglalkoztatáspolitikai és a területfejlesztés sem rendelkezett összetett megoldásokkal a következmények kezelésére, ami tovább súlyosbította az átalakulást és negatív hatású dezindusztrializációhoz vezetett.
- A dezindusztrializációval kapcsolatos útfüggőséget (pályafüggőség), mint tehetetlenségi tényezőt Lux (2009) az ipari térségek válságával kapcsolja össze. Hagyományos értelemben az útfüggőség azt jelenti, hogy egy adott pillanatban meghozható döntések köre nem független a terület múltjától. Sok esetben a jelen döntéseket befolyásoló körülmények „tehetetlenségi erőként” nehezednek egyes térségekre, így megnehezítik a fejlődési pályára állást. Véleményem szerint ide kell sorolni az informális tényezőket, a normákat és a humánerőforrás-állomány végzettségét egy adott területen. A gazdaságpolitika ezen tényezőkre kevesebb figyelmet fordított, ami ugyancsak elősegítette a dezindusztrializáció folyamatának elhúzódását.
- A regionális illetve lokális tényezők figyelembe vételének hiánya is fokozta a dezindusztrializáció folyamatát. A régi iparterületek problémájának kezelésére kevés komplex kormányzati program készült. A lokális problémák továbbgyűrűző hatása nagyobb területegységek gazdasági és társadalmi fejlődését is befolyásolta (pl. nehézipari vállalatokban dolgozó roma lakosság a társadalom perifériájára sodródott, a barnamezők közelében a lakásárak csökkentek, a lakosság elvándorlása, a belföldi mobilitás, a regionális különbségek növekedtek).

Az elmúlt húsz évben a Visegrádi országokban a hasonló problémákkal küzdő térségek eltérő ipari fejlődési pályát jártak be. Ezen fejlődési útra a helyi adottságok mellett az iparpolitika is hatással volt.

⁸ Bod Péter Ákos számolt be 2002-ben a Fényi Gyula Jezsuita Gimnáziumban tett látogatása során arról, hogy az Antall-kormány minisztereként az elbocsátott bányászoknak egyetlen tanácsot tudott adni, vegyék igénybe a táppénz juttatásait. Ezen a rendezvényen végzős középiskolás tanulóként voltam jelen.

1.1. A dezindusztrializáció fogalmának értelmezése az elméleti közgazdaságtan különböző iskolái szerint

A dezindusztrializáció fogalmának bemutatása után a különböző közgazdaságtani irányzatokban való megjelenésével foglalkozok. Bemutatom a dezindusztrializáció okának, folyamatának és következményeinek megjelenését az egyes közgazdaságtani iskoláknál. Különös figyelemmel kísérem a dezindusztrializáció azon típusát, amely a gazdaság számára kedvezőtlen és kóros folyamat. Megvizsgálom, hogy az egyes közgazdaságtani iskolák hogyan és miként vélekednek a dezindusztrializáció folyamatáról, milyen magyarázatokkal szolgálnak, milyen elemzési keretet biztosítanak az ipar visszaszorulásának, milyen gazdasági és társadalmi⁹ hatásait veszik számba.

A dezindusztrializáció folyamatának közgazdaságtani szempontból való vizsgálata, elemzése komplex feladat, mivel a jelenség a régióban új keletű. Célom, hogy a dezindusztrializációhoz kapcsolódó releváns kérdések megfogalmazására szolgáló alkalmas közgazdaságtani elméleti keretrendszer bemutassam.

1.1.1. A dezindusztrializáció értelmezése a neoklasszikus közgazdaságtan szerint

A neoklasszikus közgazdaságtani elméletek egyszerű modelleket használnak, amelyek nem tükrözik a komplex valóságot, a dinamikus gazdasági folyamatok leírásához elégtelenek (Karajz, 2003). A preferenciák, az alkalmazott ipari technikák, technológiák és az iparral kapcsolatos magatartási normák állandóan változnak. A neoklasszikus közgazdaságtan a dezindusztrializáció okait részleteiben nem tárgyalja.

Ebből következik, hogy a dezindusztrializáció leírásakor nem lehet állandó preferencia és termelési függvényeket használni, a hiányosságok kiküszöbölésére az elméleti vizsgálódási szempontok transzdiszciplináris megközelítése szükséges (Karajz, 2003). A gazdaság legtöbb területén a döntéseket nem teljes informáltság mellett hozzák, hanem bizonytalanságban. A racionális várakozások és a teljes informáltság biztosítják a neoklasszikus elmélet esetében a statikus egyensúlyi elméletek létjogosultságát (Karajz, 2011), melyek azonban nem alkalmasak a tartós egyensúlytalanság leírására és magyarázatára. A dezindusztrializáció során fennálló egyensúlytalansági állapotról a neoklasszikus elmélet nem vesz tudomást. A dezindusztrializáció következményei vizsgálatánál a neoklasszikus elmélet elvonatkoztat a valóságban meglévő társadalmi viszonyoktól, struktúrától, nem számol a munkaerőpiac mobilitásával. Csaba (2009) szerint a neoklasszikus közgazdaságtan képviselői kevesebb figyelmet szentelnek a rendszerváltozás, mint egyedi történelmi kísérlet közben megszületett új felismerések beépítésére. A neoklasszikus elmélet a dezindusztrializáció folyamatát és a létrejövő externális hatásokat nem értelmezi, nem magyarázza.

A neoklasszikusok szerint az externális hatásokat nem oldja meg a gazdasági szereplők racionális belátása. Így a dezindusztrializáció nyomán létrejövő környezeti károkat (barnamezők, bányák, stb.), a lakosság elvándorlását az ipari visszaeséssel sújtott területekről komplex módon, más megközelítésből kell kezelni. A valóságban a dezindusztrializáció során érdekellentétek és állandó konfliktusok léteznek a munkaerőpiacon kívül és belül lévők, a terület közelében és a távolabb élők között. A dezindusztrializáció következményeinek kezelése kapcsán eltérő érdekek jelennek meg a munka és a termelési tényezők újraelosztása, a környezetminőséget érintő kérdések, a környezet elhasználódása, a versenyhelyzet és az állam jóléti intézkedései területén. A társadalom fejlődése dinamikus jellegű és azt erősen befolyásolja a társadalmi értékrend (Karajz, 2003), amely az intézményeket, az emberek magatartását, munkaerőpiaci attitűdjét és világnézetét is formálja. A társadalmi értékrend

⁹ Véleményem szerint a társadalom nem elkülönülő alrendszer, hanem szoros kapcsolatban áll a gazdasággal, annak integráns része.

megváltozása befolyásolja az egyének intézményekben való szerepét, viselkedését, a változások anómiás állapotot is okozhatnak (Burgers – Kalb, 1995). Az egyensúlyi elmélet adott értékítéletből indul ki, amely nem változik, ezért nem képes a bonyolult társadalmi valóság valódi magyarázatára, a változások közötti átmenet leírására.

1.1.2. A dezindusztrializáció értelmezése az intézményi közgazdaságtan szerint

Kozenkow (2011) szerint a neoklasszikus közgazdaságtan legnagyobb kihívójának az új intézményi közgazdaságtan - röviden ÚIK (new insitutional economics, röviden NIE) számít, amely nem veti el a mainstream mennyiségi szemléletét, ugyanakkor kiegészíti azt az intézmények minőségi vizsgálatával.

A dezindusztrializáció egy egyensúlyi állapotot nélkülöző komplex folyamat, amelyet a közgazdaságtan ortodox módszertana nem elemez (Knottenbauer, 2000). A dezindusztrializáció hatásainak és következményeinek megértéséhez elengedhetetlen a vizsgálódási keret bővítése, mert a rendszerváltozás súlyosan érintette az ipari vállalatok működését és a munkaerőpiacot is. Kovács (2011) hozzáteszi, hogy a Marx által definiált kommunizmus intézményi keretei egyértelműen meghatározottak, kötöttek voltak és ezen keretfeltételek alapvetően megváltoztak Kelet-Közép-Európa térségében.

Az új intézményi közgazdaságtan által felkínált elemzési keretrendszer ugyanúgy elfogadja a neoklasszikusokhoz hasonlóan a formalizálást és a mennyiségi érvelés jelentőségét. Ugyanakkor kiemeli, hogy „*alapkoncepciója középpontjába az intézményeket, a szokásokat, a szabályokat és azok fejlődését állítja*” (Hodgson, 1998, 168.o.). Későbbi munkájában Hodgson (2006) elismeri, hogy a szabályok nem gyakorolnak determinisztikus befolyást a folyamatokra, ugyanakkor a szokások és az intézményi struktúra komoly hatással bír a gazdaság különböző alrendszerére (pl. munkaerőpiac, termelékenység, társadalmi mobilitás). Veblen (1899), mint a „régii” intézményi közgazdaságtan emblematikus alakja, az intézményeket, az embereket általánosságban jellemző gondolkodási szokások összességével azonosította.

A northi értelmezés szerint megkülönböztethetünk formális és informális szabályokat. Az új intézményi közgazdaságtan az intézményeket az emberek által alakított korlátokként definiálja, amelyeket az egyének között kialakuló gazdasági, társadalmi és politikai interakciók szabályozására hoztak létre. Ebben a keretben a játékosok maguk a szervezetek, akiknek a viselkedését a társadalom játékszabályai határozzák meg. Az új intézményi közgazdaságtan a neoklasszikus közgazdaságtannal összehasonlítva nagy teret enged a változásnak, a folyamatszempléletnek, az empiriának és a történeti kereteknek (Kovács, 2011), melyekkel a dezindusztrializáció okai feltárhatók. A dezindusztrializáció kapcsán az új intézményi közgazdaságtan kutatási kérdései közé tartozik az útfüggőség következményének, szerepének, a formális és az informális intézmények jelentőségének vizsgálata.

Nelson (2002) az intézményeket társadalmi technológiaként definiálja, amely a szereplők között kialakuló interakciók és tranzakciók, valamint szokások és szabályok összessége. A gazdasági szereplők az inputokból a fizikai technológia, azaz a rutin segítségével outputokat állítanak elő. Furubotn - Richter (2008) definíciója szerint az intézmények formális és informális szabályok összessége, melyekbe a végrehajtási mechanizmus is beletartozik. Ezek célja, hogy egy adott irányba tereljék az egyének viselkedését. Az ÚIK számomra releváns megállapítása, hogy a formális és az informális intézmények megváltozása egyaránt hatással van az új technológiák abszorpciójára, ezáltal közvetetten a gazdasági növekedésre, a dezindusztrializáció folyamatára. A normák és az értékek szintjén a változás nehézkes, lassú folyamat, amely megmagyarázza a dezindusztrializáció elhúzódását egy adott térségben.

Hodgson (1998) az intézményekre jellemző sajátosságokat a következő öt pontban határozza meg:

- Minden intézmény egyének közötti interakciókat tartalmaz lényeges információ visszacsatolásokkal.
- Minden intézménynek számos tulajdonsága van, közös eszmékkel és gyakorlattal.
- Az intézmények fenntartják a közös eszméket és elvárásokat, és azok is fenntartják az intézményeket.
- Az egyes intézmények nem állandóak, nem léteznek örökké, ugyanakkor relatíve tartósak, önmagukat erősítők és minőségüket tekintve stabilak.
- Az intézmények értékeket és normatív ítéleteket, értékeléseket testesítenek meg.

Williamson (2000) szerint négy szinten lehet az új intézményi közgazdaságtan alapelvei szerint elemzéseket eszközölni, egy gazdasági folyamatot leírni és magyarázni.

A negyedik szinten a társadalmi beágyazottság, a normák, a szokások, a tradíciók, a konvenciók szerepelnek. A northi meghatározásban az informális intézményeket soroljuk ide. A társadalom és az egyének normái a politikai átalakulással nem egy időben változnak meg. A dezindusztrializáció folyamatában az egyének iparral és ipari múlttal kapcsolatos beállítódásait, a munkaerőpiaci attitűdjeit a szocialista gazdaság, esetleg egy szocialista nagyvállalat alakította ki. Az egyének az intézményekben rendszerváltozást követően továbbra is azonos normarendszerrel vannak jelen, amely hatással van a termelésben és a munkaerőpiacon játszott szerepükre is. Ezen a szinten a változás rendkívül lassan eszközölhető (Máté, 2012).

A harmadik szint a piac, a vállalatok, a gazdasági szereplők „játsszótere”. Az irányítás (pl. a kormányzás) is ide sorolható, amely az állami támogatásokon keresztül segíteni tudja az átalakulást. A második szinten az intézményi környezet jelenik meg, amely a formális szabályrendszerrel, a jogrendszerrel, a törvényeken keresztül hatással van az átalakulásra. Ez a szint a játékszabályoknak feleltethető meg.

3. táblázat: A dezindusztrializáció intézményi jellemzői

	Szintek		Változás gyakorisága (évek)
4. szint	Társadalmi beágyazottság	Az ipar visszaszorulásával kapcsolatos attitűdök, beállítódás, az ipari munkamorál, a vállalattal, az állami segítségnyújtással kapcsolatos elvárások.	100 éven túl
3. szint	Irányítási struktúrák	Az állami támogatások módja és nagysága pl. a barnamezős területek revitalizációja.	10-100 év
2. szint	Intézményi környezet	Az ipari átalakulást segítő törvényi szabályozás, privatizációs törvény.	1-10 év
1. szint	Erőforrás-allokáció és foglalkoztatás	Az ipari foglalkoztatottak reallokációs folyamata.	folyamatos

Forrás: Williamson (2000) alapján saját szerkesztés

A rendszerváltozás során a jogrendszer megváltozása megteremtette az alapot a piacgazdaság kiépülésének, a magántulajdon megjelenésének és a különböző gazdasági szervezetek létrejöttének. Az intézményi környezet megváltozása a foglalkoztatáspolitikai eszközökön keresztül szerepet kapott az iparból kilépők munkaerőpiaci helyzetének javításában is.

Az első szinten a fizikai és humán erőforrások eloszlása jelenik meg. Az új intézményi közgazdaságtan egyik fontos kutatási területe a rendszerváltozáson átesett kelet-közép-európai folyamatok vizsgálata. Véleményem szerint a dezindusztrializáció folyamatának vizsgálatához a fent említett négy szint megfelelő, mivel a különböző szinteken a folyamatok más-más időhorizontban jelennek meg. A szintek meghatározásával elkülönülő elemzési szempontok lehetőséget adnak a dinamikus folyamat egy-egy részének közelebbi tanulmányozásához. A rendszerváltozást követően az intézményi környezet megváltozott, a piacgazdaságra való átállással egy időben megkezdődött a szektorok közötti erőforrás reallokációja is. Az iparral kapcsolatos attitűdök, beállítódások megváltozása időigényes folyamat.

Gelbach - Malesky (2014) az új intézményi közgazdaságtan keretrendszerének segítségével a posztoszocialista országokban vizsgálták az intézményépítési folyamatok és a privatizáció hatásait a gazdaság teljesítményére. Az ÚIK dinamikus szemlélete által a kutatók számára vizsgálódási keretet biztosít a dezindusztrializáció folyamatának megértéséhez. Az ÚIK által adott elemzési szintek megteremtik a lehetőségét a különböző időtávon játszódó folyamatok elkülönített vizsgálatára, az egyén és az állam bevonására az elemzésbe.

1.1.3. A dezindusztrializáció értelmezése a(z) (ko)evolúciós közgazdaságtan szerint

Az új intézményi közgazdaságtan egyik iskolája az evolúciós közgazdaságtan. A közgazdaságtanban a Schumpeter (1950, 1954) gondolataira épülő (Fagerberg, 2000; Hideg, 2001; Nelson-Winter 1982) iskolát nevezik innovációs közgazdaságtannak, illetve evolúciós közgazdaságtannak is, mivel a gazdaság fejlődését a biológiai evolúcióhoz hasonlóan képzeli el. Ugyanakkor Hanusmann (2007) felhívja a figyelmet, hogy Schumpeter (1954) maga Spencert és Marshallt nevezi meg az evolúciós gondolatrendszer társadalomtudományokba való átvevőinek.

Az evolúciós közgazdaságtan rokona a menedzsmenttudományok terén az erőforrás alapú vállalatelméletnek. E szerint a vállalatok erőforrásai, képességei döntik el, hogy mennyire tud a vállalat sikeresen alkalmazkodni környezetéhez, azaz versenyelőnyre szert tenni (Wernerfelt, 1995). Marshall (1890, 1919) műveiben több helyen is utalást tesz Darwin elméletére. Így többek között a mű bevezetőjében, a közgazdasági fogalomrendszer nehézségeinek tárgyalása során felhívja a figyelmet a gazdasági élet állandó változására. Veblen úttörő gondolatai már 1899-ben arra fókuszáltak, hogy az evolúciós felfogást a gazdasági racionalitással összhangba hozza. A gazdasági döntéshozás és a racionalitás keretrendszerét társadalmi-kulturális és intézményi keretek közé helyezte. Az evolúciós közgazdaságtan több tekintetben is eltér a főáramú elméleti irányzatoktól: fontosabb szerepet kap benne a „populáció”, a mezoszint vizsgálata és a dinamikus szemlélet. Az evolúciós közgazdaságtan nem csak az intézmények változásának a gazdaság teljesítményére gyakorolt szerepét helyezi vizsgálódásának középpontjába, hanem tanulmányozza azt is, hogy a változás milyen hatással van a gazdaság szereplőire. Fontosnak tartja a tanulás, a versengés és a kumulatív folyamatok szemszögéből való elemzést. Az evolúciós közgazdaságtani szemlélet felhívja a figyelmet a vizsgálati módszer statikus keretei között feszülő problémákra, azaz a gazdasági törvények idődimenzióinak értékelésére és annak darwini megközelítésű kezelésére. „Az alkalmazkodóképesebb éli túl”, azaz a piacon is érvényes a „természetes kiválasztódás” elve (Marshall, 1890). A gazdasági cselekvéseket ezért nem lehet mechanikus szemléletben, tértől és időtől függetlenül vizsgálni. Marshall szkeptikus hozzáállással szemléli a neoklasszikus elemzést, amely csak egyensúlyi állapotok mentén végzi vizsgálódásait (Hausmann, 2007). A dezindusztrializáció, mint a strukturális változások része nem

egyensúlyi folyamat, hanem egyensúlyi állapot felé törekvő folyamatként értelmezhető¹⁰. Az evolúciós közgazdaságtan a tanulásra képes, korlátozottan racionális gazdasági szereplők cselekvéseit térben és időben elemzi.

A vállalatok képesek új rutinok elsajátítására, azaz tanulásra, és a szervezeti sajátosságok felülvizsgálatára (Kiss, 2005). Dosi és Nelson (1994) szerint az evolúcionista közgazdaságtan nagy hangsúlyt fektet a változás magyarázatára. Ez a szemlélet a dezindusztrializáció okainak és a gazdasági-társadalmi hatásainak megértésében segít. Az intézményrendszer változatlansága, a szakpolitikák homogén térszemlélete gyakran akadályozza a gazdasági szerkezetváltozást, illetve annak dinamikáját, különösen Kelet-Közép-Európában (Elekes, 2013).

Érdeemes arra irányítani a figyelmet, hogy a szelekciós mechanizmusok hogyan és milyen irányba hatottak az ipari vállalatok tevékenységére. A vállalatokban felhalmozott tacit tudást, a rutinokat, az átörökítő egységeket az evolúciós közgazdaságtan „géneknek” nevezi (Bajmóczy, 2007). A dezindusztrializáció egy olyan dinamikus folyamat, amelynek során érdemes megvizsgálni, hogy a vállalatokban és a társadalomban felhalmozott tacit tudás, munkamorál, motiváció, rutinok, átörökítő egységek hogyan és miként élnek tovább.

Az evolúciós közgazdaságtan a vállalatok tanulási képességét a korábban felhalmozott, meglévő tudáshoz viszonyítja, így definiálja az útfüggőség fogalmát, amely behatárolja a fejlődési lehetőségeket. Hodgson (1998) az evolúcionista társadalmi elméletnél használatos rutin eljárásokat egyéni szinten, szokásként értelmezi. Lux (2009) megállapítja, hogy Kelet-Közép-Európában az ipari vállalatok nagy százalékában az erőltetett iparosítás, a piacvédő intézkedések és a többnyire központilag irányított gazdasági környezet hatására olyan rutin eljárások elsajátítására került sor, amelyek speciális döntési és működési szabályok, szokások meglétét eredményezték. Ilyen „szokások” között említhetjük a kapun belüli munkanélküliséget, a köz- és a vállalati tulajdon összemosódását. Ezen szokások, szabályok voltak azok, amelyeket a rendszerváltozás egy viszonylag rövid időn belül radikálisan megváltoztatott. Dosi et.al. (2000) elhatárolták egymástól a rutint, mint a szervezetre jellemző fogalmat, illetve a szakértelmet, mint egyéni jellemzőt.

Az evolúciós közgazdaságtan két áramlata közül kiemelem azt az irányzatot, amely a komplex rendszerek felépítését, működését tanulmányozza és azok együttes változását. Ez a koevolúciós folyamat, amely szerint az intézményi és piaci változások kölcsönhatásban állnak egymással. A koevolúciós értelmezés alapján az egyik részrendszerben bekövetkező változás hatást gyakorol más alrendszerek működésére, amely végeredményként rendszerszintű tulajdonságok megváltozásához vezet (Elekes, 2013). Egy adott térségben a társadalmi, gazdasági és a környezeti tényezők állnak koevolúciós kapcsolatban. Egy régi ipari térség esetében a helyi társadalom munkaerőpiaci attitűdjét, munkamorálját és beállítódásait az ipari termelő vállalat alakította ki. Az ipari termelés, a foglalkoztatottság visszaesésével párhuzamosan barnamezős területek jelenhetnek meg. A gazdasági tevékenység átalakulása erodálhatja (Elekes, 2013) a terület tudásbázisát, emberi erőforrását (emberi tőke, kulturális tőke), kapcsolatrendszerét (társadalmi tőke).

A koevolúció másik ága a „populációt” érintő változásokra koncentrál. Egy adott területen valamilyen szempont szerint meghatározott populációban bekövetkező változás hatással van egy másik populációban lezajló változásra (Lengyel - Bajmóczy, 2013). A szülők munkaerőpiaci tapasztalata befolyásolja a gyermekeiknek adott tanácsot, a következő generáció munkaerőpiaci viselkedését, mivel a migráció, a mobilitás családi döntés eredménye.

¹⁰ Pasinetti (1981) az egyensúlyt nem mint statikus állapotot, hanem mint folyamatot definiálta egyensúlyi ösvényként.

További vizsgálatom arra terjed ki, hogy a munkavállalók, akik jórészt hordozták ezt a tudást és hosszú időn át a rendszerelvárásoknak megfelelően alkalmazták azt, teljesen új adaptációk elsajátítására kényszerültek. Arra is figyelmet fordítok, hogy az iparral kapcsolatos társadalmi beágyazottság és a munkaerőpiaci attitűdök hogyan változtak meg. Megvizsgálom, hogy a szocialista ipari nagyvállalatokban elsajátított tudás, életforma (biztos ipari munkalehetőség, magas arányú ipari foglalkoztatás) milyen mértékben befolyásolja a munkavállalók jelenlegi munkaerőpiaci magatartását, gyermekeiknek adott tanácsaikat.

1.2. A dezindusztrializáció térbeli következményei

A térbeliséget is bevonom a dezindusztrializáció vizsgálatába, mert az ipar elhelyezkedése térben nem homogén, területegységenként változó. A vállalatok stratégiai fontosságú tevékenységei, foglalkoztatási kapacitásai és a lényegi kompetenciái (core competencies) térben koncentrálnak (Lengyel, 2002; Porter, 1990, 1998, 2000a).

A nemzetközi, de különösen az angol szakirodalomban azokat a területeket, amelyek a dezindusztrializáció nyomán válságba kerültek, a régi ipari térségek (old industrial regions, OIRs) meghatározással illetik (Carney et al., 1980; Hudson, 1994, 2005; Beatty et al., 2002; Birch et al., 2008; Pike et al., 2010). Különösen jellemző ez az egykori nehézipari területekre. Birch et al. (2008) négy nyugat-európai országban (Franciaország, Németország, Spanyolország és az Egyesült Királyság) a kibocsátás és a munkaerőpiaci jellemzők alapján határozták le ezen régiókat. A magyar szakirodalomban a jelenségre Horváth (1998) és Grosz (1999) a „régiparvidékek” szókapcsolatot és a térséget egyaránt használja. Lux (2009) disszertációjában és tanulmányaiban a régi ipari térségek megnevezés mellett döntött. Lux (2009) amellett érvel, hogy mind a transzformációs recessziót átélő országokban, mind a nyugat-európai gazdaságokban jelen voltak olyan nem piaci racionalitásból működő nagyvállalatok, amelyek „üvegbura alatt”, puha költségvetési korlátok mellett működtek és nagyban hozzájárultak az ipari depresszió kialakulásához egy adott térségben.

A nyugati gazdaságokban más magyarázata van a folyamatnak, mint a Visegrádi országok esetében, ahol egy konkrét történelmi eseményhez, folyamathoz köthetjük a dezindusztrializáció kialakulását. A modern piacgazdaságot állandó strukturális átalakulás jellemzi. Egyes szektorok szűkülnek, míg mások növekednek. Ezek a változások rövid idő alatt játszódhatnak le, visszatükrözik a kor „szeszélyeit”, a kereskedelem változását vagy a technológia avulását. A gazdaság három szektora közötti munkaerő-állomány átrendeződése egy hosszabb távú folyamat (Dabasi et al., 2011). Ezen változásokat a történelmi események befolyásolják, mivel az ipari forradalom után a szekunder szektorba áramlott a munkaerő. Abraham - Katz (1986) szerint a munkaerő szektorális mozgását a gazdaság körforgására kell visszavezetni. A fejlődő országoknak legfontosabb közös jellemzője az iparban foglalkoztatottak számának csökkenése a szolgáltatási szektor javára. A strukturális változás a gazdaság szektorai közötti munkaerő-áramlással is együtt jár. A dezindusztrializáció kapcsán főként a nyugati országokban sor került az irányítási központok és a magasabb hozzáadott értéket képviselő munkahelyek áthelyezésére (Fielding, 1991; Danson et al., 2003). A változások abba az irányba mutatnak, hogy összetett termelési struktúrájú területegységek (Piore - Sabel, 1984) jönnek létre, ahol fejlett technológiát alkalmazó vállalkozások vagy egyéb vezető iparágak megtelepednek (Scott, 1988a, 1988b, Soja, 1989; Danson, 2005).¹¹

A nyugati országokban lezajló dezindusztrializációs folyamat a gazdasági rendszerváltozást 1990-től átélő országokétól időtávban különbözik. A dezindusztrializáció nyomán a „régipar” ipari termeléshez kötődő szakképzettségek rövid idő alatt leértékelődtek a

¹¹ A távmunka illetve az atipikus foglalkoztatás növekedése az észak-amerikai kontinensen az 1960 után bekövetkező gazdasági átalakuláshoz kötődő távközlési és közlekedési átalakulásnak köszönhető.

posztoszocialista országokban (Campbell et al., 2001; Future Skills Scotland, 2002, 2003). Ez növelte a strukturális munkanélküliséget, a munkaerőpiac szegmentációját (Brown - Lobao, 1997; Danson 2005), és összességében alacsonyabb bérszínvonalat eredményezett a munkaerőpiacon, növelve az elvándorlást a területről. Lilien (1982) szerint a transzformációs recesszió valójában a strukturális változások felgyorsulása. A növekvő munkanélküliséget vagy a hirtelen szerteágazó vagy beszűkülő szektorális változás okozza. A különböző területi következményeket szemlélve a dezindusztrializációt átélő régiókban visszaesik a kibocsátás, átalakul a munkaerőpiaci kereslet. Ehhez kapcsolódóan megváltozhat az ipari múlthoz való viszony és a munkaerőpiacba vetett bizalom, megjelenhet az egyénben a depressziós attitűd, amely elméleti hátterét bővebben a következő alfejezetben fejtem ki.

Clark (1982) felhívja a figyelmet, hogy egyes régiókban a gazdasági teljesítmény csökkenése növekvő migráció mellett a munkaerőpiac szegmentációjához és lokalizációjához vezet. A munkaerőpiaci kínálat szerkezete jelentősen átalakul, amely hosszabb távon hatással lehet a munkaerőpiaci keresletre és a gazdaság szerkezetére is. A szukcesszió (lakosságcsere) nem csak lokális, hanem nagyobb területi egységeket is figyelembe véve domináns jelenséggé válhat. Ezzel párhuzamosan átalakulhat és csökkenhet a munkaerőpiaci kereslet is.

A dezindusztrializáció következményeként válságba került területek – többek között régi iparvidékek – közös belső jellemzőkkel írhatók le, amelyek a barnamezők létrejötte és a humán potenciál meggyengülése. Mind a nyugati, mind a Visegrádi országokban a dezindusztrializáció kapcsán Lilien (1982) amellett érvel, hogy a szektorális sokkhatások megkívánják a munkaerő reallokációját a szektorok között. A munkaerő reallokációja időigényes folyamat, amely a súrlódásos (frikcionális) munkanélküliség növekedéséhez vezet.¹² A változások sebessége és viszonya az ipar szempontjából különös figyelmet érdemel. Munkaerőpiaci turbulenciaként jelenik meg a szakirodalomban (Lilien, 1982) a munkaerő megnövekedett nettó reallokációja az egyes szektorok között. Farber (1999) szerint a turbulencia valójában egy növekvő instabilitási viszonyt fejez ki a munkavállalók között, vagyis megnövekszik a munkaerőpiacra beáramló munkavállalók száma. Ennek egyik oka lehet egy szektor vagy ágazat munkaerő-keresletének csökkenése, amely megbontja a munkaerőpiacon kialakult egyensúlyt, megnöveli a munkát keresők számát, gyengíti a munkavállalók munkahelyi stabilitását. Layard et al. (2005) szerint a turbulencia a munkaerőpiac növekvő „tökéletlenségére” utal, azaz egy olyan egyensúlytalansági állapot, amelyben a munkaerő-kereslet és kínálat a különböző szektorokban nem egyezik meg, amelyet jelezhet az ágazati munkanélküliségi ráta emelkedése is. A szektorális változások üteme, a reallokáció gyorsasága ugyancsak befolyásolhatja a munkanélküliségi ráta alakulását. Jelzés értékű, hogy a dezindusztrializáció milyen intenzitással van jelen a gazdaságban. A folyamat gyorsasága eltérő lehet a dezindusztrializációs típusok esetében. Véleményem szerint a dezindusztrializáció, különösen a negatív hatású dezindusztrializációs folyamat elhúzódása munkaerőpiaci depresszió kialakulásához vezet, amely növeli a munkanélküliségi rátát és hatással van az elvándorlásra is.

Danson et al. (2003) kiemeli, hogy az ipari foglalkoztatottak esetében a férfiak a dezindusztrializáció során nagyobb arányban veszítik el munkahelyüket, amelynek következménye, hogy körükben nő a munkanélküliségi ráta. A dezindusztrializáció Brown és Lobao (1997) szerint nem szükségszerűen befolyásolja jelentős mértékben a nettó migrációt, azaz a területről elvándorlók és az oda érkezők száma közel azonos, az elvándorlás lassúbb mértékben növekszik. Ezt a kijelentést úgy módosítom, hogy a dezindusztrializáció különböző típusai eltérő migrációs mintázattal rendelkeznek. A negatív hatású dezindusztrializáció esetében növekedhet az elvándorlás az adott területről. A

¹² Ezt a hipotézist későbbi kutatások nem támasztották alá.

deindusztrializáció folyamata és típusa jelentősen befolyásolja a migrációban résztvevő társadalmi csoportokat (végzettség, nem és kor szerint), amely összességében hatással van a gazdasági-társadalmi szerkezetre.

A dezindusztrializáció folyamata a munkaerőpiac szerkezetének átrendeződésével párhuzamosan hatással van a térszerkezetre. Marshall (1890) vezette be a közgazdaságtanba az agglomerációs externáliák fogalmát, amely alatt a gazdaság szereplőinek térbeli koncentrárlódásának pozitív vagy negatív, külső gazdasági hatását érti. Ahhoz, hogy az ipari termelés egy adott régióban növekedni tudjon, megfelelő munkaerőre, az input-termékek iránti keresletre (Varga, 2009) illetve erősödő beszállítói hálózatra van szükség.

A tényezőellátottság javulása, a munkaerő koncentrációja növeli az adott régió vonzerejét, annak lehetőségét, hogy más gyártási tevékenység is megjelenjen, vállalatok települjenek le és mindezek kumulatív folyamatot eredményezzenek (Krugman, 1998; Fujita - Krugman - Venables, 1999). A specializáció, a koncentráció negatív folyamatokat is generál. Singh (2000) a dezindusztrializáció kapcsán felhívja a figyelmet a latin-amerikai és az afrikai országokra, amelyek az 1980-as, 90-es években bizonyos külső elvárások kapcsán olyan ágazatokban növelték a specializációjukat, amelyekben akkor komparatív előnyük volt. Tény, hogy nem olyanokban, amelyek hosszú távon dinamikus komparatív előnyhöz juttatták volna őket. A specializáció, a koncentráció növelheti a külső sokk által való kiszolgáltatottságot is.

A dezindusztrializáció okainak feltárása során dolgozatom második fejezetében megvizsgálom, hogy a Visegrádi régiókban a specializáció illetve a koncentráció milyen szerepet játszik a folyamatban. Szalavetz (2008) úgy véli, nemzetgazdasági szinten a feldolgozóipari termelés erőteljes koncentrációja fékezi a gazdasági növekedést, fokozza a gazdasági függőséget és konjunkturális ingadozásokat okoz. A regionális vizsgálatok ugyanakkor rávilágítanak, hogy a makrofolyamatok mögött az iparon belül jelentős területi különbségek húzódnak meg (Kuttor, 2010, 2011). A növekedéseméletnek és a térgazdaságtannak az integrálása rendkívül komplex feladat. A növekedés szempontjából sem mindegy, hogy a gazdasági tevékenységek viszonylag egyenletesen oszlanak-e el a térben vagy pedig néhány helyen sűrűsödve helyezkednek el a pozitív (termelési költséget csökkentő) és negatív (költségnövelő, mint például a magas ingatlanárak) externáliák különböző kombinációit keltve így életre. Lényeges információ, hogy a dezindusztrializáció milyen specializációs folyamat mellett megy végbe.

A téma számára releváns kutatásokat, vagyis a foglalkoztatottsággal kapcsolatos ágazati, szerkezeti koncentrációkat, specializációkat (Krugman, 1991a; Brülhart, 1995; Molle 1997; Goschin et al., 2008; Jeney – Szabó, 2001) többen vizsgálták. A specializáció a területi struktúraváltozással, az egyes térségek ágazati specializációjával és az ipari ágazatok térbeli koncentrációjával foglalkozik, amely témakör az elmúlt évtizedekben egyre nagyobb teret nyert és nagy érdeklődésre tartott számot. Számos kutatás és tanulmány foglalkozott ezzel a kérdéskörrel (Brülhart, 1995, 1998; Brülhart - Torstensson, 1996; Traistaru, 2000; Jeney - Szabó, 2001; Barta, 2002; Rédei et al., 2002; Kukely, 2004, 2008; Abonyiné Palotás - Komarek, 2005; Kiss, 2008a, 2008b, 2010; Abonyiné Palotás - Komarek, 2011; Komarek, 2011a, 2011b, 2012a, 2012b). A térbeli specializáció és a koncentráció befolyásolja a gazdasági folyamatokat. A vizsgálatba bevont országok a szocialista iparpolitika révén erőteljes iparosítási folyamaton estek át és esetükben jellemzővé vált a regionális monostruktúrák kialakulása. Traistaru (2000) öt kelet-európai ország vizsgálata során megállapította, hogy minél nagyobb a feldolgozóipari specializáció mértéke, annál nagyobb mértékű az országokon belüli fejlettségi szintek közötti polarizáció. Ha meg akarjuk érteni a nemzeti növekedési ráták közötti különbségeket, jó kiindulópont a regionális növekedésben megfigyelhető különbségek elemzése (Krugman, 1991a, 1991b, 1994, 1998; Rechnitzer,

1998). A regionális különbségek a közös regionális és kohéziós politika ellenére az EU országain belül alig változtak (Horváth, 1998).

Ennek megfelelően az elmúlt években élénk érdeklődés bontakozott ki az iránt, hogy a különböző társadalmi és gazdasági folyamatok térben és időben hol mentek végbe, és miként hatottak az ipar területi és ágazati szerkezetének alakulására (Krugman, 1994, 1998; Reznitzer, 1998; Komarek, 2011a). A kutatások másik iránya a térbeli polarizálódás, a monostruktúrák felszámolása, a megfelelő gazdasági szerkezet kialakítása.

A gazdaság térbeli helyzete (Rédei et al., 2002) többféle módon változik:

- az újfajta ipari tevékenységek új helyeken telepednek meg (zöldmezős típusú),
- a régi ipari térségek az új kihívásokra tevékenységük módosításával válaszolnak (barnamezős típusú).

Aiginger (1999) és Hallet (2001) alapján Rédei (2001) ismerteti a specializációval, koncentrációval kapcsolatos szakirodalmi megállapításokat. Vizsgálódásuk területe, hogy a dezindusztrializációhoz köthető területi mozgások, átalakulások hogyan befolyásolják a térbeli polarizálódást. 1999-2012 között a Visegrádi országok régióiban a gazdasági integrálódás nemzetközi jellege növekedett. Az ipari mozgások következményeként egyes ágazatok és térségek az átalakulás nyerteseivé, mások veszteseivé váltak (Nemes Nagy, 2000). A természeti erőforrásokhoz kötődő ágazatok, mint a bányászat és a mezőgazdaság nem képesek áthelyezni tevékenységüket. A feldolgozóipari termelés és az ehhez felhasznált munkaerő (Rédei et al., 2002) mobilitása nagyobb.

Az „érettség elmélet” elsősorban az iparban foglalkoztatottak arányának változására koncentrál a teljes foglalkoztatotti létszámon belül. Rowthorn - Wells (1987) a dezindusztrializációval foglalkozó könyvében arra világít rá, hogy a dezindusztrializáció és a gazdasági struktúra átalakulása a „gazdasági érettség” elméletével is magyarázható. Ennek kapcsán a dezindusztrializációnak okai a mezőgazdasági foglalkoztatottak számának csökkenésére, illetve a külföldi szolgáltatások növekedésére vezethetők vissza.

A teljes foglalkoztatotti létszám változása független lehet az iparban foglalkoztatottak létszámának változásától, adott esetben a teljes foglalkoztatotti létszám lassú csökkenése vagy növekedése az iparban foglalkoztatottak számának változása nélkül is végbemehet. Az érettség elmélet kiemeli, hogy a dezindusztrializáció a gazdasági szerkezet érettség-pontjához köthető. Az ipari termelés, foglalkoztatás hirtelen megugrásával és/vagy az ipari termelékenység növekedésével (Kuttor - Hegyi-Kéri, 2012a) párhuzamosan az egy főre jutó GDP egy pontig növekszik, utána csökkenésnek indul.

Saeger (1997) munkájában hivatkozik Summersre - Hestornra, akik az OECD országokat vizsgálva több időperiódusban az ipari foglalkoztatottak arányának változását fordított U-alakú görbével írják le az egy főre jutó logaritmizált GDP tekintetében. Hasonló vizsgálatok eredményei alapján nemzetgazdasági szinten megállapították, hogy fordított U-alakú görbével írható le az egy főre jutó GDP és a feldolgozóiparban foglalkoztatottak közötti kapcsolat (Rowthorn – Wells, 1987; Krugman – Lawrence, 1993; Rowthorn – Ramaswamy, 1998; Alderson, 1999; Rowthorn – Coutts, 2004).

1.3. A dezindusztrializáció (fizikai) környezeti és munkaerőpiaci következményének összefüggése

A kutatási kérdésemhez kötődően megvizsgálom Miskolc város esetében a dezindusztrializáció munkaerőpiaci következményeit. A régi ipari térségekben az elmúlt években jelentős társadalmi, gazdasági és környezeti változások történtek. Ezek a folyamatok egymásra hatnak. Disszertációmban a témát a társadalmi, a munkaerőpiaci változások felől közelítem meg. Megvizsgálom, hogy a környezeti tényezők, az elmaradt gazdasági beavatkozások milyen hatással vannak a társadalom munkaerőpiaci attitűdjére. Kutatásom

szorosan kapcsolódik az új intézményi közgazdaságtan által ajánlott elemzési szintekhez. Részletesen jellemzem a társadalmi beágyazottságot a régi ipari múlthoz, a barnamezőkhöz és azok revitalizációjához kapcsolódóan.

A barnamezők megjelenése hazánkban a rendszerváltozáshoz és az azt követő elmaradt gazdasági intézkedésekhez kötődik. Annak ellenére, hogy a barnamezők léte komoly településfejlesztési és foglalkoztatási probléma, a témával viszonylag kevés hazai szakirodalom foglalkozik behatóan. A településfejlesztési és a városrehabilitációs szakemberek jellemzően a területek környezeti megújítására koncentrálnak, a gazdasági és társadalmi oldal megújítására kevesebb figyelem fordul.

A nemzetközi szakirodalom nem egységes abban a tekintetben, hogy mely területeket sorolja a barnamezők közé. Barnamezős területek kisebb hatékonysággal hasznosított (alulhasznosított), esetenként kiürült, volt iparterületek. Ide soroljuk a rosszul hasznosított vagy elhagyott vasúti, és a már kiürült katonai területeket is (Barta, 2002). A CLARINET (Contaminated Land Rehabilitation Network Technologies) munkacsoport megfogalmazása szerint a barnamező az a hely, amelyet előzőleg hasznosítottak, jelenleg elhagyott vagy kevésbé hasznosított (Ferber - Grimski, 2002). Feltárt vagy feltételezett szennyezettségi problémákkal küszködő; főként a városi térségben található terület. Ezek a területeken az újrahaznosítás érdekében hatékony beavatkozásra van szükség (Ferber - Grimski, 2002). Az egyes országokban használt barnamezős definíciók jelzik, hogy a döntéshozók az adott területek fejlesztésénél milyen szempontokat helyeznek előtérbe, milyen mértékben veszik figyelembe a területen vagy közelében lévő humán erőforrás fejlesztését. Ahogyan a barnamezős fogalom nem rendelkezik egységes, nemzetközi szinten elfogadott definícióval, ennek megfelelően a probléma kezelésének módja is országonként nagyon eltérő tartalmat és célokat takar. A 4. táblázatban (28.o.) a használatos barnamezős definíciók mellett feltüntettem a kezelési módokat is az érintett szervezet vagy ország esetében. A harmadik fejezetben megvizsgálom és bemutatom, hogy Miskolcon hogyan kezelték a barnamezők fejlesztését, milyen súllyal vették figyelembe a társadalmi aspektust. Továbbá, hogy Miskolc városában lévő barnamezők fejlesztése, illetve annak nem megfelelő volta hozzájárult-e a városban tapasztalható gazdasági-társadalmi leépüléshez, a város lakosság számának csökkenéséhez, illetve a munkaerőpiaci depresszió kialakulásához.

A tengerentúli, kanadai, észak-amerikai példák, revitalizációs koncepciók, megoldások beemelését a dolgozatba azért tartom célszerűnek, mert ezek olyan pozitív, a társadalmi szempontokat is figyelembe vevő alternatívák, amelyek hozzájárulnak Miskolcon is a sikeresebb barnamezős fejlesztéshez. Számos a revitalizációval, barnamezővel foglalkozó magyar (Takács, 2004; Biczó, 2011), kelet-közép-európai tanulmányban (Erzi et. al, 2003; Petrikova et al., 2013) jelennek meg a nyugati, észak-amerikai pozitív példák.

Magyarországon a VÁTI meghatározása szerint a barnamező használaton kívül került vagy alulhasznosított, általában leromlott fizikai állapotban lévő, és/vagy környezetszennyezéssel terhelt egykori iparterület, gazdasági terület, illetve felhagyott, használaton kívüli laktanyaterület¹³.

A barnamezők kisebb hatékonysággal hasznosított (alulhasznosított), esetenként kiürült volt iparterületek. Ide soroljuk továbbá a rosszul hasznosított vagy elhagyott vasúti és katonai építményeket is (Barta, 2002). Enyedi (2005, 24. o.) kiemeli, hogy „*a barnaövezet mikro geográfiai jellegű, városon belüli jelenség és szabályozása a várospolitika feladata.*”

¹³ VÁTI 2003 – Az EU Strukturális Alapok keretében barnamezős rehabilitációra kiírandó pályázatok szakmai megalapozása (előkészítő tanulmány) Témavezető: Nagy Ágnes

A fejlesztési célokat alátámasztó és egyben differenciáló fő indokok a következők (Ionescu Heroiu et al., 2010; Theisen et. al., 2004; alapján kiegészítve):

- A városon belül ezek a területek olyan stratégiai jelentőségű környezetben helyezkednek el, ahol kereslet jelentkezik új lakóépületek, irodák, kereskedelmi helyek iránt.
- Az érintett területek fejlesztése új bevételeket generálva hozzájárulhat a helyi gazdaság élénkítéséhez.
- A fejlesztések elősegíthetik a területen a deviáns viselkedési formák csökkenését, ezáltal erősíthetik a társadalmi tőkét.
- Meggyorsíthatják a környezeti tisztulási folyamatot és kármentesítés során megszüntetik a szennyezés forrását.
- Megfelelő alternatívát képezhetnek a zöldmezős beruházásoknak.
- A meglévő infrastruktúra (utak, vasút, tömegközlekedés, vízhálózat, villamosenergia-ellátás, csatornahálózat) előnyeit aknázzák ki.

Az eltérő koncepciókból adódóan országoként az is változó, mit várnak el a barnamezős fejlesztésektől. A fejlesztés célja alapján beszélhetünk:

- kármentesítésről,
- környezeti helyreállításról,
- környezeti és gazdasági helyreállításról,
- környezeti, gazdasági és társadalmi helyreállításról.

A barnamezős területek fejlődési pályára állításával kapcsolatban felmerülő rehabilitáció, revitalizáció is eltérő jelentéseket takar.



4. ábra: A revitalizáció fogalmának szűkebb és tágabb értelmezése

Forrás: Tóthné Szita alapján (2012), saját szerkesztés

Egyetértve Kádár (2013) állításával, a környezeti és gazdasági rehabilitáció igénye több mai város IVS-ében megjelenik. Megállapítása a hasznosítatlan szovjet objektumokra vonatkozik. Az ehhez kapcsolódó társadalmi helyreállítás Magyarországon még nem elfogadott a területek fejlesztése kapcsán, célként sem fogalmazódik meg. A település- és területrendezéssel foglalkozó szakemberek felelőssége, hogy a „társadalmi falak” lebontásával hozzájáruljanak a települések koherens fejlődéséhez, a zónák közötti gazdasági, társadalmi különbségek mérsékléséhez. A barnamezőt a normális közösségi-társadalmi viszonyokat veszélyeztető jelenségként értelmezem. A Kanadában használatos barnamezős definíció azon területeket sorolja ide, ahol a szennyezettség jelen van, amelyek

alulhasznosítottak és társadalmi-gazdasági értelemben nem produktív területek. Németországban a városi kerületek rehabilitációjára, revitalizációjára koncentrálnak. Olaszországban a szennyezett területek alatt azokat értik, ahol a fizikai, kémiai és biológia anyagok a megengedett szintnél magasabb koncentrációban vannak jelen, ebben az esetben a gazdasági, társadalmi újrahasznosításról nincs szó. Lengyelországban azokat a szennyezett területeket jelöli, amelyeket városi vagy mezőgazdasági tevékenységre használnak. Spanyolországban a használaton kívüli iparterületeket értik a kifejezés alatt. Romániában nincs hivatalos definíció a barnamezős területekre, leginkább szennyezett, egykor ipari tevékenység alá vont területeket értenek alatta (lásd. 4. táblázat). A problémát a barnamezők kutatásával az egységes adatbázis hiánya jelenti. Oliver és társai szerint 2005-ben Európában a két leginkább érintett ország Lengyelország és Románia volt. Jelentős barnamezős területeket azonosítottak az Egyesült Királyságban, Csehországban, Belgiumban és Németországban is. Ezen területek fejlesztése az Európai Unióban is jelentős figyelmet kap (Tödtling-Schönhofer – Davies, 2013).

4. táblázat: Barnamezők kezelési módjai és a humán erőforrás fejlesztésének megjelenése

Szervezet/ország	Kezelési mód	Humán erőforrás fejlesztése
Clarinet	A hatékony újrahasznosítás érdekében beavatkozásra van szükség.	X
Cobraman	A városi kerületek rehabilitációjára koncentrálnak. Új gazdasági tevékenységek megjelenését támogatják.	X
Németország	Revitalizáció	Megjelenik
Olaszország	Szennyezettség megszüntetése.	X
Spanyolország	Rekultiváció	X
Románia	Rekultiváció	X
Írország	Rehabilitáció, újrahasznosítás, a szennyezés megszüntetése. A környező területekre gyakorolt negatív hatás megszüntetése	X
Kanada	Revitalizáció	Megjelenik
Egyesült Államok ¹⁴	Revitalizáció	Megjelenik
VÁTI	Rehabilitáció	X

Forrás: Ferber et.al. (2006), Oliver et al. (2005), és a National Round Table on the Environment and the Economy (2003) alapján saját szerkesztés

A továbbiakban a revitalizációt úgy értelmezem, mint komplex fogalmat (Groenendijk, 2006), amely a környezeti helyreállítás mellett új gazdasági funkciók megtalálását és a terület közelében élő humán erőforrás fejlesztését, munkaerőpiaci jelenlétének növelését foglalja magába. A revitalizáció a társadalom-gazdaságtani faktor problémáját a környezeti és a gazdasági aspektusokkal egyenrangú tényezőként kezeli.

Azokon a területeken, ahol a munkaerőpiac résztvevőinek jelentős hányadát rövid időn belül érintő állástalanság jellemezte, az egyének társadalomba vetett bizalma csökkent, a munkanélküliség lelki és pénzügyi következményei is kivetődtek a gazdaságra, erősen

¹⁴ Az 1980-as „Comprehensive Environmental Response, Compensation, and Liability Act” alapján

megkérdőjelezve az egyén közösségekhez való tartozását és a hosszú távú jövőképét¹⁵ (Skrabski – Kopp, 2007).

Babock - Benedict (1998) vizsgálatai igazolták, hogy a Pittsburgh városát is magában foglaló megyében a szerkezeti átalakulás eltérően hatott a különböző munkaerőpiaci szegmensekre, hozzájárult a duális munkaerőpiaci szerkezet létrejöttéhez. Amennyiben az iparszerkezeti átalakulást szűkebben értelmezzük, a gazdasági hatásokat lokális szinten azonosítjuk, szükséges a lokális foglalkoztatáspolitikai illetve a speciális passzív munkaerőpiaci ösztönzők beépítése a revitalizációs stratégiába. Erre látunk példákat Aliquippa városában, ahol a „fáradt közösségek” revitalizálását kiemelt szempontként kezelték a hosszú távon gondolkodás jegyében, a gazdaságfejlesztési stratégiába integrált szociális programok szervezésével (Takács, 2004). Jó példa erre a New Yorkban megszervezett Brownfield Internship Program, melynek kifejezett célja, hogy helyi kötődésű fiatalokat vonjon be a szakemberképzésbe (Biczó, 2013), illetve a már említett Aliquippa (Amerikai Egyesült Államok), ahol már fiatal korban hangsúlyt fektetnek mind az elméleti, mind a gyakorlati oktatásra. Tanítják a fiataloknak, hogyan járulhatnak hozzá a közösség jólétéhez, a 12 évnél idősebbeket felkészítik a munkaerőpiacon való elhelyezkedésre (Takács, 2004). A nemzetközi, tengerentúli példák tükrözik, hogy ezekben az országokban a barnamezős revitalizációs stratégiák, koncepciók kidolgozása nagyobb múltra tekint vissza, mint hazánkban, továbbá, hogy a társadalmi aspektusnak, társadalmi revitalizációnak nagyobb teret biztosítanak. A barnamezők revitalizációjának egyik fontos eleme egy adott terület fejlődési pályára állítása (Erzi et. al; 2003). A nem megfelelő revitalizációs koncepció visszaveti egy terület fejlődését.



5. ábra: A barnamezős revitalizáció összetevői

Forrás: saját szerkesztés

A darwini elmélet a városi környezetbe ültetve megfogalmazza a „harc a térért” koncepciót, azaz egyes társadalmi csoportok arra törekcszenek, hogy a városon belül számukra kívánatos területeket szerezzenek meg. A chicagói iskola kutatói a városok térszerkezetének hatását vizsgálták a társadalmi-gazdasági folyamatokra (Burges, 1924; Park et.al., 1925; Hoyt, 1939). A városszerkezet változásának hatását az éppen fennálló társadalmi rendre vonatkozóan elemezték. A chicagói iskola a klasszikus humánökológiai gondolkodás hatása alatt azt tartja, hogy a városlakókat jellemző normanélküliséget és anómiát az ökológiai feltételek eredményezik, mintegy az őket körülvevő fizikai környezetre adott reflexióként. A város társadalmi jelenségei a mindennapi fizikai környezettel való kontextusban értelmezhetők (Hajdú, 2009). A humánökológia az 1960-as évektől kezdve háttérbe szorult a tér és társadalom viszonyának elemzése során. Az „új városszociológiai” emlegetett

¹⁵ A cikk szerzői ugyancsak hivatkoznak Daniel Kahneman Nobel-díjas közgazdász munkásságára.

áramlatok megjelenése, részben marxi, részben weberi alapon újjították meg a kutatások elméleti hátterét. Az új városszociológia egyben a településkutatás „térbeli fordulatát” is jelentette, hiszen a térbeli-társadalmi folyamatok elemzése központi elemévé vált a kutatásoknak és egyik kulcsfogalma a tér társadalmi termelése lett (S. Nagy, 2007). A barnamező, mint térbeli elem az előbbi elméletre alapozva behatárolja a környéken élők társadalmi, munkaerőpiaci közegét. A társadalmi struktúrában elfoglalt helyet nagyban befolyásolja a végzettség és a foglalkozás, vagyis a munkaerőpiaci státusz (Csehné Papp-Füsyova, 2013).

Az 1960-as évektől a városkutatás, városszociológia interdiszciplináris tudományterületté vált, amelyben a szociológia, a közgazdaságtan és a geográfia mellett a kulturális antropológia eredményei is megjelentek. Mindezekon túl mindenképpen kiemelendő a térbeliség jelentőségének növekedése, sokan ezt nevezik „térbeli fordulatnak” (Pugh, 2009; Shields, 2002). Ehhez kapcsolódóan a városszociológiában a helyközpontú gondolkodást felváltotta a térbeliség és a tér társadalmi (újra)termelésének koncepciója, ami egyben a pozitivista felfogással való szakítást is jelentette. Az épített környezet abban az esetben indukál jelentős változást, ha az ott élő társadalmi csoportok is attitűdváltozáson mennek keresztül. Wilson - Kelling (1982) törött ablakok elmélete azzal foglalkozik, hogy az épített környezet romlásával milyen összefüggések fedezhetők fel a területen élők közösségi rendhez való viszonyában. Elméletük szerint a graffiti és a hulladékok felhalmozódása, a javításra szoruló, omladozó lakatlan épületek azt eredményezik, hogy a lakosok sérülékenynek érzik magukat és elutasítják a közösségi rend fenntartásában való részvételt. A tér ezáltal is befolyásolja a társadalmi viszonyokat.

A revitalizáció elmaradásával a területen megindul egy lefelé húzó spirális folyamat, amely további migrációra ösztönöz, növeli a munkanélküliséget és a deviáns viselkedési formák megjelenéséhez vezet. Számos gyakorlati példa mutatja Miskolc esetében is, hogy a társadalmi csoportok áthelyezése felújított, rendezett fizikai területre nem jelenti a humán erőforrás megváltozását (North et.al. 2009). A lakosok integrációja nélkül nem történik változás, a teret lelakják, deviáns magatartásukat megtartják. Egy adott terület fejlesztésénél mindhárom (környezeti – gazdasági – társadalmi) tényező együttes jelenléte szükséges (Czira-Kukely, 2003). A szocialista erőltetett iparosítás, a monostruktúrák kialakulása a dezindustrializáció következtében kedveztek az iparilag alulhasznosított, barnamezős területek megjelelésének. A barnamezőknek a környező lakosságra gyakorolt hatásával a nemzetközi szakirodalom is foglalkozik. Tölle et al. (2009), Lee - Mohai (2012) megjegyzik, hogy a barnamezős területek fejlesztése, revitalizációja során a társadalmi, gazdaságtársadalmi faktor és munkaerőpiaci dimenzióként definiált aspektus nem kellően feltárt. Solitare - Greenberg (2002) a barnamezős fejlesztési támogatások kapcsán kiemelik a társadalmi aspektus szerepét. Az Egyesült Államokban folyó kutatásaik során arra a megállapításra jutottak, hogy a barnamezős támogatások elosztása során a területek közelében élők társadalmi státusza jelentős befolyásoló tényező. A Kanadai Nemzeti Revitalizációs Stratégia is kiemeli, hogy társadalmi szempontból a barnamezős területek vonzzák a vandálokat, a szemétkerakó és más törvénytelen tevékenységet, amelyek ártalmas hatást gyakorolnak a városra, hozzájárulva a lakókörnyezet és a munkaövezet hanyatlásához, negatívan befolyásolva a közösség életminőségét. Figyelmet kell fordítani a barnamezők revitalizációja során az ott élők munkaerőpiaci attitűdjére is, amely nélkül nem valósulhat meg sikeres barnamezős revitalizáció (Doick-Hutchings, 2007). Pandit (1997) depressziós munkaerőpiaci kilátásokról és az abból levezethető eltolódott migrációs nyomásról ír, amelyet generációs többlettel indokol. A negatív dezindustrializációs régiókat elvándorlás és a többi régiótól magasabb munkanélküliségi ráta jellemzi. Az Észak-magyarországi régió is ide

sorolható (Csehné Papp, 2014). Miskolc lehetőséget ad lokális vizsgálatokra, mint egy negatív dezindusztrializációs régió nagyvárosa.

Pandit - Withers (1999) a gazdasági struktúra átalakulásának és a migrációnak kapcsolatára utal, amelyet a szakirodalom régóta felfedezett. A gazdasági növekedés, visszaesés befolyásolja a migrációs folyamatokat. Az Észak-amerikai és a Nyugat-európai szerzőket régóta foglalkoztatja a fejlett országok belső migrációs folyamata, amelyet a gazdasági struktúra változásához kötnék. Clark (1982) felhívja a figyelmet, hogy egyes régiókban a gazdasági teljesítmény csökkenése növekvő migráció mellett a munkaerőpiac szegmentációjához és lokalizációjához vezet. Pandit (1997), Wachter - Wascher (1984) olyan migrációs stratégiaként értelmezik az „eltolódott migrációs nyomás” fogalmát, amelyet egy adott korosztályhoz tartozó egyének abban az esetben valósítanak meg, amikor náluk idősebb, nagyobb számú korosztály miatt késleltetik, vagy elhalasztják az adott munkaerőpiacra való belépésüket. Ezzel a hozzáállással kívánják csökkenteni abból a tényből származó hátrányukat, hogy az idősebb korosztály nagy száma miatt csökkent a munkaerőpiaci kereslet. A transzformációs recessziót átélő, az alulhasznosított ipari múlt közelében élő egyének egyrészt (már) nem rendelkeznek olyan kompetenciákkal, amelyek külföldön munkavállalás szempontjából hasznosíthatók, másrésztől csalódtak az ipar foglalkoztatási „erejében”, így a következő generációt sarkallják elvándorlásra, az adott város, régió elhagyására. A munkaerőpiaci depresszió értelmezése az egyén szintjén történik. A munkavállalók elsősorban helyi szinten érzékelik a munkaerőpiaci keresletet. A lokális szintű vizsgálataimban a munkaerőpiaci depresszió alatt a következőt értem: a dezindusztrializáció következtében kialakuló depresszió arra készteti az ipari átalakulást átélő lakosokat, hogy előfeltevéssel éljenek a munkaerőpiaci kereslet szűkösségét illetően.

A munkaerőpiaci depresszió definiálásához a következőket feltételezem:

- megrendült a bizalmuk a foglalkoztatáspolitikában, az állami segítségnyújtásban,
- magasnak tartják a tartósan munkanélküliek illetve munkaképtelenek arányát a környékükön.

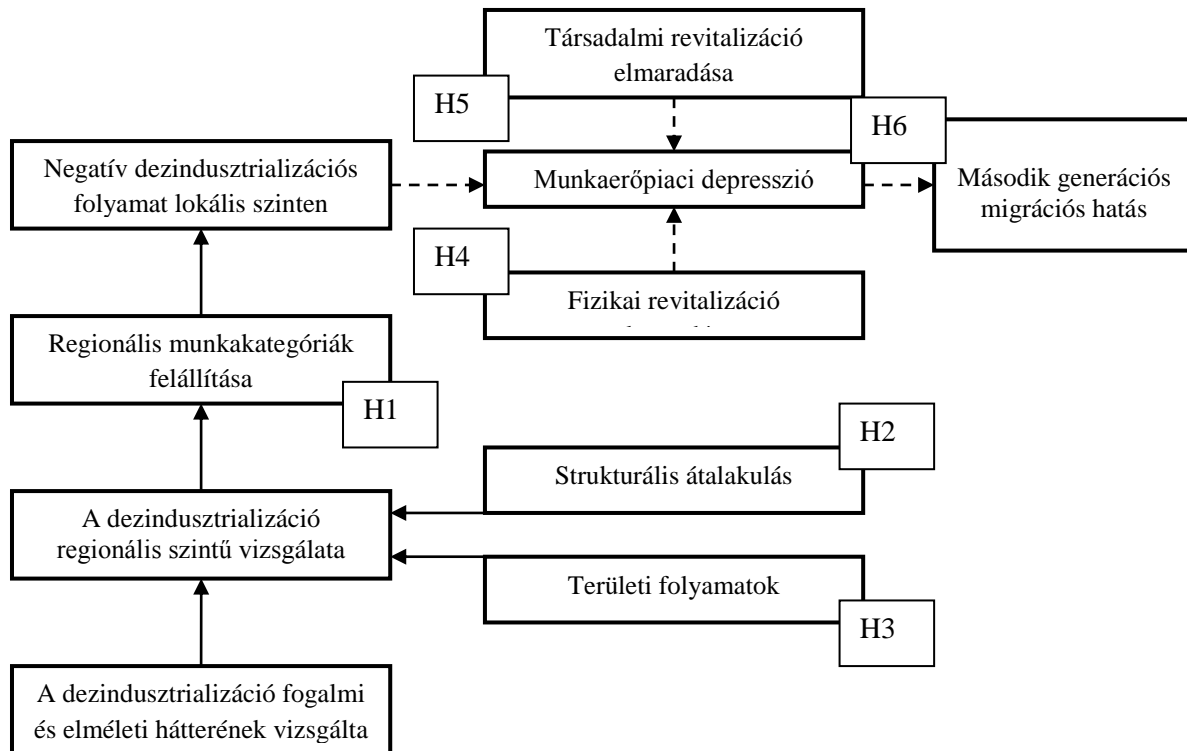
A munkaerőpiaci depresszió elvándorlásra ösztönöz. A migráció és mobilitás családi döntés abban az értelemben, hogy a család minden segítséget megad az elvándorláshoz.

A mobilitás és a migráció szétválasztása az egységes, határokat fizikai értelemben nélkülöző Európában egyre nehezebb. A migrációval járó lelki megterhelést az idősebb generáció gyakran nem vállalja fel. A migrációs szakirodalom régi megállapítása, hogy a munkanélküliek, az inaktív migrációs hajlandósága alacsony, a költözéssel járó feszültség miatt is. A migrációs, mobilitási elméletek is számolnak ezzel a bizonytalansággal, ami a költözéssel, új munkahely keresésével jár. Ezt csökkenti a migrációs háló, vagyis a már külföldön, más nagyvárosban munkát vállalók tapasztalata, segítsége, támogatása. Ez a bizonytalanság abban az esetben is csökkenthető, ha a felsőfokú tanulmányokat már külföldön vagy Magyarországon más városban kezdik meg a leendő munkavállalók. A második generációs migrációs nyomást a következőképpen definiálom: a szülők részéről érkező támogatás az elvándorlásra, akik főként alacsony munkaerőpiaci mobilitást tapasztalnak, korosztályuk gyakran vált inaktív státuszúvá és munkaerőpiaci tapasztalataikat főként a rendszerváltozás előtt szerezték. Ezért a szülők elvándorlást tanácsolnak a gyermekeknek, vagy legalábbis nem ajánlják a munkaerőpiaci részvételt az adott régióban, városban. A két fogalom kimutatására primer és szekunder elemzéseket végzek, amely alapján tesztelem a felállított hipotézisemet. Vizsgálódásom középpontjába Magyarországon belül az Észak-magyarországi régió és azon belül Miskolc város barnamezős területe áll.

1.4. Az elmélet összefoglalása és a kutatás hipotézisei

Disszertációm három további fejezetében fejtem ki a dezindusztrializáció regionális és lokális szintű vizsgálatának eredményeit.

A disszertáció gondolatmenetét és a hipotézisek megfogalmazásának logikáját a 6. ábra mutatja be.



6. ábra: A kutatás logikai felépítése

Forrás: saját szerkesztés

Az első fejezetben a felállított kutatási probléma megválaszolása kapcsán az a cél vezérelt, hogy a dezindusztrializáció közgazdaságtani szempontból történő elméleti háttérét összefoglaljam és kutatásomhoz megfelelő keretrendszert találjak a szakirodalomban. A fogalmi áttekintés során kitértem a dezindusztrializáció fogalmának nemzetközi meghatározására, illetve a fogalom mérhetőségére. Szakirodalom elemzést végeztem, hogy áttekintsem a dezindusztrializációval kapcsolatos releváns megállapításokat. Kiemelt figyelmet kapott munkámban a dezindusztrializációs folyamat megértése során az a kérdés, hogy milyen elméleti keretrendszer segítségével vizsgálható, értelmezhető a dezindusztrializáció. A közgazdaságtani áttekintést követően nagymértékben támaszkodtam Williamson (2000) által ajánlott elemzési szintekre. Ezek alapján fogalmaztam meg azokat a szinteket és területeket, amelyek segítették kutatásom menetét.

A Williamson-féle (2000) elemzési szintekre támaszkodva célom, hogy a dezindusztrializáció kapcsán megvizsgáljam az erőforrás reallokációt, azaz a struktúraváltozás és a területi folyamatok viszonyát. Kutatási kérdésem megválaszolásakor arra törekedtem, hogy olyan kategóriákat képezek, amely által lehetőségem nyílik a dezindusztrializáció mintázatának feltárására, a regionális szintű dezindusztrializációs folyamat megértésére, a hasonlóságok azonosítására és a régiók csoportosítására. Ez elősegítette a regionális azonosságok és eltérések tanulmányozását a Visegrádi országokban. Rowthorn - Wells (1987) munkájuk alapján meghatározom a negatív, a pozitív és a külső hatású dezindusztrializációs folyamatokat regionális szinten. Kutatási célomnak megfelelően elemzem, hogy a negatív, a

pozitív és a külső dezindusztrializációs típusba sorolt régiókban milyen strukturális, specializációs és koncentrációs folyamatok játszódtak le 1999-2012 közötti években. Rowthorn - Wells (1987) munkája alapján a struktúráváltzás nagysága mellett a primer szektor kapcsolatát is elemzem az ipari foglalkoztatottak számának változásához, a dezindusztrializáció típusaihoz viszonyítva. Ehhez kapcsolódóan a következő hipotézisek vizsgálatát tűzöm ki célul.

1. Hipotézis

A Visegrádi országokban 1999-2012 között a dezindusztrializáció többféle típusa figyelhető meg, azonosítható.

2. Hipotézis

A strukturális változások, a primer foglalkoztatási potenciál, a gazdasági szerkezet átalakulása és elhúzódnása a dezindusztrializáció folyamatát együttesen befolyásolják.

3. Hipotézis

Az ipari koncentráció és a specializáció mértéke összefüggésben áll a dezindusztrializációs típusokkal a Visegrádi országok régióiban.

A második fejezetben tanulmányozom két negatív dezindusztrializációs régióban az endogén tényezőket. Az általam használt csoportosítás alapján Magyarországon az Észak-magyarországi és a Dél-dunántúli régiót soroltam a negatív dezindusztrializációs régiók közé. Fontosnak tartom egy a dezindusztrializációhoz köthető belső tényező és az ipari foglalkoztatás viszonyának vizsgálatát. A lokális folyamatokra visszavezetett negatív dezindusztrializációs régiók esetében így terelődött figyelmem a barnamezők felé. Ezzel kapcsolatban megvizsgálom a társadalmi és fizikai revitalizáció elmaradásának egymásra hatását két magyarországi negatív dezindusztrializációs régióban. A negatív dezindusztrializációs csoportosítás és a régiós folyamatok tanulmányozása megalapozza a fizikai környezeti és társadalmi tényezők egymásra hatásának vizsgálatát, amelyet megerősített a kistérségi elemzés is. Megvizsgálom a magyarországi negatív dezindusztrializációs régiókat, a barnamezők elhelyezkedése és a kiterjedése kapcsán. Megalapozottnak érzem, hogy lokális szinten is válaszokat keressek a kutatási alapkérdésekben megfogalmazott problémákra. A negatív dezindusztrializációs régiókra jellemző elvándorlást, illetve a korosztályos foglalkoztatotti részvétel változását tanulmányozom. Szakirodalmi elemzés során a lokális elvándorlásra, a munkaerőpiaci depresszióra és a második generációs migrációs nyomásra irányul figyelmem. Továbbá választ keresek ezen fogalmak barnamezős kapcsolatára, amelyek összefüggésbe hozhatók a revitalizáció elmaradásával.

4. Hipotézis

A barnamezők jelenléte és a munkaerőpiaci folyamatok közötti kapcsolat térbeli összefüggéssel leírható.

5. Hipotézis

A dezindusztrializáció során Miskolc városban a társadalmi és a fizikai környezet revitalizációjának elmaradása következtében nőtt az elvándorlás és az egyének munkaerőpiachoz való viszonya megváltozott.

6. Hipotézis

A miskolci barnamezős területek fejlesztése hiányolja a komplex megközelítést, azaz a gazdasági-társadalmi szempontok figyelembevételét és a környező területek munkaerőpiaci revitalizációját.

A felállított hipotéziseket „A dezindusztrializáció folyamatának és következményeinek vizsgálata az ezredfordulótól” és „A dezindusztrializáció nyomán kialakuló munkaerőpiaci depressziós és migrációs hatás mérése Miskolcon” című fejezetekben vizsgálom meg. A vizsgálathoz használt módszertant a következő alfejezetben mutatom be.

1.5. Kutatási módszerek a hipotézisek kapcsán

A felállított hipotézisek bizonyítására többféle vizsgálati módszert alkalmazok. Első hipotézisem bizonyítására egyrészt leíró statisztikai elemzést, másrészt shift-share analízist készítek. Rowthorn és Wells (1987) munkájára támaszkodva meghatározom a negatív, a pozitív és a külső hatású dezindusztrializációt. Shift-share analízist használok azért, hogy elkülönítsem a strukturális változásokat a lokális tényezők okozta foglalkoztatás változástól. Ezt a módszert elsőként Perloff et al. (1960) hasznosította munkája során. Azóta bekerült a legtöbb regionális kutatást segítő kézikönyvbe is (Sikos, 1984; ELTE Regionális Földrajzi Tanszék, 2005). Többen használják a foglalkoztatás struktúrájában bekövetkezett változások elemzésére is, mind makro, mind regionális (megyei) szinten (Máté, 2009; Lócsei, 2004). A nemzetközi szakirodalomban hasonló vizsgálatokat végzett Batóg-Batóg (2001) és Jonuschat-Knoll (2008) csehországi régiókra, valamint a Visegrádi négyekre, eltérő időtávokat vizsgálva Bielik-Rajčániová (2008), Lang (2011) és Havlik (2013). A shift-share (hatás-arány) elemzési módszer azért megfelelő a dezindusztrializáció elemzésére, mert regionális szinten a teljes foglalkoztatottak arányában értelmezhetjük az ipari folyamatokat. A számítások során először külön-külön hatás-arány elemzést végzek a Visegrádi négyeknél. A kapott eredmények megmutatják, mely országokban volt az átlagnál gyorsabb vagy lassabb a foglalkoztatás bővülése (Si). Az eredményeket lokális (Sr) illetve strukturális (Sa) tényezőre bontom. Ennek alapján csoportosíthatók a vizsgált országok, érzékeltetve, hogy a lokális vagy a strukturális tényező dominált a foglalkoztatás bővülésében.

5. táblázat: Az első hipotézis módszertana a cél függvényében

Cél	Felállított hipotézis	Módszertan
A dezindusztrializáció típusainak meghatározása.	1. Hipotézis	Leíró statisztikai elemzés a foglalkoztatási szerkezetéről.
A dezindusztrializáció lokális vagy strukturális okainak feltárása, típusainak azonosítása.		Shift-share analízis (hatás-arány elemzés), lokális és strukturális tényezők elkülönítése.

Forrás: saját szerkesztés

Áttérve a regionális elemzésre, a shift-share analízis eredményeként megkülönböztetek olyan területeket, ahol az átlagostól nagyobb vagy kisebb arányú foglalkoztatási növekedés valósult meg aszerint, hogy lokális vagy strukturális okokra vezethető vissza. Ezen eredmények illetve a leíró statisztika alkalmazásával a dezindusztrializáció három típusát határozom meg 1999-2012 között. A dezindusztrializáció és a strukturális átalakulás közötti összefüggés feltárására különböző indexeket vizsgálom meg. Stamer (1999) ajánlása alapján használom a strukturális változások mértékét két időperiódus között, az indikátorokat és jellemzőiket a 6. táblázatban mutatom be. A dezindusztrializáció és a strukturális átalakulás közötti összefüggés leírására Moore-féle szerkezetátalakítási értéket, Moore-féle szerkezetátalakítási érték térbeli vektorát, euklideszi normát (EuN), abszolút értékek összegének relatív különbségét (SRD), növekedési ráta paraméterét (GRP), Módosított Lilien indexet (MLI) használom.

6. táblázat: Struktúraváltozás dinamikájával kapcsolatos indikátorok képletei

Szerkezetátalakítási indikátorok	Képlet
1. Moore-féle szerkezetátalakítási érték	
	$K = \sum_{i=1}^3 q_{i1} - q_{i0} $
2. Moore-féle szerkezetátalakítási érték térbeli vektorok segítségével	
	$M_t^+ = \sum_{i=1}^n W_{i,t} \cdot W_{i,t+1} / \left[\left(\sum_{i=1}^n W_{i,t}^2 \right)^{1/2} \cdot \left(\sum_{i=1}^n W_{i,t+1}^2 \right)^{1/2} \right]$
3. Euklideszi norma (EuN)	
	$EuN_{1,2} = \sqrt{\sum_{i=1}^n (X_{i,2} - X_{i,1})^2}$
4. Abszolút értékek összegének relatív különbsége (SRD)	
	$SRD_{1,2} = \sqrt{\sum_{i=1}^n \left \frac{X_{i,2} - X_{i,1}}{X_{i,1}} \right }$
5. Növekedési ráta paramétere (GRP)	
	$GRP_{1,2} = \sum_{i=1}^n X_{i,1} \left \ln \frac{X_{i,2}}{X_{i,1}} \right $
6. Módosított Lilien index (MLI)	
	$\sqrt{\sum_{i=1}^n X_{i,1} X_{i,2} \left(\ln \frac{X_{i,2}}{X_{i,1}} \right)^2}$

Forrás: Welfens (2011) alapján saját szerkesztés

Moore (2005) szerint az iparszerkezet átalakítása két indexszel jellemezhető: az iparszerkezet átalakításának értékével (K) és a Moore-féle szerkezetátalakítási értékkel (M_t^+).

Minél nagyobb a K , annál nagyobb az ipari szerkezetátalakulás mértéke, az abszolútérték-képzés célja az, hogy a csökkenés és a növekedés egyaránt észlelhető legyen, a hatások ne oltás ki egymást. Az iparszerkezet átalakításának értéke az egyes szektorokban (primer, szekunder és terciér) végbement átalakulások abszolút értékének összege. A Moore-féle szerkezetátalakulási érték térbeli vektorok metszésszögét használja fel. Az ipart n szektorra bontja, egy-egy szektor részesedése egy n -dimenziós vektor egy-egy összetevője (a vizsgálatban $n = 3$ a primer, szekunder és terciér szektoroknak megfelelően). Két egymást követő időszakokra vonatkozó két vektor által bezárt szög az iparszerkezet átalakulásának mértékét jellemzi. A módszertani elemzés során arra a következtetésre jutok, hogy a Módosított Lillien index teljesíti mind az öt kritériumot, vagyis a legmegfelelőbb mutató a dezindusztrializáció és a szerkezet átalakulás közötti összefüggés kimutatására. Felállított hipotézisem esetében a szerkezet átalakulásának dinamikája és a dezindusztrializáció közötti kapcsolatot tárom fel indikátorok segítségével.

7. táblázat: A második hipotézis módszertana a cél függvényében

Cél	Felállított hipotézis	Módszertan
Struktúraátalakulás és a dezindusztrializáció viszonyának tanulmányozása.	2. Hipotézis	Moore-féle szerkezetátalakítási érték, Moore-féle szerkezetátalakítási érték térbeli vektorok segítségével, euklideszi norma - EuN, abszolút értékek összegének relatív különbsége - SRD, növekedési ráta paramétere - GRP, Módosított Lilien index - MLI

Forrás: saját szerkesztés

A leggyakrabban használt mutató a specializáció bizonyítására az LQ index (Patik, 2005; Patik–Deák, 2005; Szakálné Kanó, 2011) azaz a telephelyhányados vagy lokációs hányados (Pearce, 1993). A mutató statisztikai adattal feltölthető, így kiválóan alkalmas a foglalkoztatásban tükröződő koncentráció kimutatására is (foglalkoztatási - LQ). Alkalmazására számos példát kínál a szakirodalom (Miller et al., 2001; Gecse-Nikodémus 2003; Patik–Deák, 2005; Szakálné Kanó, 2011; Kuttor – Hegyi-Kéri, 2012b).

A Herfindahl-Hirschman index az egyik legismertebb statisztikai mérőszám a koncentráció és a specializáció számszerűsítésére. Abszolút koncentrációs, specializációs indexnek is nevezik. Jeney - Szabó (2001) megjegyzi, hogy a Herfindahl-index nagyon hasonlít a Gini-Hirschman-féle koncentrációs arány képletére (Nemes Nagy, 1977). Az index értéke 0 és 1 között mozog annak alapján, hogy milyen mértékű abszolút koncentráció, specializáció mérhető.

8. táblázat: A harmadik hipotézis módszertana a cél függvényében

Cél	Felállított hipotézis	Módszertan
Területi folyamatok alakulásának vizsgálata a dezindusztrializáció kapcsán.	3. Hipotézis	Lokációs index, Herfindahl-Hirschman-féle specializáció

Forrás: saját szerkesztés

Véleményem szerint egy nagyobb kiterjedésű barnamezőnek a vizsgált területegységtől távolabb fekvő területekre is hatása van (Tóth, 2013) az ipari területre való ingázások által¹⁶. Az egykor működő iparterületekre a közeli térségekből jelentős munkaerő ingázott. Feltételezésem alátámasztásához a Moran's I térbeli autokorrelációs mutatót vizsgáltam meg az Észak-magyarországi és a Dél-dunántúli régióban. A barnamezős területek vizsgálatánál a szomszédsági viszonyokat és hatásokat számszerűsítem. A Moran's I kiszámításánál a szomszédsági mátrix (vezérszomszédságot vettem figyelembe) alkalmazása mellett a távolsági súlyok helyett a barnamezős területek kiterjedését használom. A Moran's I mutató használatát az támasztja alá, hogy alkalmas módszer bármilyen társadalmi vagy gazdasági jelenség, illetve folyamat elemzéséhez. Emellett térbeli összefüggésrendszerek feltérképezéséhez is komoly segítséget biztosít. Ennek oka, hogy nem csak számszerűsíti a korreláció mértékét, hanem a térben is bemutatja azt (Tóth, 2003). Huszonnyolc Észak-magyarországi és huszonnégy Dél-dunántúli kistérségre végzem el a számítást. A Moran's I számítása kapcsán az alábbi képletet alkalmazom:

1. egyenlet

$$I = \frac{\sum_{i=1}^N \sum_{j=1}^N (x_i - \bar{x})(x_j - \bar{x})D_{ij}}{\sum_{i=1}^N \sum_{j=1}^N D_{ij} \sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2}$$

, ahol N kistérségek száma, D_{ij} szomszédsági mátrix barnamezős területek kiterjedésével súlyozva, x_i munkaerőpiaci indikátor értéke az adott régióban \bar{x} a munkaerőpiaci indikátor értékének régiós átlag. A mutató az alábbi tartományokban a következő módon értelmezendő:

- $I > -1/N-1$, pozitív térbeli autokorreláció,
- $I = -1/N-1$, nincs térbeli autokorreláció,
- $I < -1/N-1$, negatív térbeli autokorreláció

9. táblázat: A negyedik hipotézis módszertana a cél függvényében

Cél	Felállított hipotézis	Módszertan
A barnamezők kiterjedése, nagysága és a kistérségi munkaerőpiac közötti területi kapcsolat kimutatása.	4. Hipotézis	Moran's I.

Forrás: saját szerkesztés

Primer vizsgálattal feltárom a dezindusztrializációval kapcsolatos attitűdöket. A kérdőívben döntően intervallum és arányskálás kérdéseket alkalmazok. Hipotézisem igazolásához az alábbi elemzési módszertanokat választom: keresztábla-elemzés,

¹⁶ A szomszédos kistérségek meghatározásához súlymátrixot használtam az Észak-magyarországi régió 28 kistérsége esetében, nullával jelöltem a nem szomszédos térségeket és egyessel pedig azokat a kistérségeket, amelyek szomszédosak egymással.

faktoranalízis, klaszteranalízis, illetve varianciaanalízis. A számításokat SPSS program segítségével végzem el.

A Likert skálából nyert adatokból az egyes városrészekre való szignifikáns megjelenést keresztábra elemzéssel bizonyítom. A szignifikáns eredmények ebben az esetben arra utaltak, hogy az adott településrésze jellemző az adott munkaerőpiaci állítás.

A Likert skála adatait ezután faktor elemzésnek vetem alá, hogy három munkaerőpiaci attitűdöt elkülönítsek a tíz állítás alapján. A kapott három faktort és a munkaerőpiaci attitűdöt ezek után varianciaanalízis segítségével jellemzem, hogy melyik attitűdre jellemző jobban a migrációval kapcsolatos állítás.

10. táblázat: Az ötödik hipotézis módszertana a cél függvényében

Cél	Felállított hipotézis	Módszertan
A munkaerőpiaci depresszió és a második generációs migrációs nyomás kimutatása.	5. Hipotézis	Keresztábra elemzés, faktoranalízis illetve varianciaanalízis.

Forrás: saját szerkesztés

Céлом kimutatni Miskolc területén kialakult munkaerőpiaci depressziót és a második generációs migrációs hatást. A primer adatok elemzésénél először leíró statisztikát alkalmazok. A barnamezők sikeres revitalizációjához elengedhetelen a társadalmi, munkaerőpiaci aspektus fejlesztése is. A felállított hipotézis vizsgálatához áttekintem Miskolc város Integrált Városfejlesztési Stratégiáját (IVS), Integrált Településfejlesztési Stratégiáját (ITS) és Helyi Esélyegyenlőségi Programját 2013 és 2018 között. Projektenként értékelem a vállalt indikátorok tükrében a barnamezős támogatásokra megítélt pénzügyi támogatásokat.

11. táblázat: A hatodik hipotézis módszertana a cél függvényében

Cél	Felállított hipotézis	Módszertan
A barnamezős fejlesztések komplex revitalizációjának vizsgálata.	6. Hipotézis	Dokumentumelemzés, adatelemzés.

Forrás: saját szerkesztés

2. A dezindusztrializáció folyamatának és következményeinek vizsgálata az ezredfordulótól

A dezindusztrializáció fogalmának leírásakor bemutattam, hogy az ipar visszaszorulása az 1970-es években kezdődött el Nyugat-Európában. Ugyanakkor az iparban foglalkoztatottak aránya a gazdasági válságot megelőző időszakban is (1999-2008 között) csökkenést mutatott az Európai Unióban, illetve a 15 régi tagállam átlagában. Az Európai Unió 27¹⁷ tagállamában összesen 11 százalékkal esett vissza az ipari szektorban foglalkoztatottak aránya az adott időszakban. Németországban és az Egyesült Királyságban is visszaszorult az iparban foglalkoztatottak száma. Ezzel ellentétben 20 százalék feletti bővüléssel jellemezhető Írország, Bulgária, Spanyolország (lásd. 12. táblázat).

12. táblázat: Az iparban foglalkoztatottak (építőipar és a feldolgozóipar) számának változása 1999-2008 között (%)

	Ország	Az iparban foglalkoztatottak számának változása 1999-2008 között		Ország	Az iparban foglalkoztatottak számának változása 1999-2008 között
1.	Észtország	127,1%	1.	Luxemburg	79,5%
2.	Lettország	128,4%	EU 27		89%
3.	Spanyolország	125,5%	2.	Portugália	90,5%
4.	Bulgária	123,1%	3.	Dánia	90,7%
5.	Írország	120%	4.	Egyesült Királyság	90,7%
6.	Szlovákia	117,4%	5.	Németország	94,1%
7.	Litvánia	107,3%	6.	Magyarország	95,9%
8.	Görögország	107%	7.	Hollandia	96,2%
9.	Belgium	106,6%	8.	Svédország	96,7%
10.	Csehország	106,1%	9.	Ausztria	97,1%
11.	Olaszország	104,2%	EU 15		97,8%
12.	Lengyelország	103,8%	10.	Románia	98,7%
13.	Szlovénia	102,5%	11.	Finnország	99,8%
14.	Franciaország	101,3%			

Forrás: Eurostat adatai alapján, saját szerkesztés*
Ciprus és Málta adatai nélkül

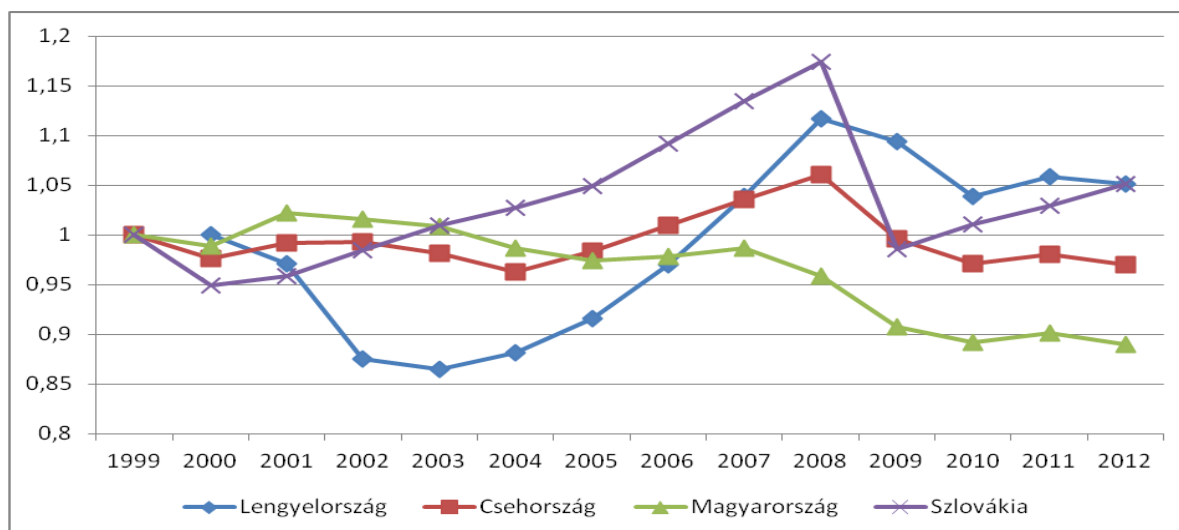
A feldolgozóiparban dolgozók számának visszaesése már a válság előtt elkezdődött, vagyis a dezindusztrializáció, a delokalizáció a válság előtt is intenzív folyamatként volt jelen a térségben. 1999-2008 között az újonnan csatlakozott országok közül Magyarországon, Romániában, Szlovéniában és Litvániában is csökkent a feldolgozóiparban foglalkoztatottak száma. A kérdés az, hogy a dezindusztrializáció milyen típusai vannak jelen regionális szinten, az azonos folyamatokat átélő régiókat milyen közös vonások, indikátorok jellemzik. A 2008-as gazdasági válság befolyásolta az ipari foglalkoztatottak számának alakulását.

2.1. A dezindusztrializáció a Visegrádi országokban

Hazánkban folyamatosan csökkent a szekunder szektorban foglalkoztatottak aránya, Lengyelországban 2004-ben 25,16 százalékot tett ki, amely 15 százalékponttal kevesebb, mint ugyanebben az évben Csehországban. Csehországban a vizsgált időszak egészében a

¹⁷ Horvátország csatlakozását megelőző időszak.

legmagasabb arányú volt a foglalkoztatotti szerkezetben belül az ipar aránya, amelyet Szlovákia 2008 után közelített meg.



7. ábra: Az ipari foglalkoztatottak arányának változása 1999-hez viszonyítva a Visegrádi országokban

Forrás: Eurostat adatok alapján saját szerkesztés

Figyelembe veszem a munkaerőpiacon a feldolgozóiparban foglalkoztatottak arányának és a teljes foglalkoztatotti állomány számának változását is. A szakirodalmi meghatározás alapján elkülönítem a relatív és az abszolút dezindusztrializációs folyamatokat, bevonva a teljes foglalkoztatottak számának változását is. A 13. táblázatban foglalom össze a típusok meghatározását. Abszolút dezindusztrializációs típusba sorolom azokat a területeket, ahol mind a három esetben csökkenésről van szó. Relatív dezindusztrializációt határozok meg, abban az esetben, amikor a három tényező közül az egyik növekszik. Bevezetem a látszólagos indusztrializáció fogalmát, amelyre jellemző az ipari foglalkoztatottak számának növekedése. Ugyanakkor az ipari foglalkoztatottak aránya vagy a teljes foglalkoztatotti létszám visszaesik. Az ipari foglalkoztatotti létszám növekedése azért csak látszólag utal indusztrializációra, mert közben a szekunder szektor részaránya visszaesik.

13. táblázat: A dezindusztrializációs és az indusztrializációs típusok meghatározása

Típus	Az ipari foglalkoztatottak száma	Az ipari foglalkoztatottak aránya	A teljes foglalkoztatottak száma
Abszolút dezindusztrializációs	csökken	csökken	csökken
Relatív dezindusztrializációs	csökken	csökken	nő
	nő	csökken	csökken
	csökken	nő	csökken
Látszólagos indusztrializációs	nő	csökken	nő
	nő	nő	csökken
(Re)indusztrializációs	nő	nő	nő

Forrás: saját szerkesztés

A munkaerőpiacon az ipari foglalkoztatottak számának növekedése nem vonja maga után a teljes foglalkoztatottság vagy az ipari szektor részarányának növekedését. (Re)indusztrializáció játszódik le azokon a területeken, ahol a három tényező mindegyike növekedésnek indul, azaz az ipari szektor hatással van a teljes foglalkoztatás növekedésére is.

1999-2012 között Magyarországon és Csehországban relatív dezindusztrializációs folyamatról beszélünk. A teljes foglalkoztatotti létszám növekedése mellett az ipari szektor visszaszorult, a szekunder szektorban foglalkoztatottak aránya és száma csökkent. Magyarországon 11 százalékkal, Csehországban 3 százalékkal esett vissza a szekunder szektorban foglalkoztatottak aránya. Ugyanebben az időszakban Lengyelországban és Szlovákiában látszólagos indusztrializációs folyamat játszódott le, az iparban foglalkoztatottak arányának csökkenése mellett a teljes foglalkoztatottság és az iparban foglalkoztatottak száma is emelkedett, utóbbi mindkét országban 5 százalékkal. 1999-2012 között a Visegrádi országokat összehasonlítva Lengyelország tudta a foglalkoztatottak számát az 1999-es adatokhoz viszonyítva a legnagyobb mértékben növelni, 18 százalékkal. Érdeemes a 2008-as gazdasági válság okán a vizsgált időszakot kettéválasztani, 1999-2008 és 2008-2012-es időtávokra.

A gazdasági válságot megelőző időszakban, azaz 1999-2008 között Magyarországon és Csehországban relatív dezindusztrializációs, míg Lengyelországban illetve Szlovákiában (re)indusztrializációs folyamatról beszélhetünk. A csehországi foglalkoztatotti létszám 2008-ig folyamatosan növekedett, majd a válság hatására kis mértékben, 2 százalékkal visszaesett. Hazánkban folyamatosan csökkent a szekunder szektorban foglalkoztatottak aránya, 6 százalékkal, majd a válságot követően további 7 százalékkal. Lengyelországban 2004-ben csupán 29 százalékot tett ki a szekunder szektorban dolgozók aránya, amely 10 százalékponttal kevesebb, mint Csehország és Szlovákia vonatkozó adata. Csehországban a vizsgált időszak egészében a legmagasabb arányú volt a foglalkoztatotti szerkezetben belül az ipar aránya, 2008-ban elérte a 41 százalékot, amely a válság hatására visszaesett. Szlovákiában 2008 után az ipari foglalkoztatottak 39 százalékos aránya 37 százalékra csökkent. 2008-2012 között mind a négy Visegrádi országban abszolút dezindusztrializációs folyamat játszódott le. A szlovákiai foglalkoztatás növekedésének dinamikáját a 2008-as gazdasági válság visszavetette, 2010-ben az 1999-es szintet érte el. Magyarországon 2012-re közelítette meg a foglalkoztatottak száma a 2008-as értéket. A Visegrádi országok iparát befolyásolta a gazdasági válság.

14. táblázat: A dezindusztrializáció és az indusztrializáció típusai a Visegrádi országokban

	1999-2008	2008-2012	1999-2012
Csehország	Relatív dezindusztrializáció	Abszolút dezindusztrializáció	Relatív dezindusztrializáció
Magyarország	Relatív dezindusztrializáció	Abszolút dezindusztrializáció	Relatív dezindusztrializáció
Lengyelország	(Re)indusztrializáció	Abszolút dezindusztrializáció	Látszólagos indusztrializáció
Szlovákia	(Re)indusztrializáció	Abszolút dezindusztrializáció	Látszólagos indusztrializáció

Forrás: Eurostat adatok alapján, saját szerkesztés

A következőkben a foglalkoztatás változásának, eltérésének okait keressük a Visegrádi országokban. A hatás-arány elemzés alkalmas arra, hogy lokális és strukturális tényezőkre bontsuk a foglalkoztatási szerkezet átstrukturálódását. A Visegrádi országok foglalkoztatási

adatait egymáshoz hasonlítom annak érdekében, hogy a pozitív és a negatív változásokat bemutassam. A pozitív szerkezeti változások esetében egy-egy országban a Visegrádi országok átlagát meghaladó arányban nőtt a foglalkoztatás, amely az ágazati szerkezet (Sa) előnyös változására vezethető vissza. Pozitív értékű lokális tényező (Sr) esetén az ország az infrastruktúra, a képzettség, a migráció és a demográfiai folyamatok pozitív hatását "élvezi", amely kihat a foglalkoztatás növekedésére is. Ebben az esetben a Visegrádi négyek átlagánál nagyobb arányú ezen tényezők fejlődése, mint az adott országban. Magyarország és Csehország kivételével átlagos vagy átlag feletti foglalkoztatás növekedés történt. Pozitív strukturális és negatív lokális tényezők, illetve a Visegrádi országok átlagánál kisebb foglalkoztatás növekedés jellemezte hazánkat és Csehországot. A négy ország átlagánál kisebb foglalkoztatás változást a területi hatások, a lokális tényezők csökkenése nagymértékben befolyásolta. A fejezet első részében megállapítom, hogy 1999 és 2012 között Magyarországon az iparban foglalkoztatottak száma és aránya is visszaesett. Ezzel párhuzamosan az aggregált foglalkoztatási szint is csökkent, amely változásában nagyobb szerepet játszottak a lokális tényezők. Hazánk esetében a Visegrádi országok átlagához viszonyítva, nem a szerkezeti struktúra, hanem az endogén tényezők vizsgálata szükséges. Az aggregált szerkezeti struktúra nem tért el a Visegrádi országokéra jellemzőktől. Magyarország esetében a lokális tényező (Sr) abszolút értékben a legmagasabb volt. Lengyelországra 1999-2012 között negatív strukturális és pozitív lokális tényező, az átlagosnál nagyobb foglalkoztatás növekedés volt jellemző. Szlovákia ugyanebben az időszakban pozitív strukturális és pozitív lokális tényezővel, az átlagosnál nagyobb foglalkoztatás növekedéssel írható le. A Visegrádi országok mindegyikére jellemző, hogy a lokális tényezők nagyobb hatást gyakorolnak a strukturális változásokkal összehasonlítva az adott időszakban. A négy országban a szerkezeti és a strukturális változások közel azonosak voltak, csak kisebb eltérést mutatnak egymástól, mint a helyi, lokális tényezők. Ebből következik, hogy a térségben a lokális tényezők jelentik a versenyelőnyt.

15. táblázat: A shift-share (hatás-arány) elemzés eredménye a Visegrádi országokban 1999-2012

Típus	Strukturális > Lokális	Lokális > Strukturális
Pozitív strukturális és pozitív lokális tényező, az átlagosnál nagyobb foglalkoztatás növekedés		Szlovákia
Pozitív strukturális és negatív lokális tényező, az átlagosnál nagyobb foglalkoztatás növekedés		X
Negatív strukturális és pozitív lokális tényező, az átlagosnál nagyobb foglalkoztatás növekedés	X	Lengyelország
Pozitív strukturális és negatív lokális tényező, az átlagosnál kisebb foglalkoztatás növekedés	X	Csehország, Magyarország
Negatív strukturális és pozitív lokális tényező, az átlagosnál kisebb foglalkoztatás növekedés	X	X
Negatív strukturális és negatív lokális tényező, az átlagosnál kisebb foglalkoztatás növekedés		

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

2.2. A dezindusztrializáció típusainak meghatározása a Visegrádi országokban regionális szinten

Regionális szinten is fontosnak tartom az dezindusztrializációs folyamat elemzését. A regionális szint lehetőséget ad az országokon belüli térbeli változások bemutatására. A Visegrádi országok régiói között az ipar visszaszorulása kapcsán azonosságokat találunk. A régiók gazdaságszerkezeti jellemzői, az ipari foglalkoztatásban bekövetkező változásokhoz hasonlóan befolyásolják a fejlődést és alakítják a munkaerőpiacot.

Magyarországon 1999-ben az Eurostat adatai alapján a szekunder szektorban 1,3 millió főt, regionális szinten a legtöbbet Közép-Magyarországon (330 ezer főt), a legkevesebbet Dél-Dunántúlon (117 ezer főt) tartanak nyilván. 1999-hez képest Magyarország minden régiójában visszaesett az iparban foglalkoztatottak aránya és száma. Legnagyobb mértékben, a Közép-magyarországi régióban, ahol 1999-ben 28,3 százalékról 2012-re 20,7 százalékra, Nyugat-Dunántúlon, 1999-ben 43,6 százalékról 2012-re 38,9 százalékra csökkent az arány. 1999-ben Közép-Dunántúlon és az Észak-magyarországi régióban 42,4 illetve 39,4 százalék volt az ipari foglalkoztatottak aránya a teljes foglalkoztatotti létszámból. 32-33 százalék közé esett az ipari foglalkoztatottak aránya az Észak-alföldi, a Dél-alföldi és a Dél-dunántúli régiókban. Az ipari foglalkoztatottak részesedésének visszaesése Közép-Magyarországon volt a legnagyobb mértékű. A vizsgált 13 év alatt az 1999-es év értékének 73 százalékára csökkent az arány. Közép-Dunántúlon, Dél-Dunántúlon, Észak-Magyarországon, Észak-Alföldön és Dél-Alföldön 2012-re az 1999-es ipari foglalkoztatotti arányhoz viszonyítva 10 százalékon belüli visszaesés mutatható ki. Ez az Észak-magyarországi régió esetében azt jelenti, hogy 2012-re a munkaerőpiacon 36,4 százalékot tett ki az ipari foglalkoztatottak aránya. A folyamatok jobb megértéséhez meg kell vizsgálni a teljes foglalkoztatotti létszám, illetve az ipari foglalkoztatottak számát. Az arány vizsgálata alapján Észak-Magyarország iparosodására következtethetnék (1999-ben az ipari foglalkoztatottak aránya relatíve magas, 39,4 százalék), de a másik két tényező tendenciájának vizsgálata árnyalja ezt az eredményt. A központi régió közel 10 százalékkal növelni tudta a teljes foglalkoztatottak számát. Észak-Magyarországon ezzel szemben csökkent a teljes foglalkoztatottság és az iparban foglalkoztatottak száma (lásd 16. táblázat).

16. táblázat: Magyarországi régiók a dezindusztrializáció típusai szerint

	Területi egység	Az ipari foglalkoztatottak számának változása 2012-re (1999=100%)	A teljes foglalkoztatottak számának változása 2012-re (1999=100%)	Az ipari foglalkoztatottak arányának változása 2012-re (1999=100%)	Típus
1.	Közép-Magyarország	80%	109%	73%	relatív
2.	Közép-Dunántúl	96%	99%	96%	abszolút
3.	Nyugat-Dunántúl	89%	100%	89%	abszolút
4.	Dél-Dunántúl	89%	96%	93%	abszolút
5.	Észak-Magyarország	87%	94%	92%	abszolút
6.	Észak-Alföld	99%	106%	94%	relatív
7.	Dél-Alföld	90%	99%	91%	abszolút

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

A három tényező alapján regionális szinten 1999-2012 között Közép-Magyarországon és az Észak-Alföldön relatív dezindustrializációs folyamat indult el, míg a többi régióban az iparban foglalkoztatottak száma és a teljes foglalkoztatottakon belüli aránya is csökkent, azaz abszolút dezindustrializációról beszélhetünk.

Lengyelországban 2000-ben a feldolgozóipar 4,5 millió foglalkoztatotti állománnyal rendelkezett. A régiók között nagy különbségek voltak az iparban foglalkoztatottak számát és arányát illetően. Míg 2000-ben Felső-Szilézia régióban több mint 600 ezer ember dolgozott az iparban (a teljes foglalkoztatottak 47,7 százaléka), addig Podlaskie régióban 104 ezer fő (a teljes foglalkoztatottak 23,2 százaléka). A vizsgált időszakban az ipart jellemző regionális heterogenitás tovább növekedett a régiók között. Azaz az ipari foglalkoztatottak száma alapján kalkulált szórás növekedett: 2000-ben 161 ezer, 2012-ben 178 ezer fő volt. 1999 és 2012 között Lengyelország nyolc régiójában beszélhetünk az ipari foglalkoztatottak arányának visszaszorulásáról. A növekedés egyik régió esetében sem haladta meg a 8 százalékot, míg a fővárosi régió esetében 10 százaléknál nagyobb mértékű visszaesés történt. Lengyelországban a regionális foglalkoztatás jelentős mértékben növekedett, amelyet befolyásolt az iparban dolgozók arányának változása. Az iparban foglalkoztatottak számának növekedése elmaradt a többi szektor bővülésétől. 2000-2012 között két régióban abszolút dezindustrializációs folyamat játszódott le (Zachodniopomorskie, Wielkopolskie), relatív dezindustrializációs folyamat jellemezte a Podlaskie, Malopolskie, Opolskie és a Kujawsko-Pomorskie régiókat.

17. táblázat: Lengyelországi régiók a dezindustrializáció típusai szerint

	Területi egység	Az ipari foglalkoztatottak számának változása 2012-re (1999=100%)	A teljes foglalkoztatottak számának változása 2012-re (1999=100%)	Az ipari foglalkoztatottak arányának változása 2012-re (1999=100%)	Típus
1.	Mazowieckie	103%	116%	88%	
2.	Malopolskie	98%	96%	102%	relatív
3.	Felső-Szilézia	118%	144%	82%	
4.	Podlaskie	100%	101%	99%	relatív
5.	Wielkopolskie	95%	95%	99%	abszolút
6.	Zachodniopomorskie	92%	97%	95%	abszolút
7.	Lublin	105%	113%	92%	
8.	Kujawsko-Pomorskie	96%	101%	95%	relatív
9.	Opolskie	91%	86%	105%	relatív
10.	Pomorskie	122%	129%	96%	

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

Csehországban 1999-ben 1,9 millió fő dolgozott a szekunder szektorban. Ez hazánkkal összehasonlítva 600 ezer fős többletet mutat, a két ország lakónépességének közel azonos száma mellett. 1999-ben legnagyobb létszámban az Északnyugat-csehországi régióban voltak foglalkoztatva (320 ezer fő), míg legkevesebben a fővárosi régióban (141 ezer fő). 1999-ben és 2012-ben az ipar foglalkoztatotti arányának regionális jellemzője, hogy két régió kivételével minden régióban 40 százalék körül mozgott az érték. A vizsgált időszak alatt egy régióban nőtt az iparban foglalkoztatottak aránya. Csehországban 1999-2012 között három régióban relatív dezindustrializációs folyamat játszódott le: Prága, Délkelet-Csehország és

Morva-Szilézia. Három régióban abszolút dezindustrializációs folyamat történt: Északnyugat-Csehország, Északkelet-Csehország és Közép-Morvaország. Közép-Csehország régióban látszólagos industrializációs folyamatról beszélünk.

18. táblázat: Csehországi régiók a dezindustrializáció típusai szerint

	Területi egység	Az ipari foglalkoztatottak számának változása 2012-re (1999=100%)	A teljes foglalkoztatottak számának változása 2012-re (1999=100%)	Az ipari foglalkoztatottak arányának változása 2012-re (1999=100%)	Típus
1.	Prága	88%	105%	84%	relatív
2.	Közép-Csehország	108%	121%	90%	
3.	Északnyugat-Csehország	97%	100%	97%	abszolút
4.	Északkelet-Csehország	93%	99%	93%	abszolút
5.	Délkelet-Csehország	100%	102%	97%	relatív
6.	Közép-Morvaország	96%	100%	96%	abszolút
7.	Morva-Szilézia	90%	101%	89%	relatív

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

Szlovákiában 1999-ben 818 ezer, 2012-ben 825 ezer főt foglalkoztatott a szekunder szektor. A 2008-as válság megtörte az ipari foglalkoztatottak országos és regionális arányának növekedését. Nyugat-Szlovákia régiójában 1999-ben 310 ezer fő kötődött közvetlenül a szekunder szektorhoz, amely 42 százalékos ipari foglalkoztatási arányt jelentett. Közép-Szlovákia régiójában 2012-re 214 ezerrel 209 ezer főre esett vissza a ipari foglalkoztatottak száma, amely következtében az ipar aránya 41 százalékról 37 százalékra csökkent. Ebben a régióban 1999 és 2012 között relatív dezindustrializációs folyamat játszódott le (lásd 19. táblázat). Kelet-Szlovákia régióban látszólagos industrializációs folyamatról beszélünk, ahol az ipari foglalkoztatottak aránya a vizsgált időszakban visszaesett. A többi régió esetében (Pozsony, Nyugat-Szlovákia) (re)industrializációs folyamatról van szó.

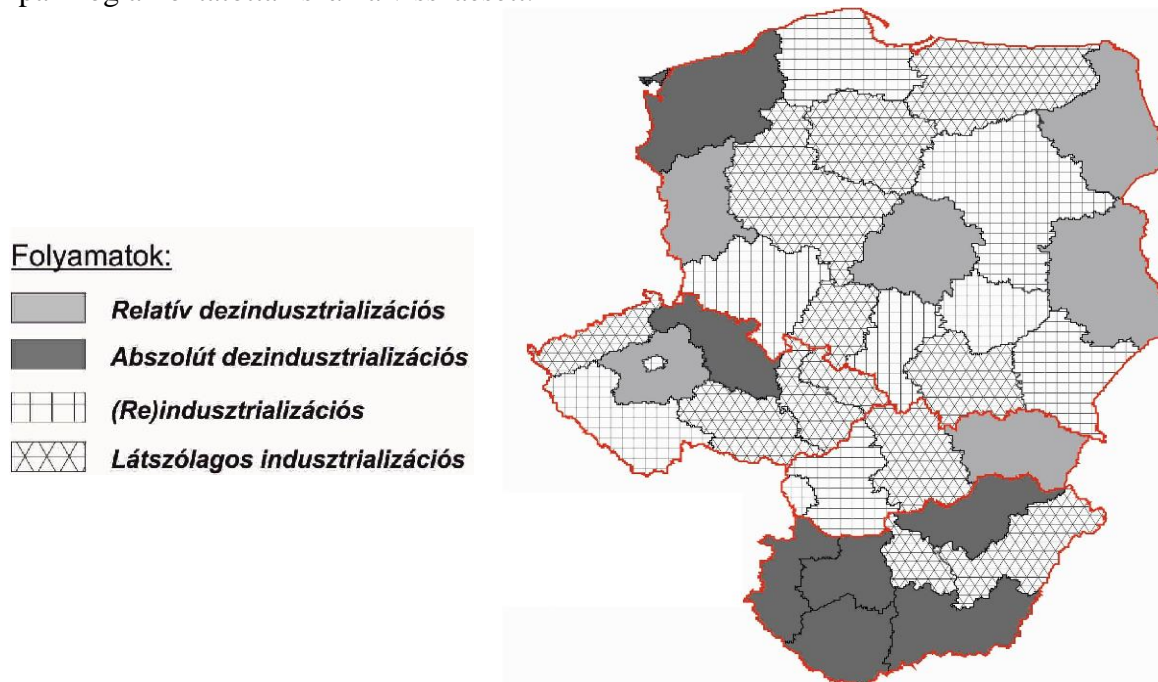
19. táblázat: Szlovákiai régiók a dezindustrializáció típusai szerint

	Területi egység	Az ipari foglalkoztatottak számának változása 2012-re (1999=100%)	A teljes foglalkoztatottak számának változása 2012-re (1999=100%)	Az ipari foglalkoztatottak arányának változása 2012-re (1999=100%)	Típus
1.	Közép-Szlovákia	98%	109%	90%	relatív
2.	Kelet-Szlovákia	102%	111%	92%	

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

A Visegrádi országokban 1999 és 2012 között egyszerre beszélünk regionális és nemzetgazdasági szinten abszolút és relatív dezindustrializációról, illetve látszólagos industrializációs és (re)industrializációról folyamatról. Összességében a vizsgálati körbe bevont 35 régióból 24-ben csökkent az ipari foglalkoztatottak aránya, azaz körülbelül a régiók

kétharmadában. 1999-2012 között a Visegrádi régiók 57 százalékában, azaz 20 régióban az ipari foglalkoztatottak száma visszaesett.



8. ábra: Az ipari foglalkoztatottak számának és arányának változása alapján képzett kategóriák

Forrás: saját szerkesztés

A fentiekől eltérő csoportosítás mellett a szakirodalom három típust különböztet meg - pozitív, negatív, külső - az okokat is számításba véve. A negatív, a külső és a pozitív típusok meghatározása során a hatás-arány elemzés eredményeit használtam fel. A regionális foglalkoztatás változásakor figyelembe kell venni, hogy a foglalkoztatás változásának okai lokális vagy strukturális tényezőkre vezethetők vissza. Ezáltal közelebb kerültem a dezindusztrializáció pontosabb megértéséhez.

A negatív hatású dezindusztrializációt a szakirodalom alapján úgy értelmezem, hogy az ipar visszaszorulását sem a szolgáltatási, sem a primer szektor növekedése nem képes kompenzálni. Összességében csökken a régióban foglalkoztatottak száma, amely csökkenés inkább belső tényezőkre vezethető vissza, mintsem a strukturális változásokra. Feltételezem, hogy a negatív hatású dezindusztrializáció esetében a lokális és a strukturális tényezők befolyásolják a munkaerőpiaci folyamatokat, a lokális hatások nagyobb szerepet kapnak. A negatív hatású dezindusztrializációs folyamat egy területen romboló hatású, mert az ipari foglalkoztatottak csökkenése hatással van a teljes foglalkoztatásra, visszahat a lokális (belső) tényezőkre. A lokális (belső) tényezők erősítik a folyamatot, amely így hosszú távon hatást gyakorol az elvándorlásra és a demográfiai változásokra.

A külső hatású dezindusztrializációt a szakirodalom a kereskedelmi struktúra változására, külső sokkokra vezeti vissza. A Visegrádi országok régióiban a vizsgált időszakban az exportra termelő cégek gazdasági válság okozta visszaesése nagyarányú volt. 1999-től folyamatosan jelennek meg az exportorientált vállalatok a régióban. A külső típus esetében a strukturális hatások jobban befolyásolják a foglalkoztatás változását. A szolgáltatási szektor képes foglalkoztatotti állományát bővíteni, de nem olyan arányban, hogy a teljes foglalkoztatás is növekedjen a régióban.

Pozitív hatású dezindusztrializációnak tekintem azt a folyamatot, amelyben az ipar visszaszorulása kapcsán a gazdasági struktúra úgy alakul át, hogy a szolgáltatási szektor növelni tudja foglalkoztatási potenciálját és így növekszik a teljes foglalkoztatás is a területen. Ebben az esetben az ipar visszaszorulását kompenzálni tudja a terciér szektor, így annak negatív hatásai nem olyan jelentősek. Ez a növekedés elsősorban a gazdasági struktúra változására, egy „egészségesebb” gazdasági szerkezet kialakulására vezethető vissza.

20. táblázat: Dezindusztrializáció típusainak meghatározása

Típus		Az ipari szektor foglalkoztatotti állományának változása	A szolgáltatási szektor foglalkoztatotti állományának változása	A teljes foglalkoztatotti létszám változása	A foglalkoztatás változását negatív irányba befolyásoló tényező
Külső		csökken	növekszik	csökken	strukturális
Belső	Negatív	csökken	csökken	csökken	lokális
	Pozitív	csökken	növekszik	növekszik	lokális

Forrás: saját szerkesztés

A következőkben megvizsgálom a foglalkoztatás változásának okait. Ehhez hatás-arány (shift-share) analízist végeztem regionális szinten, az egyes országok átlagához viszonyítva a foglalkoztatási változásokat (Si), lokális (Sr) és strukturális (Sa) tényezőkre bontva. Pozitív strukturális és pozitív lokális tényezők hatására az átlagosnál nagyobb foglalkoztatás növekedés következett be öt lengyel és egy magyar régióban. Ebben az esetben a lengyel és a magyar fővárosi régiókat is hasonló folyamat jellemezte, azaz a pozitív strukturális változások és a lokális tényezők segítettek a foglalkoztatás bővülését. Az eltérés abban áll, hogy a magyar fővárosi régió esetében a lokális tényezők nagyobb hatást gyakorolnak, amely a jó földrajzi elhelyezkedéssel és demográfiai tényezőkkel indokolható. A cseh fővárosi régió pozitív strukturális és negatív lokális tényezőkkel írható le, amely hatására az átlagosnál nagyobb foglalkoztatás növekedés következett be. Érdekes eltérés, hogy a cseh fővárosi régióban negatív a lokális tényezők befolyása. Az átlagosnál nagyobb foglalkoztatás növekedéssel írható le egy magyar (Észak-Alföld), két szlovák (Nyugat-Szlovákia, Kelet-Szlovákia), egy cseh (Közép-Csehország) és egy lengyel (Swietokrzyskie) régió. Ezek a régiók, olyan belső, lokális tényezőkkel rendelkeznek, amelyek segítségével országukon belül pozitív irányba tudták növelni a foglalkoztatási potenciáljukat.

A második nagyobb csoportba azon régiók sorolhatók, ahol az átlagosnál kisebb volt a foglalkoztatás növekedése. Ezen régiók lemaradnak az első csoporttól, mert a foglalkoztatás kisebb arányú bővülése versenyhátrányra, belső negatív tényezőkre utal. Pozitív strukturális és negatív lokális tényezőkkel írható le az átlagosnál kisebb foglalkoztatás növekedéssel jellemezve a szlovák fővárosi (Pozsony) régiót, továbbá öt lengyel és egy cseh régiót. Ezen csoport esetében főképp a negatív lokális tényezők fordították a foglalkoztatás változását negatív irányba. Negatív strukturális hatásokat a pozitív lokális tényezők nem képesek kellő mértékben kompenzálni, így az átlagosnál kisebb foglalkoztatás növekedés következett be egy lengyel (Podlaskie) és két cseh (Délnyugat-Csehország, Délkelet-Csehország) régióban. Mindkét tényező negatív hatása, a strukturális és a lokális tényezők befolyása az átlagosnál kisebb foglalkoztatás növekedést eredményezett többek között öt magyar régióban. Negatív irányban erősebb befolyást gyakoroltak a strukturális hatások Lublin, Podkarpackie, Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl és Dél-Alföld esetében. A negatív lokális tényezők

Magyarországon a Dél-dunántúli és az Észak-magyarországi régiók foglalkoztatás változását befolyásolták negatív irányba. Az egyes csoportokat a következő táblázat foglalja össze (a számításokat lásd a melléklet 6., 7., 8., 9. és 10. táblázatában).

21. táblázat: A shift-share (hatás-arány) elemzés eredménye a Visegrádi országokban regionális szinten 1999-2012

Típus	Strukturális> lokális	Lokális> Strukturális
Pozitív strukturális és pozitív lokális tényező, az átlagosnál nagyobb foglalkoztatás növekedés	(1) Mazowieckie, (2) Felső-Szilézia, (3) Lublin, (4) Alsó-Szilézia, (5) Pomorskie,	(1) Közép-Magyarország
Pozitív strukturális és negatív lokális tényező, az átlagosnál nagyobb foglalkoztatás növekedés	(1) Prága	X
Negatív strukturális és pozitív lokális tényező, az átlagosnál nagyobb foglalkoztatás növekedés	X	(1) Nyugat-Szlovákia, (2) Kelet-Szlovákia, (3) Közép-Csehország, (4) Észak-Alföld, (5) Swietokrzyskie
Pozitív strukturális és negatív lokális tényező, az átlagosnál kisebb foglalkoztatás növekedés	X	(1) Kujawsko-Pomorskie, (2) Warminsko-Mazurskie, (3) Pozsony, (4) Északnyugat-Csehország, (5) Morva-Szilézia, (6) Lódzkie (4) Zachodniopomorskie
Negatív strukturális és pozitív lokális tényező, az átlagosnál kisebb foglalkoztatás növekedés	(1) Podlaskie, (2) Délnyugat-Csehország, (3) Délkelet-Csehország	X
Negatív strukturális és negatív lokális tényező, az átlagosnál kisebb foglalkoztatás növekedés	(1) Lublin, (2) Podkarpackie, (3) Közép-Dunántúl, (4) Nyugat-Dunántúl, (5) Dél-Alföld	(1) Északkelet-Csehország, (2) Közép-Morvaország, (3) Dél-Dunántúl, (4) Észak-Magyarország, (5) Közép-Szlovákia, (6) Malopolskie (7) Wielkopolskie, (8) Opolskie

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

A hatás-arány elemzés eredményeit felhasználva csoportosítom a dezindustrializációs típusokat negatív, külső és pozitív területi folyamatokra. A negatív hatású dezindustrializációs folyamatot az ipari foglalkoztatottak számának visszaesése mellett a szolgáltatási és a teljes foglalkoztatotti létszám változása alapján határozom meg az 1999-es bázis évhez viszonyítva. Az ipari szektorban foglalkoztatottak számának csökkenésével párhuzamosan a szolgáltatási szektor foglalkoztatási potenciálja is visszaesik (esetleg stagnál vagy kismértékben nő), azaz a regionális munkaerőpiac nem tudja reallokálni a foglalkoztatottakat. Ezt a tényt támasztja alá, hogy a teljes foglalkoztatás is csökken az időszak alatt. A foglalkoztatás csökkenését nagyobb mértékben a belső lokális tényezők befolyásolják negatív irányba, amelyek a kedvezőtlen földrajzi elhelyezkedésre, demográfiai folyamatokra utalnak, vagy más belső tényezők befolyására. A strukturális tényezők ebben az esetben nem képesek pozitív irányba befolyásolni a foglalkoztatást. Ez a dezindustrializációs típus gazdasági értelemben kedvezőtlen, mert sem a gazdasági ágazatok, sem a belső tényezők nem segítik elő a foglalkoztatás növekedését. A strukturális változások mellett a negatív dezindustrializációs típusok esetében a lokális tényezők vizsgálata is szükséges. A negatív hatású dezindustrializációs csoportba sorolom az Észak-magyarországi és a Dél-dunántúli régiókat, továbbá öt lengyel (Malopolskie, Wielkopolskie, Zachodniopomorskie, Opolskie, Warminsko-Mazurskie) régiót. A Warminsko-Mazurskie és a Zachodniopomorskie

régiók esetében a foglalkoztatás változására a strukturális átalakulások pozitívan hatnak, kisebb mértékben befolyásolják a foglalkoztatást, a negatív lokális tényezőket nem kompenzálják. A többi öt régióban a strukturális hatások negatív előjelűek.

22. táblázat: Negatív dezindusztrializációs régiók a Visegrádi országokban 1999-2012 között

	Negatív dezindusztrializációs régiók	A szolgáltatási szektor foglalkoztatott állománya csökken, esetleg kismértékben nő	A teljes foglalkoztatás csökken	A foglalkoztatás változását negatív irányban a lokális tényező jobban befolyásolja, mint a strukturális
1.	Dél-Dunántúl	104%	96%	-17>-3,89
2.	Észak-Magyarország	100%	95%	-30>-2,7
3.	Malopolskie	111%	96%	-136,5>-15,4
4.	Wielkopolskie	111%	96%	-144,7>-22,4
5.	Zachodniopomorskie	98%	97%	-92,2>32,7
6.	Opolskie	103%	86%	-78,5>-9,4
7.	Warminsko-Mazurskie	94%	96%	-78,1>16,4

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

A külső hatású dezindusztrializációs folyamat során a szekunder szektor visszaszorulásával párhuzamosan a teljes foglalkoztatottság regionális szinten nem változik, esetleg kismértékben csökken. A szolgáltatási szektor nem tud olyan mértékben bővülni, hogy az a foglalkoztatás jelentős növekedését okozza. A negatív hatású dezindusztrializációs típustól eltérően a teljes foglalkoztatás csökkenése kisebb mértékű, amelyre a strukturális hatások erősebben hatnak. Az ipari foglalkoztatottak számának változása gazdasági értelemben nem okoz súlyos problémát, mivel lassúbb reallokációs folyamattal párosul. A sokkhatás elmúltával az exportra termelő ágazatokban a foglalkoztatás újra növekedésnek indul. Ebbe a csoportba tartozik három magyar (Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl, Dél-Alföld) régió mellett egy cseh (Délkelet-Csehország) régió. Délkelet-Csehország régióban a strukturális hatások kismértékben pozitív irányba javítják a foglalkoztatást, de a lokális tényezők negatív hatását nem befolyásolják.

23. táblázat: Külső dezindusztrializációs régiók a Visegrádi országokban 1999-2012 között

	Külső dezindusztrializációs régiók	A szolgáltatási szektor foglalkoztatott állománya nő	A teljes foglalkoztatás csökken	A foglalkoztatás változását negatív irányban a strukturális tényező jobban befolyásolja, mint a lokális
1.	Közép-Dunántúl	105%	99%	-8,1>-7,5
2.	Nyugat-Dunántúl	110%	100%	-8,87>-1,79
3.	Dél-Alföld	112%	98%	-13,50>-2,99
4.	Délkelet-Csehország	113%	102%	-11>1,6

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

A pozitív dezindusztrializációs típusnál az ipari szektor visszaszorulását a munkaerőpiac reallokációs folyamata megfelelően kezeli. A szolgáltatási szektor bővülésével növekszik a teljes foglalkoztatás. A foglalkoztatás változását lokális tényezők jobban

befolyásolják, mint a strukturális hatások. Közép-Magyarországon a lokális tényezők kicsit erősebben hatnak, mint a strukturálisak, mindkettő pozitív irányú. Fővárosi régióink a földrajzi elhelyezkedését, a belső humán tényezőinek versenyelőnyét jól használja ki, illetve a szolgáltatási szektorban foglalkoztatottak számát 20 százaléka feletti értékkel növelte a vizsgált időszakban. Közép-Magyarországon az ipar visszaszorulása nem vetette vissza a gazdaság és a munkaerőpiac fejlődését. Az átlag feletti növekedése a többi magyarországi régió javára következett be. Kivétel ebből a szempontból Észak-Alföld, ahol lokális tényezők pozitív irányba mozdították el a foglalkoztatást, amelyet a negatív strukturális átalakulás nem befolyásolt, a szolgáltatási szektor 10 százalékkal bővítette munkaerőpiaci keresletét. A szlovák fővárosi régióban a pozitív strukturális átalakulást a negatív lokális tényezők hatása gyengíti. A szolgáltatási szektor 8 százalékkal bővült, amely a pozitív dezindusztrializációs régiók csoportján belül átlag alatti érték.

**24. táblázat: Pozitív dezindusztrializációs régiók a Visegrádi országokban
1999-2012 között**

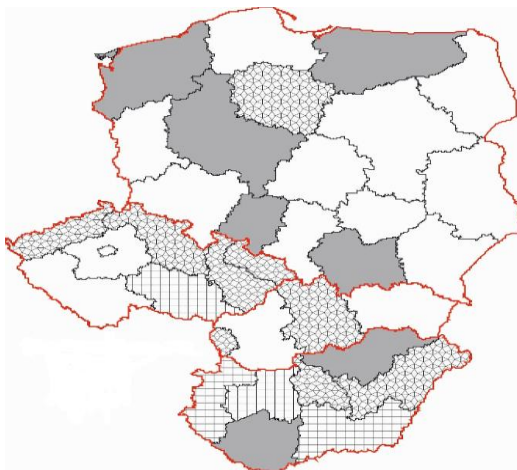
	Pozitív dezindusztrializációs régiók	A szolgáltatási szektor foglalkoztatott állománya nő	A teljes foglalkoztatás nő	A foglalkoztatás változását lokális tényező jobban befolyásolja, mint a strukturális
1.	Közép-Magyarország	122%	109%	41>39
2.	Északkelet-Csehország	110%	102%	-20>-10
3.	Északnyugat-Csehország	105%	100%	-21,9>1,8
4.	Közép-Morvaország	110%	102%	-12,1>-6
5.	Morva-Szilézia	113%	105%	-12,5>0,1
6.	Pozsony	108%	103%	-40,14>18,40
7.	Kujawsko-Pomorskie	106%	101%	-55,5>3,3
8.	Közép-Szlovákia	124%	109%	-1,17>-0,89272
9.	Észak-Alföld	111%	105%	18,20>-2,65

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

A lengyel régiók esetében a negatív dezindusztrializációs folyamattal jellemezhetőek közül három az ország nyugati felén található. Igazolást nyert azon feltételezésem, hogy a Visegrádi országokban 1999-2012 között a dezindusztrializáció mindhárom típusa elkülöníthető. Húsz régió közül hat régióban negatív hatású dezindusztrializációs, négy régióban külső hatású dezindusztrializációs és kilenc régióban pozitív hatású dezindusztrializációs folyamatról beszélünk.

Dezindusztrializáció kategóriái:

-  **Belső - pozitív**
-  **Belső - negatív**
-  **Külső**

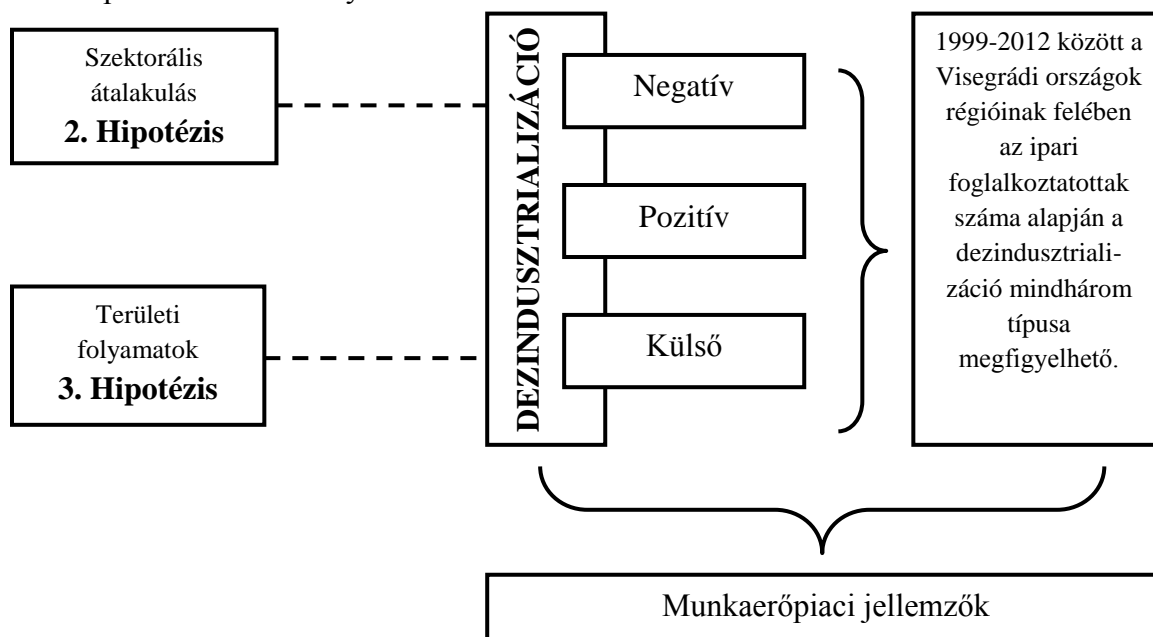


9. ábra: A dezindusztrializáció három típusa a Visegrádi országokban

Forrás: saját szerkesztés

2.3. A dezindusztrializáció munkaerőpiaci következményei regionális szinten

Ebben az alfejezetben célok a dezindusztrializációs típusok munkaerőpiaci jellemzése (10. ábra). A dezindusztrializáció negatív, külső és pozitív típusait vizsgálom meg a munkaerőpiaci indikátorok nyomán.

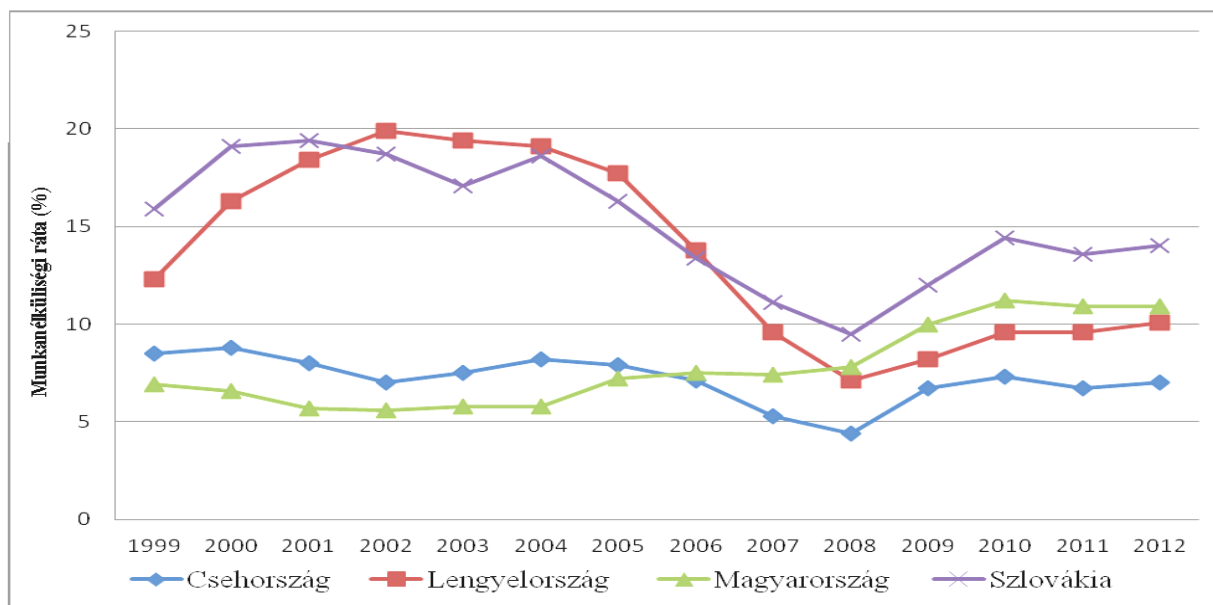


10. ábra: A dezindusztrializációs típusok kapcsolata a 2. és a 3. hipotézissel

Forrás: saját szerkesztés

Áttekintem, az egyes régiókban a dezindusztrializáció következményeként hogyan változott a munkanélküliek száma a munkaerőpiacon. Kitérek a férfiak munkanélküliségi rátájára, illetve a hosszú távon munkanélküliek számának alakulására és a dezindusztrializáció közötti kapcsolatra. Az 12. ábrán a munkanélküliségi ráták alakulása látható a Visegrádi országokban. Lengyelországban és Szlovákiában 20 százalékos körüli munkanélküliségi ráta 2008-ra 10 százalékos alá csökkent. A gazdasági válságot követően Szlovákiában növekedett a

munkát keresők aránya, azaz a 15 százalékot is megközelítette a munkanélküliségi ráta. Hazánkban 2002-től lassú növekedés figyelhető meg, 2002-2012 között megduplázódott a munkanélküliségi ráta értéke, meghaladta az időszak végére a 10 százalékot. Az alacsonyabb munkanélküliségi ráta párosulhat magasabb inaktivitási rátával, amely nem kívánatos a munkaerőpiac és a gazdaság szempontjából. A munkanélküliségi ráta és az ipari foglalkoztatottak száma közötti kapcsolatot korrelációval jellemzem az időszak alatt. Lengyelország (-0,94458) és Magyarország (-0,97832) esetében a két változó között erős, negatív irányú kapcsolat áll fenn. Kevésbé szoros, de erős negatív kapcsolat jellemzi Szlovákiát (-0,7748) és Csehországot (-0,7884).



11. ábra: A munkanélküliségi ráta alakulása 1999 és 2012 között a Visegrádi országokban

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját szerkesztés

Regionális szinten korreláció alkalmazásával írnom le az ipari foglalkoztatottak aránya és a munkanélküliségi ráta alakulása közötti kapcsolatot. A régiók között egy-egy országon belül szignifikáns eltérések vannak. A vizsgált 35 régióban átlagosan a két változó közötti kapcsolatot -0,71025-ös értékkel jellemezhetjük. A korreláció minden régió esetében (kivéve Prága) negatív értéket mutat. 1999-2012 között húsz régióban volt tapasztalható dezindusztrializációs folyamat. A negatív, a külső és a pozitív dezindusztrializációs régiókra nem jellemző, hogy a munkanélküliségi ráta és az ipari foglalkoztatottság között szoros kapcsolat lenne kimutatható. Ebben az esetben az egyes csoportokat azonosítás nem jellemzi. A negatív dezindusztrializációs (ND) régiókban erős, illetve közepes kapcsolat fedezhető fel. A kilenc pozitív dezindusztrializációs régiók közül négy esetében erős kapcsolat fedezhető fel az ipari foglalkoztatottak és a munkanélküliségi ráta között. A külső dezindusztrializációs régiók esetében erős negatív irányú a kapcsolat. A pozitív dezindusztrializációs régiók között található erős kapcsolattal (négy régió), közepes (négy régió) és gyenge (egy régió) kapcsolattal jellemezhető. A munkanélküliségi ráták vizsgálata kapcsán megállapíthatom, hogy a negatív dezindusztrializációs régiók 57 százalékában szoros kapcsolat fedezhető fel az ipari foglalkoztatottak számának változása és a munkanélküliségi ráta között.

25. táblázat: A dezindusztrializációs típusok és a munkanélküliségi ráta közötti kapcsolat

Negatív	Korreláció	Pozitív	Korreláció	Külső	Korreláció
Dél-Dunántúl	-0,666	Közép-Magyarország	-0,836	Közép-Dunántúl	-0,869
Észak-Magyarország	-0,906	Északkelet-Csehország	-0,816	Nyugat-Dunántúl	-0,939
Malopolskie	-0,820	Északnyugat-Csehország	-0,725	Dél-Alföld	-0,828
Wielkopolskie	-0,593	Közép-Morvaország	-0,631	Délkelet-Csehország	-0,764
Zachodnio-pomorskie	-0,412	Morva-Szilézia	-0,373		
Opolskie	-0,551	Pozsony	-0,362		
Warminsko-Mazurskie	-0,858	Kujawsko-Pomorskie	-0,120		
		Közép-Szlovákia	-0,580		
		Észak-Alföld	-0,847		

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját szerkesztés

A foglalkoztatás-, fejlesztés- és az iparpolitika szempontjából is releváns kérdés, hogy ezekben a régiókban hogyan alakulnak a munkanélküliségen belüli típusok (tartós, férfi) az ipari foglalkoztatottak számának függvényében.

Magyarországon országos ($r=-0,951$) és regionális szinten is erős, negatív irányú a kapcsolat az ipari foglalkoztatottak számának változása és a tartósan munkanélküliek száma között (kivéve Dél-Dunántúlt, ahol a kapcsolat közepes erősségű, $r=-0,605$). Lengyelország ($r=-0,959$) azon régióiban, ahol csökkent az iparban foglalkoztatottak száma, ugyancsak erős negatív irányú a kapcsolat a két változó között. Csehországban ($r=-0,510$) és Szlovákiában ($r=-0,349$) közepes erősségű a két változó közötti „együttmozgás”. A tartósan munkanélküliek száma és az ipari foglalkoztatottak számának változása közötti összefüggés országspecifikus. A dezindusztrializáció típusai alapján nem lehet egyértelmű csoportokat, jellemzőket megállapítani.

Ugyanakkor a dezindusztrializáció és a tartósan munkanélküliek száma közötti kapcsolat esetében a negatív dezindusztrializációs régiók 57 százaléka (négy régió) esetében közepes erősségű a mutató értéke.

Vizsgálom, hogy a férfiak munkanélküliségi rátája és az ipari foglalkoztatottak számának változása között erősebb vagy gyengébb együttmozgás számszerűsíthető-e. Ezt a kapcsolatot összehasonlítom a teljes munkanélküliségi ráta és foglalkoztatottak számának változása között meglévő eredménnyel. A férfi munkanélküliségi ráta és az ipari foglalkoztatottak számának változása nem áll feltétlenül szoros kapcsolatban. Magyarország négy régiója (Dél-Alföld, Nyugat-Dunántúl, Dél-Dunántúl, Közép-Magyarország) kivételt képez ez alól, csehországi és lengyelországi régiókban is kimutatható a szorosabb viszony. A negatív dezindusztrializációs régiók jellemezhetőek (egy régió kivételével) szorosabb kapcsolattal a férfi munkanélküliség esetében, mint a teljes munkanélküliségi rátánál volt tapasztalható.

26. táblázat: Regionális szinten a dezindustrializáció és a férfi munkanélküliség közötti kapcsolat

Szorosabb a kapcsolat, mint a teljes munkanélküliségi rátánál	Gyengébb a kapcsolat, mint a teljes munkanélküliségi rátánál
Délkelet-Csehország (KD)	Északkelet-Csehország (PD)
Közép-Morvaország (PD)	Dél-Alföld (KD)
Morva-Szilézia (PD)	Nyugat-Dunántúl (KD)
Közép-Dunántúl (KD)	Dél-Dunántúl (ND)
Észak-Magyarország (ND)	Közép-Magyarország (PD)
Észak-Alföld (PD)	Kujawsko-Pomorski (PD)
Malopolskie (ND)	Északnyugat-Csehország (PD)
Wielkopolskie (ND)	Közép-Szlovákia (PD)
Zachodniopomorskie (ND)	
Opolskie (ND)	
Pozsony (PD)	
Warminsko-Mazurskie (ND)	

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját szerkesztés

Egy adott régióban a korosztályi foglalkoztatási ráta és a nettó migrációs ráta változása befolyásolja a munkaerő-kínálat szerkezetét. A dezindustrializációt elsősorban a munkaerő-kereslet megváltozásához kötöm. Hosszabb távon ez az átalakulás hatással van a munkaerő-kínálat szerkezetére. A dezindustrializációs folyamat megértéséhez a munkaerő-kínálat átalakulásának irányát, strukturális változását vizsgálom meg. A Visegrádi országok dezindustrializációs régióiban 1999-2012 között a foglalkoztatotti létszám változását korosztályok szerint mutatom be.

27. táblázat: A negatív hatású dezindustrializációval jellemezhető régiók foglalkoztatás változása 1999-2012 között (1999=100%)

Régió	A foglalkoztatás változása				
	15-24 korosztályban	25-34 korosztályban	35-44 korosztályban	45-54 korosztályban	55-64 korosztályban
Dél-Dunántúl	38%	94%	92%	104%	264%
Észak-Magyarország	41%	87%	90%	107%	239%
Malopolskie	100%	106%	88%	104%	160%
Wielkopolskie	92%	119%	88%	90%	223%
Zachodniopomorskie	81%	98%	67%	81%	233%
Opolskie	83%	123%	69%	90%	220%
Warminsko-Mazurskie	98%	123%	77%	97%	264%

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját szerkesztés

A negatív hatású dezindustrializációval jellemezhető régiókban a legnagyobb mértékű a 35-44 éves korosztály foglalkoztatási létszámának csökkenése (82 százalék). A pozitív és a külső dezindustrializációs régiókra növekedés jellemző. A foglalkoztatási szerkezet korosztály szerinti változása esetében a 35-44 éves korosztály munkaerőpiaci jelenléte a dezindustrializáció típusai szerint eltérést mutat. Csökkenő mértékben jelenik meg ez a

korosztály a régió munkaerőpiacán. A harmincöt régióra jellemző átlagos változás ebben a korosztályban megközelíti a bázis értéket (99 százalékos), azaz az 1999-es adatokat. A 35-44 éves korosztálynál az országokat vizsgálva a legnagyobb értékű csökkenés Lengyelországban történt (10 százalékos), Szlovákiában 2 százalékos visszaesés volt tapasztalható. Deindusztrializációs típusoktól függetlenül további három (Podlaskie, Alsó-Szilézia, Felső-Szilézia) lengyel régióban kiugróan alacsony az érték (80, 72, 88 százalékos). Magyarországon és Csehországban országos szinten nézve nőtt ezen korosztály foglalkoztatotti létszáma 7, illetve 20 százalékkal¹⁸. A 25-34 éves korosztály foglalkoztatotti visszaesése a negatív hatású deindusztrializációs folyamaton átment régiókban az eltérés 3 százalékos. Úgy tűnik tehát, hogy ezekben a régiókban a vizsgált 13 évben a 35 év feletti korosztály folyamatosan kilép a régiós munkaerőpiacról.

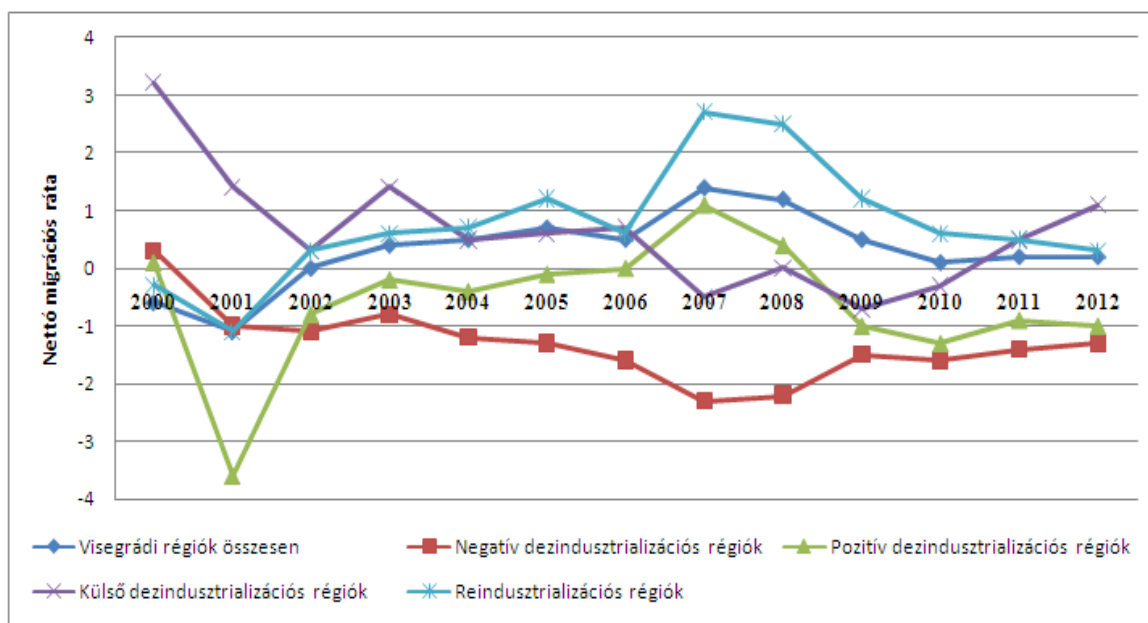
28. táblázat: A foglalkoztatási ráta változása a deindusztrializáció típusai szerint regionális szinten 1999-2012 között (1999=100%)

	A foglalkoztatás változása				
	15-24 korosztályban	25-34 korosztályban	35-44 korosztályban	45-54 korosztályban	55-64 korosztályban
Visegrádi régiók összesen	77%	110%	99%	97%	220%
Negatív deindusztriali- zációs régiók	76%	107%	82%	96%	229%
Pozitív deindusztriali- zációs régiók	81%	100%	109%	108%	194%
Külső deindusztriali- zációs régiók	57%	102%	105%	102%	248%

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját szerkesztés

A 2004-es Európai Unióhoz történő csatlakozást követően folyamatosan nyíltak meg a határok a Visegrádi négyek lakosai előtt. Az elvándorlásra, migrációra, mobilitásra való hajlandóság komoly problémát okoz a régi ipari térségekben. Az elvándorlás szűkíti a munkaerőpiaci kínálatot, hosszú távon befolyásolja a gazdaság teljesítményét. A nettó migrációs ráta alapján a deindusztrializáció negatív és pozitív típusai esetén is regionális szintű elvándorlásról beszélhetünk.

¹⁸ Nyilván a demográfiai folyamatok is hatással vannak az adatokra, azonban ezen régiók nagyon alacsony értéke szembetűnő.



12. ábra: A nettó migrációs ráta átlagainak alakulása a Visegrádi országokban regionális szinten

Forrás: saját szerkesztés

2001-től a negatív dezindusztrializációs régiókból folyamatosan elköltöznek a lakosok. A munkaerőpiac és a gazdaság problémáinak megoldását hátráltatja, ha fiatal értelmiségiek elhagyják ezen régiókat.

2.4. A dezindusztrializáció szerepe a szektorális átalakulással kapcsolatban

A Visegrádi országokban elsősorban nem a gazdasági struktúra „természetes” átalakulási folyamata okozta a dezindusztrializációt. Térségünkben a jelenség a szocialista gazdasági rendszer átalakulásához, a rendszerváltozáshoz köthető, ezért lényeges rámutatni a dezindusztrializációval kapcsolatban a primer szektor szerepére. A szakirodalmi áttekintésben már utaltam az elsődleges szektor hatására, kapcsolatára a dezindusztrializációval.

Befolyásolja-e hosszú távon hazánkban és a környező posztszocialista országokban a dezindusztrializációt a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma? Mennyiben felelős a dezindusztrializáció elhúzódásáért a primer szektor, milyen kapcsolat fedeztető fel a két folyamat között? A rendszerváltozást követő átmeneti évek után volt-e jelentősége, befolyása a primer szektornak a szekunder szektorban lejátszódó folyamatokra? 1999 és 2012 között, a rendszerváltozás utáni években kialakult-e a szektorális egyensúly, vagy a mezőgazdasági foglalkoztatási potenciál regionális szinten hatással van-e az ipari foglalkoztatottak számának visszaszorulására? A szektorok közötti reallokáció sebessége mennyiben járult hozzá a dezindusztrializációhoz? Amennyiben elfogadjuk, hogy a munkaerőpiaci turbulencia növekvő instabilitási állapotot jelent a munkaerőpiacon, felvetődik a kérdés, hogy a dezindusztrializáció lassabb vagy gyorsabb ütemű turbulencia mellett megy-e végbe?

Ez felveti a foglalkoztatáspolitikai felelősségét a reallokáció gyorsítása, a munkaerőpiaci turbulencia lassítása terén.

2.4.1. A primer szektor a dezindusztrializáció tükrében

Megvizsgálom a primer szektor munkaerőpiaci aránya és a dezindusztrializáció folyamata közötti kapcsolatot. A dezindusztrializáció során az iparban megszűnő munkahelyeket a primer és a terciér szektor tudja felvenni. Jó példa erre a folyamatra a fővárosi régiók közül Közép-Magyarország és Prága, ahol a szolgáltatási szektorba áramlott a munkaerő¹⁹. Azokban a régiókban, ahol a mezőgazdaság aránya alacsonyabb, nehezebben tudja felszívni az iparból kikerülő munkaerőt. Az ipari foglalkoztatottak arányának visszaesésével párhuzamosan ideális esetben a primer szektor foglalkoztatási potenciálja is növekedhet, a terciér szektorhoz hasonlóan felveheti az iparból kilépőket, amennyiben valós kapacitással rendelkezik és növekedésre képes. Azokban a régiókban, ahol a mezőgazdasági foglalkoztatotti létszám alacsonyabb, ott az iparban foglalkoztatottak arányának visszaesése meghaladja nagyobb mértékű (pl.: Morva-Szilézia, Szilézia, Közép-Csehország, Nyugat-Dunántúl). Ugyanakkor a magasabb mezőgazdasági foglalkoztatási aránnyal jellemezhető régiók majdnem felében növekedett az iparban foglalkoztatottak aránya (pl.: Kelet-Szlovákia, Délnyugat, Alsó-Szilézia, Warminsko-Mazurskie, Lódzkie). A dezindusztrializáció folyamatát mérsékli, ha az adott régióban a mezőgazdasági foglalkoztatotti potenciál lehetőséget teremt a munkaerő reallokálására, azaz a két változó között lineáris regressziós kapcsolat található.²⁰

1999-2012 között a Visegrádi országok régióiban az ipari foglalkoztatottak változása és a mezőgazdasági foglalkoztatottak aránya közötti (1999-es bázis időszakban) kapcsolatot regressziós analízissel elemzem.

A Visegrádi országok regionális szintű vizsgálata (35 régió esetében) során az ipari foglalkoztatottak változása és a mezőgazdasági szektor állománya közötti kapcsolatot legmegfelelőbben a logaritmikus regressziós összefüggés fejezi ki. A modell magyarázó ereje közepesen erősnek mondható²¹ ($R^2=0,465$).

2. egyenlet

$$y = \ln(0,057x) + 1,098,$$

ahol y az ipari foglalkoztatottak arányának változása 1990-2012 között,
 x a primer szektorban foglalkoztatottak aránya 1999-ben regionális szinten a Visegrádi országokban.

(Számítások a melléklet 16., 17. és 18. táblázataiban.)

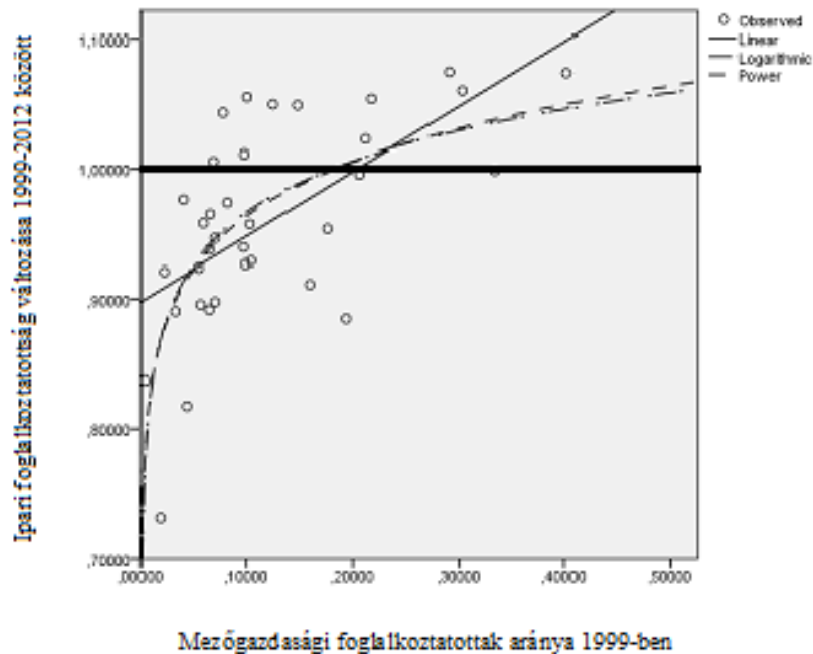
Lineáris regressziós modell is felállítható, azonban ebben az esetben a modell magyarázó ereje kisebb, lásd a melléklet 19. táblázatában.

1999-ben a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya befolyásolja az ipari foglalkoztatottak számának változását az adott régióban. Az összefüggés közepesen erősnek mondható.

¹⁹ A kvaterner szektor részaránya egyelőre alacsony.

²⁰ A vizsgált OECD országokban a modell magyarázó ereje 0,78 százalékkal magasnak mondható.

²¹ Az SPSS program segítségével végzett vizsgálatok adattáblái a mellékletben találhatóak.



13. ábra: A mezőgazdasági foglalkoztatottak aránya és az ipari foglalkoztatottak számának változása közötti összefüggés

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) saját számítás

A dezindusztrializációs régiókat elkülönítve, ahol a vizsgált időszakban az ipar visszaszorulása volt tapasztalható, az összefüggést logaritmikus regressziós modellel tudjuk jellemezni, az előzőhöz hasonlóan a modell magyarázó ereje valamivel kisebb ($R^2=0,346$).

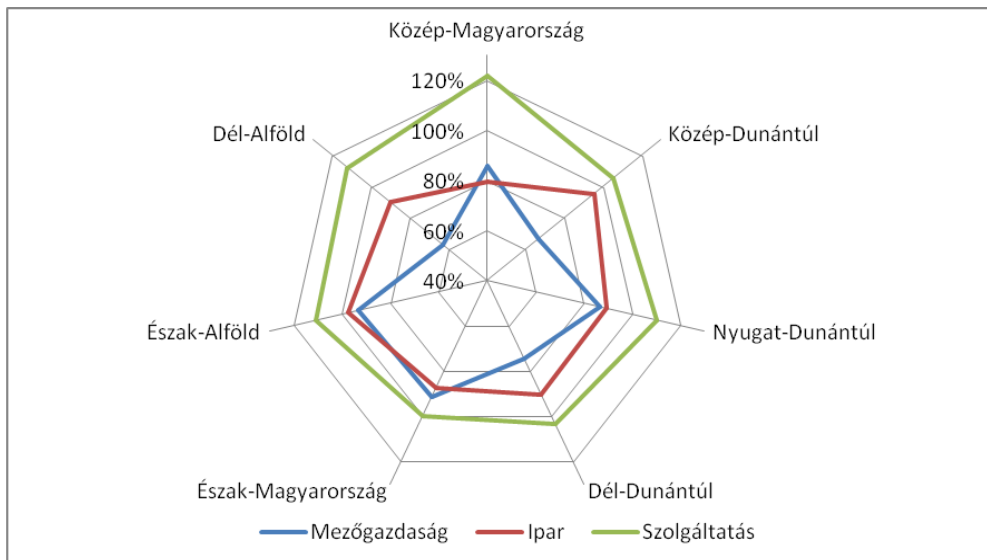
3. egyenlet

$$y = \ln(0,038x) + 1,029,$$

ahol y az ipari foglalkoztatottak arányának változása 1990-2012 között,
 x a primer szektorban foglalkoztatottak aránya 1999-ben regionális szinten a Visegrádi országokban. (Számítások a melléklet 19. táblázatában.)

2.4.2. A strukturális átalakulás dinamikája és a dezindusztrializáció közötti kapcsolat

Az Európai Unió a kohéziós politikájában kiemelt figyelmet szán a 2004-ben csatlakozott országok struktúraváltozásának elősegítésére. Ezen strukturális változás a gazdaság szektorai közötti jelentős munkaerő-áramlással jár együtt, ami befolyásolja a dezindusztrializáció folyamatát is. Közép-Magyarországon a szolgáltatási szektor 20 százalékkal növelte a foglalkoztatási szintjét. A terciér szektor munkaerőpiaci aránya két régiót kivéve minden régióban növekedett. Észak-Magyarországon stagnált, Dél-Dunántúlon nagyon alacsonynak mondható a bővülés, azaz két negatív dezindusztrializációs régióról van szó. A mezőgazdaság foglalkoztatotti visszaesése a Dél-alföldi, Közép-dunántúli és a Dél-dunántúli régiókban nagyarányú.



14. ábra: A foglalkoztatottak szektorális változása regionális szinten Magyarországon 1999-2012 között

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját szerkesztés

A strukturális átalakulás dinamikája többféle indikátorral jellemezhető. Az indikátorok között eltérés van abban, hogy milyen tényezőket, folyamatokat mérnek a szerkezetváltás esetében. A Moore-féle szerkezetátalakítási érték térbeli vektorok segítségével számszerűsíti a változást, de nem teljesíti a háromszög egyenlőtlenség kritériumát. A diszperziót nem számszerűsíti a Moore-féle szerkezetátalakítási és az euklideszi norma. Az abszolút értékek összegének relatív különbsége (SRD) és a növekedési ráta paramétere (GRP) nem számol az időarányos szimmetriával, az időponti felcserélhetőséggel és nem teljesíti a háromszög egyenlőtlenséget sem. A Módosított Lilien index veszi figyelembe mind az öt kritériumot (eleget téve az azonosság esetén nulla távolságnak, az időarányos szimmetriának, az időponti felcserélhetőségnek, teljesítve a háromszög egyenlőtlenséget, a diszperzió mérését és a szektorsúlyokat is).

Az indikátorok értékeit a három szektor esetében a Visegrádi négyek régióiban számítottam ki.

Az iparszerkezet átalakulásának Moore-féle (K) értéke annál nagyobb, minél nagyobb az ipari szerkezetátalakulás mértéke. Az abszolútérték-képzés célja, hogy a csökkenés és a növekedés egyaránt észlelhető legyen, a hatások ne oltsák ki egymást. Az iparszerkezet átalakításának értéke az egyes szektorokban (primer, szekunder és terciér) végbement átalakulások abszolút értékének összege.

4. egyenlet

$$K = \sum_{i=1}^3 |q_{i1} - q_{i0}|$$

ahol q_{i1} az egyes szektorok (primer, szekunder, terciér) nemzetgazdasági részesedése a vizsgált időszakban;

q_{i0} az egyes szektorok (primer, szekunder, terciér) nemzetgazdasági részesedése a bázisidőszakban;

i : az iparágak sorszáma.

A Moore-féle szerkezetátalakulási érték a vizsgált időszakban, 1999-2012 között Lengyelországban volt a legnagyobb. Magyarországon a második legmagasabb értéket számszerűsíttem, Csehországban volt a legalacsonyabb a vizsgált érték.

29. táblázat: Struktúraváltozás dinamikájával kapcsolatos indikátorok

		Azonosság esetén nulla távolság	Időarányos szimmetria, időponti felcserélhetőség	Teljesíti a háromszög egyenlőtlenséget	Diszperzió mérése	Szektor- súlyok figyelembe vétele
1.	Moore-féle szerkezetátalakulási érték	igen	igen	igen	nem	igen
2.	Moore-féle szerkezetátalakulási érték térbeli vektorok segítségével	nem	igen	nem	igen	igen
3.	Euklideszi norma (EuN)	igen	igen	igen	nem	igen
4.	Abszolút értékek összegének relatív különbsége (SRD)	igen	nem	nem	igen	nem
5.	Növekedési ráta paramétere (GRP)	igen	nem	nem	igen	igen
6.	Módosított Lilien index (MLI)	igen	igen	igen	igen	igen

Forrás: Welfens (2011) alapján saját szerkesztés

Regionális szinten a Moore-féle szerkezetátalakulási index alapján a legintenzívebb átalakulás öt lengyelországi régióban zajlott le. A magyar régiók közül a Dél-alföldi és a Közép-magyarországi régiók jellemezhetők magas értékkel, a Közép-dunántúli, az Észak-alföldi és az Észak-magyarországi régiók alacsony intenzitású szerkezetátalakulási dinamikát mutatnak. A két változó között nem mérhető érdemleges korreláció. Nem mutatható ki szignifikáns összefüggés a Moore-féle szerkezetátalakulási index és az ipari foglalkoztatottak számának alakulása között sem. A regionális logaritmizált GDP változásával összevetve szorosabb összefüggést találok ($R^2=0,24$).

A 15. ábrán pirossal a lengyel, sárgával a cseh, késsel a magyar és zölddel a szlovákiai régiókat jelölöm.

A Moore-féle szerkezetátalakulási érték térbeli vektorok metszésszögét használja fel. A gazdaságot n szektorra bontja, egy-egy szektor részesezése egy n -dimenziós vektor egy-egy összetevője (a vizsgálatban $n = 3$ a primer, szekunder és terciér szektoroknak megfelelően). Két egymást követő időszakra vonatkozó vektorok által bezárt szög a gazdaság szerkezet átalakulásának mértékét jellemzi.

5. egyenlet

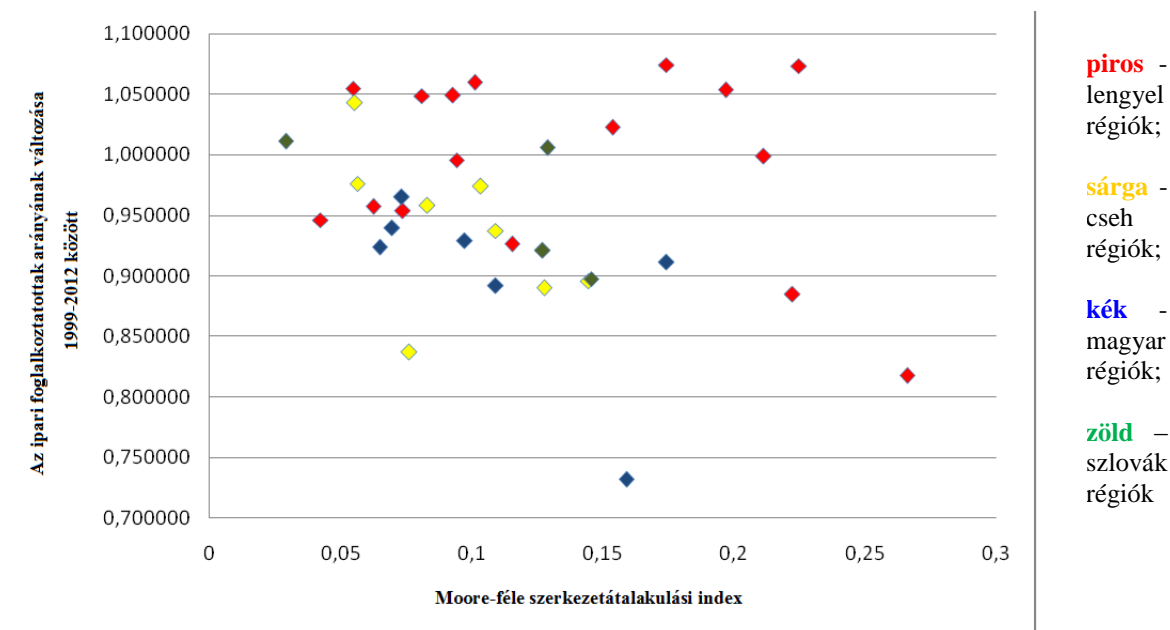
$$M_t^+ = \sum_{i=1}^n W_{i,t} \cdot W_{i,t+1} / \left[\left(\sum_{i=1}^n W_{i,t}^2 \right)^{1/2} \cdot \left(\sum_{i=1}^n W_{i,t+1}^2 \right)^{1/2} \right]$$

ahol M_t^+ a Moore-féle szerkezetátalakulási érték;

$W_{i,t}$ az egyes ipari szektorok nemzetgazdasági részesedése (i = primer, szekunder, terciér szektor) a t időszakban;

$W_{i,t+1}$ az egyes ipari szektorok nemzetgazdasági részesedése (i = primer, szekunder, terciér szektor) a $t+1$ időszakban.

Definíció szerint az átalakulást a vektorok által bezárt α szög jellemzi, így $\cos \alpha = M_t^+$, $\alpha = \arccos M_t^+$. Minél nagyobb α , annál nagyobb a szerkezetátalakítás sebessége.



15. ábra: A Moore-féle szerkezetátalakulási index és az ipari foglalkoztatottak aránya közötti összefüggés regionális szinten

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

Az euklideszi norma használatánál a Visegrádi négyek közötti szerkezetátalakulás intenzitásában azonos a sorrend, mint a K érték esetében. Az euklideszi norma (EUN), az abszolút értékek összegének relatív különbsége (SRD) és a növekedési ráta paramétere (GRP) alapján Lengyelországban ment végbe a legdinamikusabban a szerkezetátalakulás.

30. táblázat: Szerkezetátalakítási indexek értékei 1999 és 2012 között

	Ország	Moore-féle szerkezetátalakulási érték	Érték		
			EUN	SRD	GRP
1.	Lengyelország	0,127	0,110	7,596	0,144
2.	Magyarország	0,126	0,081	4,533	0,129
3.	Szlovákia	0,112	0,071	5,599	0,113
4.	Csehország	0,094	0,058	5,527	0,095
Visegrádi országok átlaga		0,11	0,08	5,81	0,12

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

Regionális szinten az SRD átlaga 7,59. A dezindusztrializációval jellemezhető régióknál az átlagos SRD érték (7,25) kevéssel marad el az előző értéktől. A (re)indusztrializációs régiók esetében átlagot meghaladó 8,05 az indikátor értéke. A negatív dezindusztrializációs régiókban kimagaslóan nagy az átlagos szerkezetátalakulási érték: 8,98. A pozitív és a külső dezindusztrializációs régiókban alacsonyabb a szerkezetátalakulási SRD indikátor: 6,56 és 5,79. Az euklideszi normánál a régiók átlaga 0,080, a dezindusztrializációval jellemezhető régiókban az átlagos érték 0,071. A negatív dezindusztrializációs régiókat átlag feletti eredmény jellemzi: 0,083. A pozitív dezindusztrializációt alacsony értékkel írom le: 0,057. A növekedési ráta paramétere (GRP) alapján a dezindusztrializációval jellemezhető régiók átlaga 0,105. Eltérés van a dezindusztrializáció típusai között: negatív - 0,113; pozitív – 0,093, külső – 0,118. A Módosított Lillien index értékének átlaga a Visegrádi országok régióinál 87,02. A dezindusztrializációs régióknál átlag alatti a mutató: 50,71. A negatív dezindusztrializációs régiókban a struktúraváltozás dinamikája gyorsabb ütemű: 55,71, míg a pozitív és a külső régiók esetében alacsonyabb az átlagos érték 51,68 és 39,77.

Mind a négy indikátornál a negatív dezindusztrializációs régiókban gyorsabb, a pozitív dezindusztrializációs régióknál lassabb ütemű a szerkezetváltozás. A regionális szintű eredményeket lásd a melléklet 20., 21., 22., 23., 24. és 25. táblázataiban.

A Visegrádi országokban regionális szinten az ipari foglalkoztatottság változása korrelál a struktúraátalakulás dinamikájával. A számítások eredményeit a következő táblázatban tüntettem fel, a számítások részeredményeit a mellékletben.

31. táblázat: A struktúraváltozás és az ipari foglalkoztatottak arányának változása közötti kapcsolat

1999-2012 között regionális szinten	Korreláció értéke, az ipari foglalkoztatottak arányának változása
Moore-féle szerkezetátalakítási érték	r=-0,159
Moore-féle szerkezetátalakítási érték térbeli vektorok segítségével	r= 0,031
Euklideszi norma (EuN)	r= 0,056
Abszolút értékek összegének relatív különbsége (SRD)	r= 0,247
Növekedési ráta paramétere (GRP)	r=-0,079
Módosított Lilien index (MLI)	r=-0,345

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

A Módosított Lilien index alapján megállapítom, hogy a Visegrádi régiókban a nagyobb intenzitású szerkezetátalakulásra az iparban foglalkoztatottak arányának visszaszorulása jellemző.

2.5. Az ipari specializáltság és koncentráltság alakulása a dezindusztrializáció hatására

1999-2012 között megvizsgálom a Visegrádi országok régióiban hat ágazat (mezőgazdaság; feldolgozóipar; építőipar; pénzügyi közvetítés és ingatlan; közigazgatási és közösségi szolgáltatások és háztartások tevékenysége; a nagy- és kiskereskedelem, szállodák és éttermek) területei specializációs és koncentrációs folyamatait. A dezindusztrializációs régiókban kiemelem a területi folyamatok alakulásának elemzését. Hipotézisemre a választ két index vizsgálata alapján adom meg: a lokációs index (LQ) és a Herfindahl-Hirschman index (HH) alapján.

2.5.1. Az ipari foglalkoztatottak területi koncentrációja a dezindusztrializáció tükrében

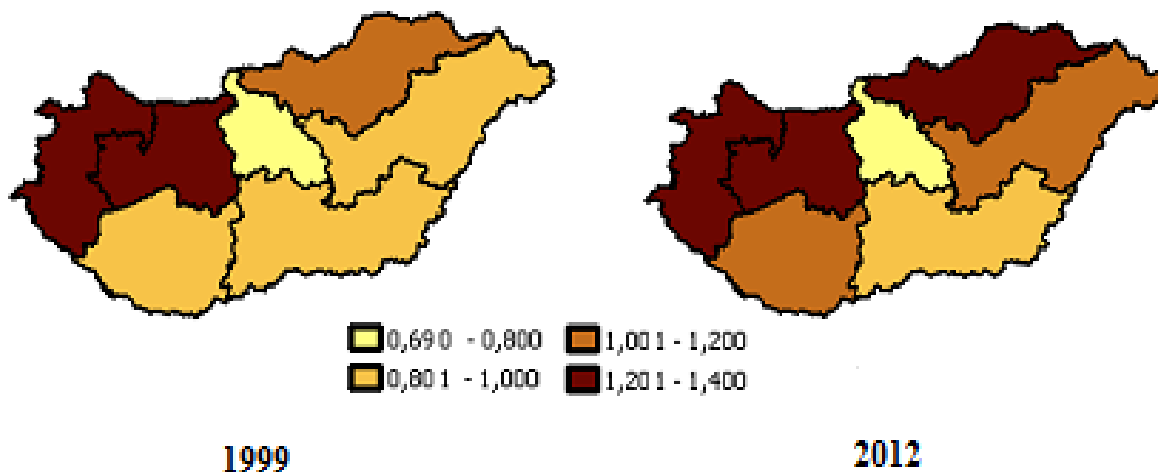
Az ipari foglalkoztatottak regionális elhelyezkedését, koncentrálódását a lokációs hányadossal (LQ) számszerűsítem 1999 és 2012 között. Az adatbázist az Eurostat alapján építem fel. A LQ képletét a 32. táblázat tartalmazza. A LQ hányados segítségével megvizsgálom, hogy az adott régióban az országos átlagtól eltérő ipari koncentrálódás jött-e létre, és hogyan változott az iparban foglalkoztatottak területi megoszlása a vizsgált időszakban. Amennyiben az $LQ=1$ értéket vesz fel, a vizsgált területen az ipari foglalkoztatottak százalékos megoszlása megegyezik az adott ország teljes foglalkoztatotti állományával. A lokációs index 1-től eltérő értéke az országos átlagtól magasabb ($1>$) vagy alacsonyabb ($1<$) ipari foglalkoztatotti arányt jelez.

32. táblázat: Lokációs index kiszámítása

	Képlet	Leírás
Lokációs Index	$LQ_i = (e_i/e)/(E_i/E)$	LQ_i = lokációs index az adott régió, adott szektorában, e_i = foglalkoztatottak aránya adott szektorban i régióban, e = teljes foglalkoztatottak aránya az adott régióban, E_i = foglalkoztatottak aránya adott szektorban, E = teljes foglalkoztatottak aránya a teljes nemzetgazdaságban

Forrás: Pearce (1993)

Magyarországon a Közép-magyarországi régióban 1999 és 2012 között folyamatosan csökkent az ipar koncentrálódása. A többi régióban a fővárosi régiótól eltérően, az ipar folyamatos koncentrálódása figyelhető meg. Magyarországon az időszakot az ipar területi polarizálódása jellemzi. 2012-ben ($1>$) átlag alatti értéket a fővárosi régióban ($LQ=0,693$) és a Dél-alföldi régióban ($LQ=0,978$) találunk, átlag körüli értékkel jellemezhető az Észak-alföldi ($LQ=1,018$) és a Dél-dunántúli régió ($LQ=1,046$). Az ipari foglalkoztatottak aránya átlagot meghaladó mértékben Közép-Dunántúlon ($LQ=1,371$), Nyugat-Dunántúlon ($LQ=1,305$) és az Észak-magyarországi ($LQ=1,221$) régióban koncentrálódott. Az egyes régiók esetében a lokációs index a teljes foglalkoztatottakon belüli arányt mutatja. A legnagyobb mérvű változás az Észak-alföldi és Közép-dunántúli régiókban következett be.



16. ábra: LQ hányados értéke régiók szerint 1999-ben és 2012-ben

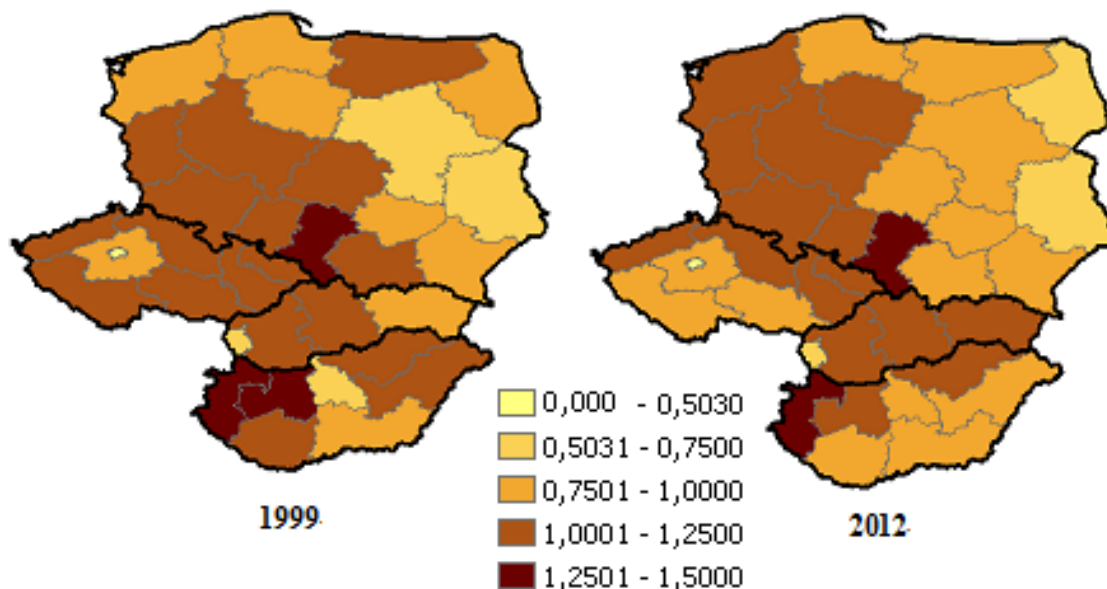
Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

Magyarországon a vizsgált időszakban nőtték a különbségek az egyes régiók között az LQ hányados alapján. A Közép-Dunántúlon és a Nyugat-magyarországi régióban koncentrálódott az ipari foglalkoztatottak aránya. Ebben a két régióban 2012-re az LQ hányados 1,3 körüli értéket ért el. Nőtt az ipari foglalkoztatottak koncentrálódása az Észak-magyarországi régióban is. A Dél-dunántúli régióban az LQ 1 alatti értéket vett fel 1999-ben, ami 1,046-ra módosult 2012-re. 1 körüli az index az Észak-alföldi és Dél-alföldi régiókban is. A 2008-as gazdasági válság nem befolyásolta érdemben az ipari foglalkoztatottak számának koncentrálódását, annak folyamatát (lásd a melléklet 29. táblázata).

Csehországban alacsony a fővárosi régió ipari LQ hányadosa, 0,5 körüli értéket mutatva. Csehországban egy régióban volt az LQ értéke 1 alatt (Stredni Cechy; LQ=0,938), két régióban csökkent, négy régióban növekedett az érték. Az index minden csehországi régióban 1,15 alatt maradt, így homogénebb térbeli eloszlásról tanúskodik, mint Magyarország esetében. 2012-re Csehországban polarizálódott az ipari foglalkoztatottak eloszlása, a regionális LQ index szórása pedig növekedett (lásd a melléklet 28. táblázata).

Lengyelországban homogenizálódási folyamat játszódott le az ipari foglalkoztatottak regionális eloszlásában. A regionális LQ indexek szórása itt a legalacsonyabb (szórás=0,16). 1999 és 2012 között tovább csökkent a regionális LQ-k szórásának értéke. A vizsgált időszakban nagymértékben csökkent a hányados értéke Felső-Szilézia régióban. A fővárost magába foglaló Mazowieckie régióban 0,7-re nőtt a hányados a vizsgált időszakban. Hat régióban csökkent a hányados értéke, így összességében nyolc régióban 2012-ben az LQ értéke 1 alá esett (lásd a melléklet 27. táblázata).

2012-re Szlovákiában az ipari foglalkoztatottak száma egy régióra koncentrálódott, amely Nyugat-Szlovákia (LQ=1,137). A fővárosi régióban az LQ értéke 0,6 körül mozgott a vizsgált időszakban, kismértékben csökkent az ipari foglalkoztatottak polarizálódása az országban. Az adatok közel azonosak a magyarországi értékekkel (lásd a melléklet 30. táblázata).



17. ábra: Az ipari foglalkoztatottak koncentrációjának változása – lokációs index alapján 1999-ben és 2012-ben

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

A negatív dezindusztrializációs régiók az átlagos LQ=1 indexet meghaladó adatokkal jellemezhetők. A dezindusztrializáció ezen csoportjában 1999-2012 között növekedett az LQ értékek átlaga. Ebből a csoportból egy régiót kivéve (Zachodniopomorskie) nőttek a regionális ipari LQ indexek értékei, 2012-ben 1 körüli vagy még magasabb értéket mutatva. Az átlagos növekedés 4 százalék körül mozog a csoportban. A negatív dezindusztrializációs régiók LQ indexének átlaga 1,098, ami meghaladja a Visegrádi országok átlagát (LQ=1,016), szemben a külső dezindusztrializációval jellemezhető régiókkal, ahol az átlagos LQ index 1,074 volt 2012-ben. A külső dezindusztrializációs régiókban az átlagos növekedés 6 százalék. A pozitív dezindusztrializációval jellemezhető régiókban 2012-ben az átlagos LQ érték a legközelebb állt a teljes minta átlagához. Ezen csoporton belül volt a változás a legalacsonyabb, az átlaggal megegyező. Ezekben a régiókban a vizsgált időszakban csökkent az ipari foglalkoztatottak koncentrációja, összességében 2 százalékkal.

33. táblázat: LQ hányados a dezindusztrializáció típusai alapján

	LQ értékek átlaga 1999-ben	LQ értékek átlaga 2008-ban	LQ értékek átlaga 2012-ben
Negatív dezindusztrializációs régiók	1,051	1,064	1,098
Pozitív dezindusztrializációs régiók	1,045	1,045	1,026
Külső dezindusztrializációs régiók	1,077	1,090	1,074
(Re)indusztrializációs régiók	0,941	0,941	0,941
Visegrádi régiók átlaga	1,0035	1,0101	1,0163

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

Azokban a régiókban, ahol (re)indusztrializáció tapasztalható, az átlagos LQ index értéke 1 alatt marad, és a változás nagyon alacsony mértékű. 2012-ben a dezindusztrializációs

folyamattal rendelkező régiókban, azon belül is a negatív dezindusztrializációs régiókban növekedett az ipari foglalkoztatottak koncentrációja. A negatív dezindusztrializációs régiókban az ipari foglalkoztatottak számának és arányának csökkenésével párhuzamosan a teljes foglalkoztatotti létszám is visszaszorult.

A (re)indusztrializációs folyamat során amellet, hogy növekszik az ipari foglalkoztatottak aránya, az adott régióban az ipar további munkahelyek létrejöttét generálja. A látszólagos indusztrializációs és reindusztrializációs folyamattal jellemezhető régiókban az országos átlag alatt maradt a koncentrációs érték, vagyis differenciáltabb gazdasági szerkezettel rendelkeznek ezek a régiók. A számításokat lásd a melléklet 48-tól az 53-as táblázatig.

A továbbiakban a Herfindahl-Hirschman-index (HH) alapján is megvizsgálom a koncentrációs folyamatokat hat ágazat bevonásával. Az index értéke 0-1 között mozog.

34. táblázat: Herfindahl-Hirschman-féle koncentrációs mérőszám

	Képlet	Leírás
Herfindahl-Hirschman-Index	$H_j^c = \sum_{i=1}^n (g_{ij}^c)^2$	H_j^c - Herfindahl-Hirschman féle koncentráció mérőszáma, i – régió; j- szektor X – foglalkoztatotti létszám; X _{ij} –i régió, j szektorában foglalkoztatottak száma; X _j –j szektor teljes foglalkoztatotti száma; X _i – i régió teljes foglalkoztatotti létszáma; ahol, $g_{ij}^c = \frac{x_{ij}}{\sum_{i=1}^n x_{ij}} = \frac{x_{ij}}{x_j}$ illetve g_{ij}^c - i régió aránya a szektor teljes arányában;

Forrás: Nemes Nagy J. (eds.) 1977 alapján saját szerkesztés

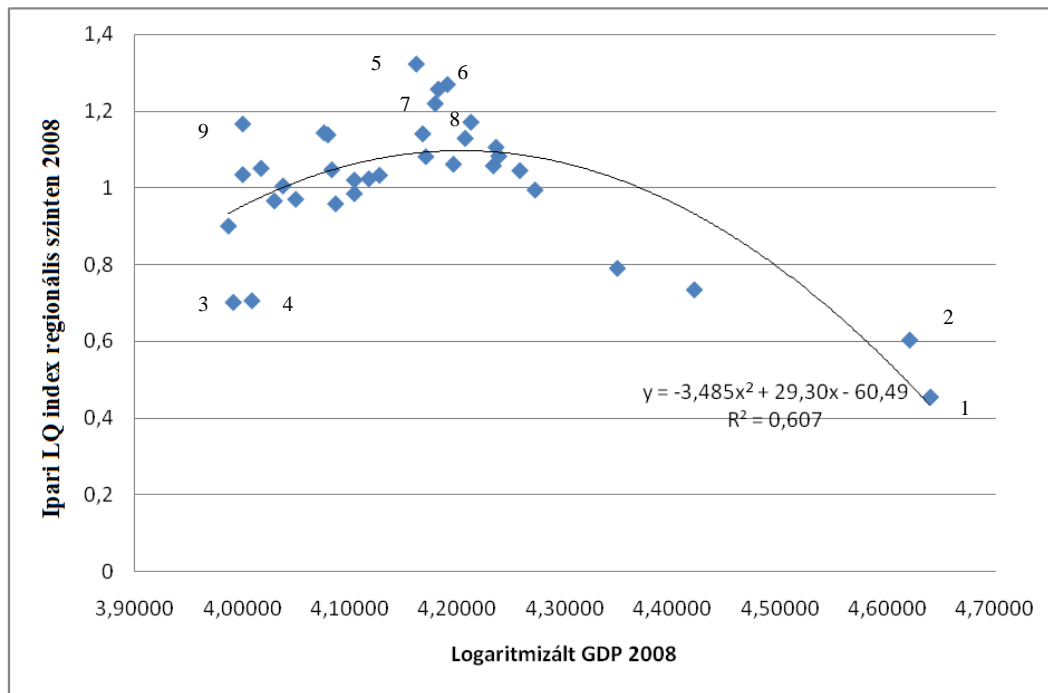
Az ipari foglalkoztatottak (építőipar nélkül) legnagyobb abszolút koncentrációs értékét (HiC) 2000-ben és 2007-ben Szlovákia mutatta.

A látszólagos indusztrializációs folyamattal jellemzett Lengyelországban (ahol a feldolgozóipari koncentráció a legalacsonyabb) és Szlovákiában a HH index kismértékű növekedést mutat. A relatív dezindusztrializációval jellemezhető két országban, Csehországban és Magyarországon közel azonos az index értéke, amely kismértékű csökkenést jelez. Az index értéke az 1999-2008 közötti emelkedést követően a gazdasági válság után csökkenésnek indult.

A dezindusztrializáció folyamata mellett a Visegrádi országokban az ipar koncentrációja nem mutat jelentős változást. Szlovákiában tapasztalható a régiók között a legnagyobb mértékű ipari koncentráció. Magyarországon kiemelkedően magas, Szlovákiát is megelőző a pénzügyi szektor koncentrációja, amely a vizsgált időszakban tovább növekedett (lásd melléklet 52. táblázat). Az ipari foglalkoztatottak koncentrációját mutató HH index regionális szinten összehasonlítja az egyes ágazatok eloszlását.

A Visegrádi országok régióinál a lokációs index és a logaritmizált GDP között regionális szinten erős kapcsolat található, amelyet fordított U-alakú görbe ír le (lásd 18. ábra). A két változó közötti legerősebb kapcsolat 2008-ban volt. Ez a szoros kapcsolat 1999-2012 között is jellemző, országoként kissé eltérő módon. A négy fővárost is magába foglaló régiók a görbe jobb oldali szárához közel helyezkednek el, azaz ezekben a régiókban az átlagostól alacsonyabb ipari foglalkoztatás mellett viszonylag magas az egy főre jutó GDP. A prágai (18. ábrán 1-es szám) és a pozsonyi (18. ábrán 2-es szám) régiókban az LQ index 0,6 alatti értéke, az országos átlagtól jóval elmarad. Lubelskie és Podlaskie (18. ábrán 3-as és 4-es

szám) régiókban az ipari foglalkoztatottak LQ értéke és a logaritmizált GDP értéke is alacsony, sereghajtók. Átlagosnál nagyobb, LQ index mellett közepes szintű logaritmizált GDP-vel jellemezhető régióknál az ipari koncentrációhoz nem társult hasonlóan magas GDP: Közép-Dunántúl (5), Nyugat-Dunántúl (6), Alsó-Szilézia (7), Szilézia(8). Az Észak-magyarországi régiót (9) is hasonlóan jellemezhetjük, azaz viszonylag magas koncentrációs értékhez, alacsonyabb GDP társul.



18. ábra: A lokációs hányados és a logaritmizált egy főre jutó GDP közötti összefüggés regionális szinten

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

Lengyelország kivételével a GDP változását nagyban befolyásolja az ipari foglalkoztatottak országon belüli koncentrációja. 2008-ban a gazdasági válság előtti időszakban a lineáris regressziós modell alapján Csehországban a koncentráció mérséklődése növelte a regionális logaritmizált GDP alakulását.

6. egyenlet

$$y = -0,634x + 4,917$$

$$R^2 = 0,969$$

ahol y egy főre jutó logaritmizált GDP,
 x ipari területi koncentráció (LQ).

A magyar régiókat figyelembe véve a kapcsolat kevésbé mondható erősnek, azaz Magyarországon a regionális GDP és az ipari foglalkoztatottak aránya között közepes erősségű kapcsolat figyelhető meg. A fővárosi régió esetében az ipari foglalkoztatottak viszonylag alacsonyabb értékéhez, magas logaritmizált GDP társul. Ha nem veszem figyelembe a fővárosi régiót, a kapcsolat erőssége nem sokkal változik. A hét magyar régió

esetében $R^2=0,7746$, a fővárosi régió nélkül $R^2=0,8363$. Magyarország esetében is bizonyítást nyert Saeger állítása, miszerint a kapcsolat nem lineáris. Lengyelország esetében is hasonló U-alakú a görbe ($R^2=0,6362$). Szlovákia esetében legerősebb a kapcsolat, amelyet polinómikus modell ír le ($R^2=0,9991$).

2.5.2. A regionális ipari specializáció vizsgálata a dezindusztrializáció tükrében

A régiók abszolút specializációja megmutatja, hogy az adott terület mennyire diverzifikált ágazati szerkezettel rendelkezik. Ha az ország egészében domináns egy ágazat, akkor annak a régióiban is jelentős részesedést kell elérnie, ezt a magas abszolút specializációs index jelzi. A Visegrádi országokon belül azon régiók tekinthetők specializáltak, amelyek az országos átlagtól eltérő ágazati karakterűek.

A Herfindahl-Hirschman (HH) specializációs index számítása során a régiók ipari specializálódásának részeredménye kapcsán Magyarországon csökkenő tendenciát mutat a HH specializációs index értéke. A régiók abszolút specializációját a foglalkoztatottak oldaláról vizsgálva (35. táblázat) az indexek (HjS) értékei 2000-ben, 2008-ban és 2012-ben a Közép-dunántúli és az Észak-magyarországi régióban voltak a legmagasabbak.

35. táblázat: Régiók HH abszolút specializációs indexének alakulása

Régió	1999	2008	2012
Közép-Magyarország	0,232	0,205	0,209
Közép-Dunántúl	0,242	0,235	0,234
Nyugat-Dunántúl	0,247	0,238	0,228
Dél-Dunántúl	0,225	0,216	0,216
Észak-Magyarország	0,237	0,225	0,232
Észak-Alföld	0,232	0,217	0,217
Dél-Alföld	0,217	0,209	0,209

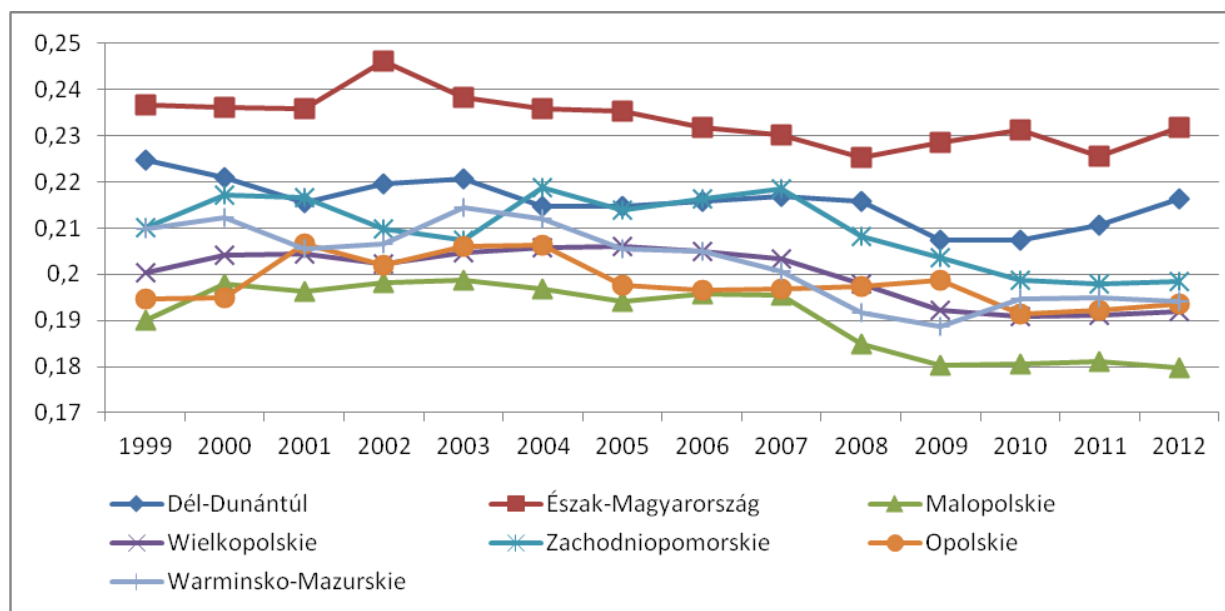
Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

Magyarországon a régiók specializációját egyrészt az ipari és a közigazgatási ágazat, másrészt a kereskedelem aránya befolyásolja. 1999 és 2012 között, míg az ipari specializáció csökkent az egyes régiókban, addig a fővárosban a közigazgatás erőteljes specializációja figyelhető meg. A régiók specializációs indexe minden esetben csökkent az időszak alatt, ugyanakkor a részeredmények alapján a regionális ipari specializáció is visszaesett. Míg a közigazgatási ágazatban való specializálódásban élen jár a Közép-magyarországi, addig a feldolgozóiparban a Közép-dunántúli és a Nyugat-dunántúli régió aránya kimagasló.

Hazánkban a régiók specializációja Közép-Magyarországon és a Dél-alföldi régióban volt a legalacsonyabb 2012-ben.

A negatív hatású dezindusztrializációs folyamattal jellemezhető két magyarországi régióban a specializációs index kis mértékben csökkent. A Dél-dunántúli régió munkaerőpiaci helyzetét a mezőgazdaság magasabb specializációs részaránya kompenzálja. A mezőgazdaság specializációja az Észak-magyarországi régióban igen alacsony. A negatív dezindusztrializációs régiókra nagyon alacsony specializációs index jellemző. A másik két dezindusztrializációs típus a Visegrádi országok átlagát meghaladó specializációs indexszel írható le. Ezt a magas specializációs értéket egyrészt a pénzügyi szektorban foglalkoztatottak

száma alakítja, másrészt az építőiparban és a feldolgozóiparban foglalkoztatottak arányára lehet visszavezetni.



19. ábra: A negatív hatású dezindustrializációs folyamattal jellemezhető régiók abszolút specializációs indexének alakulása

Forrás: Eurostat adatok alapján (lfst_r_lfe2en1 azonosító) saját számítás

A fővárosokat magukba foglaló régiók közül a varsói (Mazowieckie) régió ágazati specializációs indexe mutatja a legkisebb értéket.

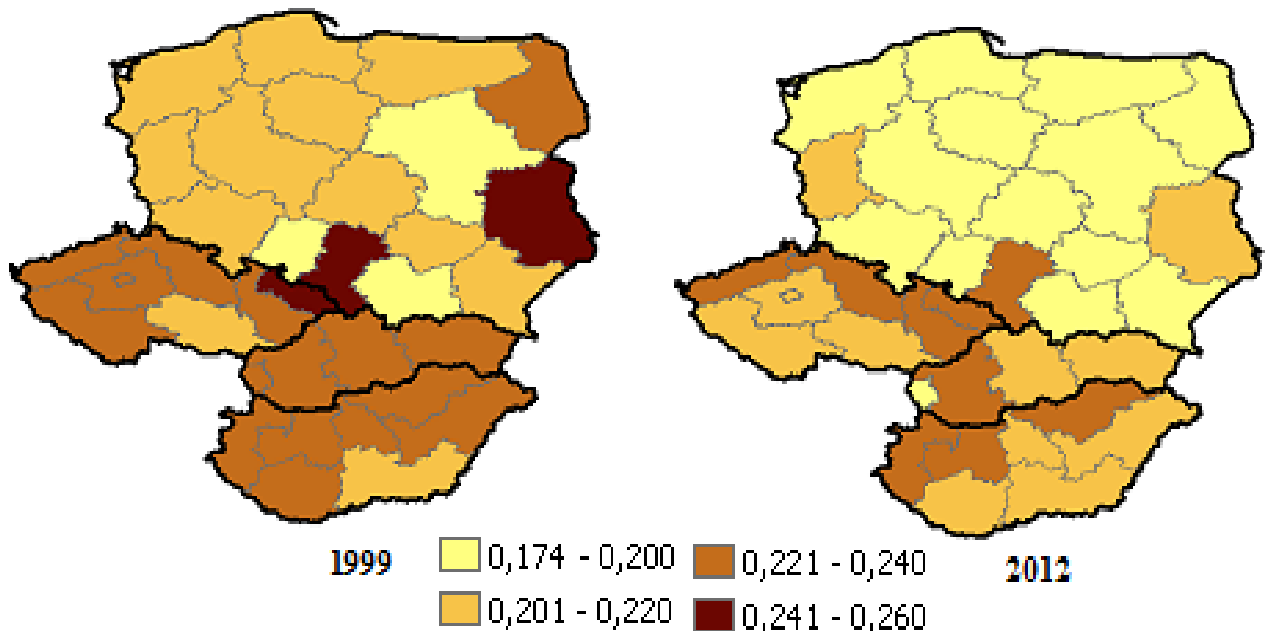
36. táblázat: Abszolút specializációs mértékszámok a fővárosokat magukba foglaló régiókban

Régió	1999	2008	2012
Prága	0,237	0,204	0,202
Mazowieckie	0,203	0,173	0,174
Pozsony	0,239	0,194	0,199
Közép-Magyarország	0,231	0,205	0,209

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

A Visegrádi országok körében jelentős különbségek tapasztalhatók az abszolút specializációt illetően. 1999-es és 2012-es években négy egyenlő kategóriába osztva jelenítem meg az eredményeket (állandó intervallumokat használva, a határok mindkét év esetében: 0,20, 0,22, 0,24 és 0,26). A Visegrádi országok régiót vizsgálva a legkevésbé specializálódott régiók Lengyelországban találhatóak. Lengyelországban regionális specializáció csökkenése figyelhető meg. 1999-ben Csehország északi, északkeleti régiói mellett erős specializáció jellemez egy közeli lengyel régiót is, Felső-Sziléziát. A HH index részeredményei alapján a régió foglalkoztatási szerkezetében az ipari foglalkoztatottak aránya a meghatározó (0,14972). Lubuleskie régió esetében a magas HH index értékhez az ipar mellett a nagykereskedelem és vendéglátás is jelentősen hozzájárult. A térképen rajzolódik ki két párhuzamos tengely, amely

az ipari specializációval hozható összefüggésbe. A régiók ágazati szerkezetében a specializáció csökkent 2012-re. A két specializációs tengely leszűkült. Magyarországon, Nyugat-Dunántúlon a részeredmények alapján az ipari foglalkoztatás részaránya a regionális foglalkoztatáshoz képest jelentősen visszaesett. Az ipar nem csak abszolút értékekben, hanem a gazdasági szerkezeten belül is visszaszorult és egyes országokban összességében is csökkent.

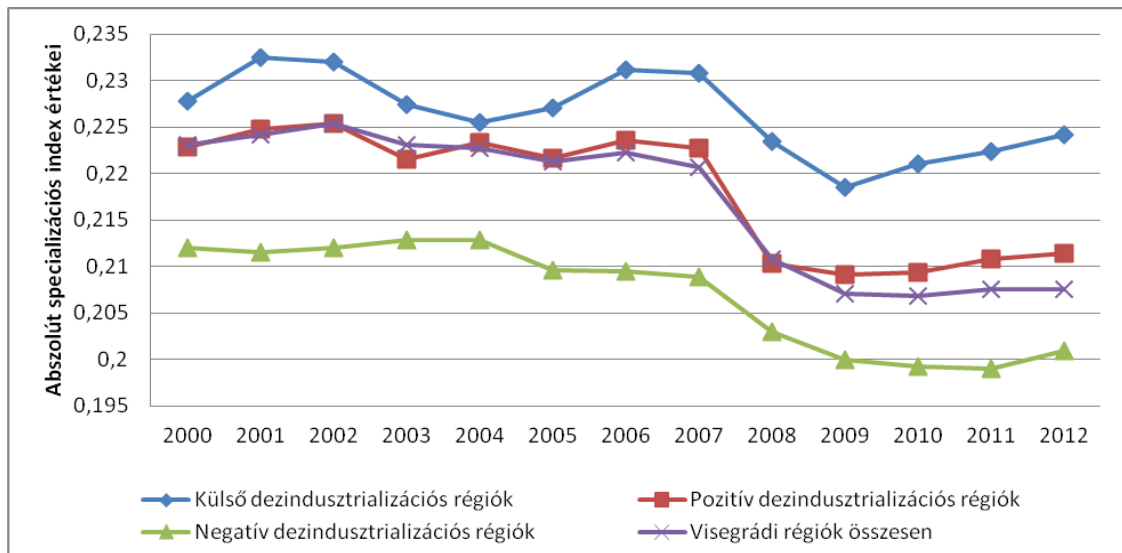


20. ábra: A HH specializációs index értékei 1999-ben és 2012-ben

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) saját szerkesztés

A Visegrádi országok régióiban mindenhol csökkent az abszolút specializáció. A regionális specializáció összefügg a dezindusztrializáció folyamatával és a szolgáltatási szektor bővülésével, amely jelzi az ipar területi átrendeződését is. A három dezindusztrializációs típus esetében 2012-ben (HH átlag = 0,21) magasabb a HH abszolút specializációs érték a teljes 35 régió átlagánál (HH átlag = 0,20). Ezekben a régiókban az ipar dominánsabb szerepet tölt be, mint a többi régió esetében. Az ipar visszaszorulásával párhuzamosan más ágazatok is visszaszorulnak. Az ipar visszaszorulása kihat a többi szektor csökkenésére is. A három dezindusztrializációs típus esetében megfigyelhetők különbségek: a külső dezindusztrializációs régiók a Visegrádi régiók specializációs index átlagánál magasabb értékkel rendelkeznek (lásd 21. ábra). A pozitív dezindusztrializációs régiók átlaga is magasabb volt 2008-2012 között a teljes minta átlagánál, 2000-2008 között az eltérés minimális. A negatív dezindusztrializációs régiókat a legalacsonyabb specializációs érték jellemzi.

A dezindusztrializációs régiókban a specializációs értékek átlaga 2004-től 2011-ig csökkenő tendenciát mutat. Az ipar visszaszorulása ezekben a régiókban a specializáció csökkenése mellett ment végbe, amely kihat a regionális versenyképességre is. A dezindusztrializációs régiókban a gazdasági szerkezetre különböző specializációs mintázatok jellemzők. A negatív dezindusztrializációs régiókban csökkenő tendenciát mutat a specializáció, míg a külső dezindusztrializációs régióknál az ipar visszaszorulása nem jelenti a specializáció csökkenését.



21. ábra: Regionális abszolút specializációs indexek értékei a dezindusztrializációs típusok alapján

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját szerkesztés

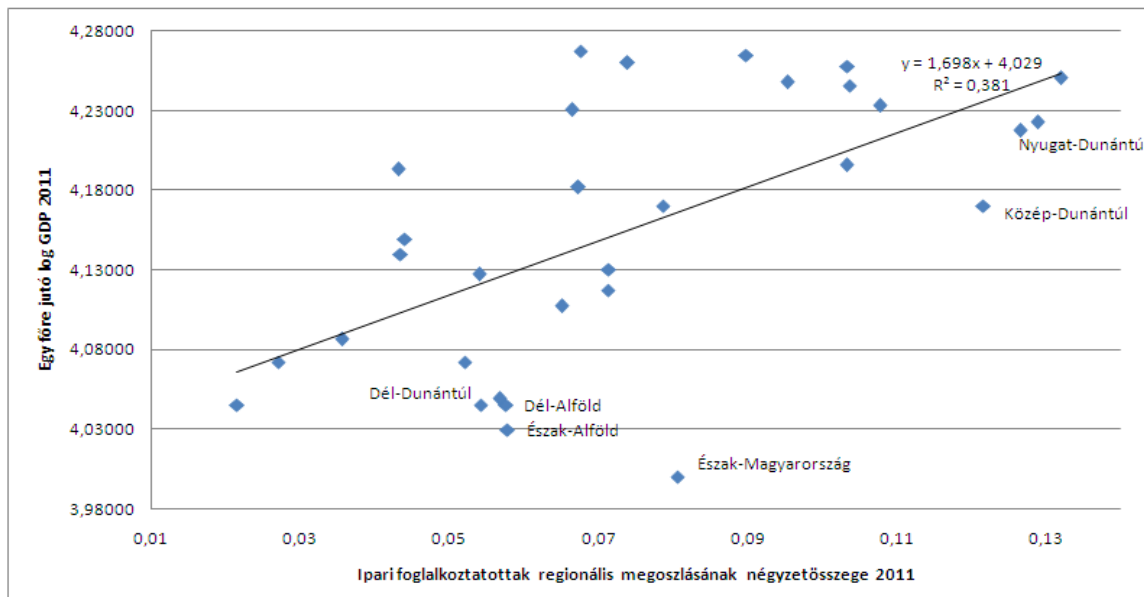
Két mutatónak (az abszolút ipari specializációs érték és az ipari foglalkoztatottak regionális megoszlás négyzetösszege) az egy főre jutó logaritmizált GDP-vel való kapcsolatát vizsgálom meg. A regionális specializációnak lényeges a szerepe, az ipari foglalkoztatottak regionális aránya is befolyásolja a GDP alakulását.

Elemzem az egyes régiók abszolút specializációs indexét, valamint hogy milyen mértékű logaritmizált GDP per fő kapcsolódik hozzá. A négy fővárosi régió elkülönül. A Budapestet is magába foglaló Közép-magyarországi régióban magas a specializációs mutató értéke, ellenben a GDP per fő jelentősen elmarad a prágai vagy a pozsonyi értéktől. A varsói régió látszólagos lemaradását a nagyobb területi kiterjedés is indokolja. A Közép-magyarországi régió specializációja nem társul magas GDP értékkel. Kivonva a vizsgálati körből a fővárosi régiókat a kép diverzifikáltabbá válik. Az előzőekben tárgyalt koncentrációtól eltérően gyengébb kapcsolattal jellemezhető a két változó közötti reláció. Regionális szinten az összefüggést egy U-alakú görbével írhatjuk le. A régiók specializációjának növekedése egy ponton túl nem járul hozzá a regionális egy főre jutó GDP növekedéséhez²². Megvizsgáltam az ipari foglalkoztatottak regionális megoszlásának négyzetösszege és az egy főre jutó log GDP közötti kapcsolatot²³, amely lineáris regresszióval írható le, erőssége közepesnek mondható.²⁴ Az adatokat diagramon ábrázolva a magyarországi régiókat a Nyugat-dunántúli és a Közép-dunántúli régiók kivételével az alacsony ipari foglalkoztatotti megoszlás mellett alacsony logaritmizált GDP jellemzi. Egészen speciális az Észak-magyarországi régió, amely közepes specializációs értéke mellett alacsony GDP-vel rendelkezik.

²² A modell alapján 2011-ben a logaritmizált egy főre jutó GDP és a HH abszolút specializációs index közötti regressziós modell esetében $R^2=0,1831$.

²³ A fővárosi régiók nélkül.

²⁴ A modell alapján 2011-ben a logaritmizált egy főre jutó GDP és az ipari foglalkoztatottak regionális megoszlásának négyzetösszege közötti regressziós modell esetében $R^2=0,3818$.

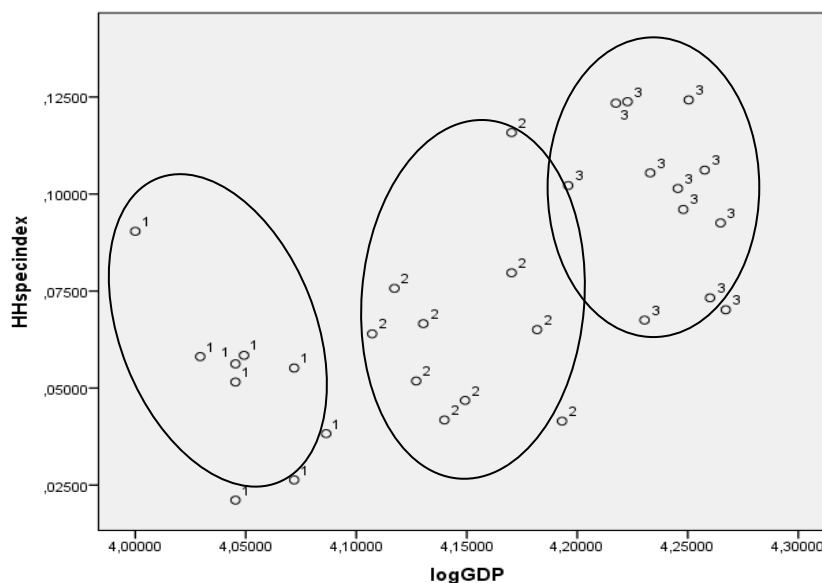


22. ábra: Abszolút ipari specializációs index az egy főre jutó logaritmizált GDP arányában régióként

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

Klaszteranalízist végzek két komponens mentén: az ipari foglalkoztatottak regionális megoszlásának négyzetösszege és az egy főre jutó logaritmizált GDP alapján. A végső klaszterek központjait a mellékletben tüntettem fel. Klaszteranalízis segítségével három nagyobb csoportot különíték el.

Azon régiókat, amelyek magas ipari specializációs mutatóval rendelkeznek, és kiemelkedő az egy főre jutó GDP is, a specializáltak csoportjaként definiálom. Az ide tartozó tizenkét régióból hatban dezindusztrializációs folyamat játszódik le, háromban pozitív, kettőben külső, egyben negatív dezindusztrializáció: Délkelet-Csehország (külső), Északkelet-Csehország (pozitív), Közép-Morvaország (pozitív), Wielkopolskie (negatív), Nyugat-Dunántúl (külső), Északnyugat-Csehország (pozitív). További ide tartozó régiók: Alsó-Szilézia, Délnyugat-Csehország, Morva-Szilézia, Felső-Szilézia, Közép-Csehország, és Nyugat-Szlovákia. Ebbe a klaszter csoportba tartozó pozitív és külső dezindusztrializációs régiók jelenléte nem meglepő. A pozitív dezindusztrializációs régióknál a magasabb arányú ipari foglalkoztatotti létszám visszaszorulása mellett az átlagot meghaladó az egy főre jutó GDP. Az ipar visszaszorulásával párhuzamosan más ágazatok is hozzájárulnak az egy főre jutó GDP növekedéséhez. A külső dezindusztrializációs régióknak a specializáltak csoportjában való megjelenése jelzi, hogy külső okok mozgatják a dezindusztrializációt, amely mellett továbbra is magas marad a GDP. Az átalakulók közé tartoznak, a viszonylag magas GDP/fő értékkel, alacsonyabb ipari specializációs indexszel rendelkezők. A csehországi régiók tartoznak ide. Tíz régióból ötben dezindusztrializációs folyamat játszódik le: Közép-Dunántúl (külső), Kujawsko-Pomorskie (pozitív), Malopolskie (negatív), Opolskie (negatív), Zachodniopomorskie (negatív) és Łódzkie, Lublin, Pomorskie, Közép-Szlovákia, Kelet-Szlovákia.



23. ábra: Klaszteranalízis során csoportosított régiók 2012-ben

Forrás: Eurostat adatok (lfst_r_lfe2en1 azonosító) alapján saját számítás

A lemaradók azok, akik számára kitörési út lehet az iparra való specializálódás, az ipari aktivitás növelése. Ezen régiók alacsony GDP-vel rendelkeznek, és az ipari specializáció is kismértékű. Két régió különül el, ahol az ipari kapacitást nem használják ki kellőképpen. Az ide tartozó kilenc régióból ötben dezindusztrializációs folyamat játszódik le: Dél-Alföld (külső), Dél-Dunántúl (negatív), Észak-Alföld (pozitív), Észak-Magyarország (negatív) és Warminsko-Mazurskie (negatív); Lublin, Podkarpackie, Podlaskie, Swietokrzyskie. A klaszterek a dezindusztrializáció típusaitól függetlenek, ugyanakkor a lemaradók és átalakulók körében magasabb arányú a dezindusztrializáción átesett régiók aránya. Számítások a melléklet 54. táblázatában.

2.6. A barnamezős területek munkaerőpiaci hatásainak vizsgálata Magyarországon negatív dezindusztrializációs régiókban

A negatív dezindusztrializációs régiók közül Magyarországon kettő helyezkedik el: az Észak-magyarországi és a Dél-dunántúli régió. Az említett két régióban részletesen megvizsgálom az ipar leépülése után létrejövő barnamezős területek hatását a munkaerőpiacra. Ehhez területi autokorrelációs mutatót használok. A barnamezők revitalizációjához szükséges azok munkaerőpiaci és társadalmi környezetének felmérése. A barnamezős területek vizsgálatánál számszerűsítem a szomszédsági viszonyokat és hatásokat, ugyanis az egykor működő iparterületekre a közeli térségekből jelentős munkaerő ingázott.

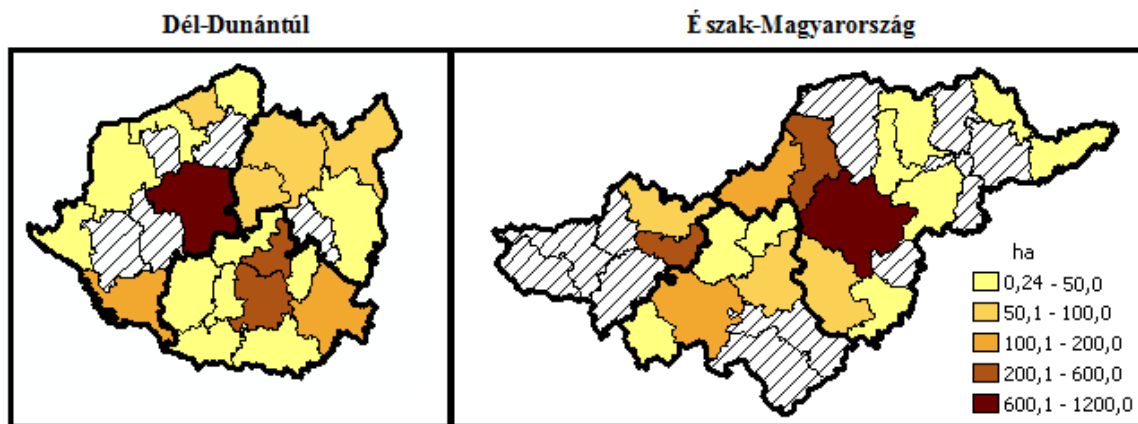
Megvizsgálom Magyarországon két régiójában az ipar leépülése után létrejövő barnamezős területek munkaerőpiaci hatását. A dezindusztrializációt egyaránt követi társadalmi és környezeti leépülés, így az elmaradó revitalizációnak további negatív hatása van a munkaerőpiaci részvételre.

Észak-Magyarországon az ÉMOP keretében 2005-ben 2 213 hektár (ha) barnamezőt azonosítottak, 2010-ben 3 286,5 ha-t mértek fel. A Dél-dunántúli régióban 2006-ban 1 970,6 ha barnamezőt regisztráltak. A VÁTI 2003-ban készült elemzésében kiemeli, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megye barnamezővel érintett települések számát, mind az ipari barnamezők nagyságát tekintve kiemelkedik a többi megye közül. A továbbiakban az ÉMOP és DDOP adatait használom, reálisabbnak tartom azokat (pl. Miskolcon az ÉMOP 1 169,25 ha-t azonosít, míg a VÁTI 235 ha-os kiterjedésről ír). A VÁTI tanulmány a munkaerőpiaci

indikátorok és a barnamezők nagysága között nem talált kapcsolatot. Az elemzést korrelációs vizsgálattal végezték, de a térbeliséget nem vették figyelembe.

A Moran's I mutató használatát az indokolja, hogy alkalmas módszer a társadalmi, gazdasági jelenségek, folyamatok elemzésével párhuzamosan a térbeli összefüggésrendszerének feltérképezéséhez. Komoly segítséget biztosít, mivel nem csak számszerűsíti a korreláció mértékét, hanem a térinformatika segítségével azt térben is bemutatja. A területi egységek ilyen jellegű vizsgálatának kérdése, hogy a barnamezők környékére mennyire jellemző az alacsony foglalkoztatottság, illetve a magas munkanélküliségi ráta. Az index alkalmas annak bizonyítására, hogy a munkaerőpiaci folyamatok ott sűrűsödnek, klasztereződnek, ahol a barnamezők jelen vannak. Közgazdaságtani logika és munkaerőpiaci tapasztalatok alapján tudjuk, hogy az egyes mutatók mértéke a klaszterekben alacsony vagy magas, azaz alacsony foglalkoztatás és magas munkanélküliség klasztereződik. A Moran's I indexnél a szomszédsági mátrix (vezérszomszédságot veszem figyelembe) alkalmazása mellett a távolsági súlyok helyett a barnamezős területek kiterjedését használom. Egy nagyobb kiterjedésű barnamezőnek a vizsgált területegységtől távolabb fekvő területekre is hatása van az ingázások által. A szomszédos kistérségek meghatározásához súlymátrixot használok az Észak-magyarországi régió huszonnyolc kistérségénél, nullával jelölöm a nem szomszédos térségeket és egyessel pedig azokat a kistérségeket, amelyek szomszédosak egymással (melléklet 55. táblázata)

A kistérségi munkanélküliségi rátával kapcsolatos adatokat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat adatbázisából kértem le. Az adatok a 2002-2009 közötti időszakra állnak rendelkezésre. A kistérségi szintű barnamezős kiterjedések meghatározták, hogy járási szintre nem terjedhet ki a kutatás. 2004-es és 2008-as adatokat használok. Huszonnyolc Észak-magyarországi és huszonnégy Dél-dunántúli kistérségre végzem el a számítást, a viszonyítás ebben az esetben -0,03571 és -0,04347.



24. ábra: Barnamezők kiterjedése (ha) a Dél-dunántúli és az Észak-magyarországi régió kistérségeiben

Forrás: ÉMOP (2006) és DDOP (2007) alapján saját szerkesztés

A Moran's I eredményei alapján megállapítható, hogy pozitív térbeli autokorreláció mutatható ki a kistérségek barnamezős kiterjedése és a kistérségi munkanélküliségi ráta, valamint a foglalkoztatási ráta és az aktivitási ráta között 2004-ben és 2008-ban is. Az Észak-magyarországi régió kistérségeiben a vizsgált két időszakban a munkanélküliségi ráta, illetve a foglalkoztatási ráta barnamezős területekkel való autokorrelációja nőtt, míg az aktivitási rátáé csökkent. Az Észak-magyarországi régió kistérségeiben elhelyezkedő barnamezős területek környezetében csökkenő aktivitási ráta arra utal, hogy a periférikus, falusi területeken folyamatosan növekszik az inaktívra válók aránya. Ezen területeken barnamezős

fejlesztésekkel jobbítani lehet a munkaerőpiacot, hiszen környezetükben még viszonylag magas a munkaerőpotenciál, amely azonban csökkenő teendenciát mutat. A Dél-dunántúli régió esetében a szomszédos kistérségek meghatározásához az előzőekhez hasonló módszertant használok, a barnamezők területi kiterjedésével kapcsolatban az DDOP keretében a 2005-ben felmért adatokat. Az Észak-magyarországi régióhoz hasonlóan itt is felfedezhető összefüggés a barnamezős területek térbeli elhelyezkedése és a munkaerőpiaci indikátorok között. Ebben a régióban jelentősen alacsonyabb a Moran's I értéke mindkét vizsgált időszakban, és a változás is kisebb arányú. Az eredményeket a 37. táblázatban tüntettem fel, amely alapján megállapítom, hogy a barnamezős területek nagysága és a munkaerőpiaci folyamatok között térbeli összefüggés áll fenn. Az Észak-magyarországi régióban a barnamezős területek környezetében klaszterizálódik a munkaerőpiac, ellenben Dél-dunántúli régióban ez kevésbé jellemző.

37. táblázat: A barnamezők és a kistérségi munkaerőpiaci mutatók közötti összefüggés Észak-Magyarországon és a Dél-Dunántúlon

	2004		2008	
	Moran's I eredménye Észak- Magyarországon	Moran's I eredménye Dél- Dunántúlon	Moran's I eredménye Észak- Magyarországon	Moran's I eredménye Dél- Dunántúlon
Munkanélküliségi ráta	0,5376	0,0891	0,5834	0,1050
Aktivitási ráta	0,6657	0,1781	0,4116	0,1800
Foglalkoztatási ráta	0,6848	0,1727	0,7857	0,1855

Forrás: ÁFSZ, ÉMOP és DDOP alapján saját szerkesztés

A számítások eredményeire támaszkodva megvizsgáltam az ipari depressziós kistérségi besorolást két magyar negatív dezindusztrializációs régióban.

2.6.1. Az ipari depressziós kistérségek meghatározása negatív dezindusztrializációs régiókban

Az ipari depressziós területek kistérségi meghatározása hatással van a területek fejlődésére. A támogatások és egyéb fejlesztési elképzelések megvalósításánál figyelembe veszik ezt a kategóriát. Az erőforrások hiánya, a gazdasági szerkezet alakulása, az átgondolatlan iparpolitikai beavatkozások nyomán hazánkban ipari depressziós kistérségek jöttek létre. 2001-ben a jogalkotók (91/2001 [VI. 15.] számú kormányrendelettel) hat magyarországi kistérséget soroltak az alábbi indikátorok alapján az ipari depressziós kistérségek közé. Azokat a kistérségeket, amelyekben

- az iparban foglalkoztatottak aránya 1990-ben az országos átlag másfélszerese feletti,
- az iparban foglalkoztatottak számának csökkenése átlag feletti 1990 - 1999 között,
- a munkanélküliségi ráta az országos átlagot meghaladja.

A régiókból Észak-Magyarországról négyet, Dél-Dunántúlról és Közép-Dunántúlról egy-egy kistérséget soroltak ide. Véleményem szerint a jogalkotók ezen meghatározás alapján túl szűkre szabták az ipari depressziós kistérségek körét, Miskolcot a kormányrendelet nem tekintette ipari depressziós kistérségnek. Ballabás-Volter 2004-ben bővítette e kistérségek körét tizenegyre, beépítve az indikátorok közé a vándorlási különbözetet a munkanélküliségi ráta helyett.

A következő mutatókat használták:

- az ipar és az építőipar keresőinek aránya az összes aktív keresőből 1990-ben átlag (45 százalék) feletti,
- az 1000 lakosra jutó ipari foglalkoztatottak csökkenésének mértéke 1990-1997 között az országos átlagot (54 százalék) meghaladja,
- az évi vándorlási különbözet átlaga 1990 - 1997 között negatív.

Hat ipari depressziós kistérséget Észak-Magyarországon, négyet Közép-Dunántúlon és egyet Dél-Dunántúlon azonosítottak. Ballabás-Volter meghatározása alapján bekerült Tiszaújváros kistérsége, ahol a barnamezők aránya rendkívül alacsony, és jelenleg is komoly munkaerő-keresletet gerjeszt a TVK, illetve az ipari parkba települt többi feldolgozóipari vállalat. Emiatt tovább szükséges bővíteni, kiegészíteni a 2001-es és újragondolni a 2004-es meghatározást. A fent említett kategóriák felállításánál nem vették figyelembe az iparstruktúra-változás során létrejövő barnamezőket, amelyek térbeli elhelyezkedése legfőképpen Észak-Magyarországra és Dél-Dunántúltra jellemző. A régi ipari térségek meghatározásánál (OIR) nemzetközi szakirodalom regionális szinten a GDP-t és a munkaerőpiaci indikátorokat használja. Az ipari foglalkoztatottak arányára vonatkozóan a 2001-es és a 2011-es népszámlálás adatai állnak rendelkezésre. Az 1990-es év ipari foglalkoztatotti arányát a 2011-es adatokra cserélem. Az alacsony érték párosulhat magasabb tercier szektorbeli foglalkoztatotti aránnyal. Ennek ellenére úgy vélem, az ipari foglalkoztatotti arány mindenképpen releváns információ egy adott kistérség munkaerőpiacáról és dezindustrializációs folyamatáról. A munkaerőpiaci indikátorok kapcsán figyelembe veszem az inaktivitási arányt is. Ennek az indikátornak a beépítése azért lényeges, mert az ipar visszaszorulásával a munkaerőpiacon elhelyezkedni nem tudó, régi ipari szakképzettséggel rendelkező munkavállalók inaktivitásba menekülnek.

Jó példa az Ózdi kistérség, ahol magasnak mondható az ipari foglalkoztatottak aránya (2011-ben 35 százalék), ugyanakkor a kistérség munkaerőpiaca már régen nem vonzó, magas az inaktivitási arány és az elvándorlás. Az ipari depressziós térségekre az elvándorlás mellett a munkaerőpiacról való kivonulás is jellemző. A belföldi vándorlási különbözetre a 2000-2011 közötti adatok állnak rendelkezésre. A 11 éves időtáv jól példázza, hogy egy térség mennyire vonzó a munkavállalók számára, így beépítem a modellbe. Az utóbbi 20 évben a kistérségi eltérések az elmaradott és a kedvezőbb munkaerőpiaci régiók között részben átrendeződtek, megnöttek vagy összeszűkültek. Az ipari depressziós kistérségi lehatárolás kapcsán a barnamezős területek arányát is figyelembe veszem. Az egyes indikátoroknál a regionális szinthez viszonyítom a kapott értékeket, az átlagot meghaladó arány jellemző-e a kistérségre. Az alábbi indikátorokat vizsgálom a két régió kistérségeiben:

- a barnamező kiterjedése nagyobb, mint a régióban található barnamezős területek 1 százaléka.
- az ipari foglalkoztatottak aránya 2011-ben,
- az inaktív aránya 2010-ben,
- a belföldi vándorlási különbözet 2000 - 2011 között,

Azokat a kistérségeket veszem be a csoportosításba, ahol legalább két munkaerőpiaci indikátor esetében az átlagot meghaladó érték jellemző és a barnamezők kiterjedése meghaladja az 1 százalékot.

A 38. táblázatban foglalom össze mely kistérségeket sorolom az ipari depressziós kategóriába.

38. táblázat: Ipari depressziós kistérségek Magyarországon a negatív dezindusztrializációs folyamattal jellemezhető régiókban

Barnamezők kiterjedése a kistérségekben Észak-Magyarországon és Dél-Dunántúlon	Kormányrendelet 2001 (kistérségek)	Ballabás-Volter 2004, (kistérségek)	Hegy-Kéri 2015 (kistérségek)
Miskolc 1 169,25 ha		Miskolc	Miskolc
Kazincbarcika 216,32 ha	Kazincbarcika	Kazincbarcika	Kazincbarcika
Bátonyterenye 211,72 ha	Bátonyterenye	Bátonyterenye	Bátonyterenye
Ózd 165,44 ha	Ózd	Ózd	Ózd
Salgótarján 96,68 ha	Salgótarján	Salgótarján	Salgótarján
Szerencs 27,28 ha			Szerencs
Tiszaújváros 0 ha		Tiszaújváros	
Bonyhád 1 814,00 ha			Bonyhád
Komló 307,89 ha	Komló	Komló	Komló
Tamási 58,37 ha			Tamási

Forrás: Hőnyi (2005), ÉMOP, DDOP, ÁFSZ és KSH alapján saját számítás

A 2001-es kormányrendelethez és Ballabás-Volter meghatározásához képest bővíttem az ipari depressziós területek körét: Dél-Dunántúlon Komló mellett Tamási és Bonyhád kistérségeivel. Dél-Dunántúlon a Moran I mutató eredményével összhangban kevésbé jellemző a barnamezős területek és a munkaerőpiaci folyamatok közötti térbeli összefüggés. Pécs esetében a munkaerőpiaci indikátorok átlag feletti értéket mutatnak mindhárom esetben, illetve ebben a városban jelentős barnamezős revitalizációs projekt is megvalósult az elmúlt években. Így Pécs kikerült az általam meghatározott ipari depressziós térségek közül. Érdekes még Kaposvár kistérsége, ahol az ipari barnamezős területek mellett jelentős katonai, alulhasznosított ingatlanok is találhatóak. Kaposvárott is az elmúlt időszak munkaerőpiaci indikátorait elemezve megállapítom, hogy megállt a városból való elvándorlás, átlag alatti az inaktívítási arány. Észak-Magyarországon Tiszaújváros kikerült az általam felállított depressziós kistérségi meghatározásból, bekerült a Szerencsi kistérség, illetve Miskolc.

2.7. Összegzés és kapcsolódó tézisek megfogalmazása

Megállapítottam, hogy a Visegrádi országok régióiban 1999-2012 között egyszerre figyelhető meg az abszolút- és a relatív dezindusztrializáció. A fejezetben célom volt, hogy a három dezindusztrializációs (pozitív, negatív, külső) típust elkülönítsem a Visegrádi országokban munkaerőpiaci indikátorok alapján. A kategóriák meghatározása során figyelembe veszem, hogy a foglalkoztatás változását lokális vagy strukturális tényezők befolyásolták. Kutatásom eredményeit az alábbi tézisben fogalmazom meg.

1. a. Tézis:

A Visegrádi országokban 1999 - 2012 között a dezindusztrializáció mindhárom (pozitív, negatív, külső) típusa megjelenik. Emellett a régiókban a relatív és az abszolút dezindusztrializáció is azonosítható.

Megvizsgáltam a dezindusztrializációs folyamatot átélt régiókban a munkanélküliségi, a korosztályos foglalkoztatási és a nettó migrációs rátát. Megfigyelhető az eltérés a munkanélküliségi ráta, a férfi és a tartósan munkanélkülieknél a dezindusztrializációs kategóriák alapján. A negatív dezindusztrializációval jellemezhető csoportban a 35-44 éves korosztályban a foglalkoztatási létszám csökkenése volt a legnagyobb mértékű. A foglalkoztatáspolitikai eszközök regionális szintű hatékonyságának növelése érdekében az alábbi tézist fogalmazom meg.

1. b. Tézis

A negatív dezindusztrializációs régiókban a 35-44 éves korosztály foglalkoztatási rátája nagyobb mértékben csökkent, mint a többi dezindusztrializációs csoportban. A negatív dezindusztrializációs régiókat 2001-től folyamatos elvándorlás, negatív nettó migrációs ráta jellemezte.

Számításaim alapján a Visegrádi országok régióiban a munkaerőpiaci turbulenciával meghatározott struktúraátalakulás a dezindusztrializáció mértékével kapcsolatban áll. A gazdasági struktúra viszonyát a dezindusztrializációval összefüggésben megvizsgálva az alábbi megállapításokra jutok.

2. a Tézis

Az időszak kezdetén, 1999-ben meglévő mezőgazdasági foglalkoztatottak létszáma hatással van a dezindusztrializáció folyamatára. Azokban a régiókban, ahol az időszak elején a mezőgazdasági szektor foglalkoztatotti állománya alacsonyabb szintű volt, ott az ipari foglalkoztatotti létszám csökkenése valószínűbb volt.

2. b. Tézis

A Visegrádi országok régióiban a struktúraátalakulás és a dezindusztrializáció mértéke között közepesen erős összefüggés mutatkozik. Azokban a régiókban, ahol nagyobb intenzitású a szerkezetátalakulás, jellemzőbb az ipari foglalkoztatotti arány csökkenése. A negatív dezindusztrializációs régiókban a szerkezetátalakulás folyamatos, amely dinamikájában eltér a külső és a pozitív dezindusztrializációs régiókban tapasztalttól.

A humán erőforrás reallokációja kapcsán érdemesnek tartom megvizsgálni a térbeli szempontokat is. Az ágazati túlspecializáció egy adott területen negatív folyamatokat generál. A specializáció növelheti a külső sokkoknak való kiszolgáltatottságot. 1999-2012 között megvizsgálom a Visegrádi országok régióiban 6 ágazat (mezőgazdaság; feldolgozóipar; építőipar; pénzügyi közvetítés, ingatlan; közigazgatási, közösségi szolgáltatások és háztartási tevékenységek; a nagy-és kiskereskedelem, szállodák és éttermek) specializációs és koncentrációs folyamatait. Hipotézisemre a választ két index vizsgálata adja meg: a lokációs index (LQ) és a Herfindahl-Hirschman (HH) index. Számításaim alapján megállapítom, hogy a dezindusztrializációval jellemezhető régiókban az ipari foglalkoztatottak regionális területi koncentrálódása ment végbe. A dezindusztrializáció különböző típusai meghatározott mintázatú koncentrációval és specializációs mértékkel jellemezhetők. Igazolom, hogy míg az ipari specializáció hozzájárul az egy főre jutó GDP növekedéséhez, addig az ipari foglalkoztatottak regionális koncentrálódása fékezi a régiók fejlődését.

3. a. Tézis

A negatív dezindusztrializációs régiók magas ipari koncentrációval és alacsony ipari specializációs mutatóval jellemezhetők. A negatív dezindusztrializációval jellemezhető régiókban a vizsgált időszakban az ipari foglalkoztatottak további területi koncentrálódása ment végbe.

3. b. Tézis

Amíg regionális szinten az ipari specializáció hozzájárul az egy főre jutó GDP növekedéséhez, addig az ipari foglalkoztatottak területi koncentrációja fékezi a régiók összkibocsátásának növekedését.

3. c. Tézis

A Visegrádi országok régióit megvizsgálva, 2000-2011 között a lokációs index és a logaritmizált GDP között regionális szinten közepesen erős kapcsolat található, amelyet fordított U-alakú görbe ír le.

A negatív dezindustrializációs régiók közül kettő Magyarországon helyezkedik el: az Észak-magyarországi és a Dél-dunántúli régió. A lokális tényezők változása nagyobb mértékben befolyásolta a foglalkoztatás változását ezekben a régiókban. Ilyen lokális, belső tényező egyrészt a revitalizálatlan barnamezők megléte. A fent említett két régió esetében részletesen megvizsgáltam az ipar leépülése után létrejövő barnamezős területek hatását a munkaerőpiacra. Ehhez a Moran's I térbeli autokorrelációs mutatót használtam fel az említett két régió kistérségeiben. Az eredmények értelmezése után az alábbi téziseket állítom fel.

4. a. Tézis

Az Észak-magyarországi és a Dél-dunántúli régiók kistérségeiben kimutatható a barnamezős területek nagysága és a munkaerőpiaci folyamatok közötti térbeli összefüggés. Az Észak-magyarországi régió kistérségeiben erősebb térbeli kapcsolat számszerűsíthető. Az ipari depressziós területek meghatározásánál lényeges szempont a barnamezős területek jelenléte.

A megfogalmazott tézisek alapján a barnamezős fejlesztések és az ipari depressziós kistérségek meghatározásának új szempontok szerint történő definiálása szükséges. A következőkben helyi szinten, Miskolc városában folytatom a kutatást.

3. A dezindusztrializáció munkaerőpiaci depressziós és migrációs hatásának mérése Miskolcon

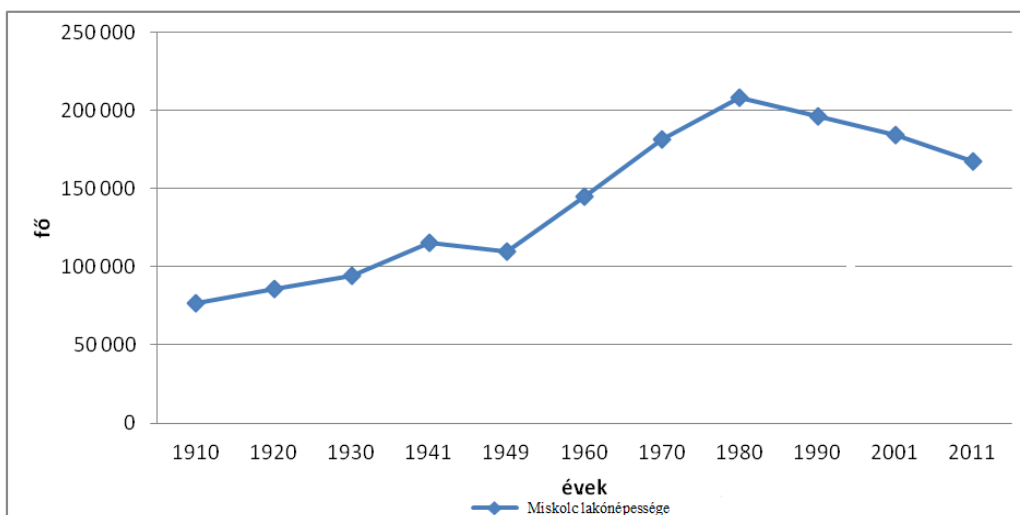
A magyar ipar főbb térbeli keretei az I. világháború utáni országhatár változásokor kialakultak. Ez a térstruktúra jelentősen befolyásolta az egyes régiók munkaerőpiacát és társadalmi összetételét. A kommunizmus évei alatt az erőltetett iparosítási politika hatására egyes térségekben jobban elmélyült az iparhoz való kötődés, mind társadalmi, mind gazdasági téren. A rendszerváltozás az ipari térségek fejlődését nagyban befolyásolta. A magyar ipar területi struktúrája a rendszerváltást követően jelentősen módosult. Rövid időn belül a politikai, a gazdasági rendszerváltozás mellett egy társadalmi, munkaerőpiaci átalakulás is érintette ezeket a területeket. Az ipari foglalkoztatottak számának, arányának, a dezindusztrializáció helyi folyamatának és következményének vizsgálatára az elmúlt 20-25 év kellő időtávot biztosít. A rendszerváltozás következményei, ezen belül is a dezindusztrializáció létrejötté országos szinten nem homogén folyamat. Egyes térségek a mai napig „magukon viselik” a dezindusztrializáció „sebeit”, míg mások túljutottak a rendszerváltozás okozta átalakuláson.

Lokális szinten a dezindusztrializáció fizikai és társadalmi hatásainak vizsgálatára, összefüggésére egy primer kutatás kapcsán térek ki. Miskolc városban vizsgálom meg a barnamező munkaerőpiaci, társadalmi hatását. A kérdőíves felmérés eredményeinek bemutatása előtt a munkaerőpiaci összefüggéseket a 2011-es népszámlálási adatok alapján elemzem. Miskolc munkaerőpiaci folyamatairól, illetve a barnamezők közelében élők véleményéről, munkaerőpiaci és migrációs attitűdjéről a primer kutatásom eredményei alapján számolok be.

3.1. Miskolc népességének mennyiségi és korosztályos változása

A miskolci mobilitás a rendszerváltást követően erősödött fel. A város a „nagy” vesztesek közé sorolható. A magyar ipar koncentrációja a szocializmus évei alatt Budapest mellett elsődlegesen Borsod megyére terjedt ki. Az Észak-magyarországi régió megyéiben a munkaerőpiac domináló keresletét az ipar jelentette több mint 40 éven át. A megyében ilyen mértékű foglalkoztatotti létszám mellett természetesen növekedett az ipari centrumba, Miskolcra ingázók és a beköltöző családok száma. Lokális szinten pedig, az ipari területek közelében létrejöttek az iparhoz kapcsolódó település(rész)ek – kolóniák is. Az 1970-es évek végére a megye nagyipari munkásainak több mint a fele (51,8 százalék) ebben a szektorban dolgozott. Az ingázók számát csak a diósgyőri gyár esetében az 1970-es években 6 000 főre becsülték.

A Miskolc városában működő két gyárnak az 1980-as években közel 30 000 dolgozója volt, ezzel elérte a foglalkoztatás maximális határát (LKM, DIGÉP). A város lakossága ebben az időben 210 000 fő. A megyeszékhelyre 40-60 km-es körzetből is ingáztak a munkások, ezzel a gyár a megye foglalkoztatotti szerkezetében fontos szerepet foglalt el. A szocializmus alatt folyamatosan nőtt a város lakónépessége. Miskolc az ország második legnagyobb lélekszámú városa volt a rendszerváltozás előtt. Népessége a nyolcvanas évek közepéig emelkedett (1986 év elején 211 660 fő volt), majd fokozatosan csökkent. Az elvándorlás következtében a 2011-es évi népszámlálás adatai alapján a népesség már csak 167 754 fő volt, miközben az ország más városaiban nem csökkent jelentősen, illetve nőtt a lakosok száma (pl. Debrecen 1990-ben: 212 ezer főt, 2011-ben: 211 ezer főt számlált).



25. ábra: Miskolc lakónépességének változása 1910-től

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Miskolc az utóbbi húsz évben évente körülbelül 1 százalékot veszített a lakosságából. A rendszerváltást követően tömeges, 2001 - 2011 között is erősödő elvándorlás és negatív migrációs egyenleg jellemzi a megyeszékhelyet (lásd 39. táblázat).

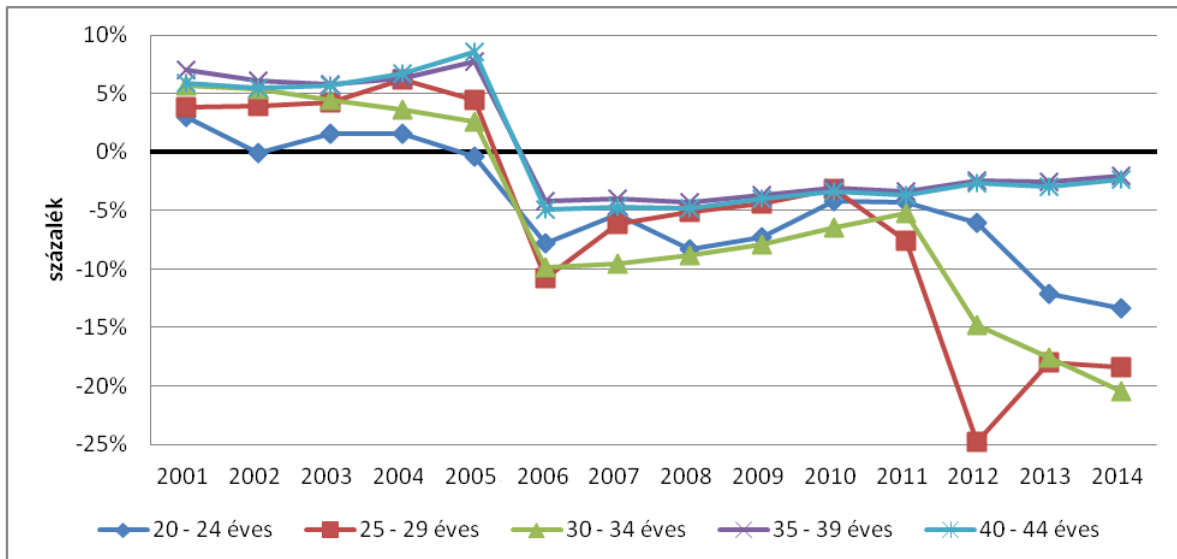
39. táblázat: Miskolc lakónépességének változása 1990-2011 között

Miskolc	Lakónépesség	Időhorizont	Természetes szaporodás, ill. fogyás (-)	Vándorlási különbözet
2001	184 125	1990-2001	-6 785	-5 532
2011	167 754	2001-2011	-8 425	-7 946

Forrás: KSH népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

Ha a város lakosságának változását a különböző generációkra lebontva vizsgáljuk, szembejövő egyes korcsoportok másokénál jelentősebb apadása. A vándorlás korosztályos mintázatának felrajzolásához a KSH népszámláláskor továbbszámított korosztályos népesség adataiból következtek. A változásokat öt éves időtávval eltolva számítom, az alábbi eredményekre jutok:

- A 25-29 éves és a 20-24 éves korosztályok adatai létszámukban egyre csökkenő generációk képét mutatják. Kiugróak a 2012-2014 év közötti adatok, melyek a 25-29 éves korosztály 15-20 százalékos csökkenését mutatják. Bár ez a visszaesés tartalmazza a népesség természetes fogyását is, ám az feltehetően elhanyagolható mértékű, hiszen a halálozási ráta nagyon alacsony ebben a fiatal korosztályban.
- A 30-34 éves korosztály körében is 2012-től tovább nőtt a 2006-tól folyamatos elvándorlás üteme.
- A 35-39 éves korosztály elvándorlása az elmúlt öt év adatait vizsgálva viszont csökkent.



26. ábra: Miskolc város korosztályos összetételének változása a népszámlálási adatok alapján

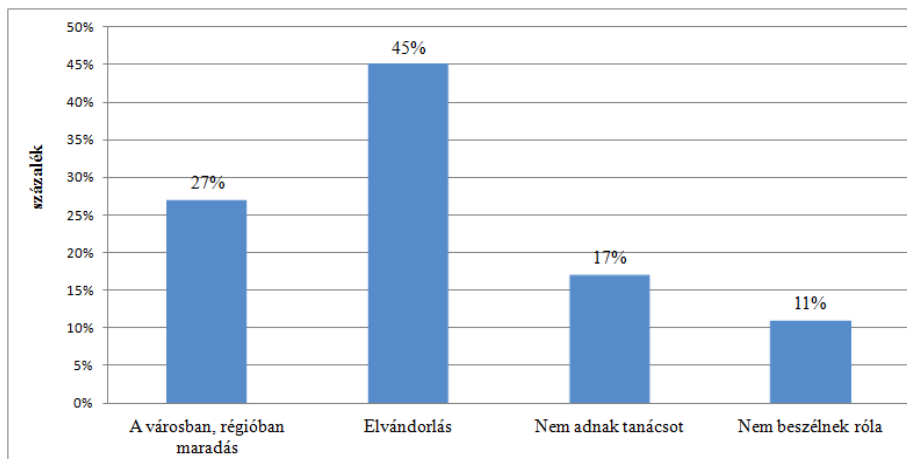
Forrás: KSH népszámlálási adatok alapján saját számítás

Az adatok alapján ilyen mértékű elvándorlásra a 30-34 éves korosztály körében 1995 óta nem volt példa. A magas mobilitási hajlandóságnak több oka is lehet. Megítélésem szerint elsődleges a munkaerőpiaci helyzet érzékelése, a munkavállaláshoz kötődő lakóhelyváltás. Tehát az említett korosztály kilép a megyei jogú város munkaerőpiacáról. A fiatalok elvándorlásának egyik magyarázatát a szülők szubjektív munkaerőpiaci érzékelésében látom.

3.2. Miskolc munkaerőpiaci helyzetének alakulása

A 80-as évek közepétől elinduló dezindusztrializáció nyomán immár több generációban is a munkaerőpiaci problémák észlelése kiábrándultságot eredményezett. A barnamezős területek közelében élő, az ipari átalakulást közvetlenül megélt lakosok mindennap szembesülni kénytelenek az alulhasznosított terület látványával, ami növeli bennünk a bizonytalanságot. A régi ipari térségekben kialakul az egyénekben a munkaerőpiaci depresszió érzete. Ez a munkaerőpiac származtatott volta miatt az ipari átalakulást megkésve követi, amit erősít a barnamezős jelenlét is. Egyrésztől jogosan érzékelik a struktúraváltáson átment, tökéletlen munkaerőpiacot, másrésztől a valóságosnál is rosszabbnak látják a lokális munkaerőpiacot és abban saját, illetve gyermekeik helyzetét. Jövőképüket befolyásolja az ipari átalakulással kapcsolatos tapasztalatuk, és ezt a munkaerőpiaci depressziós látásmódot felerősíti a barnamezők „puszta jelenléte” a területen. Miközben saját migrációs hajlandóságuk alacsony, ez a depressziós kép arra készíti őket, hogy gyermekeiket elvándorlásra ösztönözzék. Ez az elvándorlás hosszú távon befolyásolja a munkaerőpiac kínálatát, struktúráját. És a társadalom-gazdaságtani hatások (születések száma, lakásárak, fogyasztási magatartás, stb.) megnehezítik a gazdaság új fejlődési pályára állítását. A valós vagy vélt munkaerőpiaci nehézségek nem csak a közvetlen tapasztaláson, de a szülőkön keresztül is hatnak a fiatalokra. A visszavándorlásra való ösztönzés összetett és költséges feladat. Kutatásom előzményei között említem meg a fiatalok elvándorlásának okaira érintőlegesen kitérő ESPON kutatást. A Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet 2011-ben részt vett egy nemzetközi ESPON projektben, amely a nők elvándorlási hajlandóságát vizsgálta a SEMIGRA projekt keretében. A kutatás során 514 fő 17-19 éves középiskolás diákot kérdeztek migrációs attitűdjéről. A kérdőív kiértékelése kapcsán a szülők tanácsát a

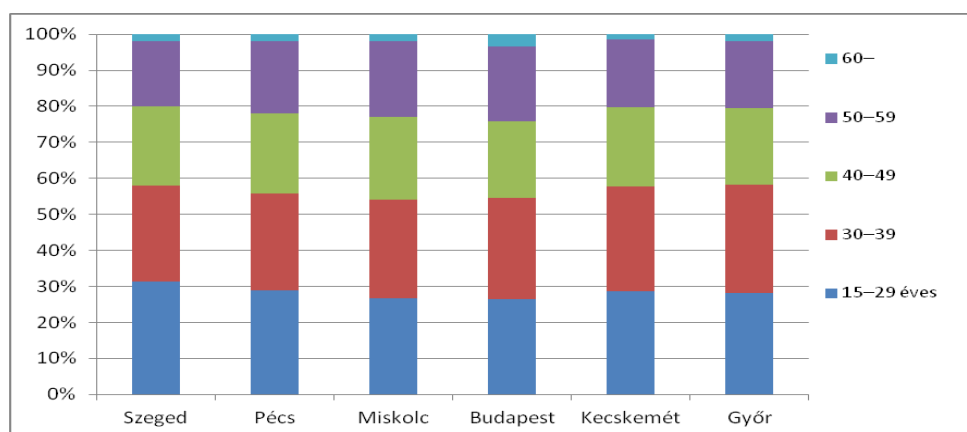
következő 27. ábra jeleníti meg. Miskolc városából 116 tanuló adott a kérdésre értékelhető választ. A szülők 45 százaléka a városból, illetve a régióból elvándorlásra ösztönzi gyermekét. 27 százalék biztatja itthon, illetve a régióban való maradásra, míg 17 százalék nem ad útmutatást gyermekének. A szülői tanácsból kiindulva a fiatal generáció nem lép be a város munkaerőpiacára.



27. ábra: Szülői tanácsok az elvándorlással kapcsolatban Miskolc városában

Forrás: SEMIGRA adatbázis alapján saját szerkesztés

Miskolc városában – a népszámlálás adatai alapján – a 2011-ben foglalkoztatottak száma 62 ezer fő körül mozgott, a 100 fő foglalkoztatottra jutó inaktív keresők száma 81 fő volt. A munkanélküliek korosztályos összetételének vizsgálatakor megállapítom, hogy jelentős eltérések nem mutathatók ki az ország egyes nagyvárosaiban. Miskolcon a munkanélküli státuszban lévő 30-39 éves korosztály aránya alacsonyabb, mint Budapesten, Győrben vagy Kecskeméten. Bár a munkanélküliségi ráta kissé magasabb a keleti területeken, ez nem sújtja jobban a fiatal korosztályt. A pusztán munkaerőpiaci tényállapot a korosztály elvándorlását nem indokolja, legalábbis nem olyan kiemelkedő mértékben, mint azt a továbbszámított népesség vizsgálatom mutatta. Más tényezőt is keresni kell a folyamat hátterében.



28. ábra: Munkanélküliségi ráta korosztályos összetétele

Forrás: KSH népszámlálási adatai alapján saját szerkesztés

Az aktív lakosság korösszetétel vizsgálatánál látható, hogy az ipari, nagyvárosi múlttal rendelkező Miskolcon és Pécsen az aktívoknak 30 százaléka a 30-39 éves korosztály, míg

Győrben 33 százalékban van jelen ez a korcsoport. Az „idősek”, azaz az 50-59 éves korosztály aránya is mutatja a korosztályos különbséget, mivel Miskolcon az aktívak 23 százaléka míg Szegeden 20 százaléka tartozik ehhez a korosztályhoz. A 20-29 év közötti korosztály részvétele is alacsonyabb az összehasonlításba bevont többi városénál. Miskolcon 16,82 százalékot, Pécsen 17,24 százalékot, Szegeden 19,27 százalékot tesz ki a gazdaságilag aktívak körében ez a generáció. A 40-49 éves korosztálynál fordul meg a tendencia, Miskolcon 27,01 százalék az arányuk a gazdaságilag aktívak közül. Győrben 25,21 százalék a mutató. Miskolcon az 50-59 évesek hasonlóan magas részarányt érnek el a munkaerőpiacon: 23,75 százalék. Szegeden 20,57 százalék ennek a korosztálynak a súlya a gazdaságilag aktívak között.

40. táblázat: Gazdaságilag aktívak kor szerinti megoszlása 2011-ben

Megyei jogú város	20–29 éves korosztály	30–39 éves korosztály	40–49 éves korosztály	50–59 éves korosztály
Miskolc	16,82%	30,64%	27,01%	23,75%
Szeged	19,27%	31,87%	26,05%	20,57%
Debrecen	18,60%	31,73%	26,21%	21,60%
Győr	18,66%	33,10%	25,21%	21,30%
Pécs	17,24%	30,70%	26,81%	23,09%
Kecskemét	17,90%	31,97%	25,79%	22,28%

Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok alapján saját számítás

3.3. Az ipari foglalkoztatottság alakulása Miskolcon

Az Észak-magyarországi régió három megyéje eltérő ipari struktúrával rendelkezik és rendelkezik napjainkban is. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az 1930-as, 40-es évekre kiépült ipari központok a megyét Budapest és Pest megye után az ország második legnagyobb ipari foglalkoztatással bíró térségévé léptették elő. Borsod megyében a lakosság számának növekedésével folyamatosan emelkedett az ipari foglalkoztatottak száma is. 1980-ra elérte a 143 000 főt, amely a vidéki megyék közül kimagasló. Az ipari foglalkoztatottak területi koncentrációja az országos átlag feletti: 20 fő/km². 1990-ben az iparban foglalkoztatottak aránya elérte a teljes foglalkoztatotti létszámon belül az 51 százalékot, amely a megyék közül a második legnagyobb arányú. 1941-ben Magyarországon az iparban foglalkoztatottak 5,38 százaléka Borsod-Abaúj-Zemplén megyei lakos volt. 1982-re ez az arány megközelítette a 10 százalékot. A rendszerváltozást követően 2000-re ez az arány 5,49 százalékra esett vissza. 2013-ra a mutató értéke az 1941-es aránynál is kevesebb, 4,94 százalék volt (lásd 41. táblázat).

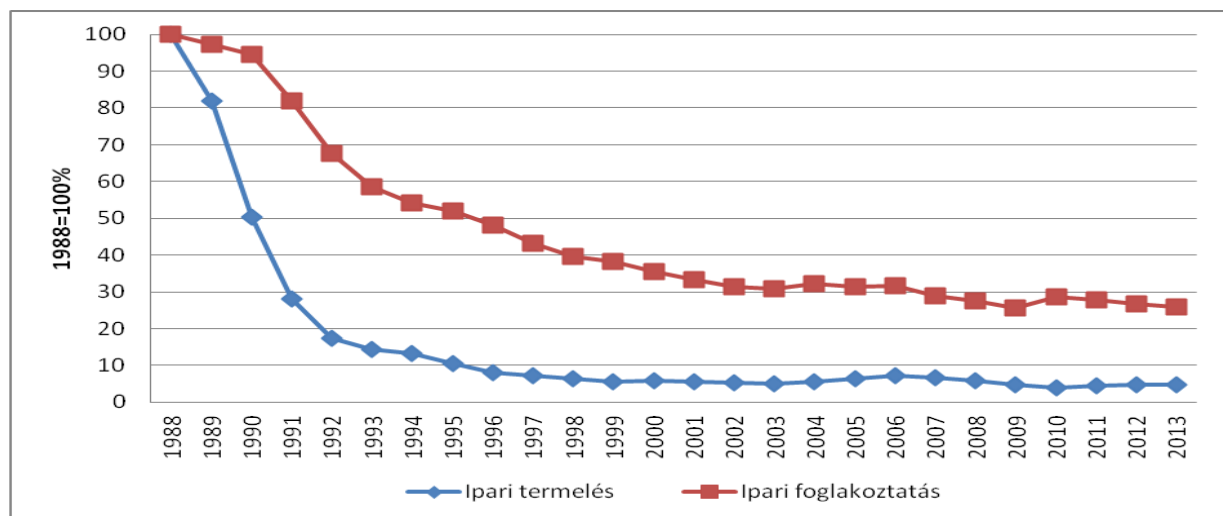
41. táblázat: Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az ipari foglalkoztatottság az ágazat országos százalékában

Év	Ipari foglalkoztatás B-A-Z megyében (a szektorban országosan foglalkoztatottak százalékában)
1941	5,38%
1982	9,29%
2000	5,49%
2009	4,94%
2013	3,36%

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

2011-ben Miskolcon a népszámlálás adatai alapján 7 034 főt foglalkoztattak az ipari szektorban, míg 2001-ben a szekunder szektorban 14 106 fő volt foglalkoztatva. A 62 857 fős teljes városi foglalkoztatási létszámból ez az arány 2011-ben 11 százalékot tesz ki.

A rendszerváltozást követő ipari termelés visszaesése Borsod megyét is sújtotta. Az ipari termelés az 1988-as év volumenéhez viszonyítva (folyó áron) csak 2004-ben érte el a bázis év 68 százalékát. Az infláció figyelembe vételével kiigazított adatok esetében a csökkenés ennél is drasztikusabb. Az ipari kibocsátás visszaesését megkésve követte az ipari foglalkoztatottak számának csökkenése (lásd 29. ábra). Két év alatt 50 százalékra, 8 év alatt 10 százalékra esett vissza az ipari termelés értéke. Borsod megyében a foglalkoztatottak csökkenése közel tíz év alatt a többi megyétől arányaiban is nagyobb mértékben csökkent. 2009-ben a teljes munkaidőben foglalkoztatott létszámon belül az iparban dolgozók aránya 21 százalékra tehető.



29. ábra: Az ipari termelés inflációval korrigált értéken és az ipari foglalkoztatottak számának változása a bázis évhez viszonyítva (100%=1988) Borsod-Abaúj-Zemplén megyében

Forrás: KSH évkönyvek alapján saját szerkesztés

Borsod megyében, illetve Miskolcon, az elhúzódó bizonytalansági állapot, a fokozatosan megszűnő munkahelyek kedveztek az anómiás állapot létrejöttének. Ezáltal tovább amortizálva a terület humán erőforrás szerkezetét, hozzájárulva a duális munkaerőpiac létrejöttéhez. A értékrend veszteségi állapot kedvez a depresszió kialakulásának, amelynek speciális esete a munkaerőpiaci depresszió. A régi ipari térségekben a dezindusztrializáció kialakulásával a fizikai és a humán tőke is erózióknak indult, amely folyamat visszafordítása aránytalan költségvetési terheket ró az állami újraelosztásra. Amennyiben a revitalizációt úgy határozzuk meg, mint „új életre keltés”, „felelevenítés” és a fogalmat kiterjesztjük a társadalmi, a gazdasági és a környezeti nézőpontra is, akkor nagyobb eredményességet várhatunk el. A régi ipari fellegvár jelentős hatással van ma is a város foglalkoztatottsági struktúrájára.

3.4. Barnamezős helyzetkép Miskolcon

Miskolc város jelentős régi ipari területekkel, barnamezőkkel rendelkezik. Az Észak-Magyarországi Operatív Program (2006) adatközlése alapján ez összesen 526 hektárnyi (ha) barnamező, amely négy elkülöníthető területből áll, ebből három (DAM, DIGÉP, Lyukóbánya) egymás szomszédságában fekszik. A VÁTI 2003-ban ezzel szemben csupán

235 ha kiterjedést számszerűsít.²⁵ Az ipari negyed eredetileg a város szélén, Diósgyőr és Miskolc közé épült, de a település „körbenötte” azt. A közel 200 hektáron elhelyezkedő kohászati és a 45 hektáros DIGÉP-telephely a város belsejében fekszik. A terület funkcióváltását megnehezíti, hogy szennyezett, sűrűn beépített, („város a városban”) és nagy része kihasználatlan. A DIGÉP egy részén Ipari Park működik, amely feldarabolt tulajdonosi struktúrával, több kisebb cég jelenlétével üzemel. Ezen területen a környezeti rehabilitációt végrehajtották. A gyár ezen részén a remediáció, rehabilitáció részben megtörtént állami támogatásból. Annak ellenére, hogy a szakirodalom folyamatosan hangsúlyozza a barnamezős beruházások fontosságát, a város közel 920 millió Ft értékben fektetett be egy zöldmezős terület megfelelő ipari infrastrukturális kialakításába (62 ha). A több mint 245 ha barnamezős iparterület revitalizációjával, rehabilitációjával a város nem számol. A terület egyre romló gazdasági-társadalmi infrastruktúrája nehezíti a továbblépést, elmaradnak a befektetések, növelve az elszlömösödő, elszegényedő területek arányát. A barnamezős területek fejlesztése mindenképp interdiszciplináris megközelítést igényel: domináns szerepe van benne a természettudományos ismereteknek, de az egyensúly, a harmónia csak akkor lehet egész, ha emellett egyéb társadalmi (szociális) és gazdasági aspektusok is jelen vannak (Roncz – Tóthné, 2013; Tóthné, 2013).

42. táblázat: Miskolc város barnamezős területei

Barnamezős adatbázis	Megnevezés	Jelleg	Méret (ha)
Barnamezős területek listája Észak-Magyarországi Operatív Program (2006)	DAM	kohászat	160
	DIGÉP	gépgyár	45
	Északkeleti iparterület	vegyes ipari	300
	Lyukóbánya	bánya	21
VÁTI (2003)	DAM	kohászat	190
	DIGÉP	gépgyár	45

Forrás: Barnamezős területek listája az Észak-Magyarországi Operatív Program alapján, saját szerkesztés

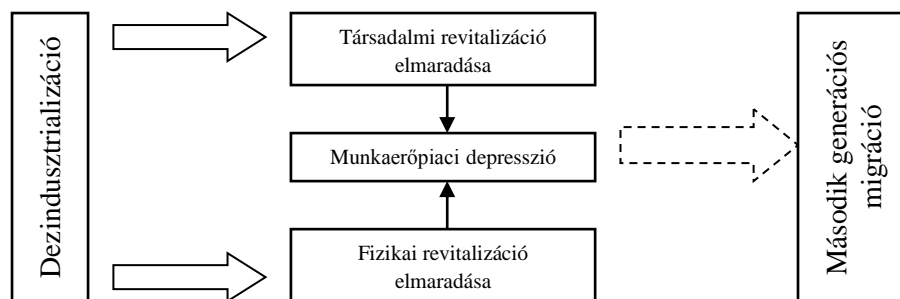
A miskolci barnamezők területén egyre inkább jellemzővé vált a társadalmi egyenlőtlenségek elmélyülése, mintegy következményeként a környezet erodálódásának. Ez olyan problémákhoz vezetett, mint a szlömösödés, a szegregáció, a szegénység elmélyülése, a versenyképesség romlása és ehhez kapcsolódóan a szukcesszió. A jelenlegi barnamezővel kapcsolatban az elmúlt években a város nem rendelkezett (társadalmi) revitalizációs stratégiával. A 2003-as Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS) felismeri a területek rehabilitációjának szükségességét, de a probléma összetettségére hivatkozva nem számol jelentős előrelépéssel. A 2014-ben elkészült Integrált Településfejlesztési Stratégia anyagában a készítőik konkrét távlati terveket nem fogalmaztak meg, a rehabilitációt célozzák meg. Felismerik a problémát, de a munkaerőpiaci integrációt, a humán erőforrás fejlesztését nem említik a stratégiában.

A kolónia (egyres) területein egyre szélesedő szlöm alakult, alakul ki. A legszembetűnőbb és legkézenfekvőbb a területhez kapcsolódó, „számozott utcák” néven jelzett elszlömösödött rész. A 2001-es népszámlálás adatainak megfelelően a számozott utcák

²⁵ Paulovics-Körösi (2011) szintén felmérte a barnamezős területeket az Észak-magyarországi régióban. Eredményeiket azonban kistérségi szinten nem publikálták.

lakónépességének száma 823 fő, az előzőekben említett alacsony státuszú lakosok aránya 72,2 százalék. A 15 évnél fiatalabbak aránya a lakosságon belül egész Miskolcra vonatkoztatva itt a legmagasabb: 33,9 százalék, amíg a 60 év felettiek mindössze 8 százalékát teszik ki annak. A foglalkoztatottak aránya a 15-64 évesek közt 13,9 százalék, ennek megfelelően a foglalkoztatottak nélküli háztartások aránya 73,9 százalék. A munkanélküliségi ráta 63,5 százalék. A területen mintegy 201 lakás található alacsony komfortfokozattal, több mint felük egyszobás. A kolóniának bérleményként működő részén a város szociálisan egyik leghátrányosabb területe jött létre. A kolónia másik részén gyakorlatilag a tömbbelsőben, belső udvarokban alakult ki egy szlóm, amely nagy forgalmú közlekedési csomópont mellett fekszik. Ez a terület kereskedelmi, gazdasági szempontból értékesnek számít. A terület 45 lakásából (124 fő) 28 alacsony komfortfokozatú, miközben a lakások többsége egyszobás. Magas az alacsony végzettségűek, munkanélküliek aránya, miközben az elszlómósodott terület átlagához képest alacsonyabb a munkanélküliség (28,6 százalék).

A társadalmi problémák egy városrészeire koncentrációja szoros kapcsolatban áll a revitalizálatlan barnamezővel. Kutatási hipotézisem szerint Miskolc város egészében kimutatható a munkaerőpiaci depresszió. Annak mértéke azonban eltérő a városrészek között.



30. ábra: A társadalmi és a fizikai környezet revitalizációjának elmaradása és összefüggései

Forrás: saját szerkesztés

A barnamezőn elhelyezkedő diósgyőri városrész lakossága munkaerőpiacilag depressziósabb, mint a város hajdan zöldmezős lakótelepén élők.²⁶ A migráció, mobilitás növekedéséhez a munkaerőpiac „borúsabb” látásmódja hozzájárul. A felállított hipotézis vizsgálatára pimer kutatást végzek, amelyet a következő alfejezetben részletezek.

3.5. A vasgyári kolónia és az avasi lakótelep munkaerőpiaci és migrációs attitűdjének primer vizsgálata

A Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Karának Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézetében folyó kutatás keretében 2012-2013-as évben kérdőíves vizsgálat készült a barnamezős területhez kapcsolódóan.²⁷ A kutatásban résztvevők szakterületekhez kötődően jelöltek ki célokat, amellyel, hogy egységesen a barnamezős terület revitalizációjának feltárása

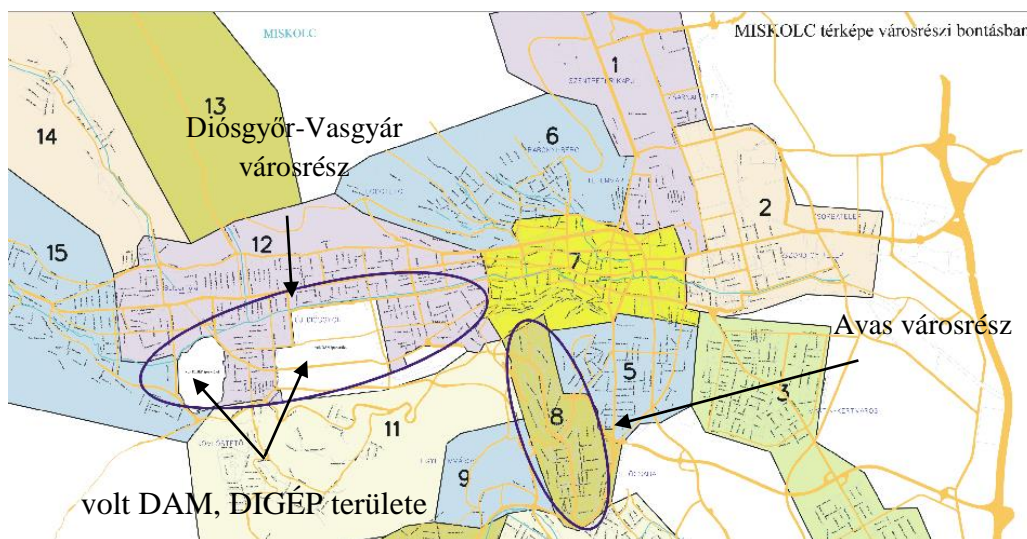
²⁶ A 2011-ben a Miskolci Egyetem Szociológiai Intézete által készített „Miskolc Megyei Jogú Város Szociális Térképe” című tanulmányban ugyancsak felülreprezentáltak találtak a lakosokat a barnamezős övezet környékén saját bevallásuk alapján a depresszió és lehangoltság tekintetében. A tanulmány 800 fős rétegzett minta alapján készült. A körzet meghatározása esetükben nagyobb területet jelölt.

²⁷ A kutatást Dr. Dabasi-Halász Zsuzsanna vezette, részt vett benne továbbá Dr. Tóthné Prof. Dr. Szita Klára, Roncz Judit és Hegyi-Kéri Ágnes. A kutatás a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 projekt keretében folyt, ahol a fent megnevezett kutatók illetve Dr. Biczó Gábor egy kutatói alcsoportot alkotott.

volt a fő szempont²⁸. A kutatásban a legfőbb motivációm igazolni a munkaerőpiaci depresszió mértékét, illetve a második generációs migrációs nyomás létét. A két fogalom Diósgyőr-Vasgyár városrészben szorosan kötődik a barnamezőhöz, az iparhoz kapcsolódó alulhasznosított területhez. A tizenegy oldalas kérdőívben, helyet kapott munkaerőpiaci, migrációs, környezetgazdaságtani kérdéssor (lásd a mellékletben az 1. kérdőívet). A kérdések a migrációs tapasztalat, a migrációs potenciál és annak alakulásában az alapvető demográfiai és környezeti tényezők, kiemelten a szülők (előző generációk) szerepének feltárására irányultak. A kutatás egyik hozadékaként kimutathatóvá vált Miskolc esetében a második generációs migrációs nyomás. A minta korra, nemre és munkaerőpiaci státuszra is reprezentatív volt. Az adattáblák a melléklet 69., 70., 71. és 72. táblázata.

3.5.1. A primer adatgyűjtés módszertana

A kérdőív összeállításakor a Diósgyőr-Vasgyár területhez kontrollcsoportként az Avas városrész szerepelt. Az Avas átlagos lakótelep, megközelítőleg 10 km-re helyezkedik el a Vasgyártól. Lekérdezésünk egybeesett az avasi fészekrakó program okozta társadalmi és munkaerőpiaci problémák tetőződésével. A mintával kapcsolatos etnikai megjegyzésem, hogy az Avas városrészbe „mesterségesen” és törvénytelenül költöztettek be roma lakosokat egy Miskolc széli telepről.²⁹



31. ábra: A primer adatgyűjtés helyszínei Miskolcon

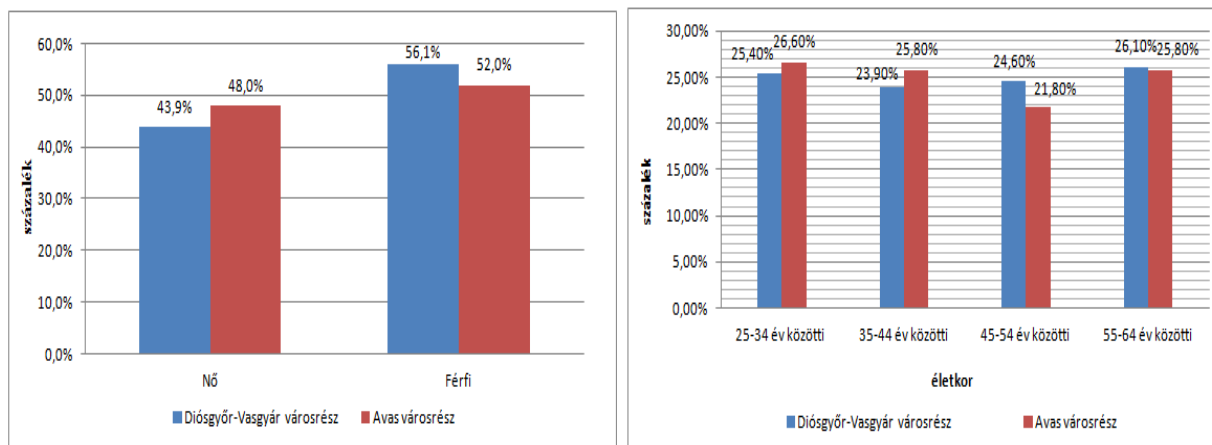
Forrás: MJV térképe alapján, saját szerkesztés

Kilakoltatásuk 2014-től folyamatban van. Diósgyőr-Vasgyár városrészben is jelen van a roma etnikum. A kutatásba bevont hallgatók lekérdezés helyszíneként utcákat „kaptak”, amelyek közé a Diósgyőr-Vasgyár városrészben nyomornegyedként emlegetett számozott utcák egyike került be. Az úgynevezett számozott utcákban a roma lakosság aránya a miskolci átlagtól nagyobb mértékű. Így mindkét városrészből azonos arányú roma származású lakos

²⁸ A lekérdezés eredményeinek feldolgozása után több publikáció is született, többek között Dr. Tóthné Prof. Dr. Szita Klára, Roncz Judit, Dr. Dabasi-Halász Zsuzsanna és Fekszó Kinga is használta a felállított adatbázist. Hegyi-Kéri Ágnes 2013-ban ugyancsak az adatbázis segítségével készítette el és védte meg szociológia szakdolgozatát a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karán.

²⁹ A beköltözésüket egy joghézag tette lehetővé. Ezt kihasználva szegény, roma lakosoknak jutattak bérházi lakásokat, miközben az ezt lebonyolító csoport jelentős jövedelemre tett szert.

került be a mintába³⁰. A 33. ábrán látható, hogy nincs eltérés a 263 megkérdezett életkor szerinti eloszlásában a két városrész között. Ezt a megállapítást a keresztábra elemzés eredménye is alátámasztja, azaz nem találtam összefüggést a lakóhely és az életkor között. A leíró statisztikai elemzés alapján a megkérdezettek a vizsgált négy korcsoport szerint azonos eloszlást követnek.



32. ábra: A minta kor és nem szerinti eloszlása városrészek szerint

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

Diósgyőr-Vasgyár városrészben 32 utcában 5-5 fő megkérdezése történt, életkor és nem szerint. Az Ávas városrészen 13 utcában 4-4 fő véleménye került be a mintába. Az utcanéveket lásd a melléklet 68. táblázatában. A Diósgyőr-Vasgyárban és az Ávason is kor szerinti mintavétel volt a cél: Diósgyőrben egy 25-34 év, egy 35-44 év, egy 45-54 év, egy 55-64 év közötti és egy szabadon választható korú egyén került be a mintába.

Az utcák ilyen módon való felosztásának eredménye, hogy a megkérdezett férfiak 54,9 százaléka diósgyőri lakos, 45,1 százaléka az avasi lakótelepen él. A nők esetében 50,8 százalék illetve 49,2 százalék az arány. A megkérdezett nők és férfiak azonos arányban szerepelnek a mintában. A minta kor, nem, lakóhely és utca szerint van rétegezve.

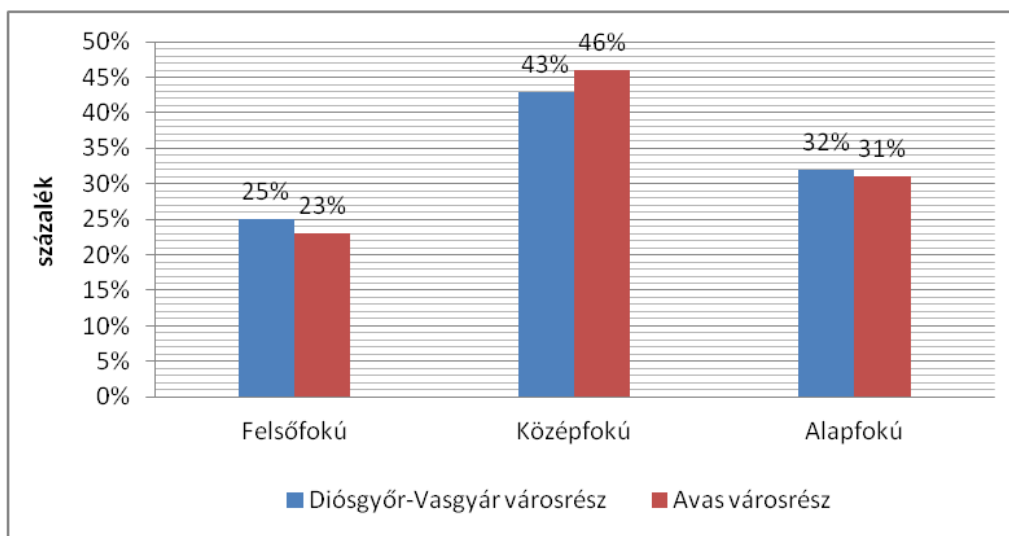
3.5.2. Az adatok megbízhatóságának tesztelése

A migrációra és a mobilitásra való ösztönzést befolyásolja a szülők iskolai végzettsége. Elvárás, hogy a mintában a két városrész között a végzettség terén ne legyen szignifikáns eltérés. Az iskolai végzettség a két városrész között közel azonos eloszlást követ. A két városrészben a megkérdezettek 8 százaléka általános iskolai, 24 százaléka szakmunkás végzettséggel rendelkezett. Továbbá 22 százalék érettségi és szakmunkás vizsgával, 22 százalék érettségi vagy technikus képesítéssel bír. Egyetemi vagy főiskolai végzettségük aránya meghaladja a 24 százalékot. Az alap-, közép- és felsőfokú végzettség szerint a városrészek között nincs szignifikáns eltérés (lásd 33. ábrán).

A népszámlálás adatai alapján 2011-ben Miskolc lakosságának 30 százaléka rendelkezik alapfokú végzettséggel. A város lakosságának 50 százaléka legalább középfokú, míg 19 százaléka felsőfokú iskolai tanulmányokkal bír. A kérdőívekre válaszolók között a diplomások megfelelő aránya biztosítja, hogy mindkét definiált fogalomnál nem az alacsony végzettségűek véleménye kerül előtérbe. A felsőfokú végzettségűek mintában való aránya a

30 A lekérdezést folytató hallgatók a kérdőíveken nem jelezték, hogy roma lakost kérdeztek-e meg, illetve a kérdőívben sem kérdeztünk rá. A kutatás szempontjából ez nem lényeges.

városi átlagtól szignifikánsan nem különbözik. A 2011-es népszámláláshoz viszonyítva a megkérdezettek végzettségre vonatkozó adatai reprezentatívak³¹.



33. ábra: Legmagasabb iskolai végzettség megoszlása városrészenként

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

Munkaviszonyal az avasi és a diósgyőri lakosok 47 százaléka rendelkezik, amely 8 százalékkal magasabb arányt jelez, mint a 2011-es népszámlálás adata. Az Avason megkérdezettek közül 10 százalék, a Diósgyőr-Vasgyárban 7 százalék tanulói, hallgatói státuszban van. A népszámlálási adathoz viszonyítva a hallgatói, tanulói jogviszonnal rendelkezők aránya 8 százalékkal alacsonyabb volt a megkérdezettek körében. Saját bevallásuk szerint az avasiak 43 százalékának, a diósgyőr-vasgyáriak 45 százalékának nincs munkaviszonya. Rendszeres nyugdíjárulékban részesülők az avasiak közül 18 százalék, a diósgyőriek közül 20 százalék. Gyeden, gyesen lévők aránya mindkét városrészben 4-4 százalék.

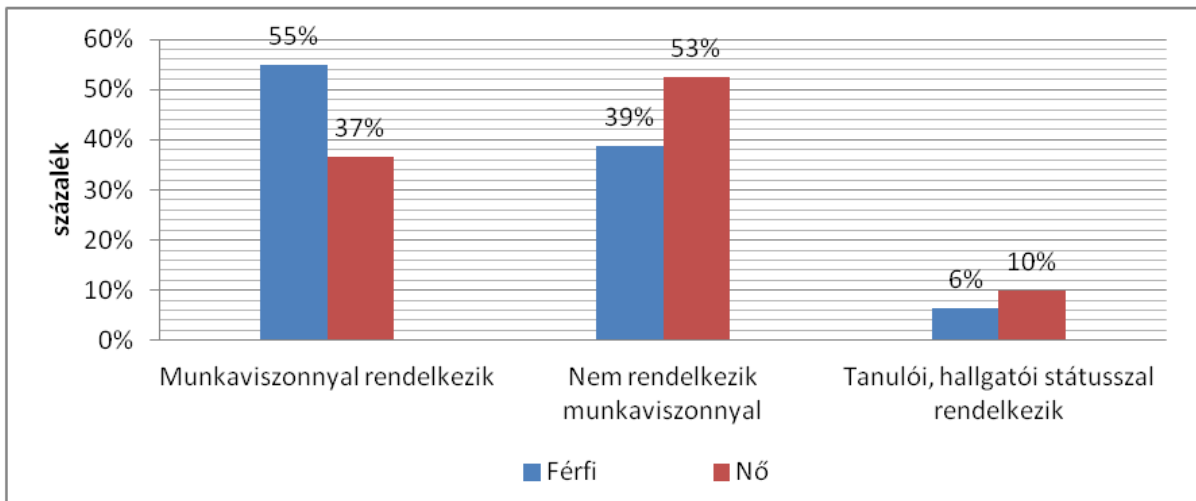
2013 februárjában Miskolc városban az ÁFSZ adatai alapján 10,82 százalékos volt a munkanélküliségi ráta. A népszámlálás adatai is 10 százalék feletti értéket mutattak. A jelenleg munkát keresőnek 47 fő vallotta magát. Egy éven belül munkát nem találók száma 22 fő, amely alapján 18 százalékos munkanélküliségi rátával jellemezhető a minta.

A megkérdezettek körében magasabb a tartósan munkanélküliek aránya, mint Miskolc városában az ÁFSZ statisztikája és a népszámlálás adatai alapján. A megkérdezettek körében a tartósan munkanélküliek aránya 15 százalék, amely a hivatalos miskolci átlagot 8,4 százalékkal haladja meg.

A munkát kereső, de több mint egy éve nem találó férfiak aránya 46,4 százalék, amely összehasonlítva a nők 26,3 százalékával jelentős különbséget mutat. A tartósan munkanélküliek körében a férfiak nagyobb arányban vannak jelen.

A munkanélküliségi arányt a nemek alapján is megvizsgáltam. A korrigált standardizált reziduум érték esetén a nők és a munkanélküliség, a férfiak és a munkahely között találtam szignifikáns összefüggést.

³¹ A 2011-ben a Miskolci Egyetem Szociológiai Intézete által készített Miskolc Megyei Jogú Város Szociális Térképe című tanulmányban megállapítást nyert, hogy Miskolc lakosainak iskolázottsága kicsivel jobb, mint az országos átlag: a felnőtt lakosok közül minden ötödik férfi és minden hetedik nő felsőfokú végzettségű (800 fős minta alapján).



34. ábra: A minta eloszlása munkaerőpiaci státusz és nemek alapján

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

Az eredményeim azonosak azzal az elméleti megállapítással, hogy a nők körében általában nagyobb a munkanélküliségi arány.

3.5.3. A munkaerőpiaci depresszió kimutatása

A munkaerőpiaci depresszió kimutatásához négyes fokozatú Likert skála segítségével vettem igénybe. A 10. kérdésben (melléklet 1. kérdőív) a munkaerőpiaci helyzet depressziós megítélésére a 10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 10.5 és a 10.9-es alkérdések vonatkoztak. Az alábbi kijelentésekkel kapcsolatban nyílt a válaszadóknak lehetősége egyetértésük illetve egyet nem értésük kifejezésére:

- A fiataloknak nincs munkalehetősége a környéken (10.1).
- A környéken alacsony iskolai végzettségűek élnek (10.2).
- A közelben többnyire munkanélküliek élnek (10.3).
- Rosszabb egészségügyi állapotú lakosok élnek a közelben (10.4).
- A környéken magas a munkanélküliek száma (10.9).

A megkérdezetteknek az állam szerepével kapcsolatban két állítást kellett értékelnie:

- A környéken várhatóak új beruházások és azok új munkahelyeket jelentenek (10.5).
- Az állam, a város sokat segít a környéken élőknek a munkahely keresésben (10.6).

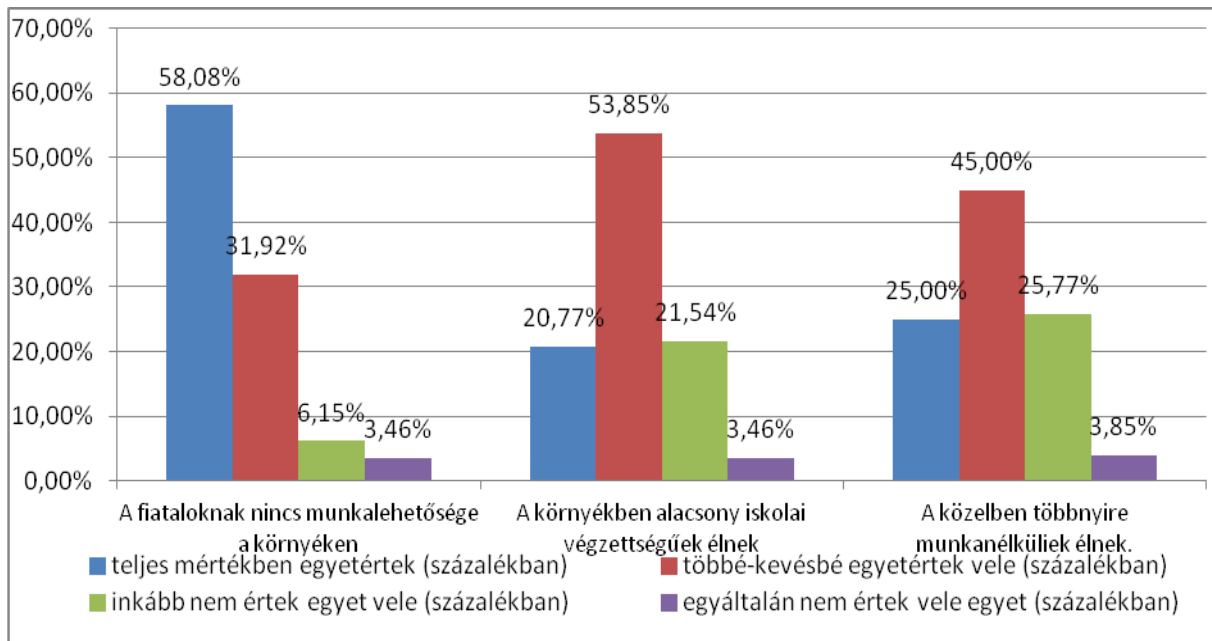
A gyárterület megítélésére két kérdés vonatkozott:

- A környék jelen állapotában vonzó a befektetőknek, az új vállalatoknak (10.7).
- A régi gyár területe elriasztja a befektetőket, a vállalatokat (10.8).

A fiataloknak nincs munkalehetősége a környéken (10.1-es) állítással kapcsolatosan a megkérdezett 263 fő 90 százaléka teljesen vagy inkább egyetért az állítással.

A környéken alacsony iskolai végzettségűek élnek (10.2-es) állításnál a megkérdezettek 75 százaléka szerint a környezetében alacsony iskolai végzettségűek élnek.

A közelben többnyire munkanélküliek élnek (10.3-as) mondat értékelésekor teljesen vagy inkább egyetértők aránya 84 százalék. A 35. ábrán a három állítással kapcsolatos vélemény eredményeit jelenítem meg.



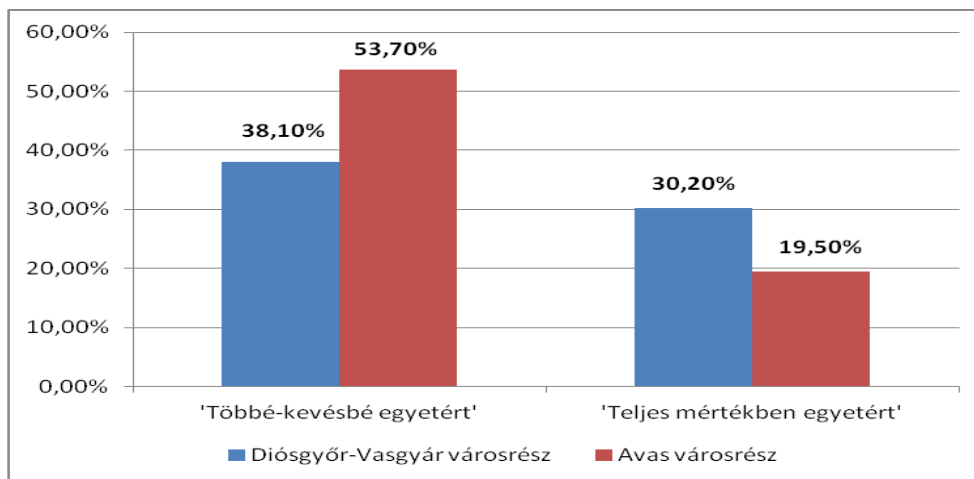
35. ábra: A munkaerőpiac megítélése Likert skála alapján I.

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A Diósgyőr-Vasgyár városrészben élők közül a megkérdezettek 30,2 százaléka teljes mértékben egyetért azzal, hogy lakókörnyezetében munkanélküliek élnek (10.3-as állítás). Az Ávas városrészen ez az arány 19,5 százalék. Többé-kevésbé egyetért azzal a Diósgyőr-Vasgyár városrészben élők 38,1 százaléka, hogy a lakókörnyezetében munkanélküliek élnek. Ebben az esetben a korrigált standardizált reziduum 2,0 értéket mutat, azaz szignifikáns eltérés mutatható ki a városrészek között. Diósgyőrben az emberek rosszabbul látják a környezetükben élők munkaerőpiaci helyzetét, a lakóhely befolyásolja a munkaerőpiac érzékelését (melléklet 77. táblázat).

Roszsabb egészségügyi állapotú lakosok élnek a közelben (10.4-es) kijelentést a válaszadóknak ugyancsak Likert skálán kellett értékelni. Ebben az esetben is a Diósgyőrben élők látják rosszabbul a helyzetüket. 'Akik teljes mértékben egyetértenek' ezzel az állítással, azok 85 százaléka Diósgyőrben lakik, ebben az esetben a korrigált standardizált reziduum 3,1-es értéket vett fel (melléklet 80. táblázat).

Khi-négyzet együtttható 2 százalékos szignifikancia szint mellett 3-as szabadság fok mellett az elvárt értékek alapján megállapítható, hogy a Pearson-féle Khi-négyzet próba szerint ebben az esetben a két változó szignifikáns. Ennél az állításnál a lambdát, a Goodman és Kruskal taut és a bizonytalansági együttthatót is elemzem (melléklet 81. táblázat).



36. ábra: Likert skála eredményének megoszlása a munkanélküliség megítélése esetében

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

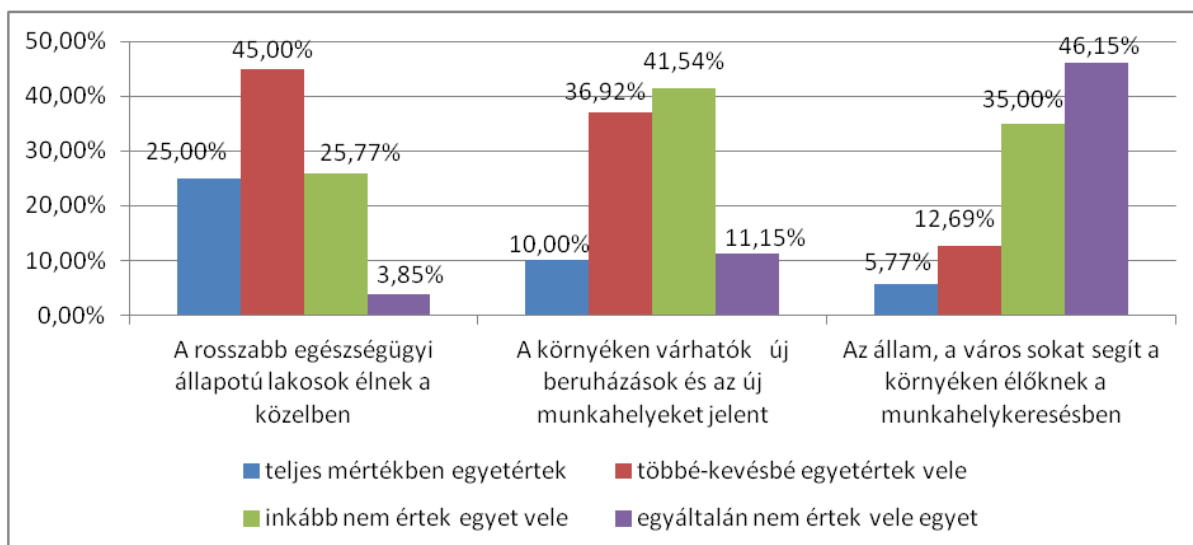
Amennyiben a lakóhelyet tekintem függő változónak, akkor a Lambda értéke 0,24 (24 százalék), a tau értéke 0,38 (38 százalék) és a bizonytalansági együttható értéke 0,3 (30 százalék), amely értékek közül a tau és a bizonytalansági együttható is szignifikáns. Ezek az értékek jelzik, hogy 38 százalékkal javítja a lakosok egészségi állapotának megítélése a lakóhelyre adott becslésemet.

A környéken új beruházások várhatók és azok új munkahelyeket jelentenek (10.5-ös) állítás arra vonatkozott, hogy a lakosok hogyan látják a revitalizációt, amely a területen új beruházások megjelenésére, új munkahelyek létrejöttére is kiterjed. A teljes minta esetében, 46,5 százalék egyáltalán nem bíz abban, hogy a környéken új beruházások várhatók, amelyek munkahelyet teremtenének. Az inkább egyet nem értők, kissé bizakodók aránya is magas, 35,0 százalék. A két eredményt összeadva 81,5 százalékot jelent, azaz a többség nem vagy csak kissé bíz abban, hogy bővül a munkaerőpiaci kereslet a környéken. Diósgyőrben pozitívabban látják, azaz többé-kevésbé egyetértenek, reménykednek új befektetők érkezésében (a korrigált standardizált reziduum 1,7-es értékű). A diósgyőri válaszadók reménykednek beruházásokban, 15,8 százaléka ért egyet ezzel a kijelentéssel, míg az Avas városrész esetében ez az arány ennek a fele (melléklet 86. táblázat).

Az állam, a város sokat segít a környéken élőknek a munkahely keresésben (10.6-os) állítással az állam munkaerőpiaci elhelyezkedéssel kapcsolatos segítségnyújtását vizsgáltam meg lakóhely szerinti eloszlás alapján. A korrigált standardizált reziduum egy esetben haladta meg a 2-es értéket, az Avason élők esetében a 'teljes mértékben egyetért' válaszról.

A 'teljes mértékben egyetértők' közül 85,7 százalék az Avason lakik. A Diósgyőrben élők 54 százaléka, az Avason élők 45,5 százaléka látja úgy, hogy a város, az állam nem segít a munkakeresésben. A Pearson féle Khi-négyzet értéke 10 százalékos szignifikancia szintet ér el, amely a társadalomtudományokban, a primer adatfelvételek esetén értékelhető eredménynek számít. Ennek alapján szignifikáns összefüggést tudok megállapítani (melléklet 87. táblázat és 17. ábra).

Összefüggés van a fenti állítással kapcsolatos vélekedés és a jelenlegi munkaerőpiaci státusz között is.



37. ábra: Munkaerőpiaci megítélés Likert skála alapján II.

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

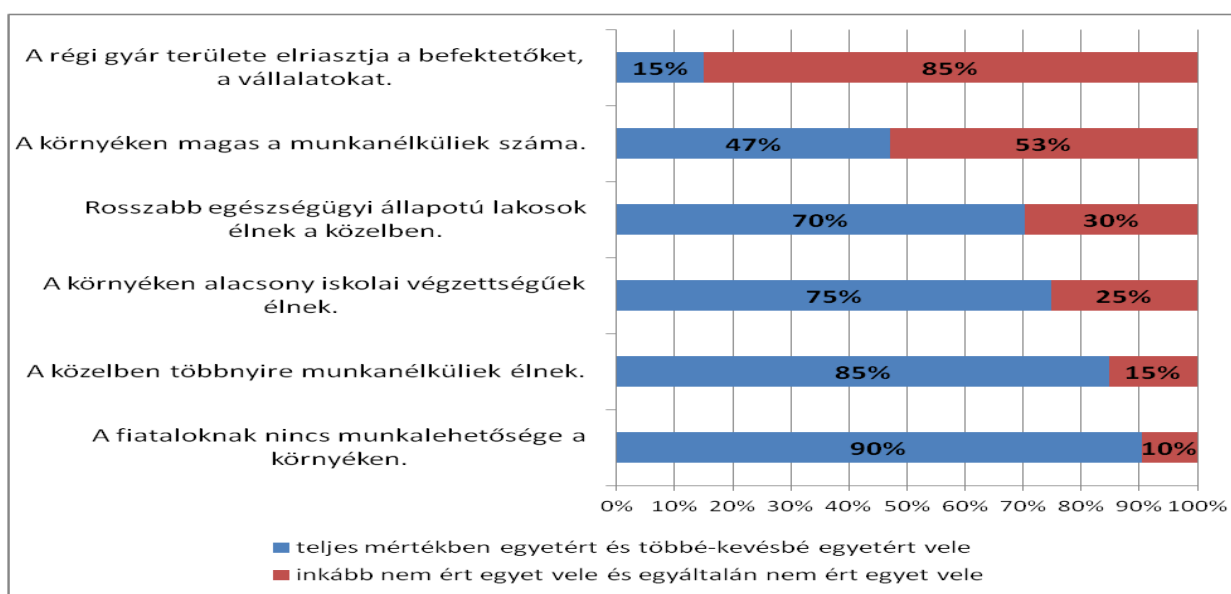
A saját bevallásuk alapján a munkanélküliek 22,2 százaléka 'többé-kevésbé egyetért' azzal, hogy az állam, a város segíti őt a munkahelykeresésben, míg a munkával rendelkezőknél ez az arány 8,9 százalék. Az állami szerepvállaláshoz való negatív viszonyulás dominánsabb a munkával rendelkezők körében, amely eredmény alátámasztja hipotézisemet, a munkával rendelkezők féltik állásukat, mert nem látják reálisnak, hogy a foglalkoztatáspolitikai segítené őket az új munkahely megtalálásában. A munkával rendelkezők 87,8 százaléka egyáltalán vagy inkább nem ért egyet az állami szerepvállalásra vonatkozó állítással, míg a munkanélküliek esetében ez az arány 76,9 százalék. A tanulói, hallgatói státuszban lévők 90,4 százaléka hasonló állásponton van, ez a vélekedés hatással lehet arra, hogy tanulmányaik befejezése után Miskolc munkaerőpiacára mint álláskeresők lépjenek be. A környék jelen állapotában vonzó a befektetőknek, az új vállalatoknak (10.7-es) állítást 262 fő értékelte. A válaszoknál a pozitív és a negatív megítélések aránya közel azonos. A keresztábra vizsgálatánál a korrigált standardizált reziduum értéke az „Egyáltalán nem ért egyet” kérdés esetében vesz fel 2-nél nagyobb értéket, az avasi lakosok látják kevésbé vonzóknak a környéket. A Diósgyőr-Vasgyárban élőknel „Teljes mértékben egyetért” mondat esetében pozitív irányú a kapcsolat, amely nem éri el a 2-es értéket, 1,4. A Pearson féle Kétszámú négyzet, amely a két változó közötti összefüggésre utal, 6,4 százalékos szignifikancia szint mellett, 7,259-es értéket vesz fel. Ez nem haladja meg az elvártat. A 6,4 százalékos szignifikancia kicsivel nagyobb, mint 5 százalék. Primer kutatás esetében ez elfogadható hibahatár, azaz van összefüggés a két változó között. A lambda, a Goodman és Kruskal-féle tau illetve a bizonytalansági együttható szimmetrikus mutatók, amelyek a becslés hibavalószínűségének csökkenését jelzik. A lambda 7,8 százalékos szignifikancia szint mellett a lakóhely, mint függő változó becslésében a befektetői érdeklődés megítélését 10,6 százalékkal javítja. A Goodman és Kruskal tau esetében 28 százalékkal javítja a befektetői érdeklődés megítélését a lakóhelyre adott becslési hibát, a bizonytalansági együtthatónál 20 százalékos értéket kapok. A 43. táblázat foglalja össze az eredményeket.

43. táblázat: Az értékelt állítások a városrészek közötti szignifikáns eltérések szerint

	Állítás	Megállapítás	Városrészek között szignifikáns eltérés kimutatható
10.3	A közelben többnyire munkanélküliek élnek.	Diósgyőr-Vasgyárban élők rosszabbul látják a környezetükben élők munkaerőpiaci helyzetét, mint az Avason élők.	Igen
10.4	Roszbabb egészségügyi állapotú lakosok élnek a közelben.	Diósgyőr-Vasgyárban élők rosszabbul látják a lakosok egészségügyi állapotát, mint az Avason élők.	Igen
10.7	Az állam, a város sokat segít a környéken élőknek a munkahelykeresésben.	Diósgyőr-Vasgyárban élők elégedetlenebbek a munkahelykeresésben nyújtott állami segítségnyújtással, mint az Avason élők.	Igen
10.8	A környék jelen állapotában vonzó a befektetőknek, az új vállalatoknak.	Diósgyőr-Vasgyárban élők jobbnak értékelik a város tőkevonzó képességét.	Igen

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A régi gyár területe elriasztja a befektetőket. Az Avason élők pozitívabbnak látják a gyár befektetőkre gyakorolt hatását, azaz vonzó gazdasági környezetnek ítélik meg a területet. Az állítással egyet nem értőknél a korrigált standardizált reziduum értéke meghaladja a 2-es szintet, azaz van szignifikáns kapcsolat az Avason élők véleménye és az egyet nem értés között. Szignifikáns az összefüggés a Khi-négyzet alapján, amely 6,4 százalékos szignifikancia szint mellett az elvárt érték alatti, 7,295. Diósgyőr-Vasgyárban élők 63,4 százaléka 'Teljes mértékben egyet ért' az állítással (melléklet 83. táblázat). A környéken magas a munkanélküliek száma (10.9-es) állításnál a korrigált standardizált reziduum nem mutat összefüggést a lakóhely és a munkanélküliek számának megítélése között (melléklet 77. táblázat).



38. ábra: Munkaerőpiaci depressziós állítások

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

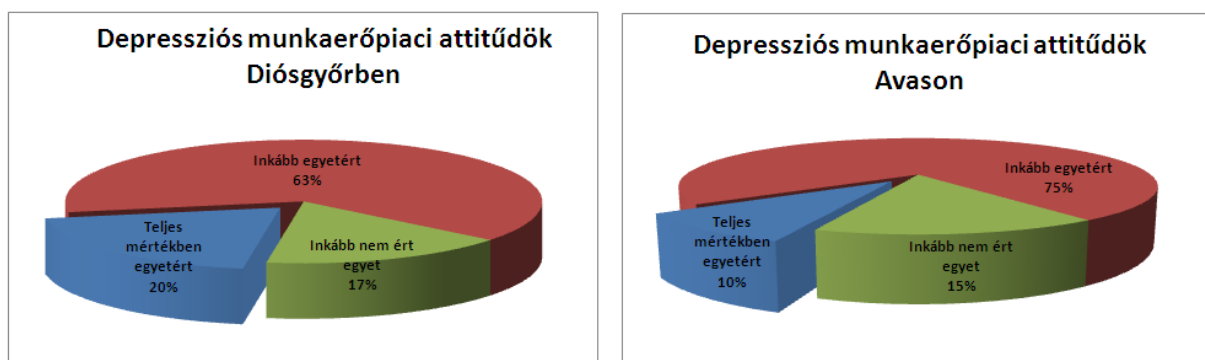
A két városrészben átlagolom a munkaerőpiaci depresszióval kapcsolatos hat változó értékét, hogy megállapítsam a munkaerőpiac megítélésének különbségét:

- A fiataloknak nincs munkalehetősége a környéken (10.1).
- A környéken alacsony iskolai végzettségűek élnek (10.2).
- A közelben többnyire munkanélküliek élnek (10.3).
- Rosszabb egészségügyi állapotú lakosok élnek a közelben (10.4).
- A környéken magas a munkanélküliek száma (10.5).
- A régi gyár területe elriasztja a befektetőket, a vállalatokat (10.9).

Diósgyőr-Vasgyárban a megkérdezettek közel 20 százaléka kilátástalannak ítéli meg a munkaerőpiacot. Az Avas városrészben a hasonlóan vélekedők aránya ennek fele, 10 százalék (lásd 39. ábra). A keresztábra elemzés a két városrész között szignifikáns különbséget mutat. Diósgyőr-Vasgyárban szignifikánsan nagyobb arányban gondolják úgy, hogy a munkaerőpiaci kilátások nem megfelelőek, mind a kínálati, mind a keresleti oldalt illetően. A további három állítás értékelését is átlagolom, amelyeket bizakodásra okot adó változóknak tekintek:

- A környéken várhatóak új beruházások és az új munkahelyeket jelent (10.6).
- Az állam, a város sokat segít a környéken élőknek a munkahelykeresésben (10.7).
- A környék jelen állapotában vonzó a befektetőknek az új vállalatoknak (10.8).

A keresztábra elemzés szignifikáns eltérést ad a két városrész között, az Avas városrészben bizakodóbbak a jövőt, a munkaerőpiacot illetően.



39. ábra: Depressziós munkaerőpiaci attitűdök Diósgyőr-Vasgyárban és az Avas városrészben

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A változók csoportosítására, a különböző munkaerőpiaci attitűddel rendelkező csoportok elkülönítésére faktorelemzést végzek. Az adatok alkalmasságának vizsgálata során, mind a korrelációs értékek, mind az anti-image mátrix alapján a változók alkalmasak a faktorelemzésre. Ugyanezen megállapításra jutok a Bartlett-teszt illetve a Kaiser-Meyer-Olkin kritériumok alapján is. A faktorok számának meghatározása során a Kaiser kritérium és a varianciarányad módszerek alapján három faktor használatát vélem célszerűnek, amelyet a Scree-teszt is alátámaszt. A faktorextrakciós módszerek közül a főkomponens elemzést választom, a változók redukciójára is törekszem. Az ortogonális rotáció után a következő faktorsúllyal rendelkező eredményt kapom, amely alapján három teljesen elkülönülő faktorcsoporthoz különböztetek meg. A faktorsúlyokat szignifikánsnak tekintem, ha 250-es mintaelemszám felett meghaladja a 0,35 elvárt értéket. Az adatfeldolgozás következő lépéseként faktoranalízist végzek (Kaiser-normalizáció, varimax rotáció) a teljes illetve a két városrész esetében, majd a faktorváltozókra alapozva klaszteranalízissel csoportosítom a

szegmenseket (k-közép módszer, euklideszi távolságfüggvény). Három szegmensenet különítel el a teljes minta és a két városrész esetében (melléklet 20. ábra és 91. táblázat).

Diósgyőrben a faktorok rendre 30,33 százalékkal, 19,02 százalékkal és 11,16 százalékkal magyarázzák a változók varianciáját, összesen 60,52 százalék, amely magas. Az Avas esetében a faktorok rendre 28,18 százalékkal, 18,47 százalékkal és 14,19 százalékkal magyarázzák a változók varianciáját, összesen 60,84 százalék, ami szintén magas. A faktorstruktúrát a 44. táblázat mutatja. Az egyes faktorcsoportba tartozó változókat külön-külön karika jelöli.

Az első faktorba a teljes mintánál a depressziós munkaerőpiaci állítások kerülnek (közelben többnyire munkanélküliek élnek, környéken magas a munkanélküliek száma, környéken alacsony iskolai végzettségűek élnek, rosszabb egészségügyi állapotú lakosok élnek a közelben, a fiataloknak nincs munkalehetősége a környéken).

A második faktorcsoportba az optimista állítások (a környéken várhatóak új beruházások és az új munkahelyeket jelent, az állam, a város sokat segít a környéken élőknek a munkahelykeresésben, a környék jelen állapotában vonzó a befektetőknek, az új vállalatoknak) kerülnek.

A harmadik faktorcsoport a régi gyár területe elriasztó hatását tartalmazza, és ennek a faktornak a súlya jóval kisebb, mint az előző két faktoré.

44. táblázat: Munkaerőpiaci attitűdváltozók faktoranalízise rotált faktorsúly mátrix alapján

		Komponensek		
		1	2	3
1.	Környéken magas a munkanélküliek száma.	0,739	-0,165	-0,033
2.	A környéken többnyire alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők élnek.	0,730	0,077	0,024
3.	A közelben többnyire munkanélküliek élnek.	0,705	0,102	0,412
4.	A környéken a fiataloknak nincs munkalehetősége.	0,611	-0,289	0,041
5.	A környéken várhatóak új beruházások, és az új munkahelyeket jelent.	-0,013	0,800	0,082
6.	Az állam, a város sokat segít a környéken élőknek a munkahelykeresésben.	-0,042	0,788	0,002
7.	A környék jelen állapotában vonzó a befektetőknek, az új vállalatoknak.	-0,122	0,753	-0,172
8.	A régi gyár területe elriasztja a befektetőket, a vállalatokat.	-0,089	-0,107	0,857
9.	A közelben rosszabb egészségügyi állapotú lakosok élnek.	0,440	0,046	0,618

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A két városrész adataira külön-külön végrehajtott faktoranalízis eltérő faktorstruktúrát eredményez. A változás abban van, hogy Diósgyőr-Vasgyárban a munkaerőpiac megítélése negatívabb, a depressziósabb látásmód magasabb faktorcsoportba tartozik, amelyben a

legerősebb változó az, hogy a közelben munkanélküliek élnek. A csoportba tartozó öt állítás közül a második meghatározó kijelentés, hogy a környéken magas a munkanélküliek száma.

A depressziós faktorcsoportot ebben a városrészben öt állítás határozza meg. A teljes mintától, illetve a másik városrésztől eltérően a depressziós faktorcsoportba tartozik, hogy a közelben rosszabb egészségügyi állapotú lakosok élnek. A depressziósabb látásmódba illeszthető, hogy a környéken élők egészségi állapotát rossznak ítélik meg a megkérdezettek.

Az Avason a depressziós, munkaerőpiacra kapcsolatos vélekedések „lecsúsztak” egy kevésbé súlyos faktorcsoportba. Az egészségi állapot megítélése még lejjebb került a harmadik, realista, semleges faktorcsoportba. Az első faktorcsoportba tartozó három állítás a jövőben bizakodóbb látásmódra utal: a környék jelen állapotában vonzó a befektetőknek, az új vállalatoknak; az állam, a város sokat segít a környéken élőknek a munkahelykeresésben; a környéken várható új beruházások, amelyek új munkahelyeket jelentenek.

Hipotézisemnek megfelelően a diósgyőr-vasgyári lakosoknál az első faktorba a munkaerőpiac negatív, depressziós megítélése került, míg az Avas városrészben az optimista hozzáállás jellemző. A Diósgyőr-Vasgyárban a megkérdezettek közül több mint 130 fő rosszabbnak ítéli meg a munkaerőpiaci helyzetet, mint az Avason megkérdezett 120 fő.

45. táblázat: Rotált faktorsúly mátrixok Diósgyőr-Vasgyárban és az Avason

DIÓSGYŐR-VASGYÁR				AVAS			
	Komponens				Komponens		
	1	2	3		1	2	3
A közelben többnyire munkanélküliek élnek.	,840	,157	,168	A környék jelen állapotában vonzó a befektetőknek, az új vállalatoknak.	,793	-,002	-,147
A környéken magas a munkanélküliek száma.	,756	-,180	-,105	Az állam, a város sokat segít a környéken élőknek a munkahelykeresésben.	,793	-,096	-,103
A környéken alacsony iskolai végzettségűek élnek.	,623	-,035	,155	A környéken várható új beruházások, és az új munkahelyeket jelent.	,778	-,114	,189
A közelben rosszabb egészségügyi állapotú lakosok élnek.	,600	-,045	,423	A környéken alacsony iskolai végzettségűek élnek.	,110	,767	,003
A környéken a fiataloknak nincs munkalehetősége.	,534	-,364	-,186	A környéken magas a munkanélküliek száma.	-,276	,661	-,058
A környéken várhatóak új beruházások, és az új munkahelyeket jelent.	,088	,813	-,180	A közelben többnyire munkanélküliek élnek.	-,010	,608	,517
Az állam, a város sokat segít a környéken élőknek a munkahelykeresésben.	-,009	,773	,156	A környéken a fiataloknak nincs munkalehetősége	-,414	,529	,101
A környék jelen állapotában vonzó a befektetőknek, az új vállalatoknak.	-,306	,667	-,115	A közelben rosszabb egészségügyi állapotú lakosok élnek.	,101	,263	,737
A régi gyár területe elriasztja a befektetőket, a vállalatokat.	,090	-,058	,883	A régi gyár területe elriasztja a befektetőket, a vállalatokat.	-,240	-,310	,725

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A faktoranalízis eredményét felhasználva klaszteranalízist (k-közép módszer, euklideszi távolságfüggvény) végzek. Az egyes csoportokat a klaszterközéppontok segítségével jellemzem. A teljes minta két klasztercsoportba sorolható, az elsőbe 174 fő tartozik. Ebben a csoportban magas a depressziós változók értéke, közepes az optimista beállítódás, alacsony a realista látásmód. A másodikba 89 fő tartozik, alacsony depressziós és realista változók mellett magas az optimista változók értéke. A 46. táblázat foglalja össze az eredményeket. Klaszteranalízis eredménye alapján vizsgálom meg a következő alfejezetben a szülőknél a migrációra, a mobilitásra való ösztönzést.

46. táblázat: Klaszteranalízis eredménye

Végleges klaszterközéppontok			Az egyes klasztercsoportokba tartozók száma		
	1	2	Klaszter	1	174
Depressziós	0,50332	-0,98402		2	89
Optimista	-0,20133	0,39362	Érvényes	263	
Realista	0,17486	-0,34186	Hiányzó	0	

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

3.5.4. A második generációs migrációs nyomás

A valós vagy vélt munkaerőpiaci nehézségek nem csak a közvetlen tapasztaláson, de a szülőkön keresztül is hatnak a fiatalokra. Második generációs migrációs nyomás alatt azt értem, hogy a szülők a következő generációt elvándorlásra biztatják, miközben ők maguk tulajdonképpen helyben maradnak.

A második generációs migrációs nyomás méréséhez a kérdőívből a 7-es, a 8-as, a 46-os és a 47-es kérdéseket használom fel. A migrációval kapcsolatban állítom:

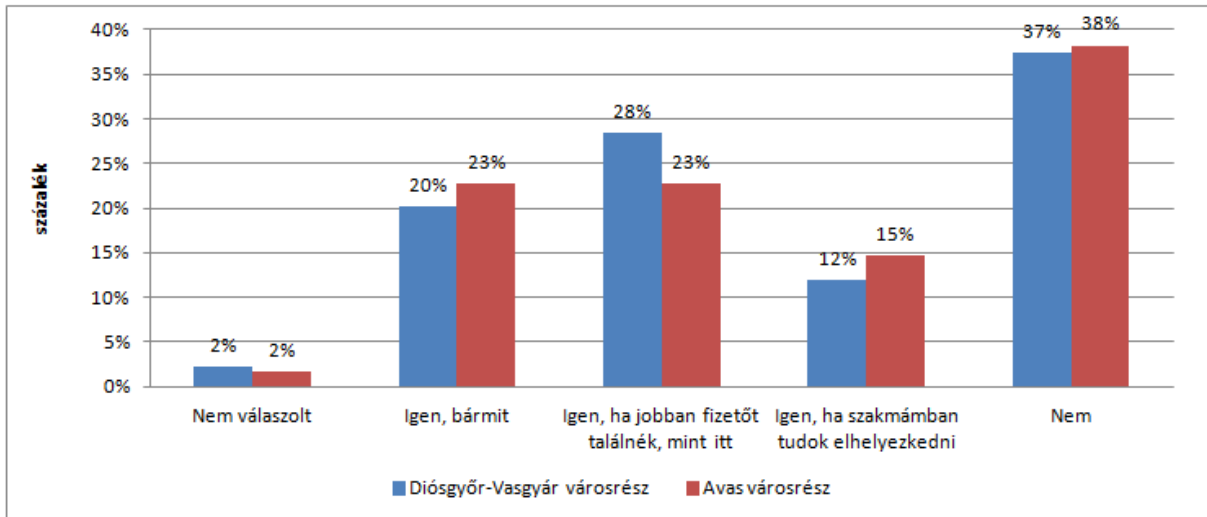
- A migrációs tapasztalat hatással van a gyerekeknek adott tanácsra, illetve a fiatalabb generáció elvándorlására is.
- Migrációs tapasztalattal kevesen rendelkeznek, ellenben a migrációs háló a fiatalabb korosztályban erősödést mutat.
- A munkaerőpiacot depressziósan érzékelő szülők ösztönzik gyermekeiket az elvándorlásra.

A felmérésem szerint Miskolcon a megkérdezettek 9,5 százaléka vállalt már külföldön munkát. Végzettség alapján 52 százaléuk középfokú, 16 százaléuk felsőfokú, 32 százaléuk alacsony végzettséggel rendelkezik. A tipikus külföldi munkavállalási tapasztalattal rendelkező személy férfi, 25-34 év közötti. A külföldi munkavállalási tapasztalattal rendelkezők 24 százaléka nő. A nemek eltérő arányát a nemek esetében különböző remigrációs stratégiák is alakítják. A külföldi munkavállalással rendelkező 45-54 év közöttiek 75 százaléka tanácsolja gyermekének, hogy külföldön tanuljon tovább, 87,5 százaléuk nem ajánlja gyermekének, hogy azonos foglalkozást válasszon és azt tanácsolja, külföldön keressen munkát. A külföldi munkavállalási tapasztalat mellett megvizsgálom a migrációs potenciált is. A 8-as kérdés vonatkozik a migrációs hajlandóságra.

Vállalna-e Ön munkát külföldön, ha lenne rá lehetősége?

- Igen, bármit
- Igen, ha jobban fizetőt találnék, mint itt
- Igen, ha szakmámban tudok elhelyezkedni
- Nem
-

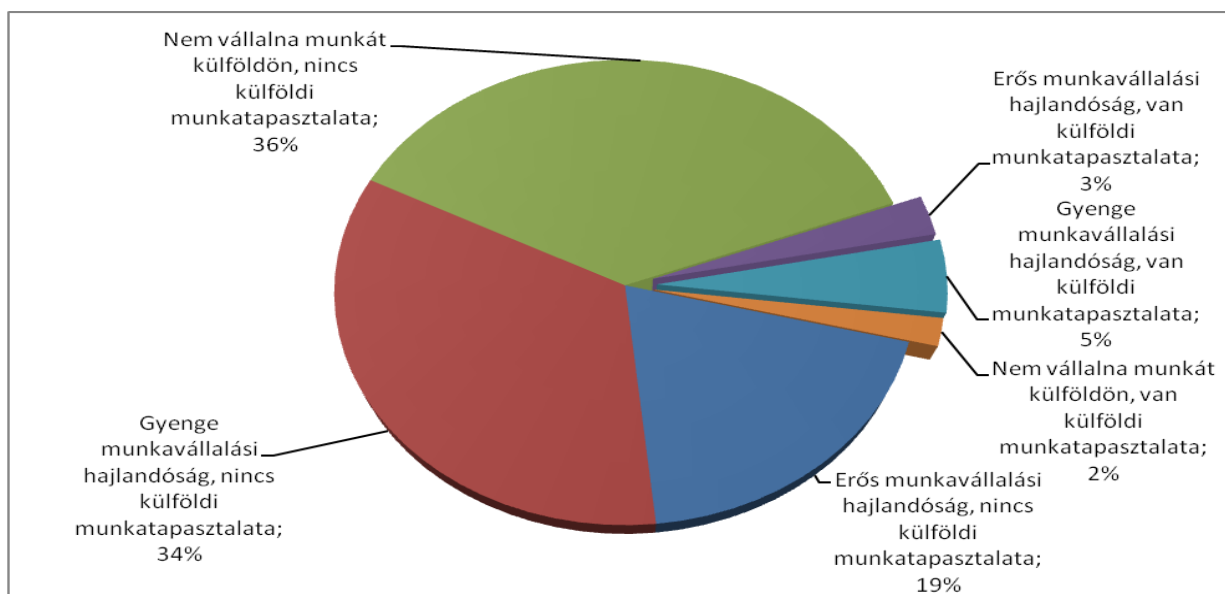
A migrációs potenciál magasabb munkavállalási hajlandóságot mutat a megvalósulónál. A migrációs potenciál vizsgálatokor a teljes minta 38 százaléka volt elutasító a külföldi munkavállalás lehetőségével, 62 százalék valamilyen kikötéssel támogatja azt (erős és gyenge külföldi munkavállalási hajlandóság). Bármilyen külföldi munkát elvállalna 22 százalék, míg 26 százalék állna munkába az országhatáron túl, ha jobban megfizetnék és 14 százalék pedig ragaszkodik szakmájához külföldön is.



40. ábra: Külföldi munkavállalási hajlandóság

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

Kimutatható, hogy a Diósgyőrben élők számára külföldi munkavállalás során lényeges, hogy jobban fizető állást találjanak a jelenleginél. A diósgyőriek az Avason élőkhöz képest nem értékelik a szakmájukat piacképesnek külföldön. Diósgyőrben a megkérdezett 139 fő 27,3 százaléka magasabb bérezésért vállalna külföldön munkát, 11,5 százalékuk szakmájában helyezkedne el.



41. ábra: Külföldi munkavállalási tapasztalat és hajlandóság

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A migrációs burok szorosságát jelöli, hogy a megkérdezettek közül 202 fő rendelkezik külföldön dolgozó ismerőssel. Mindkét nem esetében 70 százalék feletti azok aránya, akik rendelkeznek külföldi migrációs hálóval. A háló szorosságát az ismeretség foka alapján kell megítélni. A minta alapján a megkérdezettek 26,6 százalékának rokona, 30,2 százalékának barátja, 37,6 százalékának ismerőse, 3,4 százalékának volt szomszédja. A 25-34 év közöttiek 85,3 százaléka ismer olyan személyt, aki külföldön dolgozik, aki 42,6 százalékuknak a barátja. A megkérdezettek közül 10,7 százalék igennel válaszolt arra a kérdésre, hogy ismer munkaközvetítő céget.

Önmagában az az eredmény nem meglepő, hogy a kor meghatározza a migrációs hajlandóságot, miszerint a fiatalabb korosztály szívesebben vesz részt a migrációban, mint az idősebb. Igaz ez a megállapítás a megkérdezettek esetében is, a 25-34 éveseknél (a korrigált standardizált reziduum értéke esetükben az „igen, bármit” válasznál: 2,1, az „igen, szakmában” válasznál: 2,3, a „nem” válasz esetében: -4,6, amelyek abszolút értéke meghaladja a 2-t, azaz a kor meghatározza a migrációs potenciált). Érdekes, hogy a 35-44 éves korosztály nem lelkesedik a külföldi munkavállalásért annak ellenére, hogy ennek a korosztálynak még lenne esélye bekapcsolódni a külföldi munkavállalásba. Az idősebb korosztály elutasítja a migrációs lehetőséget. Az 55-64 éves korosztálynál az elutasítás nagyon erős, a korrigált reziduum értéke: 5,8.

47. táblázat: A külföldi munkavállalási hajlandóság és az életkor keresztábrája

		Életkor				Összesen
		25-34 év	35-44 év	45-54 év	55-64 év	
'nem válaszolt'	Életkoron belül	1,5%	1,5%	3,3%	1,5%	1,9%
	Korrigált reziduum	-0,3	-0,3	0,9	-0,3	
'igen, bármit'	Életkoron belül	30,9%	23,1%	19,7%	13,2%	21,8%
	Korrigált reziduum	2,1	0,3	-0,5	-2,0	
'igen, jobban fizetőt'	Életkoron belül	32,4%	29,2%	31,1%	10,3%	25,6%
	Korrigált reziduum	1,5	0,8	1,1	-3,4	
'igen, a szakmában'	Életkoron belül	20,6%	15,4%	6,6%	7,4%	12,6%
	Korrigált reziduum	2,3	0,8	-1,6	-1,5	
'nem'	Életkoron belül	14,7%	30,8%	39,3%	67,6%	38,2%
	Korrigált reziduum	-4,6	-1,4	0,2	5,8	

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A második generációs migrációs nyomás kimutatásához varianciaanalízist végzek, hogy a munkaerőpiaci beállítódás és egyéb tényezők mennyire befolyásolják a szülők tanácsait. A 7-es kérdés „ii” alkérdése vonatkozik a szülők gyermekeiknek adott továbbtanulási javaslatára.

A barnamező közelében élők és a depressziós látásmóddal rendelkező szülők nagyobb arányban ösztönzik elvándorlásra a következő generációt. Az elvándorlás egyik mércéje a felsőfokú tanulmányok folytatása más városban, illetve külföldön.

Van Önnek gyermeke?

a. nem

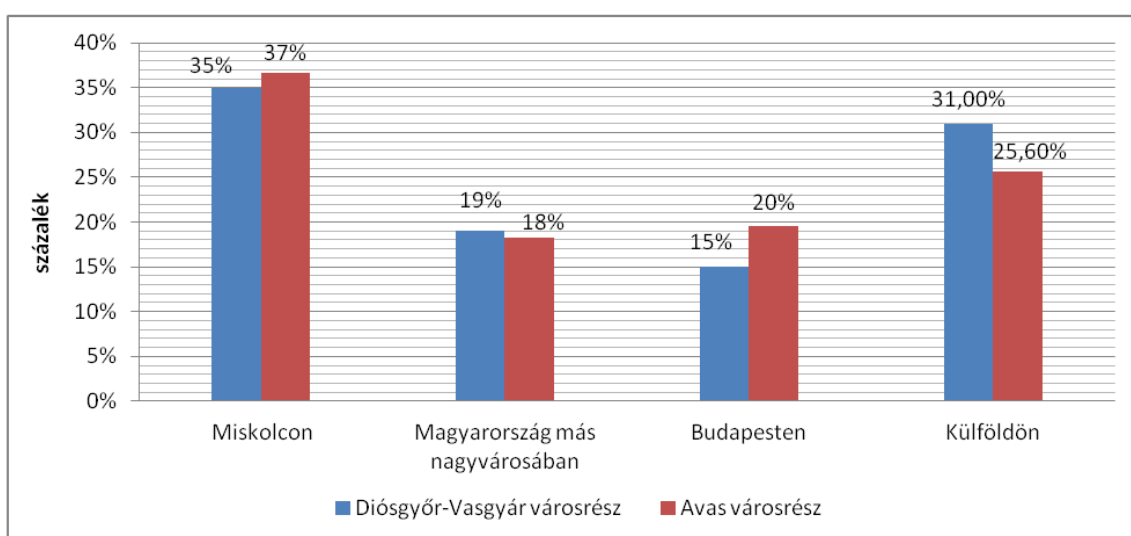
b. ha igen,

i. Mit tanácsol gyermekének, hol tanuljon tovább?

1. Miskolcon
2. Magyarország más nagyvárosában
3. Budapesten
4. külföldön

A gyermekes szülők Diósgyőrben magasabb arányban javasolják gyerekeiknek hazai nagyvárosban (nem Miskolcon) illetve külföldön a továbbtanulást.

Az Avason élők Miskolcon vagy Budapesten látják a legjobb lehetőséget gyermekeik számára a továbbtanulásra.³²



42. ábra: Továbbtanulási tanács

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

Megvizsgálom a munkaerőpiaci attitűd alapján meghatározott depressziós és optimista klasztercsoportokat a továbbtanulási tanácsok függvényében. Az első klasztercsoportba tartozók közül 31,2 százalék küldené külföldre továbbtanulni gyermekét. Azon szülők, akik a külföldi továbbtanulást tanácsolják 76,5 százalékban az első klasztercsoportba tartoznak. A második klasztercsoportba tartozók, akik optimista szemléletűek, továbbtanulás szempontjából Budapestet illetve Magyarországot más nagyvárosait preferálják (melléklet 93. táblázat).

48. táblázat: Továbbtanulási tanács munkaerőpiaci szemlélet alapján

Továbbtanulással kapcsolatos szülői tanács	Depressziós klaszter	Optimista klaszter
Külföldön	76,5%	23,5%

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

³² A Khi-négyzet értéke alapján a nullhipotézis nem vehető el, nem tudunk a változók között szignifikáns összefüggést kimutatni.

Az eredmények szignifikáns eltérést mutatnak, vagyis a klasztercsoportba való tartozás meghatározza, hogy gyermekeiknek mit tanácsolnak, hol tanuljanak tovább. A 7-es pont „iv” alkérdése a gyerekek letelepedési javaslatára kérdez rá.

Mit tanácsol gyermekének, hol telepedjen le?

- ahol folyik ipari termelés, gyárak közelében
- mezőgazdasági területen, gyáraktól messze
- zöldövezetben, természetvédelmi területen, várostól messze
- nagyvárosban, ahol az ipar nem jelentős

A szülők szerepe több mint információs forrás, igyekeznek gyermekeik döntéseire hatással lenni. A teljes mintán belül arra a kérdésre, hogy „Mit tanácsol gyermekének, hol telepedjen le?”

180 fő válaszolt. A válaszadók 53,6 százaléka olyan nagyvárosba költözést javasol gyermekének, ahol nem jelentős az ipari termelés, 30,9 százaléka a zöldövezeti lakókörnyezetet, és 10 százalék alatt marad azok aránya, akik olyan települést ajánlanak, ahol folyik ipari termelés.

A szülők gyermekeik migrációjával kapcsolatos magatartását alapvetően meghatározzák saját külföldi munkavállalási tapasztalataik, munkaerőpiaci (depressziós vagy optimista) attitűdjük, ezzel szoros összefüggésben iskolai végzettségük és lakóhelyük ipari területüktől való távolsága.

A letelepedés helyének megválasztására irányuló tanácsadásban a Diósgyőrben élők tanácsát befolyásolja az ipari múlthoz való viszonyulás, így nagyobb arányban (55 százalékban) tanácsolják az elköltözést olyan területre, ahol az ipar nem jelentős. A diósgyőriek 7-7 százaléka tanácsolja a letelepedést gyermekének gyárak közelében, illetve mezőgazdasági területen, gyáraktól messze. A megkérdezettek egyharmada a zöldövezeti letelepedést ajánlja gyermekének.

Az avasiak 12,3 százaléka preferálja az ipari termelés közelében való „családalapítást”. A korrigált reziduum értéke 1,2, amely elmarad a szignifikáns 2-es értéktől. Az ebben a városrészben élők 4,9 százaléka tanácsolja a letelepedést gyermekének mezőgazdasági területen, gyáraktól messze. Az avasiak közül a megkérdezettek egyharmada is a zöldövezeti, természetvédelmi területre költözést ajánlja gyermekének.

A megkérdezettek iskolai végzettsége befolyásolja, hogy milyen tanáccsal látják el gyermeküket a jövőbeni lakóhelyet illetően. A korrigált reziduum értéke alapján szignifikáns az összefüggés, az egyetemi végzettséggel rendelkező szülők 29,4 százaléka nem tanácsolja a nagyvárosi letelepedést (a korrigált reziduum -2,1). 23,5 százalékuk arra biztatja a következő nemzedéket, hogy mezőgazdasági terület közelében keresse a boldogulását (a korrigált reziduum 3,2).

A mezőgazdasági területre való költözés mellett legtöbben érvelők egyetemi végezettséggel rendelkeznek, ez 36,4 százalék. Az Észak-magyarországi régióban alacsony a mezőgazdasági foglalkoztatás.

Ez a tanács tükrözi azon családottságot, amely a régi ipari területen való érvényesüléshez kötődik.

49. táblázat: Letelepédesi tanács lakóhely szerint

		Lakóhely		Összesen
		Diósgyőr-Vasgyár városrész	Avas városrész	
Ahol folyik ipari termelés, gyárak közelében	Letelepédesi tanács	41,2%	58,8%	100%
	Lakóhely	7,0%	12,3%	9,4%
	Korrigált reziduum	-1,2	1,2	
Mezőgazdasági területen, gyáraktól messze	Letelepédesi tanács	63,6%	36,4%	100%
	Lakóhely	7,0%	4,9%	6,1%
	Korrigált reziduum	0,6	-0,6	
Zöldövezetben, természetvédelmi területen, várostól messze	Letelepédesi tanács	55,4%	44,6%	100%
	Lakóhely	31,0%	30,9%	30,9%
	Korrigált reziduum	0	0	
Nagyvárosban, ahol az ipar nem jelentős	Letelepédesi tanács	56,7%	43,3%	100%
	Lakóhely	55,0%	51,9%	53,6%
	Korrigált reziduum	0,4	-0,4	
Összesen	Letelepédesi tanács	55,2%	44,8%	100%
	Lakóhely	100%	100%	100%

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

Érettségi bizonyítvánnyal rendelkező szülők 78,6 százaléka olyan nagyvárosba való költözést tanácsol, ahol az ipar nem jelentős (a korrigált reziduum 2,0). Az érettségi mellett szakmával rendelkező szülők 45,7 százaléka zöldövezetbe, természetvédelmi területre való költözés mellett érvel (a korrigált reziduum 2,5). A megkérdezettek iskolai végzettsége befolyásolja, hogy milyen tanáccsal látják el gyermeküket a jövőbeni lakóhelyet illetően. A korrigált reziduum értéke alapján szignifikáns az összefüggés, az egyetemi végzettséggel rendelkező szülők 29,4 százaléka nem tanácsolja a nagyvárosi letelepedést (a korrigált reziduum -2,1). 23,5 százalékuk arra biztatja a következő nemzedéket, hogy mezőgazdasági terület közelében keresse a boldogulását (a korrigált reziduum 3,2).

A mezőgazdasági területre való költözés mellett legtöbben érvelők egyetemi végzettséggel rendelkeznek, 36,4 százalék. Az Észak-magyarországi régióban alacsony a mezőgazdasági foglalkoztatás.

Ez a tanács tükrözi azon csalódottságot, amely a régi ipari területen való érvényesüléshez kötődik. Az érettségi bizonyítvánnyal rendelkező szülők 78,6 százaléka olyan nagyvárosba való költözést tanácsol, ahol az ipar nem jelentős (a korrigált reziduum 2,0). Az érettségi mellett szakmával rendelkező szülők 45,7 százaléka zöldövezetbe, természetvédelmi területre való költözés mellett érvel (a korrigált reziduum 2,5). 66,7 százaléka a doktori fokozattal, 73,3 százaléka a technikai képzéssel, 61,7 százaléka a szakmunkás vizsgával rendelkezők közül támogatja a nagyvárosba való költözést.

50. táblázat: Az iskolai végzettség és a letelepedési tanács közötti kapcsolat

		Doktori fokozat	Egyetem	Főiskola	Tech- nikum	Érettségi	Érettségi és szakma	Szak- munkás	Általános iskola
Ahol folyik ipari termelés, gyárak, bányák közelében	Korrigált reziduum	-0,6	-0,5	0,1	0,5	-1,3	-0,8	0,9	1,0
Mezőgazdasági területeken, messze a gyáraktól	Korrigált reziduum	-0,4	3,2	-1,2	-1,0	0,2	-1,3	-0,6	1,9
Zöldövezetben, természetvédelmi területen, messze a várostól	Korrigált reziduum	0,1	1,0	0,4	-1,5	-1,4	2,5	-1,7	0,1
Nagyvárosban, ahol az ipar nem jelentős	Korrigált reziduum	0,5	-2,1	0,1	1,6	2,0	-1,3	1,3	-1,5

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

263 fő értékelte a fiatalok lehetőségeit a barnamezős terület közelében (46-os kérdés):

Fiatal generációk számára mennyire vonzó a helybenmaradás, a barnamezős terület közelében való elhelyezkedés alapján?

-5 -4 -3 -2 -1 0 1 2 3 4 5.

A válaszokat befolyásolta, hogy melyik városrészben él a megkérdezett személy, férfi vagy nő, van-e munkája, milyen az iskolai végzettsége. A válaszok megoszlását lakóhely szerint varianciaanalízis segítségével értékelem. Az átlagok alapján az Avas városrészben élők kicsivel jobbnak ítélték meg a fiatalok helyzetét, vonzóbbnak tartják a helyben maradást, a barnamezők közelében való elhelyezkedést. Grafikusan megjelenítve, eltérés van a két városrészben lakók véleménye között, lásd a varianciaanalízis eredményét az 51. táblázatban.

A két városrészben a vélemények átlaga szignifikánsan különbözik, 9 százalékos szignifikancia szinten. A 9 százalékos szint primer kutatások esetén elfogadható. A külső szórásnégyzet is alacsony.

51. táblázat: A fiatalok elhelyezkedéséről alkotott vélemények átlaga lakóhely szerint ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Szignifikancia
Between Groups	19,830	1	19,830	2,873	0,091
Within Groups	1801,501	261	6,902		
Total	1821,331	262			

Forrás: saját szerkesztés

A megkérdezettek véleménye szerint Diósgyőr városrészben a meglévő barnamező okán a fiatalok számára nem vonzóak a környékbeli munkahely lehetőségek. A szakirodalom

alapján tény, hogy a migrációban a nők nagyobb arányban vesznek részt, azaz nagyobb a hajlandóságuk a tartós lakóhely változtatásra.

Családon belül a nők, az anyák véleménye befolyásolja gyermekeik döntését. A nemek véleményét is varianciaanalízissel értékelem. Az adatok elemzésénél az átlagok közötti megoszlás alapján a nők rosszabb véleménnyel vannak a fiatalok számára kínálkozó elhelyezkedési lehetőségekről a barnamező közelében.

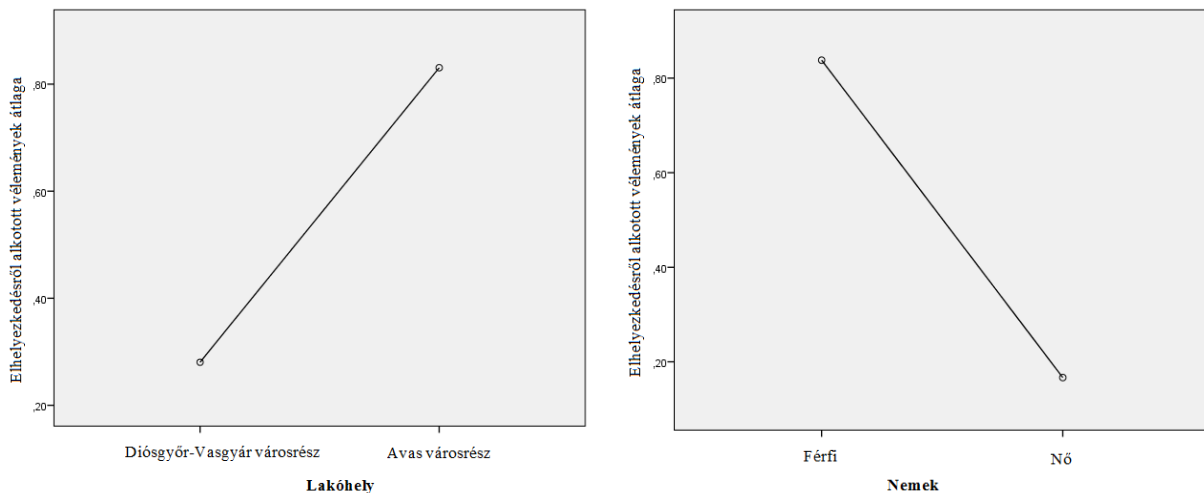
A véleményük növeli gyermekeik migrációban való részvételét. 4 százalékos szignifikancia szinten teljesül, hogy a két nem eltérően ítéli meg a barnamező közelében való elhelyezkedés lehetőségét.

52. táblázat: A fiatalok elhelyezkedési esélyeinek véleményezése nemek szerint
ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	29,314	1	29,314	4,268	0,040
Within Groups	1785,941	260	6,869		
Total	1815,256	261			

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

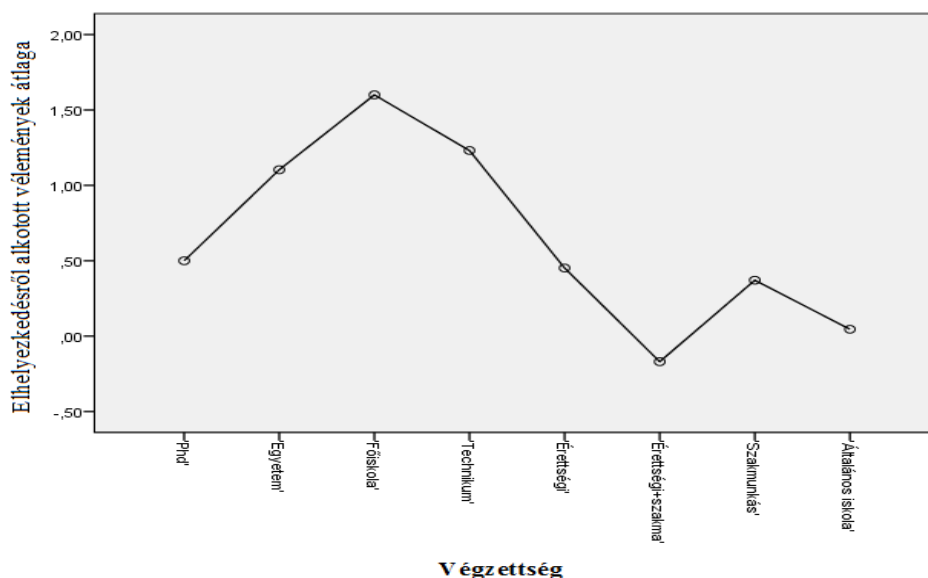
A kategória átlagok szignifikánsan különböznek egymástól, vagyis a nemek más-más módon hatnak az elhelyezkedési lehetőségek megítélésére. A lakóhely és a nem szerinti véleményt grafikusán is ábrázolom.



43. ábra: Az elhelyezkedésről alkotott vélemény lakóhely és nemek szerint

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

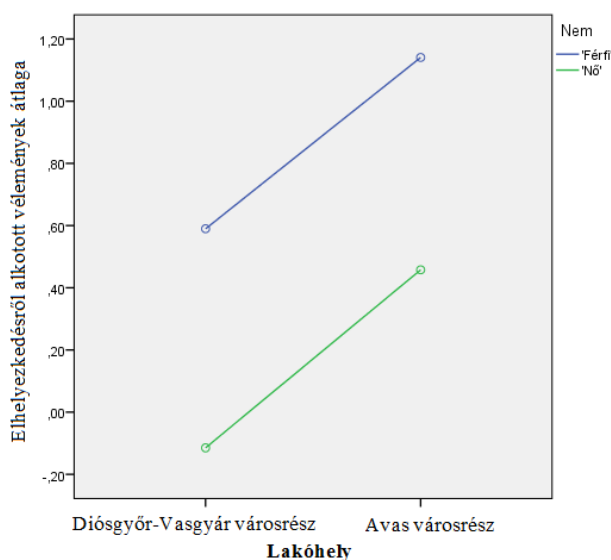
Az iskolai végzettség befolyásolja a fiatalok barnamező közelében való elhelyezkedését. Az egyetemi, főiskolai, technikai végzettséggel rendelkezők bizakodóbbak az alulhasznosított ipari terület közelében való munkábaállással, a doktori diplomások ettől eltérő véleményen vannak, az érettségivel és a szakmával is rendelkezők látják legrosszabbul a helyzetet.



44. ábra: A fiatalok elhelyezkedési esélyeinek véleményezése iskolai végzettség alapján

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

Többszörös varianciaanalízissel vizsgálom meg, hogy a lakóhely (Avas - 123 fő; Diósgyőr - 139 fő) és a nem, (férfi - 142 fő; nő - 120 fő) milyen hatással van az elhelyezkedési lehetőségekről alkotott véleményre. A fiatalok elhelyezkedését a Diósgyőrben élő nők rosszabbnak ítélik meg, mint az Avason lakó azonos neműek. A különbség a férfiaknál is fennáll, mindkét területen pozitívabbnak a megítélés, annak mértékében van különbség. Az eredmények alátámasztják, hogy van szignifikáns eltérés a nemek esetében. A lakóhely, a nem, illetve a kettő interakciója ugyanakkor nincs hatással a független változóra, azaz az elhelyezkedés megítélésére, a két egyenes párhuzamos egymással és a nemek szerepe a meghatározóbb.



45. ábra: A többszörös varianciaanalízis eredménye grafikusán megjelenítve

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

Az R^2 mutató alapján a független változó 27 százalékát magyarázza meg az általam vizsgált két faktor (a lakóhely és a nem). A primer kutatást követően a következő alfejezetben

dokumentum- és adatelemzést végzek a miskolci barnamezők komplex revitalizációjához kapcsolódóan.

3.6. Barnamezős revitalizáció hatása a miskolci munkaerőpiacra

A revitalizáció akkor sikeres, ha kiterjed a társadalmi-gazdasági szférára is, a környezeti helyreállítás mellett. A nemzetközi revitalizációs tapasztalatok alátámasztják, hogy a barnamezős területek közelében egyenrangú célnak kell tekinteni a területen élők bevonását, a humán erőforrás „helyreállítását”, a munkaerőpiacra való belépés elősegítését³³.

A hármaskör (környezeti – gazdasági – társadalmi) biztosítja azt, hogy a terület szennyezőanyag-mentesítése mellett, a tér új gazdasági funkciókkal is bővüljön (a lakóingatlanok felújítása, új gazdasági célokat szolgáló helyiségek kialakítása), és az ott élők társadalmi, munkaerőpiaci integrációja is előtérbe kerüljön. Az elméletre alapozva a 38. kérdésben véleményezték a terület közelében élők, illetve az avasi lakosok a barnamezős területek fejlesztését. A megkérdezettek 38 százaléka a területen maradt káros anyagok eltávolítását tartja a legfontosabbnak, 34 százalékuk a munkához jutást preferálja. A válaszadók 27,2 százaléka fontosnak ítéli meg az érintett területek környezetének helyreállítását. Legtöbben a harmadik helyre rangsorolják a lakóingatlanok felújítását, a legkevésbé fontosnak ítélik meg a cégek betelepítését. A lakóhely szerint a Diósgyőr-Vasgyárban élők közül kétszer annyian gondolják lényegesnek a barnamezők káros anyagtól való megtisztítását, mint az Avas lakótelepén élők. Ebben az esetben a korrigált reziduum értéke 1,2. A munkalehetőségek bővítését a jelenleg munkaviszonnyal nem rendelkezők és a hallgatói státuszban lévők is lényegesnek tartják, a korrigált reziduum értéke 2,1 és 1,9. Az életkor esetében a 25-34 év közötti korosztály nem tartja fontosnak a terület káros anyagtól való megtisztítását, a korrigált reziduum értéke 2,9. A cégek betelepülését támogatják, a korrigált reziduum értéke 2,0. A 53. táblázatban összesítem a százalékos eredményeket.

53. táblázat: A revitalizáció dimenzióinak értékelése

Értékelés	A területen maradt káros anyagok eltávolítása.	A terület környezetének helyreállítása.	A területre cégek betelepítése.	A terület környezetében lévő lakóingatlanok felújítása.	A terület környezetében élő emberek támogatása, munkához juttatása.
Legfontosabb	12,2 %	14,6 %	32,1 %	30,9 %	9,9 %
Fontos	13 %	21,8 %	19,5 %	29 %	16,8 %
Lényeges	14,9 %	21,1 %	20,2 %	23,7 %	20,6 %
Kevésbé fontos	21,8 %	27,2 %	19,5 %	13 %	18,3 %
Nem annyira fontos	38,2 %	15,3 %	8,8 %	3,4 %	34,4 %

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

³³ A periférikus térségek fejlesztése kapcsán G. Fekete (2009) is hangsúlyozza, hogy a fejlesztési beavatkozások rendhagyó, az okokra koncentrálnó technikái már nehezebben alkalmazhatók, csakis komplex, több tényező együttes és egymással összefüggő fejlesztésével lehet sikereket elérni.

A társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzést hátráltatja, hogy a projektek indikátorai alapján nem számszerűsíthető a társadalmi haszon létrejötte, mivel új munkahelyeket, illetve új tereket nem alakítanak ki. A költség-haszon elemzés során a hasznok és költségek számbavétele, számszerűsítése, és pénzben való kifejezése a cél. A szakirodalom szerint sikeres revitalizációs projektek érintik a közösségi terek megújítását, új lakóházak létrejöttét, számolnak a lakásokban történő változással.

A forintosított hasznok és költségek közgazdasági módszerekkel elemezhetők, értelmezhetők, összehasonlíthatók. Következtetéseket vonhatunk le arról, hogy a támogatások valóban hozzájárulnak-e a gazdasági és társadalmi szféra fejlődéséhez a területen. Az elvárt hasznokat céljaik alapján csoportosítom.

- Kármentesítés esetén (remediation) az elvárt haszon a szennyezés eltávolítására terjed ki.
- Környezeti helyreállítás (recultivation) esetén a barnamezős terület rendezésével bővül a célrendszer.
- A rehabilitáció (redevelopmet, renovate, refurbishment) alatt környezeti és gazdasági helyreállítást értendő, az elvárt haszon a környezeti helyreállítás után az örökölt gazdasági tevékenység fenntartására, továbbfolytatására koncentrál (útfüggőség). Ide soroljuk a stagnáló iparterületek fejlesztéseit is, amelyeken nem vagy alig történik érdemi változás (Kiss, 2010) illetve a fregmentált újrafelújításokat is.
- Vizsgálódásaim során előtérbe helyezem a revitalizáció fogalmát, amely esetén az elvárt haszon a gazdasági, társadalmi és környezeti nézőpontra is kiterjed, különösen egy adott iparterület és vonzáskörzetének újrahasznosítása kapcsán.

54. táblázat: Az önkormányzatok szintjén megjelenő hozamfajták megkülönböztetése a revitalizáció szempontjából

	A tevékenység eredményeképpen pénzben befolyt bevétel (ár, díj), iparüzési adó, járulékok. Nagyobb belső fogyasztás, ÁFA bevételek.	Előddlegesen a vállalatnál képződik, helyi önkormányzathoz, központi költségvetésbe kerül.
Gazdasági hozam	Pozitív externáliák - nő egy térségben a beköltöző vállalkozások száma, csökkennek a szállítási költségek és a szállítási idő, új szolgáltatások települnek a kiépült infrastruktúrára. Negatív externáliák - zaj, szennyezés, ingázás költségei.	Társadalmat, helyi önkormányzatot, államot érintő hozamok.
Társadalmi hozam	Közösségek erősödése, a munkahelyteremtés és –megtartás, a jóléti célkitűzések érvényesülése, az esélyegyenlőség javulása. Pozitív attitűdök a lakókörnyezethez. Társadalmi terek létrejötte.	
Környezeti haszon	Rendezett, szennyezéstől mentes környezet. Természetes lakó- és gazdasági környezet, biodiverzitás növekedése.	

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

Elemzem a projekt indikátorok alapján a Miskolcon megvalósult, illetve megvalósuló öt barnamezős „revitalizációs” projektet (lásd. 55. táblázat). Az összesítésből kiderül, hogy az öt projektből csupán egyben számoltak új munkahelyek létrejöttével, amely ellentétes a

nemzetközi példákkal.³⁴ A revitalizáció során a területek fenntartható fejlődési pályára állításához szükséges a munkaerőpiaci keresletnek a bővítése a barnamezők közelében. Három projekttervezet épített be a pályázatába eszközbeszerzést, amely túlmutat a környezeti rehabilitáción.

Az eszközbeszerzés arra utal, hogy újítani akarják a gépparkot, versenyképesebbé kívánják tenni a gazdasági tevékenységüket. A projektek prioritásai között új gazdasági funkció megtalálása nem szerepel. Miskolc esetében a barnamezős projektek kapcsán számításokat végeztem a gazdasági és társadalmi haszon létrejöttére (Hegyi-Kéri, 2013). Eredményeim alátámasztják, hogy a részletesen megvizsgált két beruházás nem térül meg, hosszút ávon nem tarthatók fenn.

A gazdasági és társadalmi haszon létrejöttére végeztek számításokat az Egyesült Államokban és Kanadában is, ahol arra jutottak, hogy a barnamezős területek revitalizációja 2,5 km-es körben emeli a lakóingatlanok értékét átlagosan 10 százalékkal és növeli a lakások után fizetendő különböző adók mértékét. A revitalizációra fordított összeg outputjaként új munkahelyek létrejöttét, új lakóházak, kereskedelmi területek megjelenését jegyzik.

A nemzetközi szakirodalomban elfogadott integrált, szinergiára törekvő szemlélet, azaz a környezeti-gazdasági-társadalmi aspektus figyelembe vétele eddig nem jellemezte a miskolci barnamezős fejlesztési politikát.

55. táblázat: 2007 és 2013 között Miskolcon támogatásban részesült barnamezős projektek

	Elhelyezkedés	Teljes ráfordítás (Ft)	Saját tőke (Ft)	Projekt időtartama (év)	Indikátorok		
1.	Miskolc	661 849 381	410 346 616	3	21 új munkahely	5 100 m ²	Eszközbeszerzés
2.	Miskolc	1 039 711 836	644 621 338	2	-	nincs adat	Eszközbeszerzés
3.	Miskolc	831 856 323	515 750 920	2	-	5 250 m ²	-
4.	Miskolc	1 585 342 683	808 524 768	3	-	5 760 m ²	-
5.	Miskolc	369 803 160	229 277 959	2	-	nincs adat	Eszközbeszerzés

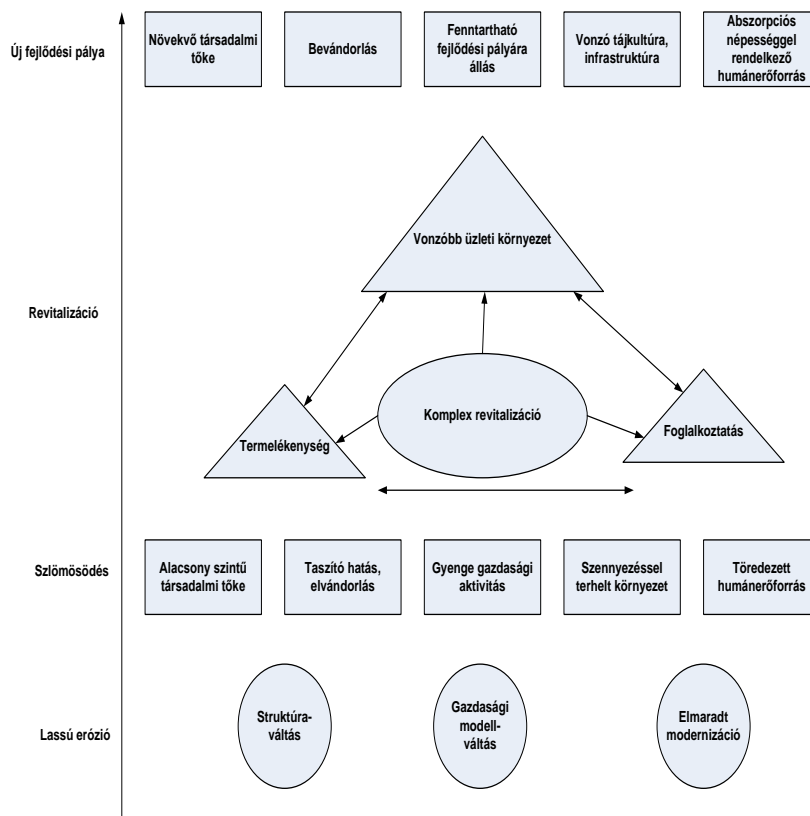
Forrás: NFÜ alapján, saját szerkesztés

Miskolc Város Helyi Esélyegyenlőségi Programja 2013-2018 című tanulmányban a nők, a fogyatékosok, a romák és az idősek mellett nem esik szó az ipari átalakulást megélt lakosság munkaerőpiaci helyzetének javításáról. A dokumentumban egyetlenegyszer sem szerepel a dezindustrializáció munkaerőpiaci következményeinek korrigálása annak ellenére, hogy annak első 25 oldalán tizenháromszor szerepel az ipar szó a város múltjával kapcsolatban. A tanulmány az épített környezet fejlesztésénél említi meg a „felhagyott ipari területek és katonai létesítmények” rehabilitációját. A készítők továbbá összegzik a Miskolcon 2007 - 2014 között nyertes TÁMOP projekteket is. A NFÜ adatbázisa és a

³⁴ Az Egyesült Királyság fejlesztési ügynöksége 752 barnamező revitalizációja kapcsán 6200 új munkahely létrejöttét számszerűsítette (8-10 munkahely barnamezőnként).

Miskolc Város Esélyegyenlőségi Programja alapján a dezindusztrializáció szemszögéből értékelve az operatív programot megállapítható, hogy eddig nem jelent meg a város társadalmi fejlesztésében az általam hiányolt összetett revitalizáció. Jelentős forrásokat nem rendeltek a dezindusztrializáció munkaerőpiaci következményeinek mérséklésére, sem a barnamezők környékén, sem a város egészében. Miskolc barnamezős területeinek fejlesztésében az eddigi sikertelenségek egyik kiváltó oka a nem megfelelően értelmezett revitalizáció. A támogatott fejlesztési projektek nem terjednek ki az új gazdasági funkciók és a társadalom fejlesztésére, munkahelyek létrejöttére.

A barnamezők problémája összetett, többirányú megközelítést igényel. Ezen szempontok beépítésével modellezzük (Tóthné Szita et. al., 2011; Tóthné, 2011, Dabasi-Halász-Hegy-Kéri, 2012) a revitalizáció folyamatát a 46. ábrán. Elsődleges szempont ezen területek növekedési pályára állítása. A gazdasági aktivitás csökkenése a beszállítói rendszerre és az alacsonyabb fogyasztásra vezethető vissza. A társadalmi tőke arra hivatkozva szerepel a modellben, hogy az emberek kapcsolataikkal való elégedettsége, társadalmi beágyazottsága, szubjektív boldogságérzete jelentős gazdasági tényezővé vált, így befolyásolja a migrációt is.



46. ábra: Revitalizációs modell

Forrás: Tóthné Szita et. al. (2011)

A barnamezők és azok munkaerőpiaci vonzáskörzetében nem alakultak ki a speciális gazdaságpolitikai, foglalkoztatáspolitikai és környezetszabályozási eszközök. Miskolcon kezeletlen maradt a revitalizáció problémája. Ezen folyamatok elmaradása miatt a fiatalabb korosztály nehezebben lép be a munkaerőpiacra. A gazdasági aktivitás csökkenése következtében a település(rész) munkaerőpiaci potenciálja és gazdasági struktúrája is megváltozik.

A barnamező közelében a revitalizáció hiányában a lakosok kicserélődnek (filtráció), egyre szegényebb rétegek költöznek be a területre, az adott terület munkaerőpiaci összetétele megváltozik, a szekunder szegmens lesz domináns. A képzettebb és a fiatalabb generáció elvándorolása következtében a foglalkoztatáspolitikai beavatkozás egyre költségesebb. A barnamezős területen maradóknak szociális helyzete jelentősen romlik, és ennek a következménye a munkaerőpiaci depresszió kialakulása és a külföldi beruházások elmaradása.

A dezindusztrializáció, különösen a negatív dezindusztrializáció kapcsán az adott területek fejlődési pályára állítását hátráltatja a barnamezők jelenléte. A dezindusztrializáció kapcsán kialakult barnamezők befolyásolhatják egy egész város felzárkózását. Ezért ezen területek fejlesztése speciális, az iparpolitika mellett a foglalkoztatáspolitikai és a területfejlesztés közös céljainak és eszközeinek használatát igényli.

3.7. Összefoglalás és kapcsolódó tézisek megfogalmazása

A felállított hipotézisek ellenőrzésére rétegzett mintavételi eljárás keretében 263 főt kérdeztem meg. Az Avas lakótelepen 124 főt; Diósgyőr-Vasgyár városrészben 139 főt. A kérdőívben a megkérdezetteknek a munkaerőpiaci depresszióval kapcsolatban először kilenc állításra kellett véleményt nyilvánítaniuk. A barnamező közelében élők úgy vélik, a környezetükben többnyire munkanélküliek élnek. Mindkét városrészben közel azonos aránnyal szerepelnek a mintában a munkát keresők. A lakóhely befolyásolja annak megítélését, hogy a környezetükben hogy érzékelik a munkanélküliek arányát. Az alulhasznosított iparterület közelében élők inkább úgy érzik, hogy a lakosok egészségügyi állapota nem kielégítő. A Diósgyőr-Vasgyárban élők az ipari múlttal kapcsolatban bizakodóbbak. Úgy vélik, Miskolc város környezete jelen állapotában vonzó a befektetőknek. A foglalkoztatáspolitikai eszközök hatékonyságával, azaz a munkahelykeresésben kapott állami, önkormányzati segítségnyújtással az avasi lakótelepen élők elégedettebbek. A változók csoportosítása és azok értelmezése érdekében a faktorelemzés módszerét választottam. Az első faktorba a teljes minta és Diósgyőr-Vasgyár esetében is a depressziós, a második faktorcsoporthoz az optimista munkaerőpiaci állítások kerültek. A két városrészre végrehajtott faktoranalízis eltérő faktorstruktúrát eredményezett. A változás az, hogy Diósgyőr esetében a munkaerőpiac negatív, depressziósabb megítélése erősebb faktorba tartozott. Az Avas esetében a borúlátóbb munkaerőpiacokkal kapcsolatos vélekedések „lecsúsztak” egy kevésbé súlyos faktorba. A munkaerőpiaci depresszióval kapcsolatosan előzetesen felállított változók közül igazolást nyert, hogy Diósgyőr-Vasgyárban rosszabbul ítélik meg a munkaerőpiaci helyzetet, mint a város másik területén, az Avason. A második generációs migrációs nyomás feltérképezéséhez varianciaanalízist végeztem. Elsőként megvizsgáltam, hogy a munkaerőpiaci beállítódás mennyire befolyásolta a gyermekeknek adott továbbtanulási tanácsot. A tisztított, azaz a gyermekteleneket nem tartalmazó eloszlás abban az értelemben igazolta hipotézisemet, hogy Diósgyőrben magasabb arányban gondolják úgy a válaszadók, hogy gyermekeiknek külföldön, illetve Magyarország más városában kellene továbbtanulniuk. Az avasiak vélik úgy, hogy Miskolc városban vagy Budapesten a legjobb gyermeküknek a továbbtanulás. A klasztercsoportokra is megvizsgálva értékelhető eredményt kaptam. Az első klasztercsoportba tartozók közül 31,2 százalék küldené külföldre tanulni gyermekét. Azon szülők, akik a külföldi továbbtanulást tanácsolják, 76,5 százalékban az első klasztercsoportba tartoznak. A második klasztercsoportba tartozók, akik optimista szemléletűek, a továbbtanulás szempontjából Budapestet illetve Magyarország más nagyvárosait preferálják. Az eredmények szignifikáns eltérést mutattak, vagyis a klasztercsoportba való tartozás meghatározza, hogy gyermekeiknek mit tanácsolnak, hol tanuljanak tovább. Az eredmények alapján az alábbi tézist fogalmazom meg.

5. Tézis

Miskolc városában, Diósgyőr-Vasgyár területén kimutatható a munkaerőpiaci depresszió. A második generációs migrációs nyomás mérhető Miskolc városában, amelyet „taszító hatásként” a barnamezős terület közelsége és a munkaerőpiaci depresszió erősít.

Miskolc barnamezős területeinek fejlesztésében az eddigi sikertelenségek egyik kiváltó oka a nem megfelelően értelmezett revitalizáció. A támogatott fejlesztési projektek nem terjedtek ki az új gazdasági funkciók és a társadalom fejlesztésére, munkahelyek létrejöttére. Dokumentumelemzések során jutottam a következő állításra.

6. Tézis

A miskolci barnamezős területek revitalizációja 2007 - 2013 között nem terjedt ki a munkaerőpiac fejlesztésére.

A barnamezők problémájának megoldása összetett feladat és többirányú megközelítést igényel. A revitalizáció kapcsán a társadalmi és a munkaerőpiaci szempontok beépítése a jövőben szükséges és sürgős feladat Miskolc és más magyarországi nagyvárosok barnamezős fejlesztésénél.

Összefoglalás

A dezindusztrializáció olyan egyensúlyi állapot felé mutató folyamat, amelynek tanulmányozását a gazdasági szakemberek az 1970-es években kezdték meg. Nyugat-Európában és Észak-Amerikában bekövetkező gazdasági szerkezetváltozást, amely során az ipar visszaszorult, számos elmélettel és magyarázattal indokolták. A dezindusztrializáció leírását, mérhetőségét és összehasonlíthatóságát többnyire az ipari foglalkoztatottak számának változásával azonosították.

Disszertációmban áttekintett és összefoglalt nyugati tapasztalatok és a meglévő tudás átvétele mellett a Visegrádi négyek, köztük hazánk regionális és helyi tényezőinek tanulmányozására is figyelmet fordítottam. A dezindusztrializáció típusainak meghatározásával és jellemzésével hozzájárultam a gazdaság-, foglalkoztatás- és iparpolitikai döntések megalapozásához. A Visegrádi négyek országaiban regionális szinten a belső-pozitív, a belső-negatív és a külső dezindusztrializációs típusokat azonosítottam. Az egyes típusok definiálásával a hatás-arány elemzés eredményére, az ipari és a teljes foglalkoztatás változására támaszkodtam. Az általam használt módszertan alapján lehetőség nyílik az egyes dezindusztrializációs típusok folyamatainak követésére. A Visegrádi négyeknél a dezindusztrializációt a nyugati országoktól eltérő hatások alakították, amelyeket közös jellemzőkkel írtam le. A piacgazdaságba való átmenet mellett az útfüggőséget, a lokális tényezőket és a humán erőforrás helyzetét is figyelembe vettem, amikor a folyamat munkaerőpiaci hatásait és következményeit írtam le.

Hazánkban a dezindusztrializáció és az ehhez kapcsolódó barnamezős fejlesztések az utóbbi pár évben kerültek a településfejlesztés látókörébe. Értekezésemben a témakör hazai tanulmányozásához kívántam hozzájárulni. A gazdag nemzetközi szakirodalom, az intézményi, a(z) (ko)evolúciós iskolák segítik az elemzési keret bővítését, a dezindusztrializáció mélyebb, regionális és helyi szintű megértését. A dezindusztrializáció komplex volta megköveteli, hogy a neoklasszikus közgazdaságtan mellett más keretek között is megvizsgáljam az ipar visszaszorulását, így tanulmányoztam az intézményi közgazdaságtan

és az (ko)evolúciós közgazdasági iskolák szempontjából a jelenségre adott magyarázatokat, okokat és következményeket.

Az Észak-magyarországi régió 1999-2012 között negatív hatású dezindusztrializációs folyamatot élt át 1999 - 2012 között, amely során az ipar visszaszorulását a szolgáltatási szektor bővülése nem volt képes kompenzálni. A régióban csökkent a foglalkoztatottak száma, amely zsugorodás inkább lokális tényezőkre volt visszavezethető, mintsem strukturális változásokra. Hasonló folyamatok játszódtak le a Visegrádi négyek országainak hat másik régiójában is. Ezeket a régiókat a 35-44 éves korosztály foglalkoztatotti létszámának csökkenése mellett, 2001-től folyamatos elvándorlás jellemezte. A negatív dezindusztrializációs régiókban erős, illetve közepes kapcsolat fedezhető fel az ipari foglalkoztatottak számának változása, a munkanélküliségi ráta és a férfi munkanélküliségi ráta között.

Bizonyítottam, hogy a mezőgazdasági foglalkoztatottak aránya hatással van a dezindusztrializáció folyamatára. Azokban a régiókban, ahol a mezőgazdasági szektor foglalkoztatotti állománya alacsonyabb volt, az ipari foglalkoztatotti létszám csökkenése valószínűbb. A Visegrádi országok régióiban a munkaerőpiaci turbulenciával meghatározott struktúraátalakulás és a dezindusztrializáció mértéke között közepesen erős összefüggés mutatkozik. Regionális szinten a nagyobb intenzitású struktúraátalakulásra inkább jellemző a dezindusztrializáció. A negatív dezindusztrializációs régiókban a szerkezetátalakulás folyamatos, amely dinamikájában eltér a külső és a pozitív dezindusztrializációs régiókban tapasztalttól. Ez a különbség azzal indokolható, hogy a negatív dezindusztrializációs régiókban a másik két szektor nem képes hosszú távon felvenni az iparból kikerülőket, így a gazdasági szerkezet nem kerül egyensúlyi állapotba. A negatív dezindusztrializációs régiókra alacsony specializációs index jellemző. Megállapítottam, hogy míg a Visegrádi négyek régióiban az ipari specializáció hozzájárul az egy főre jutó GDP növekedéséhez, addig az ipari foglalkoztatottak regionális koncentrálódása fékezi a régiók összkibocsátását. A negatív dezindusztrializációval jellemezhető régiókban a vizsgált időszakban az ipari foglalkoztatottak területi koncentrálódása ment végbe. 2000 - 2011 között a lokációs index és a logaritmizált GDP között regionális szinten erős kapcsolat található, amely fordított U-alakú görbével írható le.

A negatív dezindusztrializációs régiók közül kettő Magyarországon helyezkedik el: az Észak-magyarországi és a Dél-dunántúli régió. A fent említett két régió esetében részletesen megvizsgáltam az ipar leépülése után létrejövő barnamezős területek munkaerőpiacra gyakorolt hatását. Az eredmények értelmezése után az alábbi állítást fogalmaztam meg: az Észak-magyarországi és a Dél-dunántúli régió kistérségeiben kimutatható a barnamezős területek nagysága és a munkaerőpiac közötti térbeli autokorreláció, azaz a barnamezők környezetében sűrűsödik, klaszterizálódnak a munkaerőpiaci folyamatok. Javaslom az eredményeim felhasználásával az ipari depressziós kistérségek meghatározásakor figyelembe venni a barnamezős területek jelenlétét.

A dezindusztrializáció lokális szintű vizsgálata során primer és szekunder adatelemzést is végeztem. Miskolc városban kimutattam a munkaerőpiaci depresszió és a második generációs migrációs nyomás meglétét. Az egyének úgy érzékelik a helyi munkaerőpiacot, hogy sok a munkanélküli, kevés a munkalehetőség, rossz a munkavállalók egészségi állapota és az állam magára hagyja a munkát keresőket. A munkaerőpiaci depresszió létét és fokát befolyásolja, hogy melyik városrészben élnek. Diósgyőr-Vasgyár területén minden nap szembesülnek a lakosok azzal, hogy a korábban kenyert adó gyár bezárt. A szülők, akiknél erősebb a munkaerőpiaci depressziós megítélése, elvándorlásra biztatják gyermekeiket, azaz sem a Miskolcon való továbbtanulást, sem a letelepedést nem javasolják. Az egyéni döntések és a szülői iránymutatások társadalmi szinten aggregálódnak és nem kívánt közösségi hatást

eredményeznek. Miskolc városban a munkaerőpiaci depresszióban szenvedő szülők tanácsa alapján a fiatalabb generáció elhagyja a települést. Ez a korosztályi hiány hosszú távon visszaveti a gazdaság és a társadalom fejlődését. Szekunder adatok alátámasztják, hogy Miskolcra folyamatos a fiatalok elvándorolása, ez a korosztály nem lép be a lokális munkaerőpiacra. A barnamezők, mint fizikai sebek megerősítik az érzetet a munkaerőpiac tökéletlenségét illetően, a biztos múlt bizonytalan jövőt sugall. A fejlesztések elmaradása a fiatalabb generáció munkába állását nem segíti. Miskolc barnamezős területeinek fejlesztésében az eddigi sikertelenségek egyik kiváltó oka a nem megfelelően értelmezett revitalizáció. A támogatott fejlesztési projektek nem terjedtek ki az új gazdasági funkciók és a munkahelyek létrehozására. Miskolcon az elmúlt években sikeres munkahelyteremtési programokat és zöldmezős beruházásokat valósítottak, valósítanak meg. Az ipari termelés jelenleg is dominánsan van jelen a város gazdasági életében. Ugyanakkor Miskolcon a zöldmezős beruházások támogatása mellett nagyobb figyelmet kellene fordítani a barnamezős területek fejlesztésére, a sikeres magyar és nemzetközi revitalizációs projektek tapasztalatainak átvételével döntésre kell jutni ezen területek jövőjét illetően. A barnamezős területek revitalizációja nagyban hozzájárulna Miskolc sikeres, hosszú távú fejlődéséhez, mind gazdasági, mind társadalmi téren.

Remélem, hogy kutatásom, doktori értekezésem hozzájárul szülővárosom és régióm fejlődéséhez, olyan módon, hogy a gazdasági, politikai döntéshozók figyelembe veszik megállapításaimat a dezindusztrializáció terén a regionális foglalkoztatáspolitikai kialakításánál, a régi ipari térségek és a barnamezők fejlesztésénél és az elvándorlás csökkentésénél.

A kutatás gyakorlati eredményei

A kutatás lezárásakor a megfogalmazott kérdésekre a következő válaszok adhatók:

- A foglalkoztatáspolitikai relevancia kimutatásához a második fejezetben munkakategóriát hoztam létre. A külső, (belső) pozitív és a (belső) negatív dezindusztrializációs regionális csoportosítás megteremti a lehetőségét a regionális munkaerőpiac mélyebb vizsgálatának, a regionális foglalkoztatáspolitikai eszközök kidolgozásának. Lehetőséget adnak endogén tényezők további beazonosítására a dezindusztrializációs folyamattal kapcsolatban.
- A felállított kategóriák segítségével a negatív dezindusztrializációs régiókban zajló folyamatok jobban érthetővé válnak a specializáció, a koncentráció, és a különböző munkaerőpiaci indikátorok alapján.
- Bizonyítottam, hogy az ipari depressziós kistérségek meghatározásakor figyelembe kell venni a barnamezős területek jelenlétét.
- A munkaerőpiaci depresszió és a második generációs migrációs nyomás definiálása alapját képezheti egy lokális migrációs stratégia kidolgozásának.
- Ezen túl a várt eredmények részét képezi egy olyan gyakorlati modell is, melynek alkalmazásával sor kerülhet egy területi egység komplex revitalizációjára, a barnamezők összetett problémájának figyelembevételével.

A megállapítások további felhasználása elősegítheti a gazdaságpolitikai döntések meghozatalát az ipari depressziós térségek illetve a barnamezős területek revitalizációjával kapcsolatosan. Remélem továbbá, hogy kutatásom, doktori értekezésem hozzájárul szülővárosom fejlődéséhez olyan módon, hogy a fejlesztési koncepciók kidolgozásánál figyelembe veszik javaslataimat.

Jövőbeli kutatási tervek

A disszertáció írása során számos kutatásra érdemes iránnyal, témával találkoztam, melyeket a jövőben elemezni kívánok. Ezek a következők:

1. A Williamson által javasolt vizsgálódási szintek közül az intézményi környezet vizsgálata a dezindustrializációval kapcsolatban Magyarországon illetve kibővítve a vizsgálódási területet a Visegrádi országokra.
2. Az iparpolitika olyan fajta definíciójának megfogalmazása a dezindustrializációval sújtott területeken, amely integrálja a regionális és a foglalkoztatáspolitikai célkitűzéseit is.
3. A Visegrádi országok körében regionális szinten a 2008-as gazdasági válságot követő folyamatok elemzése bővebb időtávlatból.
4. A dezindustrializáció típusainak további endogén tényezőkön alapuló vizsgálata.
5. A munkaerőpiaci depresszió és a második generációs migrációs hatás kimutatása Magyarországon egy másik hasonlóan dezindustrializációval sújtott nagyvárosában.

Irodalomjegyzék

1. Abonyiné Palotás J. – Komarek L. (2005) *Magyarország társadalomföldrajza tanulmányozásához*. Jegyzet JATEPress, Szeged, pp.190.
2. Abonyiné Palotás J. – Komarek L. (2011) *Összehasonlító vizsgálatok az ipari beruházások ágazati és területi szerkezetének alakulásáról*. Comitatus Vol. 21. No. 203., pp. 25-33.
3. Abonyiné Palotás J. (2002) *Az általános iparföldrajz alapjai*. In: Tóth J. (eds.): *Általános társadalomföldrajz I. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs*. pp. 127-164.
4. Abraham, K. G. – L. F. Katz (1986) *Cyclical unemployment: Sectoral shifts or aggregate disturbances?* Journal of Political Economy, Vol. 94 No. 3., p. 507–522.
5. Aiginger, K. (1999) *Do Industrial Structures Converge? A survey on the empirical literature on specialisation and concentration of industries*. WIFO working paper No. 116. http://karl.aiginger.wifo.ac.at/fileadmin/files_aiginger/publications/wp22_1.pdf, letöltve: 2014. január.
6. Alderson A. (1999) *Explaining Deindustrialization: Globalization, Failure, or Success?* American Sociological Review Vol 64, No. 5., pp. 701–721.
7. Alderson A. (2011) *Deindustrialization* In: International Encyclopedia of Economic Sociology. Beckert, J. – Zafirovski M. (eds.) Routledge, Abingdon, 2006, 2011, pp. 138-140.
8. Babcock, L. – Benedict, M. E. (1998) *Pittsburgh labor market adjustments in the 1980s: Who gained and who lost?* Journal of Urban Affairs, Vol. 20., Issue 1, pp. 53-68.
9. Bajmócy Z. (2007) *A technológiai inkubáció elmélete és alkalmazási lehetőségei hazánk elmaradott térségeiben*. Doktori értekezés, Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Közgazdaságtani Doktori Iskola, Szeged.
10. Ballabás G. – Volter E. (2006) *Egykori válságtérségeink fejlettségi-környezeti modellvizsgálatának alapjai*. In: III. Magyar Földrajzi Konferencia tudományos közleményei, Budapest, 2006. szeptember 6-7. A CD-t készítette: Madarász Balázs – Kovács Alexandra, pp. 1-13.
11. Barta Gy. – Czirfusz M. – Kukely Gy. (2008) *Újraiparosodás a nagyvilágban és Magyarországon*. Tér és Társadalom Vol. 22. No. 4., 2008. pp.1-20.
12. Barta Gy. (2002) *A magyar ipar területi folyamatai 1945-2000*. Budapest-Pécs, Dialóg-Campus Kiadó.

13. Barta Gy. (2009) *Újraiparosodás és újraiparosítás a gazdasági válság előtt és után*. In: Regionális tudomány és területpolitikai gyakorlat a Kárpát-medencében. Jubileumi tudományos ülésszak. Pécs, 2009. június 25-26. előadás, letöltve 2015. 02.03. www.rkk.hu/dl/RKK25/eloadások/Barta.ppt.
14. Batóg B. – Batóg J. (2001) *Analysis of different employment structures in selected developed countries* (in Polish). Microeconomics in theory and practice. University of Szczecin, Text books no 320, Department of Economics and Statistics nr 11, Hozer J. (Editor), Szczecin. In: Batóg B., Batóg J. (2007): *Shift-Share Analysis of Employment Growth within the EU Countries in 1999–2005*. Link: www.mikro.univ.szczecin.pl/bp/index.php?a=h68f3, letöltés 2012.05.13.
15. Baumol W. (1989) *Productivity and American leadership. The long view*. MIT Press, Cambridge, MA.
16. Baumol, W. J. (2000) *What Marshall Didn't Know: On the Twentieth Century's Contributions to Economics*. In.: *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 115, No. 1, pp. 1-44.
17. Beatty, C. – Fothergrill, S. – Gore, T – Green, A. (2002) *The real level of employment*. CRESR, Sheffield Hallam Univeristy, Sheffield.
18. Biczó G. (2011) *The lack of sociocultural aspects in brownfield developments in Hungary*. megjelenés alatt, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego III International Scientific Conference on 'Modern Management of Public Affairs'.
19. Biczó G. (2013) *A barnamezős beruházások szociokulturális háttere és jelentősége Észak-Amerikában*. In: *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, Vol. 10. No. 1., 2013, pp. 116-124.
20. Bielik, P. – Rajčániová M. (2008) *Shift-share analysis of employment growth – the case of the V4 countries*. In: *Agriculture Economic – Czech Republic*, Vol. 54 No. 8., pp. 347–351.
21. Birch, K. – MacKinnon, D. – Cumbers, A. (2008) *Old industrial regions in Europe: a comparative assessment of economic performance*. In: *Regional Studies* Vol. 44 No. 1., pp. 35-53.
22. Botos B. (2010) *Az iparpolitika metamorfózisa*. Zsigmond Király Főiskola, L'Harmattan Kiadó, Budapest.
23. Brown, L. A. – Lobao L. M. (1997) *Regional Change As the Interplay of Global and Local*. In: *Korean Journal of Applied Geography* 20. pp. 107-134.
24. Brülhart M. – Torstensson J. (1996) *Regional Integration, Scale Economies and Industry Location*. CEPR Discussion Paper No. 1435.
25. Brülhart, M. (1995) *Industrial specialisation in the European Union: A test of the new trade theory*. Trinity Economic Paper Series Technical Paper No. 95/5 <http://www.hec.unil.ch/mbrulhar/papers/tep955.pdf> letöltve: 2014. március.
26. Brülhart, M. (1998) *Trading places: Industrial Specialisation in the European Union*. *Journal of Common Market Studies*, Vol. 36 No. 3, pp. 319-346 <http://www.hec.unil.ch/mbrulhar/papers/jcms98.pdf> letöltve 2013 december.
27. Burgers, J. – Kalb, D. (1995) *Economic restructuring and local consequences. The case of drents dorp, Eindhoven*. In.: *Netherlands journal of housing and the built environment* June 1995, Vol. 10, Issue 2, pp 127-139.
28. Burges, E. W. (1924) *The Grotwth of the City: An Introdustion to a Research Project*. *Proceedings of the American Sociological Society*, Vol. 18., pp 85-97.
29. Cambell, M., – Baldwin, S., – Johnson, S. et al. (2001) *Skills in England 2001: the research report*. Policy Research Institute, Leeds Metropolitan University, Leeds.

30. Carney, J. – Hudson R. – Lewis J. (eds.) (1980) *Regions in crisis: new perspectives in European regional theory*. Croom Helm, London.
31. Cheshire, P. (1991). Problems of regional transformation and deindustrialization in the European Communities. In: Rodwin, L – Sazanami, H (eds.) London, Harper Collins Academic, 1991.
32. Clark, C. (1940) *The Conditions of Economic Progress*. MacMillan & Co. Press, London.
33. Clark, C. (1957) *The Conditions of Economic Progress*. 3d ed., Macmillan. London.
34. Clark, G. L. (1982) *Dynamics of interstate labor migration*. In: Annals of the Association of American Geographers. Vol. 72. pp. 297-313.
35. Corden, W. M. (1984) Booming Sector and Dutch Disease Economics: Survey and Consolidation. Oxford Economic Papers, Vol. 36., pp. 359-380.
36. Cowie, J. R. – Heathcott J. (2003) *Beyond the Ruins: The Meanings of Deindustrialization*. Cornell University Press, New York.
37. Czira T. – Kukely Gy. (2003) *Az átalakuló iparú térségek környezeti konfliktusainak fenntarthatósági értékelése Északkelet-Magyarországon*. Környezetállapot értékelés Program Pályázati tanulmányok 2003-2004, link: http://www.terport.hu/webfm_send/302, letöltve 2011. szeptember.
38. Csaba, L (2009) *A szovjetológiától az új intézményi közgazdaságtanig – töprengések két évtized távlatából*. Közgazdasági Szemle, Vol. 56. No. 9, pp. 749-768.
39. Cséfalvay Z. (1994) *A modern társadalomföldrajz kézikönyve*. Ikva Kiadó, Budapest, 1994. 346 pp.
40. Csehné Papp I (2014) *Az ország peremén*. In: Munkaügyi Szemle Online, Vol.1. pp. 66-72.
41. Csehné Papp I. – Füsyova I. (2013) *Fiatalok a periferián*. In: Scientia Pannonica Vol. 7:(2) pp. 54.
42. Dabasi-Halász Zs. – Hegyi-Kéri Á. (2012) *The Effects of Black, Brown and Green Revitalizing Investments on the Labour Market and Economy*. In: Geosciences and Engineering, Vol. 1 No. 1., pp. 93-103.
43. Dabasi-Halász Zs. – Hegyi-Kéri Á. (2014) *A dezindusztrializáció fizikai és társadalmi következményeinek összefüggése*. In: Közgazdász Fórum Vol. XVII., No. 119-120., pp. 83-97.
44. Dabasi-Halász Zs. – Siposné Nándori E. – Lipták K. – Tótné Sikora G. – Hegyi-Kéri Á. (2011) *Munkaerőpiac és foglalkoztatáspolitikai*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc.
45. Dabasi-Halász Zs. (2011) *Migráció regionális gazdasáspolitikai aspektusai*. Előadás. a Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kara, az MTA Közgazdaságtudományi Intézete, az MTA Munkatudományi Bizottsága és az MTA MAB Közgazdaságtudományi Szakbizottság által rendezett „Válság regionális munkaerő-piaci hatásai”c. szakmai konferencián, 2011. május 6. - 7. Miskolc.
46. Danson M. (2005) *Old Industrial Regions and Employability*. Urban Studies, February 2005, Vol. 42, No. 2, pp. 285– 300.
47. Danson, M. – Helinska-Hughes, E. – Whittam, G. (2003) *The EU and restructuring of coal mining areas: potential lessons from old industrial areas in Britain for Upper Silesia*. Paper to Katowice– Paisley Seminar, Katowice.
48. De Sousa, C. A. (2002) *Brownfield redevelopment in Toronto: an examination of past trends and future prospects*. In: Land Use Policy, Vol. 19, pp. 297-309.
49. De Sousa, C. A. (2004) *The Greening of Brownfields in American Cities*. Journal of Environmental Planning and Management, Vol. 47., No. 4., pp. 579-600.

50. Dél-dunántúli operatív program 2007-2013 (DDOP) 2007 letöltve: 2014.10.01. palyazat.gov.hu/download/1763/DDOP_070705.pdf
51. Doick, K. J. – Hutchings, T. (2007) *Greenspace Establishment on Brownfield Land: The Site Selection and Investigation Process*. Information note 91. Forestry Commission, Edinburgh.
52. Dosi, G. – Nelson R. R. – Winter S. G. (2000) *Introduction: The Nature and Dynamics of Organisational Capabilities*. In: *The Nature and Dynamics of Organisational Capabilities*, Dosi G. – Nelson R. R. – Winter G. (eds.), Oxford University Press, Oxford. pp 1-22.
53. Dosi, G. – Nelson R. R. (1994) *An Introduction to Evolutionary Theories in Economics*. *Journal of Evolutionary Economics* Vol. 4. pp. 153-172.
54. Elekes Z. (2013) Evolúciós gazdaságföldrajz és intézményi koevolúció. In: Lukovics M. – Savanya P. (eds.) 2013.: Új hangsúlyok a területi fejlődésben. JATEPress, Szeged, pp. 13-24.
55. ELTE Regionális Földrajzi Tanszék (2005) Regionális elemzési módszerek. 11. kötet. online kiadás: geogr.elte.hu/REF//REF_Kiadvanyok/REF_RTT_11/RTT-11-tartalom.htm, letöltve 2015. 03.21.
56. Enyedi Gy. (1989) *Településformáló folyamatok és a településpolitika Magyarországon*. *Valóság*, Vol. 32., No. 8., pp. 62–72.
57. Enyedi Gy. (2005) *Budapest barna övezetei*. *Könyvszemle*, Magyar Tudomány, 2005. No. 1., pp. 126.
58. Enyedi, Gy. (1998) *Transformation in Central European Postsocialist Cities*. Hrubí, L. (eds.). *Discussion Papers*, No. 21, Centre for Regional Studies, Pécs.
59. Erzi I. - Lange D. - Pletnicka J. –Tomaskova M. (2003) *The Brownfields Development Process. A Comparative Study Including Cities from the Visegrad Four and Pittsburgh, Pennsylvania*. In.: *The Sixth International Symposium and Exhibition on Environmental Contamination in Central and Eastern Europe and the Commonwealth of Independent States*, Prague, 1-4 September, 2003. pp. 447-450.
60. Észak-magyarországi Operatív Program 2007-2013 (ÉMOP) (2006) letöltve: palyazat.gov.hu/download/1765/EMOP_20070705.pdf 2014.10.11.
61. Fagerberg, J. (2000) *Technological Progress, Structural Change and Productivity Growth: a Comparative Study*. *Structural Change and Economic Dynamics*, Vol 4. pp 393-412.
62. Farber, H. S. (1999) *Mobility and stability: The dynamics of job change in labor markets*. In *Handbook of Labor Economics*, Ashenfelter O. - Card D. (eds.), Vol. 3, pp. 2439–2483.
63. Fazekas K. – Varga J (eds.) (2013) *Trendek és előrejelzések: munkaerő-piaci prognózisok készítése, szerkezetváltás a munkaerőpiacon*. MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaság-tudományi Intézet, Budapest.
64. Ferber, U. – Grimski, D. – Millar, K. – Nathanail, P. (2006) *CABERNET Network Report: Sustainable Brownfield Regeneration*, University of Nottingham, letöltve: <http://www.cabernet.org.uk/resourcefs/427.pdf> 2014.10.01.
65. Ferber, U. – Grimski, D. (2002) *Brownfields and Redevelopment of Urban Areas A report from the Contaminated Land Rehabilitation Network for Environmental Technologies*. Umweltbundesamt GmbH (Federal Environment Agency Ltd), Wien, Austria.
66. Fertő I. (1995) A mezőgazdasági árak stabilizálásának problémáiról. In: *Közgazdasági Szemle*, Vol. 42., No. 3., pp. 256-269.

67. Fielding, A. (1991) *Migartion and social mobility: South East England as an escalator region*. Regional Studies, Vol. 26 No. 1., pp. 1-15.
68. Fisher, A. G. B. (1939) Primary, Secondary and Tertiary Production. Economic Record 15, June 1939, pp. 24–38.
69. Fujita, M. – Krugman, P. – Venables, A.J. (1999) *The Spatial Economy. Cities, Regions, and International Trade*. MIT Press, Cambridge (MA).
70. Furubotn, E. G. – Richter, R. (2008) *The New Institutional Economics – A Different Approach To Economic Analysis*. Issue Economic Affairs, Vol. 28, Issue 3, pp 15–23.
71. Future Skills Scotland (2002) *Skills in Scotland: The Employers' View*. Scottish Enterprise, Glasgow.
72. Future Skills Scotland (2003) *Generic Skills Survey*. Caerphilly.
73. G. Fekete É. (2009) *Hátrányos helyzetű térségek fejlesztése*. In.: Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, VII. Nemzetközi Konferencia. Miskolc-Lillafüred, Konferencia Kötet. 2009. május 19-20. letöltve: <http://lillafured.gtk.uni-miskolc.hu/VII.Nemzetkozi%20Konferencia%20I.%20Kotet.pdf> 2014. május
74. Gecse G. – Nikodémus A. (2003) *A hazai klaszterek lehatárolásának problémái — lokációs hányados*. Területi Statisztika. Vol. 6. pp. 507-522.
75. Gehlbach S. – Malesky E. J. (2014) *The Grand Experiment That Wasn't? New Institutional Economics and the Postcommunist Experience*. In.: Institutions, Property Rights and Economic Growth: The Legacy of Douglass North, Sebastian Galiani – Itai Sened (eds.), Washington University, St Louis.
76. Gerschenkron, A. (1984) *A gazdasági elmaradottság történelmi távlatból. Tanulmányok*. Gondolat Kiadó, Budapest, pp. 551.
77. Goschin, Z. – Constantin, D. L. – Roman, M. – Ileanu B. (2008) *The Current State and Dynamics of Regional Disparities in Romania*. In: Romanian Journal of Regional Science, Vol. 2., No. 2., pp 80-105.
78. Gregory, D. – Johnston, R. – Pratt, G. – Watts, M. – Whatmore, S. (2009) *The Dictionary of Human Geography*. pp 380-382, Blackwell Publishing Ltd, West Sussex.
79. Groenendijk, N. (2006) *Financing Techniques for Brownfield Regeneration - A practical guide*. letöltve 2015. 01.21. http://doc.utwente.nl/77386/2/Groenendijk06financing_techniques.pdf
80. Grosz A. (1999) *A szerkezet-átalakítás alatt lévő régi iparvárosok és ipari térségek jövője – A FOCUS projekt*. Konferencia Beszámoló. Krakkó, 1999. november 8-9. In: *Tér és Társadalom*. Vol. XIII. 1999. No. 4. pp. 135-139.
81. Haggett, P. (1983) *Geography. A Modern Synthesis*. Harper Collins, N. Y. (3th edition).
82. Hajdú I. (2009) *Acélváros: társadalom és építészet kölcsönhatásában*. In.: Észak-Keleti Átjáró Egyesület „Egyszer volt hol nem volt Acélváros” 2008-2009. Letöltve 2014. október 25. www.atjarokhe.hu/wp-content/uploads/2009/12/hajdu-ildiko-acelvaros-tarsadalom-es-epiteszet-kolcsonhatasaban.pdf.
83. Hallet, M. (2001) *Real convergence and catching-up in the EU.*, paper presented to the workshop. Structural Funds and Convergence, The Hague, 12 June 2001.
84. Hárs Á. (2009) *Nemzetközi migráció a számok és a statisztika tükrében*. In: Statisztikai Szemle Vol. 87., No. 7-8., pp. 682-711.
85. Hausmann P. (2007) *Thorstein Veblen és az evolúciós közgazdaságtan – egy új emberkép megalapozásának kísérlete*. Közgazdasági Szemle, Vol. 54. No. 11., pp. 1012-1024.
86. Havlik, P. (2013) *Structural Change and Economic Growth in the New EU Member States*. The Vienna Institute for International Economic Studies. GRINCOH. May 2013.

87. Hayek, M. – Novak, M. – Arku, G. – Gilliland, J. (2010) *Mapping industrial legacies: building a comprehensive brownfield database in geographic information systems*. Planning Practice and Research, Vol. 25, (4) pp. 461-475.
88. Hegyi-Kéri Ágnes (2012) *A barnaövek, rozsdáövezetek revitalizációjának hatása a regionális társadalmi és gazdasági folyamatokra két régió összehasonlítása kapcsán*, Széchenyi István Egyetem, Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar, Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola, Évkönyv 2012 Fialat Regionalisták VII. Konferenciája pp.65-78.
89. Hegyi-Kéri Ágnes (2013) *Barnamezős fejlesztések költség-haszon vizsgálata*. Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek 2013. Vol. X., No 1., pp. 72-88.
90. Herrick, B. – Kindleberger, C.P. (1983) *Economic Development* McGraw-Hill Publishers, New York.
91. Hideg É. (2001) *Általános evolúciós elmélet és modellezés a társadalomtudományokban*. BKÁE Jövőkutatói tanszék, Budapest.
92. Hodgson, G. M. (1998) *The Approach of Institutional Economics*. Journal of Economic Literature, Vol. 36. No. 1., pp. 166-192.
93. Hodgson, G. M. (2006) *What Are Institutions?* Journal of Economic Issues, Vol. 40. No. 1., pp. 1-26.
94. Horváth Gy. (1998) *Európai regionális politika*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest—Pécs.
95. Horváth Gy. (2011) *Szemponatok a magyar területfejlesztés megújításához az uniós változások tükrében*. In: Falu város régió. No. 2, pp. 45-52. 2011.
96. Hoyt, H. (1939) *The Structure and Growth of Residential Neighborhoods in American Cities*. Federal Housing Authority, Washington D.C
97. Hőnyi P. (eds.) (2005) *Barnaövek és városi területek rehabilitációja*. Kapos Innovációs Transzferközpont Kht., letöltve: http://www.terport.hu/webfm_send/655 2014. 05.06.
98. Hudson R, (1994) *Institutional change, cultural transformation and economic regeneration: myths and realities from Europe's old industrial regions*. In.: Amin A - Thrift N (eds.), *Globalization, Institutions and Regional Development in Europe*, Oxford University Press, Oxford, pp. 331-345.
99. Hudson, R. (2005) *Re-thinking change in old industrial regions: reflecting on the experineces of North East England*. Environment and planning A., Vol. 37. No. 4. pp. 581-596.
100. Ionescu Heroiu M. – Kessides C. – Pohl W. – Vetma N. (2010) *The Management of Brownfield Redevelopment, Europe and Central Asia Region*. Sustainable Development Department, March 8th, 2010. http://siteresources.worldbank.org/ECAEXT/Resources/258598-1284061150155/7383639-1321554584327/8272794-1322686395943/m03_01.pdf letöltve: 2013. január
101. Jeney L. – Szabó P. (2001) *A magyar ipar a specializációs és koncentrációs indexek tükrében az 1990-es években*. A Magyar Földrajzi Konferencia tudományos közleményei. CD-ROM. SZTE TTK, Szeged.
102. Jonuschat, H. – Knoll, M. (eds.) (2008) *Regional transformation processes in Central and Eastern Europe*. Contributions of the TRANSFOR(U)M network members. Sekretariat für Zukunftsforschung, Berlin.
103. Kacsirek L. (1993) *A holland kór. Miért okozhat problémákat az exportjövödelmek gyors növekedése?* Közgazdasági Szemle, 1993. június, pp. 483-498.
104. Kádár K. (2013) *Funkcióváltás a szovjet katonai objektumok helyén. Barnamezős katonai területek újrahatszósítása hat magyar megyeszékhelyen*. Doktori Értekezés,

- Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola, Pécs, 2013.
105. Kang S. J. – Lee H. (2011) *Foreign Direct Investment and De-industrialisation*. In.: The World Economy Vol 34., No. 2., pp. 313–329.
 106. Karajz S. (2003) *A közgazdaságtan biológiai megközelítése, környezet-gazdaságtani alkalmazásokkal*. Doktori Értekezés, Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, 2003.
 107. Karajz S. (2011). *Közgazdasági elméletek, Oktatási segédlet*. Miskolci Egyetem, Miskolc.
 108. Kiss É. (1998) *Az iparszerkezet átalakulásának következményei*. Budapest: MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, 1998. 35 pp.
 109. Kiss É. (2008a) *A magyar ipar térbeli szerkezetének átrendeződése 1989 után*. 1. Területi Statisztika. Vol. 11. No. (4) pp. 445-457.
 110. Kiss É. (2008b) *A magyar ipar térbeli szerkezetének átrendeződése 1989 után*. 2. Területi Statisztika. Vol. 11. No. (5) pp. 544-553.
 111. Kiss É. (2010) *Területi szerkezetváltás a magyar iparban 1989 után*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs.
 112. Kiss J. (2005) *Az innováció és a technológiai fejlődés elmélete az evolucionista közgazdaságtanban*. In. Műhelytanulmány. Vállalatgazdaságtani Intézet 59. sz. Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest.
 113. Knottenbauer K. (2000) *Theorien des Sektoralen*. Strukturwandels, Matropolis Verlag, Marburg.
 114. Knox, P. – Pinch, S. (2010) *Urban Social Geography*. 6th edition. Pearson Education Limited. Harlow. 2010.
 115. Kocziszky Gy. (2004) *Az Észak-magyarországi régió innovációs potenciáljának vizsgálata*. In: Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek 2004., Vol. 1 No. 1., pp.5-39.
 116. Kocziszky Gy. (2008) *Az Észak-magyarországi régió szakképzés-fejlesztési stratégiája (2007-2013)*. Észak-Magyarországi Stratégiai Füzetek, 2008. Vol. V. No. 1., pp. 87-98.
 117. Kollmeyer C. (2009) *Explaining Deindustrialization: How Affluence, Productivity Growth, and Globalization Diminish Manufacturing Employment*. American Journal of Sociology Volume 114, No.6., pp. 1644-1674.
 118. Komarek L. (2011a) *A hazai húsipari árualap abszolút specializációjának és koncentrációjának időbeni és területi alakulása*. Agrár- és Vidékfejlesztési Szemle. Vol. 6. No.2., pp. 239 – 245.
 119. Komarek L. (2011b) *A magyar ipar főbb sajátossági az abszolút specializáció tükrében*. Jelenkori Társadalmi és Gazdasági Folyamatok. Vol. 6. No. 1-2. pp. 28-34.
 120. Komarek L. (2012a) *A magyar ipar makroszintű specializációjának kérdései*. Doktori (PhD) értekezés, Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Sopron.
 121. Komarek L. (2012b) *A hazai ipar specializációja és koncentrációja a humán erőforrás tükrében*. Humánpolitikai Szemle. 23. évf. (2), 3-15. oldal.
 122. Kornai J (1997). *Pénzügyi fegyelem és puha költségvetési korlát*. Közgazdasági Szemle, Vol. XLIV., pp. 940–953.
 123. Kovács J. M. (2011) *Intézményi Közgazdaságtan*. Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében Tartalomfejlesztés az ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszékén az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék, az MTA Közgazdaságtudományi Intézet és a Balassi Kiadó közreműködésével, Budapest. [letöltve www.tankonyvtar.hu](http://www.tankonyvtar.hu) 2014. február
 124. Kozenkow J. (2011) *Rendszerváltás, intézmények és gazdasági növekedés. Az intézmények szerepe Lengyelország és Magyarország gazdasági teljesítményében 1990*

- és 2010 között. Ph.D. értekezés. Világgazdasági Tanszék, Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest.
125. Krugman, P. – Lawrence, R. (1993) *Trade, Jobs, and Wages*, NBER Working Papers 4478, National Bureau of Economic Research, Inc.
 126. Krugman, P. (1991a) *Geography and Trade*. MIT Press, Cambridge.
 127. Krugman, P. (1991b) *Increasing Returns and Economic Geography*. *Journal of Political Economy*, Vol. 99, 483-499.
 128. Krugman, P. (1994) *Competitiveness: A dangerous Obsession*. *Foreign Affairs*, Vol. 73. No. 2, pp 28-44.
 129. Krugman, P. (1998) *What's new about the new economic geography?* *Oxford Review of Economic Policy*, Vol. 14, pp. 7-17.
 130. Kukely Gy. – Barta Gy. – Beluszky P. – Györi R. (2006) *Barnamezős területek rehabilitációja Budapesten*. *Tér és Társadalom*, 1., pp. 57–71.
 131. Kukely, Gy. (2004) *A területi és ágazati struktúra átalakulása a magyar ipar húzóágazatában, a gépiparban*. *Földrajzi Értesítő*, 1–2., pp. 93–110.
 132. Kukely, Gy. (2008) *A külföldi működőtőke beruházások hatása az ipar területi folyamataira Magyarországon, különös tekintettel a delokalizációra*. PhD Értekezés, ELTE Társadalom-és Gazdaságföldrajzi Tanszék, Budapest.
 133. Kuttor D. – Hegyi-Kéri Á. (2012a) *Effects of industrial restructuring at national and regional level in East Central Europe*. In: VESZTNIK, Nacional' nogo Tehniceszkogo Universziteta „HPI” (ВЕСТНИК, НАЦИОНАЛЬНОГО ТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА «ХПИ») Vol. 14 pp. 102-110.
 134. Kuttor D. – Hegyi-Kéri Á. (2012b) *Sectoral and Regional Dimensions of Industrialisation in East Central Europe*. In.: World Scientific and Engineering Academy and Society (WSEAS) International Conferences in Tomas Bata University in Zlin, Csehország, pp. 290-299.
 135. Kuttor D. (2009) *A gazdasági-politikai átmenet regionális hatásainak vizsgálata a Visegrádi országokban 1995-től 2006-ig*. Ph.D. értekezés. Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet, Miskolci Egyetem.
 136. Kuttor D. (2010) *Changing spatial economic structure in East Central Europe*. In: *Business Studies, Gazdaságtudományi Közlemények*. 2010. Vol. 7. No. 2. pp. 79-95.
 137. Kuttor D. (2011) *Az ipari szerkezetváltás területi hatásai a Visegrádi országokban*. In.: *Észak- magyarországi Stratégiai Füzetek* Vol.8., No. 2. pp. 94–103.
 138. Kuznets, S. (1957) *Quantitative aspects of the economic growth of nations*. VIII. *Distribution of Income by size* In. *Economic Development and Cultural Change* Vol. 11. No. 2, pp. 1-80.
 139. Kuznets, S. (1973) *Modern economic growth: findings and reflections*. *American Economic Review* vol. 63. 247-258 p.
 140. Lang, T. (2011) *Regional development issues in Central and Eastern Europe: shifting research agendas from a focus on peripheries to peripheralisation?* In.: Eröss Á – Karácsonyi D. (eds.): *Geography in Visegrad and Neighbour Countries*, Budapest 2011, pp. 57-64.
 141. Layard, R., – S. Nickell, – R. Jackman (2005) *Unemployment. Macroeconomic performance and the labour market*. Oxford University Press, Oxford
 142. Lee C. S. (2005) *International Migration, Deindustrialization and Union Decline in 16 Affluent OECD Countries, 1962–1997*. *Oxford Journals Social Sciences Social Forces* Vol. 84., No. 1., pp. 71-88.

143. Lee, S. – Mohai, P. (2012) *Environmental Justice implications of Brownfield redevelopment in the United States*. In.: Society & Natural Resources Vol. 25, No. 6., pp. 602-609.
144. Lengyel B. – Bajmóczy Z. (2013) *Regionális és helyi gazdaságfejlesztés az evolúciós gazdaságföldrajz szemszögéből*. Tér és Társadalom, Vol. 27., No. 1., pp. 1-25.
145. Lengyel I. (2002) *A klaszterek fejlesztésének általános tapasztalatai*. In Lengyel I. – Rechnitzer J. (eds.): *A hazai építőipar versenyképességének javítása: klaszterek szerepe a gazdaságfejlesztésben*. RégióArt, Győr, pp. 169-190.
146. Lilien, D. (1982) *Sectoral Shifts and Cyclical Unemployment*. Journal of Political Economy, Vol. 90. pp. 777–794.
147. Longcore, T. – Rees, P. (1996) *Information technology and downtown restructuring: the case of New York City's financial district*. In.: Urban Georaphy Vol. 17., No. 4., pp. 354-372.
148. Lőcsei H. (2004) *A foglalkoztatási átrétegződés területi folyamatai Magyarországon*. In.: Táj, tér, tervezés, Geográfus Doktoranduszok VII. Országos Konferenciája, Szeged, 2004. szeptember 4-5.
149. Lux G. (2009a) *Az ipar hagyományos terei: A régi ipari térségek*. In. Tér és Társadalom Vol. 23. No. 4., pp. 45-60.
150. Lux G. (2009b) *Ipari térségek átalakulása Közép-Európában*. Doktori Értekezés, Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola, Pécs.
151. Lux G. (2011) *The disintegration and reorganisation of industry in the Western Balkans*. pp. 379-399. In: Horváth Gy. - Hajdú Z (eds.) *Regional Transformation Processes in the Western Balkan Countries*. Centre for Regional Studies of Hungarian Academy of Sciences pp.638, Pécs.
152. Marshall, A. (1890) *Principles of Economics: An Introductory. Volume*, MacMillan, London.
153. Marshall, A. (1919). *Industry and Trade*. Macmillan, London.
154. Máté D. (2009) *A foglalkoztatásban és termelékenységben bekövetkezett permanens szektorális változások*. In.: Competitio Vol. VIII., No. 1., 2009. június.
155. Máté D. (2012) *A foglalkoztatás változásai szektorális megközelítésben, különös tekintettel egyes munkapiaci intézmények hatásaira*. Doktori Értekezés. Debreceni Egyetem. Közgazdaságtudományi Doktori Iskola. Debrecen.
156. Melegh A. (2011) *A globalizáció és migráció Magyarországon*. In.: Educatio 2011/II. pp. 166-180.
157. Merrill, H. (2011) *Immigration and Surplus Populations: Race and Deindustrialization in Northern Italy*. Antipode Vol. 43 No. 3. pp 1542-1572.
158. Mihályi P. (2013) *Kornai János Anti-equilibrium, mint az evolúciós közgazdaságtan szellemi előfutára*. Közgazdasági Szemle, Vol. LX., pp. 282–289.
159. Miller, D. – Patassini, D. (2005) *Beyond Benefit Cost Analysis. Accounting for Non-Market Values in Planning Evaluation*. Urban Planning and Environment, 338 pp.
160. Miskolc MJV Helyi Esélyegyenlőségi Program 2013-2018, letöltve 2015. 02. 20. http://www.miskolc.hu/sites/default/files/dokumentumok/csatolmanyok/hep_miskolc.pdf
161. Miskolc MJV Integrált Területfejlesztési Stratégia (ITS) (2014), letöltve 2015. 02. 20. http://www.miskolcvaros2020.hu/sites/default/files/dokumentumok/miskolc_its.pdf
162. Miskolc MJV Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS) (2008), letöltve 2015. 02. 20. http://www.miskolc.hu/sites/default/files/dokumentumok/csatolmanyok/1670783-3508-2008-livs_helyzetelemzes_1_kotet.pdf

163. Molle, W.(1997) *The regional economic structure of the European Union: an analysis of long-term developments*. In.: K. Peschel (eds.) *Regional Growth and Regional Policy within the Framework of European Integration*. Physica-Verlag, Heidelberg.
164. Moore, J. H. (2005) A measure of structural change in output. In.: *Review of Income and Wealth*. Vol. 24. No. 1. 205-118.pp.
165. Nagy K. et al. (2004). *Gondolatok a magyar iparpolitikáról: alkalmazkodás és útkeresés*. Kopint-Datorg Műhelytanulmányok, 39. sz. Budapest.
166. Nagy Z. (2007) *Miskolc város pozícióinak változásai a magyar városhálózatban a 19. század végétől napjainkig*. Doktori (PhD) értekezés, *Studia Geographica*, Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debrecen. pp. 236.
167. Nagy Z. (2009) *Helyünkre kerültünk? Magyarország és Szlovákia pozícióinak alakulása*. In.: Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, VII. Nemzetközi Konferencia. Miskolc-Lillafüred, Konferencia Kötet. 2009. május 19-20., letöltve: <http://lillafured.gtk.uni-miskolc.hu/VII.Nemzetkozi%20Konferencia%20I.%20Kotet.pdf> 2014. május
168. National Brownfield Redevelopment Strategy for Canada - Cleaning up the Past, Building the Future – (2003): *National Round Table on the Environment and the Economy*, http://siteresources.worldbank.org/ECAEXT/Resources/258598-1284061150155/7383639-1321554584327/8272794-1322686395943/m03_01.pdf letöltve: 2013. május
169. National Round Table on the Environment and the Economy (2003) *Cleaning up the Past, Building the Future A National Brownfield Redevelopment Strategy for Canada Nationa*. Round Table on the Environment and the Economy. Ottawa <http://toronto350.org/NRTEE/cleaning-up-the-past.pdf> letöltve: 2013 május.
170. Nelson, R. R. – Winter, S. G. (1982) *An Evolutionary Theory of Economic Change*. Belknap Press/Harvard University Press, Cambridge.
171. Nelson, R. R. (1999) *The agenda for growth: a different perspective*. *Cambridge Journal of Economics*, Vol. 22. pp. 497-520.
172. Nelson, R.R. (2002). *Bringing Institutions into Evolutionary Growth Theory*. *Journal of Evolutionary Economics*, Vol. 12, pp. 17-28.
173. Nemes Nagy J. (2000) *Az ezredvég regionális folyamatai Magyarországon - térinformatikai szempontok*. In.: *Falu Város Régió* Vol. 7., No. 9 pp. 3-6.
174. Nemes Nagy J. (eds.) (1977). *Regionális gazdaságföldrajzi gyakorlatok*. Tankönyvkiadó, Budapest.
175. North, D. C. – Wallis, J. J. – Weingast, B. R. (2009) *Violence and Social Orders: A Conceptual Framework for Interpreting Recorded Human History*. Cambridge University Press, New York.
176. Oliver, L – Ferber, U. – Grimski, D. – Millar, K. – Nathanail, P. (2005) *Sustainable Brownfield Regeneration: Cabernet Network Report*. University of Nottingham, Nottingham.
177. Orosz É. (2012) *A barnamező fogalmának változó értelmezése*. *Tér és Társadalom*, Vol. 26. No 2., pp. 73-88.
178. Paládi-Kovács A. (2007) *Ipari táj*. Akadémiai Kiadó, Budapest
179. Palma, G. (2005) *Four Sources of “De-Industrialisation” and a New Concept of the “Dutch Disease”*. In.: J. A. Ocampo (eds.) *Beyond Reforms: Structural Dynamics and Macroeconomic Vulnerability*, Stanford University Press and World Bank, New York.
180. Palma, G. (2008) *Deindustrialisation, Premature Deindustrialisation, and the Dutch Disease*. In.: L. Blume and S. Durlauf (eds.), *The New Palgrave: A Dictionary of Economics*, 2nd edition., Palgrave Macmillian, Basingstoke.

181. Pandit K. (1997) *Demographic Cycle Effects On Migration Timing and the Delayed Mobility Phenomenon*. In.: Geographical Analysis Vol. 29, pp. 187-199.
182. Pandit K. –Withers S. D. (1999) *Migration and Restructuring in the United States: A Geographic Perspective*. Rowman and Littlefield Publishers, Lanham.
183. Park, R. E., – Burgess, E. W. – McKenzie, R. D. (eds.) (1925) *The city: Suggestions for the investigation of human behavior in the urban environment*. The University of Chicago Press, Chicago
184. Pasinetti, L. (1981) *Structural change and economic growth*. Cambridge University Press, Cambridge.
185. Pasinetti, L. L. – Solow, R. M. (eds.) (1994) *Economic Growth and the Structure of Long-Term Development*. London et al.: Macmillan.
186. Patik R. – Deák Sz. (2005) *A regionális klaszterek feltérképezése a gyakorlatban*. Tér és Társadalom. Vol. XIX. No. 3–4., pp. 139–170.
187. Patik R. (2005) *A regionális klaszterek feltérképezéséről*. Területi Statisztika. Vol. 8. No. 6., pp. 519–541.
188. Paulovics J. – Körösi V. (2011) *A barnamezős felmérés eredményei az Észak-magyarországi régióban*. In.: Tudáshálózat és klaszteresedés, Norria kiadvány, pp. 174-183.
189. Pearce, D.W. (eds.) (1993) *A modern közgazdaságtan ismerettára*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
190. Perloff, H. S. – Dunn, E. S. JR. – Lampard, E. E. – Muth, R. F. (1960) *Regions, Resources, and Economic Growth*. Johns Hopkins Press, Baltimore.
191. Petríková, D. – Finka, M.– Ondřejíčka, V. (2013) *Brownfield Redevelopment in the Visegrad Countries*. Vysoká škola Báňská-Technická Univerzita Ostrava Fakulta stavební. ROAD Bratislava.
192. Pike A. – Dawley S. – Tomaneya J. (2010) *Resilience, adaptation and adaptability*. Cambridge Journal of Regions, Economy and Society 2010, Vol. 3, pp. 59–70.
193. Piore, M. J. – Sable, C. F. (1984) *The Second Industrial Divide. Possibilities For Prosperity*. Basic Books Press, New York.
194. Plane, D. A. (1989) *Population Migration and Economic Restructuring in the United States*, International Regional Science Review, Vol. 12. pp. 263-280.
195. Porter, M. E. (2000) *Location, Competition, and Economic Development*. Economic Development Quaterly, 1. pp. 15-34.
196. Porter, M.E. (1990) *The Competitive Advantage of Nations*. The Free Press, New York.
197. Porter, M.E. (1998) *Clusters and the New Economics of Competition*. Harvard Business Review, Nov-Dec. pp. 77-90. (Harvard Businessmanager, 1999/4. pp. 6-19.).
198. Pugh, J. (2009) *What are the consequences of the 'spatial turn' for how we understand politics today?* A proposed research agenda. Progress in Human Geography Vol. 33 No. 5, pp. 579-586.
199. R. Nelson – Pack H. (1999) *The Asian Miracle and modern growth theory*. In.: The Economic Journal Vol. 109 (July), pp. 416-436.
200. Raco, M. – Henderson, S. (2006) *Sustainable Urban Planning and the Brownfield Develepomnet Process in the United Kingdom: Lessons from the Thames Gateway*. Local Environment, Vol. 11. No. 5., pp. 499-513.
201. Rechnitzer J. (1998) *Területi stratégiák*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs.
202. Rédei M. – Jakobi Á. – Jeney L. (2002) *Regionális specializáció és a feldolgozóipari tevékenység változása*. Tér és Társadalom, Vol. 16. 2002/4. pp. 87-108.
203. Rédei, M. (2001) *Regionális specializáció*. A Magyar Földrajzi Konferencia 2001. október 25-27. pp. 152-175. CD kiadás.

204. Roncz J. – Tóthné Szita K. (2013) *A barnanezős területek újrahaznosításának megítélése metaanalízis alapján, különös tekintettel az Észak-magyarországi régióra.* In.: Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek Vol.10. No. 1., pp. 14-25.
205. Rostow, W. W. (1960) *The Stages of Economic Growth: A Non-Communitistic Manifesto.* Cambridge University Press, Cambridge.
206. Rowthorn, R. – K. Coutts (2004) *De-Industrialization and the Balance of Payments in Advanced Economies.* UN Conference on Trade and Development, Discussion Papers, No. 170, UNCTAD, Geneva.
207. Rowthorn, R. – Ramaswamy, R. (1998) *Growth, Trade and Deindustrialization.* Working Paper of the International Monetary Fund 98/60, Washington, DC., International Monetary Fund.
208. Rowthorn, R. – Wells, J.R. (1987) *De-industrialization and Foreign Trade.* Cambridge University Press, Cambridge.
209. S. Nagy Katalin (eds.) (2007) *Szociológia közgazdászoknak.* Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Bornus Nyomda, Pécs,
210. Saeger, S. (1997) *Globalization and Deindustrialization: Myth and Reality in the OECD.* Weltwirtschaftliches Archly, Review of World Economics Vol. 133 No. 4. pp. 579-607.
211. Schumpeter, J. (1950) *Capitalism, Socialism and Democracy.* The Process of Creative Destruction, 7. fejezet, 1950, pp. 82-85.
212. Schumpeter, J. (1954) *History of Economic Analysis.* Allen and Unwin, London.
213. Scott, A. J. (1988a) *Flexible Production System and Regional Development: The Rise of New Industrial Spaces in North America and Western Europe.* International Journal of Urban and Regional Research Vol. 12, pp. 171-185.
214. Scott, A. J. (1988b) *New Industrial Spaces.* Pion, London.
215. Shields, R. (2002) *Space and culture. A resumé of everyday life.* Space and Culture Vol. 5 No. 4, pp. 4-8.
216. Sík E. (2012) *A migráció szociológiája 2.* Válogatta és szerkesztette: Sík Endre, ELTE TáTK. Budapest 2011.
217. Sikos T. T. (eds.) (1984) *Matematikai és statisztikai módszerek alkalmazási lehetőségei a területi kutatásokban.* Földrajzi Tanulmányok, 19. szám, Akadémiai Kiadó, Budapest.
218. Singh, A (1977) *UK Industry and the World Economy: A Case of Deindustrialisation.* Cambridge Journal of Economics, Vol 1. No. 2, pp. 113-136.
219. Singh, A. (2000) *Global Economic Trends and Social Development.* UNRISD Occasional Papers 9, UNRISD. Geneva.
220. Skrabski Á. – Kopp M. (2007) *A bizalom, mint a társadalmi tőke központi jellemzője.* In. *Vigilia* Vol. 2007. No. 12. letöltve: <http://www.vigilia.hu/2008/10/skrabski.htm> 2013. március
221. Smith, A. (1776) *Wealth of Nations.* Methuen & Co., Ltd. London. letöltve: 2014. március. <http://www.econlib.org/library/Smith/smWN.html>
222. Soja, E. (1989) *Post-Modern Geographies.* Verso Press, London
223. Solitare L. – Greenberg, M. (2002) *Is the U.S. Environmental Protection Agency brownfields assessment pilot program environmentally just?* In.: *Environ Health Perspect* No. 110., pp 249-257.
224. Stamer, M. (1999) *Strukturwandel und Wirtschaftliche Entwicklung in Deutschland, den USA und Japan.* Shaker, Aachen.
225. Szakálné Kanó I. (2011) *A gazdasági aktivitás térbeli eloszlásának vizsgálati lehetőségei.* Statisztikai Szemle, Vol. 89. No. 1., pp. 77–100.

226. Szalavetz A. (2007) *Műszaki fejlődés és tőkeintenzitás*. Közgazdasági Szemle, Vol. LIV. évf., 2007. február pp. 184–198.
227. Szalavetz A. (2008) *A szolgáltatási szektor és a gazdasági fejlődés*. Közgazdasági Szemle, Vol. LV., pp. 503-521.
228. Székely-Doby A. (2009) *India és a válság*. In.: Székely-Doby András és Szilágyi Judit(eds.): *A globális válság: hatások, gazdaságpolitikai válaszok és kilátások*. 6. kötet. *A válság hatása a meghatározó és a feltörekvő nem európai országokban..* MTA VKI, Budapest. pp. 55-59. <http://www.vki.hu/kot/ecostat/06-Szekely-Doby-Andras-es-Szilagy-Judit.pdf> letöltve: 2013. június
229. Takács Z. (2004) *Az ipar leépülésének jelensége néhány külföldi példán*. In. Észak-Magyarország gazdasági helyzete, 1990-2001 Adatok, tendenciák, elemzések, Tóth I. J. (eds.), Kopint-Datorg Budapest, 13-26. o.
230. Theisen, G. – Gertler E. – Ahmed, R.- Kountz S. – Neil, L. (2004) *Brownfield/Greenfield Development Cost Comparison Study – Executive Summary*. Port of Portland, Portland Development Commission, City of Portland.
231. Thirwall A. P. (2002) *The Mobilization of Savings for Growth and Development in Developing Countries*. The IUP Journal of Applied Economics, IUP Publications, Vol. 1 No.1., pp 7-30.
232. Tóth G. (2003) *Területi autokorrelációs vizsgálat a Local Moran I módszerével*. Tér És Társadalom XVII. évf:(4. szám) pp. 39-49.
233. Tóth G. (2013) *Bevezetés a területi elemzések módszertanába*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc.
234. Tóthné Szita K. – Dabasi-Halász Zs. – Hegyi-Kéri Á. (2011) *Café-latte. Revitalizációk, barnamezős beruházások munkaerőpiaci hatásai*. Kézirat. Miskolci Egyetem
235. Tóthné Szita K. (2011) *Életciklus-hatásértékelés és fenntarthatóság*. *Economica*, A Szolnoki Főiskola Tudományos Közleményei 10/2011. pp 6-18
236. Tóthné Szita K. (2012) *Barnamezős területek fejlesztésének szempontjai*. Kézirat. Miskolci Egyetem.
237. Tóthné Szita K. (2013) *Barnamezős területek fejlesztésének szempontjai és az életciklus szemlélet*. In: Karlovitz János Tibor (eds.) *Ekonomické štúdie - teória a prax: Gazdasági tanulmányok - elmélet és gyakorlat*. 566 p. Konferencia helye, ideje: Komárno, Szlovákia, 2013.01.22-2013.01.23. Komárno: International Research Institute, 2013. pp. 527-537.
238. Tödting-Schönhofer H. – Davies S. (2013) *Regional Strategies for Industrial Areas, Directorate-general for internal policies policy department: structural and cohesion policies* Regional Development, Brussels. http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/regi/dv/pe495848_/pe495848_en.pdf letöltve: 2014. február
239. Tölle A. – Muszyńska – Jeleszyńska D. – Tadych J. – Jasińska M. (2009). *Report about concepts and tools for brownfield redevelopment*. WP 3 Output No. 3.1.1. Central Europe Project ICE084P4 Cobraman, Bydgoszcz.
240. Traistaru, I. (2000) *Specialisation patterns and industrial location in Europe and North America: measurement issues and evidence*. PHARE ACE Project, Discussion Paper.
241. Tregenna F. (2011). *Manufacturing Productivity, Deindustrialization, and Reindustrialization*. Working Paper No. 2011/57, United Nations University, World Institute for Development Economics Research (UNU-WIDER), Helsinki.
242. Trócsányi A. (2008) *A kulturális gazdaság szerepe a városok megújulásában – Pécs adottságai és esélyei*. In.: Pap N. (eds.): *Kultúra – Területfejlesztés*. Pécs – Európa

- Kulturális Fővárosa 2010-ben. *Geographica Pannonica Nova* 2. PTE FI – Imedias Kiadó, Pécs, pp. 231-244.
243. Turok, I (2004) *Cities, regions and competitiveness* In.: *Regional Studies* Vol. 38., No. 9, pp. 1069-1083
244. Varga A. (2009) *Térszerkezet és gazdasági növekedés*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
245. VÁTI (2003) *Az EU strukturális Alapok keretében barnamezős rehabilitációra kiírandó pályázatok szakmai megalapozása* (előkészítő tanulmány). Témavezető: Nagy Á., Budapest.
246. Veblen, T. B. (1899) *The Theory of the Leisure Class: An Economic Study of Institutions*. The Macmillan Company, New York.
247. Vidéki I. (eds.) (2008) *Fejezetek ipar- és közlekedésgéográfiaiból*. – ELTE Eötvös. Kiadó, pp. 312, Budapest.
248. Vígvári G. (2012) *Globalizáció és fejlesztő állam. A nemzetközi rendszerek változásának hatása a fejlesztő államra*. Ph.D. értekezés, Nemzetközi Kapcsolatok Multidiszciplináris Doktori Iskola, Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest.
249. Wachter, M. L. – Wascher, W. L. (1984) *Leveling the Peaks and Troughs in the Demographic Cycle: An Application to School Enrollment Rates*. In.: *The Review of Economics and Statistics* Vol. 66., pp. 208-215.
250. Wallerstein, I. (1987) *A válság, mint átmenet*. In: *Válság világrendszer-szemléletben / (szerk Miszlivetz Ferenc)* Szombathely, Savaria Univ. Press, 2009
251. Welfens, P. J. J. (2011) *Innovations in macroeconomics*. Springer-Verlag, Berlin Heidelberg New York.
252. Wernerfelt, B. (1995) *The Resource-Based View of the Firm: Ten Years After*. In. *Strategic Management Journal*, Vol. 16 No. 03, pp. 171-174.
253. Williamson, O.E. (2000) *The New Institutional Economics: Taking Stock, Looking Ahead*. *Journal of Economic Literature*, Vol. 38 No. 8. pp. 595-613.
254. Wilson J. – Kelling G. (1982) *Broken Windows* In. *The Atlantic Monthly*. Vol 249 No.3, pp. 29 – 38.
255. Yamashita, T. (2014) *Negative Deindustrialization: Japanese Experiences*. In.: *Good Governance in a Complex World*. Proceedings of the 32nd International Conference of the System Dynamics Society. July 20-204, 2014. Delft, Netherlands.

Summary

Deindustrialisation is a progression towards equilibrium, which has become a subject of studies since the 1970s. There have been numerous theories and explanations to the structural changes that accompanied the receding industry in Western European and North American countries. They equated the description, measurability and comparability of deindustrialization with the changes in the number of people employed in the industry. Economic, employment and industrial policies can be based on the definition and description of the different types of deindustrialization. It is worth not only to adopt the Western experiences and knowledge on the subject but also to study the regional and local factors in the Visegrad Fours, including our country, Hungary. Compared to the Western countries, different forces were at play in shaping deindustrialization in the Visegrad countries. During the description of the effects deindustrialization had on the labour economy, one has to study path dependence, local factors and the condition of the human resources beside the transition to market economy. The studies on the changes in the market economy contribute to the economic and social development of certain regions. In recent years experts have shown interest in deindustrialization and the affiliated brownfield development in Hungary. With my dissertation I contribute to the domestic analysis of the topic. The vast international literature, the institutes and (co)evolutionary schools enrich the scope of investigation, allowing for a deeper understanding on a regional and local level. The four levels of Williamson (2000) allow for the analysis of deindustrialization within the scope of institutional social economy. The changes taking place on different levels are associated with different intervals. It differentiates between reallocation due to economic regression and decrease in industrial employment from social embeddedness and institutional infrastructure. While the local labour force finds employment in other branches of economy on a regional level, the strong ties to the industrial past take more than a hundred years to change. According to the coevolutionary interpretation, any change that takes place in a subsystem influences other subsystems, and as a result, system characteristics change. (Elekes 2013). In a specific geographic area the social, economic and environmental factors are in a coevolutionary relationship with each other. In long-standing industrial areas the local society's attitude towards the labour market, work ethic and slant of life were shaped by the industry. Parallel with the decline in industrial production and employment (polluted) brownfields arose. The local knowledge base and human resources suffer erosion due to the prolonged transition of the economic activities (Elekes 2013).

On a regional level one can identify positive, outer and negative deindustrialization in the countries of the Visegrád Four. I rely on the results of the effect-ratio analysis and the changes in industrial and full employment as I define each type. The North Hungarian region went through a negative deindustrialization process between 1999 and 2012, which the increase of the tertiary sector could not compensate. On the whole, the number of employed decreased in the region, which is mainly due to local factors rather than structural changes. Similar processes took place in six further regions of the Visegrád Four. A decrease in the number of employed people between the age 35 and 44, as well as a continuous migration since 2001 is characteristic in these regions. In negative deindustrialization regions there is a strong to medium connection between the changes of employment numbers, unemployment rate and male unemployment. I prove that the number of people employed by the agriculture has an impact on the deindustrialization process. In those regions where the employment rate in the agrarian sector is lower, a decrease in the industrial employment is more likely. In the regions of the Visegrád Countries there is a moderately strong correlation between the degree of deindustrialization and the structure change defined by the labour force turbulences. Deindustrialization is characteristic to regions with more intensive structure changes. In the

regions with negative deindustrialization the structure change is continuous and differs in its dynamics from the ones in outer or negative deindustrialization. This difference is due to the other two factors not being able to pick up the labour force discarded by the industry, so the economic structure cannot come to an equilibrium. A low location index is also characteristic to regions with negative deindustrialization. I ascertain that whereas industrial specialization contributes to a growing GDP per capita, the regional concentration of the industrial labour force also restrains the regional gross output in the regions located in the countries of the Visegrád Four. In the negatively deindustrialized regions the industrial labour force became regionally concentrated during the studied period. Between 2000 and 2001 one can find a strong connection between the locational index and the logarithmized GDP, it is described with an upside down U curve. Two of the negative deindustrialization regions are located in Hungary, these are North Hungary and South Dunántúl. In detail I analyze the impact brownfields arising in the wake of industrial decline had on the labour market in the aforementioned two regions. After analyzing the results I come to the following conclusion: in the subregions of North Hungary and South Dunántúl there is a demonstratable spatial autocorrelation between the size of the brownfields and the labour market, namely the high unemployment rate and low employment are condensed and clusterized around brownfields. Using these results I suggest taking the presence of brownfields into consideration in the definition of industrially depressed subregions.

I perform a primary and secondary data analysis as I study deindustrialization on a local level. I reveal the presence of labour market depression and second generation migrational force in the city of Miskolc. In places where you can find a high number of unemployed, the individuals believe the labour market has little job opportunities, the labourers are in poor health and the government has abandoned the unemployed. The extent of labour market depression is influenced by the part of town the individuals live in. Day by day the inhabitants of the Diósgyőr-Vasgyár region have to face the closed gates of the ironworks that used to provide their livelihoods. The parents, who have a stronger sense of labour market depression, urge their offspring to migrate instead of studying or settling in the city. The individual decisions and parental advice aggregate on the level of society, resulting in undesirable community impact. In the city of Miskolc the younger generations leave the city due to parental advice based on labour force depression. The absence of this age group will thwart the development of the labour market, economy and society on the long run. Secondary data confirms that the younger generations do not enter the local labour market, instead they generally leave the city. As if they were large physical scars, the brownfields enhance the perception of imperfect labour market, the steady past suggesting an uncertain future. The dragging development in the region does not help the younger generations in finding work. One of the reasons for the unsuccessful development of the brownfields in Miskolc is the incorrect definition of revitalization. The subsidised development projects did not include generating new economic functions and jobs.

I hope the time and energy invested in my research can prove useful if my findings regarding deindustrialization are taken into consideration at the formation of the regional employment policy, the development of former industrial regions and brownfields as well as in decreasing migration.

MISKOLCI EGYETEM

H-3515

Miskolc-Egyetemváros

Telefon: +36 46 565-200

Fax: +36 46 563-402

e-mail: reggazd@uni-miskolc.hu



**VILÁG- ÉS REGIONÁLIS
GAZDASÁGTAN INTÉZET**

Jean Monnet Kiválósági Központ

Intézetigazgató, tanszékvezető:

Dr. Nagy Zoltán

egyetemi docens

Prof. Dr. Balaton Károly
elnök

"Vállalkozásmélet és gyakorlat" Doktori iskola
MISKOLCI EGYETEM, Gazdaságtudományi Kar

A J Á N L Á S

Hegyi-Kéri Ágnes a Miskolci Egyetemen folytatott graduális tanulmányai során a 2006/2007-es tanévben, mint oktatója ismertem meg. Félévi munkái által pozitív emberi, szakmai benyomást tett rám. Tanulmányait jó átlaggal végezte. Már hallgatóként érdeklődést mutatott a területi fejlődés, a munkaerőpiac és a migráció elemzése iránt. Később ez indokolta szakdolgozati témaválasztását: „QUO VADIS? - Jelenkori munkaerő-áramlás az Európai Unióban magyar szemmel” címmel. Hasonló témában a 2007-es OTDK Humán Erőforrás szekciójában harmadik helyezést ért el. A munkaerőpiaccal és -áramlással kapcsolatos vizsgálataihoz külföldi tartózkodásai során (Aschaffenburg, Bécs) adalékokat gyűjtött. A diploma megszerzését követően, az Intézet munkatársaként az együttműködés -projektek és oktatás keretében- szorosabbá vált. 2012 óta Hegyi-Kéri Ágnes doktori kutatását, mint témavezetője segítem.

Doktorandusz éveit az intézeti és kari feladatok elvégzésében aktív szerepet vállalt. 2011-től 2014-ig a Hantos Elemér Szakkollégium felelőseként szervezési feladatokat látott el.

2012-ben Közösen a Jövő Munkahelyeiért Alapítvány támogatásában részesült, mint az emberi erőforrás témáját kutató fiatal kollegina. 2014-ben, sikeres pályázatot követően Jedlik Ányos Doktorjelölti Ösztöndíjban részesült. Kutatási szemléletét nagyban formálta, hogy a Miskolci Egyetemen szociológiát is tanult. 2013-ban szerezte meg okleveles szociológus képesítését. Idegen nyelvek közül angolul és németül beszél. Angol nyelvből felsőfokú, német nyelvből szakmai nyelvvizsgával bír. Angol nyelven előadásokat tart. Doktori kutatása során harmincnégy közleménynek volt szerzője, illetve társszerzője (MTMT szerint). Több esetben intézeti, kari kollégával dolgozott együtt. Tizenhét magyar, tizenhét angol nyelvű könyvet, könyvrészletet, szakcikket, konferenciaközleményt publikált.

Szülővárosa, Miskolc és szűkebb lakóhelye, Görömböly civil közösségének lelkes tagja, jelentős részt vállal a helyi tevékenységekből (Görögkatolikus Egyetemi és Főiskolai Kollégium és Cigány Szakkollégium). A fentiek alapján támogatom Hegyi-Kéri Ágnes doktori pályázatát, a Jelöltnek a doktori folyamathoz sok sikert kívánok!

Miskolc, 2015. október 12.

Tisztelettel:

.....

Dr. Kuttor Dániel

Ábrák jegyzéke

	oldal
1. ábra: A vizsgálati keret leírása	6
2. ábra: Fisher (1939) – Clark (1940) modellje	10
3. ábra: A dezindustrializáció megjelenése Kelet-Közép-Európában és a nyugati országokban	15
4. ábra: A revitalizáció fogalmának szűkebb és tágabb értelmezése	27
5. ábra: A barnamezős revitalizáció összetevői	29
6. ábra: A kutatás logikai felépítése	32
7. ábra: Az ipari foglalkoztatottak arányának változása 1999-hez viszonyítva a Visegrádi országokban	40
8. ábra: Az ipari foglalkoztatottak számának és arányának változása alapján képzett kategóriák	46
9. ábra: A dezindustrializáció három típusa a Visegrádi országokban	51
10. ábra: A dezindustrializációs típusok kapcsolata a 2. és a 3. hipotézissel	51
11. ábra: A munkanélküliségi ráta alakulása 1999 és 2012 között a Visegrádi országokban	52
12. ábra: A nettó migrációs ráta átlagainak alakulása a Visegrádi országokban regionális szinten	56
13. ábra: A mezőgazdasági foglalkoztatottak aránya és az ipari foglalkoztatottak számának változása közötti összefüggés	58
14. ábra: A foglalkoztatottak szektorális változása regionális szinten Magyarországon 1999-2012 között	59
15. ábra: A Moore-féle szerkezetátalakítási index és az ipari foglalkoztatottak aránya közötti összefüggés regionális szinten	61
16. ábra: LQ hányados értéke régiók szerint 1999-ben és 2012-ben	64
17. ábra: Az ipari foglalkoztatottak koncentrációjának változása a – lokációs index alapján 1999-ben és 2012-ben	65
18. ábra: A lokációs hányados és a logaritmizált egy főre jutó GDP közötti összefüggés regionális szinten	67
19. ábra: A negatív hatású dezindustrializációs folyamattal jellemezhető régiók abszolút specializációs indexének alakulása	69
20. ábra: A HH specializációs index értékei 1999-ben és 2012-ben	70
21. ábra: Regionális abszolút specializációs indexek értékei a dezindustrializációs típusok alapján	71
22. ábra: Abszolút ipari specializációs index az egy főre jutó logaritmizált GDP arányában régióként	72
23. ábra: Klaszteranalízis során csoportosított régiók 2012-ben	73
24. ábra: Barnamezők kiterjedése (ha) a Dél-dunántúli és az Észak-magyarországi régió kistérségeiben	74
25. ábra: Miskolc lakónépességének változása 1910-től	81
26. ábra: Miskolc város korosztályos összetételének változása a népszámlálási adatok alapján	82
27. ábra: Szülői tanácsok az elvándorlással kapcsolatban Miskolc városában	83
28. ábra: Munkanélküliségi ráta korosztályos összetétele	83
29. ábra: Az ipari termelés inflációval korrigált értéken és az ipari foglalkoztatottak számának változása a bázis évhez viszonyítva (100%=1988) Borsod-Abaúj-Zemplén megyében	85
30. ábra: A társadalmi és a fizikai környezet revitalizációjának elmaradása	

és összefüggései	87
31. ábra: A primer adatgyűjtés helyszínei Miskolcon	88
32. ábra: A minta kor és nem szerinti eloszlása városrészek szerint	89
33. ábra: Legmagasabb iskolai végzettség megoszlása városrészenként	90
34. ábra: A minta eloszlása munkaerőpiaci státusz és nemek alapján	91
35. ábra: A munkaerőpiac megítélése Likert skála alapján I.	92
36. ábra: Likert skála eredményének megoszlása a munkanélküliség megítélése esetében	93
37. ábra: Munkaerőpiaci megítélés Likert skála alapján II.	94
38. ábra: Munkaerőpiaci depressziós állítások	95
39. ábra: Depressziós munkaerőpiaci attitűdök Diósgyőr-Vasgyárban és az Avas városrészben	96
40. ábra: Külföldi munkavállalási hajlandóság	100
41. ábra: Külföldi munkavállalási tapasztalat és hajlandóság	100
42. ábra: Továbbtanulási tanács	102
43. ábra: Az elhelyezkedésről alkotott vélemény lakóhely és a nemek szerinti	106
44. ábra: A fiatalok elhelyezkedési esélyeinek véleményezése iskolai végzettség alapján	107
45. ábra: A többváltozós varianciaanalízis eredménye grafikusan megjelenítve	107
46. ábra: Revitalizációs modell	111

Táblázatok jegyzéke

	oldal
1. táblázat: A dezindusztrializáció meghatározása	11
2. táblázat: A dezindusztrializációhoz kapcsolódó kutatási területeket vizsgáló szakemberek munkái	13
3. táblázat: A dezindusztrializáció intézményi jellemzői	19
4. táblázat: Barnamezők kezelési módjai és a humán erőforrás fejlesztésének megjelenése	28
5. táblázat: Az első hipotézis módszertana a cél függvényében	34
6. táblázat: Struktúraváltozás dinamikájával kapcsolatos indikátorok képletei	35
7. táblázat: A második hipotézis módszertana a cél függvényében	36
8. táblázat: A harmadik hipotézis módszertana a cél függvényében	36
9. táblázat: A negyedik hipotézis módszertana a cél függvényében	37
10. táblázat: Az ötödik hipotézis módszertana a cél függvényében	38
11. táblázat: A hatodik hipotézis módszertana a cél függvényében	38
12. táblázat: Az iparban foglalkoztatottak (építőipar és a feldolgozóipar) számának változása 1999-2008 között (%)	39
13. táblázat: A dezindusztrializációs és az indusztrializációs típusok meghatározása	40
14. táblázat: A dezindusztrializáció és az indusztrializáció típusai a Visegrádi országokban	41
15. táblázat: A shift-share (hatás-arány) elemzés eredménye a Visegrádi országokban 1999-2012	42
16. táblázat: Magyarországi régiók a dezindusztrializáció típusai szerint	43
17. táblázat: Lengyelországi régiók a dezindusztrializáció típusai szerint	44
18. táblázat: Csehországi régiók a dezindusztrializáció típusai szerint	45
19. táblázat: Szlovákiai régiók a dezindusztrializáció típusai szerint	45
20. táblázat: Dezindusztrializáció típusainak meghatározása	47
21. táblázat: A shift-share (hatás-arány) elemzés eredménye a Visegrádi országokban regionális szinten 1999-2012	48

22. táblázat: Negatív dezindusztrializációs régiók a Visegrádi országokban 1999-2012 között	49
23. táblázat: Külső dezindusztrializációs régiók a Visegrádi országokban 1999-2012 között	49
24. táblázat: Pozitív dezindusztrializációs régiók a Visegrádi országokban 1999-2012 között	50
25. táblázat: A dezindusztrializációs típusok és a munkanélküliségi ráta közötti kapcsolat	53
26. táblázat: Regionális szinten a dezindusztrializáció és a férfi munkanélküliség közötti kapcsolat	54
27. táblázat: A negatív hatású dezindusztrializációval jellemezhető régiók foglalkoztatás változása 1999-2012 között (1999=100%)	54
28. táblázat: A foglalkoztatási ráta változása a dezindusztrializáció típusai szerint regionális szinten 1999-2012 között (1999=100%)	55
29. táblázat: Struktúraváltozás dinamikájával kapcsolatos indikátorok	60
30. táblázat: Szerkezetátalakítási indexek értékei 1999 és 2012 között	61
31. táblázat: A struktúraváltozás és az ipari foglalkoztatottak arányának változása közötti kapcsolat	62
32. táblázat: Lokációs index kiszámítása	63
33. táblázat: LQ hányados a dezindusztrializáció típusai alapján	65
34. táblázat: Herfindahl-Hirschman-féle koncentrációs mérőszám	66
35. táblázat: Régiók HH abszolút specializációs indexének alakulása	68
36. táblázat: Abszolút specializációs mértékszámok a fővárosokat magukba foglaló régiókban	69
37. táblázat: A barnamezők és a kistérségi munkaerőpiaci mutatók közötti összefüggés Észak-Magyarországon és Dél-Dunántúlon	75
38. táblázat: Ipari depressziós kistérségek Magyarországon a negatív dezinduszt- rializációs folyamattal jellemezhető régiókban	77
39. táblázat: Miskolc lakónépességének változása 1990-2011 között	81
40. táblázat: Gazdasági aktivitás korosztályok szerint	84
41. táblázat: Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az ipari foglalkoztatottság az ágazat országos százalékában	84
42. táblázat: Miskolc város barnamezős területei 2012-ben	86
43. táblázat: Az értékelt állítások a városrészek közötti szignifikáns eltérések szerint	95
44. táblázat: Munkaerőpiaci attitűdváltozók faktoranalízise rotált faktorsúly mátrix alapján	97
45. táblázat: Rotált faktorsúly mátrixok Diósgyőr-Vasgyárban és az Avason	98
46. táblázat: Klaszteranalízis eredménye	99
47. táblázat: A külföldi munkavállalási hajlandóság és az életkor keresztábrája	101
48. táblázat: Továbbtanulási tanács munkaerőpiaci szemlélet alapján	102
49. táblázat: Letelepdedési tanács lakóhely szerint	104
50. táblázat: Az iskolai végzettség és a letelepdedési tanács közötti kapcsolat	105
51. táblázat: A fiatalok elhelyezkedéséről alkotott vélemények átlaga lakóhely szerint	105
52. táblázat: A fiatalok elhelyezkedési esélyeinek véleményezése nemek szerint	106
53. táblázat: A revitalizáció dimenzióinak értékelése	108
54. táblázat: Az önkormányzatok szintjén megjelenő hozamfajták megkülönböztetése revitalizáció szempontjából	109
55. táblázat: 2007 és 2013 között Miskolcon támogatásban részesült barnamezős projektek	110

A Szerzőnek a témában megjelent publikációi

Hazai és külföldi folyóiratokban megjelent publikációim

1. Dániel Kuttor (50%) – Ágnes Hegyi-Kéri (50%) (2014) Reasons or Effects of the Deindustrialization in Visegrad Countries. In.: Journal of Global Strategic Management (JGSM) June 2014, Vol. 8, No.1, pp. 93-100. ISSN 1307-6205.
2. Zsuzsanna Dabasi-Halász (50%) – Ágnes Hegyi-Kéri (50%) (2014) Children and Youth Face of the Migration. In.: Journal of Global Strategic Management (JGSM) June 2014, Vol. 8, No.1, pp. 79-92. ISSN 1307-6205.
3. Zsuzsanna Dabasi-Halász (50%) – Ágnes Hegyi-Kéri (50%) (2014) A dezindusztrializáció fizikai és társadalmi következményeinek összefüggései. In.: KÖZGAZDÁSZ FÓRUM Vol. XVII., No. 119-120, pp. 83-97. ISSN 1582-1986.
4. Ágnes Hegyi-Kéri (2014) Deindustrialization or Reindustrialization in Visegrad Countries. In: Environmental Dynamics under the Impact of Economic Trends – Realities and Perspectives. Editura Risoprint. ISSN 2359-9081.
5. Zsuzsanna Dabasi-Halász (40%) – Kinga Feksz (30%) – Ágnes Hegyi-Kéri (30%) (2014) “Deep Drilling”, Contribution to Understand the Labour Market Depression of Miskolc. In: Environmental Dynamics under the Impact of Economic Trends – Realities and Perspectives. Conference proceedings. Editura Risoprint. ISSN 2359-9081.
6. Ágnes Hegyi-Kéri (2014) Connection between the Brownfield and the Labor Market on Subregional Level. In: Romanian Review of Regional Studies, Vol X, No 2, December 2014. pp. 55-66., ISSN 2344-3707.
7. Zsuzsanna Dabasi-Halász (50%) - Ágnes Hegyi-Kéri (50%) (2014) Fel/eltörekvő generáció migrációja Miskolcon. In.: Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek, 2015. Megjelenés alatt.
8. Hegyi-Kéri Ágnes (2013) Barnamezős fejlesztések költség-haszon vizsgálata. Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek 2013. Vol X., No. 1., pp 72-88, ISSN 1786-1594.
9. Hegyi-Kéri Ágnes (2014) A dezindusztrializáció munkaerőpiaci következményeinek vizsgálata regionális szinten. In.: Gazdaság és Társadalom. Vol. 6., No. 3. 66-72.pp. ISSN 0865-7823.
10. Ágnes Hegyi-Kéri (2012) Industrial depression areas' migration processes from the view point of structural changes. In: The Seventh International Conference On Economic Cybernetic Analysis: The New Economic Crisis: Evolution And Recovering Ways – Nec 2012 Bucharest, pp. 45-56., ISSN 2247-1820.
11. Dániel Kuttor (50%) – Ágnes Hegyi-Kéri (50%) (2012) Sectoral and Regional Dimensions of Industrialisation in East Central Europe. In.: World Scientific and Engineering Academy and Society (WSEAS) International Conferences in Tomas Bata University in Zlin, Csehország, pp. 290-299, ISSN 2227-460X.
12. Ágnes Hegyi-Kéri (2012) The examination of the sustainability of brownfield investments paying special attention to public policies and EU support. In: Zarządzanie Publiczne Vol 2., No. 18., 2012, pp. 21–31., Kraków, 2012, ISSN 1896-0200.
13. Dániel Kuttor (50%) – Ágnes Hegyi-Kéri (50%) (2012) Effects of industrial restructuring at national and regional level in East Central Europe pp. 102-110; In: VESZTNIK, Nacional'nogo Tehniceszkogo Universziteta „HPI” (ВЕСТИНИК, НАЦИОНАЛЬНОГО ТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА «ХПИ») 14'2012. Harkov, ISSN 2079-0767.
14. Hegyi-Kéri Ágnes (2012) A barnaövek, rozsdáövezetek revitalizációjának hatása a regionális társadalmi és gazdasági folyamatokra két régió összehasonlítása kapcsán, Széchenyi István Egyetem, Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar, Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola, Évkönyv 2012 Fiatal Regionalisták VII. Konferenciája pp.65-78, ISSN 2060-9620.

15. Zsuzsanna Dabasi-Halász (50%) – Ágnes Hegyi-Kéri (50%) (2012) The Effects of Black, Brown and Green Revitalizing Investments on the Labour Market and Economy. In.: Geosciences and Engineering, University of Miskolc, Faculty of Earth Science & Engineering, Volume 1, Number 1 (2012) Miskolc University Press 2012, pp. 83-93. ISSN 2063-6997.
16. Ágnes Hegyi-Kéri (2011) Regional Specialization and Geographic Concentration of Economic Sectors in the Visegrád Countries. In.: Theory, Methodology, Practice; Club of Economics in Miskolc, Volume 9, Number 1, March 2013, pp. 31-42 ISSN: 1589-3413
17. Ágnes Hegyi-Kéri (2011) The Role of Human Resources in the European Union's Growth Strategy from the perspective of Hungarian Regional Inequalities. In: Theory, Methodology, Practice; Club of Economics in Miskolc, Volume 7, Number 1, December 2011, pp. 29-34., ISSN 1589-3413
18. Hegyi-Kéri Ágnes (2011) Az Európa 2020 gazdasági növekedési stratégia megvalósításának esélyei az Észak-magyarországi régióban. In.: Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek 2011. VII. évfolyam 2. szám. pp. 71-78 ISSN 1786-1594.

Egyéb hazai és nemzetközi kiadványokban, konferenciakötetekben megjelent publikációk

19. Zsuzsanna Dabasi-Halász (40%) – Ágnes Hegyi-Kéri (30%) – Anna Vizkeleti (30%) (2014) How to be optimistic in a pessimistic labor market? In.: 11th Annual International Conference on Economics and Business – Global challenges, local answers, ISBN 978-973-53-1287-9.
20. Ágnes Hegyi-Kéri (2014) The effects of physical „wounds” arising from deindustrialization on the labour market. In: 5th Central European Conference in Regional Science – CERS, Kosice, Technical University of Kosice, Slovakia, 2015, First Edition, pp. 248-255. ISBN 978-80-553-2015-1.
21. Hegyi-Kéri Ágnes (2014) A barnamezők jelenlétének munkaerőpiaci hatása. Makrogazdasági döntések – hálózati szinergiák. Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából. Sopron, 2014. november 12., megjelenés alatt, ISBN 978-963-334-202-2.
22. Hegyi-Kéri Ágnes (2014) A dezindusztrializáció regionális szintű vizsgálata. In: 11th Annual International Conference on Economics and Business Global challenges, local answers, 2014. május 16-17. ISBN 978-973-53-1287-9.
23. Hegyi-Kéri Ágnes (2014) A dezindusztrializáció munkaerőpiaci hatásai. In: Tavasz Szél Konferencia, megjelenés alatt.
24. Hegyi-Kéri Ágnes (2014) A barnamezős területek munkaerőpiaci hatása, két negatív dezindusztrializációval jellemezhető magyar régióban. In: Doktorandusz Fórum, Miskolci Egyetem, Kari Kiadvány, megjelenés alatt.
25. Hegyi-Kéri Ágnes (2013): Az ipar- és a foglalkoztatáspolitikai kapcsolata regionális aspektusból. In: Ekonomické studio – teória a prax. International Research Institute s.r.o. pp.496-505. ISBN 978-80-971251-2-7.
26. Kuttor Dániel (50%) – Hegyi-Kéri Ágnes (50%) (2012) A gazdasági szerkezetváltás európai vetületei – Kelet-Közép-Európa esélyei, Debreceni Egyetem Centenárium alkalmából megrendezésre kerülő nemzetközi konferencia. „Új eredmények a közgazdasági és üzleti tudományokban” CD kötet ISBN 978-963-473-600-4.
27. Kuttor Dániel (50%) – Hegyi-Kéri Ágnes (50%) (2012) Adalékok az ipari szerkezetváltás szektorális és földrajzi dimenziójának tanulmányozásához Kelet-Közép-Európában, MicroCad Nemzetközi Konferencia, Miskolc CD kötet ISBN 978-661-994-7.

28. Ágnes Hegyi-Kéri (2012) Testing the Baumol hypothesis in regional level related to the economic performance through the Visegrad countries. In: Doktorandusz Fórum, Miskolci Egyetem, Kari Kiadvány, 2012.
29. Hegyi-Kéri Ágnes (2011) A regionális gazdaságfejlesztés kihívásai az Észak-magyarországi régióban: barnamezős revitalizáció a munkaerőpiac tükrében, Erdei Ferenc Tudományos Konferencia, 2011. I. kötet pp. 54-58. ISBN 978-963-7294-99-0.
30. Hegyi-Kéri Ágnes (2011) A gazdaságfejlesztés és az innováció kapcsolata az Észak-magyarországi régió humán erőforrásainak tükrében – különös tekintettel Magyarország Európa 2020 program megvalósítására, In: Norria, Tudáshálózat és klaszterépítés. 2011 54.-62. oldal ISBN 978-963-88345-3-9.
31. Hegyi-Kéri Ágnes (2011) A barnamezős revitalizáció fenntarthatósági aspektusai az Észak-magyarországi régióban, Doktorandusz Fórum, Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Szekciókiadvány 2011.
32. Ágnes Hegyi-Kéri (2011) Caffé-latte The effects of the brownfield investment to the dual labour market. International Bata's Conference for Ph.D. Students and Young Researchers Tomas Bata University in Zlin CD kötet ISBN 978-80-7454-013-4.

Könyvfejezet

33. Hegyi-Kéri Ágnes (2011) A fenntartható fejlődés munkaerőpiaci aspektusai. In: Munkaerőpiac és foglalkoztatáspolitikai. (eds. Dabasi Halász Zsuzsanna), Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2011, 197-211. p. ISBN 978-963-661-973-2
34. Hegyi-Kéri Ágnes (2012) Nemzetközi területi együttműködések, transznacionális területi stratégiák. In.: Területi politika és gazdaságfejlesztés. Digitális tananyag. A TÁMOP-4.1.2.A/1-11/1-2011-0046 azonosító számú „A ME GTK és MÜTF Nemzetközi gazdálkodás szakának angol és magyar nyelvű digitális tananyagfejlesztése” című projekt keretében megjelenés alatt.
35. Hegyi-Kéri Ágnes (2012) Területi stratégiák típusai, szerkezete, kidolgozása. In.: Területi politika és gazdaságfejlesztés. Digitális tananyag. A TÁMOP-4.1.2.A/1-11/1-2011-0046 azonosító számú „A ME GTK és MÜTF Nemzetközi gazdálkodás szakának angol és magyar nyelvű digitális tananyagfejlesztése” című projekt keretében megjelenés alatt.
36. Hegyi-Kéri Ágnes (2012) Szerkezeti átalakulás, mint a gazdasági növekedés meghatározó tényezője a Visegrádi négyek esetében. In.: Kelet-Közép-Európa változó gazdasági kapcsolatrendszere. Digitális tananyag. A TÁMOP-4.1.2.A/1-11/1-2011-0046 azonosító számú „A ME GTK és MÜTF Nemzetközi gazdálkodás szakának angol és magyar nyelvű digitális tananyagfejlesztése” című projekt keretében megjelenés alatt.
37. Ágnes Hegyi-Kéri (2011) Caffé-latte The effects of the brownfield investment to the dual labour market. International Bata's Conference for Ph.D. Students and Young Researchers Tomas Bata University in Zlin CD kötet ISBN 978-80-7454-013-4.

Poszter előadás

38. Fenntartható fejlődés és munkaerőpiac. Poszter előadás a Magyar Tudományos Akadémia Munkatudományi Bizottság Miskolci ülésén, „Válság regionális munkaerő piaci hatásai” című szakmai konferencia. Miskolc, Miskolci Akadémia Bizottság, 2011. május 6-7.

Melléklet

Ábrajegyzék

1. ábra: Az ipari foglalkoztatottak arányának változása regionális szinten Magyarországon 1999-2012 között	146
2. ábra: Az ipari foglalkoztatottak arányának változása a Visegrádi országokban	146
3. ábra: Munkanélküliségi ráták alakulása 1999-2012 között Visegrádi országokban	152
4. ábra: A mezőgazdasági foglalkoztatás és az ipari foglalkoztatottság közötti összefüggés Magyarországon	165
5. ábra: A mezőgazdasági foglalkoztatás és az ipari foglalkoztatottság közötti összefüggés a Visegrádi országokban regionális szinten	168
6. ábra: A lokációs index értékének alakulása Magyarországon regionális szinten	172
7. ábra: A lokációs index értékének alakulása Csehországban regionális szinten	172
8. ábra: A lokációs index értékének alakulása Lengyelországban regionális szinten	173
9. ábra: A lokációs index értékének alakulása Szlovákiában regionális szinten	173
10. ábra: A Herfindahl-Hirschman féle koncentráció mérőszáma 1999-ben és 2012-ben	179
11. ábra: A barnamezős területek eloszlása kistérségenként	229
12. ábra: A megkérdezett nők és férfiak városrészek szerinti eloszlása	242
13. ábra: A megkérdezettek végzettség szerinti megoszlása	243
14. ábra: Életkor szerinti megoszlás hisztogramja	244
15. ábra: Munkaerőpiaci megítélés Likert skála alapján	247
16. ábra: A megkérdezettek véleményének megoszlása a befektetők számára vonzó környezetről	249
17. ábra: Az állami segítségnyújtásról alkotott vélemény lakóhely szerinti bontásban	251
18. ábra: Letelepedési tanács eloszlása	252
19. ábra: Középképzésűeknek, egyetemistáknak adott szülői tanácsok az Észak-magyarországi régióban	254
20. ábra: Scree-teszt eredménye	254

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Az munkanélküliségi ráta a visegrádi országok régióiban 1999-2012 között	143
2. táblázat: Az ipari foglalkoztatottak száma visegrádi országok régióiban 1999-2012 között (ezer fő)	144
3. táblázat: Az ipari foglalkoztatottak száma és a munkanélküliségi ráta közötti korreláció a visegrádi országok régióiban 1999 és 2012 között	145
4. táblázat: Az ipari foglalkoztatottak száma	147
5. táblázat: A teljes foglalkoztatottak száma	147
6. táblázat: Shift-share analízis eredménye Lengyelországban	148
7. táblázat: Shift-share analízis eredménye Szlovákiában	149
8. táblázat: A shift-share analízis eredménye Csehországban	150
9. táblázat: A shift-share analízis eredménye Magyarországon	151
10. táblázat: A shift-share analízis eredménye a Visegrádi négyeknél	152
11. táblázat: Regionális szinten az ipari foglalkoztatottak és a munkanélküliségi ráta közötti kapcsolat	153
12. táblázat: A férfi munkanélküliségi ráták alakulása	153
13. táblázat: Férfi munkanélküliek illetve a tartósan munkanélküliek száma és az ipari foglalkoztatottak száma közötti korreláció 1999-2012 között regionális szinten	155
14. táblázat: A tartósan munkanélküliek számának alakulása (ezer fő)	156
15. táblázat: A nettó migrációs ráta a dezindustrializációs típusok alapján	157
16. táblázat: Mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya (1999) illetve az ipari foglalkoztatottak arányának változása (1999 és 2012 között)	158
17. táblázat: A Visegrádi országok régióiban a mezőgazdaság aránya (bázis 1999) illetve az ipari foglalkoztatottak arányának változása (1999 és 2012) közötti összefüggés vizsgálata	159
18. táblázat: Magyarország 7 régiójában a mezőgazdaság aránya (bázis 1999) illetve az ipari foglalkoztatottak arányának változása (1999 és 2012) közötti összefüggés vizsgálata	162
	140

19. táblázat: A dezindusztrializációs régiók esetében a mezőgazdaság aránya (bázis 1999) illetve az ipari foglalkoztatottak arányának változása (1999-2012) közötti összefüggés vizsgálata	165
20. táblázat: Az EUN-féle szerkezetátalakulási érték 1999-2012 között	168
21. táblázat: Az SRD- féle szerkezetátalakulási érték 1999-2012 között	168
22. táblázat: Az GRP- féle szerkezetátalakulási érték 1999-2012 között	168
23. táblázat: Az iparszerkezet átalakításának dinamikájának indikátorainak K, EUN és SRD értékei 1999-2012 között regionális szinten	169
24. táblázat: Az iparszerkezet átalakításának dinamikájának GRP indikátor értékei 1999 és 2012 között regionális szinten	170
25. táblázat: Az iparszerkezet átalakításának dinamikájának MLI indikátor értékei regionális szinten	170
26. táblázat: Az iparszerkezeti átalakulás dinamikájának Moore-féle szerkezetátalakítási érték térbeli vektorok értékei regionális szinten 1999-2012 között	171
27. táblázat: LQ értékek regionális szinten Lengyelországban	174
28. táblázat: LQ értékek regionális szinten Csehországban	175
29. táblázat: LQ értékek regionális szinten Magyarországon	175
30. táblázat: LQ értékek regionális szinten Szlovákiában	176
31. táblázat: LQ értékek külső dezindusztrializációs régiókban (összegző táblázat)	176
32. táblázat: LQ értékek külső dezindusztrializációs régiókban	176
33. táblázat: LQ értékek pozitív dezindusztrializációs régiókban	177
34. táblázat: LQ értékek pozitív dezindusztrializációs régiókban (összegző táblázat)	177
35. táblázat: LQ értékek negatív dezindusztrializációs régiókban	178
36. táblázat: LQ értékek a negatív dezindusztrializációs régiókban	178
37. táblázat: A lokációs hányados és a logaritmizált egy főre jutó GDP közötti összefüggés	179
38. táblázat: Abszolút ipari koncentráció (építőipar nélkül)	179
39. táblázat: Regionális egy főre jutó GDP (PPS)	180
40. táblázat: Regionális egy főre logaritmizált GDP	181
41. táblázat: HH specializációs index részeredményei NACE R1 Mezőgazdaság, halászat	183
42. táblázat: HH specializációs index részeredményei NACE R1 Ipar (kivéve építőipar)	185
43. táblázat: HH specializációs index részeredményei NACE R1 Építőipar	187
44. táblázat: HH specializációs index részeredményei NACE R1 Nagy- és kiskereskedelem, vendéglátás, közlekedés	190
45. táblázat: HH specializációs index részeredményei NACE R1 Pénzügyi közvetítés, ingatlan ipar	192
46. táblázat: HH specializációs index részeredményei NACE R1 Közszolgáltatások, háztartások, non-profit szervezetek	194
47. táblázat: HH specializációs index eredménye	196
48. táblázat: HH koncentrációs index eredménye NACE R1 Mezőgazdaság, halászat	199
49. táblázat: HH koncentrációs index eredménye NACE R1 Ipar (kivéve építőipar)	201
50. táblázat: HH koncentrációs index eredménye NACE R1 Építőipar	203
51. táblázat: HH koncentrációs index eredményei NACE R1 Nagy- és kiskereskedelem, vendéglátás, közlekedés	205
52. táblázat: HH koncentrációs index eredményei NACE R1 Pénzügyi közvetítés, ingatlan ipar	207
53. táblázat: HH koncentrációs index eredményei NACE R1 Közszolgáltatások, háztartások, non-profit szervezetek	210
54. táblázat: Klaszteranalízis regionális log GDP és HH specializációs index alapján	213
55. táblázat: Bináris szomszédsági mátrix az Észak-magyarországi régióban	216
56. táblázat: Bináris szomszédsági mátrix a Dél-dunántúli régióban	217
57. táblázat: Sorstandardizált szomszédsági mátrix az Észak-magyarországi régióban	218
58. táblázat: Barnamezős kiterjedéssel korrigált szomszédsági mátrix az Észak-magyarországi régióban	220
59. táblázat: Barnamezős kiterjedéssel korrigált szomszédsági mátrix a Dél-dunántúli régióban	222
60. táblázat: Barnamezők kiterjedése	225
61. táblázat: Munkaerőpiaci indikátorok az Észak-magyarországi régióban 2004	225
	141

62. táblázat: Munkaerőpiaci indikátorok az Észak-magyarországi régióban 2008	226
63. táblázat: Munkaerőpiaci indikátorok a Dél-dunántúli régióban 2004	226
64. táblázat: Munkaerőpiaci indikátorok a Dél-dunántúli régióban 2008	227
65. táblázat: Ipari depressziós kistérségek lehatárolása az Észak-magyarországi régióban	228
66. táblázat: Ipari depressziós kistérségek lehatárolása a Dél-dunántúli régióban	228
67. táblázat: Kistérségeknek megítélt barnamezős fejlesztési támogatás	230
68. táblázat: A lekérdezésre kijelölt utcák listája	240
69. táblázat: A megkérdezettek lakóhely szerinti eloszlása	241
70. táblázat: A megkérdezettek nem és lakóhely szerint eloszlása kereszt táblája	241
71. táblázat: A megkérdezettek nem és végzettség szerinti eloszlása kereszt tábla alapján	242
72. táblázat: A lakóhely és a végzettség kereszt táblája	243
73. táblázat: A megkérdezettek kor szerinti eloszlása	244
74. táblázat: A lakóhely és az életkor közötti kereszt tábla	245
75. táblázat: A Khi-négyzet értéke lakóhely és az életkor közötti kereszt tábla esetén	245
76. táblázat: A lambda, Goodman and Kruskal tau és a bizonytalansági együttható értékei	245
77. táblázat: A viszonyítási csoport munkaerőpiaci státuszának megítélése és a lakóhely közötti kereszt tábla	246
78. táblázat: A Khi-négyzet értéke a viszonyítási csoport munkaerőpiaci státuszának megítélése és a lakóhely között	246
79. táblázat: Phi értékét a viszonyítási csoport munkaerőpiaci státuszának megítélése és a lakóhely között	247
80. táblázat: A viszonyítási csoport egészségügyi állapota és a lakóhely közötti kereszt tábla	247
81. táblázat: A Khi-négyzet értéke a viszonyítási csoport egészségügyi állapota és a lakóhely között	248
82. táblázat: A lambda, a Goodman and Kruskal tau és a bizonytalansági együttható értékei a viszonyítási csoport egészségügyi állapota és a lakóhely között	248
83. táblázat: A megkérdezettek véleménye a befektetési környezetről és a lakóhely kereszt táblája	249
84. táblázat: A Khi-négyzet értéke a megkérdezettek véleménye a befektetési környezetről és a lakóhely között	249
85. táblázat: A lambda, a Goodman and Kruskal tau és a bizonytalansági együttható értékei a viszonyítási csoport egészségügyi állapota és a lakóhely között	250
86. táblázat: A jövőberuházások és a lakóhely közötti kereszt tábla	250
87. táblázat: Az állami segítségnyújtás és a lakóhely kereszt táblája	250
88. táblázat: Letelepedési tanács és a lakóhely közötti kereszt tábla	252
89. táblázat: Letelepedési tanács és a végzettség közötti kereszt tábla eredményei	252
90. táblázat: A khi-négyzet értéke a letelepedési tanács és a végzettség között	253
91. táblázat: Fakoranalízis kiegészítő táblázatai	255
92. táblázat: Munkaerőpiaci attitűdök klaszteranalízise	255
93. táblázat: Klaszterek jellemzői tovább tanulási tanács szempontjából	257
1. kérdőív: A barnamezős területek munkaerőpiaci és környezeti megítéléséhez	230

1. táblázat: Munkanélküliségi ráta a Visegrádi országok régióiban 1999-2012 között

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic	8,5	8,8	8,0	7,0	7,5	8,2	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0
Praha	3,6	4,0	3,8	3,4	4,2	3,9	3,5	2,8	2,4	1,9	3,1	3,7	3,6	3,1
Střední Čechy	8,0	7,5	6,7	4,8	5,1	5,4	5,2	4,6	3,4	2,6	4,4	5,2	5,1	4,6
Jihozápad	6,2	6,0	5,1	4,8	5,0	5,8	5,1	4,9	3,5	3,1	5,2	5,6	5,3	5,3
Severozápad	13,1	15,0	11,7	11,3	11,0	12,1	13,5	12,8	9,5	7,8	10,3	11,1	9,5	10,7
Severovýchod	7,6	6,8	5,8	5,0	6,2	6,7	5,6	6,1	4,8	4,0	7,3	7,0	6,6	8,0
Jihovýchod	8,0	7,1	7,3	6,7	7,0	7,9	7,7	7,1	5,2	4,0	6,5	7,5	7,2	7,6
Střední Morava	9,6	10,9	9,3	8,5	8,4	9,9	9,7	7,6	5,9	4,9	7,5	8,8	7,6	7,5
Moravskoslezsko	12,5	14,1	15,2	12,4	14,0	14,6	13,9	12,0	8,5	7,4	9,7	10,2	9,3	9,5
Hungary	6,9	6,6	5,7	5,6	5,8	5,8	7,2	7,5	7,4	7,8	10,0	11,2	10,9	10,9
Közép-Magyarország	4,9	5,5	4,5	3,8	4,1	4,2	5,1	5,1	4,7	4,6	6,6	8,9	8,8	9,2
Közép-Dunántúl	6,2	5,2	3,9	4,9	4,3	5,3	6,3	6,0	5,0	5,8	9,3	10,3	9,3	9,8
Nyugat-Dunántúl	4,5	4,4	3,8	3,7	4,6	4,4	5,9	5,7	5,0	4,9	8,6	9,2	7,4	7,4
Dél-Dunántúl	8,4	7,9	7,5	7,9	7,8	6,9	8,8	9,0	10,0	10,3	11,0	12,1	12,7	12,0
Észak-Magyarország	11,7	10,0	8,1	8,2	9,8	9,5	10,6	11,0	12,3	13,4	15,2	16,0	16,7	16,6
Észak-Alföld	10,0	9,7	8,3	7,8	6,4	6,8	9,0	11,0	10,8	12,0	14,2	14,5	14,5	13,9
Dél-Alföld	5,9	5,0	5,5	5,9	6,4	6,2	8,1	7,8	7,9	8,8	10,6	10,6	10,6	10,5
Poland	12,3	16,3	18,4	19,9	19,4	19,1	17,7	13,8	9,6	7,1	8,2	9,6	9,6	10,1
Lódzkie	12,2	16,2	19,6	20,2	18,9	18,8	17,4	13,4	9,3	6,7	7,6	9,3	9,3	11,1
Mazowieckie	10,2	13,3	14,3	16,7	16,7	16,0	14,8	12,3	9,1	6,0	6,0	7,4	7,9	8,0
Malopolskie	9,3	11,6	12,9	15,6	17,7	16,8	15,3	12,6	8,5	6,2	7,9	9,1	9,3	10,4
Slaskie	11,1	18,9	20,4	20,3	19,3	18,5	19,0	14,2	8,1	6,6	6,7	9,2	9,2	9,4
Lubelskie	11,0	13,6	14,7	16,3	15,4	16,1	14,3	12,8	9,5	8,8	9,7	9,8	10,3	10,5
Podkarpackie	12,6	14,5	17,4	18,2	18,0	15,1	16,7	13,7	9,6	8,2	10,1	11,6	12,4	13,2
Swietokrzyskie	13,2	16,9	20,0	18,8	18,0	20,4	19,0	15,5	12,1	8,8	10,8	12,0	12,9	13,1
Podlaskie	12,3	15,7	15,8	16,1	17,4	14,8	14,4	11,3	8,9	6,4	7,1	10,2	9,3	9,2
Wielkopolskie	9,8	14,1	18,9	18,7	16,1	17,2	17,2	12,7	8,3	6,1	7,5	8,8	8,6	8,5
Zachodniopomorskie	19,8	20,4	21,5	26,7	26,7	23,8	22,7	17,2	11,5	9,5	10,4	12,4	11,8	10,9
Lubuskie	16,3	21,3	23,4	25,9	23,9	24,9	19,1	14,0	9,8	6,5	9,6	10,6	9,4	9,0
Dolnoslaskie	14,8	22,6	24,1	25,3	25,6	26,7	22,8	17,3	12,7	9,1	10,1	11,3	10,6	11,1
Opolskie	14,1	14,6	19,2	20,9	20,1	19,3	16,9	13,5	9,4	6,5	9,9	9,6	9,3	9,5
Kujawsko-Pomorskie	13,2	18,2	21,8	22,3	21,3	22,0	19,8	16,2	11,3	9,1	10,4	10,6	11,0	11,9
Warminsko-Mazurskie	19,5	22,4	22,3	27,3	25,0	23,8	20,4	16,0	10,5	7,4	8,5	9,7	9,6	11,0
Pomorskie	11,1	17,1	17,9	20,9	20,8	19,8	18,9	13,8	9,5	5,5	6,4	9,3	8,5	9,5
Slovakia	15,9	19,1	19,4	18,7	17,1	18,6	16,3	13,4	11,1	9,5	12,0	14,4	13,6	14,0
Bratislavský kraj	7,0	7,5	7,7	8,7	6,9	9,1	5,3	4,6	4,3	3,4	4,6	6,2	5,8	5,7
Západné Slovensko	14,1	17,6	18,6	17,5	15,6	14,2	12,5	9,8	7,8	6,4	9,9	12,7	10,7	11,3
Stredné Slovensko	18,2	21,0	21,1	21,6	20,4	22,5	19,6	16,4	15,3	13,1	14,6	16,5	15,9	16,2
Východné Slovensko	20,5	24,6	24,4	22,3	20,8	25,0	23,1	19,1	14,9	13,2	15,9	18,5	18,7	19,0

Forrás: Eurostat adatok alapján

2. táblázat: Ipari foglalkoztatottak száma Visegrádi országok régióiban 1999-2012 között (ezer fő)

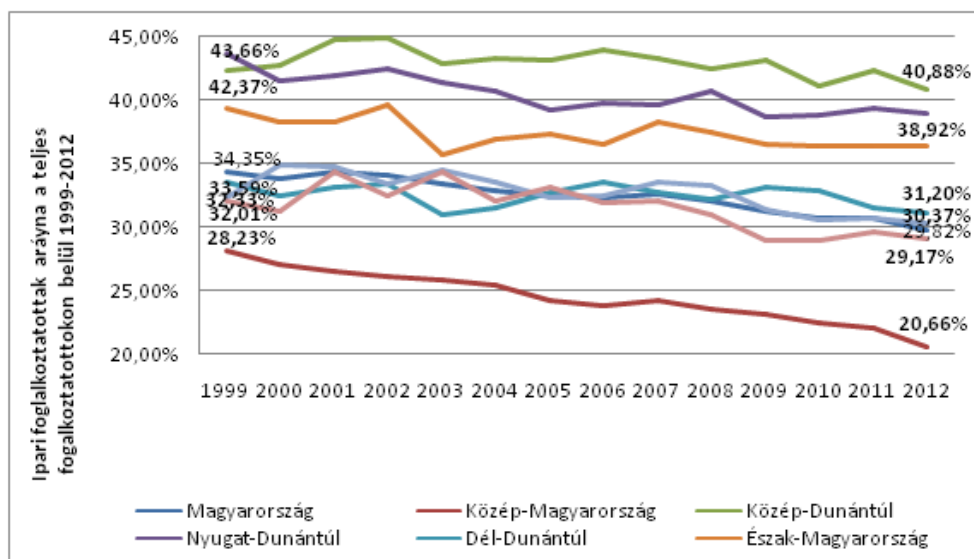
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic	1868,1	1892,4	1888	1863	1844,4	1880,5	1929,4	1979,3	1921,94	2027,2	1903,1	1855,7	1882,8	1864,3
Praha	131,7	134,3	128,4	130,4	123,7	123,5	126,7	115,6	110,19	118,8	130,5	118,6	111,4	124,1
Střední Čechy	210,6	206,7	210,8	201,7	202,3	208,9	215,4	229,9	226,24	241,4	227,5	221,5	218,8	223
Jihozápad	235,1	234,9	234,5	229,8	236,7	248,5	240,4	250,8	248,1	254,7	238,8	233,2	244,8	239,2
Severozápad	204,4	215,4	206,2	203,4	199,1	207	212,3	217,8	204,71	223,6	216,7	216,5	217,5	205,6
Severovýchod	299,7	319,3	322,2	303,1	309,4	323,4	324,1	327,6	325,34	336,8	311,2	306	309,2	298,1
Jihovýchod	307,8	304,1	299,6	304,3	301,6	304,9	315,7	335,3	330,76	332,2	302,9	294,5	295,7	300,5
Střední Morava	246,6	247,5	253	254,5	237,2	235,8	258,6	263,9	264,22	265	239,9	233,7	247,1	243,1
Moravskoslezsko	232,3	230,1	233,2	235,9	234,3	228,4	236,2	238,4	212,34	254,7	235,6	231,8	238,3	230,6
Hungary	1303,2	1302,3	1329,7	1323,7	1309,6	1283,3	1267	1271,7	1282,7	1246,7	1180	1159,5	1171,3	1156,3
Közép-Magyarors	332,6	321,2	312,2	313,6	313,4	304,1	301,2	296,2	303,1	294	287	277,1	274,3	264,5
Közép-Dunántúl	189,9	196,4	201	202,9	201	196,8	198	204,9	202	195,2	188	178,2	189,3	181,4
Nyugat-Dunántúl	183,5	176,6	179,9	183,2	175,5	174,3	167	170,1	171,9	173,2	158	157	162,3	164,1
Dél-Dunántúl	115,9	116,4	119,1	117,9	112,7	112	115,8	117,8	109,6	108,3	112	112,3	105,5	104,8
Észak-Magyarors	160,9	159,9	165,8	170,5	159	162,7	156,1	154,3	162,4	153,7	145	142,9	140,7	140,7
Észak-Alföld	162,4	171,9	177,8	172,3	184	176,3	167,1	171,9	174,9	170,5	153	152,3	156,1	158,6
Dél-Alföld	157,9	159,9	174	163,3	163,9	157	161,8	156,6	158,9	151,9	138	139,9	142,9	142,3
Poland		4509,1	4379,6	3943,6	3898,7	3973,1	4127,1	4373,8	4681,3	5036	4934,2	4685,5	4771,8	4739,8
Lódzkie		368,3	377,4	331,2	329,9	324,6	345	345	384	434,3	427,4	388,9	398,5	383,3
Mazowieckie		530,9	496,1	401,1	382,5	387,4	429,3	495	572,4	624	575,6	521,9	548,5	545,5
Malopolskie		409,9	397,6	333,4	329,3	335,1	346,4	354,5	381,1	403,5	397,8	379,4	388	402,9
Slaskie		631,4	646,6	612,6	625,5	649,6	646,5	668,6	673,4	729,5	755	687,3	751,9	743,8
Lubelskie		199,5	191,4	175,2	167	177,6	179,3	178,4	197	220,1	214	206,5	208,7	203,5
Podkarpackie		228,1	222,2	215,5	211,5	201	211,8	221,5	228,7	250,5	250,4	238,3	251,2	244,7
Swietokrzyskie		141,3	138,1	113,1	125,4	116,5	114,4	127,7	154,4	182,4	173,4	179,3	178	165,9
Podlaskie		104,6	106,5	91,4	90,6	89,6	89,1	95,8	104,4	111,6	120,1	113,1	110,6	106
Wielkopolskie		496,4	452,7	407,2	438,9	426,2	442,8	465,8	465,4	471,8	454,6	458,9	463	473,1
Zachodniopomorskie		183,7	182,2	162,2	154,3	155,1	155,2	152,3	157,7	177,5	188,7	172	167,5	168,8
Lubuskie		128,5	125,2	105	92,3	112,4	126,8	142,3	150,7	151	140,9	145,5	147	134,5
Dolnoslaskie		320,9	288	282,1	301	301,1	331,4	373,3	415,1	446,2	401,6	386,9	379,1	378,7
Opolskie		147,1	142,2	118,6	93,5	97	110,9	106,8	125,7	140,3	140,6	129,9	131,3	133,8
Kujawsko-Pomorskie		249,6	245,3	244,8	234,4	256,1	239,7	223,6	244,7	244,5	259,4	251,2	240,4	239,7
Warmińsko-Mazurskie		162,2	155,5	120,7	108,8	134,2	146,6	148,7	175,3	187,3	169,9	171,8	169	162,9
Pomorskie		206,5	212,6	229,6	213,7	209,5	211,9	218,5	251,2	261,5	264,6	254,8	239,2	252,6
Slovakia	819,9	782,9	797,9	816,7	828,9	846	858,4	893	928,3	976,5	897,3	860	878,6	874,1
Bratislavský kr	73,5	71,5	78,4	69,4	75,6	71,2	77,5	75,1	76,1	77,5	71,2	66,7	69,4	68,3
Západné Slovens	312,9	300,8	308,1	317,4	332,7	352	347,3	358,7	371,1	387,6	357,1	343,6	356,7	351,4
Stredné Slovensko	215,8	207,1	212,1	210,1	202,1	203,3	209,7	223,3	237,2	250,9	230,5	218,3	224,5	225,1
Východné Sloven	217,7	203,5	199,4	219,7	218,5	219,6	224	235,9	243,8	260,4	238,5	231,5	228,2	229,4

Forrás: Eurostat adatok alapján

3. táblázat: Ipari foglalkoztatottak száma és a munkanélküliségi ráta közötti korreláció a Visegrádi országok régióiban 1999 és 2012 között

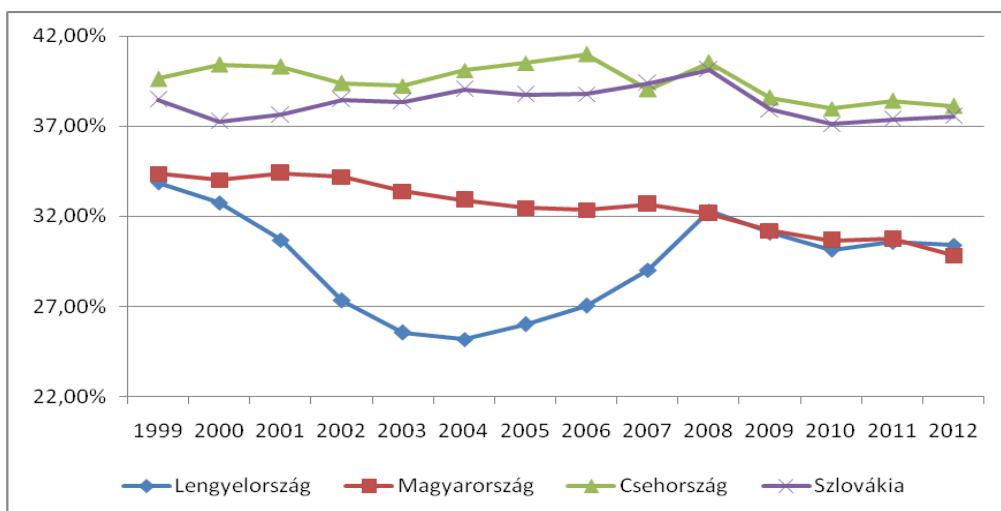
	Szórás	Korreláció teljes munkanélküliség esetén
Czech Republic	50,70007	-0,5943757
Praha	7,580989	0,465506
Střední Čechy	11,49409	-0,6731201
Jihozápad	7,498018	-0,5695768
Severozápad	7,23617	-0,1818389
Severovýchod	11,71538	-0,6795252
Jihovýchod	13,73184	-0,6142063
Střední Morava	10,82613	-0,4686392
Moravskoslezsko	8,823183	-0,1520495
Hungary	62,86335	-0,9766318
Közép-Magyarors	19,0462	-0,8171533
Közép-Dunántúl	8,173947	-0,8840418
Nyugat-Dunántúl	8,580287	-0,9522116
Dél-Dunántúl	4,570239	-0,7367381
Észak-Magyarors	9,619806	-0,9368426
Észak-Alföld	9,832166	-0,8743484
Dél-Alföld	10,538	-0,8839007
Poland	384,8682	-0,9445776
Lódzkie	35,81714	-0,8555339
Mazowieckie	78,25543	-0,90633
Malopolskie	29,85265	-0,8201718
Slaskie	50,45897	-0,8784194
Lubelskie	16,83139	-0,8707254
Podkarpackie	16,87593	-0,753418
Swietokrzyskie	26,55067	-0,8986642
Podlaskie	10,25682	-0,7398611
Wielkopolskie	22,64831	-0,5925917
Zachodniopomors	12,53117	-0,412293
Lubuskie	18,41514	-0,8789057
Dolnoslaskie	53,17684	-0,9346878
Opolskie	17,6694	-0,5512537
Kujawsko-Pomors	9,2554	-0,1201356
Warminsko-Mazurskie	22,58984	-0,8576535
Pomorskie	21,88884	-0,888006
Slovakia	52,39439	-0,9398251
Bratislavský kr	3,793662	-0,2993408
Západné Slovens	25,18694	-0,9326389
Stredné Slovensko	13,76634	-0,9165295
Východné Sloven	15,74326	-0,9063399

Forrás: Eurostat adatok alapján



1. ábra: Az ipari foglalkoztatottak arányának változása regionális szinten Magyarországon 1999-2012 között

Forrás: Eurostat adatok alapján saját szerkesztés



2. ábra: Az ipari foglalkoztatottak arányának változása a Visegrádi országokban

Forrás: Eurostat adatok alapján saját szerkesztés

4. táblázat: Ipari foglalkoztatottak száma

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Lengyelország		4 509,1	4 379,6	3 943,6	3 898,7	3 973,1	4 127,1	4 373,8	4 681,3	5 036,0	4 934,2	4 685,5	4 771,8	4 739,8	4 751,9
Csehország	1 911,8	1 866,0	1 896,1	1 897,2	1 875,3	1 839,6	1 880,5	1 929,4	1 979,3	2 027,2	1 903,1	1 855,7	1 873,4	1 864,3	1 851,9
Magyarország	1 300,2	1 285,6	1 328,3	1 320,3	1 310,5	1 283,0	1 267,0	1 271,7	1 282,7	1 246,7	1 180,3	1 159,5	1 171,3	1 156,3	1 177,3
Szlovákia	818,0	775,9	783,9	805,4	825,7	840,5	858,4	893,0	928,3	960,6	806,4	826,7	841,5	859,4	894,1

Forrás: Eurostat adatok alapján

5. táblázat: Teljes foglalkoztatottak száma

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lengyelország	14939,8	14517,6	14251,8	13820,3	13656,8	13682,3	14115,6	14593,6	15240,5	15799,8	15868	15473,1	15562,1	15590,7
Csehország	4715,5	4675,1	4680,5	4732,7	4703,4	4682,3	4764	4828,1	4922	5002,5	4934,3	4885,2	4872,7	4890,1
Magyarország	3784,8	3806,6	3859	3867,5	3924	3894,1	3901,5	3930	3926,2	3879,4	3781,8	3781,2	3811,9	3877,9
Szlovákia	2128,3	2083,4	2115,8	2111,1	2167,5	2148,8	2215,2	2302,3	2357,7	2433,7	2366,3	2317,5	2315,3	2329

Forrás: Eurostat adatok alapján

6. táblázat: Shift-share analízis eredménye Lengyelországban

1999	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Lódzkie	177	368	657	1202
Mazowieckie	409	531	1170	2109
Malopolskie	286	410	654	1350
Slaskie	57	631	635	1324
Lubelskie	401	200	397	997
Podkarpackie	235	228	345	808
Swietokrzyskie	160	141	226	527
Podlaskie	151	105	196	452
Wielkopolskie	296	496	642	1434
Zachodniopomorskie	41	184	354	578
Lubuskie	36	129	195	359
Dolnoslaskie	98	321	554	972
Opolskie	91	147	180	418
Kujawsko-Pomorskie	138	250	398	785
Warminsko-Mazurskie	66	162	300	529
Pomorskie	70	207	396	672
	2711	4509	7298	14518
2012	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Lódzkie	154,6	383,3	655	1 193,0
Mazowieckie	268,8	545,5	1 636	2 450,1
Malopolskie	170,2	402,9	725	1 297,7
Slaskie	49,2	743,8	1 115	1 907,8
Lubelskie	262,5	203,5	481	947,2
Podkarpackie	159,5	244,7	403	807,2
Swietokrzyskie	140,4	165,9	278	583,8
Podlaskie	114,7	106,0	238	458,5
Wielkopolskie	187,7	473,1	712	1 372,8
Zachodniopomorskie	46,4	168,8	346	561,6
Lubuskie	31,2	134,5	240	405,7
Dolnoslaskie	71,1	378,7	638	1 087,9
Opolskie	42,4	133,8	185	360,9
Kujawsko-Pomorskie	130,9	239,7	421	791,1
Warminsko-Mazurskie	60,1	162,9	283	506,2
Pomorskie	70,6	252,6	536	859,2
	1 960,3	4 739,7	8 890,7	15 590,7
	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Lódzkie	87%	1,040728	0,99756358	0,992512
Mazowieckie	66%	1,0275	1,39823917	1,161515
Malopolskie	59%	0,982923	1,10862913	0,96133
Slaskie	86%	1,178017	1,75503778	1,440937
Lubelskie	65%	1,02005	1,21331316	0,950145
Podkarpackie	68%	1,072775	1,16710107	0,998516
Swietokrzyskie	88%	1,174098	1,22787611	1,10778
Podlaskie	76%	1,013384	1,21141111	1,01483
Wielkopolskie	63%	0,953062	1,10955275	0,957389

Zachodniopomorskie	115%	0,918889	0,97825473	0,971122
Lubuskie	88%	1,046693	1,23013839	1,129454
Dolnoslaskie	73%	1,180118	1,15263728	1,118778
Opolskie	47%	0,909585	1,02782415	0,863604
Kujawsko-Pomorskie	95%	0,960337	1,05759557	1,007386
Warminsko-Mazurskie	91%	1,004316	0,94305694	0,957262
Pomorskie	102%	1,223245	1,35251072	1,278001
	72%	105%	122%	107%
2000/2012	SI	Sr	SA	
Lódzkie	-97,8573377	-122,2	24,3	
Mazowieckie	184,8	171,3	13,5	
Malopolskie	-151,9907822	-136,5	-15,4	
Slaskie	485,9	428,7	57,2	
Lubelskie	-123,3954076	-35,5	-87,9	
Podkarpackie	-60,96062545	-23,2	-37,8	
Swietokrzyskie	17,8	44,5	-26,6	
Podlaskie	-26,69912244	0,3	-27,0	
Wielkopolskie	-167,1004464	-144,7	-22,4	
Zachodniopomorskie	-59,45058102	-92,2	32,7	
Lubuskie	19,9	7,2	12,7	
Dolnoslaskie	43,6	5,4	38,3	
Opolskie	-87,89307939	-78,5	-9,4	
Kujawsko-Pomorskie	-52,2529678	-55,5	3,3	
Warminsko-Mazurskie	-61,69131462	-78,1	16,4	
Pomorskie	137,2	109,1	28,1	

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

7. táblázat: Shift-share analízis eredménye Szlovákiában

1999	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Bratislavský kraj	6,8	74,8	229,7	311,3
Západné Slovensko	73,0	310,2	361,4	744,6
Stredné Slovensko	35,7	214,3	269,5	519,5
Východné Slovensko	38,8	218,8	295,4	553
	154,3	818,1	1156	2128,4
2012	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Bratislavský kraj	2,3	77,5	239,1	318,9
Západné Slovensko	27,9	347,3	453,7	828,9
Stredné Slovensko	21,7	209,7	335,0	566,4
Východné Slovensko	23,4	224,0	367,4	614,8
	75,3	858,5	1 395,2	2 329,0
	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Bratislavský kraj	0,338235	1,036096	1,040923	1,024414
Západné Slovensko	0,382192	1,1196	1,3	1,113215
Stredné Slovensko	0,607843	0,978535	1,243043	1,090279
Východné Slovensko	0,603093	1,023766	1,243737	1,111754
	0,48801	1,049383	1,20692	1,094249
1999/2012	SI	Sr	SA	

Bratislavský kraj	-21,7398	-40,14	18,40214
Západné Slovensko	14,12204	31,58	-17,4536
Stredné Slovensko	-2,06246	-1,17	-0,89272
Východné Slovensko	9,680192	9,74	-0,05578

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

8. táblázat: Shift-share analízis eredménye Csehországban

1999	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Praha	2,1	141,3	472,9	616,3
Střední Čechy	29,1	206,6	281,5	517,2
Jihozápad	43,3	223,0	290,0	556,3
Severozápad	19,8	211,3	263,2	494,3
Severovýchod	44,6	320,2	323,9	688,7
Jihovýchod	61,6	301,1	388,3	751
Střední Morava	32,7	252,8	268,6	554,1
Moravskoslezsko	17,3	255,6	262,4	535,3
	250,5	1 911,9	2 550,8	4 713,2
2012	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Praha	2,5	124,1	521,0	647,6
Střední Čechy	16,2	223,0	384,5	623,7
Jihozápad	28,8	239,2	304,4	572,4
Severozápad	10,9	205,6	276,2	492,7
Severovýchod	27,0	298,1	359,0	684,1
Jihovýchod	31,5	300,5	437,8	769,8
Střední Morava	20,7	243,1	293,0	556,8
Moravskoslezsko	11,6	230,6	300,8	543
	149,2	1 864,2	2 876,7	4 890,1
	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Praha	1,19047619	0,878273	1,10171284	1,05078695
Střední Čechy	0,556701031	1,07938	1,36589698	1,20591647
Jihozápad	0,665127021	1,072646	1,04965517	1,02894122
Severozápad	0,550505051	0,973024	1,0493921	0,9967631
Severovýchod	0,605381166	0,930981	1,10836678	0,99332075
Jihovýchod	0,511363636	0,998007	1,12747875	1,02503329
Střední Morava	0,633027523	0,96163	1,0908414	1,00487277
Moravskoslezsko	0,670520231	0,902191	1,14634146	1,01438446
	60%	98%	113%	104%
1999/2012	SI	Sr	SA	
Praha	8,2	-24,7	32,9	
Střední Čechy	87,1	87,5	-0,4	
Jihozápad	-4,8	2,1	-6,9	
Severozápad	-20,2	-21,9	1,8	

Severovýchod	-30,4	-20,0	-10,5
Jihovýchod	-9,4	1,6	-11,0
Strední Morava	-18,1	-12,1	-6,0
Moravskoslezsko	-12,4	-12,5	0,1

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

9. táblázat: Shift-share analízis eredménye Magyarországon

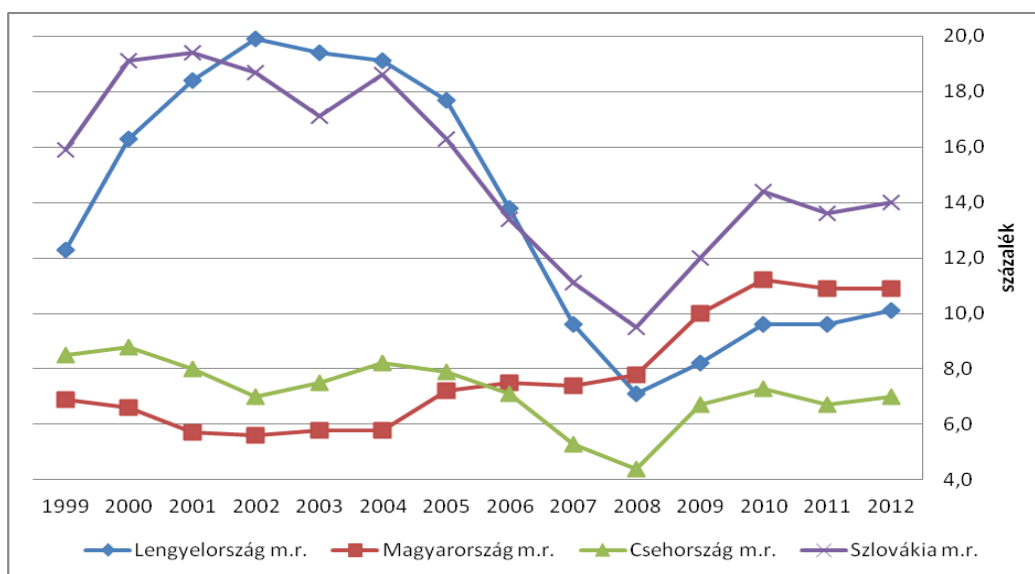
1999	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Közép-Magyarország	21,2	330,2	818,3	1 169,7
Közép-Dunántúl	29,4	189,9	229,0	448,3
Nyugat-Dunántúl	27,3	184,2	210,4	421,9
Dél-Dunántúl	36,5	117,1	195,0	348,6
Észak-Magyarország	22,3	161,4	225,9	409,6
Észak-Alföld	48,2	159,9	286,5	494,6
Dél-Alföld	78,3	157,6	256,4	492,3
	263,2	1 300,3	2 221,5	3 785,0
2012	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Közép-Magyarország	18,4	264,5	997,2	1 280,1
Közép-Dunántúl	19,4	181,4	242,9	443,7
Nyugat-Dunántúl	24,3	164,1	233,2	421,6
Dél-Dunántúl	26,9	104,8	204,2	335,9
Észak-Magyarország	20,1	140,7	225,7	386,5
Észak-Alföld	43,0	158,6	320,7	522,3
Dél-Alföld	49,0	142,3	296,6	487,9
	201,1	1 156,4	2 520,5	3 878,0
	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Közép-Magyarország	0,867925	0,80103	1,218624	1,094383
Közép-Dunántúl	0,659864	0,95524	1,060699	0,989739
Nyugat-Dunántúl	0,89011	0,890879	1,108365	0,999289
Dél-Dunántúl	0,736986	0,894962	1,047179	0,963569
Észak-Magyarország	0,901345	0,871747	0,999115	0,943604
Észak-Alföld	0,892116	0,99187	1,119372	1,056005
Dél-Alföld	0,625798	0,902919	1,156786	0,991062
	0,764058	0,889333	1,134594	1,024571
1999/2012	SI	Sr	SA	
Közép-Magyarország	81,65968	41,80608	39,8536	
Közép-Dunántúl	-15,615	-7,46965	-8,14539	
Nyugat-Dunántúl	-10,6664	-1,79248	-8,87389	
Dél-Dunántúl	-21,2653	-17,3748	-3,89053	
Észak-Magyarország	-33,1641	-30,3816	-2,78255	
Észak-Alföld	15,54734	18,20693	-2,65958	
Dél-Alföld	-16,4961	-2,99447	-13,5017	

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

10. táblázat: Shift-share analízis eredménye a Visegrádi négyeknél

	1999	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Lengyelország		2667	4625	7466	14758
Magyarország		259,4	1303,2	2228,9	3791,5
Csehország		250,4	1868,1	2554,2	4672,7
Szlovákia		157,1	819,9	1155	2132
		3333,9	8616,2	13404,1	25354,2
	2012	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Lengyelország		1960,2	4739,8	8884	15584
Magyarország		200,331	1156,3	2520,4	3877,031
Csehország		149,2	1864,3	2876,6	4890,1
Szlovákia		75,4	874,1	1379,5	2329
		2385,131	8634,5	15660,5	26680,13
	1999	Mezőgazdaság	Ipar	Szolgáltatás	
Lengyelország		0,734983	1,024822	1,189928	1,05597
Magyarország		0,772286	0,887277	1,130782	1,022559
Csehország		0,595847	0,997966	1,126223	1,046526
Szlovákia		0,479949	1,066106	1,194372	1,092402
		0,715418	1,002124	1,168337	1,052296
1999/2012	SI	Sr	SA		
Lengyelország		54,21112	318,3573	-264,146	
Magyarország		-112,75	-218,622	105,8711	
Csehország		-26,9649	-145,273	118,3085	
Szlovákia		85,50428	45,53777	39,9665	

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás



3. ábra: Munkanélküliségi ráták alakulása 1999-2012 között a Visegrádi országokban

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

11. táblázat: Regionális szinten az ipari foglalkoztatottak és a munkanélküliségi ráta közötti kapcsolat

Gyenge negatív kapcsolat $-0,2 < r$	Közepes negatív kapcsolat $-0,7 < r < -0,2$	Erős negatív kapcsolat $r < -0,7$
Bratislavský kraj (PD)	Severovýchod (PD)	Közép-Magyarország (PD)
Kujawsko-Pomorski (PD)	Jihovýchod (KD)	Közép-Dunántúl (KD)
Moravskoslezsko (PD)	Střední Morava (PD)	Nyugat-Dunántúl (KD)
Severozápad (PD)	Wielkopolskie (ND)	Dél-Dunántúl (ND)
	Zachodniopomorskie (ND)	Észak-Magyarország (ND)
	Opolskie (ND)	Észak-Alföld (PD)
		Dél-Alföld (KD)
		Malopolskie (ND)
		Warminsko-Mazurskie (ND)
		Stredne Slovensko (PD)

Forrás: Eurostat adatok alapján saját szerkesztés

12. táblázat: Férfi munkanélküliségi ráták alakulása

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic	7,2	7,3	6,7	5,8	5,9	7,1	6,5	5,8	4,2	3,5	5,8	6,4	5,8	6,0
Praha	3,1	3,6	3,1	2,8	3,0	3,6	3,1	2,9	2,1	1,6	3,0	3,5	3,4	2,9
Střední Čechy	6,5	5,4	4,9	2,8	3,7	4,0	3,9	3,4	2,9	2,3	3,9	4,4	4,3	3,8
Jihozápad	5,4	4,7	4,5	4,1	4,2	4,5	3,8	3,8	2,4	2,1	4,6	4,8	4,5	4,2
Severozápad	11,9	13,7	10,4	9,7	9,3	11,9	12,3	10,5	8,0	7,2	8,7	9,3	8,6	9,0
Severovýchod	6,7	5,5	4,0	3,5	4,6	5,9	4,0	4,8	3,6	3,0	6,2	5,8	5,6	7,0
Jihovýchod	6,5	5,8	6,6	5,9	5,8	6,6	6,4	5,8	4,1	3,0	5,7	7,0	6,0	6,6
Střední Morava	7,4	8,7	7,8	7,1	6,2	8,1	7,6	5,6	4,8	4,0	6,4	7,3	6,5	6,4
Moravskoslezsko	10,3	12,3	12,6	10,9	10,5	12,5	11,2	10,1	6,3	5,1	8,8	9,6	7,8	8,5
Hungary	7,5	7,2	6,3	6,0	6,1	5,8	7,0	7,2	7,1	7,6	10,3	11,6	11,0	11,2
Közép-Magyarors	5,2	5,8	4,8	4,1	4,2	4,0	4,6	4,8	4,3	3,9	7,0	9,4	9,1	10,3
Közép-Dunántúl	6,6	5,2	3,6	5,4	4,1	5,5	5,8	5,7	4,7	5,6	8,9	9,7	8,8	9,4
Nyugat-Dunántúl	4,7	4,0	3,9	3,7	5,1	4,0	5,6	5,2	4,3	3,9	8,4	9,9	7,0	7,4
Dél-Dunántúl	9,0	9,3	8,8	8,7	8,0	6,5	8,7	8,9	10,0	11,1	11,2	12,9	12,1	11,7

Észak-Magyarors	11,8	11,7	9,6	9,2	10,9	10,4	11,1	10,9	12,6	14,1	16,1	17,4	16,8	17,1
Észak-Alföld	11,8	10,6	9,4	8,2	7,1	7,2	9,0	10,5	10,6	11,7	14,5	14,7	14,8	13,4
Dél-Alföld	6,2	5,5	6,0	6,1	6,4	5,6	7,8	7,3	7,6	8,5	10,4	10,4	10,8	10,4
Poland	11,5	14,6	17,0	19,2	18,9	18,5	16,6	13,0	9,0	6,4	7,8	9,3	9,0	9,4
Lódzkie	10,7	15,6	16,5	17,8	16,4	18,3	17,0	13,4	9,3	6,0	7,1	9,0	8,9	10,8
Mazowieckie	10,3	12,8	14,2	17,3	17,9	16,8	14,0	12,1	8,7	5,7	5,8	7,7	7,9	8,0
Malopolskie	8,8	10,7	11,5	15,4	18,8	16,5	15,0	12,6	7,6	5,3	7,6	8,5	8,6	9,3
Slaskie	9,7	15,5	18,2	17,0	17,7	17,0	16,9	12,0	7,4	5,8	5,9	8,0	7,8	8,4
Lubelskie	10,1	13,1	13,5	16,3	16,2	17,0	14,3	12,5	9,6	8,9	10,0	10,2	10,4	10,6
Podkarpackie	13,0	15,1	16,6	17,0	17,0	15,1	16,1	12,7	9,3	7,5	9,3	11,2	11,4	12,7
Swietokrzyskie	13,3	15,8	20,9	19,2	19,0	20,7	19,2	15,6	12,0	8,8	11,5	12,1	12,2	12,7
Podlaskie	12,2	13,6	14,2	17,0	16,2	13,6	12,9	10,8	8,9	6,3	7,0	10,8	9,0	8,8
Wielkopolskie	8,2	10,7	17,0	17,4	15,0	15,3	14,7	10,4	6,6	4,6	5,9	7,7	7,2	6,7
Zachodniopomors	17,6	17,8	20,4	25,9	25,3	23,2	21,0	16,6	10,7	9,0	10,0	13,1	11,9	11,2
Lubuskie	15,3	18,5	19,7	23,9	23,5	24,9	18,7	13,4	9,2	5,9	9,9	10,4	9,2	8,3
Dolnoslaskie	13,9	21,0	22,1	27,2	25,5	26,4	22,1	17,0	11,6	8,2	9,9	11,3	10,8	10,7
Opolskie	11,4	9,8	17,7	19,9	19,3	18,0	13,9	12,3	8,5	5,9	9,3	9,0	8,5	8,6
Kujawsko-Pomors	13,5	16,2	21,3	23,2	21,5	21,2	18,3	14,7	10,1	8,3	10,2	9,6	9,4	10,3
Warminsko-Mazur	19,7	20,6	20,1	27,2	24,2	21,1	18,6	13,4	9,1	6,0	7,3	8,9	8,1	10,0
Pomorskie	10,7	14,0	16,5	18,7	18,3	18,6	16,9	13,0	9,5	4,5	6,2	9,2	7,9	8,7
Slovakia	16,0	19,4	20,1	18,7	17,0	17,7	15,5	12,3	9,9	8,4	11,4	14,2	13,6	13,5
Bratislavský kr	7,1	7,3	7,5	8,6	5,7	7,7	4,4	4,7	3,7	3,4	5,4	7,1	6,6	5,6
Západné Slovens	13,0	17,6	18,8	16,6	15,3	12,9	11,8	8,9	6,7	4,7	8,7	11,7	9,7	10,0
Stredné Slovens	19,0	19,9	21,4	21,6	20,4	21,5	18,1	14,3	12,7	12,3	14,0	16,3	16,3	16,7
Východné Sloven	20,9	26,7	26,0	22,9	20,8	24,7	22,4	17,9	14,1	11,6	15,0	18,6	18,8	18,2

Forrás: Eurostat adatok alapján

13. táblázat: Férfi munkanélküliek illetve a tartósan munkanélküliek száma és az ipari foglalkoztatottak száma közötti korreláció 1999-2012 között regionális szinten

	Férfi	Reményvesztett
Czech Republic	-0,62158	-0,21412325
Praha	0,3428695	0,273741112
Střední Čechy	-0,44675	-0,6966939
Jihozápad	-0,675209	-0,46582751
Severozápad	-0,151732	-0,04640929
Severovýchod	-0,634491	-0,24597553
Jihovýchod	-0,712236	-0,14847522
Střední Morava	-0,523249	-0,12082078
Moravskoslezsko	-0,186198	-0,08661489
Hungary	-0,953732	-0,94729557
Közép-Magyarors	-0,759865	-0,77530385
Közép-Dunántúl	-0,894099	-0,8466132
Nyugat-Dunántúl	-0,886111	-0,85350092
Dél-Dunántúl	-0,587292	-0,67192102
Észak-Magyarors	-0,933754	-0,89953677
Észak-Alföld	-0,904476	-0,83120678
Dél-Alföld	-0,87718	-0,8669743
Poland	-0,963063	-0,95869837
Lódzkie	-0,902961	-0,85904914
Mazowieckie	-0,930726	-0,91835891
Malopolskie	-0,858363	-0,85404814
Slaskie	-0,869307	-0,81511773
Lubelskie	-0,887048	-0,92334832
Podkarpackie	-0,780053	-0,79604282
Swietokrzyskie	-0,898295	-0,91900619
Podlaskie	-0,743658	-0,73224503
Wielkopolskie	-0,67401	-0,46968715
Zachodniopomors	-0,445193	-0,47996064
Lubuskie	-0,904666	-0,85766584
Dolnoslaskie	-0,940832	-0,87730398
Opolskie	-0,617647	-0,64143191
Kujawsko-Pomors	-0,0856	-0,21273642
Warminsko-Mazur	-0,872426	-0,86290464
Pomorskie	-0,869989	-0,87077599
Slovakia	-0,962463	-0,57359572
Bratislavský kr	-0,52446	-0,22336893
Západné Slovens	-0,935149	-0,6822697
Stredné Slovens	-0,902869	-0,51457716
Východné Sloven	-0,950849	-0,4210259

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

14. táblázat: Tartósan munkanélküliek számának alakulása (ezer fő)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic	159,5	220,5	212,7	180,2	187,3	213,3	217,2	201,5	144,5	113,2	105,7	156,9	142,2	159,0
Praha	7,0	7,4	9,0	5,8	10,9	11,1	9,2	7,3	5,7	4,9	5,6	5,9	5,3	6,8
Střední Čechy	13,7	21,6	18,1	12,6	13,6	11,6	12,8	12,5	8,8	5,9	5,9	10,1	11,0	9,5
Jihozápad	11,7	14,8	14,7	14,0	12,4	12,5	13,3	12,9	8,9	5,6	5,6	11,0	12,4	13,9
Severozápad	31,9	48,4	37,7	37,2	33,2	43,4	50,4	46,7	32,4	27,3	22,4	34,9	28,5	31,8
Severovýchod	18,3	21,1	18,0	15,7	17,7	18,1	18,7	22,2	16,6	13,3	12,8	21,0	15,0	25,0
Jihovýchod	19,6	27,3	32,6	24,9	25,3	32,1	31,4	30,2	22,5	15,8	16,3	25,4	25,0	24,3
Střední Morava	21,7	31,2	28,4	25,9	24,7	31,1	28,6	24,2	20,0	13,8	14,5	21,2	18,6	20,8
Moravskoslezsko	35,6	48,8	54,3	44,1	49,4	53,3	52,8	45,5	29,5	26,6	22,7	27,5	26,4	27,0
Hungary	135,0	127,8	103,9	102,7	97,6	108,6	135,4	142,9	146,0	153,1	175,0	234,1	224,1	214,0
Közép-Magyarors	31,8	33,6	27,4	24,9	23,6	23,6	31,4	30,3	31,9	26,6	33,7	61,0	59,8	64,1
Közép-Dunántúl	11,7	10,3	5,7	8,9	6,8	9,6	12,8	11,8	10,2	10,5	16,1	23,5	23,2	22,6
Nyugat-Dunántúl	9,6	8,6	8,6	6,2	7,0	7,4	10,7	12,3	10,1	8,6	14,1	20,2	15,7	12,3
Dél-Dunántúl	13,6	13,9	13,5	13,5	12,9	13,0	15,5	17,0	16,3	19,5	18,7	23,0	22,5	20,4
Észak-Magyarors	28,8	24,6	18,4	17,0	20,7	25,2	23,5	25,4	28,4	32,6	32,7	39,8	40,0	38,0
Észak-Alföld	26,3	25,8	19,3	20,4	13,2	15,5	21,7	27,0	30,1	34,1	36,4	38,6	36,6	32,1
Dél-Alföld	13,1	11,1	11,0	11,8	13,3	14,3	19,8	19,1	19,1	21,2	23,4	28,0	26,1	24,5
Poland	871,7	1 265,2	1 606,0	1 867,8	1 806,8	1 731,8	1 757,3	1 316,3	830,7	405,2	427,8	513,4	617,3	705,6
Lódzkie	60,9	116,2	154,0	166,3	141,6	147,4	145,9	108,2	69,2	38,9	31,3	37,3	48,0	64,7
Mazowieckie	114,1	135,7	181,5	219,9	245,7	222,2	197,9	155,1	99,8	37,4	39,5	45,0	67,3	70,9
Malopolskie	53,5	74,9	104,8	133,6	147,4	151,5	152,4	111,6	67,3	33,0	41,4	50,8	55,1	65,8
Slaskie	78,5	117,1	229,5	248,7	216,7	225,0	249,4	159,1	91,3	41,3	39,7	58,9	75,0	83,5
Lubelskie	34,0	65,0	62,3	83,7	75,0	75,8	81,1	66,8	50,8	30,1	40,2	34,2	38,7	50,5
Podkarpackie	53,1	71,2	98,4	123,6	95,7	78,1	82,0	61,7	32,9	23,7	21,3	30,0	35,3	46,0
Swietokrzyskie	35,9	50,2	53,0	56,9	62,7	65,2	75,3	64,2	46,5	21,1	26,4	33,9	41,2	44,1
Podlaskie	39,0	45,1	53,6	46,8	61,7	45,0	42,0	28,8	25,9	12,6	13,8	17,1	21,0	18,4
Wielkopolskie	57,3	103,0	114,3	125,7	109,4	115,8	156,7	117,3	65,4	39,2	40,2	42,7	48,9	49,5
Zachodniopomors	63,5	78,3	62,8	101,9	108,1	89,0	74,0	61,9	39,1	20,7	23,5	30,2	30,2	31,5

Lubuskie	30,1	29,7	49,4	58,1	44,6	49,9	38,2	24,5	16,1	7,5	11,1	13,0	13,2	12,1
Dolnoslaskie	96,3	129,9	159,5	150,5	162,2	166,4	159,1	126,2	86,0	34,7	34,2	45,9	53,7	53,8
Opolskie	15,4	18,1	36,9	50,5	46,2	38,6	36,7	23,4	15,6	8,1	9,0	10,0	9,9	12,2
Kujawsko-Pomors	50,1	95,0	108,5	123,1	113,6	117,7	107,1	89,8	53,6	26,7	27,8	28,5	35,1	43,2
Warminsko-Mazur	49,9	75,0	77,2	95,4	98,6	75,9	78,4	63,1	37,5	17,5	18,3	15,2	20,4	27,6
Pomorskie	40,0	60,7	60,2	83,3	77,9	68,3	81,0	53,9	33,8	12,7	10,1	20,9	24,5	31,9
Slovakia	187,4	264,1	296,4	317,3	296,3	313,9	309,2	271,0	219,4	177,9	174,6	249,2	247,8	254,2
Bratislavský kr	7,3	7,5	10,3	14,4	9,5	14,4	6,8	8,2	7,8	5,2	3,5	8,6	7,9	8,4
Západné Slovens	56,5	83,1	113,2	111,9	95,6	87,1	80,6	66,9	51,0	40,3	49,2	78,3	70,6	69,7
Stredné Slovens	50,7	73,2	73,2	85,2	87,9	85,3	90,1	79,6	75,6	64,0	57,5	70,2	69,8	73,8
Východné Sloven	72,9	100,4	99,7	105,7	103,3	127,0	131,6	116,3	85,0	68,4	64,4	92,1	99,6	102,3

Forrás: Eurostat adatok alapján

15. táblázat: A nettó migrációs ráta a dezindusztrializációs típusok alapján

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Visegrádi régiók összesen	-0,6	-1,1	0,0	0,4	0,5	0,7	0,5	1,4	1,2	0,5	0,1	0,2	0,2
Negatív dezindusztrializációs régiók	0,3	-1,0	-1,1	-0,8	-1,2	-1,3	-1,6	-2,3	-2,2	-1,5	-1,6	-1,4	-1,3
Pozitív dezindusztrializációs régiók	0,1	-3,6	-0,8	-0,2	-0,4	-0,1	0,0	1,1	0,4	-1,0	-1,3	-0,9	-1,0
Külső dezindusztrializációs régiók	3,2	1,4	0,3	1,4	0,5	0,6	0,7	-0,5	0,0	-0,7	-0,3	0,5	1,1
Reindusztrializációs régiók	-0,3	-1,1	0,3	0,6	0,7	1,2	0,6	2,7	2,5	1,2	0,6	0,5	0,3

Forrás: Eurostat adatok alapján saját szerkesztés

16. táblázat: Mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya (1999) illetve az ipari foglalkoztatottak arányának változása (1999 és 2012 között)

Régió	Mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya (bázis 1999)	Ipar arányának változás 1999 és 2012 között
Praha	0,00340	0,83691
Střední Čechy	0,05623	0,89559
Jihozápad	0,07782	1,04266
Severozápad	0,04006	0,97618
Severovýchod	0,06476	0,93724
Jihovýchod	0,08201	0,97376
Střední Morava	0,05896	0,95783
Moravskoslezsko	0,03229	0,89023
Lódzkie	0,14725	1,04858
Mazowieckie	0,19370	0,88462
Małopolskie	0,21216	1,02246
Śląskie	0,04335	0,81754
Lubelskie	0,40205	1,07357
Podkarpackie	0,29070	1,07437
Świętokrzyskie	0,30304	1,05987
Podlaskie	0,33400	0,99858
Wielkopolskie	0,20629	0,99548
Zachodniopomorskie	0,07003	0,94621
Lubuskie	0,09914	0,92647
Dolnośląskie	0,10068	1,05483
Opolskie	0,21794	1,05350
Kujawsko-Pomorskie	0,17583	0,95342
Warmińsko-Mazurskie	0,12538	1,04915
Pomorskie	0,10338	0,95715
Západné Slovensko	0,09804	1,11960
Stredné Slovensko	0,06872	0,97853
Východné Slovensko	0,07016	1,02377
Bratislavský kraj	0,02185	1,03610
Közép-Magyarország	0,01812	0,73195
Közép-Dunántúl	0,06560	0,96493
Nyugat-Dunántúl	0,06471	0,89151
Dél-Dunántúl	0,10470	0,92880
Észak-Magyarország	0,05446	0,92362
Észak-Alföld	0,09745	0,93927
Dél-Alföld	0,15905	0,91106

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

17. táblázat: A Visegrádi országok régióiban a mezőgazdaság aránya (bázis 1999) illetve az ipari foglalkoztatottak arányának változása (1999 és 2012) közötti összefüggés vizsgálata

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,682	,465	,448	,058

The independent variable is Mezo_fog_aranya.

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	,096	1	,096	28,640	,000
Residual	,111	33	,003		
Total	,207	34			

The independent variable is Mezo_fog_aranya.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ln(Mezo_fog_aranya)	,057	,011	,682	5,352	,000
(Constant)	1,098	,028		39,502	,000

Variable Processing Summary

	Variables	
	Dependent	Independent
	lpari_fog_valt	Mezo_fog_aranya
Number of Positive Values	35	35
Number of Zeros	0	0
Number of Negative Values	0	0
Number of Missing Values	User-Missing	0
	System-Missing	0

Linear

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,613	,376	,357	,063

The independent variable is Mezo_fog_aranya.

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	,078	1	,078	19,873	,000
Residual	,129	33	,004		
Total	,207	34			

The independent variable is Mezo_fog_aranya.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Mezo_fog_aranya	,500	,112	,613	4,458	,000
(Constant)	,898	,017		51,963	,000

Power

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,680	,463	,446	,063

The independent variable is Mezo_fog_aranya.

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	,112	1	,112	28,400	,000
Residual	,130	33	,004		
Total	,241	34			

The independent variable is Mezo_fog_aranya.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ln(Mezo_fog_aranya)	,062	,012	,680	5,329	,000
(Constant)	1,110	,033		33,283	,000

The dependent variable is ln(lpari_fog_valt).

Growth

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,554	,307	,169	,084

The independent variable is Mezo_fog_aranya.

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	,016	1	,016	2,218	,197
Residual	,035	5	,007		
Total	,051	6			

The independent variable is Mezo_fog_aranya.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Mezo_fog_aranya	1,140	,766	,554	1,489	,197
(Constant)	-,202	,069		-2,912	,033

The dependent variable is ln(lpari_fog_valt).

Exponential

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,554	,307	,169	,084

The independent variable is Mezo_fog_aranya.

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	,016	1	,016	2,218	,197
Residual	,035	5	,007		
Total	,051	6			

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Mezog_fog_aranya	1,140	,766	,554	1,489	,197
(Constant)	,817	,057		14,405	,000

The dependent variable is ln(lpari_fog_valt).

18. táblázat: Magyarország 7 régiójában a mezőgazdaság aránya (bázis 1999) illetve az ipari foglalkoztatottak arányának változása (1999-2012) közötti összefüggés vizsgálata

Variable Processing Summary

	Variables	
	Dependent	Independent
	lpari_fog_valt	Mezog_fog_aranya
Number of Positive Values	7	7
Number of Zeros	0	0
Number of Negative Values	0	0
Number of Missing Values	User-Missing	0
	System-Missing	0

lpari_fog_valt

Linear

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,543	,295	,154	,071

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	,011	1	,011	2,096	,207
Residual	,025	5	,005		
Total	,036	6			

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Mezog_fog_aranya	,932	,644	,543	1,448	,207
(Constant)	,824	,058		14,103	,000

Growth

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,554	,307	,169	,084

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	,016	1	,016	2,218	,197
Residual	,035	5	,007		
Total	,051	6			

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Mezog_fog_aranya	1,140	,766	,554	1,489	,197
(Constant)	-,202	,069		-2,912	,033

The dependent variable is ln(lpari_fog_valt).

Exponential

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,554	,307	,169	,084

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

ANOVA

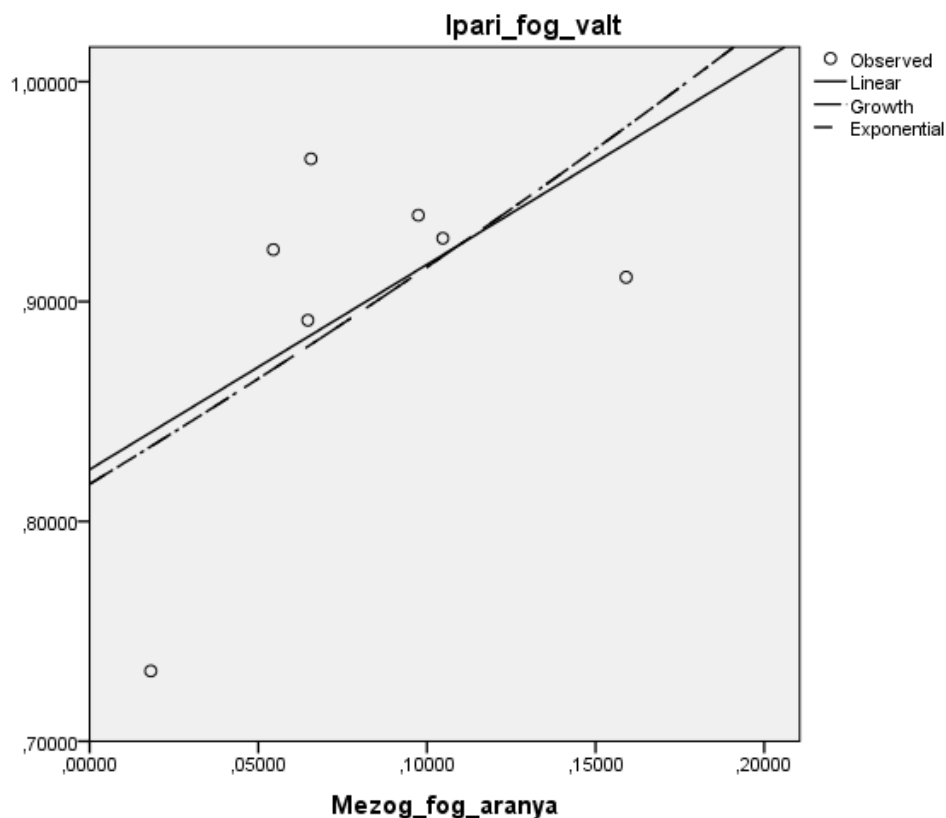
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	,016	1	,016	2,218	,197
Residual	,035	5	,007		
Total	,051	6			

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Mezog_fog_aranya	1,140	,766	,554	1,489	,197
(Constant)	,817	,057		14,405	,000

The dependent variable is ln(lpari_fog_valt).



4. ábra: A mezőgazdasági foglalkoztatás és az ipari foglalkoztatottság közötti összefüggés Magyarországon

Forrás: Eurostat adatok alapján saját szerkesztés

19. táblázat: A dezindusztrializációs régiók esetében a mezőgazdaság aránya (bázis 1999) illetve az ipari foglalkoztatottak arányának változása (1999-2012) közötti összefüggés vizsgálata

Ipari_fog_valt
Linear

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,467	,218	,181	,066

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	,026	1	,026	5,861	,025
Residual	,092	21	,004		
Total	,117	22			

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Mezog_fog_aranya	,549	,227	,467	2,421	,025
(Constant)	-,419	,210		-2,000	,059

Logarithmic

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,456	,208	,170	,067

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	,024	1	,024	5,512	,029
Residual	,093	21	,004		
Total	,117	22			

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ln(Mezog_fog_aranya)	,468	,199	,456	2,348	,029
(Constant)	,126	,022		5,830	,000

Growth

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,588	,346	,315	,789

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	6,930	1	6,930	11,120	,003
Residual	13,088	21	,623		
Total	20,018	22			

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Mezog_fog_aranya	9,028	2,707	,588	3,335	,003
(Constant)	-11,107	2,503		-4,438	,000

The dependent variable is ln(lpári_fog_valt).

Exponential

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,588	,346	,315	,789

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

ANOVA

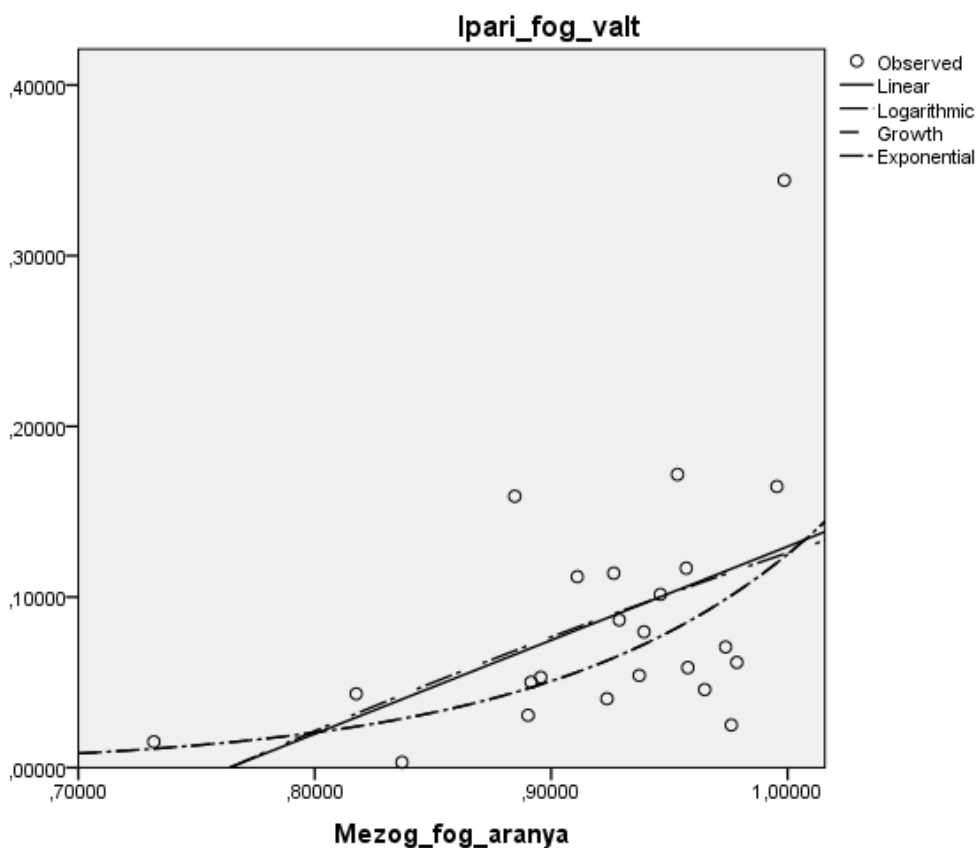
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	6,930	1	6,930	11,120	,003
Residual	13,088	21	,623		
Total	20,018	22			

The independent variable is Mezog_fog_aranya.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Mezog_fog_aranya	9,028	2,707	,588	3,335	,003
(Constant)	1,501E-005	,000		,400	,694

The dependent variable is ln(lpári_fog_valt).



5. ábra: A mezőgazdasági foglalkoztatás és az ipari foglalkoztatottság közötti összefüggés a Visegrádi országokban regionális szinten

Forrás: saját szerkesztés

20. táblázat: EUN-féle szerkezetátalakítási érték 1999-2012 között

	Ország	Érték
1.	Lengyelország	0,109551842
2.	Magyarország	0,081362
3.	Szlovákia	0,07053
4.	Csehország	0,057738

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

21. táblázat: SRD- féle szerkezetátalakítási érték 1999-2012 között

	Ország	Érték
1.	Lengyelország	7,5960
2.	Szlovákia	5,9916
3.	Csehország	5,5268
4.	Magyarország	4,5327

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

22. táblázat: GRP- féle szerkezetátalakítási érték 1999-2012 között

	Ország	Érték
1.	Lengyelország	0,1439
2.	Magyarország	0,1289
3.	Szlovákia	0,1133
4.	Csehország	0,0946

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

**23. táblázat: Az iparszerkezeti átalakulás dinamikájának indikátorai K, EUN és SRD
1999-2012 között regionális szinten**

	K		EUN		SRD
Slaskie	0,265871	Lubelskie	0,208204	Podlaskie	26,67076
Lubelskie	0,224697	Opolskie	0,163972	Wielkopolskie	15,18296
Mazowieckie	0,222113	Mazowieckie	0,163972	Lódzkie	15,01384
Podlaskie	0,211151	Podkarpackie	0,150121	Západné Slovensko	13,55352
Opolskie	0,196622	Podlaskie	0,145395	Zachodniopomorskie	12,66138
Dél-Alföld	0,174182	Malopolskie	0,136487	Bratislavský kraj	12,45335
Podkarpackie	0,17417	Wielkopolskie	0,121396	Warminsko-Mazurskie	10,32408
Közép-Magyarország	0,158841	Poland	0,109552	Jihozápad	8,688744
Malopolskie	0,153491	Slaskie	0,107489	Severozápad	7,947422
Stredné Slovensko	0,145374	Közép-Magyarország	0,104447	Kujawsko-Pomorskie	7,644344
Strední Čechy	0,144462	Dél-Alföld	0,101882	Poland	7,596039
Západné Slovensko	0,12876	Swietokrzyskie	0,099923	Dolnoslaskie	7,357404
Moravskoslezsko	0,127516	Nyugat-Dunántúl	0,099741	Malopolskie	7,325814
Východné Slovensko	0,126831	Stredné Slovensko	0,089418	Jihovýchod	7,078269
Poland	0,126576	Západné Slovensko	0,089406	Észak-Magyarország	6,999913
Hungary	0,126077	Strední Čechy	0,088951	Pomorskie	6,735468
Lubuskie	0,115276	Moravskoslezsko	0,083584	Észak-Alföld	6,58818
Slovakia	0,111704	Hungary	0,081362	Közép-Dunántúl	6,582904
Severovýchod	0,108941	Východné Slovensko	0,07767	Strední Morava	6,162525
Nyugat-Dunántúl	0,108869	Dél-Dunántúl	0,07209	Slovakia	5,991585
Jihovýchod	0,103355	Slovakia	0,07053	Praha	5,800139
Swietokrzyskie	0,100987	Jihovýchod	0,066908	Swietokrzyskie	5,547385
Dél-Dunántúl	0,097077	Severovýchod	0,066769	Czech Republic	5,526766
Wielkopolskie	0,094141	Czech Republic	0,057738	Lubuskie	5,414272
Czech Republic	0,09409	Lubuskie	0,057605	Dél-Dunántúl	5,285913
Warminsko-Mazurskie	0,092618	Észak-Magyarország	0,055177	Severovýchod	5,208504
Strední Morava	0,082915	Praha	0,05341	Opolskie	5,110132
Lódzkie	0,080891	Közép-Dunántúl	0,053044	Nyugat-Dunántúl	4,991932
Praha	0,075984	Dolnoslaskie	0,052843	Východné Slovensko	4,821242
Kujawsko-Pomorskie	0,073451	Strední Morava	0,050994	Podkarpackie	4,74253
Közép-Dunántúl	0,073242	Pomorskie	0,045613	Hungary	4,532686
Észak-Alföld	0,069518	Észak-Alföld	0,036735	Dél-Alföld	4,522357
Észak-Magyarország	0,064865	Severozápad	0,034867	Lubelskie	4,518963
Pomorskie	0,062403	Jihozápad	0,034075	Moravskoslezsko	4,437398
Severozápad	0,056229	Kujawsko-Pomorskie	0,029241	Stredné Slovensko	4,376516
Jihozápad	0,055194	Lódzkie	0,025137	Strední Čechy	4,351642
Dolnoslaskie	0,054682	Bratislavský kraj	0,0189	Közép-Magyarország	4,196588
Zachodniopomorskie	0,042262	Zachodniopomorskie	0,018362	Mazowieckie	3,984953
Bratislavský kraj	0,028956	Warminsko-Mazurskie	0,012628	Slaskie	3,540656

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

24. táblázat: Az iparszerkezeti átalakulás dinamikájának GRP indikátor értékei 1999 és 2012 között regionális szinten

Poland	0,143871	Czech Republic	0,094546
Lódzkie	0,036126	Praha	0,07633
Mazowieckie	0,243849	Strední Cechy	0,153358
Malopolskie	0,177817	Jihozápad	0,057808
Slaskie	0,213201	Severozápad	0,048563
Lubelskie	0,261065	Severovýchod	0,110046
Podkarpackie	0,199104	Jihovýchod	0,101709
Swietokrzyskie	0,129779	Strední Morava	0,089292
Podlaskie	0,173793	Moravskoslezsko	0,128164
Wielkopolskie	0,152424		
Zachodniopomorskie	0,033619		
Lubuskie	0,098748		
Dolnoslaskie	0,078092		
Opolskie	0,227956		
Kujawsko-Pomorskie	0,050534		
Warminsko-Mazurskie	0,030042		
Pomorskie	0,070588		
Slovakia	0,113348	Hungary	0,128924
Bratislavský kraj	0,043022	Közép-Magyarország	0,167518
Západné Slovensko	0,148627	Közép-Dunántúl	0,076998
Stredné Slovensko	0,125935	Nyugat-Dunántúl	0,109287
Východné Slovensko	0,128216	Dél-Dunántúl	0,099427
		Észak-Magyarország	0,065222
		Észak-Alföld	0,070448
		Dél-Alföld	0,183472

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

25. táblázat: Az iparszerkezeti átalakulás dinamikájának MLI indikátor értékei regionális szinten

MLI	1999-2012	1999-2008	2009-2012
Lódzkie	26,99121	80,2755	52,91779
Mazowieckie	484,2682	399,6959	96,12857
Malopolskie	135,2306	102,0971	27,48282
Slaskie	486,5376	418,0854	70,16129
Lubelskie	161,2292	134,3238	18,70936
Podkarpackie	96,06019	89,33509	45,8984
Swietokrzyskie	60,15641	54,71841	22,02975
Podlaskie	54,9654	56,09637	25,25632
Wielkopolskie	130,2561	96,95813	95,11857
Zachodniopomorskie	17,77419	8,16356	21,93921
Lubuskie	45,43285	40,73279	12,70555
Dolnoslaskie	105,7053	145,3832	29,1815
Opolskie	49,60991	47,17674	15,31819
Kujawsko-Pomorskie	25,96338	39,43666	63,94648
Warminsko-Mazurskie	18,1996	25,57662	22,4112
Pomorskie	146,5869	94,31319	65,58822

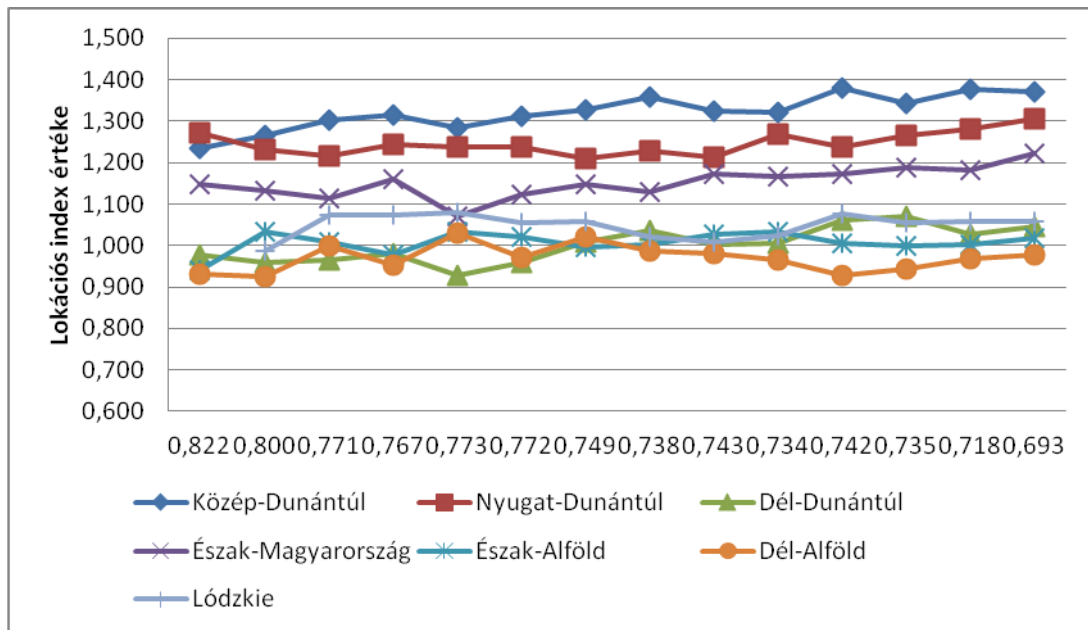
Praha	51,06257	49,3944	8,638924
Strední Čechy	104,6615	53,33812	28,37808
Jihozápad	26,01946	31,24653	11,69033
Severozápad	16,68396	18,00356	12,23441
Severovýchod	44,97182	31,23584	14,10078
Jihovýchod	57,62354	43,75375	7,530889
Strední Morava	28,81979	29,7138	7,602316
Moravskoslezsko	46,1387	43,30629	11,28537
Közép-Magyarország	190,2835	117,2418	62,43874
Közép-Dunántúl	19,07783	20,22174	6,158456
Nyugat-Dunántúl	30,52757	36,21126	6,742446
Dél-Dunántúl	18,08889	15,63274	7,105065
Észak-Magyarország	20,80129	20,72931	16,49366
Észak-Alföld	34,59916	29,84988	16,77312
Dél-Alföld	51,86537	46,9787	8,007843
Bratislavský kraj	10,67781	14,81501	24,58379
Západné Slovensko	108,3596	109,72	61,88557
Stredné Slovensko	66,98155	35,55893	9,901578
Východné Slovensko	73,63902	55,185	18,02903

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

26. táblázat: Az iparszerkezeti átalakulás dinamikájának Moore-féle szerkezetátalakítási érték térbeli vektorok értékei regionális szinten 1999-2012 között

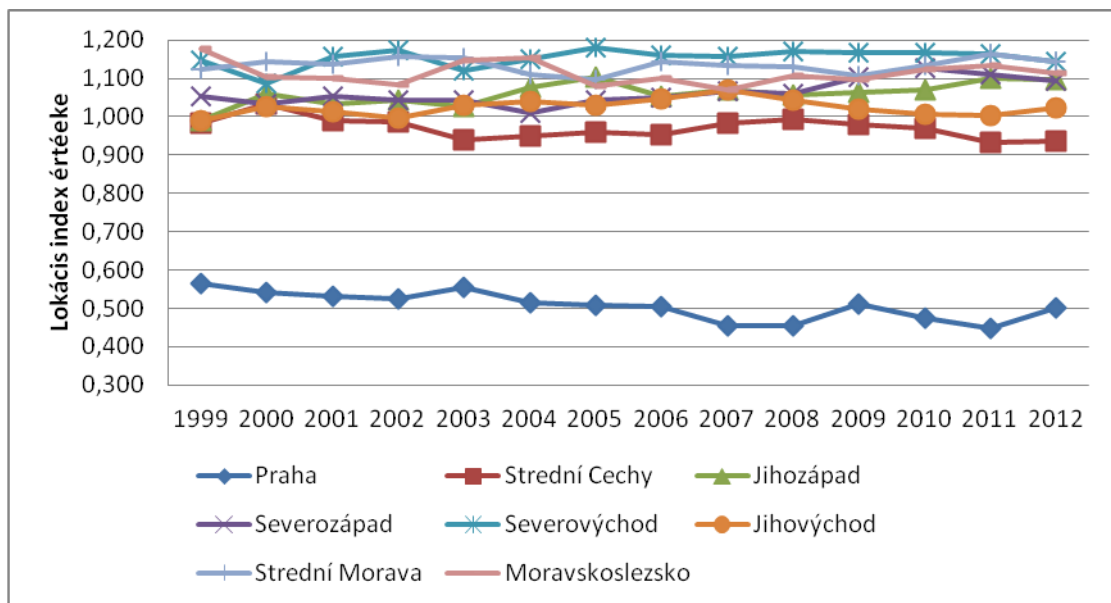
Lódzkie	0,034862	Jihozápad	0,044795
Mazowieckie	0,183703	Severozápad	0,045383
Malopolskie	0,161127	Severovýchod	0,095137
Slaskie	0,195685	Jihovýchod	0,087324
Lubelskie	0,274154	Strední Morava	0,071073
Podkarpackie	0,193367	Moravskoslezsko	0,119286
Swietokrzyskie	0,131319	Közép-Magyarország	0,124391
Podlaskie	0,191222	Közép-Dunántúl	0,061383
Wielkopolskie	0,15027	Nyugat-Dunántúl	0,106177
Zachodniopomorskie	0,031171	Dél-Dunántúl	0,078461
Lubuskie	0,080662	Észak-Magyarország	0,062918
Dolnoslaskie	0,057208	Észak-Alföld	0,055888
Opolskie	0,198296	Dél-Alföld	0,147339
Kujawsko-Pomorskie	0,046423	Bratislavský kraj	0,01904
Warminsko-Mazurskie	0,028113	Západné Slovensko	0,117342
Pomorskie	0,053307	Stredné Slovensko	0,122158
Praha	0,056513	Východné Slovensko	0,103107
Strední Čechy	0,11709		

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás



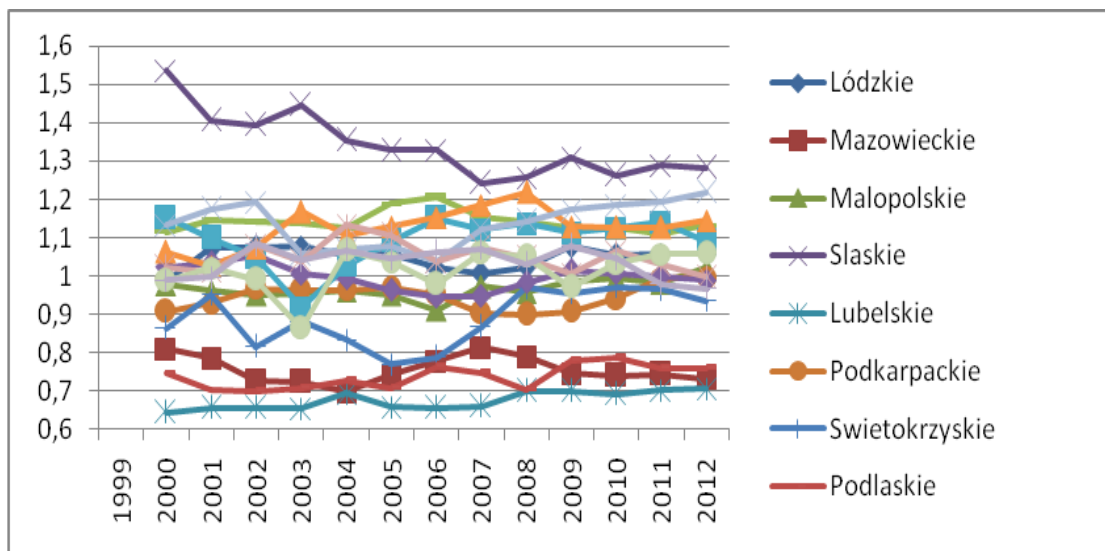
6. ábra: A lokációs index értékének alakulása Magyarországon regionális szinten

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás



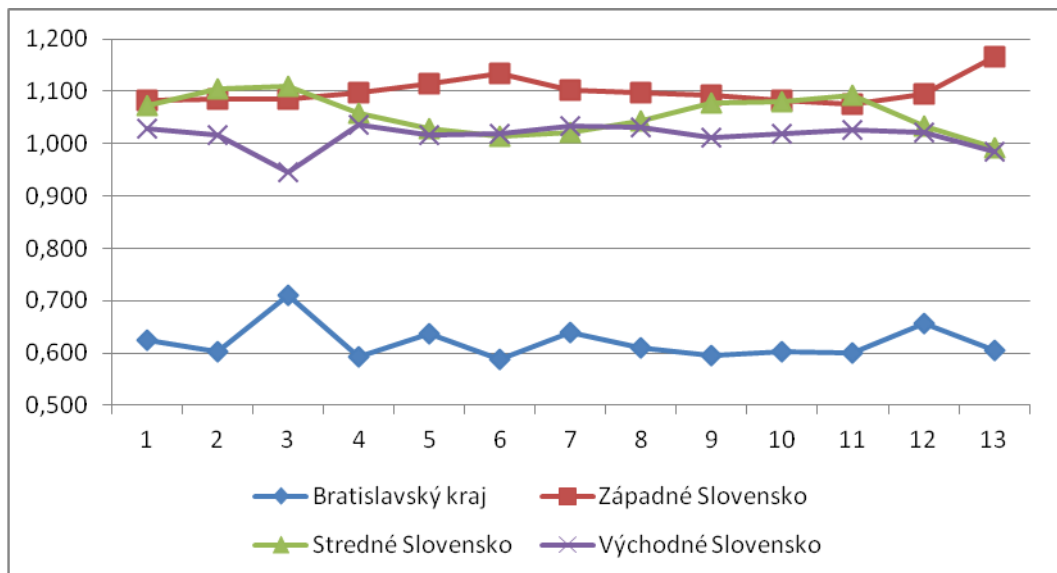
7. ábra: A lokációs index értékének alakulása Csehországban regionális szinten

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás



8. ábra: A lokációs index értékének alakulása Lengyelországban regionális szinten

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás



9. ábra: A lokációs index értékének alakulása Szlovákiában regionális szinten

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

27. táblázat: LQ értékek regionális szinten Lengyelországban

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012
Lódzkie	0,98651 2	1,07230 4	1,07441 1	1,07809 5	1,05327 1	1,05894	1,02131 6	1,00721 5	1,02309 7	1,07667 6	1,05458 9	1,05694	1,05682 7	1,047707
Mazowieckie	0,81032 4	0,78677 1	0,72531	0,72464 2	0,69881 2	0,74212 9	0,77818 3	0,81358 3	0,78965 8	0,74655 6	0,74058 5	0,74356 9	0,73234 6	0,756344
Malopolskie	0,97764 5	0,96089 4	0,95161 8	0,95512 8	0,96182 3	0,95184 8	0,91203 9	0,97249 9	0,95787 6	0,98672 9	0,99421 3	0,98128 8	1,02124 2	0,968065
Slaskie	1,5354	1,40593 5	1,39315 3	1,44558 4	1,35496 6	1,32739 5	1,32820 2	1,24190 2	1,25656 8	1,30798 9	1,26178 4	1,28890 6	1,28241 6	1,340785
Lubelskie	0,64431 2	0,65541 5	0,65709 2	0,65449 3	0,69516 6	0,65890 8	0,65613 8	0,66003 5	0,70105 1	0,70096 5	0,69189 6	0,70203 8	0,70668 9	0,675708
Podkarpacki e	0,90845 6	0,92891 6	0,96661 6	0,96253 8	0,96338 3	0,96858 3	0,95141 1	0,90304 3	0,89993 3	0,90754 7	0,94222 6	0,99409	0,99714 5	0,945684
Swietokrzysk ie	0,86325	0,95150 5	0,81538 3	0,88223 6	0,83373 9	0,77022 3	0,78816 7	0,86831 3	0,96959 8	0,95633 8	0,97226 4	0,96509 6	0,93473 4	0,890065
Podlaskie	0,74540 2	0,70197 5	0,69997 9	0,70745 4	0,72910 8	0,70919 7	0,76415 4	0,74848 3	0,70519 8	0,77916 5	0,78896 1	0,75936	0,76045 3	0,738376
Wielkopolski e	1,11459 7	1,14410 2	1,14025 4	1,13858 2	1,12451 7	1,18856 9	1,20601 1	1,15520 1	1,14037 9	1,12770 6	1,12605 3	1,10806 9	1,13357 8	1,142124
Zachodniopo morskie	1,02273	1,03437 4	1,05323	1,00501 9	0,99316 3	0,9625	0,94506 9	0,94777 6	0,98424 1	1,01563 9	1,00727 4	0,99974 7	0,98866 9	0,996879
Lubuskie	1,15210 7	1,09904 9	1,04835 1	0,91851 9	1,02672 6	1,09075 5	1,15074 5	1,12167 5	1,13771 1	1,11387 3	1,12526 9	1,14035 6	1,09049 3	1,09351
Dolnoslaskie	1,06250 2	1,02548 4	1,07271 7	1,16789 6	1,10509 3	1,12928 3	1,15296 8	1,18554 7	1,21910 2	1,12894 6	1,12699 5	1,12784 6	1,14501 7	1,126877
Opolskie	1,13303	1,17505 8	1,19263 2	1,05754 7	1,06927 7	1,07909 7	1,037706	1,12241	1,14301	1,17291 5	1,18435 6	1,19177 3	1,21948	1,136792
Kujawsko- Pomorskie	1,02319 6	1,01183 8	1,08184	1,03921 3	1,13330 8	1,10667 8	1,03677 4	1,07538 9	1,04664 6	1,00592 1	1,06516 1	1,02942 2	0,99664 9	1,050157
Warminsko- Mazurskie	0,98756 2	1,02205 1	0,99130 9	0,86342 7	1,06658	1,03810 5	0,97860 3	1,06020 6	1,05046 4	0,97100 6	1,03303 3	1,05767 3	1,05853 3	1,013735
Pomorskie	0,98892 2	0,99759	1,08499 3	1,04199 9	1,06693 6	1,04460 2	1,06352 5	1,07015 2	1,03223 8	1,07876 9	1,04474 2	0,97854 3	0,96704 1	1,035388

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

28. táblázat: LQ értékek regionális szinten Csehországban

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Praha	0,56477	0,541945 108	0,532755 426	0,52608	0,553607 42	0,515768 96	0,508568	0,505504	0,454565	0,454092	0,512661	0,475364	0,446739	0,502651
Střední Čechy	0,984703	1,031726 303	0,988243 457	0,985316	0,938164 49	0,949823 44	0,961171	0,952826	0,983318	0,993828	0,980803	0,968295	0,931909	0,937845
Jihozápad	0,98856	1,060068 327	1,034179 49	1,044352	1,026890 91	1,076217 41	1,103492	1,052621	1,069216	1,05687	1,063472	1,070085	1,099673	1,096134
Severozá- pad	1,054373	1,032492 921	1,054884 006	1,043764	1,043589 03	1,008622 09	1,04422	1,049706	1,065745	1,061106	1,102538	1,125927	1,109778	1,094567
Severovýc- hod	1,146771	1,087728 157	1,155409 316	1,174379	1,121032 43	1,150591 38	1,180705	1,160593	1,156195	1,170753	1,16853	1,166966	1,164894	1,142995
Jihovýchó- d	0,988777	1,026385 371	1,012696 022	0,996286	1,029432 76	1,039423 57	1,029076	1,045392	1,068431	1,044555	1,018876	1,00686	1,004451	1,023926
Střední Morava	1,124301	1,142166 568	1,137117 129	1,157294	1,152029 64	1,110275 85	1,095285	1,142912	1,134596	1,128646	1,106378	1,134054	1,164659	1,145217
Moravskos- lezsko	1,17664	1,104654 871	1,098859 849	1,083987	1,146893 46	1,152302 31	1,080324	1,100881	1,071459	1,105383	1,095707	1,122764	1,134778	1,113939

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

29. táblázat: LQ értékek regionális szinten Magyarországon

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Közép- Magyarország	0,821742	0,80014 2	0,770747	0,766835	0,772877	0,771598	0,748641	0,737541	0,742739	0,7337	0,742332	0,735384	0,718229	0,69296
Közép- Dunántúl	1,233349	1,26511 6	1,302272	1,313603	1,284246	1,312606	1,326889	1,357661	1,324832	1,322183	1,38076	1,341771	1,376981	1,371115
Nyugat- Dunántúl	1,270904	1,23011 7	1,216454	1,243427	1,237917	1,237966	1,20857	1,228198	1,212924	1,269019	1,237716	1,266353	1,281087	1,305371
Dél-Dunántúl	0,977828	0,95985	0,963766	0,979231	0,926443	0,957339	1,008443	1,036275	1,000815	1,004474	1,061394	1,070497	1,028275	1,046351
Észak- Magyarország	1,147314	1,13281 8	1,113644	1,15954	1,070756	1,123212	1,148034	1,127817	1,171549	1,165952	1,171148	1,187275	1,220874	
Észak-Alföld	0,941081	1,03340 9	1,009574	0,978718	1,032375	1,01983	0,994501	1,003459	1,025966	1,034011	1,004925	0,998511	1,001409	1,018379
Dél-Alföld	0,931878	0,92403 2	0,998472	0,953204	1,028512	0,972246	1,02139	0,98584	0,981782	0,965426	0,92768	0,944364	0,966652	0,978138

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

30. táblázat: LQ értékek regionális szinten Szlovákiában

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bratislavský kraj	0,625376	0,602646	0,709276	0,59298	0,636991	0,586769	0,638358	0,609635	0,595438	0,602604	0,60036	0,656295	0,604256	0,659367
Západné Slovensko	1,083923	1,085732	1,086061	1,096348	1,11497	1,134641	1,101853	1,09754	1,093666	1,082024	1,075558	1,095768	1,166867	1,136796
Stredné Slovensko	1,073288	1,104145	1,108781	1,059441	1,028912	1,013615	1,021818	1,043509	1,078099	1,080788	1,091666	1,032845	0,993134	1,004512
Východné Slovensko	1,029442	1,015945	0,945565	1,03561	1,016028	1,019447	1,034278	1,030305	1,010946	1,019769	1,027518	1,020286	0,983714	0,988539

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

31. táblázat: LQ értékek külső dezindusztrializációs régiókban (összegző táblázat)

			1999	2008	2012
HU21	Közép-Dunántúl	Külső	1,2333	1,3222	1,3711
HU22	Nyugat-Dunántúl	Külső	1,2709	1,2690	1,3054
HU33	Dél-Alföld	Külső	0,9319	0,9654	0,9781
CZ06	Jihovýchod	Külső	0,9888	1,0446	1,0239
		Átlag	1,0771	1,0896	1,0738
		Szórás	0,0589	0,0331	0,0666

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

32. táblázat: LQ értékek külső dezindusztrializációs régiókban

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kozep-Dunantul	1,2333	1,2651	1,3023	1,3136	1,2842	1,3126	1,3269	1,3577	1,3248	1,3222	1,3808	1,3418	1,3770	1,3711
Nyugat-Dunantul	1,2709	1,2301	1,2165	1,2434	1,2379	1,2380	1,2086	1,2282	1,2129	1,2690	1,2377	1,2664	1,2811	1,3054
Del-Alfold	0,9319	0,9240	0,9985	0,9532	1,0285	0,9722	1,0214	0,9858	0,9818	0,9654	0,9277	0,9444	0,9667	0,9781
Jihovýchod	0,9888	1,0264	1,0127	0,9963	1,0294	1,0394	1,0291	1,0454	1,0684	1,0446	1,0189	1,0069	1,0045	1,0239

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

33. táblázat: LQ értékek pozitív dezindusztrializációs régiókban

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Eszak-Alföld	0,94108126	1,033409	1,009574	0,978718	1,032375	1,01983	0,994501	1,003459	1,025966	1,034011	1,004925	0,998511	1,001409	1,018379
Severovycho d	1,14677056	1,087728	1,155409	1,174379	1,121032	1,150591	1,180705	1,160593	1,156195	1,170753	1,168533	1,166966	1,164894	1,142995
Severozápad	1,05437276	1,032493	1,054884	1,043764	1,043589	1,008622	1,044226	1,049706	1,065745	1,061106	1,102538	1,125927	1,109778	1,094567
Stredni Morava	1,12430073	1,142169	1,137117	1,157294	1,152036	1,110275	1,095285	1,142912	1,134596	1,128646	1,106378	1,134054	1,164659	1,145217
Moravskosle zsko	1,17663952	1,104655	1,098867	1,083987	1,146893	1,152302	1,080324	1,100881	1,071459	1,105383	1,095707	1,122764	1,134778	1,113939
Kujawsko- Pomorskie	1,02319555	1,011832	1,081848	1,039213	1,133308	1,106678	1,036774	1,075389	1,046646	1,005921	1,065161	1,029422	0,996649	
Stredné Slovensko	1,07328772	1,104145	1,108781	1,059441	1,028912	1,013615	1,021818	1,043509	1,078099	1,080788	1,091666	1,032845	0,993134	1,004512
Közep- Magyarorsza g	0,82174175	0,800142	0,770747	0,766835	0,772877	0,771598	0,748641	0,737541	0,742739	0,73379	0,742332	0,735384	0,718229	0,69296

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

34. táblázat: LQ értékek pozitív dezindusztrializációs régiókban (összegző táblázat)

		1999	2008	2012
Észak-Alföld	Pozitív	0,941	1,034	1,018
Severovýchod	Pozitív	1,147	1,171	1,143
Severozápad	Pozitív	1,054	1,061	1,095
Stredni Morava	Pozitív	1,124	1,129	1,145
Moravskoslezsko	Pozitív	1,177	1,105	1,114
Kujawsko-Pomorskie	Pozitív	1,023	1,047	0,997
Stredné Slovensko	Pozitív	1,073	1,081	1,005
Közép-Magyarország	Pozitív	0,822	0,7337	0,693

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

35. táblázat: LQ értékek negatív dezindusztrializációs régiókban

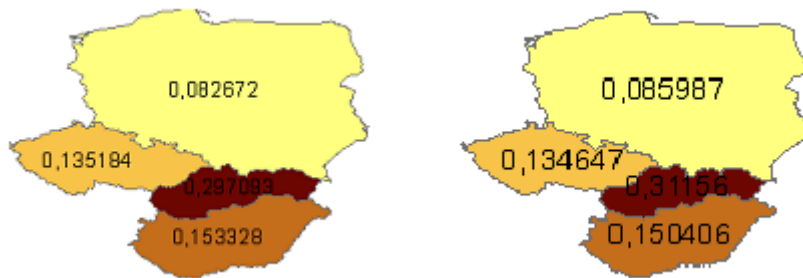
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dél-Dunántúl	0,97783	0,95985	0,96377	0,97923	0,92644	0,95734	1,00844	1,03627	1,00082	1,00447	1,06139	1,07050	1,02828	1,04635
Észak-Magyarország	1,14731	1,13282	1,11364	1,15954	1,07076	1,12321	1,14803	1,12782	1,17155	1,16595	1,17115	1,18728	1,18320	1,22087
Malopolskie	0,97765	0,96089	0,95162	0,95513	0,96182	0,95185	0,91204	0,97250	0,95788	0,98673	0,99421	0,98129	1,02124	1,22087 35
Wielkopolskie	1,11460	1,14410	1,14025	1,13858	1,12452	1,18857	1,20601	1,15520	1,14038	1,12771	1,12605	1,10807	1,13358	1,02124 17
Zachodniopomorskie	1,02273	1,03437	1,05323	1,00502	0,99316	0,96250	0,94507	0,94778	0,98424	1,01564	1,00727	0,99975	0,98867	1,13357 77
Opolskie	1,13303	1,17506	1,19263	1,05755	1,06928	1,07910	1,03771	1,12241	1,14301	1,17291	1,18436	1,19177	1,21948	0,98866 91
Warminsko-Mazurskie	0,98756	1,02205	0,99131	0,86343	1,06658	1,03810	0,97860	1,06021	1,05046	0,97101	1,03303	1,05767	1,05853	1,21948 04

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

36. táblázat: LQ értékek a negatív dezindusztrializációs régiókban

		1999	2008	2012
Dél-Dunántúl	Negatív	0,9778276	1,0044736	1,0463509
Észak-Magyarország	Negatív	1,1473143	1,1659524	1,2208735
Malopolskie	Negatív	0,9776452	0,9578762	1,0212417
Wielkopolskie	Negatív	1,114597	1,1403787	1,1335777
Zachodniopomorskie	Negatív	1,0227298	0,9842406	0,9886691
Opolskie	Negatív	1,1330298	1,14301	1,2194804
Warminsko-Mazurskie	Negatív	0,987562	1,050464	1,0585333
	Szórás	0,0770353	0,0854602	0,0941545

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás



10. ábra: A Herfindahl-Hirschman féle koncentráció mérőszáma 1999-ben és 2012-ben

Forrás: saját szerkesztés

37. táblázat: A lokációs hányados és a logaritmizált egy főre jutó GDP közötti összefüggés

Coefficients					
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
LQ2008	-,634	,046	-,984	-13,693	,000
(Constant)	4,917	,047		103,645	,000

Forrás: saját szerkesztés

38. táblázat: Abszolút ipari koncentráció (építőipar nélkül)

	1999	2008	2012
Csehország	0,134899	0,13632	0,134647
Magyarország	0,139824139	0,1362364	0,134298
Lengyelország	0,0826719	0,0836955	0,0859871
Szlovákia	0,294307571	0,3119261	0,3115605

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

39. táblázat: Regionális egy főre jutó GDP (PPS)

GEO/TIME	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Czech Republic	13 500	14 400	15 000	15 800	16 900	17 800	18 900	20 600	20 200	19 400	19 700	20 300
Praha	26 400	29 300	30 900	33 200	35 200	37 300	39 800	44 200	43 600	41 300	42 200	42 900
Střední Čechy	12 900	13 600	14 200	14 800	15 800	16 200	17 700	19 200	18 700	17 400	17 400	18 200
Jihozápad	12 600	13 300	13 700	14 600	15 700	16 500	17 500	18 400	17 100	16 700	17 100	17 600
Severozápad	11 300	11 800	12 300	13 200	13 900	14 400	15 100	16 300	15 700	15 700	15 500	15 700
Severovýchod	12 200	12 900	13 100	13 400	14 300	15 000	15 800	17 000	16 300	15 800	16 100	16 700
Jihovýchod	12 100	13 100	13 500	14 300	14 900	15 700	16 800	18 400	18 100	17 600	17 800	18 400
Střední Morava	11 000	11 700	12 000	12 600	13 300	13 800	14 600	16 000	16 100	15 600	15 700	16 500
Moravskoslezsko	10 500	11 300	11 700	12 200	13 800	15 100	15 700	17 300	17 200	15 900	16 600	17 800
Hungary	10 300	11 500	12 500	12 900	13 600	14 200	14 900	15 300	15 900	15 300	16 100	16 900
Közép-Magyarország	15 800	18 000	20 300	20 500	21 700	22 900	24 400	25 300	26 300	25 600	26 500	27 600
Közép-Dunántúl	9 900	10 700	11 000	11 900	12 900	13 400	13 600	14 200	14 500	12 800	14 100	14 800
Nyugat-Dunántúl	11 600	11 800	12 900	13 900	14 100	14 200	15 000	15 000	15 500	14 300	16 100	17 100
Dél-Dunántúl	7 700	8 500	9 100	9 300	9 600	9 900	10 100	10 400	10 900	10 600	11 000	11 200
Észak-Magyarország	6 700	7 600	8 000	8 400	8 900	9 400	9 600	9 800	10 000	9 400	9 800	10 000
Észak-Alföld	6 800	7 800	8 300	8 700	8 900	9 100	9 500	9 600	10 000	10 000	10 300	10 700
Dél-Alföld	7 700	8 500	8 900	9 000	9 500	9 800	10 000	10 100	10 700	10 200	10 500	11 100
Poland	9 200	9 400	9 900	10 100	10 900	11 500	12 300	13 600	14 100	14 200	15 400	16 400
Lódzkie	8 200	8 400	9 000	9 400	10 100	10 600	11 300	12 600	13 100	13 000	14 300	15 200
Mazowieckie	14 000	14 700	15 300	15 600	16 800	18 200	19 600	21 700	22 300	22 800	25 200	26 700
Malopolskie	8 000	7 900	8 400	8 700	9 400	9 900	10 700	11 700	12 200	12 200	13 100	14 100
Slaskie	9 900	10 100	10 700	11 000	12 300	12 500	13 000	14 400	15 200	15 400	16 600	17 700
Lubelskie	6 500	6 700	7 000	7 200	7 600	7 900	8 300	9 200	9 800	9 500	10 400	11 100
Podkarpackie	6 400	6 700	7 000	7 200	7 700	8 000	8 400	9 200	9 700	9 700	10 300	11 100
Swietokrzyskie	7 000	7 100	7 600	7 900	8 400	8 600	9 300	10 500	11 200	11 000	11 600	12 200
Podlaskie	6 800	7 200	7 600	7 700	8 100	8 500	9 000	10 100	10 200	10 400	11 200	11 800
Wielkopolskie	9 800	10 000	10 200	10 600	11 700	12 300	12 900	14 200	14 700	15 100	16 100	17 000
Zachodniopomorskie	9 200	9 200	9 500	9 500	10 000	10 600	11 100	12 100	12 700	12 400	13 300	13 800

Lubuskie	8 200	8 300	8 600	8 800	9 700	10 400	10 900	12 000	12 000	12 100	13 000	13 500
Dolnoslaskie	9 400	9 400	10 100	10 300	11 100	11 900	13 100	14 700	15 100	15 400	17 300	18 500
Opolskie	7 600	7 500	7 900	8 000	9 300	9 500	9 800	11 200	11 900	11 800	12 500	13 100
Kujawsko-Pomorskie	8 300	8 600	9 000	9 000	9 700	10 000	10 700	11 800	12 100	12 000	12 900	13 400
Warminsko-Mazurskie	7 200	7 200	7 500	7 900	8 400	8 800	9 200	10 100	10 400	10 400	11 200	11 800
Pomorskie	9 100	9 300	9 900	10 000	10 700	11 400	12 100	13 300	13 400	13 700	14 700	15 600
Slovakia	9 500	10 300	11 100	11 500	12 300	13 500	14 900	16 900	18 100	17 000	18 100	18 900
Bratislavský kraj	20 700	22 800	25 000	25 800	27 800	32 900	34 800	40 000	41 700	41 600	43 700	46 600
Západné Slovensko	9 000	9 600	10 100	10 700	11 700	12 800	14 800	16 500	17 300	16 000	16 900	18 100
Stredné Slovensko	7 900	8 600	9 300	9 500	10 100	10 400	11 600	13 400	14 800	13 600	14 800	14 800
Východné Slovensko	7 200	7 900	8 400	8 500	9 100	9 600	10 300	11 600	12 700	11 600	12 300	12 800

Forrás: Eurostat adatok alapján

40. táblázat: Regionális egy főre logaritmizált GDP

GEO/TIME	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	4,42160	4,46687	4,48996	4,52114	4,54654	4,57171	4,59988	4,64542	4,63949	4,61595	4,62531	4,63246
Střední Čechy	4,11059	4,13354	4,15229	4,17026	4,19866	4,20952	4,24797	4,28330	4,27184	4,24055	4,24055	4,26007
Jihozápad	4,10037	4,12385	4,13672	4,16435	4,19590	4,21748	4,24304	4,26482	4,23300	4,22272	4,23300	4,24551
Severozápad	4,05308	4,07188	4,08991	4,12057	4,14301	4,15836	4,17898	4,21219	4,19590	4,19590	4,19033	4,19590
Severovýchod	4,08636	4,11059	4,11727	4,12710	4,15534	4,17609	4,19866	4,23045	4,21219	4,19866	4,20683	4,22272
Jihovýchod	4,08279	4,11727	4,13033	4,15534	4,17319	4,19590	4,22531	4,26482	4,25768	4,24551	4,25042	4,26482
Střední Morava	4,04139	4,06819	4,07918	4,10037	4,12385	4,13988	4,16435	4,20412	4,20683	4,19312	4,19590	4,21748
Moravskoslezsko	4,02119	4,05308	4,06819	4,08636	4,13988	4,17898	4,19590	4,23805	4,23553	4,20140	4,22011	4,25042
Közép-Magyarország	4,19866	4,25527	4,30750	4,31175	4,33646	4,35984	4,38739	4,40312	4,41996	4,40824	4,42325	4,44091
Közép-Dunántúl	3,99564	4,02938	4,04139	4,07555	4,11059	4,12710	4,13354	4,15229	4,16137	4,10721	4,14922	4,17026
Nyugat-Dunántúl	4,06446	4,07188	4,11059	4,14301	4,14922	4,15229	4,17609	4,17609	4,19033	4,15534	4,20683	4,23300
Dél-Dunántúl	3,88649	3,92942	3,95904	3,96848	3,98227	3,99564	4,00432	4,01703	4,03743	4,02531	4,04139	4,04922
Észak-Magyarország	3,82607	3,88081	3,90309	3,92428	3,94939	3,97313	3,98227	3,99123	4,00000	3,97313	3,99123	4,00000
Észak-Alföld	3,83251	3,89209	3,91908	3,93952	3,94939	3,95904	3,97772	3,98227	4,00000	4,00000	4,01284	4,02938
Dél-Alföld	3,88649	3,92942	3,94939	3,95424	3,97772	3,99123	4,00000	4,00432	4,02938	4,00860	4,02119	4,04532

Lódzkie	3,91381	3,92428	3,95424	3,97313	4,00432	4,02531	4,05308	4,10037	4,11727	4,11394	4,15534	4,18184
Mazowieckie	4,14613	4,16732	4,18469	4,19312	4,22531	4,26007	4,29226	4,33646	4,34830	4,35793	4,40140	4,42651
Malopolskie	3,90309	3,89763	3,92428	3,93952	3,97313	3,99564	4,02938	4,06819	4,08636	4,08636	4,11727	4,14922
Slaskie	3,99564	4,00432	4,02938	4,04139	4,08991	4,09691	4,11394	4,15836	4,18184	4,18752	4,22011	4,24797
Lubelskie	3,81291	3,82607	3,84510	3,85733	3,88081	3,89763	3,91908	3,96379	3,99123	3,97772	4,01703	4,04532
Podkarpackie	3,80618	3,82607	3,84510	3,85733	3,88649	3,90309	3,92428	3,96379	3,98677	3,98677	4,01284	4,04532
Swietokrzyskie	3,84510	3,85126	3,88081	3,89763	3,92428	3,93450	3,96848	4,02119	4,04922	4,04139	4,06446	4,08636
Podlaskie	3,83251	3,85733	3,88081	3,88649	3,90849	3,92942	3,95424	4,00432	4,00860	4,01703	4,04922	4,07188
Wielkopolskie	3,99123	4,00000	4,00860	4,02531	4,06819	4,08991	4,11059	4,15229	4,16732	4,17898	4,20683	4,23045
Zachodniopomorskie	3,96379	3,96379	3,97772	3,97772	4,00000	4,02531	4,04532	4,08279	4,10380	4,09342	4,12385	4,13988
Lubuskie	3,91381	3,91908	3,93450	3,94448	3,98677	4,01703	4,03743	4,07918	4,07918	4,08279	4,11394	4,13033
Dolnoslaskie	3,97313	3,97313	4,00432	4,01284	4,04532	4,07555	4,11727	4,16732	4,17898	4,18752	4,23805	4,26717
Opolskie	3,88081	3,87506	3,89763	3,90309	3,96848	3,97772	3,99123	4,04922	4,07555	4,07188	4,09691	4,11727
Kujawsko-Pomorskie	3,91908	3,93450	3,95424	3,95424	3,98677	4,00000	4,02938	4,07188	4,08279	4,07918	4,11059	4,12710
Warmińsko-Mazurskie	3,85733	3,85733	3,87506	3,89763	3,92428	3,94448	3,96379	4,00432	4,01703	4,01703	4,04922	4,07188
Pomorskie	3,95904	3,96848	3,99564	4,00000	4,02938	4,05690	4,08279	4,12385	4,12710	4,13672	4,16732	4,19312
Bratislavský kraj	4,31597	4,35793	4,39794	4,41162	4,44404	4,51720	4,54158	4,60206	4,62014	4,61909	4,64048	4,66839
Západné Slovensko	3,95424	3,98227	4,00432	4,02938	4,06819	4,10721	4,17026	4,21748	4,23805	4,20412	4,22789	4,25768
Stredné Slovensko	3,89763	3,93450	3,96848	3,97772	4,00432	4,01703	4,06446	4,12710	4,17026	4,13354	4,17026	4,17026
Východné Slovensko	3,85733	3,89763	3,92428	3,92942	3,95904	3,98227	4,01284	4,06446	4,10380	4,06446	4,08991	4,10721

Forrás: Eurostat adatok alapján

41. táblázat: HH specializációs index részeredményei NACE R1 Mezőgazdaság, halászat

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic														
Praha	1,15805 E-05	4,3E-05	4,38E-05	3,13E-05	1,33E-05	1,01E-05	4,02E-05	2,77E-05	6,4E-06	1,18E-06	1,67E-05	1,12E-05	8,03E-06	1,49E-05
Střední Čechy	0,00316 2025	0,0031	0,00306 5	0,00278 1	0,00298 6	0,00280 8	0,00167	0,00169 6	0,00157 9	0,00092 2	0,00083 7	0,00090 3	0,00081 3	0,00067 5
Jihozápad	0,00605 6219	0,00565	0,00573 1	0,00691	0,00387 3	0,00256 1	0,00340 7	0,00360 2	0,00347 8	0,00278 8	0,00221 5	0,00292	0,00267 9	0,00253 2
Severozápad	0,00160 4535	0,00129	0,00142	0,00126 4	0,00117 9	0,00062 5	0,00072 3	0,00070 1	0,00053	0,00065 4	0,00051 8	0,00051 6	0,00066 4	0,00048 9
Severovýchod	0,00419 3818	0,00388	0,00304 7	0,00267 3	0,00277 4	0,00292 1	0,00159 4	0,00139 5	0,00163 6	0,00136 2	0,00133 2	0,00113	0,00142 6	0,00155 8
Jihovýchod	0,00672 614	0,00607	0,00475 5	0,00578 9	0,00419 7	0,00500 7	0,00364 2	0,00284 4	0,00288 3	0,00240 7	0,00215 7	0,00181 5	0,00138 1	0,00167 4
Střední Morava	0,00347 6448	0,0034	0,00318 3	0,00264 2	0,00250 7	0,00343 7	0,00239 7	0,00217 4	0,00146	0,00103 1	0,00163	0,00164 5	0,00108 1	0,00138 2
Moravskoslezsko	0,00104 2526	0,00122	0,00068 4	0,00070 7	0,00101 1	0,00094 1	0,00094 9	0,00073 9	0,00056 1	0,00043 1	0,00038 9	0,00036 6	0,00041 4	0,00045 6
Hungary	0,00483 5996	0,00418	0,00382 9	0,00374 3	0,00289 7	0,00276 9	0,00236 9	0,00227 6	0,00210 9	0,00186 2	0,00211 7	0,00199 1	0,00233 8	0,00268 9
Közép-Magyarország	0,00032 849	0,00024	0,00035 2	0,00041 2	0,00027 5	0,00023	0,00018	0,00013 1	0,00012 2	9,42E-05	9,85E-05	0,00010 5	0,00013 4	0,00020 7
Közép-Dunántúl	0,00430 2798	0,00403	0,00351 2	0,00335 5	0,00213 6	0,00209 3	0,00214 9	0,00220 5	0,00222 2	0,00185 8	0,00186 7	0,00174 7	0,00184 2	0,00191 2
Nyugat-Dunántúl	0,00418 7032	0,00368	0,00294 5	0,00316 9	0,00215 4	0,00251 6	0,00284 6	0,00236 2	0,00187 8	0,00162 1	0,0029	0,00223 2	0,00322 1	0,00332 2
Dél-Dunántúl	0,01096 3039	0,00999	0,00967 6	0,00975 4	0,00858 5	0,00749 3	0,00627 3	0,00608 3	0,00625 8	0,00437 8	0,00634 1	0,00618 3	0,00615 7	0,00641 3
Észak-Magyarország	0,00296 5527	0,00281	0,00248 4	0,00161 1	0,00216	0,00163 2	0,00153 4	0,00167 4	0,00145 8	0,00139 1	0,00119 3	0,00146 1	0,00190 7	0,00270 5
Észak-Alföld	0,00949 6987	0,00745	0,00636 1	0,00547 1	0,00576 7	0,00633 8	0,00494 9	0,00582 4	0,00538 8	0,00452 1	0,00471 9	0,00461 8	0,00534 8	0,00677 8
Dél-Alföld	0,02529 6699	0,02217	0,01865 1	0,02116 3	0,01282 8	0,01252 4	0,00988 6	0,00859 1	0,00810 5	0,00898 2	0,0096	0,00795 9	0,00962 5	0,01008 6
Poland		0,03486	0,03684	0,03854	0,03310	0,03099	0,03017	0,02492	0,02173	0,0195	0,01763	0,01701	0,01665	0,01580

		9	2	7	2	7	1		1	8	1	8	
Lódzkie	0,02168	0,02967	0,04188	0,03255	0,03194	0,02819	0,02581	0,03150	0,02598	0,01652	0,01737	0,01783	0,01679
		7	8	4	9	3	7	3	9	4		3	3
Mazowieckie	0,03752	0,04167	0,03917	0,02666	0,02402	0,0253	0,01636	0,01216	0,01547	0,01360	0,01327	0,01392	0,01203
		8	9		3		4	2	4	4	2	7	6
Malopolskie	0,04501	0,06145	0,06243	0,04928	0,04649	0,05335	0,04022	0,02579	0,02382	0,02264	0,02131	0,02036	0,01720
		5	9	1	2	1	2	4	7	5	9	1	2
Slaskie	0,00188	0,00287	0,00194	0,00095	0,00191	0,00187	0,00142	0,00113	0,00064	0,00057	0,00087	0,00084	0,00066
		2	1	7	8	3	5	6	3		5	5	5
Lubelskie	0,16164	0,14438	0,16063	0,15325	0,13949	0,12894	0,12873	0,11366	0,08776	0,07885	0,08157	0,07796	0,07680
		9	4	2	8	2	5	4		5	5	2	2
Podkarpackie	0,08451	0,09215	0,10552	0,09077	0,06912	0,06569	0,06392	0,06456	0,05182	0,05080	0,05013	0,04712	0,03904
		6	3	3	1	9	4	3	1	6	1	6	4
Swietokrzyskie	0,09183	0,09167	0,12115	0,10482	0,09925	0,11041	0,11572	0,09829	0,06254	0,04894	0,05149	0,06005	0,05783
		2	7		4	2	1	8	2	3	7	1	7
Podlaskie	0,11155	0,13278	0,12394	0,11270	0,12329	0,11846	0,08830	0,07313	0,07404	0,07080	0,05587	0,05719	0,06258
		1	2	2	5	9	1		1	3	3	6	2
Wielkopolskie	0,04256	0,03721	0,03598	0,03201	0,03829	0,02713	0,02065	0,02224	0,02455	0,02758	0,02297	0,01972	0,01869
		7	3	4		6	3		6	1	7	8	5
Zachodniopomorskie	0,0049	0,00385	0,00661	0,01329	0,00960	0,01031	0,00757	0,00484	0,00389	0,00445	0,00631	0,00579	0,00682
		7	6	1	2	1	6	4	2	9	2	6	6
Lubuskie	0,00983	0,01050	0,01364	0,01336	0,01120	0,01298	0,00925	0,00975	0,0076	0,00540	0,00637	0,00586	0,00591
		8	4	9	1	1	8	5		2	8	7	4
Dolnoslaskie	0,01014	0,01164	0,00977	0,00996	0,01016	0,00729	0,00445	0,00419	0,00447	0,00537	0,00415	0,00408	0,00427
			1		5		4	2	3	9	8	9	1
Opolskie	0,0475	0,04055	0,03829	0,02906	0,03951	0,03294	0,02833	0,02161	0,01502	0,01492	0,01489	0,01472	0,01380
			7	6	5	5	1	2	2	8	2	5	3
Kujawsko-Pomorskie	0,03092	0,03850	0,03292	0,03303	0,02441	0,02952	0,03457	0,02966	0,03088	0,02487	0,01891	0,02143	0,02737
		3	9	3	7	9	2	9	5	7	2	4	9
Warminsko-Mazurskie	0,01572	0,02033	0,02975	0,03130	0,02462	0,02682	0,02403	0,01739	0,01624	0,01641	0,01546	0,01286	0,01409
		4	2	7	9		4	7	6	8	6	3	6
Pomorskie	0,01069	0,00746	0,01053	0,01004	0,01403	0,01366	0,00975	0,00736	0,00583	0,00551	0,00527	0,00575	0,00675
				5	2	4	4	9	3	9	6	9	2
Slovakia	0,00524	0,00481	0,00391	0,00434	0,00359	0,00258	0,00224	0,00192	0,00177	0,00156	0,00128	0,00104	0,00094
	932		6	1	2	3	7	1	4	6	7	5	8
Bratislavský kraj	0,00047	0,00061	0,00037	0,00066	0,00028	0,00028	0,00017	0,00024	0,00017	9,21E-05	4,81E-05	0,00015	6,85E-05
	7462		2		2	9	1	8	5			5	05

Západné Slovensko	0,00961 1688	0,008	0,00475 6	0,00572 7	0,00491 7	0,00350 7	0,00267 9	0,00264 1	0,00253 6	0,00195 7	0,00181 5	0,00140 1	0,00127 2	0,00113 3
Stredné Slovensko	0,00472 2428	0,00424	0,00452 5	0,00492 8	0,00514 2	0,00380 7	0,00395 4	0,00257 6	0,00219 8	0,00213 2	0,00183 9	0,00123 9	0,00103 9	0,00146 8
Východné Slovensko	0,00492 2811	0,00513	0,00551 8	0,00500 1	0,00349 8	0,00219 7	0,00209 8	0,00175 1	0,00172 8	0,00181 4	0,00129 1	0,00111 3	0,00118 6	0,00144 9

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

42. táblázat: HH specializációs index részeredményei NACE R1 Ipar (kivéve építőipar)

GEO/TIM	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
E														
Czech Republic	0,82669 2833	0,79518	0,83874 2	0,82812 3	0,79082 3	0,77698 9	0,76415 2	0,81853 7	0,83291 1	0,82155 6	0,70531 1	0,71142 8	0,76672 5	0,75213 8
Praha	0,01585 3711	0,01427	0,01573 9	0,01501 9	0,01477 7	0,01357 4	0,01025 5	0,01263 5	0,00945 7	0,01019 9	0,01024 4	0,00882 5	0,00886 3	0,01125 4
Střední Čechy	0,09227 5068	0,09354	0,08904 1	0,09001 1	0,07987 1	0,07828 3	0,08120 3	0,08029 6	0,08967 6	0,09280 4	0,07600 5	0,07094 6	0,07386 9	0,07324 8
Jihozápad	0,09567 2583	0,10683	0,10730 5	0,10312 9	0,10030 8	0,10739 4	0,11515 9	0,10983 2	0,11221 9	0,11107 4	0,09761 6	0,09876 9	0,10371 2	0,10143 2
Severozápad	0,10674 9004	0,09575	0,11339 4	0,10122 2	0,09349 5	0,09438 4	0,10074 5	0,10888 3	0,11428 2	0,10826 6	0,10636 6	0,10128 5	0,10319 8	0,10218 7
Severovýchod	0,13979 5857	0,12276	0,14084 2	0,14792 6	0,12804 6	0,13127 2	0,13589 6	0,14359 2	0,14924 2	0,14821 3	0,12344	0,11907 1	0,12887 3	0,12379 8
Jihovýchod	0,09681 0375	0,10181	0,10211 9	0,09852 5	0,10094 7	0,09298 2	0,09324 2	0,10408 2	0,10980 5	0,10302 4	0,08190 8	0,08215 3	0,08976 5	0,09255 9
Střední Morava	0,12926 7865	0,13002	0,13600 1	0,14511 8	0,13625 3	0,12296 5	0,11332 2	0,13160 2	0,12969 5	0,12239 1	0,10092 1	0,11008 9	0,12650 6	0,12340 7
Moravskoslezsko	0,15026 837	0,13021	0,13430 2	0,12717 9	0,13712 7	0,13613 8	0,11432 9	0,12761 8	0,11854 1	0,12558 5	0,10881 1	0,12028 8	0,13193 8	0,12424 7
Hungary														
Közép-Magyarország	0,04372 8434	0,03782	0,03576 2	0,03545 7	0,03261 6	0,03038 6	0,02770 2	0,02519 5	0,02477 3	0,02418 2	0,02311 4	0,02301 1	0,02332	0,02081 8
Közép-Dunántúl	0,12458 6003	0,12216	0,14166 4	0,14009 1	0,11604 4	0,12064 4	0,11898 4	0,12485 3	0,11768 1	0,12312 6	0,12028 2	0,11054 7	0,12157 9	0,11581 8
Nyugat-	0,13601	0,11793	0,12344	0,12531	0,11910	0,11017	0,09814	0,10396	0,10134	0,11624	0,10049	0,10023	0,10768	0,10544

Dunántúl	9174		3	9	2	5	3	1	6	5	8	3	8	
Dél-Dunántúl	0,07240	0,06687	0,06621	0,06880	0,05580	0,05420	0,05805	0,05840	0,05724	0,05446	0,05693	0,05773	0,05668	0,05843
	2058		8	6	3	3	7	6	5	8	1	5	9	8
Észak-Magyarorszá g	0,10109	0,09412	0,08885	0,10192	0,07801	0,08668	0,08091	0,07398	0,08294	0,08093	0,07985	0,08041	0,08049	0,09038
	1387		8	8	1	3	3	2	6	8	2		8	9
Észak-Alföld	0,07318	0,08467	0,08295	0,07512	0,07327	0,06427	0,05734	0,06039	0,06506	0,06419	0,05781	0,05666	0,05774	0,05810
	1954		9	1	9	8	4	3	5	2	2	2		5
Dél-Alföld	0,06844	0,0653	0,07796	0,07149	0,06818	0,05801	0,06619	0,06035	0,06054	0,05838	0,0509	0,05346	0,05753	0,05623
	978		9	1	4	5	2	4	7	3			6	5
Poland		0,05582	0,05765	0,05125	0,05260	0,05575	0,05413	0,05584	0,05665	0,05790	0,05222	0,04910	0,05037	0,05001
			6	6	5	7	9	8	2	6	3	5	7	2
Lódzkie		0,06396	0,07359	0,06785	0,06945	0,07135	0,07108	0,06762	0,06121	0,06403	0,06674	0,06479	0,06726	0,06506
			4	1	9	6	9	5	8		1	9	4	1
Mazowieckie		0,02826	0,02856	0,02071	0,02595	0,02534	0,02708	0,03101	0,03249	0,02953	0,02494	0,02371	0,02386	0,02193
			6		8		3	9	6	9	3	7		8
Malopolskie		0,05088	0,04571	0,03913	0,04162	0,04338	0,04154	0,04270	0,05242	0,04778	0,04388	0,04253	0,04397	0,04682
			6	8	6	3	4	3		5	5	4	1	2
Slaskie		0,14972	0,12399	0,11483	0,12204	0,10844	0,10392	0,10447	0,09458	0,10453	0,10580	0,09002	0,09529	0,09602
			7	3	1	9	1	9	1	8	1		5	9
Lubelskie		0,02058	0,02571	0,02041	0,02267	0,02608	0,02097	0,02267	0,02184	0,02422	0,02415	0,02158	0,02145	0,02113
			9	3	8	7	8	2		2	8	4	3	4
Podkarpacie		0,04897	0,05666	0,05231	0,04982	0,04934	0,05106	0,05423	0,05061	0,05286	0,04561	0,04816	0,05411	0,05156
			9	3		1	1	2	8	9	2	6	1	6
Swietokrzyskie		0,04184	0,05306	0,02950	0,03245	0,02982	0,02859	0,03319	0,03696	0,04964	0,04306	0,03779	0,03554	0,03826
			7	7	6	3	3	9	4	2	1	8	3	5
Podlaskie		0,02604	0,02752	0,02601	0,02611	0,03259	0,02691	0,03146	0,02996	0,02641	0,03180	0,02813	0,02703	0,02633
					9	1	8	5		9	3	1	4	1
Wielkopolskie		0,07172	0,07808	0,06827	0,07354	0,07645	0,08210	0,08467	0,08279	0,08077	0,06737	0,06556	0,06642	0,06751
			4	1	9	7	1	6	4	3	4	5	1	4
Zachodniopomorskie		0,05124	0,05303	0,04845	0,04987	0,06254	0,04695	0,04702	0,04899	0,04834	0,04843	0,04349	0,04337	0,04178
			2	4	1	6	1	4	1	1	7	2	7	6
Lubuskie		0,07448	0,06650	0,06386	0,05100	0,06647	0,06868	0,07580	0,07589	0,07800	0,06649	0,06624	0,07135	0,06660
			7	1	9	4	2	5	6	8	5	3	7	1
Dolnoslaskie		0,06991	0,06810	0,06088	0,06095	0,05847	0,06928	0,07406	0,08014	0,09525	0,06758	0,06346	0,06759	0,07017
			5	3	9	7	8	4	3	3	2	3	4	9
Opolskie		0,06346	0,08602	0,07182	0,05632	0,06574	0,06154	0,05799	0,06548	0,07307	0,07334	0,06778	0,07124	0,07570

		3	7	4	2	4	8	3	3	2	4	5		
Kujawsko-Pomorskie	0,06266	0,06242	0,06495	0,06135	0,07548	0,06710	0,05759	0,06703	0,06777	0,05210	0,05509	0,05401	0,05182	
		1	1			4	7	4	5	5	4	2	8	
Warmińsko-Mazurskie Pomorskie	0,05323	0,05972	0,05157	0,03682	0,06339	0,05837	0,05389	0,05823	0,05661	0,04563	0,04942	0,05197	0,05517	
		9	1	2	7	8	4	3	2		8	5	2	
	0,05516	0,05450	0,05891	0,05249	0,06026	0,05452	0,06150	0,06713	0,06517	0,06030	0,04884	0,04315	0,04148	
		1	2	6	5	1	1			1	5	1	5	
Slovakia	0,08656	0,08556	0,08490	0,09030	0,08475	0,08716	0,08572	0,08385	0,08594	0,08725	0,07322	0,06743	0,07331	0,07396
	8608		2	4		3	9	7	7	8		2	3	3
Bratislavský kraj	0,03390	0,02732	0,04198	0,02662	0,03036	0,02451	0,03380	0,02944	0,02933	0,02367	0,02075	0,01838	0,02258	0,02256
	2371			2	3	2	1	6	9	6	4		1	1
Západné Slovensko	0,10632	0,10467	0,10345	0,11684	0,11396	0,12021	0,11141	0,11050	0,11378	0,11609	0,10259	0,09370	0,10337	0,10618
	8895		2	5	2	3	2	5	3	4	5	3	7	1
Stredné Slovensko	0,09832	0,10827	0,10462	0,09972	0,08836	0,08935	0,08979	0,09228	0,09452	0,09634	0,08230	0,07707	0,07860	0,07969
	661		3	9	1	5	6	7	2	4	9	7	8	9
Východné Slovensko	0,08709	0,08384	0,07240	0,09317	0,08204	0,08613	0,08287	0,07765	0,07987	0,08539	0,06528	0,06012	0,06500	0,06397
	4363		2	7	7	2	9	8		8	5		5	2

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

43. táblázat: HH specializációs index részeredményei NACE R1 Építőipar

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Praha	0,01058	0,00935	0,00819	0,00780	0,00983	0,00744	0,00989	0,00802	0,00731	0,00689	0,00931	0,00750	0,00602	0,00731
	8547		6	3	5	7	6	9	8	3	5	5	4	8
Střední Čechy	0,00911	0,01127	0,01039	0,00901	0,00836	0,00872	0,00895	0,00948	0,00921	0,00962	0,01052	0,01029	0,00748	0,00755
	2409		3	9	2	1	4	7	1	3	6	4	2	2
Jihozápad	0,00836	0,0093	0,00831	0,00950	0,00859	0,00901	0,00926	0,00796	0,00902	0,00902	0,00955	0,00850	0,01015	0,00988
	8764		8	9	7	3		4	1	6	2	2		2
Severozápad	0,01019	0,01054	0,00820	0,01005	0,01217	0,00793	0,00898	0,00801	0,00819	0,01019	0,00982	0,01197	0,01111	0,00953
	1072		8	2	1		4	2	3	3		8	5	1
Severovýchod	0,00831	0,00702	0,00860	0,00745	0,00794	0,00805	0,00949	0,00720	0,00618	0,00800	0,00987	0,00964	0,00789	0,00704
	494		7		5	2	1	1	2	1		7	9	
Jihovýchod	0,00802	0,00823	0,00822	0,00730	0,00859	0,01070	0,01014	0,00905	0,00966	0,01046	0,0114	0,00918	0,00749	0,00741
	8504		5	9	8	1	4	2		9		6	5	8

Strední Morava	0,00923 6229	0,00908	0,00844	0,00688 6	0,00813 6	0,00735	0,00916	0,00882 8	0,00924	0,01156 2	0,01188 9	0,00979 8	0,00848 2	0,00727 8
Moravsko slezsko	0,00799 2186	0,00641	0,00616	0,00607 1	0,00756 4	0,00701 4	0,00779 9	0,00683 9	0,00749 5	0,00875 4	0,0086	0,00634 7	0,00533 7	0,00521 2
Hungary	0,00454 292	0,00487	0,00515 2	0,00485 2	0,00603	0,00643 2	0,00653 1	0,00668	0,00708 6	0,00642 7	0,00604 4	0,00539	0,00477 8	0,00398 2
Közép-Magyarország	0,00535 5482	0,00574	0,00580 5	0,00538 8	0,00600 9	0,00638 5	0,00586 8	0,00638 9	0,00725 6	0,00601 4	0,00634 4	0,00544 8	0,00462 2	0,00388 6
Közép-Dunántúl	0,00497 0848	0,00604	0,00513 4	0,00549 9	0,00778 8	0,00724 7	0,00742 7	0,00739 2	0,00806	0,00638 2	0,00707 6	0,00623 6	0,00554	0,00469 4
Nyugat-Dunántúl	0,00459 5291	0,00516	0,00453 9	0,00496 8	0,00466 7	0,00576 8	0,00627 3	0,00562 5	0,00607 1	0,00546 6	0,00479 9	0,00514 5	0,00428 8	0,00416 2
Dél-Dunántúl	0,00446 7423	0,0043	0,00553 7	0,00514	0,00535 5	0,00682 3	0,00748 9	0,00871 7	0,00769 3	0,00898 4	0,00858 6	0,00774 2	0,00606 3	0,00493 6
Észak-Magyarország	0,00580 4989	0,00575	0,00726 5	0,00586 5	0,00613	0,00572 3	0,00780 9	0,00864	0,00897 6	0,00890 1	0,00687 8	0,00648 2	0,00637 5	0,00401 8
Észak-Alföld	0,00278 4664	0,00334	0,00351 4	0,00360 4	0,00548 8	0,00683 4	0,00693 9	0,00623 4	0,00641 7	0,00632 3	0,00535 8	0,00464 5	0,00454 5	0,00392
Dél-Alföld	0,00342 2357	0,0032	0,00418	0,00339 1	0,00678 5	0,00634 8	0,00553 8	0,00537 8	0,00557 8	0,00508 1	0,00408 6	0,00340 7	0,00326 7	0,00297 2
Poland		0,00553	0,00451 4	0,00347 5	0,00315	0,00294 3	0,00356 4	0,00401 8	0,00478 1	0,0061	0,00679 5	0,00659 6	0,00675 4	0,00646 1
Lódzkie		0,00286	0,00339 2	0,00212 5	0,00195 5	0,0015	0,00184 8	0,00212	0,00383 9	0,00533 8	0,00584 5	0,00419 8	0,00419 1	0,00438 5
Mazowieckie		0,00699	0,00528 7	0,00398 2	0,00209 3	0,00191 3	0,00274 7	0,00326 1	0,00484 9	0,00637 2	0,00550 7	0,00493 6	0,00540 7	0,00555 4
Malopolskie		0,00608	0,00665	0,00543 3	0,00471 2	0,00504 3	0,00554 7	0,00444 9	0,00486 6	0,00751 9	0,00947 5	0,00899 2	0,00831 7	0,00885 3
Slaskie		0,00809	0,00638 6	0,00344 1	0,00401 2	0,00411 4	0,00432 1	0,00560 1	0,00546 5	0,00595 9	0,00663 4	0,00673 3	0,00748 5	0,00639 8
Lubelskie		0,00322	0,00168 4	0,00199 2	0,00131 4	0,00162 8	0,00228 6	0,00212 3	0,00302	0,00459 9	0,00391 1	0,00391 9	0,00473 3	0,00482 6

Podkarpa ckie	0,0037	0,00224 7	0,00221 9	0,00266	0,00332	0,00327 5	0,00273 2	0,00274 5	0,00323 9	0,00471 1	0,00433 7	0,00521 3	0,00578 6
Swietokrz yskie	0,00402	0,00384 9	0,00370 8	0,00514 1	0,00481 8	0,00317	0,00291 8	0,00556 9	0,00743 8	0,00807 6	0,01	0,01153 4	0,00784 2
Podlaskie	0,00492	0,00248 3	0,00147 9	0,00162 8	0,00097 3	0,00187 4	0,00266 6	0,00322 8	0,00387 3	0,00409	0,00506 8	0,00468 1	0,00475
Wielkopolskie	0,00614	0,00520 6	0,00410 7	0,00289 9	0,00249 5	0,00370 9	0,00496 4	0,00450 2	0,00628 5	0,00829 9	0,00721 3	0,00673 1	0,00718 9
Zachodniopom orskie	0,00837	0,00770 1	0,00646 7	0,00404 4	0,00146 7	0,00421 4	0,00440 8	0,00486 9	0,00880 8	0,00916 5	0,00930 7	0,00965 9	0,00924 6
Lubuskie	0,00721	0,00641 9	0,00215 7	0,00130 2	0,00162 6	0,00323 1	0,00483 8	0,00479 9	0,00694 4	0,00783 1	0,00695 1	0,00681 3	0,00539 5
Dolnoslaskie	0,00432	0,00293 4	0,00352 3	0,00748 4	0,00625 4	0,00448 3	0,00538 8	0,00657 1	0,00639 1	0,00829 6	0,00798 4	0,00736 9	0,00692
Opolskie	0,01	0,00459 7	0,00522 9	0,00417	0,00296 1	0,00454 6	0,00488 5	0,00794 6	0,00883 6	0,00881 8	0,00966 1	0,00970 7	0,00913 8
Kujawsko- Pomorskie	0,00455	0,00373 3	0,00291 3	0,00239 9	0,00295 5	0,00416 3	0,00500 3	0,00508	0,00536 9	0,00714 5	0,00771 4	0,00693	0,00567 6
Warminsko- Mazurskie	0,00578	0,00485 6	0,00311 1	0,00298 1	0,00335 6	0,00383 2	0,00373 9	0,00711 3	0,00938 8	0,00780 1	0,00818 9	0,00928	0,00755 5
Pomorskie	0,00523	0,00534 5	0,00447 3	0,00467 1	0,00411 9	0,00515 2	0,00500 6	0,00484 6	0,00543 6	0,00807 9	0,00909 3	0,00852 4	0,00815 7
Slovakia	0,00812 1411	0,00639	0,00626	0,00656 1	0,00806 1	0,00919 9	0,00897	0,00966 2	0,01011 3	0,01120 4	0,01179 6	0,01241 3	0,01068 5 1
Bratislavs ký kraj	0,00316 2255	0,00346 2	0,00335 7	0,00397	0,00468	0,00532 2	0,00403 4	0,00416 6	0,00395 5	0,00617 4	0,00497 9	0,00515 8	0,00409 2
Západné Slovensko	0,00819 3581	0,00651	0,00652	0,00584 3	0,00757 4	0,00940 3	0,00868 4	0,00870 2	0,00872 5	0,00872 6	0,00976 7	0,01097 2	0,00962 5
Stredné Slovensko	0,00978 9379	0,00675 9	0,00762 2	0,00781 9	0,00896 6	0,00951 4	0,00927 3	0,01019 8	0,01369 4	0,01524 3	0,01624 3	0,01404 7	0,01325 1
Východné Slovensko	0,01010 8793	0,00789 2	0,00660	0,00807 2	0,01012 3	0,01108 2	0,01274 6	0,01467 1	0,01332 4	0,01477 8	0,01571 5	0,01829 3	0,01444 1 8

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

44. táblázat: HH specializációs index részeredményei NACE R1 Nagy- és kiskereskedelem, vendéglátás, közlekedés

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic	0,51218 7296	0,48708	0,46136 1	0,48741 7	0,48559 1	0,51562 6	0,48374 8	0,47453 8	0,45508 8	0,41259 6	0,43945 9	0,41663 2	0,41521 4	0,39929 1
Praha	0,11100 3105	0,10759	0,09123 6	0,09141 7	0,09494 2	0,10442 7	0,08484 8	0,09051 7	0,09198 4	0,07457 2	0,07006 4	0,07123 6	0,07434 9	0,05372 1
Střední Čechy	0,07381 5902	0,06316	0,06447 2	0,06992 3	0,06720 8	0,07921 6	0,07631 1	0,07324 5	0,07052 5	0,06371 5	0,06531 6	0,06488 9	0,06905 3	0,06655 2
Jihozápad	0,05869 5599	0,06005	0,05612 5	0,05488 7	0,05220 3	0,05384 9	0,04754 8	0,04868 5	0,04585 6	0,04298 4	0,04676 4	0,04869 6	0,04564 8	0,04784 2
Severozápad	0,07142 0751	0,05673	0,05999 5	0,06202 7	0,07279 7	0,07853 8	0,07279 9	0,06356 7	0,05547 8	0,05993 1	0,06618 3	0,05188 2	0,05041 6	0,05241 5
Severovýchod	0,05032 6509	0,04769	0,04306 2	0,04702 8	0,04869 2	0,04730 9	0,04641 8	0,04540 3	0,04604 9	0,03945 3	0,04538 3	0,04333 5	0,04330 7	0,04705 7
Jihovýchod	0,04606 1126	0,04126	0,04659 4	0,05339 8	0,04875 8	0,04803 8	0,04808 9	0,04595 5	0,04161 5	0,04219 7	0,04565 7	0,04937 6	0,04627 8	0,04271 5
Střední Morava	0,05301 7844	0,04644	0,04579 3	0,05224 3	0,04752 6	0,05370 7	0,05542 4	0,05190 9	0,04753 1	0,04536 1	0,05314 4	0,04111 6	0,04409 6	0,04104 1
Moravskoslezsko	0,04784 6459	0,06418	0,05408 3	0,05649 4	0,05346 5	0,05054 3	0,05231 1	0,05525 6	0,05605 2	0,04439 2	0,04695 1	0,04610 4	0,04206 8	0,04794 7
Hungary	0,06590 0566	0,0681	0,06787 8	0,06887 7	0,06507 4	0,06416 4	0,07023 9	0,07101 6	0,07219 3	0,06643 3	0,06543 6	0,06490 3	0,06540 9	0,06289 1
Közép-Magyarország	0,09117 8493	0,09614	0,10322 6	0,10393 6	0,08826	0,08416 8	0,09328 9	0,09568	0,09196 6	0,08377 4	0,08406 8	0,08299 4	0,08380 1	0,08349 9
Közép-Dunántúl	0,04918 4591	0,05255	0,04610 8	0,04890 7	0,05233 8	0,05233 7	0,05412 3	0,05684 5	0,05748 9	0,05404 6	0,05409 8	0,06001 4	0,05424 3	0,05171 3
Nyugat-Dunántúl	0,05027 629	0,05601	0,06299 8	0,06232 8	0,06118 2	0,06326 4	0,07586 8	0,07333 8	0,08276 6	0,06818 7	0,06369 9	0,06377 4	0,05906 2	0,06120 2
Dél-Dunántúl	0,06503 5241	0,06164	0,05419 9	0,05629 2	0,05940 9	0,05108 8	0,05536 3	0,05421 9	0,05839 3	0,05446 8	0,04644 5	0,04883 6	0,05513 1	0,04840 3
Észak-Magyarország	0,04873 3662	0,05492	0,05124 6	0,04924 6	0,05889 1	0,05975 8	0,05613 3	0,05594 1	0,06135 6	0,06038 5	0,05795 4	0,04901 9	0,05432 4	0,05043 6
Észak-Alföld	0,06004 7788	0,05436	0,05623 4	0,05880 4	0,05240 8	0,05389 3	0,06274 2	0,05736 8	0,05638 1	0,05579 6	0,05595 9	0,05382 7	0,05484 1	0,05138 8
Dél-Alföld	0,06334	0,06387	0,05803	0,05846	0,05415	0,05576	0,06021	0,06767	0,06812	0,06107	0,06334	0,06514	0,06568	0,05899

	0712	8	2	2	5	2	8	4	1	3			
Poland	0,04806	0,04786	0,04956	0,04980	0,04926	0,04915	0,05031	0,05359	0,04992	0,05004	0,05082	0,05028	0,05082
		7		2	2	6	2	6		5	2	2	7
Lódzkie	0,05128	0,04289	0,04364	0,0441	0,04815	0,04945	0,04748	0,04354	0,04528	0,04817	0,04955	0,04976	0,05072
		3	9		7	4	2	3	2	6	7	5	9
Mazowieckie	0,05241	0,05266	0,05739	0,05471	0,05665	0,05143	0,05380	0,05926	0,04896	0,05022	0,04887	0,04829	0,05429
		8	7	4	3	3	3	3	5	9	7	9	4
Malopolskie	0,04281	0,03397	0,04246	0,05514	0,05166	0,04491	0,04989	0,05499	0,05537	0,04920	0,05281	0,05290	0,05234
		7	1	3		8	8	9	6	8		5	5
Slaskie	0,05433	0,05428	0,05934	0,05914	0,06291	0,06296	0,05935	0,06977	0,06506	0,05569	0,06286	0,05914	0,05948
		7	5			6	5	4	5	9	2	9	4
Lubelskie	0,02291	0,03073	0,02677	0,02805	0,02822	0,03188	0,03137	0,03727	0,03654	0,03848	0,04097	0,04336	0,03700
		5	6	2	2	9	8	4	5	3	2	9	1
Podkarpackie	0,02818	0,02797	0,03106	0,02927	0,03525	0,03953	0,04064	0,04112	0,04531	0,0481	0,04128	0,04028	0,04178
		8	2	7	1	1	1	4	4		4	2	4
Swietokrzyskie	0,04412	0,03416	0,02894	0,02819	0,03537	0,03460	0,03004	0,03314	0,03454	0,04053	0,04046	0,03783	0,03793
		6	4	2	1	5	2	9	7	7	1	6	1
Podlaskie	0,02232	0,0258	0,03466	0,03615	0,03174	0,02753	0,02954	0,03928	0,04286	0,03996	0,04346	0,04239	0,03930
			6	6	3	3	5	1	9	8	9	3	5
Wielkopolskie	0,04943	0,04923	0,05117	0,04727	0,03913	0,04884	0,05102	0,05079	0,04501	0,04860	0,05220	0,05418	0,05467
		3		7	4	2	5	3	7	1	7	3	6
Zachodniopomorskie	0,07712	0,08146	0,08646	0,07904	0,07501	0,07939	0,07322	0,07770	0,07188	0,07233	0,06368	0,06240	0,06583
		2	7	3	8	8	3	3	6	6		9	8
Lubuskie	0,04988	0,06762	0,07371	0,07751	0,06840	0,05389	0,06207	0,05884	0,04870	0,05316	0,05661	0,05703	0,05942
		5	8	2	2		7		9	7	5	5	7
Dolnoslaskie	0,06748	0,06850	0,05818	0,05756	0,05363	0,06021	0,05962	0,05773	0,05134	0,04995	0,04878	0,04793	0,04798
		5	3	2	3	7	9	7	6	9	3	4	1
Opolskie	0,03033	0,03734	0,04197	0,05226	0,04682	0,03954	0,05159	0,05058	0,04545	0,04458	0,04276	0,04015	0,04113
		4	5	2	4	6	3	2	1	6	3	6	8
Kujawsko-Pomorskie	0,05288	0,04300	0,04498	0,04014	0,03524	0,04276	0,04717	0,05003	0,04116	0,05393	0,05159	0,04705	0,04585
		5	9	2	7	8	8	1	5	7	5	1	3
Warminsko-Mazurskie	0,06081	0,05767	0,05009	0,05691	0,05705	0,0469	0,04985	0,05444	0,05170	0,04785	0,04399	0,04735	0,04619
		4	1		6		1	2	5	9	9	7	7
Pomorskie	0,07065	0,08840	0,07671	0,07299	0,06720	0,05807	0,05920	0,06591	0,0625	0,05887	0,06346	0,06319	0,05838
		7	2	9	7	7	8	5		8	6	2	
Slovakia	0,05378	0,05625	0,05302	0,05389	0,05389	0,04954	0,05232	0,05677	0,05789	0,05260	0,05828	0,05739	0,05595
	7903	3	5	7	6	1	9	6	7	9	3	9	8

Bratislavský kraj	0,06824 9884	0,07123	0,06637 8	0,08176 9	0,07754 9	0,06579	0,06246	0,06879	0,06664 1	0,05815 9	0,06796 4	0,06822 4	0,06009 2	0,06074 6	0,06074 9
Západné Slovensko	0,04916 4099	0,05221	0,04840 2	0,04684 7	0,04839 2	0,04361 3	0,05268 4	0,05279 2	0,05434 3	0,05601 3	0,05615 6	0,05515 2	0,05573 4	0,05746 3	
Stredné Slovensko	0,04656 2911	0,05184	0,04948 9	0,05180 7	0,04778 3	0,04702 2	0,04872 3	0,05837 9	0,05845 2	0,04694 6	0,04692 6	0,04780 9	0,05045 3	0,04800 6	
Východné Slovensko	0,05968 4345	0,05792	0,05563 8	0,052	0,05555 2	0,05254 2	0,04986 1	0,05497	0,05799 3	0,05034 5	0,06725 8	0,06438 3	0,05936 4	0,05379 9	

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

45. táblázat: HH specializációs index részeredményei NACE R1 Pénzügyi közvetítés, ingatlan ipar

GEO/TIM E	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic	0,05279 039	0,05818	0,05762 7	0,05603 5	0,06638 9	0,06579	0,06401 7	0,07344 8	0,08532 5	0,08949 4	0,08403 3	0,08567 3	0,08610 3	0,10136 8
Praha	0,02647 0146	0,03067	0,03212 9	0,02898 8	0,03555 4	0,03627 2	0,03403 8	0,04010 2	0,04652 1	0,04682 4	0,03981 8	0,04075 9	0,03628 7	0,04794 4
Střední Čechy	0,00431 6553	0,00408	0,00551 5	0,00533 2	0,00649 5	0,00614 3	0,00551 8	0,00729 8	0,00793 8	0,00898	0,00992	0,00989 4	0,01123 5	0,01336 3
Jihozápad	0,00407 0825	0,00358	0,00356 1	0,00384 3	0,00378 4	0,00401 4	0,00372 1	0,00453 8	0,00535 9	0,00640 6	0,00679 7	0,00538 5	0,00522 1	0,00533 3
Severozápad	0,00325 4745	0,0052	0,0028	0,00259 4	0,00449 5	0,00354	0,00340 4	0,00456 6	0,00477	0,00509	0,00379 7	0,00569 5	0,00567 1	0,00669
Severovýchod	0,00337 3338	0,00379	0,00306 3	0,00363 8	0,00446 9	0,00331 4	0,00320 8	0,00396 5	0,00426 2	0,005	0,00539 1	0,00451 8	0,00498 1	0,00616 2
Jihovýchod	0,00530 3702	0,00499	0,00482 9	0,00475 6	0,00573 3	0,0065	0,00630 5	0,00651 6	0,00710 9	0,00750 8	0,00776 5	0,00886 5	0,01007 8	0,00891 9
Střední Morava	0,00269 6654	0,00282	0,00254 8	0,00315 6	0,00326 3	0,00291 8	0,00352 9	0,00234 2	0,00376 7	0,00446 1	0,00454 5	0,00522 1	0,00520 1	0,00571 7
Moravskoslezsko	0,00330 4426	0,00306	0,00318 8	0,00372 8	0,00259 7	0,00308 9	0,00429 5	0,00412 9	0,00559 9	0,00522 5	0,00600 5	0,00533 6	0,00742 8	0,00723 9
Hungary	0,00474 0924	0,00577	0,00591 1	0,00625 6	0,00753	0,00829 2	0,00844 3	0,00859 7	0,00886 7	0,00898 9	0,00968 6	0,00934 4	0,00948 8	0,01014 5
Közép-Magyarország	0,01434 5883	0,01644	0,01638 5	0,01832 1	0,02174 5	0,02336 1	0,02523 4	0,02685 9	0,02770 2	0,02470 9	0,02586 6	0,02520 9	0,02563 5	0,02691 2

Közép-Dunántúl	0,00267 9367	0,00308	0,00300 8	0,00305 7	0,00511 5	0,00444 2	0,00360 8	0,00337 6	0,00470 1	0,00420 8	0,00340 8	0,00363 2	0,00443 7	0,00454 1
Nyugat-Dunántúl	0,00281 8883	0,00308	0,00284 4	0,00269 8	0,00401 6	0,00295 8	0,00243 6	0,00278 8	0,00281 1	0,00392 3	0,00389 7	0,00373 2	0,0041 2	0,00441 1
Dél-Dunántúl	0,00152 2029	0,00284	0,00370 6	0,00277 6	0,00328 5	0,00524 4	0,00495 9	0,00399 3	0,00403 8	0,00366 1	0,00459 6	0,00448 1	0,00458 1	0,00387 1
Észak-Magyarorszá g	0,00326 5306	0,00304	0,00269 7	0,00255 2	0,00277 3	0,00445 9	0,00342 4	0,00372 4	0,00414	0,00353 8	0,00378 3	0,00346 4	0,00410 7	0,00411 7
Észak-Alföld	0,00183 723	0,00249	0,00311 1	0,00409 1	0,00389 2	0,00399 3	0,00424 2	0,00444 6	0,00402 4	0,00457 4	0,00452 5	0,00429 6	0,00333 6	0,00467 2
Dél-Alföld	0,00116 4552	0,00222	0,00269 1	0,00241 7	0,00265 2	0,00314 2	0,00378 2	0,00327 7	0,00258 8	0,00385 5	0,00424 9	0,00430 6	0,00417 9	0,00477 1
Poland		0,00366	0,00438 8	0,00503 1	0,00530 1	0,00596	0,00625	0,00637 3	0,00746	0,00633 9	0,00748 6	0,00813 9	0,00873 8	0,00901
Lódzkie		0,00669	0,00666 5	0,00489 7	0,00520 1	0,00504 7	0,00572 3	0,00697	0,00666 1	0,00632 3	0,00793 3	0,00783 6	0,00774 3	0,00868 8
Mazowieckie		0,00767	0,01165 3	0,01277	0,01652 7	0,01953 1	0,01761 6	0,01443 5	0,01938 4	0,01584 8	0,01982 3	0,01939 5	0,02098 6	0,02082 8
Malopolskie		0,00277	0,00371 8	0,00366 2	0,00353 5	0,00377 3	0,00455 4	0,00496 7	0,00630 5	0,00525 4	0,00605 7	0,00696 9	0,00780 2	0,00848
Slaskie		0,00197	0,00257 9	0,00449 4	0,00509 6	0,00653 8	0,00800 1	0,00820 1	0,00957 1	0,00705 6	0,00963 4	0,01079 6	0,01048 4	0,01050 1
Lubelskie		0,00159	0,00207 6	0,00297 9	0,00166 8	0,00180 7	0,00229 6	0,00232	0,00305 4	0,00270 2	0,00376	0,00375 6	0,00342	0,00377 5
Podkarpacie		0,00105	0,00095 1	0,00110 7	0,00222 4	0,00164	0,00203	0,00245 6	0,00334 7	0,00203 5	0,00210 4	0,00282 6	0,00278 6	0,00306 7
Swietokrzyskie		0,00218	0,00182 9	0,0022	0,00325 4	0,00171	0,00167 6	0,00168 6	0,00206 4	0,00197 1	0,00238 9	0,00279 6	0,00260 5	0,00264 1
Podlaskie		0,00257	0,00209 6	0,00141 3	0,00202 8	0,00349	0,00406 6	0,00302 3	0,00295 9	0,00235 6	0,00275 1	0,00297	0,00327 9	0,00278 6
Wielkopolskie		0,00209	0,00310 1	0,00370 7	0,00459 2	0,00466	0,00449 2	0,00529 8	0,00622 7	0,00404	0,00316 2	0,00476 5	0,00598 2	0,00598 5
Zachodniopomorskie		0,00467	0,00675 2	0,00879	0,00712 6	0,0082	0,00571 7	0,00639 5	0,00759 2	0,00395 9	0,00503 6	0,00792 5	0,00844 1	0,00808 6
Lubuskie		0,00561	0,00473 2	0,00361 4	0,00461	0,00486 7	0,00488 9	0,00346 9	0,00392 9	0,00485 4	0,00690 4	0,00537 3	0,00804 2	0,00836 3

Dolnoslaskie	0,0064	0,00619	0,00972 8	0,00639 6	0,00773 1	0,00774	0,00930 4	0,00996 7	0,00815 5	0,00951 6	0,01037 9	0,01158 7	0,01206 6
Opolskie	0,00292	0,00335 2	0,00313 1	0,00260 3	0,00289 2	0,00518 1	0,00517 4	0,00455 2	0,00356 7	0,00334 6	0,00476 4	0,00491 9	0,00487 6
Kujawsko-Pomorskie	0,00192	0,00297 1	0,00533 1	0,00590 2	0,00618 5	0,00525 5	0,00465 6	0,00406	0,00596 4	0,00648 8	0,00545 1	0,00521 5	0,00543 1
Warmińsko-Mazurskie	0,00236	0,00350 2	0,00348 8	0,00235 1	0,00223 8	0,00343 3	0,00428 8	0,00437 4	0,00365 1	0,00578 5	0,00568 3	0,00398 6	0,00445 9
Pomorskie	0,00783	0,00509 5	0,00450 9	0,00429 8	0,00555 5	0,00720 7	0,00766 1	0,00846 2	0,00660 6	0,00615 8	0,01006 5	0,01188 2	0,01181 7
Slovakia	0,00292 9809	0,00345 6	0,00473 5	0,00438 3	0,00478 5	0,00592 3	0,00636 6	0,00634 2	0,00672 2	0,00710 6	0,00739 2	0,00718 2	0,00740 8
Bratislavský kraj	0,01953 8865	0,02236 4	0,03152 5	0,03010 7	0,03172 6	0,03758 3	0,03333 3	0,02966 2	0,03719 2	0,03121 6	0,03013 2	0,02788 2	0,02912 7
Západné Slovensko	0,00110 0393	0,00153 3	0,00278 3	0,00261 5	0,00253 2	0,00381 1	0,00479 4	0,00505 7	0,00420 1	0,00530 3	0,00667 8	0,00607 9	0,00570 9
Stredné Slovensko	0,00209 8857	0,00197 1	0,00208 6	0,00207 5	0,00282 5	0,00269 4	0,00340 7	0,00411 6	0,00403 5	0,00420 1	0,00398 4	0,00424 8	0,00512 5
Východné Slovensko	0,00177 5258	0,00216 1	0,00258 8	0,00226 7	0,00248 1	0,00341 1	0,00334 2	0,00318 7	0,00411 2	0,00482 9	0,00395 2	0,00396 1	0,00427 5

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

46. táblázat: HH specializációs index részeredményei NACE R1 Közszolgáltatások, háztartások, non-profit szervezetek

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic	0,37972 65	0,417	0,43905 8	0,42806 2	0,42922 7	0,43519 5	0,47361	0,44949 4	0,44482	0,38626 5	0,42014 8	0,45015 6	0,42805 8	0,44718 5
Praha	0,07314 7853	0,07416	0,08698 7	0,09412 2	0,07762 2	0,07844 9	0,09964 7	0,08485 3	0,08725 1	0,06547 8	0,06634 5	0,07050 6	0,07616 3	0,08151 9
Střední Čechy	0,04267 1185	0,04733	0,04670 5	0,04536 1	0,05357 5	0,04579 9	0,05211 9	0,04882 6	0,04410 4	0,04048 2	0,04501 7	0,04775 6	0,04459 4	0,04595 3
Jihozápad	0,04628 2207	0,03874	0,04365 7	0,04057	0,05672 2	0,05326 7	0,05152 6	0,05350 9	0,04997 7	0,04690 7	0,05124 9	0,05293 9	0,04904 9	0,04953 8
Severozápad	0,04333 607	0,05841	0,05603 7	0,06044 5	0,04516 3	0,05711 7	0,05418 5	0,05491 6	0,05943 9	0,04663 9	0,04856 2	0,05397 2	0,05321 2	0,05755 3
Severovýchod	0,03530	0,04929	0,04555	0,03985	0,04530	0,04788	0,04925	0,04964	0,04598	0,04166	0,04532	0,05379	0,04650	0,04443

	2738		6	1	5	6	5	5	8	2	2	1	7	2
Jihovýchod	0,05262	0,05682	0,05518	0,05033	0,05209	0,04875	0,05516	0,05461	0,05214	0,04626	0,05459	0,05611	0,05680	0,05882
	2931		2	7	2	1	8	1	1	2	4	4	2	1
Strední Morava	0,04085	0,04716	0,04755	0,03989	0,04642	0,04813	0,04995	0,04858	0,05114	0,04632	0,04919	0,05698	0,05073	0,05535
	5591		8	7	9	4	5	4		1	8	2	7	3
Moravskoslezsko	0,04550	0,04509	0,05737	0,05747	0,05232	0,05579	0,06175	0,05455	0,05478	0,05251	0,05986	0,05809	0,05099	0,05401
	7926		7	8		1	5	2		4		6	4	6
Hungary	0,46802	0,46791	0,45969	0,46230	0,51031	0,51641	0,50531	0,50862	0,48555	0,46773	0,49649	0,52785	0,50140	0,52217
	9061		7	7	5	4	1	9	2	3		8	5	7
Közép-Magyarország	0,07720	0,07617	0,07115	0,06774	0,07883	0,08274	0,07804	0,07660	0,07650	0,06652	0,06751	0,07125	0,07364	0,07390
	0079		4			7	2	2	7	3	9		8	4
Közép-Dunántúl	0,05635	0,05042	0,04968	0,04717	0,05044	0,05113	0,05291	0,04717	0,04490	0,04587	0,04637	0,04933	0,04856	0,05578
	5921		9	6	2	6	5	4	7	8	7	7	9	8
Nyugat-Dunántúl	0,04900	0,05368	0,04948	0,04745	0,05264	0,05572	0,05261	0,05318	0,04826	0,04254	0,05094	0,05591	0,05209	0,04992
	8871		7	8	6	1	4		2	5	2	2		3
Dél-Dunántúl	0,07040	0,07542	0,07613	0,07672	0,08814	0,08974	0,08255	0,08446	0,08322	0,08991	0,08450	0,08239	0,08197	0,09421
	9085		7	6		6	9	9	3	1	9	8	5	
Észak-Magyarország	0,07493	0,07556	0,08339	0,08488	0,09022	0,07758	0,08559	0,08796	0,07143	0,07009	0,079	0,09038	0,07831	0,08026
	8227		1	5		6	9	8		2		3	3	6
Észak-Alföld	0,08488	0,07942	0,07841	0,08160	0,08292	0,08365	0,08483	0,08583	0,08429	0,08152	0,08935	0,09874	0,09602	0,09209
	2808		7	1	6	5	5	3	8	1	1	3	3	1
Dél-Alföld	0,05523	0,05723	0,05142	0,05672	0,06711	0,07582	0,06874	0,07340	0,07692	0,07126	0,07879	0,07983	0,07078	0,07599
	407		2	1	3	3	8	4	4	4	1	5	6	5
Poland	0	0,82392	0,75921	0,81489	0,91762	0,87588	0,88061	0,90728	0,83554	0,73643	0,83889	0,87406	0,84814	0,86578
			6	1	8	2	6	6	7	5	1	9	7	7
Lódzkie	0	0,05669	0,04387	0,04403	0,05275	0,05054	0,05025	0,05345	0,04948	0,04294	0,04496	0,04846	0,04623	0,04611
			5	7	5	3	5	9	2	8	4	7	8	9
Mazowieckie	0	0,0567	0,04694	0,05884	0,07149	0,06988	0,06937	0,08198	0,06572	0,05657	0,05719	0,06334	0,06051	0,05969
			9		6	9		3	2	7	8	1	6	1
Malopolskie	0	0,05048	0,04470	0,04494	0,04454	0,04645	0,04420	0,05354	0,05120	0,04504	0,04900	0,04782	0,04785	0,04609
			6	6	7	6	6	5	7	7	3	8	9	1
Slaskie	0	0,04097	0,05317	0,06135	0,0585	0,05336	0,05176	0,05292	0,04966	0,04681	0,04675	0,04703	0,04516	0,04761
			1	3		6	5	5	3	7	8	1		5
Lubelskie	0	0,04262	0,03905	0,03748	0,04552	0,04585	0,04918	0,04802	0,0449	0,05084	0,05545	0,05318	0,05158	0,05850
			4	1	2	6	1			2	4	6	7	1
Podkarpackie	0	0,05141	0,04531	0,03607	0,04235	0,05241	0,04691	0,04424	0,04306	0,04410	0,04711	0,04938	0,04391	0,05055
			5	7	1	8	8	7	4	3	6	3	6	8

Swietokrzyskie	0	0,02962	0,03148	0,04097	0,03977	0,04546	0,04646	0,04369	0,03696	0,03836	0,04699	0,0439	0,04006	0,04584
			1	7	5	1	2	2	4	3			7	5
Podlaskie	0	0,05494	0,04566	0,05037	0,05099	0,03996	0,04795	0,06098	0,06094	0,05189	0,04870	0,05942	0,06025	0,06063
			4		2	2	7	5	1		8	3	7	3
Wielkopolskie	0	0,0322	0,03165	0,03914	0,04442	0,04484	0,03983	0,03842	0,03676	0,03721	0,03718	0,03816	0,03798	0,03788
			8	2	3	6	1	1	8	5	8	1	9	4
Zachodniopomorskie	0	0,07091	0,06372	0,05304	0,05402	0,06208	0,06732	0,07782	0,07454	0,07131	0,06420	0,06814	0,06811	0,06657
			7	4	3	2	7	2	5	9	6	1	1	1
Lubuskie	0	0,06019	0,05332	0,06371	0,07609	0,07007	0,07027	0,06292	0,06324	0,06094	0,06636	0,06185	0,05478	0,05954
			1	7	4	7	3	5	5	9	8	8	5	7
Dolnoslaskie	0	0,05269	0,05596	0,06513	0,06090	0,06696	0,06298	0,06108	0,05323	0,04166	0,05165	0,06222	0,05874	0,05528
			5	1	4		7	5	3	8	3	5	9	7
Opolskie	0	0,04077	0,03474	0,04138	0,06149	0,04850	0,05376	0,04846	0,04659	0,05150	0,05378	0,05163	0,05157	0,04901
			1	9	5	1	1	7	3	8	1		8	4
Kujawsko-Pomorskie	0	0,05405	0,05334	0,05055	0,05973	0,06163	0,05075	0,04748	0,04417	0,03711	0,04251	0,05241	0,05487	0,05356
				4	1	6	9		5	8	8	4		9
Warmińsko-Mazurskie	0	0,07436	0,05943	0,06852	0,08396	0,06120	0,06601	0,06912	0,05913	HAMIS	0,06530	0,07183	0,06942	0,06676
			3	7	1	9	6	6	3		8	8	2	8
Pomorskie	0	0,0553	0,05681	0,05930	0,07105	0,05661	0,06354	0,06310	0,05591	0,06007	0,06167	0,05524	0,05704	0,06209
			4	6	7	9	9	3	2	1	9	3	3	3
Slovakia	0,06612	0,06868	0,07161	0,06463	0,06596	0,06558	0,06486	0,06226	0,05826	0,05137	0,05606	0,06147	0,06109	0,06048
	7972		3	2	7	5	9	7	4	1	6	4	9	8
Bratislavský kraj	0,11362	0,11118	0,07975	0,08330	0,07863	0,08671	0,09155	0,09657	0,09059	0,07949	0,08077	0,08148	0,08747	0,07272
	4451		3	3	1	3	8	7	2	2	4		7	6
Západné Slovensko	0,05317	0,05674	0,06520	0,05678	0,05464	0,04988	0,04805	0,04872	0,04865	0,04146	0,04325	0,05010	0,04695	0,04401
	3412		7	7	9	9		8	8	5	6	6		4
Stredné Slovensko	0,06623	0,06332	0,06453	0,06372	0,07000	0,07456	0,06888	0,05698	0,04995	0,04883	0,05724	0,06875	0,06470	0,06445
	5636		9	8	9	5	6	6	9	8	5		1	7
Východné Slovensko	0,06137	0,0692	0,08334	0,06692	0,07195	0,07105	0,07415	0,07173	0,06528	0,05531	0,06182	0,06166	0,06618	0,07565
	491		8	8	3	9	9	3	5	1	3	1		2

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

47. táblázat: HH specializációs index eredménye

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Praha	0,23707	0,2360	0,23433	0,23738	0,23274	0,24017	0,23872	0,23616	0,24253	0,20396	0,19580	0,19884	0,20169	0,20177
	4942	8		1	2	9	5	3	8	7	4	2	4	2

Střední Čechy	0,22535 3142	0,2224 7	0,21919 1	0,22242 7	0,21849 6	0,22096 7	0,22577 5	0,22084 7	0,22302 7	0,21652 7	0,20762 1	0,20468 3	0,20704 6	0,20734 2
Jihozápad	0,21914 6197	0,2241 5	0,22469 6	0,21884 8	0,22548 6	0,23009 8	0,23062 2	0,22813 2	0,22590 3	0,21918 7	0,21419 3	0,21721 2	0,21645 9	0,21655 8
Severozápa d	0,23655 6178	0,2279 2	0,24185 5	0,23760 4	0,2293 4	0,24213 4	0,24083 9	0,24064 4	0,24269 2	0,23077 4	0,23524 7	0,22532 8	0,22427 6	0,22886 5
Severových od	0,24130 7199	0,2344 3	0,24417 8	0,24856 1	0,23723 1	0,24075 4	0,24586 1	0,2512 4	0,25335 9	0,24368 8	0,23073 8	0,23149 2	0,23299 3	0,23004 7
Jihovýchod	0,21555 2777	0,2191 8	0,22170 3	0,22011 3	0,22032 5	0,21197 9	0,21659 9	0,22305 8	0,22321 3	0,21186 3	0,20347 6	0,20750 9	0,21179 9	0,21210 6
Střední Morava	0,23855 0632	0,2389 2	0,24352 4	0,24994 2	0,24411 5	0,23851 1	0,23378 7	0,24543 8	0,24283 2	0,23112 6	0,22132 4	0,22484 9	0,23610 3	0,23417 8
Moravskosl ezsko	0,25596 1893	0,2501 7	0,25578 8	0,25165 7	0,25408 5	0,25351 7	0,24143 8	0,24912 7	0,24303 7	0,2369 8	0,23061 6	0,23653 7	0,23817 8	0,23911 6
Közép- Magyarorsz ág	0,23214	0,2325 5	0,23268 3	0,23125 2	0,22773 4	0,22727 6	0,23031 3	0,23085 6	0,22832 6	0,20529 6	0,20701 6	0,20801 6	0,21116 6	0,20922 7
Közép- Dunántúl	0,24208	0,2382 8	0,24911 4	0,24808 4	0,23386 2	0,2379 2	0,23920 6	0,24184 5	0,23506 1	0,23549 7	0,23310 8	0,23151 3	0,23620 9	0,23446 7
Nyugat- Dunántúl	0,24691	0,2395 4	0,24625 6	0,24594 1	0,24376 6	0,24040 3	0,23818 3	0,24124 5	0,24313 4	0,23798 6	0,22673 5	0,23102 9	0,23045 9	0,22846 1
Dél- Dunántúl	0,22480	0,2210 6	0,21547 3	0,21949 4	0,22057 7	0,21459 7	0,21469 7	0,21588 8	0,21684 3	0,21586 9	0,20740 9	0,20737 4	0,21059 8	0,21627 1
Észak- Magyarorsz ág	0,23680	0,2362	0,23593 5	0,24608 7	0,23818 4	0,23584 1	0,23541 1	0,23192 9	0,23030 6	0,22524 5	0,22866	0,23121 7	0,22552 4	0,23193
Észak- Alföld	0,23223	0,2317 4	0,23059 3	0,22869 2	0,22375 9	0,21899 2	0,22105 2	0,22009 8	0,22157 3	0,21692 7	0,21772 4	0,22279	0,22183 3	0,21695 4
Dél-Alföld	0,21691	0,2139 8	0,21295 1	0,21364 6	0,21171	0,21161 3	0,21436	0,21867 3	0,22186 4	0,20864 3	0,21097 3	0,21410 8	0,21107 7	0,20904 8
Lódzkie		0,2031 7	0,20009 6	0,20444 7	0,20602 5	0,20855 3	0,20656 2	0,20347 5	0,19624 5	0,18990 8	0,19018 2	0,19222 7	0,19303 3	0,19177 5
Mazowiecki e		0,1895 4	0,18680 1	0,19287 8	0,19744 8	0,19734 8	0,19354 9	0,20086 5	0,19387 7	0,17277 5	0,17130 4	0,17353 8	0,17299 4	0,17434 2
Malopolskie		0,1980 4	0,19622 2	0,19807 9	0,19884 4	0,19680 6	0,19412	0,19578 4	0,19559 1	0,18480 8	0,18027 2	0,18045 1	0,18121 6	0,17979 1

Slaskie	0,2569 5	0,24329 1	0,24540 8	0,24974 7	0,23729 5	0,23284 7	0,23198 6	0,23018 9	0,23007 8	0,22509 7	0,21831 7	0,21841 9	0,22069 3	
Lubelskie	0,2525 7	0,24365 7	0,25027 5	0,25248 6	0,24309 7	0,23557 3	0,23524 9	0,22375 2	0,20667 1	0,20462	0,20499 1	0,20252 3	0,20204	
Podkarpackie	0,2178 2	0,22531 5	0,22830 2	0,21710 6	0,21109 2	0,20851 4	0,20823 3	0,20546 2	0,19938 2	0,19844 9	0,19612 6	0,19343 4	0,19180 5	
Swietokrzyskie	0,2136 1	0,21606 4	0,22649 3	0,21363 9	0,21643 7	0,22491 8	0,22725 7	0,21300 9	0,19450 4	0,18999 6	0,18645 2	0,18763 6	0,19036 1	
Podlaskie	0,2223 4	0,23634 3	0,23788	0,22962 4	0,23205 4	0,22681 7	0,21598 6	0,20949 8	0,20144 9	0,19812 2	0,19493 4	0,19484 1	0,19638 7	
Wielkopolskie	0,2041 4	0,20449 9	0,20238	0,20475 3	0,20588 3	0,20611	0,20503 6	0,20332 4	0,19788 6	0,19220 5	0,19088 8	0,19103 5	0,19194 2	
Zachodniopomorskie	0,2172 1	0,21653 1	0,20983 8	0,20739 7	0,21891 6	0,21391 8	0,21644 7	0,21854 4	0,20820 5	0,20363 9	0,19885 7	0,19779 3	0,19835 2	
Lubuskie	0,2072	0,20911 3	0,22071	0,22389 6	0,22264 7	0,21394 6	0,21837 2	0,21645 8	0,20706	0,20616 8	0,20341 7	0,20389 8	0,20524 7	
Dolnoslaskie	0,2109 3	0,21333 9	0,20722	0,20326 4	0,20321 9	0,21200 4	0,21392 4	0,21184 1	0,20728 6	0,19238 5	0,19699 2	0,19732 3	0,19670 5	
Opolskie	0,1949 8	0,20660 7	0,20184 8	0,20592	0,20643 6	0,19752 2	0,19644 6	0,19676 8	0,19745 7	0,19880 1	0,19149 3	0,19232 5	0,19367 4	
Kujawsko-Pomorskie	0,2069 8	0,20397 3	0,20166 7	0,20255 7	0,20591 8	0,19957 8	0,19648 6	0,20004 9	0,18827 5	0,18707	0,19117 9	0,18951 2	0,18973 5	
Warmińsko-Mazurskie	0,2122 6	0,20552 8	0,20653 9	0,21433 1	0,21188 5	0,20537 9	0,20493 2	0,20069 1	0,13760 1	0,18880 1	0,19460 3	0,19488 3	0,19424 8	
Pomorskie	0,2048 6	0,21762	0,21444 2	0,21556 6	0,20779 7	0,20217	0,20623 2	0,20963 4	0,20561 5	0,20061 4	0,19198 7	0,18955	0,18868 4	
Bratislavský kraj	0,23895 5288	0,2361 5	0,22335 9	0,22643 5	0,22323 3	0,22021 1	0,22535 7	0,22889 1	0,22789 8	0,1988	0,20465	0,20127 8	0,20259 1	0,19417 7
Západné Slovensko	0,22757 2067	0,2296 6	0,23112	0,23465 2	0,23202 9	0,23043 7	0,2283	0,22842 2	0,23225 3	0,22955 6	0,22026 2	0,21741 2	0,22304 8	0,22428
Stredné Slovensko	0,22773 582	0,2363 9	0,23288 6	0,23008	0,22308 8	0,22696	0,22403 7	0,22453 8	0,22286 5	0,21370 7	0,20852 9	0,21315 9	0,21366 6	0,21164 6
Východné Slovensko	0,22496 0482	0,2261 4	0,22609	0,22744 7	0,22566 1	0,22642 3	0,22508 3	0,22396 5	0,22230 8	0,21246 7	0,21533 1	0,20953 1	0,21096 6	0,21359 6

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

48. táblázat: HH koncentrációs index eredménye NACE R1 Mezőgazdaság, halászat

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic	0,16380 2612	0,16079	0,15834 7	0,16461	0,15653 2	0,16470 8	0,15658 6	0,15524 1	0,16357 9	0,16450 8	0,15846 2	0,15886 8	0,15566	0,15728 4
Praha	7,03347 E-05	0,00026 9	0,00030 8	0,00021 6	0,00010 7	8,33E- 05	0,00042 4	0,00033	8,24E- 05	1,94E- 05	0,00030 8	0,00021 2	0,00015 3	0,00028 1
Střední Čechy	0,01350 5707	0,01385 8	0,01619 2	0,01526 3	0,01958 9	0,01887	0,01411 3	0,01644 4	0,01716 8	0,01313 5	0,01279 9	0,01433	0,01428 2	0,01178 9
Jihozápad	0,02990 2476	0,02981 9	0,03477 7	0,04086 9	0,02674	0,01834 6	0,03091 2	0,03563 5	0,03807 3	0,03909 8	0,03173 9	0,04203 6	0,04189	0,03726
Severozápad	0,00625 2616	0,00509 4	0,00680 5	0,00591 2	0,00634 3	0,00366 3	0,00508 1	0,00543 9	0,00440 4	0,00701 5	0,00568 9	0,00578 5	0,00797 2	0,00533 7
Severovýchod	0,03172 4959	0,03096 3	0,02809 6	0,02418 3	0,02942 5	0,03124 2	0,02138 9	0,02063 3	0,02613 3	0,02722 1	0,02684 7	0,02354 4	0,03188 8	0,03274 8
Jihovýchod	0,06051 9144	0,05856 5	0,05086 7	0,05977 7	0,05116 7	0,06334 3	0,05720 5	0,04919 3	0,05648 4	0,05877 9	0,05418 2	0,04705 9	0,03831 5	0,04457 4
Střední Morava	0,01705 4023	0,01658 8	0,01779 3	0,01462 9	0,01704	0,02332 9	0,01987 3	0,02111	0,01571 4	0,01371 9	0,02178 4	0,02117 1	0,01545 4	0,01924 9
Moravskoslezsko	0,00477 3353	0,00563 4	0,00350 9	0,00376 2	0,00612	0,00583 2	0,00758 9	0,00645 6	0,00552 1	0,00552 2	0,00511 5	0,00473 1	0,00570 8	0,00604 5
Hungary	0,17817 2435	0,17826 4	0,17394 9	0,17857 1	0,16794 6	0,17096 1	0,16567 9	0,16686 5	0,16760 8	0,17489 4	0,17177 1	0,16865 4	0,16780 8	0,16525 3
Közép-Magyarország	0,00648 7837	0,00553 4	0,00848 7	0,01037 5	0,00887 8	0,00815 2	0,00764 1	0,00573 6	0,00585 8	0,00522 5	0,00499 7	0,00557 8	0,00610 5	0,00837 2
Közép-Dunántúl	0,01247 7365	0,01342 2	0,01259 5	0,01245	0,01095	0,01030 5	0,01258 1	0,01364 2	0,01488 9	0,01399	0,01167 4	0,01151 1	0,01085 3	0,00930 6
Nyugat-Dunántúl	0,01075 8545	0,01091 4	0,00943 9	0,01081	0,00870 1	0,01090 8	0,01428 9	0,01230 6	0,01087 2	0,01043 5	0,01598 6	0,01281 8	0,01612 1	0,01460 1
Dél-Dunántúl	0,01923 1535	0,02012 7	0,02135 9	0,02101 6	0,02486	0,02230 3	0,02174 3	0,02135 5	0,02160 2	0,01758 7	0,0239	0,02542 6	0,02020 9	0,01789 3
Észak-Magyarország	0,00717 857	0,00807 1	0,00803 1	0,00540 8	0,00923 9	0,00712 9	0,00745 8	0,00851 3	0,00807 3	0,00835 4	0,00619 9	0,00790 6	0,00840 9	0,00999
Észak-Alföld	0,03353 6853	0,02970 7	0,02933 4	0,02538 9	0,03750 2	0,04141 8	0,03674 1	0,04642 6	0,04512 4	0,04247 4	0,03728 9	0,04014 2	0,04052 3	0,04572 1
Dél-Alföld	0,08850	0,09048	0,08470	0,09312	0,06781	0,07074	0,06522	0,05888	0,06119	0,07682	0,07172	0,06527	0,06558	0,05937

	1729	8	3		7	7	8	7		9	5	2	9	
Poland	0,09314	0,09142	0,0895	0,08651	0,08491	0,08488	0,08426	0,08570	0,08773	0,08660	0,08634	0,08684	0,08476	
		3		1	3	6	6	9	7	5	4	3	5	
Lódzkie	0,00426	0,00520	0,00664	0,00605	0,00620	0,00582	0,00617	0,00961	0,00947	0,00606	0,00632	0,00668	0,00622	
	4	1	1	8	3	2	9	6		6	3	6		
Mazowiecki	0,02272	0,02344	0,01998	0,01476	0,01509	0,01647	0,01388	0,01264	0,01953	0,01883	0,01764	0,01998	0,01880	
e	3	5	9	1	1	1	8	2	9	9	2	8	4	
Malopolski	0,01116	0,01488	0,01278	0,01164	0,01153	0,01374	0,01274	0,00831	0,00854	0,00857	0,00831	0,00839	0,00753	
e	4	7	6	1	5	7	7	8	9	4		6	9	
Slaskie	0,00044	0,00085	0,00062	0,00035	0,00090	0,00086	0,00075	0,00070	0,00043	0,00044	0,00069	0,00075	0,00063	
	8	9	6	6	1	5	7	1	8	2	5	8		
Lubelskie	0,02186	0,01742	0,01905	0,01982	0,01861	0,01857	0,01996	0,02126	0,01749	0,01712	0,01944	0,01817	0,01793	
	4	2	2	8	1	5	2	4	2	2	9	2	3	
Podkarpac	0,00751	0,00746	0,00875	0,00870	0,00615	0,00611	0,00726	0,00869	0,00811	0,00901	0,00858	0,00793	0,00662	
kie	6			9		2	8	6	9		3	7	1	
Swietokrzy	0,00347	0,00273	0,00388	0,00420	0,00396	0,00473	0,00637	0,00652	0,00447	0,00374	0,00468	0,00538	0,00513	
skie	1	2	9	8	1	9	2	7	6	8	8	8		
Podlaskie	0,00309	0,00432	0,00352	0,00367	0,00380	0,00363	0,00291	0,00298	0,00375	0,00391	0,00307	0,0032	0,00342	
	9	4	6	3	6	8	1	8		9	3		4	
Wielkopols	0,01190	0,00824	0,00765	0,00945	0,01124	0,00732	0,00646	0,00758	0,00849	0,01044	0,01021	0,00908	0,00916	
kie	9	4	6	3	3	7	2		9	1	4	5	9	
Zachodniop	0,00022	0,00016	0,00026	0,00062	0,00047	0,00052	0,00041	0,00028	0,00025	0,00035	0,00049	0,00042	0,00056	
omorskie	3	9	2	3	9	2	3	2	6	9	3	9		
Lubuskie	0,00017	0,00019	0,00022	0,00026	0,00027	0,00034	0,00029	0,00037	0,00027	0,00020	0,00028	0,00025	0,00025	
	2	3	8	8	4	1	7		1	1	5	7	3	
Dolnoslaski	0,00130	0,00129	0,00112	0,00131	0,00154	0,00122	0,00097	0,00107	0,00121	0,00158	0,00131	0,00121	0,00131	
e	4	9	7	5	2	1	9	9	2	6	2	9	6	
Opolskie	0,00113	0,00084	0,00063	0,00045	0,00066	0,00067	0,00062	0,00056	0,00045	0,0005	0,00047	0,00047	0,00046	
			2	1	5	7	9	9	8		9	1	8	
Kujawsko-	0,00259	0,00320	0,00281	0,00334	0,00254	0,00269	0,00337	0,00322	0,00340	0,00385	0,00281	0,00308	0,00445	
Pomorskie	6	2	3		9	5	3	6	8	4	5	3	9	
Warminsko	0,00059	0,00066	0,00073	0,00098	0,00079	0,00104	0,00116	0,00099	0,00104	0,00117	0,00114	0,00086	0,00094	
-Mazurskie	8	6	6	8	7	1	4	9	4	1	5	6		
Pomorskie	0,00065	0,00047	0,00078	0,00084	0,00110	0,00109	0,00086	0,00085	0,00075	0,00077	0,00084	0,00090	0,00129	
	7	9	7		6	4	4	3	7	4		8	7	
Slovakia	0,34297	0,33014	0,31482	0,31349	0,32304	0,32480	0,32231	0,32354	0,32794	0,32367	0,33236	0,31802	0,32486	0,31699
	6427	1	2	2	7	9		8		1	2	8	8	2

Bratislavský kraj	0,00194 4684	0,00284	0,00205 4	0,00306 4	0,00160 2	0,00218 1	0,00152 5	0,00245 6	0,00187 5	0,00110 4	0,00073 4	0,00285 2	0,00133 2	0,00093
Západné Slovensko	0,22411 8121	0,20484 2	0,1513 1	0,16440 1	0,17217 1	0,18445 9	0,16076 3	0,18415 9	0,19102 1	0,16824 5	0,18280 9	0,17463 2	0,17234 7	0,13692
Stredné Slovensko	0,05360 0357	0,05183 9	0,06789 9	0,06660 9	0,08157 9	0,08321 9	0,10058 8	0,07700 8	0,06961 5	0,07687 2	0,07858 5	0,06708 7	0,06444 3	0,08282 8
Východné Slovensko	0,06331 3264	0,07062	0,09356 9	0,07941 8	0,06770 4	0,05495 8	0,05944 3	0,05992 5	0,06542 9	0,07744 9	0,07023 4	0,07345 6	0,08674 8	0,09631 4

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

49. táblázat: HH koncentrációs index eredménye NACE R1 Ipar (kivéve építőipar)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic	0,13491 5676	0,13518 4	0,135 1	0,13562 7	0,13534 6	0,13519 9	0,13644 3	0,13591 5	0,13729 1	0,13632 8	0,13443 6	0,13512 5	0,13582 9	0,13464 7
Praha	0,00280 6081	0,00257 3	0,00266 5	0,00254 6	0,00261 2	0,00244 3	0,00192 8	0,00223 3	0,00161 7	0,00177 8	0,00225 6	0,00196 8	0,00171 9	0,00227 8
Střední Čechy	0,01148 5854	0,01216 8	0,01130 8	0,01214 4	0,01146 8	0,01143 5	0,01217 6	0,01152 8	0,01290 6	0,01394 3	0,01389 8	0,01330 1	0,01322 9	0,01375 4
Jihozápad	0,01376 6386	0,01639 5	0,01565 5	0,01499 6	0,01516 1	0,01672 8	0,01853 3	0,01609 7	0,01625 7	0,01642 7	0,01672 8	0,01680 6	0,01652 1	0,01604 2
Severozápad	0,01212 2809	0,01098 6	0,01306 5	0,01164 2	0,01101 3	0,01203 3	0,01256 7	0,01251 2	0,01256 7	0,01224 2	0,01396 5	0,01341 7	0,01263 7	0,01197 5
Severovýchod	0,03081 8583	0,02850 5	0,03122 1	0,03290 8	0,02972 8	0,03052 2	0,03236 4	0,03145 7	0,03154 8	0,03123 5	0,02975 5	0,02933 3	0,02937 1	0,02796 7
Jihovýchod	0,02538 491	0,02857 6	0,02626 4	0,02501 3	0,02693 6	0,02556 9	0,02598 3	0,02666 5	0,02847 4	0,02653 5	0,02460 3	0,02518 1	0,02538 2	0,02647 7
Střední Morava	0,01848 0278	0,01844 4	0,01827 6	0,01975 3	0,02026 9	0,01814 2	0,01667 3	0,01892 7	0,01847 5	0,01718 2	0,01612 7	0,01675 7	0,01842 7	0,01846 9
Moravskoslezsko	0,02005 0776	0,01754 3	0,01655 3	0,01663 1	0,01816 3	0,01833 3	0,01622 2	0,01650 4	0,01545 2	0,01697 9	0,01709 8	0,01836 9	0,01854 9	0,01768 4
Hungary	0,15501 2679	0,15332 8	0,15151 9	0,15181 6	0,15272 6	0,15313 6	0,15228 1	0,15154 7	0,15142 6	0,15196 8	0,15205 2	0,15108 4	0,15194 6	0,15040 6
Közép-Magyarország	0,05477 687	0,05063 5	0,04454 3	0,04531 2	0,04651 4	0,04801 4	0,04693 4	0,04295 6	0,04263 6	0,04226 2	0,04518 6	0,04467 4	0,04371 3	0,04105 1
Közép-	0,02291	0,02366	0,02620	0,02635	0,02623	0,02646	0,02773	0,03006	0,02827	0,02920	0,02898	0,02666	0,02953	0,02743

Dunántúl	3808	6	5	3	6		1	1		9	8	2		8
Nyugat-Dunántúl	0,02216	0,02032	0,02040	0,02167	0,02122	0,02127	0,01961	0,02107	0,02103	0,02356	0,02134	0,02106	0,02221	0,02255
	6825	4	8			9	4	9	4	8	9	6	3	3
Dél-Dunántúl	0,00805	0,00783	0,00754	0,00751	0,00712	0,00718	0,00801	0,00797	0,00709	0,00689	0,00827	0,00868	0,00766	0,00793
	5453	9	1	5	7	8	3	8	4	2		8	9	4
Észak-Magyarország	0,01552	0,01572	0,01482	0,01734	0,01471	0,01687	0,01565	0,01463	0,01647	0,01530	0,01599	0,01592	0,01462	0,01624
	052	6	1	4	6	6	8	8		9	7	8	9	8
Észak-Alföld	0,01639	0,01963	0,01973	0,01767	0,02101	0,01871	0,01694	0,01873	0,01953	0,01899	0,01760	0,01802	0,01803	0,01907
	0663	1	4	1	7	7	5	5	9	7	6	5	1	4
Dél-Alföld	0,01518	0,01550	0,01826	0,01594	0,01589	0,01460	0,01738	0,01609	0,01638	0,01573	0,01465	0,01604	0,01616	0,01610
	854	6	6	5	7	2	6	9	9	1	7	2		9
Poland		0,08267	0,08193	0,08404	0,08694	0,08527	0,08515	0,08338	0,08325	0,08369	0,08447	0,08279	0,08572	0,08598
		2	1	7	7		8	3	2	6	5	5	6	7
Lódzkie		0,00785	0,00824	0,00808	0,00813	0,0077	0,00818	0,00722	0,00716	0,00785	0,00827	0,00817	0,00833	0,00761
		6	3	8	4		3	3	7	7	2	4	6	7
Mazowieckie		0,01068	0,01027	0,00794	0,00904	0,00884	0,00982	0,01174	0,01295	0,01256	0,01166	0,01092	0,01131	0,01083
		8		5	5	8	8	7	6		2	6	8	4
Malopolskie		0,00788	0,00707	0,00602	0,00618	0,00598	0,00596	0,00603	0,00648	0,00577	0,00561	0,00574	0,00599	0,00648
		2	8	7	8	3	7	9	4	4		6	3	6
Slaskie		0,02230	0,02371	0,02785	0,02857	0,02832	0,02673	0,02478	0,02239	0,02399	0,02772	0,02477	0,02827	0,02875
		9	6	4	6		2		9	2	6	5	1	2
Lubelskie		0,00173	0,00198	0,00182	0,00184	0,00193	0,00168	0,00156	0,00156	0,00162	0,00177	0,00178	0,00165	0,00156
		8	3		7	4	4	9	7	6	1	3	3	
Podkarpackie		0,00272	0,00293	0,00326	0,00300	0,00244	0,00264	0,00275	0,00261	0,00278	0,00273	0,00285	0,00301	0,00276
		1	2	2	8		8	1	5	9	1	8	2	4
Swietokrzyskie		0,00098	0,00101	0,00071	0,00082	0,00066	0,00068	0,00081	0,00094	0,00119	0,00111	0,00119	0,00105	0,00107
		8	1	2		2	4	6	1	6	3	2	4	3
Podlaskie		0,00045	0,00057	0,00055	0,00053	0,00055	0,00046	0,00046	0,00046	0,00045	0,00059	0,00053	0,0005	0,00045
		2	3	6	6	9	1	3	9	1	4	6		5
Wielkopolskie		0,01253	0,01105	0,01092	0,01366	0,01247	0,01235	0,01182	0,01082	0,00941	0,00861	0,01010	0,01011	0,01046
		4	4	2	8	8	7	3	4	4	1	1		7
Zachodniopomorskie		0,00145	0,00148	0,00144	0,00147	0,00173	0,00132	0,00114	0,00109	0,00107	0,00131	0,00117	0,00106	0,00108
		7	8	2		3	4	3	3	1	5	6	1	4
Lubuskie		0,00081	0,00078	0,00080	0,00064	0,00090	0,00100	0,00108	0,00110	0,00093	0,00083	0,00102	0,00103	0,00090
		6		4	4	5	7	5	3	6	7	7	4	2
Dolnoslaskie		0,00561	0,00485	0,00528	0,00506	0,00493	0,00647	0,00726	0,00791	0,00868	0,00672	0,00693	0,00665	0,00683

		9	7	2	4	2	1	7	4	9	6	8	8	3
Opolskie	0,00094	0,00113	0,00089	0,00055	0,00061	0,00070	0,00057	0,00066	0,00075	0,00082	0,00075	0,00075	0,00081	
	3	9	1	1	5	5	5	2	9	6	4	1		
Kujawsko-Pomorskie	0,00328	0,00331	0,00417	0,00390	0,00437	0,00341	0,00250	0,00279	0,00251	0,00272	0,00284	0,00256	0,00266	
	6	7	2	4	9	4	8	6	8	5	2	8	8	
Warmińsko-Mazurskie	0,00126	0,00125	0,00095	0,00073	0,00114	0,00126	0,00116	0,00128	0,00122	0,00109	0,00126	0,00115	0,00116	
	5	9	1	2	5	2	5	2	6	9	8	7	3	
Pomorskie	0,00211	0,00223	0,00330	0,00276	0,00264	0,00243	0,00243	0,00297	0,00284	0,00285	0,00269	0,00224	0,00251	
	9	8	9	1	3	9	8	3	5	8	9	9		
Slovakia	0,29430	0,29709	0,29151	0,30332	0,30316	0,31455	0,30451	0,30726	0,30784	0,31192	0,31179	0,31230	0,31135	0,31156
	7571	3	7	2	5	5	6	6	8	6	6	8	9	9
Bratislavský kraj	0,00837	0,00711	0,01067	0,00594	0,00732	0,00548	0,00788	0,00668	0,00647	0,00509	0,00557	0,00524	0,00566	0,00571
	3039	4	6	1	4	9	7	2	1	2	3	9	9	9
Západné Slovensko	0,15033	0,15073	0,15180	0,16144	0,16912	0,18735	0,17522	0,17650	0,17688	0,17905	0,18165	0,18095	0,18112	0,18184
	8855	9	3	1	8	9	1	8	2	3	2	7	4	2
Stredné Slovensko	0,06767	0,07438	0,07241	0,06480	0,05940	0,05786	0,05986	0,06319	0,06177	0,06234	0,06213	0,06463	0,06304	0,06373
	3095	5	7	9	1	9	6	9	4	7	7	7		
Východné Slovensko	0,06792	0,06486	0,05662	0,07113	0,06730	0,06384	0,06154	0,06087	0,06271	0,06543	0,06244	0,06146	0,06152	0,06027
	2581	3	4	4	7	9	7	7	7	1	6	7		

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

50. táblázat: HH koncentrációs index eredménye NACE R1 Építőipar

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic	0,12706	0,12719	0,12809	0,12707	0,12717	0,12953	0,12837	0,12784	0,12805	0,12748	0,12793	0,12788	0,12757	0,12756
	4058	7	6	4	9	3	4	6	2	6	1	5		
Praha	0,02036	0,01806	0,01645	0,01628	0,01838	0,01462	0,01781	0,01659	0,01466	0,01242	0,01644	0,01498	0,01308	0,01699
	2328	7	5	8	5	7	2	1	8	7	4	2		
Střední Čechy	0,01232	0,01568	0,01568	0,01497	0,01270	0,01389	0,01291	0,01594	0,01559	0,01495	0,01543	0,01727	0,01500	0,01626
	3495	2	4	8	1	9	2	9	7	6	1	3	8	4
Jihozápad	0,01308	0,01528	0,01441	0,01702	0,01374	0,01531	0,01433	0,01366	0,01537	0,01380	0,01312	0,01294	0,01810	0,01792
	3247	3	8	1	4	2	7	4	4	9	3	8	9	4
Severozápad	0,01257	0,01294	0,01123	0,01423	0,01516	0,01103	0,01077	0,01078	0,0106	0,01192	0,01033	0,0142	0,01523	0,01280
	422	6	7	2	1	1	8	3	7	6	9	6	9	
Severovýchod	0,01991	0,01745	0,02266	0,02039	0,01951	0,02042	0,02173	0,01847	0,01537	0,01744	0,01907	0,02126	0,02016	0,01824
	5869	9	8	1	7	8	3	4	3	5	9	3	1	
Jihovýchod	0,02287	0,02473	0,02513	0,02284	0,02426	0,03210	0,02718	0,02715	0,02946	0,02789	0,02745	0,0252	0,02373	0,02433
	2314	7	4	4	8	6	7	7	9	3	4	5	6	

Strední Morava	0,01434 6118	0,01379 3	0,01347 6	0,01153 8	0,01280 3	0,01183 1	0,01296 2	0,01486 8	0,01548 5	0,01679 1	0,01523 2	0,01334 8	0,01383 8	0,01249 1
Moravskoslezsko	0,01158 6466	0,00924 6	0,00902 1	0,00977 3	0,01059 8	0,01030 6	0,01064 2	0,01035 6	0,01149 3	0,01224 3	0,01083 4	0,00867 5	0,00839 9	0,00850 7
Hungary	0,18702 5295	0,18773 8	0,18134 8	0,18172 2	0,17602 8	0,17775 2	0,17291 8	0,17585 3	0,18141 2	0,17654 2	0,18684 4	0,18279 4	0,18053 3	0,18314 3
Közép-Magyarország	0,11259 6946	0,11321 2	0,10416 3	0,10477 3	0,09335 9	0,09746 9	0,09059 1	0,09538 3	0,10364 3	0,09667 9	0,11270 4	0,10675 2	0,10283 8	0,10635 8
Közép-Dunántúl	0,01534 4518	0,01725 3	0,01368 1	0,01574 1	0,01918 1	0,01535 6	0,01577 4	0,01558 6	0,01607 3	0,01392 6	0,01549 8	0,01517 8	0,01597 1	0,01543 4
Nyugat-Dunántúl	0,01256 9302	0,01309 1	0,01081 1	0,01307 1	0,00905 8	0,01076 3	0,01142 4	0,00998 8	0,01045 9	0,01019 4	0,00926 6	0,01091 3	0,01049 9	0,01235 6
Dél-Dunántúl	0,00834 2398	0,00742 8	0,00908 3	0,00854 3	0,00745 2	0,00874 2	0,00941 9	0,01042 8	0,00791 3	0,01045 5	0,01133 4	0,01175 7	0,00973 6	0,00930 2
Észak-Magyarország	0,01495 8508	0,01414 5	0,01745 8	0,01518 7	0,01259 8	0,01076 3	0,01377 1	0,01497 5	0,01479 5	0,01548 5	0,01252 3	0,01295 8	0,01375 2	0,01002 5
Észak-Alföld	0,01046 7913	0,01142 5	0,01204 4	0,01290 2	0,01714 8	0,01922 3	0,01868 6	0,01693 6	0,01599 6	0,01721 1	0,01482 8	0,01491 3	0,01684 6	0,01785 8
Dél-Alföld	0,01274 5711	0,01118 5	0,01410 7	0,01150 8	0,01723 4	0,01543 5	0,01325 5	0,01256 2	0,01253 3	0,01259 3	0,01069 2	0,01032 2	0,01089 2	0,01181 7
Poland	0	0,08348 4	0,08584 8	0,08308 4	0,08055 1	0,08421 5	0,08048 8	0,08004 9	0,08187 3	0,08249 3	0,07978 3	0,07760 9	0,07974 1	0,08137 1
Lódzkie		0,00355 1	0,00485 3	0,00373 6	0,00382 4	0,00306 6	0,00323 1	0,00314 8	0,00532 5	0,00621 7	0,00556 8	0,00394 2	0,00387 4	0,00397 4
Mazowieckie		0,02669 2	0,02428 1	0,02253 5	0,01218 2	0,01265 4	0,01514 3	0,01716 8	0,02290 9	0,02571 9	0,01978 9	0,01692 7	0,01913 3	0,02123 1
Malopolskie		0,00952 2	0,01315	0,01234	0,01169 7	0,01317 4	0,01210 1	0,00874 5	0,00713 3	0,00862 5	0,00930 9	0,00904 2	0,00845 6	0,00949 3
Slaskie		0,01218 1	0,01560 2	0,01231 2	0,01568 6	0,02035 3	0,01688 4	0,01846 7	0,01533 6	0,01298 2	0,01336 3	0,01379 5	0,01656 5	0,01482 8
Lubelskie		0,00275 1	0,00165 9	0,00262	0,00178 7	0,00228 7	0,00278 9	0,00204 2	0,00256 8	0,00293 4	0,00220 4	0,00241	0,00272	0,00275 7
Podkarpackie		0,00207 9	0,00148 5	0,00204	0,00268 3	0,00311 1	0,00258	0,00192 6	0,00168 1	0,00162 2	0,00216 8	0,00191 5	0,00216 5	0,0024
Swietokrzyskie		0,00095 8	0,00093 6	0,00132	0,00216 9	0,00202 5	0,00115 2	0,00099 7	0,00168 1	0,00170 1	0,00160 5	0,00234 8	0,00255 1	0,00170 2
Podlaskie		0,00086	0,00066	0,00046	0,00055	0,00031	0,00048	0,00054	0,00059	0,00062	0,00058	0,00071	0,00064	0,00063

		3	7	8	6	7	5	9	7	7	9	6	6
Wielkopolskie	0,01084	0,00941	0,00969	0,00899	0,00771	0,00848	0,00963	0,00697	0,00695	0,00815	0,00827	0,00764	0,00862
	9	4	1	6	5	6	6	3	3	2	2	2	7
Zachodniopomo rskie	0,00240	0,00276	0,00283	0,00199	0,00077	0,00180	0,00149	0,00128	0,00185	0,00191	0,00187	0,00176	0,00185
	3	8	1	5	7	2	2	4	3	7			
Lubuskie	0,00079	0,00096	0,0004	0,00027	0,00041	0,00071	0,00096	0,00082	0,00079	0,00075	0,00080	0,00073	0,00056
	9	2	5	9	9	3	7	1	8	2	6	5	
Dolnoslaskie	0,00350	0,00267	0,00450	0,01038	0,00999	0,00635	0,00735	0,00768	0,00553	0,00634	0,00649	0,00541	0,00521
	7	3	8	2	2	9	8	4	6	8	4	5	
Opolskie	0,0015	0,00077	0,00095	0,00068	0,00052	0,00079	0,00067	0,00095	0,00086	0,00076	0,00080	0,00076	0,00075
	8	7	1	4	1	3	1	1	6	2	6	8	
Kujawsko- Pomorskie	0,00241	0,00253	0,00276	0,00254	0,00324	0,00321	0,00302	0,00251	0,00189	0,00287	0,00296	0,00245	0,00226
	2	4	9	7	7	8	8	4	2	2	8	2	
Warminsko- Mazurskie	0,00138	0,00129	0,00085	0,00098	0,00114	0,00125	0,00112	0,00185	0,00192	0,00144	0,00156	0,00154	0,00123
	8	8	3	9	3	9	3	6	9	4	4	1	3
Pomorskie	0,00202	0,00280	0,00370	0,00410	0,00341	0,00349	0,00274	0,00254	0,00225	0,00293	0,00373	0,00331	0,00383
	8	4	7	3	8	2	9	9	5	8	5	2	4
Slovakia	0,28766	0,28150	0,28297	0,27801	0,28076	0,28636	0,28908	0,28924	0,28767	0,28018	0,28503	0,28866	0,29346
	3059	3	1	4	9	2	9	5	1	5	9	4	4
Bratislavský kraj	0,00832	0,01208	0,01156	0,01221	0,01186	0,01129	0,00899	0,00820	0,00740	0,01034	0,00829	0,00800	0,00551
	4897	2	6	8	1	7	6	3	5	4	7	3	
Západné Slovensko	0,12348	0,12556	0,12975	0,11111	0,11818	0,13885	0,13053	0,12063	0,11527	0,10481	0,10733	0,11510	0,11861
	7383	7	5	1	6	7	5	6	3	9	9	5	5
Stredné Slovensko	0,07181	0,06212	0,07162	0,06986	0,06340	0,05838	0,05909	0,06058	0,07608	0,07682	0,07610	0,06396	0,07454
	7293	5	2	9	3	5	2	2	4	5	7	1	5
Východné Slovensko	0,08403	0,08173	0,07003	0,08481	0,08730	0,07783	0,09045	0,09982	0,08891	0,08819	0,09329	0,10159	0,09479
	3486	1	2	4	7	6	8	6	5	2	8	8	2

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

51. táblázat: HH koncentrációs index eredményei NACE R1 Nagy- és kiskereskedelem, vendéglátás, közlekedés

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic	0,1288495	0,128981	0,127999	0,127683	0,127868	0,128019	0,127206	0,12763	0,128068	0,127391	0,127059	0,128768	0,128744	0,127503
	5													
Praha	0,0306749	0,030815	0,027013	0,025188	0,026373	0,027437	0,024026	0,026389	0,027419	0,02462	0,023174	0,024852	0,024581	0,019022
	61													
Střední Čechy	0,0143452	0,013036	0,014346	0,015332	0,015167	0,01689	0,017309	0,017371	0,017769	0,018132	0,017938	0,01903	0,021082	0,021858

	6													
Jihozápad	0,0131861 37	0,014633	0,014346	0,012972	0,0124	0,012238	0,011578	0,011785	0,011627	0,012042	0,012036	0,012962	0,012397	0,013235
Severozápad	0,0126631 99	0,010334	0,012111	0,011594	0,013473	0,014615	0,013737	0,012067	0,010679	0,012836	0,01305	0,010751	0,010519	0,010743
Severovýchod	0,0173218 69	0,017584	0,016724	0,017001	0,017767	0,016056	0,016722	0,016431	0,01704	0,015748	0,01643	0,0167	0,016827	0,018594
Jihovýchod	0,0188567 95	0,018388	0,020997	0,022032	0,020447	0,019282	0,020271	0,01945	0,018891	0,020583	0,020597	0,023675	0,022309	0,021372
Strední Morava	0,0118336 74	0,01046	0,010782	0,011557	0,011111	0,011566	0,012335	0,012333	0,011852	0,012062	0,012753	0,009785	0,01095	0,010743
Moravskoslezsko	0,0099676 55	0,01373	0,011679	0,012007	0,01113	0,009935	0,011227	0,011803	0,012791	0,011368	0,01108	0,011014	0,010078	0,011936
Hungary	0,2009475 23	0,203132	0,206918	0,208181	0,196787	0,198362	0,20225	0,202632	0,198832	0,199616	0,205268	0,203443	0,204068	0,210352
Közép-Magyarország	0,1321497 6	0,135668	0,140606	0,142385	0,127052	0,128795	0,133925	0,134367	0,128943	0,130275	0,137944	0,135047	0,136208	0,144674
Közép-Dunántúl	0,0104664 1	0,01073	0,009327	0,009863	0,011944	0,011116	0,010688	0,011274	0,011252	0,011409	0,010943	0,012131	0,011424	0,010765
Nyugat-Dunántúl	0,0094799 76	0,010174	0,01139	0,011554	0,011003	0,011833	0,012847	0,012247	0,013996	0,012301	0,011358	0,011234	0,010564	0,011502
Dél-Dunántúl	0,0083719 86	0,007617	0,00675	0,006591	0,007658	0,006561	0,006474	0,0061	0,005896	0,006132	0,005663	0,006159	0,006467	0,005774
Észak-Magyarország	0,0086568 89	0,009673	0,009347	0,008983	0,011214	0,011266	0,009204	0,009117	0,009926	0,010163	0,009745	0,008138	0,00856	0,007966
Észak-Alföld	0,0155607 39	0,013285	0,014628	0,014829	0,015173	0,015197	0,01571	0,014659	0,013795	0,014692	0,014304	0,014351	0,01485	0,014823
Dél-Alföld	0,0162617 62	0,015986	0,01487	0,013978	0,012744	0,013592	0,013401	0,014868	0,015024	0,014644	0,01531	0,016383	0,015996	0,014848
Poland	0	0,081262	0,08063	0,082021	0,08101	0,083836	0,08277	0,081713	0,084523	0,083937	0,082352	0,082021	0,083814	0,086103
Lódzkie		0,007315	0,005787	0,005381	0,005455	0,005882	0,006269	0,005629	0,005389	0,006445	0,006231	0,00604	0,006179	0,005844
Mazowieckie		0,023024	0,022807	0,022773	0,020139	0,022389	0,020556	0,022618	0,024976	0,024151	0,024506	0,021755	0,022954	0,026381
Malopolskie		0,007702	0,006336	0,006762	0,008659	0,008064	0,007105	0,007832	0,007191	0,007762	0,006564	0,006893	0,007224	0,007135
Slaskie		0,009403	0,012506	0,014887	0,014627	0,018594	0,017839	0,015627	0,017466	0,017321	0,015231	0,016717	0,017581	0,017524
Lubelskie		0,002248	0,002855	0,00247	0,002413	0,002369	0,00282	0,00241	0,002827	0,002845	0,002944	0,003271	0,003348	0,002687
Podkarpackie		0,001818	0,001744	0,002003	0,001867	0,001973	0,002258	0,002289	0,002246	0,002773	0,003005	0,002367	0,002247	0,002204

Swietokrzyskie	0,00121	0,000784	0,000723	0,000752	0,000888	0,000912	0,000819	0,000892	0,000966	0,001094	0,001233	0,001124	0,001046	
Podlaskie	0,00045	0,000647	0,000767	0,000783	0,000616	0,000519	0,000482	0,000651	0,000848	0,000779	0,000801	0,000785	0,000669	
Wielkopolskie	0,010035	0,008395	0,008467	0,00928	0,007229	0,008096	0,007908	0,007019	0,006086	0,006482	0,007771	0,008263	0,00834	
Zachodniopomo rskie	0,002547	0,002753	0,002661	0,002461	0,002353	0,002466	0,001976	0,001832	0,001847	0,002049	0,001664	0,00153	0,001681	
Lubuskie	0,000635	0,000956	0,000959	0,001034	0,001054	0,00087	0,000986	0,000904	0,000678	0,000698	0,000848	0,000828	0,000792	
Dolnoslaskie	0,0063	0,005885	0,00522	0,005051	0,00512	0,006194	0,006495	0,006026	0,005433	0,005189	0,005153	0,00473	0,004596	
Opolskie	0,000523	0,000596	0,000539	0,00054	0,000496	0,000499	0,000568	0,00054	0,000541	0,000526	0,000461	0,000426	0,000434	
Kujawsko- Pomorskie	0,00322	0,002753	0,002989	0,002698	0,002315	0,002396	0,00228	0,002206	0,001774	0,002944	0,002572	0,002241	0,002323	
Warmińsko- Mazurskie	0,001679	0,001454	0,000963	0,001194	0,001162	0,001117	0,001196	0,001267	0,001298	0,001203	0,001091	0,001056	0,000958	
Pomorskie	0,003153	0,004373	0,004457	0,004056	0,003332	0,002854	0,002597	0,003092	0,003168	0,002907	0,003383	0,003298	0,003488	
Slovakia	0,2654977 23	0,264925	0,265277	0,261952	0,264516	0,267585	0,273534	0,270278	0,271546	0,278411	0,273114	0,272472	0,274319	0,275043
Bratislavský kraj	0,0271288 13	0,028218	0,02703	0,030577	0,029413	0,025917	0,023879	0,023056	0,02182	0,020746	0,022925	0,022891	0,019765	0,020876
Západné Slovensko	0,1118777 81	0,114373	0,113726	0,108452	0,112929	0,119583	0,135765	0,124537	0,125411	0,143291	0,124895	0,125137	0,127933	0,133413
Stredné Slovensko	0,0515775 75	0,054171	0,054847	0,056407	0,050518	0,053567	0,053226	0,05904	0,056713	0,050387	0,044488	0,047106	0,053008	0,052041
Východné Slovensko	0,0749135 53	0,068163	0,069673	0,066516	0,071656	0,068519	0,060663	0,063644	0,067602	0,063987	0,080806	0,077338	0,073613	0,068713

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

52. táblázat: HH koncentrációs index eredményei NACE R1 Pénzügyi közvetítés, ingatlan ipar

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic	0,15823 6065	0,16136 8	0,16643 5	0,15851 5	0,16233 3	0,16564 2	0,16210 5	0,16593 5	0,16330 4	0,15995 4	0,15678 4	0,15783 2	0,14929 5	0,15625 2
Praha	0,08112 3968	0,08665 9	0,09385 9	0,08265 6	0,08708 1	0,09082 6	0,087 6	0,09230 8	0,08998 7	0,08502 4	0,07835 2	0,07946 1	0,06421 3	0,07709 4
Střední Čechy	0,00930 3355	0,00830 1	0,01210 9	0,0121 3	0,01292 3	0,01248 3	0,01129 7	0,01365 1	0,01297 8	0,01405 5	0,01620 8	0,01621 5	0,01836 5	0,01993 1
Jihozápad	0,01014 2347	0,00860 7	0,00898 1	0,00939 8	0,00792 5	0,00869 3	0,00817 9	0,00867 3	0,00881 9	0,00987 1	0,01040 8	0,00801 8	0,00759 8	0,00669 9

Severozápad	0,0064	0,00934	0,00557	0,00501	0,00733	0,00627	0,00579	0,00684	0,00595	0,00599	0,00445	0,00659	0,00633	0,00622
		1	7	7	6	9	8	4	9	6	4	5	3	7
Severovýchod	0,01287	0,01378	0,01173	0,01361	0,01437	0,01072	0,01043	0,01132	0,01023	0,01097	0,01161	0,00973	0,01035	0,01105
	6616	7	9	1	8		1	8	4	9	2		9	6
Jihovýchod	0,02407	0,02195	0,02147	0,02030	0,0212	0,02486	0,02399	0,02177	0,02094	0,02014	0,02082	0,02375	0,02600	0,02026
	9996	1	2	6		5		3	1	5	7	4	4	5
Střední Morava	0,00667	0,00627	0,00592	0,00722	0,00672	0,00598	0,00709	0,00439	0,00609	0,00652	0,00648	0,00694	0,00691	0,00679
	5238	3	1	5	6	9		3	5	5	9	4	2	6
Moravskoslezsko	0,00763	0,00645	0,00677	0,0082	0,00476	0,00578	0,00832	0,00696	0,00829	0,00735	0,00843	0,00712	0,00952	0,00818
	4546		7		6	7		5		9		3	4	4
Hungary	0,32589	0,31212	0,29732	0,31503	0,31020	0,31455	0,33604	0,34499	0,34903	0,31895	0,31890	0,31799	0,32015	0,32274
	3696	1	4	8	3	7	3	5	2	6	7	5	3	1
Közép-Magyarország	0,28901	0,27389	0,25627	0,27632	0,27052	0,27661	0,30135	0,31156	0,31623	0,28398	0,28672	0,28493	0,28724	0,28905
	9701	3	4	1	2	8		2	5	1	3	1	7	1
Közép-Dunántúl	0,00792	0,00741	0,00698	0,00678	0,01008	0,00730	0,00592	0,00553	0,00749	0,00656	0,00465	0,00509	0,00644	0,00586
	5509	8	7	6	8	1	7	1	2	5	7	9	1	
Nyugat-Dunántúl	0,00738	0,00660	0,00590	0,00550	0,00624	0,00428	0,00343	0,00384	0,00387	0,00523	0,00469	0,00456	0,00505	0,00513
	8346	8	5	7	1	1	1	6		4	7	7	5	9
Dél-Dunántúl	0,00272	0,00413	0,0053	0,00357	0,00366	0,00521	0,00482	0,00371	0,00331	0,00304	0,00378	0,00392	0,00370	0,00286
	351	9		9		2	4	1	9	6	5	6	5	3
Észak-Magyarország	0,00806	0,00632	0,00564	0,00512	0,00456	0,00650	0,00467	0,00501	0,00545	0,00440	0,00429	0,00399	0,00446	0,00403
	2744	9	9	5	3	5		3	3	1	8	4	1	1
Észak-Alföld	0,00661	0,00718	0,00929	0,01135	0,00973	0,00871	0,00883	0,00938	0,00801	0,00890	0,00781	0,00795	0,00622	0,00835
	7941	2	2	7	7	3	7	4	6	1	3	5	7	4
Dél-Alföld	0,00415	0,00655	0,00791	0,00636	0,00539	0,00592	0,00700	0,00594	0,00464	0,00683	0,00693	0,00752	0,00701	0,00744
	5945	1	7	2	1	7	3	6	6	2	7	2	6	4
Poland	0	0,09622	0,10383	0,10185	0,10725	0,11488	0,10843	0,10285	0,11207	0,11082	0,11474	0,10655	0,10969	0,10965
		9	1	7	1	4	4	7	7	9	5	5	8	5
Lódzkie		0,01253	0,00980	0,00594	0,00604	0,00509	0,00570	0,00652	0,00592	0,00708	0,00685	0,00596	0,00553	0,00564
		2	8	7	4	5	7	4	3	8	9	4	2	6
Mazowieckie		0,04424	0,05504	0,04990	0,05715	0,06379	0,05537	0,04791	0,05869	0,06156	0,06465	0,05390	0,05739	0,05709
		3	4	8	1	7	8		5		8	8	3	
Malopolskie		0,00653	0,00756	0,00574	0,00521	0,00486	0,00566	0,00615	0,00592	0,0058	0,00540	0,00568	0,00613	0,00652
		8	2	5	5	8	6	5	3		1		1	
Slaskie		0,00446	0,00648	0,01110	0,01184	0,01597	0,01782	0,01704	0,01721	0,01479	0,01761	0,01792	0,01793	0,01745
		9		4	2	3	9	5	4	4	2	7	2	1
Lubelskie		0,00205	0,00210	0,00270	0,00134	0,00125	0,00159	0,00140	0,00166	0,00165	0,00192	0,00187	0,00151	0,00154

	4	3	7	8	4	7	7	4	7	3	2	9	7
Podkarpackie	0,00089	0,00064	0,00070	0,00133	0,00075	0,00091	0,00109	0,00131	0,00098	0,00087	0,00101	0,00089	0,00091
		6	3	3	9	2	2	3	1	9	2	4	2
Swietokrzyckie	0,00078	0,00045	0,00054	0,00081	0,00035	0,00034	0,00036	0,00039	0,00043	0,00043	0,00053	0,00044	0,00041
	5	8	1	6	5	7	3	9	4	1	2	5	1
Podlaskie	0,00068	0,00057	0,00030	0,00041	0,00056	0,00060	0,00039	0,00035	0,00036	0,00035	0,00034	0,00035	0,00026
		3	8	3		3		2	7	9	2		7
Wielkopolskie	0,00558	0,00576	0,00604	0,00846	0,00711	0,00585	0,00648	0,00618	0,00430	0,00282	0,00442	0,00525	0,00515
	1	8	2	9	5	7	3	3	1		9		
Zachodniopomorskie	0,00202	0,00248	0,00266	0,00208	0,00212	0,00139	0,00136	0,00128	0,00080	0,00095	0,00129	0,00119	0,00116
	4	9	4	5	6	6	2	6	1	4	3	1	4
Lubuskie	0,00093	0,00073	0,00046	0,00057	0,00062	0,00062	0,00043	0,00043	0,00053	0,00060	0,00050	0,00067	0,00062
	8		3	8		1	5	3	2	6	3	2	8
Dolnoslaskie	0,00785	0,0058	0,00859	0,00527	0,0061	0,00626	0,008	0,00747	0,00679	0,00660	0,00684	0,00658	0,00652
			8	3		1		4	6	8	6		
Opolskie	0,00066	0,00058	0,00039	0,00025	0,00025	0,00051	0,00045	0,00034	0,00033	0,00026	0,00032	0,0003	0,00029
	2	3	6	3	3	4		9	4	4	1		
Kujawsko-Pomorskie	0,00153	0,00207	0,00348	0,00372	0,00335	0,00231	0,00177	0,00128	0,00202	0,00236	0,00169	0,00142	0,00155
	5	4	9	7	7	6	6	6	5	7	7	9	2
Warmińsko-Mazurskie	0,00085	0,00096	0,00066	0,00046	0,00037	0,00064	0,00081	0,00073	0,00072	0,00097	0,00088	0,00051	0,00052
	7	3	1	3	7	3	2	1	2	2		1	2
Pomorskie	0,00459	0,00274	0,00258	0,00224	0,00227	0,00278	0,00265	0,00285	0,00263	0,00203	0,00335	0,00356	0,00398
	1	9	1	4	7	6	2	2	7	3	1	9	3
Slovakia	0,27214	0,27379	0,27898	0,27606	0,27206	0,27408	0,27030	0,26585	0,26357	0,26173	0,26432	0,25640	0,25374
	6719	8	2	7	2	9	3	4	1	5	5	8	2
Bratislavský kraj	0,14258	0,14432	0,14373	0,13835	0,13560	0,12381	0,10479	0,08895	0,10487	0,08247	0,08011	0,07475	0,07240
	4907	5	3	4	5	5		6	8	1	5	9	2
Západné Slovensko	0,04597	0,05459	0,07322	0,07427	0,06665	0,08740	0,10151	0,10667	0,08363	0,10043	0,11697	0,11020	0,09907
	1529	7	7	4	3	7	8	3		7	4	8	3
Stredné Slovensko	0,04268	0,03349	0,02582	0,02777	0,03365	0,02567	0,03058	0,03725	0,03372	0,03343	0,02975	0,03341	0,04072
	2412	1	9	8	6			7	8			2	6
Východné Slovensko	0,04090	0,04138	0,03619	0,03566	0,03614	0,03719	0,03341	0,03296	0,04133	0,04539	0,03748	0,03802	0,04154
	7872	4	4	1	8	7	4	8	5	7	6	9	1

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

53. táblázat: HH koncentrációs index eredményei NACE R1 Közszolgáltatások, háztartások, non-profit szervezetek

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Czech Republic	0,12982 3016	0,12995 5	0,12929	0,12965 2	0,12833 1	0,12764 8	0,12918 5	0,12848 9	0,12839 9	0,12750 9	0,12798 4	0,12802 2	0,12864 5	0,12878 8
Praha	0,02653 9256	0,02403 2	0,02668 9	0,02976	0,02393 5	0,02386 1	0,02843 8	0,02563 9	0,02625 7	0,02273 6	0,02264 1	0,02266 2	0,02426 8	0,02574 8
Střední Čechy	0,01088 7583	0,01105 2	0,01077	0,01141 4	0,01342 1	0,01130 5	0,01191 4	0,01200 2	0,01121 8	0,01211 7	0,01275 6	0,01290 4	0,01312 1	0,01346 3
Jihozápad	0,01365 0997	0,01068 1	0,01156 4	0,01100 3	0,01495 6	0,01401 5	0,01264 6	0,01342 4	0,01279 5	0,01382 1	0,01360 9	0,01298 2	0,01283 8	0,01222 4
Severozápad	0,01008 8041	0,01204	0,01172 2	0,01296 5	0,00927 9	0,01230 5	0,01030 4	0,01080 4	0,01155 1	0,01050 6	0,00988	0,01030 4	0,0107	0,01052 2
Severovýchod	0,01595 3083	0,02056 2	0,01833 5	0,01653 1	0,01835	0,01881 4	0,01788 3	0,01862 1	0,01718	0,01749 2	0,01692 9	0,01909 8	0,01741 5	0,01566
Jihovýchod	0,02828 4378	0,02865 5	0,02576 8	0,02383 3	0,02425	0,02265 4	0,02343 7	0,02395 6	0,02389 5	0,02373 8	0,02541 1	0,02478 9	0,02638 9	0,02625 2
Střední Morava	0,01197 2568	0,01201 9	0,01160 3	0,01012 8	0,01205	0,012	0,01120 5	0,01196 3	0,01287 4	0,01295 5	0,01218 2	0,01249 5	0,01214 2	0,01292 4
Moravskoslezsko	0,01244 711	0,01091 5	0,01283 9	0,01401 8	0,01209	0,01269 6	0,01335 8	0,01207 9	0,01261 9	0,01414 4	0,01457 6	0,01278 6	0,01177 3	0,01199 5
Hungary	0,18491 6099	0,18427 7	0,17972	0,17850 4	0,18054 5	0,18530 1	0,18512 7	0,18358 8	0,18748 3	0,18347 3	0,18326 2	0,18201	0,18713 4	0,18664 2
Közép-Magyarország	0,10794 4	0,10771 1	0,09999 9	0,09760 5	0,10102 4	0,10856	0,10823 6	0,10521 1	0,11064 1	0,1047	0,10426 7	0,10166 5	0,10956 8	0,10930 3
Közép-Dunántúl	0,01156 9512	0,01031 7	0,01037 1	0,01000 6	0,01024 8	0,00931 2	0,01009 5	0,00915	0,00906 6	0,00980 2	0,00882 9	0,00874 5	0,00936 3	0,00991 3
Nyugat-Dunántúl	0,00891 5086	0,00977 2	0,00923 1	0,00925 3	0,00842 9	0,00893 5	0,00860 7	0,00868 6	0,00841 8	0,00776 8	0,00854 9	0,00863 7	0,00852 8	0,00800 9
Dél-Dunántúl	0,00874 4103	0,00933 8	0,00978 3	0,00944 8	0,01011 5	0,00988 2	0,00932 7	0,00929 5	0,00866 7	0,01024 5	0,00969 7	0,00911 3	0,00880 2	0,00959 4
Észak-Magyarország	0,01284 2306	0,01333 5	0,01569 5	0,01628 5	0,01529 4	0,01254 1	0,01355 9	0,01402 2	0,01191 9	0,01193 9	0,01250 2	0,01315 8	0,01129 6	0,01082 2
Észak-Alföld	0,02122 0702	0,01944 9	0,02104 8	0,02164 3	0,02137 3	0,02022 5	0,02052 1	0,02145	0,02127 4	0,02172 7	0,02149 5	0,02308 6	0,02379 9	0,02267 4
Dél-Alföld	0,01368	0,01435	0,01359	0,01426	0,01406	0,01584	0,01478	0,01577	0,01749	0,01729	0,01792	0,01760	0,01577	0,01632

	0391	5	3	4	1	6	1	3	8	3	2	7	9	7
Poland	0	0,07892	0,07874	0,08110	0,08027	0,08237	0,08114	0,08391	0,08353	0,08325	0,0818	0,08129	0,08288	0,08297
		4	2	6	9	4	4		3			2	3	
Lódzkie		0,00781	0,00608	0,00532	0,00580	0,00553	0,00578	0,00562	0,00635	0,00633	0,00572	0,00563	0,00560	0,00514
		5	9	6	7	7		9	3	8	4	5	2	2
Mazowiecki		0,02407	0,02091	0,02290	0,02341	0,02477	0,02515	0,03061	0,02873	0,02893	0,02746	0,02689	0,02806	0,02806
e		3	4	2	9	4	4	2	4	4	8	5	5	9
Malopolski		0,00877	0,00857	0,00702	0,00622	0,00650	0,00634	0,00746	0,00694	0,00654	0,00643	0,00595	0,00637	0,00608
e		7	6	2	5	4	4	5	6	6	4	5	7	
Slaskie		0,00685	0,01260	0,01509	0,01287	0,01414	0,01330	0,01237	0,01289	0,01292	0,01258	0,01193	0,01309	0,01357
		3	1	8	6	8	6	6	7	3	6	1	8	6
Lubelskie		0,00404	0,00373	0,00339	0,00348	0,00345	0,00394	0,00327	0,00353	0,00410	0,00417	0,00405	0,00388	0,00411
		1	2	1	4	2	6	6	3	4	5	1	5	2
Podkarpac		0,00320	0,00290	0,00228	0,00240	0,00263	0,00243	0,00221	0,00244	0,00279	0,00289	0,00270	0,00239	0,00258
kie		6	5	2	4	2	1	3		9	8	1		1
Swietokrzys		0,00078	0,00074	0,00100	0,00094	0,00102	0,00111	0,00105	0,00103	0,00111	0,00124	0,00127	0,00116	0,00122
kie		5	3	3	5	4	1	8	2	2	8	7	2	4
Podlaskie		0,00107	0,00117	0,00109	0,00098	0,00069	0,00082	0,00088	0,00104	0,00106	0,00093	0,00104	0,00108	0,00099
			8	3	3	6		5	7	4	5	4	9	8
Wielkopols		0,00631	0,00555	0,00635	0,00776	0,00743	0,00599	0,00528	0,00527	0,00521	0,00488	0,00541	0,00565	0,00559
kie		7	3	3			1	9	1	7	2	9	3	3
Zachodniop		0,00226	0,00221	0,00160	0,00149	0,00174	0,00189	0,00186	0,00182	0,0019	0,00179	0,00169	0,00162	0,00164
omorskie		3	5	1	7	6	7	5	3			9	9	5
Lubuskie		0,00074	0,00077	0,00081	0,00090	0,00096	0,00102	0,00088	0,00100	0,00087	0,00085	0,00088	0,00077	0,00076
		1	5	3	3	9	9	8	8	9	8	4	6	8
Dolnoslaski		0,00475	0,00494	0,00573	0,00475	0,00573	0,00587	0,00590	0,00576	0,00457	0,00528	0,00627	0,00565	0,00512
e		3	6	3	6	4	8	9	4	1			7	6
Opolskie		0,00068	0,00057	0,00052	0,00056	0,00046	0,00061	0,00047	0,00051	0,00063	0,00062	0,00053	0,00053	0,0005
				1	5		5	4	6	6	4	1	4	
Kujawsko-		0,00318	0,00351	0,00329	0,00357	0,00363	0,00258	0,00203	0,00202	0,00165	0,00228	0,00249	0,00255	0,00262
Pomorskie		1	2	4	2			8		9	4	2		6
Warminsko		0,00198	0,00154	0,00129	0,00156	0,00111	0,00142	0,00147	0,00142	0,00141	0,00161	0,00169	0,00151	0,00134
-Mazurskie		4	1	3	7	8	7	3	8		5	9	1	
Pomorskie		0,00238	0,00289	0,00338	0,00351	0,00251	0,00283	0,00245	0,00272	0,00315	0,00299	0,00280	0,00290	0,00359
		5	1		4	8	4	8	1	7	8	9	5	1
Slovakia	0,25749	0,25874	0,26772	0,26485	0,26486	0,26331	0,26157	0,26262	0,26484	0,26333	0,26199	0,26405	0,26247	0,26489
	5786	1	6	2	7	6	1	1	2	9	7	7	6	

Bratislavský kraj	0,03673 6695	0,03607 2	0,02404 6	0,02597 6	0,02436 7	0,02580 5	0,02823 3	0,02951 6	0,02947 2	0,02904 1	0,02832 6	0,02552 4	0,02635 3	0,02254 2
Západné Slovensko	0,09842 1435	0,10179 1	0,11343 9	0,10962 6	0,10419 7	0,10333 7	0,09987	0,10482	0,11158	0,10862	0,10002 7	0,10614	0,09870 3	0,09217 1
Stredné Slovensko	0,05967 7678	0,05418 8	0,05296	0,05786 1	0,06047 3	0,06416 9	0,06069 6	0,05255 2	0,04816 7	0,05368	0,05643 1	0,06324 2	0,06226	0,06302 5
Východné Slovensko	0,06265 9978	0,06668 9	0,07728	0,07139	0,07583	0,07000	0,07277	0,07573	0,07562	0,07199	0,07722	0,06915	0,07516 2	0,08715 3

Forrás: Eurostat adatok alapján saját számítás

54. táblázat: Klaszteranalízis regionális log GDP és HH specializációs index alapján

Initial Cluster Centers			
	Cluster		
	1	2	3
HHspecindex	,09039	,04179	,09256
logGDP	4,00000	4,13988	4,26482

Iteration History ^a			
Iteration	Change in Cluster Centers		
	1	2	3
1	,050	,019	,025
2	,010	,011	,000
3	,005	,006	,000
4	,000	,000	,000

a. Convergence achieved due to no or small change in cluster centers. The maximum absolute coordinate change for any center is ,000. The current iteration is 4. The minimum distance between initial centers is ,135.

Cluster Membership							
Case Number	Cluster Number of Case	Cluster	Distance	Case Number	Cluster Number of Case	Cluster	Distance
1	1	1	,007	17	1	1	,004
2	1	1	,008	18	1	1	,033
3	3	3	,039	19	2	2	,050
4	1	1	,021	20	3	3	,031
5	1	1	,063	21	3	3	,045
6	3	3	,025	22	3	3	,007
7	3	3	,005	23	2	2	,026
8	2	2	,055	24	3	3	,032
9	2	2	,025	25	3	3	,034
10	2	2	,033	26	1	1	,039
11	1	1	,030	27	2	2	,041
12	2	2	,018	28	1	1	,023
13	2	2	,018	29	3	3	,033
14	3	3	,027	30	2	2	,025
15	3	3	,010	31	3	3	,018
16	2	2	,033				

Final Cluster Centers

	Cluster		
	1	2	3
HHspecindex	,05063	,06488	,09885
logGDP	4,04941	4,14865	4,24110

Distances between Final Cluster Centers

Cluster	1	2	3
1		,100	,198
2	,100		,098
3	,198	,098	

ANOVA

	Cluster		Error		F	Sig.
	Mean Square	df	Mean Square	df		
HHspecindex	,007	2	,000	28	14,896	,000
logGDP	,095	2	,001	28	147,469	,000

Number of Cases in each

Cluster

Cluster	1	9,000
	2	10,000
	3	12,000
Valid		31,000
Missing		,000

Component Transformation Matrix

Component	1	2	3
1	,816	-,437	,378
2	,373	,898	,232

3		-,441		-,048		,896
---	--	-------	--	-------	--	------

Extraction Method: Principal Component
Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser
Normalization.

55. táblázat: Bináris szomszédsági mátrix az Észak-magyarországi régióban

	Ab aú j- He gy kö zi	Ba las sa gy ar ma ti	Bá to ny ter en yei	Bé laf átf alv ai	Bo dr og kö zi	Ed elé nyi	Eg ri	En csi	Fü zes ab on yi	Gy ön gy ösi	Ha tva ni	He ves i	Ka zin cb ar cik ai	M ez őcs átí	M ez ők öv es di	Mi sk olc i	Óz di	Pá szt ói	Pé ter vá sár i	Ré tsá gi	Sal gót arj áni	Sá ros pa ta ki	Sá tor alj aú jhe ly	Sz écs én yi	Sz ere nc si	Szi ks zói	Tis za új vá ros i	To ka ji
Abaúj- Hegyköz i	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	1
Balassag yarmati	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Bátont erenyei	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0
Béla fátfalvai	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bodrogk özi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
Edelényi	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Egri	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Encsi	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Füzesab onyi	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gyöngy ösi	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hatvani	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hevesi	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kazincb arcikai	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mezőcsá ti	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Mezőkö vesdi	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Miskolci	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0
Ózdi	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0

Pásztói	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Pétervásári	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Rétság	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Salgótarjáni	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Sárospataki	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Sátoraljaiújhely	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Szécsényi	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Szerencsi	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Szikszoói	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Tiszaújvárosi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Tokaji	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0

Forrás: saját számítás

56. táblázat: Bináris szomszédsági mátrix a Dél-dunántúli régióban

	Balatonföldvári	Balatonföldvári	Bonyhádi	Csurgói	Dombóvár	Fonyódi	Kádárkúti	Kaposvár	Kömlőd	Leányföld	Márcali	Mohácsi	Nagygyárdi	Páksa	Pécs	Pécsvárad	Sásdi	Sellő	Siklósi	Siófok	Szekeárd	Szegetvári	Szigetvári	Tatabánya	Tatabánya
Balatonföldvári	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
Barcsi	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0
Bonyhádi	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1
Csurgói	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dombóvár	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1
Fonyódi	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Kádárkúti	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Kaposvár	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0

Sárospataki	0,25	0	0	0	0,25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,25	0	0	0	0	0,25
Sátoraljaújhely	0,3333	0	0	0	0,3333	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,3333	0	0	0	0	0
Szécsényi	0	0,25	0,25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,25	0	0	0,25	0	0	0	0	0	0	
Szerencsi	0,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,2	0,2	0,2
Szikszói	0,2	0	0	0	0	0,2	0	0,2	0	0	0	0	0	0	0,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,2	0	0
Tiszaújvárosi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,3333	0	0,3333	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,3333	0	0	0
Tokaji	0,3333	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,3333	0	0	0,3333	0	0

Forrás: saját számítás

58. táblázat: Barnamezős kiterjedéssel korrigált szomszédsági mátrix az Észak-magyarországi régióban

	Ab aú j- He gy kö zi	Ba las sa gy ar m ati	Bá to ny ter en yei	Bé laf át f al vai	Bo dr og kö zi	Ed elé ny i	Eg ri	En csi	Fü zes ab on yi	Gy ön gy ösi	Ha tv an i	He ve si	Ka zin cb ar cik ai	M ez óc sát i	M ez ők öv es di	Mi sk olc i	Óz di	Pá szt ói	Pé ter vá sá ri	Ré tsá gi	Sa lgó tar já ni	Sá ro sp at ak i	Sá tor alj aú jh ely	Sz écs én yi	Sz er en csi	Szi ks zói	Ti sz aú jv ár osi	To ka ji
Abaúj- Hegykö zi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Balassa gyarmat i	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bátont erenyei	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21 1,7 21	0	0	0	0	0	0	0	21 1,7 21	21 1,7 21	0	21 1,7 20 5	0	0	21 1,7 21	0	0	0	0
Béla fát alvai	0	0	0	0	0	0	43, 08	0	0	0	0	0	43, 08	0	0	43, 08	43, 08	0	43, 08	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bodrog közi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,2 4	0,2 4	0	0	0	0	0

3																												
Sárospataki	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sátoraljaújhely	2,5	0	0	0	2,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2,5	0	0	0	0	0	0	0
	39				39																39							
	1				1																1							
Szécsényi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Szerencsi	27,	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27,	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27,	27,	27,
	28														28										28	28	28	28
Szikszói	12,	0	0	0	0	12,	0	12,	0	0	0	0	0	0	0	12,	0	0	0	0	0	0	0	0	12,	0	0	0
	2					2		2							2									2				
Tiszaújvárosi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tokaji	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Forrás: saját számítás

59. táblázat: Barnamezős kiterjedéssel korrigált szomszédsági mátrix a Dél-dunántúli régióban

	Balatonföldvár	Barcsi	Bonyhádi	Csurgyói	Dombóvári	Fonyódi	Kardoskút	Kaposvár	Kömlődi	Leányfalu	Marcraja	Mohács	Nagyatád	Paks	Pécsi	Pécsvárad	Sásdi	Sellyei	Siklósi	Siófok	Szekeárd	Szegetvári	Taiba	Tamási	
Balatonföldvár	0	0	0	0	0	2,8 692 06	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2,2 823 04	0	0	0	2,2 393 6	
Barcsi	0	0	0	4,4 730 68	0	0	4,7 064 15	0	0	0	0	0	5,6 535 29	0	0	0	0	4,8 299 52	0	0	0	0	4,3 495 32	0	0
Bonyhádi	0	0	0	0	0	0	0	0	40, 127 98	0	0	44, 239 5	0	0	0	43, 049 33	29, 957 39	0	0	0	33, 636 11	0	0	0	33, 960 71
Csurgyói	0	0,2 855 39	0	0	0	0	0	0	0	0	0,3 301 19	0	0,3 400 25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dombóvári	0	0	0	0	0	0	0	2,9 495	0	0	0	0	0	0	0	0	2,2 629	0	0	0	0	0	0	2,5 572	2,5 653

								31									78							15	88	
Fonyódi	1,4 560 485 78	0	0	0	0	0	0	1,5 551 65	0	1,5 637 84	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,3 483 13	0	
Kadar-kúti	0	14, 339 17	0	0	0	0	0	14, 961 03	0	0	16, 577 88	0	17, 075 37	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13, 136 9	0	0	
0	0	0	0	0	4,1 712 55	4,9 490 23	4,2 329 82	0	0	4,4 798 93	4,9 366 77	0	5,0 848 23	0	0	0	3,4 181 78	0	0	0	0	0	3,9 119 99	3,8 626 17		
Komlósi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Lengyeltóti	0	0	0	0	0	0,1 910 48	0	0,1 719 85	0	0	0,1 905 72	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Marcali	0	0	0	4,6 278 29	0	0	4,8 692 49	5,1 248 71	0	5,1 532 73	0	0	5,8 491 32	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Mohácsi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Nagyatádi	0	1,8 519 54	0	1,7 448 67	0	0	1,8 358 91	1,9 322 7	0	0	2,1 410 91	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Paksi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20, 433 59	0	0	0	20, 630 77
Pécsi	0	0	0	0	0	0	0	0	0,5 919 13	0	0	0,6 525 6	0	0	0	0,6 350 04	0,4 418 9	0,5 615 89	0,5 887 21	0	0	0,4 642 34	0	0	0	
Pécsváradi	0	0	0,0 248 47	0	0	0	0	0	0,0 257 5	0	0	0,0 283 88	0	0	0,0 310 26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Sásdi	0	0	0,0 184 02	0	0,0 173 74	0	0	0,0 185 56	0,0 190 7	0	0	0	0	0	0,0 229 78	0	0	0	0	0	0	0,0 149 57	0,0 162 94	0	0	
Sellyei	0	0,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,2	0	0	0	0,2	0	0	0,1	0,1	0	0	

		044													641				180			719	873		
		65													71				62			52	22		
Siklósi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,9	0	0	1,0	0	0	0,8	0	0	0	0,6	0	0	0
												690			591			339				893			
												48			09			56				84			
Siófoki	1,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,1	1,1
	210																							307	343
	595																							11	25
	37																								
Szekszárdi	0	0	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
			417									476		515											365
			21									66		13											91
Szentlőrinci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Szigetvári	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tabi	1,0	0	0	0	1,0	1,2	0	1,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,9	0	0	0	0	0,9
	284				284	201		984												705					553
	141				14	71		21												83					64
	36																								
Tamási	0	0	0,2	0	0,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0,3	0	0	0	0	0	0,2	0,2	0	0	0,2	0
			508		368									097						235	179			193	
			67		48									51						29	21			23	

Forrás: saját számítás

60. táblázat: Barnamezők kiterjedése

Barnamező (ha)	2004	2005	2011
Budapest	649,6811		
Pest	118,3108		
Fejér	324,2961		
Komárom-Esztergom	463,165		
Veszprém	1,4366		
Győr-Moson-Sopron	70,8955		
Vas	15,1364		
Zala	25,3056		
Baranya	371,2731	649,6028	
Somogy	34,146	1055,348	
Tolna	65,2863	265,6304	
Borsod-Abaúj-Zemplén	76,0795	1787,2	2291,9
Heves	65,3966	556	570,1
Nógrád	0	259,6	424,5
Hajdú-Bihar	61,1685	801,8	
Jász-Nagykun-Szolnok	191,6646	1054,5	
Szabolcs-Szatmár-Bereg	287,2419	83,8	
Bács-Kiskun	94,681	356,8	
Békés	36,5873	593,9	
Csongrád	312,1912	605,9	

Forrás: VATI, ÉMOP, DDOP, Környezettudományi Központalapján saját szerkesztés

61. táblázat: Munkaerőpiaci indikátorok az Észak-magyarországi régióban 2004

2004	Mnk.ráta	Munkanélküliek	Foglalkoztatottak	Inaktívak	Fogl.ráta	Akt.ráta
Abaúj-Hegyközi	20,46%	1056	4105	5900	37,10%	46,70%
Balassagyarmati	5,09%	849	15829	15711	48,90%	51,50%
Bátonyterenyei	10,72%	1036	8626	11167	41,40%	46,40%
Bélapátfalvi	10,52%	498	4235	5853	40%	44,70%
Bodroghközi	17,47%	997	4709	7297	36,20%	43,90%
Edelényi	17,18%	2061	9939	14667	37,30%	45%
Egri	5,75%	2040	33419	30599	50,60%	53,70%
Encsi	18,29%	1417	6330	8914	38%	46,50%
Füzesabonyi	9,53%	1101	10454	12329	43,80%	48,40%
Gyöngyösi	6,03%	1849	28813	29366	48%	51,10%
Hatvani	5,93%	1260	19982	20688	47,70%	50,70%
Hevesi	15,65%	1995	10751	13714	40,60%	48,20%
Kazincbarcikai	11,15%	2533	20178	26711	40,80%	46%
Mezőcsáti	16,27%	803	4131	5992	37,80%	45,20%
Mezőkövesdi	6%	975	15272	17479	45,30%	48,20%
Miskolci	6,95%	7511	100567	105672	47%	50,60%
Ózdi	11,87%	2951	21906	30686	39,40%	44,80%
Pásztói	6,87%	839	11380	13586	44,10%	47,40%
Pétervásári	12,49%	1039	7280	9737	40,30%	46,10%
Rétságai	4,46%	456	9776	9334	50%	52,30%
Salgótarjáni	10,41%	2690	23158	26830	44%	49,10%
Sárospataki	11,10%	1135	9086	10395	44,10%	49,60%
Sátoraljaújhelyi	8,92%	904	9227	8897	48,50%	53,20%

Szécsényi	10,22%	727	6389	8094	42%	46,80%
Szerencsi	14,24%	2186	13169	17408	40,20%	46,90%
Szikszói	16,34%	1045	5349	7412	38,70%	46,30%
Tiszaújvárosi	5,97%	811	12781	11955	50%	53,20%
Tokaji	14,02%	666	4083	6568	36,10%	42%

Forrás: ÁFSZ

62. táblázat: Munkaerőpiaci indikátorok az Észak-magyarországi régióban 2008

kistérség	Mnk.ráta	Munkanélküliek	Foglalkoztatottak	Inaktívak	Fogl.ráta	Akt.ráta
Abaúj-Hegyközi	25,22%	1293	3834	5376	36,50%	49%
Balassagyarmati	7,99%	1286	14805	15796	46,40%	50,50%
Bátonyterenyei	13,26%	1310	8566	9309	44,60%	51,50%
Bélapátfalvi	14,35%	733	4376	4905	43,70%	51%
Bodrogközi	24,76%	1439	4372	6443	35,70%	47,40%
Edelényi	20,32%	2379	9328	14004	36,30%	45,50%
Egri	7,77%	2748	32610	30860	49,20%	53,40%
Encsi	26,46%	2016	5604	9334	33,10%	44,90%
Füzesabonyi	13,17%	1550	10219	11848	43,30%	49,80%
Gyöngyösi	8,12%	2528	28590	28325	48,10%	52,30%
Hatvani	6,54%	1403	20053	19692	48,70%	52,10%
Hevesi	20,70%	2789	10682	12437	41,20%	52%
Kazincbarcikai	13,22%	2955	19394	24865	41,10%	47,30%
Mezőcsáti	21,07%	1009	3779	5917	35,30%	45%
Mezőkövesdi	9,18%	1443	14273	16810	44%	48,30%
Miskolci	9,63%	10082	94647	102625	45,60%	51%
Ózdi	17,54%	4538	21330	25956	41,20%	49,90%
Pásztói	9,30%	1099	10716	13334	42,60%	47%
Pétervásári	14,64%	1323	7715	7749	46%	53,80%
Rétságai	7,47%	713	8831	10333	44,40%	48%
Salgótarjáni	12,95%	3354	22541	24358	44,90%	51,50%
Sárospataki	14,55%	1455	8546	9707	43,40%	50,70%
Sátoraljaújhelyi	12,83%	1307	8882	7747	49,50%	56,80%
Szécsényi	15,13%	1091	6122	7482	41,70%	49,10%
Szerencsi	16,19%	2334	12085	17787	37,50%	44,80%
Szikszói	22,58%	1409	4831	7432	35,30%	46%
Tiszaújvárosi	9,02%	1168	11777	12485	46%	50,90%
Tokaji	18,22%	875	3928	5778	37,10%	45%

Forrás: ÁFSZ

63. táblázat: Munkaerőpiaci indikátorok a Dél-dunántúli régióban 2004

kistérség	Mnk.ráta	Munkanélküliek	Foglalkoztatottak	Inaktívak	Fogl.ráta	Akt.ráta
Balatonföldvári	4,67%	197	4023	4835	44,40%	46,60%
Barcsi	11,44%	1095	8473	10608	42%	47,40%
Bonyhádi	8,88%	605	6210	7221	44,20%	48,60%
Csurgói	5,68%	482	7999	10193	42,80%	45,40%
Dombóvári	9,42%	680	6537	8280	42,20%	46,60%
Fonyódi	5,41%	2265	39622	37335	50%	52,90%
Kadarkúti	9,27%	384	3760	4654	42,70%	47,10%
Kaposvári	6,64%	929	13052	14589	45,70%	48,90%
Komlói	10,02%	1074	9642	10745	44,90%	49,90%
Lengyeltóti	4,88%	684	13324	14524	46,70%	49,10%

Marcali	8,40%	499	5442	5301	48,40%	52,80%
Mohácsi	7,03%	887	11734	10882	49,90%	53,70%
Nagyatádi	7,82%	1141	13443	12426	49,80%	54%
Paksi	5,16%	1120	20574	16388	54%	57%
Pécsi	6,38%	2511	36843	29142	53,80%	57,50%
Pécsváradi	10,04%	1705	15273	15298	47,30%	52,60%
Sásdi	9,37%	1251	12101	19581	36,70%	40,50%
Sellyei	8,10%	1545	17531	20694	44,10%	48%
Siklói	3,42%	2428	68467	71854	48%	49,70%
Siófoki	5,95%	269	4252	5604	42%	44,70%
Szekszárdi	13,74%	707	4440	6575	37,90%	43,90%
Szentlőrinci	22,58%	1054	3614	6475	32,40%	41,90%
Szigetvári	11,52%	1499	11511	16213	39,40%	44,50%
Tabi	10,51%	556	4732	6702	39,50%	44,10%
Tamási	15,01%	1407	7965	11809	37,60%	44,20%

Forrás: ÁFSZ

64. táblázat: Munkaerőpiaci indikátorok a Dél-dunántúli régióban 2008

2008								Fogl.ráta	Akt.ráta
Balatonföldvári	7,99%	0.178	320	5	3683	68	4865	41,50%	45,10%
Barcsi	16,15%	0.34	1587	27	8240	152	8596	44,70%	53,30%
Bonyhádi	9,11%	0.23	1039	20	10360	207	10831	46,60%	51,30%
Csurgói	15,29%	0.322	1077	18	5967	110	5834	46,30%	54,70%
Dombóvári	11,86%	0.289	1571	30	11675	233	12565	45,20%	51,30%
Fonyódi	9,94%	0.225	821	14	7439	137	9841	41,10%	45,60%
Kadarkúti	16,24%	0.34	1125	19	5801	107	8485	37,60%	44,90%
Kaposvári	8,98%	0.204	3565	60	36144	667	37807	46,60%	51,20%
Komlói	13,55%	0.215	2138	29	13635	169	15162	44,10%	51%
Lengyeltóti	15,38%	0.331	624	11	3432	63	4577	39,80%	47%
Marcali	12,17%	0.269	1703	29	12291	227	12989	45,60%	51,90%
Mohácsi	11,75%	0.189	2544	34	19115	237	16401	50,20%	56,90%
Nagyatádi	14,70%	0.315	1584	27	9192	170	9337	45,70%	53,60%
Paksi	7,43%	0.191	1404	27	17488	349	18152	47,20%	51%
Pécsi	7,03%	0.119	5324	71	70445	872	69760	48,40%	52,10%
Pécsváradi	9,78%	0.165	504	7	4647	58	4490	48,20%	53,40%
Sásdi	16,71%	0.257	1013	14	5050	62	4644	47,20%	56,60%
Sellyei	24,36%	0.336	1350	18	4191	52	4561	41,50%	54,90%
Siklói	14,64%	0.228	2153	29	12556	155	13505	44,50%	52,10%
Siófoki	8,38%	0.192	1058	18	11574	213	16782	39,30%	42,90%
Szekszárdi	8,75%	0.222	3059	59	31919	638	31029	48,40%	53%
Szentlőrinci	16,57%	0.25	992	13	4995	62	5804	42,40%	50,80%
Szigetvári	18,52%	0.273	1978	26	8704	108	9706	42,70%	52,40%
Tabi	11,18%	0.252	685	12	5443	100	3863	54,50%	61,30%
Tamási	13,85%	0.331	2175	42	13529	270	14362	45%	52,20%
			0,128124						

Forrás: ÁFSZ

65. táblázat: Ipari depressziós kistérségek lehatárolása az Észak-magyarországi régióban

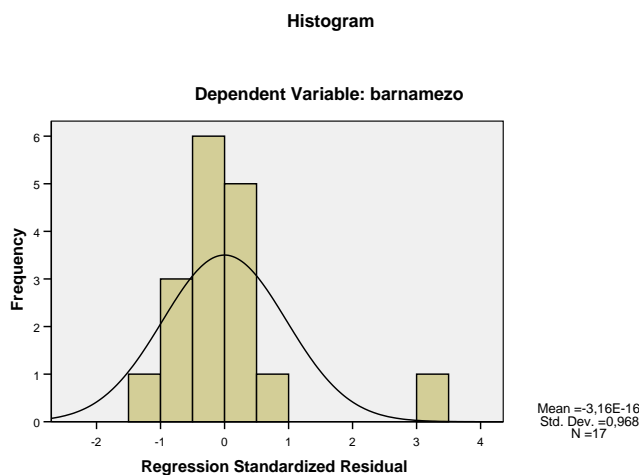
		Inaktivitási ráta (%) 2010	Belföldi vándorlási különbség 2000 és 2011 között	Ipari, építőipari foglalkoztatottak aránya (%) 2011	Barnamezők aránya (%)
1.	Abaúj-Hegyközi	47,2	-11	26,95	0
2.	Bodrogközi	50,8	-9,8	34,28	0
3.	Edelényi	51,1	-8	31,11	0
4.	Encsi	44,0	-2,7	26,96	0,54
5.	Kazincbarcikai	50,9	-7,4	33,25	12,68
6.	Mezőcsáti	54,5	-6,8	37,62	1,00
7.	Mezőkövesdi	52,7	-1,6	35,67	1,62
8.	Miskolci	50,9	-4,5	31,11	31,29
9.	Ózdi	49,1	-10,1	35,96	8,09
10.	Sárospataki	49,0	-8,4	28,73	0,00
11.	Sátoraljaújhelyi	43,3	-10,4	28,45	0,27
12.	Szerencsi	54,1	-7	32,06	1,35
13.	Sziksói	51,8	-3,7	32,22	1,08
14.	Tiszaújvárosi	49,6	-2,7	30,16	0,00
15.	Tokaji	55,3	-2,4	26,95	0,00
16.	Balassagyarmati	48,1	-1,8	34,29	0,00
17.	Bátonyterenyei	48,7	-6	34,29	20,77
18.	Bélaifátfalvai	48,3	-3,2	32,97	4,59
19.	Egri	47,5	0,3	21,85	3,51
20.	Füzesabonyi	49,7	-1,5	37,68	0,00
21.	Gyöngyösi	48,1	-0,2	33,01	6,20
22.	Hatvani	47,9	-1,6	38,12	0,54
23.	Hevesi	49,3	-5,6	38,1	0,00
24.	Pásztói	51,5	-3	40,44	0,00
25.	Pétervásári	46,7	-3,4	33,61	1,08
26.	Rétsági	52,0	-2,2	38,34	0,00
27.	Salgótarjáni	48,6	-5,3	27,54	5,40
28.	Szécsényi	51,80%	-2,5	34,87	0
	Régiós	48,60%	-4,40	30,58	100

Forrás: saját szerkesztés

66. táblázat: Ipari depressziós kistérségek lehatárolása a Dél-dunántúli régióban

	Inaktivitási ráta (%) 2010	Belföldi vándorlási különbség 2000 és 2011 között	Ipari, építőipari foglalkoztatottak aránya (%) 2011	Barnamezők aránya (%)
Balatonföldvári	53,20%	0,4	23,21	0,02%
Barcsi	43,80%	-6,5	30,09	0,18%

Bonyhádi	48,70%	-4,7	38,5	47,14%
Csurgói	44,80%	-6	34,09	0,20%
Dombóvári	48,70%	-4,1	30,17	0,73%
Fonyódi	54,00%	-0,8	23,49	1,59%
Kadarkúti	51,90%	-0,5	31,75	0,00%
Kaposvári	45,90%	0	24,13	1,89%
Komlói	50,20%	-4,2	35,55	6,56%
Lengyeltóti	50,70%	-4,3	30,64	0,00%
Marcali	46,90%	-4,5	33,49	0,01%
Mohácsi	43,40%	-1,4	31,66	1,09%
Nagyatádi	46,70%	-4,2	33,67	0,00%
Paks-Dunaföldvári	48,10%	-2,6	33,29	0,73%
Pécsi	46,30%	1,6	19,08	6,81%
Pécsváradi	44,80%	-2,5	37,25	0,65%
Sásdi	32,40%	-6,5	35,19	0,00%
Sellyei	43,80%	-9,6	29,17	0,03%
Siklósi	43,00%	-2,7	27,44	0,22%
Siófoki	55,80%	4,6	22,46	0,67%
Szekszárdi	46,70%	-3,5	30,29	0,88%
Szentlőrinci	45,30%	-3,5	31,18	0,04%
Szigetvári	45,10%	-4,9	30,69	0,00%
Tabi	38,20%	-8,1	37,32	0,00%
Tamási	48,80%	-4,4	33,48	1,40%
Régiós	46,90%	-2	27,95	0,003482



11. ábra: Barnamezős területek eloszlása kistérségenként

Forrás: saját szerkesztés

67. táblázat: Kistérségeknek megítélt barnamezős fejlesztési támogatás

Kistérség	Barnamező kiterjedése	Megítélt támogatási összeg
Miskolci	1169,25	1 606 344 357
Kazincbarcikai	216,3175	779 557 270
Kaposvári	604,556	668 598 000
Pécsi	297,5	632 841 731
Mohácsi	177,57	546 874 661
Siófoki	25,7	379 463 750
Egri	67,0196	223 003 000
Mezőkövesdi	56,9293	210 372 030
Szekszárdi	34	152 617 326
Bátonyterenyei	211,7205	126 275 399

Forrás: NFU alapján saját szerkesztés

1. kérdőív: Barnamezős területek munkaerőpiaci és környezeti megítéléséhez

(A munkaerőpiaci helyzet megítélése)

1. Jelenleg rendelkezik Ön munkahellyel?

- Ha IGEN kérem, folytassa a kérdőívet a 2-es kérdésre!
- Ha NEM akkor kérem válasszon az alábbiak közül, majd ugorjon a 6-os kérdésre!
- Tanulok, hallgatói jogviszonyom van
- munkát keresek, de nem találok
 - néhány hónapja nincs munkám
 - fél éve nem dolgozom
 - több mint egy éve nincs munkám
 - még nem volt munkaviszonyom kérem
- nem keresek jelenleg munkát
 - egészségem nem engedi, hogy dolgozzak
 - gyermekeimet nevelem (GYED, GYES)
 - nincs szükségem munkajövedelemre
- nyugdíjas vagyok
 - karkedvezményel
 - rokkant nyugdíjas
 - öregségi nyugdíj

2. Jelenlegi munkahelyén ön mióta dolgozik?

- több mint 5 éve

 több mint 1 hónapja
 több mint 1 éve

 kevesebb, mint 1 hónapja
 több mint 6 hónapja

3. Jelenlegi munkahelyével kapcsolatban kérem, értékelje az alábbi megállapításokat!

	teljesen elégedett vagyok	inkább elégedett vagyok	elfogadható, általános, megszokott	elégedetlen vagyok, de nincs jobb
Munkahely és a lakás közötti távolság				
Munkaidő beosztása				
Munkabér mértéke				
Munkahelyi légkör				
Karrier lehetőség				
Munkabéren kívüli juttatások				

4. Jelenlegi munkahelye Önnek hányadik munkahelye?

- több mint 10

 kevesebb mint 5
 több mint 5

5. Ön szerint, ha elvesztené állását, milyen hamar tudna ismét elhelyezkedni?

- 1 hónapon belül

 1 éven belül
 fél éven belül

 nem tudnék elhelyezkedni

A munkaerőpiaccal kapcsolatos várakozások

6. Vett Ön valamikor is részt munkaügyi központ által támogatott munkában?

- igen közmunkában
 igen vállalkozásnál támogatott állásban
 nem nem volt rá szükségem
 nem nem ajánlottak

7. Van Önnek gyermeke?

a. nem

b. ha igen,

i. Mit tanácsol milyen foglalkozást válasszon?

1. hasonlót az enyémmhez
2. teljesen más

ii. Mit tanácsol gyermekének, hol tanuljon?

1. a város
2. Magyarország más nagyvárosában
3. Budapesten
4. külföldön

iii. Mit tanácsol gyermekének, hol helyezkedjen el?

1. a városban
2. a Miskolc környékén
3. a régióban

4. Budapesten
5. Dunántúlon,
6. külföldön.

iv. Mit tanácsol gyermekének, hol telepedjen le?

1. ahol régi folyik ipari termelés, gyárak, bányák közelében
2. mezőgazdasági területeken, messze a gyáraktól
3. zöldövezetben, természetvédelmi területen, messze a várostól
4. nagyvárosban, ahol az ipar nem jelentős

8. Vállalna Ön munkát külföldön, ha lenne rá lehetősége

- igen, bármit
- igen, ha jobban fizetőt találnék, mint itt
- igen, ha szakmámban tudok elhelyezkedni
- nem

9. Mióta él ön jelenleg lakóhelyén?

.....éve

Kérem válasszon a lehetőségek között (többet is jelölhet)!

- itt születtem.
- ide jöttem férjhez/ide nősültem.
- családommal együtt vásároltuk a lakást.
- albérletben élek itt.
- örököltem.
- cseréltem.
- családtagomhoz költöztem

10. Kérem pontozza az alábbi megállapításokat.

	teljes mértékben egyetértek	többé-kevésbé egyetértek vele	inkább nem értek egyet vele	egyáltalán nem értek vele egyet
A fiataloknak nincs munkalehetősége a környéken				
A környékben alacsony iskolai végzettségűek élnek				
A közelben többnyire munkanélküliek élnek.				
A rosszabb egészségügyi állapotú lakosok élnek a közelben				
A környéken várhatóak új beruházások és az új munkahelyeket jelent				
Az állam, a város sokat segít a környékben élőknek a munkahelykeresésben				
A környék jelen állapotában vonzó a befektetőknek az új vállalatoknak.				
A régi gyár területe elriasztja a				

befektetőket, a vállalatokat				
A környéken magas a munkanélküliek száma				

A lakókörnyezet megítélése

11. Jelenlegi lakókörnyezetével kapcsolatban kérem pontozza az alábbi megállapításokat.

	teljesen elégedett	elégedett	elfogadható	elégedetlen
A környék lakásainak komfort fokozata				
A környék utcáinak burkolata				
A környék intézményi ellátottsága (óvoda,iskola, öregek otthona)				
A környéken lévő szórakozási lehetőségek				
A környék vásárlási lehetőségei				
A környék közlekedési lehetőségei				
A környék tisztasága				
A környék zöldfelületei				

A lakókörnyezettel kapcsolatos várakozások

12. Kérem pontozza az alábbi megállapításokat.

	teljes mértékben egyetértek	többé-kevésbé egyetértek vele	inkább nem értek egyet vele	egyáltalán nem értek vele egyet
A településen jelentős különbségek vannak a lakásárak között				
A környékről egyre többen elköltöznek				
A környéken lakók folyamatosan elszegényednek				
A környék lakásait folyamatosan felújítják.				
Kevés embernek van pénze lakását felújítani				
A környékre új intézményeket telepítenek				
A környéknek rossz a környezeti állapota.				

Kapcsolat a múlttal annak munkaerőpiaci struktúrájával

12/A Dolgozna-e a volt Diósgyőri Gépgyár vagy a volt LKM területén, utód vállalatánál?

- nem
 igen a (többet is felsorolhat)
-

12/B Ön szerint vannak-e és milyen munkalehetőségek a volt Diósgyőri Gépgyár vagy a volt LKM területén utód vállalatánál?

.....
.....
.....

12/C Van-e ismerőse, aki a Diósgyőri Gépgyárban vagy a volt LKM területén, utód vállalatánál?

- nincs
 van
 nem tudja

13. Dolgozott Ön valaha a Diósgyőri Gépgyárban vagy az LKM-nél vagy a környező bányában illetve ezek valamelyik utód cégénél?

- nem
 igen a (többet is felsorolhat)
-

14. Van önnek szakmája (Milyen a legmagasabb iskolai végzettsége?)

- | | |
|------------------------------------|---------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> Phd | <input type="checkbox"/> érettségi |
| <input type="checkbox"/> egyetem | <input type="checkbox"/> érettségi + szakma |
| <input type="checkbox"/> főiskola | <input type="checkbox"/> szakmunkás |
| <input type="checkbox"/> technikum | <input type="checkbox"/> általános iskola |

15. Milyen szakmával rendelkezik? Mi a foglalkozása?

.....
.....
.....

16. Vett-e Ön részt munkaügyi központ által támogatott képzésben

- igen nem

17. Dolgozott Ön valaha külföldön

- igen: hol? mennyi ideig?
 nem

Munkavállalással kapcsolatos információs forrásokhoz való viszony

18. Ön szerint, hogy lehet a környéken legkönnyebben elhelyezkedni rakja sorba a lehetőségeket az 1-es a leghasznosabb

- Munkaügyi központ segítségével
- Újságokban álláshirdetés keresésével
- Az internetes állásportálok használatával
- Ismerősök által
- Munkaközvetítő segítségével.

19. Szokott Ön a Munkaügyi Központban segítséget kérni

- még soha nem jártam ott
- csak ha munkanélküli ellátást megyek intézni
- gyakran megyek érdeklődni a lehetőségek iránt.
- nem megyek úgy sem tudnak segíteni.
- nem megyek rosszak a tapasztalataim, nem akarnak segíteni.

20. Ismer Ön külföldi munkaközvetítő céget

- igen,
 - ha igen, melyik országból?
.....
- nem

21. Van Önnek olyan ismerőse, aki külföldön dolgozik

- nincs
- igen
 - rokonom
 - barátom
 - ismerősöm
 - volt szomszédom

A potenciális munkavállalók interperszonális kapcsolati tőkéje

22. Ha Ön munkát keres, kihez fordul?

**(jellemző 4 pont,
lehetséges 3 pont,
nem valószínű 2 pont,
soha 1 pont)**

	jellemző	lehetséges	nem valószínű	nem fordult elő
Barátaimhoz, mert ők dolgoznak és sok az ismerősük				
Barátaimra, bár ők nem dolgoznak de biztos segítenének ha tudnának				
Rokonaimhoz bár kevés az ismerősük, de segítenek				
Rokonaimhoz bár ők nem dolgoznak, de biztos segítenének, ha tudnának				
Szomszédokhoz, mert ők dolgoznak				
Régi munkatársaimhoz				

23. Van Önnek munkánélküli ismerőse

- nincsen
- van
 - közeli családtagom
 - rokonom
 - barátom
 - ismerősöm
 - szomszédom

A munkából származó bérekkkel kapcsolatos várakozások jövedelem felhasználásával kapcsolatos tervek

**24. Ön szerint mekkora egy főre eső jövedelemből lehet ma megélni
.....Ft**

25. Az Ön családja milyen típusú jövedelemmel rendelkezik, tegye nagyságrendi sorrendbe 1 a legmagasabb (0 amivel nem rendelkeznek).

- | | |
|----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> munkabér | <input type="checkbox"/> nyugdíj típusú jövedelem |
| <input type="checkbox"/> családi pótlék | <input type="checkbox"/> tőke jövedelem (kamatok, részesedések, bérleti díjak) |
| <input type="checkbox"/> segély az önkormányzattól | |
| <input type="checkbox"/> munkánélküli támogatás | |

26. A közel jövőben szándékszik Ön az alábbi tevékenységeket folytatni (többet is megjelölhet)!

- | | |
|--------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> lakás felújítás | <input type="checkbox"/> nagy értékű fogyasztási cikk vásárlás |
| <input type="checkbox"/> ingatlan vétel | <input type="checkbox"/> vállalkozás alapítás |
| <input type="checkbox"/> külföldi utazás | <input type="checkbox"/> egyik sem |
| <input type="checkbox"/> gépjármű vásárlás | |

Értékrend-struktúrák a munkát vállalni szándékozók körében.

27. Kérjük, értékelje a következő dolgokat abból a szempontból, hogy mennyire fontosak az Ön életében! (1. = legfontosabb, 11. = legkevésbé fontos)

- | | |
|------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> Karrier | <input type="checkbox"/> Vallás |
| <input type="checkbox"/> Család | <input type="checkbox"/> Társadalmi státusz |
| <input type="checkbox"/> Barátok | <input type="checkbox"/> Környezetvédelem |
| <input type="checkbox"/> Szerelem | <input type="checkbox"/> Jó levegő |
| <input type="checkbox"/> Pénz | <input type="checkbox"/> Parkok, kertek, virágos udvarok |
| <input type="checkbox"/> Fizikai vonzerő | |

28. Kérjük, ítélje meg, hogy egy másik emberben milyen tulajdonságot tart fontosnak! (1. = legfontosabb, 10. = legkevésbé fontos)

- | | |
|------------------------------------------|----------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> Becsületesség | <input type="checkbox"/> Fizikai vonzerő |
| <input type="checkbox"/> Hűség | <input type="checkbox"/> Környezettudatosság |
| <input type="checkbox"/> Sikeres karrier | <input type="checkbox"/> Tisztaság, rend |
| <input type="checkbox"/> Intellektus | <input type="checkbox"/> Természet szeretete |
| <input type="checkbox"/> Pénz | <input type="checkbox"/> Állatok szeretete |

29. Az Ön tudomása szerint milyen kitermelés folyt a településén/ település közelében az elmúlt 50 évben? Többet is megjelölhet!

- Szénbányászat,
- Ércbányászat,
- Kőfejtés/mész-kőfejtés,
- Anyagbányászat,
- Zeolitbányászat,
- Külszíni lignitbányászat,
- Cementgyártás,
- Nem tudom.

30. Az Ön megítélése szerint a kitermelése milyen környezeti károkkal járt? (értékelje 0 (semmilyen) -7 (jelentős)-ig)

- | | | | | | | | | |
|--------------------------------|---|---|---|---|---|---|---|----|
| a. Zajszennyezés | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7, |
| b. Levegőszennyezés | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7, |
| c. Vízszennyezés | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7, |
| d. Talajszennyezés | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7, |
| e. Hulladékkezelés | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7, |
| f. Erős gépjármű forgalom | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7, |
| g. Emberi egészség romlás | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7, |
| h. Növények, állatok pusztulás | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7. |

31. Közvetlenül Ön és családja számára ezek-e a környezeti károk okoztak-e problémát érintették-e Önöket?

Ha igen,

- a. Egészségügyi,
- b. Szennyezés miatt ingatlanának leértékelődése,
- c. Működés miatt baleseti kockázatok
- i. Mekkora jövedelem-kiesést / plusz ráfordítást okozott a kár?**

.....

Nem.

32. Tudomása az Ön lakóhelye közelében történt-e már baleset/megbetegedés a barnamezős (felhagyott ipari területen) területhez kapcsolódóan?

- a. Igen,
 - a. Említsen példát:.....
- b. Nem.

33. Véleménye szerint a kitermelés során milyen környezeti károk keletkeztek a területen és környékén?

Igen keletkeztek,

- a. Csak tájseb – esztétikai romlás,
- b. Jelentős, mély környezetterhelés – talajszennyezés azóta is feltáratlan,
- c. Hulladék felhalmozás jelentős,
- d. Felhagyott épületek rontják az új vállalkozások betelepülését, újrahasznosítást.

Nem keletkeztek.

34. Véleménye szerint a korábbi település jelleg mennyire befolyásolja az ingatlanok értékét?

- a. Nem befolyásolja,
- b. Befolyásolja:
 - elenyészően,
 - közepesen,
 - jelentősen.

35. Véleménye szerint a település szempontjából, mely tényezők jelentik a legnagyobb kockázatot egy barnamezős terület esetében? (Rangsorolja a kockázatokat, 1-es a leginkább kockázatosabb...)

- Kármentesítésnél felmerülő újabb környezetszennyezés,
- Termőterületek romlása,
- Vízbázis károsodás,
- Folyamatos szivárgás / szennyezés,
- Turisztikai bevételek csökkenése,
- Bizonytalanság, információ hiány a tényleges károokra vonatkozóan.

36. Véleményezze, Ön szerint melyik jelenti a legnagyobb kockázatot egy barnamezős terület újrahasználatba vétele esetén? (Rangsorolja a kockázatokat, 1-es a leginkább kockázatosabb...)

- Újrarendelés miatti további környezetterhelés,
- Termőterületek csökkenése,
- Külföldi tulajdonlásból eredő extenzív használat/kizsákmányolás,
- Korrupciós tevékenység húzódhat meg a újrahasznosítása? (revitalizációnál),
- Idegenek letelepedése a településen, és ebből fakadóan társadalmi feszültségek.

37. Ön tud-e bármilyen közösségi, társadalmi csoport által szervezett tevékenységről, amely a terület újrahasznosítására, kármentesítésére vonatkozik?

Igen,

- a. Lakosság,
- b. Önkormányzat,
- c. Hazai vállalkozói kör,
- d. Külföldi vállalkozói kör.

Nem,

Folyamatosan van.

38. Ön szerint melyik tevékenység a legfontosabb, tegye sorrendbe (1-es a legfontosabb)?

A területen maradt káros anyagok eltávolítása.	A terület környezetének helyreállítása.	A területre cégek betelepítése.	A terület környezetében lévő lakóingatlanok felújítása.	A terület környezetében élő emberek támogatása, munkához juttatása.

39. Véleménye szerint mi akadályozza a terület újrahasznosítását (a rekultivációt / revitalizációt) településén?

- Magán tulajdonban van a terület, és a tulajdonosnak nem áll érdekében.
- Önkormányzat nem tudja finanszírozni.
- Az önkormányzat pályázhatna, de a megfelelő szakembergárda hiányzik ezek lefolytatására.
- Nem is érdekelt a település lakossága a terület újrahasznosításában (revitalizációban).
- Információhiány.

40. Ön szerint a fiatal generációk számára rontja-e a helybenmaradás hajlandóságát a bányá/barnamező jelenléte?

.....

41. Feltételezve, hogy havi bére nettó 100 000 Ft, mennyit lenne hajlandó havonta áldozni a sérült területek zöldterületté történő átalakítására (rekultivációjára)?

.....

42. Feltételezve, hogy havi bére nettó 400 000 Ft, mennyit lenne hajlandó havonta áldozni a sérült területek zöldterületté történő átalakítására (rekultivációjára)?

.....

43. Társadalmi- Gazdasági: Adja meg, véleménye szerint milyen előnyökkel járna a terület újrahasznosítása (rehabilitáció / revitalizáció)?

- | | | | | | | | | | | | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|----|----|----|---|---|---|---|---|----|
| a. Foglalkoztatás/jövedelemteremtés | -5 | -4 | -3 | -2 | -1 | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5, |
| b. Infrastruktúra fejlődés | -5 | -4 | -3 | -2 | -1 | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5, |
| c. Új vállalatok betelepülése | -5 | -4 | -3 | -2 | -1 | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5, |
| d. Fiatalok helybenmaradása | -5 | -4 | -3 | -2 | -1 | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5, |
| e. Fejlettebb önkormányzati szolgáltatások
pl.: oktatás, háziorvosi szolgálat,
stb. (nagyobb önk. jövedelem miatt) | -5 | -4 | -3 | -2 | -1 | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5, |
| f. Új lakosok érkezése | -5 | -4 | -3 | -2 | -1 | 0 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5. |

44. Véleménye szerint elégséges képzett és nyitott munkaerő áll a település rendelkezésére, ahhoz hogy új vállalkozások szülessenek (barnamezős rehabilitáció/revitalizáció elindításához)?

.....

45. Milyen jellegű szakképzésre lenne szükség ahhoz, hogy a lakókörnyezetben, városában a felhagyott gyárak és bányák közelében több ember találjon állást?

.....

46. Fiatal generációk számára mennyire vonzó a helybenmaradás egy ilyen barnamezős területen való elhelyezkedés lehetőségével élve?

-5 -4 -3 -2 -1 0 1 2 3 4 5.

47. Gyermekeit ösztönözné-e, az újonnan nyitott barnamezős területen munkába állásra?

.....

48. Véleménye szerint kinek mennyire áll érdekében a bányák, gyárak újranyitása?

- | | | | | | | | |
|-----------------|---|---|---|---|---|---|----|
| a. Lakosság | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7, |
| b. Önkormányzat | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7, |

- c. Kormányzat 1 2 3 4 5 6 7,
d. Hazai vállalatok 1 2 3 4 5 6 7,
e. Külföldi vállalatok 1 2 3 4 5 6 7.

49. Feltételezve, hogy havi bére nettó 100 000 Ft, mennyit lenne hajlandó havonta áldozni a sérült, elhagyott területek újrahasznosítására/újraindítására?

.....

50. Feltételezve, hogy havi bére nettó 400 000 Ft, mennyit lenne hajlandó havonta áldozni a sérült, elhagyott területek újrahasznosítására/újraindítására?

.....

- a. **A bányák, gyárak újraindítása esetén, mi lenne az alapvető elvárása, hogy legalább mekkora havi jövedelem mellett állna munkába?** 60 000 Ft
b. 70 000 Ft
c. 90 000 Ft
d. 120 000 Ft
e. 150 000 Ft
f. 200 000 Ft

51. Kitöltő adatai

Nem: Nő Férfi

**Lakóhely:
utca:**

Életkor:

- 25-34 év között
 35-44 év között
 45-54 év között
 55-64 év között

68. táblázat: A lekérdezésre kijelölt utcák listája

A lekérdezésre kijelölt utcák Diósgyőr- Vasgyár (5 fő megkérdezése páronként)		23.	Salétrom utca
1.	Aba utca	24.	Szabadság utca
2.	Alsószinva utca	25.	Szövő utca
3.	Andrássy utca 53-55	26.	Tamási Áron utca
4.	Gorkj sor	27.	Tatár utca
5.	Egy utca	28.	Téglagyár utca
6.	Felsőszinva utca	29.	Testvériség utca
7.	Gózon Lajos utca	30.	Topiczer János utca
8.	Gyár utca	31.	Vasgyár utca
9.	Három utca	32.	Wesselényi Miklós utca
10.	Hermann Ottó utca	Avas (4 fő megkérdezése páronként)	
11.	Irma utca	1.	Felsőruzzsin (nő/férfi)
12.	Jedlik Ányos utca	2.	Szentgörgy
13.	Kerpely Antal utca	3.	Ifjúság
14.	Kis Ernő utca	4.	Kölcsey F.
15.	Lónyai Menyhért utca	5.	Testvérvárosok
16.	Mányoki Ádám utca	6.	Középszer
17.	Mester utca	7.	Klapka
		8.	Hajós

18.	Négyutca	9.	Mednyánszky
19.	Nemzetőr Utca	10.	Jósika
20.	Orsó utca	11.	Leszih Andor
21.	Őrös utca	12.	Pattantyús
22.	Puskás utca	13.	Szabadságharc

Forrás: saját szerkesztés

69. táblázat: A megkérdezettek lakóhely szerinti eloszlása

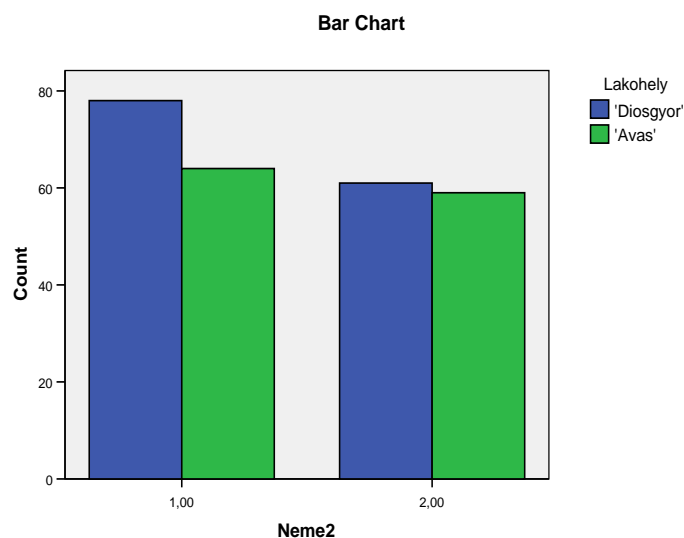
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	'Diosgyor'	139	52,7	52,9	52,9
	'Avas'	124	47,0	47,1	100,0
	Total	263	99,6	100,0	
Missing	System	1	,4		
Total		264	100,0		

Forrás: saját szerkesztés

70. táblázat: A megkérdezettek nem és lakóhely szerint eloszlása keresztábrája

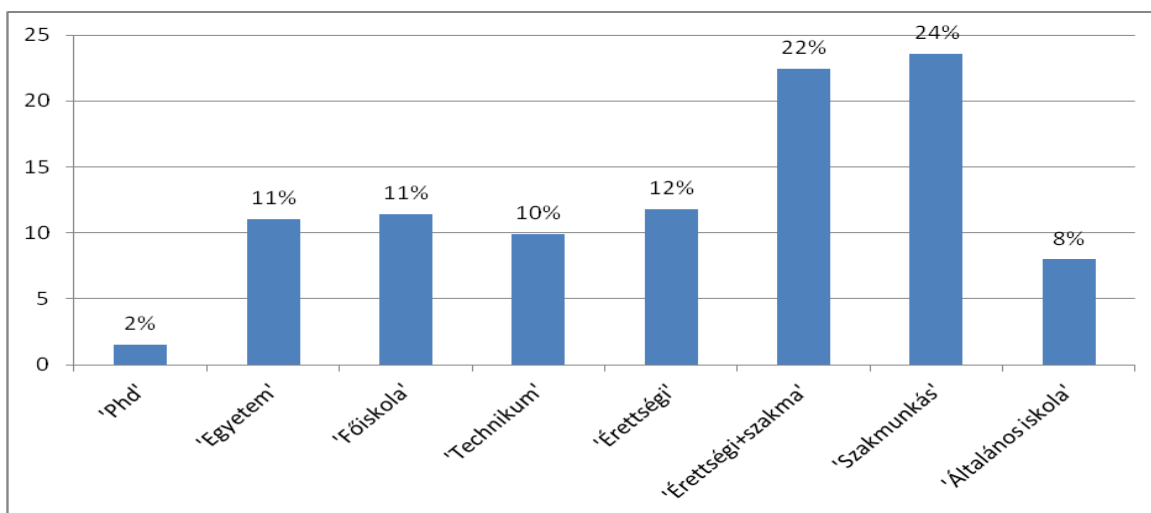
			Lakóhely		Összesen
			'Diósgyőr'	'Avas'	
Nem	'Férfi'	Count	78	64	142
		% within Neme2	54,9%	45,1%	100,0%
		% within Lakohely	56,1%	52,0%	54,2%
	'Nő'	Count	61	59	120
		% within Neme2	50,8%	49,2%	100,0%
		% within Lakohely	43,9%	48,0%	45,8%
Total		Count	139	123	262
		% within Neme2	53,1%	46,9%	100,0%
		% within Lakohely	100,0%	100,0%	100,0%

Forrás: saját szerkesztés



12. ábra: A megkérdezett nők és férfiak városrészek szerinti eloszlása

Forrás: saját szerkesztés



13. ábra: A megkérdezettek végzettség szerinti megoszlása

Forrás: saját szerkesztés

71. táblázat: A megkérdezettek nem és végzettség szerinti eloszlása keresztábra alapján

			Végzettség							Total	
			'Phd'	'Egyetem'	'Főiskola'	'Technikum'	'Érettségi'	'Érettségi+szakma'	'Szakmunkás'		'Általános iskola'
Nem	'Férfi'	% within Neme2	0,7%	11,3%	9,2%	13,4%	13,4%	19,7%	26,1%	6,3%	100,0%

		% within Vegzettseg	25,0%	55,2%	44,8%	73,1%	61,3%	47,5%	59,7%	40,9%	54,2%
		% of Total	0,4%	6,1%	5,0%	7,3%	7,3%	10,7%	14,1%	3,4%	54,2%
	'Nő'	% within Neme2	2,5%	10,8%	13,3%	5,8%	10,0%	25,8%	20,8%	10,8%	100,0%
		% within Vegzettseg	75,0%	44,8%	55,2%	26,9%	38,7%	52,5%	40,3%	59,1%	45,8%
		% of Total	1,1%	5,0%	6,1%	2,7%	4,6%	11,8%	9,5%	5,0%	45,8%
Total		% within Neme2	1,5%	11,1%	11,1%	9,9%	11,8%	22,5%	23,7%	8,4%	100,0%
		% within Vegzettseg	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	1,5%	11,1%	11,1%	9,9%	11,8%	22,5%	23,7%	8,4%	100,0%

Forrás: saját szerkesztés

72. táblázat: A lakóhely és a végzettség keresztábrája

Lakóhely * Végzettség Crosstabulation											
			Végzettség							Total	
			'Phd'	'Egyetem'	'Főiskola'	'Technikum'	'Érettségi'	'Érettségi +szakma'	'Szakmunkás'		'Általános iskola'
Lakóhely	'Diosgyor'	% within Lakóhely	1,4%	12,2%	10,8%	8,6%	12,2%	21,6%	22,3%	10,8%	100,0%
		% within Végzettség	50,0%	58,6%	50,0%	46,2%	54,8%	50,8%	50,0%	68,2%	52,9%
		% of Total	0,8%	6,5%	5,7%	4,6%	6,5%	11,4%	11,8%	5,7%	52,9%

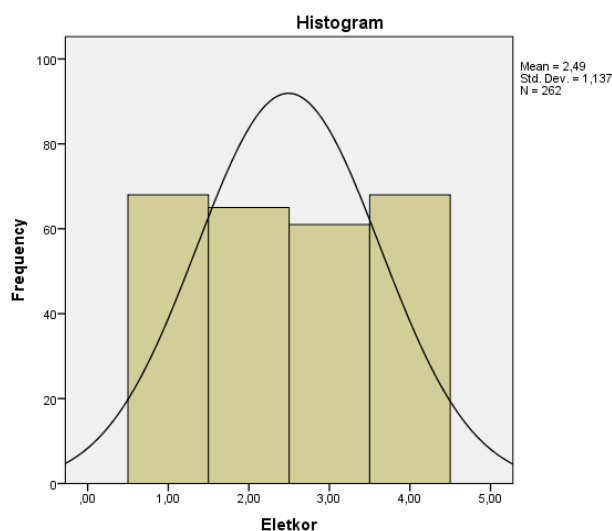
	'Avas' s'	% within Lakohely	1,6%	9,7%	12,1%	11,3%	11,3%	23,4%	25,0%	5,6%	100,0%
		% within Vegzettség	50,0%	41,4%	50,0%	53,8%	45,2%	49,2%	50,0%	31,8%	47,1%
		% of Total	0,8%	4,6%	5,7%	5,3%	5,3%	11,0%	11,8%	2,7%	47,1%
Total	% within Lakohely	1,5%	11,0%	11,4%	9,9%	11,8%	22,4%	23,6%	8,4%	100,0%	
	% within Vegzettség	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	1,5%	11,0%	11,4%	9,9%	11,8%	22,4%	23,6%	8,4%	100,0%	

Forrás: saját szerkesztés

73. táblázat: A megkérdezettek kor szerinti eloszlása

Életkor					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	'25-34'	68	25,9	26,0	26,0
	'35-44'	65	24,7	24,8	50,8
	'45-54'	61	23,2	23,3	74,0
	'55-64'	68	25,9	26,0	100,0
	Total	262	99,6	100,0	
Missing	System	1	,4		
Total		263	100,0		

Forrás: saját szerkesztés



14. ábra: Életkor szerinti megoszlás hisztogramja

Forrás: saját szerkesztés

74. táblázat: A lakóhely és az életkor közötti keresztábra

Lakohely * Eletkor Crosstabulation							
			Eletkor				Total
			'25-34'	'35-44'	'45-54'	'55-64'	
Lakohely	'Diosgyor'	% within Lakohely	25,4%	23,9%	24,6%	26,1%	100,0%
		% within Eletkor	51,5%	50,8%	55,7%	52,9%	52,7%
		% of Total	13,4%	12,6%	13,0%	13,7%	52,7%
	'Avas'	% within Lakohely	26,6%	25,8%	21,8%	25,8%	100,0%
		% within Eletkor	48,5%	49,2%	44,3%	47,1%	47,3%
		% of Total	12,6%	12,2%	10,3%	12,2%	47,3%
Total	% within Lakohely		26,0%	24,8%	23,3%	26,0%	100,0%
	% within Eletkor		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total		26,0%	24,8%	23,3%	26,0%	100,0%

Forrás: saját szerkesztés

75. táblázat: A Khi-négyzet értéke lakóhely és az életkor közötti keresztábra esetén

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	33,546 ^a	21	,041
Likelihood Ratio	33,175	21	,044
Linear-by-Linear Association	9,806	1	,002
N of Valid Cases	262		
a. 4 cells (12,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,93.			

Forrás: saját szerkesztés

76. táblázat: A lambda, Goodman and Kruskal tau és a bizonytalansági együttható értékei

Directional Measures						
			Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Lambda	Symmetric	,094	,033	2,775	,006
		Eletkor Dependent	,139	,040	3,269	,001
		Vegzettseg Dependent	,050	,038	1,295	,195
	Goodman and Kruskal tau	Eletkor Dependent	,044	,015		,035 ^c
		Vegzettseg Dependent	,021	,008		,010 ^c
	Uncertainty	Symmetric	,038	,013	3,006	,044 ^d

Coefficient	Eletkor Dependent	,046	,015	3,006	,044 ^d
	Vegzettség Dependent	,033	,011	3,006	,044 ^d
a. Not assuming the null hypothesis.					
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.					
c. Based on chi-square approximation					
d. Likelihood ratio chi-square probability.					

Forrás: saját szerkesztés

77. táblázat: A viszonyítási csoport munkaerőpiaci státuszának megítélése és a lakóhely közötti keresztábra

Kozelbenmunkanel * Lakohely Crosstabulation					
			Lakohely		Total
			'Diosgyo r'	'Avas'	
Kozelbenmunkanel	'Egyáltalán nem ért egyet'	Count	7	3	10
		% within Lakohely	5,0%	2,4%	3,8%
		Adjusted Residual	1,1	-1,1	
	'Inkább nem ért egyet'	Count	37	30	67
		% within Lakohely	26,6%	24,4%	25,6%
		Adjusted Residual	,4	-,4	
	'Többé-kevésbé egyetért'	Count	53	66	119
		% within Lakohely	38,1%	53,7%	45,4%
		Adjusted Residual	-2,5	2,5	
	'Teljes mértékben egyetért'	Count	42	24	66
		% within Lakohely	30,2%	19,5%	25,2%
		Adjusted Residual	2,0	-2,0	
Total		Count	139	123	262
		% within Lakohely	100,0%	100,0%	100,0%

Forrás: saját szerkesztés

78. táblázat: A Khi-négyszet értéke a viszonyítási csoport munkaerőpiaci státuszának megítélése és a lakóhely között

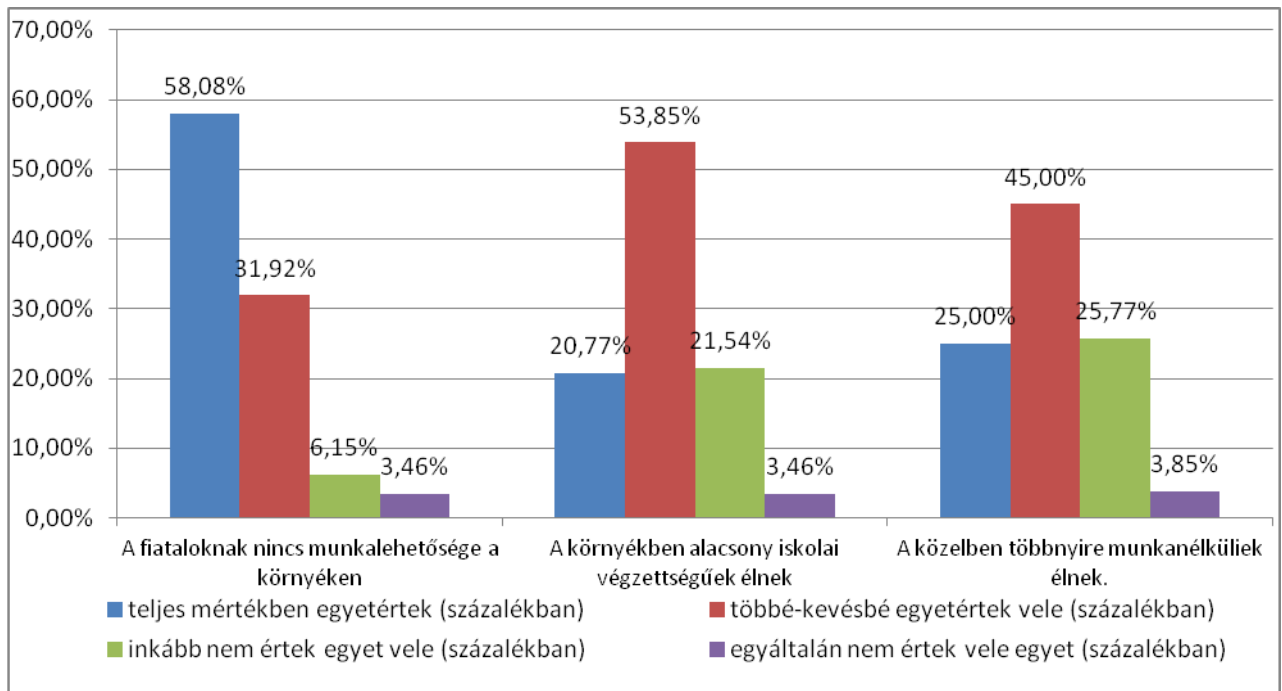
Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,712 ^a	3	,052
Likelihood Ratio	7,795	3	,050
Linear-by-Linear Association	,107	1	,744
N of Valid Cases	262		
a. 1 cells (12,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,69.			

Forrás: saját szerkesztés

79. táblázat: Phi értékét a viszonyítási csoport munkaerőpiaci státuszának megítélése és a lakóhely között

Symmetric Measures					
		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,172			,052
	Cramer's V	,172			,052
Interval by Interval	Pearson's R	-,020	,061	-,327	,744 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-,031	,062	-,503	,616 ^c
N of Valid Cases		262			
a. Not assuming the null hypothesis.					
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.					
c. Based on normal approximation.					

Forrás: saját szerkesztés



15. ábra: Munkaerőpiaci megítélés Likert skála alapján

Forrás: saját szerkesztés

80. táblázat: A viszonyítási csoport egészségügyi állapota és a lakóhely közötti keresztábra

Rosszabblakások * Lakohely Crosstabulation					
			Lakohely		Total
			'Diosgyó r'	'Avas'	
Rosszabblakások	'Egyáltalán nem ért egyet'	Count	14	15	29
		% within Lakohely	10,1%	12,2%	11,1%
		Adjusted Residual	-,5	,5	

	'Inkább nem ért egyet vele'	Count	55	53	108
		% within Lakohely	39,6%	43,1%	41,2%
		Adjusted Residual	-,6	,6	
	'Többé-kevésbé egyetért vele'	Count	48	50	98
		% within Lakohely	34,5%	40,7%	37,4%
		Adjusted Residual	-1,0	1,0	
	'Teljes mértékben egyetért vele'	Count	22	5	27
		% within Lakohely	15,8%	4,1%	10,3%
		Adjusted Residual	3,1	-3,1	
Total	Count	139	123	262	
	% within Lakohely	100,0%	100,0%	100,0%	

Forrás: saját szerkesztés

81. táblázat: A Khi-négyzet értéke a viszonyítási csoport egészségügyi állapota és a lakóhely között

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,876 ^a	3	,020
Likelihood Ratio	10,690	3	,014
Linear-by-Linear Association	3,665	1	,056
N of Valid Cases	262		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,68.

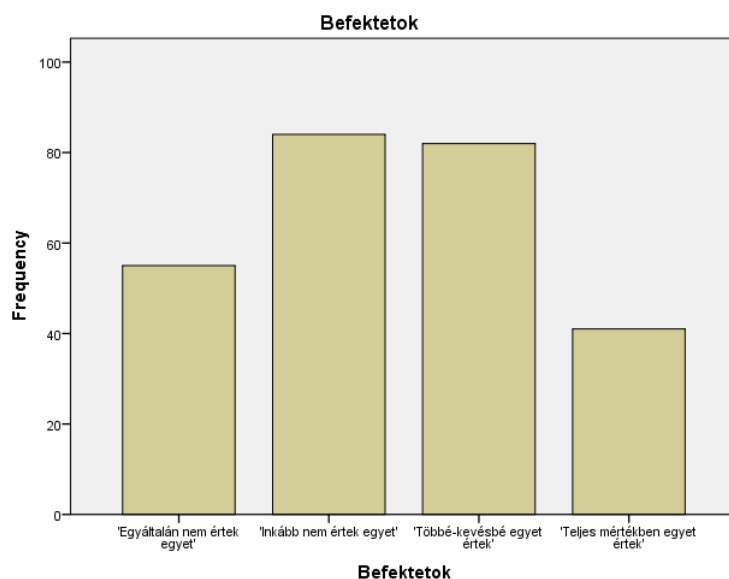
Forrás: saját szerkesztés

82. táblázat: A lambda, a Goodman and Kruskal tau és a bizonytalansági együttható értékei a viszonyítási csoport egészségügyi állapota és a lakóhely között

Directional Measures						
			Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Lambda	Symmetric	,011	,040	,266	,790
		Roszzablakások Dependent	,000	,000	. ^c	. ^c
		Lakohely Dependent	,024	,090	,266	,790
	Goodman and Kruskal tau	Roszzablakások Dependent	,007	,004		,131 ^d
		Lakohely Dependent	,038	,019		,020 ^d
	Uncertainty Coefficient	Symmetric	,021	,012	1,745	,014 ^e
		Roszzablakások Dependent	,017	,010	1,745	,014 ^e
		Lakohely Dependent	,030	,017	1,745	,014 ^e

a. Not assuming the null hypothesis.
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
c. Cannot be computed because the asymptotic standard error equals zero.
d. Based on chi-square approximation
e. Likelihood ratio chi-square probability.

Forrás: saját szerkesztés



16. ábra: A megkérdezettek véleményének megoszlása a befektetők számára vonzó környezetről

Forrás: saját szerkesztés

83. táblázat: A megkérdezettek véleménye a befektetési környezetről és a lakóhely keresztábrája

Befektetok * Lakohely Crosstabulation					
			Lakohely		Total
			'Diosgyor'	'Avas'	
Befektetok	'Egyáltalán nem értek egyet'	Count	21	34	55
		% within Lakohely	15,1%	27,6%	21,0%
		Adjusted Residual	-2,5	2,5	
	'Inkább nem értek egyet'	Count	45	39	84
		% within Lakohely	32,4%	31,7%	32,1%
		Adjusted Residual	,1	-,1	
	'Többé-kevésbé egyet értek'	Count	47	35	82
		% within Lakohely	33,8%	28,5%	31,3%
		Adjusted Residual	,9	-,9	
	'Teljes mértékben egyet értek'	Count	26	15	41
		% within Lakohely	18,7%	12,2%	15,6%
		Adjusted Residual	1,4	-1,4	
Total		Count	139	123	262
		% within Lakohely	100,0%	100,0%	100,0%

Forrás: saját szerkesztés

84. táblázat: A Khi-négyzet értéke a megkérdezettek véleménye a befektetési környezetről és a lakóhely között

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,259 ^a	3	,064
Likelihood Ratio	7,303	3	,063
Linear-by-Linear Association	6,366	1	,012
N of Valid Cases	262		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 19,25.

Forrás: saját szerkesztés

85. táblázat: A lambda, a Goodman and Kruskal tau és a bizonytalansági együttható értékei a viszonyítási csoport egészségügyi állapota és a lakóhely között

Directional Measures						
			Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Lambda	Symmetric	,050	,039	1,241	,215
		Befektetok Dependent	,011	,054	,209	,835
		Lakohely Dependent	,106	,057	1,763	,078
	Goodman and Kruskal tau	Befektetok Dependent	,008	,006		,107 ^c
		Lakohely Dependent	,028	,020		,065 ^c
	Uncertainty Coefficient	Symmetric	,014	,010	1,364	,063 ^d
		Befektetok Dependent	,010	,008	1,364	,063 ^d
		Lakohely Dependent	,020	,015	1,364	,063 ^d
	a. Not assuming the null hypothesis.					
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.						
c. Based on chi-square approximation						
d. Likelihood ratio chi-square probability.						

Forrás: saját szerkesztés

86. táblázat: A jövődő beruházások és a lakóhely közötti keresztábla

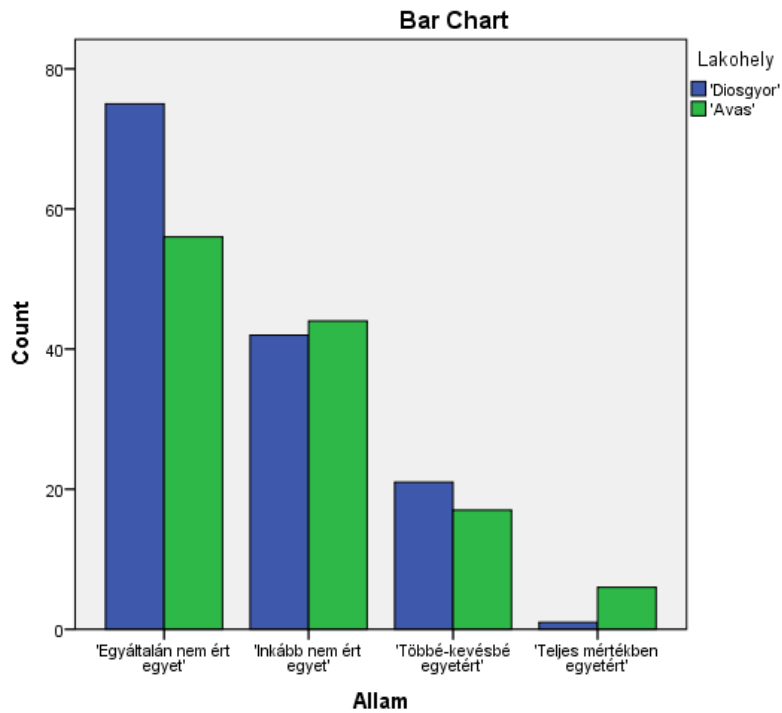
Beruhazások * Lakohely Crosstabulation					
			Lakohely		Total
			'Diosgyor'	'Avas'	
Beruhazások	'Egyáltalán nem értek egyet'	Count	60	60	120
		% within Lakohely	43,2%	48,8%	45,8%
		Adjusted Residual	-,9	,9	
	'Inkább nem értek egyet vele'	Count	50	44	94
		% within Lakohely	36,0%	35,8%	35,9%
		Adjusted Residual	,0	,0	
	'Többé-kevésbé egyetértek vel'	Count	22	11	33
		% within Lakohely	15,8%	8,9%	12,6%
		Adjusted Residual	1,7	-1,7	
	'Teljes mértékben egyetértek vele'	Count	7	8	15
		% within Lakohely	5,0%	6,5%	5,7%
		Adjusted Residual	-,5	,5	
Total	Count	139	123	262	
	% within Lakohely	100,0%	100,0%	100,0%	

Forrás: saját szerkesztés

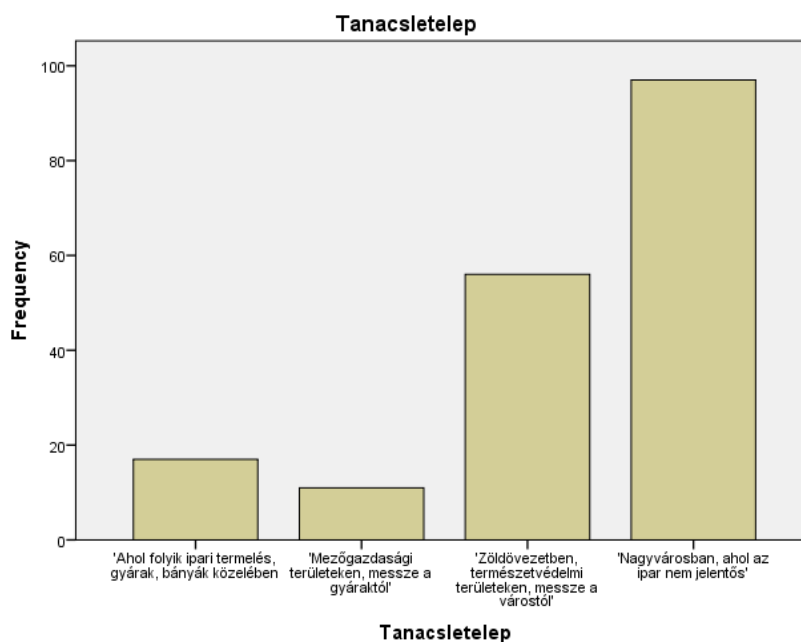
87. táblázat: Az állami segítségnyújtás és a lakóhely keresztáblája

Allam * Lakohely Crosstabulation					
			Lakohely		Total
			'Diosgyor'	'Avas'	
Allam	'Egyáltalán nem ért egyet'	Count	75	56	131
		% within Lakohely	54,0%	45,5%	50,0%
		Adjusted Residual	1,4	-1,4	
	'Inkább nem ért egyet'	Count	42	44	86
		% within Lakohely	30,2%	35,8%	32,8%
		Adjusted Residual	-1,0	1,0	
	'Többé-kevésbé egyetért'	Count	21	17	38
		% within Lakohely	15,1%	13,8%	14,5%

	Adjusted Residual	,3	-,3	
'Teljes mértékben egyetért'	Count	1	6	7
	% within Lakohely	0,7%	4,9%	2,7%
	Adjusted Residual	-2,1	2,1	
Total	Count	139	123	262
	% within Lakohely	100,0%	100,0%	100,0%



17. ábra: Az állami segítségnyújtásról alkotott vélemény lakóhely szerinti bontásban



18. ábra: Letelepédési tanács eloszlása

Forrás: saját szerkesztés

88. táblázat: Letelepédési tanács és a lakóhely közötti keresztábra

Tanacsletelep * Lakohely Crosstabulation					
			Lakohely		Total
			'Diosgyor'	'Avas'	
Tanacsletelep	'Ahol folyik ipari termelés, gyárak, bányák közelében'	Count	7	10	17
		% within Tanacsletelep	41,2%	58,8%	100,0%
		% within Lakohely	7,0%	12,3%	9,4%
		Adjusted Residual	-1,2	1,2	
	'Mezőgazdasági területeken, messze a gyáraktól'	Count	7	4	11
		% within Tanacsletelep	63,6%	36,4%	100,0%
		% within Lakohely	7,0%	4,9%	6,1%
		Adjusted Residual	,6	-,6	
	'Zöldövezetben, természetvédelmi területeken, messze a várostól'	Count	31	25	56
		% within Tanacsletelep	55,4%	44,6%	100,0%
		% within Lakohely	31,0%	30,9%	30,9%
		Adjusted Residual	,0	,0	
'Nagyvárosban, ahol az ipar nem jelentős'	Count	55	42	97	
	% within Tanacsletelep	56,7%	43,3%	100,0%	
	% within Lakohely	55,0%	51,9%	53,6%	
	Adjusted Residual	,4	-,4		
Total		Count	100	81	181
		% within Tanacsletelep	55,2%	44,8%	100,0%
		% within Lakohely	100,0%	100,0%	100,0%

Forrás: saját szerkesztés

89. táblázat: Letelepédési tanács és a végzettség közötti keresztábra eredményei

Tanacsletelep * Végzettség Crosstabulation								
								Total
'Phd'	'Egy'	'Főiskola'	'Techniku'	'Éretts'	'Érettségi'	'Szak'	'Általános'	

			et e m'		m'	égi'	+sza kma'	mu nkás'	iskola'		
Tana csl etelep	'Ahol folyik ipari termelés, gyárak, bányák közelében	Count	0	1	2	2	0	3	6	3	17
		% within Tanacsle telep	0,0 %	5,9 %	11,8 %	11,8 %	0,0 %	17,6 %	35,3 %	17,6 %	100,0 %
		% within Vegzettség	0,0 %	5,9 %	10,0 %	13,3 %	0,0 %	6,5 %	12,8 %	15,8 %	9,4 %
		Adjusted Residual	-,6	-,5	,1	,5	-1,3	-,8	,9	1,0	
	'Mezőgazdasági területeken, messze a gyáraktól'	Count	0	4	0	0	1	1	2	3	11
		% within Tanacsle telep	0,0 %	36,4 %	0,0 %	0,0 %	9,1 %	9,1 %	18,2 %	27,3 %	100,0 %
		% within Vegzettség	0,0 %	23,5 %	0,0 %	0,0 %	7,1 %	2,2 %	4,3 %	15,8 %	6,1 %
		Adjusted Residual	-,4	3,2	-1,2	-1,0	,2	-1,3	-,6	1,9	
	'Zöldövezetben, természetvédelmi területeken, messze a várostól'	Count	1	7	7	2	2	21	10	6	56
		% within Tanacsle telep	1,8 %	12,5 %	12,5 %	3,6 %	3,6 %	37,5 %	17,9 %	10,7 %	100,0 %
		% within Vegzettség	33,3 %	41,2 %	35,0 %	13,3 %	14,3 %	45,7 %	21,3 %	31,6 %	30,9 %
		Adjusted Residual	,1	1,0	,4	-1,5	-1,4	2,5	-,1	1,7	
'Nagyvárosban, ahol az ipar nem jelentős'	Count	2	5	11	11	11	21	29	7	97	
	% within Tanacsle telep	2,1 %	5,2 %	11,3 %	11,3 %	11,3 %	21,6 %	29,9 %	7,2 %	100,0 %	
	% within Vegzettség	66,7 %	29,4 %	55,0 %	73,3 %	78,6 %	45,7 %	61,7 %	36,8 %	53,6 %	
	Adjusted Residual	,5	-,2	,1	1,6	2,0	-1,3	1,3	-1,5		
Total	Count	3	17	20	15	14	46	47	19	181	
	% within Tanacsle telep	1,7 %	9,4 %	11,0 %	8,3 %	7,7 %	25,4 %	26,0 %	10,5 %	100,0 %	
	% within Vegzettség	100,0 %	10,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

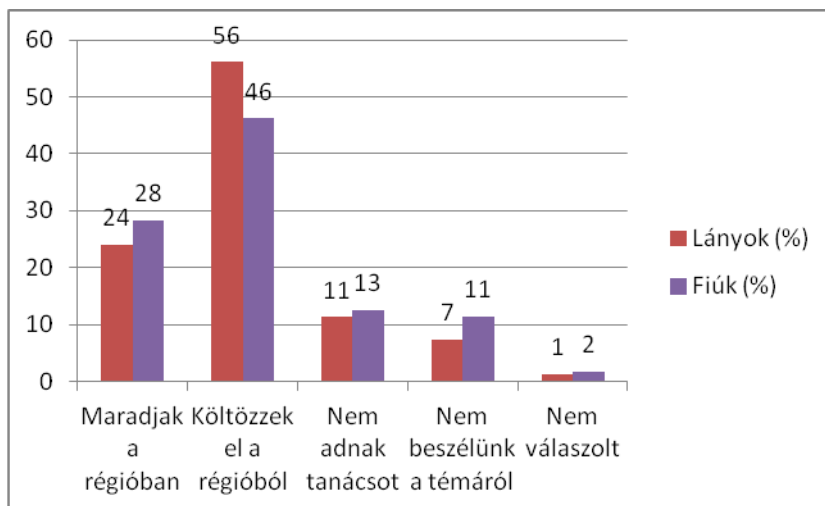
Forrás: saját szerkesztés

90. táblázat: A khi-négyzet értéke a letelepedési tanács és a végzettség között

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	33,967 ^a	21	,037
Likelihood Ratio	34,198	21	,035
Linear-by-Linear Association	,192	1	,661

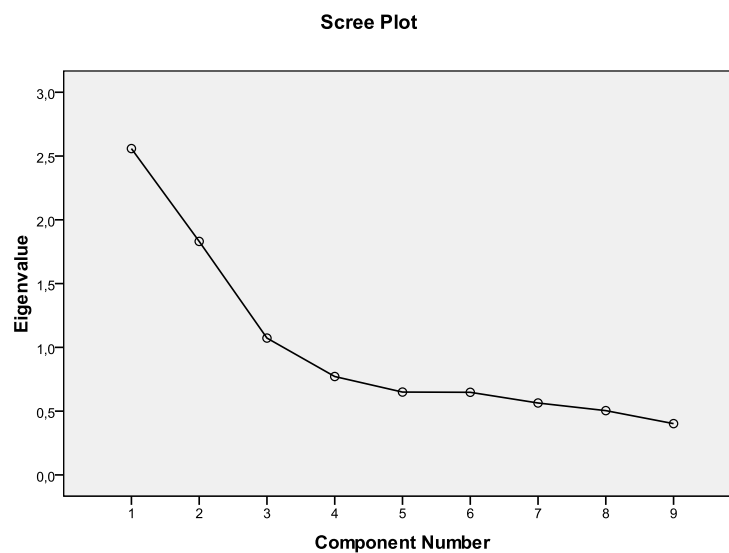
N of Valid Cases	181		
a. 20 cells (62,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,18.			

Forrás: saját szerkesztés



19. ábra: Középiskolásoknak, egyetemistáknak adott szülői tanácsok az Észak-magyarországi régióban

Forrás: SEMIGRA adatbázis alapján saját szerkesztés



20. ábra: Scree-teszt eredménye

Forrás: saját szerkesztés

91. táblázat: Fakoranalízis kiegészítő táblázatai

Total Variance Explained									
Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	2,558	28,426	28,426	2,558	28,426	28,426	2,168	24,085	24,085
2	1,831	20,340	48,766	1,831	20,340	48,766	1,968	21,866	45,950
3	1,073	11,919	60,685	1,073	11,919	60,685	1,326	14,735	60,685
4	,771	8,572	69,257						
5	,649	7,216	76,473						
6	,648	7,196	83,669						
7	,564	6,264	89,933						
8	,504	5,600	95,533						
9	,402	4,467	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	Analysis N
Fiataloknaknincsmunkalehetosege	3,4411	,78836	263
Kornyekenalacsonyiskoalivegzett	2,9125	,76415	263
Kozelbenmunkanelkueik	2,9087	,82843	263
Roszbabebeszessegugyilakasok	2,4601	,83650	263
Kornyekenvarhatoakujabbberuhazasok	1,7757	,88189	263
Allamvarossegitamunkakakeresben	1,6920	,81973	263
kornyekvonzoujbefektetoknek	1,6882	,78252	263
Regigyarelriasztjaabefeketetoket	2,4068	,99898	263
Kornyekenmagasamunkanelkulekszam	3,3878	,99702	263
a			

92. táblázat: Munkaerőpiaci attitűdök klaszteranalízise

Final Cluster Centers

	Cluster		
	1	2	3
Depresszio	,27463	-1,31063	,53778
Optimista	-,04875	-,01405	,06635

Realista	,87824	-,29893	-,83327
----------	--------	---------	---------

Number of Cases in each Cluster

	1	109,000
Cluster	2	61,000
	3	93,000
Valid		263,000
Missing		,000

Final Cluster Centers

	Cluster		
	1	2	3
Depressziosok Diósgyőr	,11158	,10178	-,37869
Optimisták Diósgyőr	-,27530	-,50969	1,44288
Realisták Diósgyőr	-,98780	,74282	,11960

Number of Cases in each Cluster

	1	48,000
Cluster	2	59,000
	3	30,000
Valid		137,000
Missing		,000

Final Cluster Centers

	Cluster		
	1	2	3
Optimisták Avas	-,23541	1,63255	-,41810
Depressziósok Avas	,04221	,41465	-,23259
Realisták Avas	,76971	-,20989	-,86252

Number of Cases in each

		Cluster
	1	57,000
Cluster	2	20,000
	3	46,000
Valid		123,000
Missing		,000

93. táblázat: Klaszterek jellemzői tovább tanulási tanács szempontjából

Klaszter * Tanacs_tanulas Crosstabulation

			Tanacs_tanulas				Total
			Miskolcon	Magyarország más városában	Budapesten	Külföldön	
Klaszter	1	% within Klaszter2	13,6%	38,4%	16,8%	31,2%	100,0%
		% within Tanacs_tanulas	50,0%	73,8%	67,7%	76,5%	69,1%
		% of Total	9,4%	26,5%	11,6%	21,5%	69,1%
		Adjusted Residual	-2,7	1,0	-,2	1,4	
Klaszter	2	% within Klaszter2	30,4%	30,4%	17,9%	21,4%	100,0%
		% within Tanacs_tanulas	50,0%	26,2%	32,3%	23,5%	30,9%
		% of Total	9,4%	9,4%	5,5%	6,6%	30,9%
		Adjusted Residual	2,7	-1,0	,2	-1,4	
Total	% within Klaszter2	18,8%	35,9%	17,1%	28,2%	100,0%	
	% within Tanacs_tanulas	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	18,8%	35,9%	17,1%	28,2%	100,0%	